Προλετάριοι όλων των χωρών, ενωθείτε!

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΑΡΞ–ΕΝΓΚΕΛΣ–ΛΕΝΙΝ
ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚ (Μπ.) ΤΗΣ ΕΣΣΔ

Ι. Β. ΣΤΑΛΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΚΚΕ
1953

Ι. Β. ΣΤΑΛΙΝ

ΤΟΜΟΣ
7
1925

Προλετάριοι όλων των χωρών, ενωθείτε!

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΑΡΞ–ΕΝΓΚΕΛΣ–ΛΕΝΙΝ
ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚ (Μπ.) ΤΗΣ ΕΣΣΔ

Ι. Β. ΣΤΑΛΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΚΚΕ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ,ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ 1953
«ΚΙΝΗΣΗ για ΑΝΑΣΥΝΤΑΞΗ του ΚΚΕ 1918-55» ΑΘΗΝΑ 2011

Ι. Β. ΣΤΑΛΙΝ

ΤΟΜΟΣ 7

1925

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ ΤΟΥ Ι. Β. ΣΤΑΛΙΝ ΓΙΝΕΤΑΙ ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ 2ης ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΟΥ ΚΚΕ (ΟΧΤΩΒΡΗΣ 1951). Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΕΓΙΝΕ ΑΠΟ ΤΗ ΡΩΣΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ ἕβδομος τόμος τῶν Ἁπάντων τοῦ Ι. Β. Στάλιν περιέχει τά ἔργα πού γράφτηκαν τό 1925.

Στήν περίοδο αὐτή ἡ ἐργατική τάξη καί ἡ ἀγροτιά ἀποπεράτωναν κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος τήν ἀνόρθωση τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας. Ἡ χώρα τῶν Σοβιέτ περνοῦσε στήν περίοδο τῆς σοσιαλιστικῆς ἐκβιομηχάνισης πού ἦταν τό σύνθημα κάτω ἀπό τό ὁποῖο διεξήχθηκε τό 14ο Συνέδριο τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος. Τήν ἐποχή αὐτή ἔμπαινε πιά σάν πραχτικό ζήτημα μπροστά στό κόμμα τό ζήτημα τοῦ χαρακτήρα καί τῶν προοπτικῶν ἀνάπτυξης τῆς χώρας μας, τό ζήτημα τῆς τύχης τοῦ σοσιαλισμοῦ στή Σοβιετική Ἕνωση.

Στά ἔργα: «Τά ἀποτελέσματα τῶν ἐργασιῶν τῆς 14ης Συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (Μπ.)», «Ἐρωτήσεις καί ἀπαντήσεις», «Ὁ Ὀχτώβρης, ὁ Λένιν καί οἱ προοπτικές τῆς ἀνάπτυξής μας», «Πολιτική ἔκθεση δράσης τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς στό 14ο Συνέδριο τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ» καί σ' ἄλλα, ὁ Ι. Β. Στάλιν θεμελιώνει ὁλόπλευρα τή γενική γραμμή τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος γιά τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στήν ΕΣΣΔ μέσα στίς συνθῆκες τῆς κεφαλαιοκρατικῆς περικύκλωσης καί ξεσκεπάζει τή συνθηκόλογη γραμμή τῶν τροτσκιστῶν καί τῶν ζηνοβιεφικῶν-παλινορθωτῶν τοῦ καπιταλισμοῦ.

Τά προβλήματα τῆς στερέωσης τῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά, τῆς διαπαιδαγώγησης καί τῆς προσέλκυσης τῶν ἐργαζομένων μαζῶν καί τῆς νεολαίας στή δραστήρια συμμετοχή στό χτίσιμο τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας φωτίζονται στά ἔργα: «Γιά τή „Ντιμόφκα"», «Τό ζήτημα τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς», «Γιά τό ἀχτίφ τῆς κομμουνιστικῆς νεολαίας στό χωριό», «Γιά τά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας», «Πρός τήν πρώτη Πανενωσιακή Συνδιάσκεψη τῆς προλεταριακῆς φοιτητικῆς νεολαίας», «Τά πολιτικά καθήκοντα τοῦ Πανεπιστημίου τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς» καί στή συνομιλία μέ τούς συντρόφους πού πῆραν μέρος στή σύσκεψη τῶν τμημάτων ζύμωσης καί προπαγάνδας πού ἔγινε στίς 14 τοῦ Ὀχτώβρη 1925, καθώς καί σέ ἄλλα ἔργα.

Στόν ἕβδομο τόμο συμπεριλήφθηκαν ἄρθρα καί λόγοι ἀφιερωμένοι στήν κατάσταση καί τά καθήκοντα τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων τοῦ ἐξωτερικοῦ στίς συνθῆκες τῆς μερικῆς σταθεροποίησης τοῦ καπιταλισμοῦ: «Ἡ διεθνής κατάσταση καί τά καθήκοντα τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων», «Γιά τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Τσεχοσλοβακίας», «Τό ἐθνικό ζήτημα στή Γιουγκοσλαβία», «Γιά τίς προοπτικές τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας καί τή μπολσεβικοποίηση» καί τό «Γράμμα στό σ. Με—ρτ».

Δημοσιεύονται γιά πρώτη φορά: ὁ λόγος στήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) στίς 19 τοῦ Γενάρη 1925, ἡ συνομιλία μέ τούς συντρόφους πού πῆραν μέρος στή σύσκεψη τῶν τμημάτων ζύμωσης καί προπαγάνδας πού ἔγινε στίς 14 τοῦ Ὀχτώβρη 1925, τό γράμμα στά μέλη τῆς σύνταξης τῆς «Κομσομόλσκαγια Πράβντα» καί τά γράμματα στούς συντρόφους Ντ—οφ, Με—ρτ καί Γερμακόφσκι.

Ἰνστιτοῦτο Μάρξ-Ἔνγκελς-Λένιν
τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ

1925

ΕΡΓΑΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΣΣΕΣ, ΝΑ ΘΥΜΑΣΤΕ ΚΑΙ ΝΑ ΕΚΤΕΛΕΙΤΕ ΤΙΣ ΥΠΟΘΗΚΕΣ ΤΟΥ ΙΛΙΤΣ!

Φεύγοντας, πρίν ἀπό ἕνα χρόνο, ὁ μεγάλος ἀρχηγός καί δάσκαλος τῶν ἐργαζομένων, ὁ Λένιν μας, μᾶς ἄφησε ὑποθῆκες καί μᾶς ἔδειξε τούς δρόμους πού πρέπει ν' ἀκολουθήσουμε γιά νά φτάσουμε στήν ὁριστική νίκη τοῦ κομμουνισμοῦ. Νά ἐκτελεῖτε αὐτές τίς ὑποθῆκες τοῦ Ἰλίτς, ἐργάτριες καί ἀγρότισσες! Νά διαπαιδαγωγεῖτε τά παιδιά σας στό πνεῦμα αὐτῶν τῶν ὑποθηκῶν!

Ὁ σύντροφος Λένιν μᾶς ἄφησε ὑποθήκη νά στερεώνουμε μέ ὅλες μας τίς δυνάμεις τή συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Στερεώνετε λοιπόν αὐτή τή συμμαχία, ἐργάτριες καί ἀγρότισσες!

Ὁ σύντροφος Λένιν δίδασκε τούς ἐργαζόμενους νά ὑποστηρίζουν τήν ἐργατική τάξη στόν ἀγώνα της ἐνάντια στήν ἀστική τάξη τοῦ ἐσωτερικοῦ καί τοῦ ἐξωτερικοῦ. Νά θυμᾶστε αὐτή τήν ὑποθήκη, ἐργάτριες καί ἀγρότισσες! Νά ὑποστηρίζετε τήν ἐξουσία τῆς ἐργατικῆς τάξης πού οἰκοδομεῖ τή νέα ζωή!

Ὁ σύντροφος Λένιν μᾶς δίδασκε νά κρατᾶμε ψηλά τή σημαία τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, τοῦ ἀρχηγοῦ ὅλων τῶν καταπιεζομένων. Νά συσπειρώνεστε λοιπόν γύ-

ρω ἀπ' αὐτό τό κόμμα, ἐργάτριες καί ἀγρότισσες—εἶναι τό κόμμα σας!

Στήν πρώτη ἐπέτειο τοῦ θανάτου τοῦ Ἰλίτς τό κόμμα ρίχνει τό σύνθημα: ν' ἀνοίξει πιό πλατύς ὁ δρόμος γιά τήν ἐργάτρια καί τήν ἀγρότισσα πού μαζί μέ τό κόμμα οἰκοδομοῦν τή νέα ζωή.

Ι. Στάλιν

Γράφτηκε στίς 5 τοῦ Γενάρη 1925.
Δημοσιεύτηκε στό περιοδικό «Ραμπότνιτσα», ἀρ. φύλλου 1, Γενάρης τοῦ 1925.

ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΩΝ ΔΑΣΚΑΛΩΝ[1]

Ἡ φάλαγγα τῶν δημοδιδασκάλων ἀποτελεῖ ἕνα ἀπό τά πιό ἀπαραίτητα τμήματα τῆς μεγάλης στρατιᾶς τῶν ἐργαζομένων τῆς χώρας μας πού οἰκοδομοῦν τή νέα ζωή πάνω στή βάση τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ὁ δρόμος πρός τό σοσιαλισμό πού ἀκολουθεῖ ἡ ἐργατική τάξη μπορεῖ νά εἶναι νικηφόρος μόνο στήν περίπτωση πού τά πολλά ἑκατομμύρια τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς θά συμβαδίζουν μέ τήν ἐργατική τάξη, μόνο στήν περίπτωση πού ἡ καθοδήγηση τῶν ἐργαζομένων μαζῶν ἀπό μέρους τῆς ἐργατικῆς τάξης θά πραγματοποιεῖται ἀπαρέγκλιτα στή ζωή.

Ὁ δάσκαλος τοῦ χωριοῦ πρέπει νά ξέρει ὅτι χωρίς αὐτή τήν καθοδήγηση δέ μπορεῖ νά ὑπάρχει διχτατορία τοῦ προλεταριάτου καί ὅτι χωρίς αὐτή τή διχτατορία ἡ χώρα μας δέ μπορεῖ νά εἶναι ἐλεύθερη καί ἀνεξάρτητη.

Νά γίνει ἕνας ἀπό τούς κρίκους πού συνδέουν τίς μάζες τῶν ἀγροτῶν μέ τήν ἐργατική τάξη—νά τό κύριο καθῆκον τοῦ δασκάλου τοῦ χωριοῦ, ἄν θέλει πραγματικά νά ὑπηρετεῖ τήν ὑπόθεση τοῦ λαοῦ του, τήν ὑπόθεση τῆς λευτεριᾶς καί τῆς ἀνεξαρτησίας του.

Ι. Στάλιν

6 τοῦ Γενάρη 1925

«Ούτσίτελσκαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλλου 2, 10 τοῦ Γενάρη 1925.

ΓΙΑ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ «ΚΡΑΣΝΑΓΙΑ ΜΟΛΟΝΤΙΟΖ»[2]

Στή συνομιλία του μέ τά μέλη τῆς σύνταξης ὁ σύντροφος Στάλιν στάθηκε στά καθήκοντα τοῦ περιοδικοῦ καί εἶπε τά παρακάτω:

Τό περιοδικό πρέπει νά βάλει σάν βασικό του καθῆκον νά τραβήξει τήν προλεταριακή ἐξωκομματική φοιτητική νεολαία στή δουλειά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος. Τό περιοδικό θά τό πετύχει αὐτό μόνο, ὅταν θά γίνει στήν πράξη ἕνα πραγματικό σοβιετικό φοιτητικό περιοδικό. Ἡ δουλειά στά ἀνώτατα ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα, στά ὄργανα τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ γιά τήν Παιδεία κλπ. παρουσιάζει βέβαια ἀκόμα μιά σειρά ἐλλείψεις. Ἡ φοιτητική νεολαία, πού ξέρει καλύτερα ἀπό κάθε ἄλλον αὐτές τίς ἐλλείψεις, πρέπει νά τίς ἀποκαλύπτει συστηματικά, νά τίς κριτικάρει, νά τίς ὑποδείχνει, γιά νά μποροῦμε νά καλυτερεύουμε τή δουλειά μας μέ τήν κοινή προσπάθεια ὅλων μας. Γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά τραβήξουμε τούς καλύτερους ἀνθρώπους τῆς ἐξωκομματικῆς προλεταριακῆς φοιτητικῆς νεολαίας νά πάρουν πλατιά μέρος στή δουλειά τοῦ περιοδικοῦ. Ἡ φοιτητική νεολαία πρέπει νά νιώσει ὅτι τό περιοδικό αὐτό εἶναι δικό της, πού τή βοηθάει νά ἐργάζεται καί ν' ἀναπτύσσεται.

Θίγοντας τά καθήκοντα ὁρισμένων τομέων τοῦ περιοδικοῦ, ὁ σύντροφος Στάλιν τόνισε τά παρακάτω:

Οἱ πολιτικές στῆλες τοῦ περιοδικοῦ εἶναι ἀπαραίτητο νά φωτίζουν τά βασικά μόνο ζητήματα τῆς δουλειᾶς τοῦ κόμματος καί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Δέν ὑπάρχει λόγος ἐδῶ ν' ἀντιγράφει τά ἄλλα περιοδικά. Στήν Ἕνωσή μας κάθε ἔντυπο ὄργανο πρέπει νάχει τήν καθορισμένη του θέση στή γενική δουλειά. Πρέπει νά ἀναπτυχθοῦν πολύ οἱ στῆλες: «Φοιτητική ζωή», «Λογοτεχνία», «Ἐπιστήμη καί τεχνική». Δηλαδή ἐκεῖνες ἀκριβῶς οἱ στῆλες ὅπου μπορεῖ νά συμμετέχει δραστήρια ἡ ἴδια ἡ φοιτητική νεολαία καί νά δείχνει τίς ἱκανότητές της. Στή στήλη «Ἡ μεταρρύθμιση τῶν Ἀνώτατων σχολῶν» πρέπει μαζί μέ τούς δασκάλους καί τούς καθηγητές νά τραβήξουμε παράλληλα καί τή φοιτητική νεολαία στήν ἐπεξεργασία ὁρισμένων προβλημάτων.

Πραγματοποιώντας τό σύνθημα: «Πιό κοντά στή φοιτητική νεολαία», τό περιοδικό θά ἐκπληρώσει καλύτερα τό καθῆκον του καί θά γίνει πραγματικά τό ἀγαπημένο ὄργανο τῆς σοβιετικῆς φοιτητικῆς νεολαίας.

Περιοδικό «Κράσναγια Μολοντιόζ», ἀρ. φύλλου 1 (5), Γενάρης 1925.

ΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ ΤΗΣ ΚΕ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΕΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (Μπ.)[3]

17 τοῦ Γενάρη 1925

Σύντροφοι! Ἡ Γραμματεία τῆς ΚΕ μοῦ ἀνάθεσε νά κάνω μιά ἀπαραίτητη ἀνακοίνωση γιά τά ζητήματα πού ἀφοροῦν τή συζήτηση καί τίς ἀποφάσεις πού ἔχουν σχέση μέ τή συζήτηση. Δυστυχῶς, τό ζήτημα τῆς ἐκδήλωσης τοῦ Τρότσκι εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά τό συζητήσουμε χωρίς νά εἶναι παρών ὁ ἴδιος γιατί, ὅπως μᾶς πληροφόρησαν σήμερα, εἶναι ἄρρωστος καί δέ μπορεῖ νά ἔρθει στήν Ὁλομέλεια.

Ξέρετε, σύντροφοι, ἡ συζήτηση ἄρχισε μέ μιά ἐκδήλωση τοῦ Τρότσκι, μέ τό ἄρθρο του «Διδάγματα τοῦ Ὀχτώβρη».

Τή συζήτηση τήν ἄρχισε ὁ Τρότσκι. Τή συζήτηση τήν ἐπέβαλαν στό κόμμα.

Τό κόμμα ἀπάντησε στήν ἐκδήλωση τοῦ Τρότσκι μέ δυό βασικές κατηγορίες. Πρώτη κατηγορία: ὁ Τρότσκι προσπαθεῖ ν' ἀναθεωρήσει τό λενινισμό. Δεύτερη κατηγορία: ὁ Τρότσκι προσπαθεῖ νά πετύχει μιά ριζική ἀλλαγή τῆς κομματικῆς καθοδήγησης.

Ὁ Τρότσκι δέν εἶπε τίποτα γιά νά δικαιολογηθεῖ σχετικά μ' αὐτές τίς κατηγορίες πού τοῦ ἀπεύθυνε τό κόμμα.

Εἶναι δύσκολο νά πεῖ κανείς, γιατί ὁ Τρότσκι δέν εἶπε τίποτα γιά νά δικαιολογηθεῖ. Ἡ συνηθισμένη ἐξήγηση πού δίνεται εἶναι ὅτι ἀρρώστησε καί δέν εἶχε τή δυνατότητα νά πεῖ κάτι γιά νά δικαιολογηθεῖ. Ἐδῶ ὅμως δέ φταίει βέβαια τό κόμμα. Ἄν ὕστερα ἀπό κάθε ἐπίθεση πού κάνει ὁ Τρότσκι ἐνάντια στό κόμμα, ἀρχίζει νά τόν πιάνει πυρετός, δέ φταίει τό κόμμα γι' αὐτό.

Σήμερα ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή πῆρε μιά δήλωση τοῦ Τρότσκι (δήλωση πρός τήν ΚΕ μέ ἡμερομηνία 15 τοῦ Γενάρη), ὅπου λέει ὅτι δέ μίλησε καί δέν εἶπε τίποτα γιά νά δικαιολογηθεῖ, γιατί δέν ἤθελε νά βαθύνει τήν πολεμική καί δέν ἤθελε νά ὀξύνει τό ζήτημα. Μπορεῖ βέβαια νά πιστέψει κανείς ἤ καί νά μήν πιστέψει ὅτι θά εἶναι πειστική μιά τέτια ἐξήγηση. Ἐγώ προσωπικά δέν τήν πιστεύω. Πρῶτο, εἶναι ἄραγε πολύς καιρός πού ἀντιλήφθηκε ὁ Τρότσκι ὅτι οἱ ἐκδηλώσεις του ἐνάντια στό κόμμα ὀξύνουν τίς σχέσεις; Καί πότε ἀκριβῶς κατάλαβε ὁ Τρότσκι αὐτή τήν ἀλήθεια; Γιατί δέν εἶναι ἡ πρώτη φορά πού ὁ Τρότσκι ἐκδηλώνεται ἐνάντια στό κόμμα καί δέν εἶναι ἡ πρώτη φορά πού ἀπορεῖ εἴτε λυπᾶται γιατί ἡ ἐκδήλωσή του προκάλεσε ὄξυνση. Δεύτερο, ἄν πραγματικά φροντίζει νά μή χειροτερέψουν οἱ σχέσεις μέσα στό κόμμα, γιατί δημοσίεψε τά «Διδάγματα τοῦ Ὀχτώβρη», πού στρέφονται ἐνάντια στόν καθοδηγητικό πυρήνα τοῦ κόμματος κι ἔχουν σκοπό νά χειροτερέψουν, νά ὀξύνουν τίς σχέσεις; Νά γιατί δέ θεωρῶ καθόλου πειστικές τίς ἐξηγήσεις αὐτές τοῦ Τρότσκι.

Λίγα λόγια γιά τή δήλωση τοῦ Τρότσκι πρός τήν ΚΕ στίς 15 τοῦ Γενάρη, γιά τήν ὁποία μίλησα πιό πάνω καί πού μοιράστηκε στά μέλη τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ. Πρίν ἀπ' ὅλα πρέπει νά σημειώσουμε καί νά πάρουμε ὑπόψη μας τή δήλωση τοῦ Τρότσκι, ὅτι εἶναι πρόθυμος ν' ανα-

λάβει οποιοδήποτε πόστο τοῦ ὑποδείξει τό κόμμα, ὅτι εἶναι ἕτοιμος νά δεχτεῖ ὁποιονδήποτε ἔλεγχο, ἐφόσον πρόκειται γιά ἐνδεχόμενες ἐκδηλώσεις του, καί ὅτι γιά τό συμφέρον τῆς ὑπόθεσης θεωρεῖ ἀπόλυτα ἀναγκαῖο ν' ἀπαλλαγεῖ τό γρηγορότερο ἀπό τή θέση τοῦ προέδρου τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Πολεμικοῦ Συμβουλίου.

Ὅλα αὐτά βέβαια πρέπει νά παρθοῦν ὑπόψη.

Ὅσο γιά τήν οὐσία τοῦ ζητήματος, πρέπει νά ὑπογραμμίσουμε δυό σημεῖα: τή «διαρκῆ ἐπανάσταση» καί τήν ἀλλαγή τῆς κομματικῆς καθοδήγησης. Ὁ Τρότσκι λέει ὅτι, ἄν γενικά ὕστερα ἀπό τόν Ὀχτώβρη ἔτυχε νά ἐπανέλθει ἀπό εἰδικές ἀφορμές στή διατύπωση «διαρκῆς ἐπανάσταση», αὐτό τό ἔκανε μόνο ἀπό τήν ἄποψη τοῦ Ἰστπάρτ*, ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐξέτασης τοῦ παρελθόντος καί ὄχι ἀπό τήν ἄποψη τῆς διασάφησης τῶν σημερινῶν πολιτικῶν καθηκόντων. Τό ζήτημα αὐτό εἶναι σοβαρό, γιατί θίγει τίς βάσεις τῆς λενινιστικῆς ἰδεολογίας. Ἔχω τή γνώμη ὅτι τή δήλωση αὐτή τοῦ Τρότσκι δέ μποροῦμε νά τή δεχτοῦμε οὔτε σάν ἐξήγηση, οὔτε σάν δικαιολογία. Ἐδῶ δέν ὑπάρχει οὔτε ἴχνος ἀναγνώρισης τῶν λαθῶν του. Εἶναι μιά ὑπεκφυγή ἀπό τό ζήτημα. Τί σημαίνει ἡ δήλωση ὅτι ἡ θεωρία τῆς «διαρκοῦς ἐπανάστασης» ἀποτελεῖ κάτι πού ἔχει σχέση μέ τό Ἰστπάρτ; Τί πάει νά πεῖ αὐτό; Τό Ἰστπάρτ δέν εἶναι μόνο θεματοφύλακας, μά καί ἑρμηνευτής τῶν κομματικῶν ντοκουμέντων. Ἐκεῖ ὑπάρχουν ντοκουμέντα πού στόν καιρό τους εἶχαν ἰσχή κι ἔπειτα ἔπαψαν νά ἰσχύουν. Ἐκεῖ ὑπάρχουν καί ντοκουμέντα πού εἶχαν καί ἐξακολουθοῦν νά ἔχουν καθοδηγητική σημασία γιά τό κόμμα. Ἐκεῖ ὑπάρχουν ἐπίσης καί ντοκουμέντα

* Ἰστπάρτ. Ἐπιτροπή μελέτης τῆς ἱστορίας τοῦ κόμματος καί τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης. (Σημ. Μετ.).

πού εἶχαν ἀποκλειστικά ἀρνητικό χαρακτήρα, ἀρνητική σημασία, καί μέ τά ὁποῖα τό κόμμα δέ μπορεῖ νά συμφωνήσει. Σέ ποιά κατηγορία ντοκουμέντων κατατάσσει ὁ Τρότσκι τή θεωρία του τῆς «διαρκοῦς ἐπανάστασης»; Στήν κατηγορία τῶν θετικῶν ἤ τῶν ἀρνητικῶν; Γι' αὐτό τό πράγμα ὁ Τρότσκι δέν εἶπε τίποτα στή δήλωσή του. Ὁ Τρότσκι ἀπόφυγε αὐτό τό ζήτημα. Τό παράκαμψε. Γι' αὐτό ἡ κατηγορία γιά ἀναθεώρηση τοῦ λενινισμοῦ ἐξακολουθεῖ νά ἰσχύει.

Ὁ Τρότσκι λέει παρακάτω ὅτι γιά τά ζητήματα πού λύθηκαν στό 13ο Συνέδριο δέν ἔκανε καμιά φορά, οὔτε στήν ΚΕ, οὔτε στό Συμβούλιο Ἐργασίας καί Ἄμυνας, οὔτε πολύ περισσότερο μπροστά στή χώρα, κανενός εἴδους προτάσεις πού ν' ἀνακινοῦσαν, ἄμεσα ἤ ἔμμεσα, ζητήματα πού εἶχαν πιά λυθεῖ. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Γιά ποιό πράγμα μίλησε ὁ Τρότσκι στό 13ο Συνέδριο; Γιά τό ὅτι τά στελέχη δέν εἶναι κατάλληλα καί ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο ν' ἀλλάξει ριζικά ἡ κομματική καθοδήγηση. Γιά ποιό πράγμα μιλᾶ τώρα στά «Διδάγματα τοῦ Ὀχτώβρη»; Γιά τό ὅτι ὁ βασικός πυρήνας τοῦ κόμματος δέν εἶναι κατάλληλος καί ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο ν' ἀντικατασταθεῖ. Αὐτό εἶναι τό συμπέρασμα ἀπό τά «Διδάγματα τοῦ Ὀχτώβρη». Τά «Διδάγματα τοῦ Ὀχτώβρη» ἐκδόθηκαν γιά νά αἰτιολογήσουν αὐτό τό συμπέρασμα. Αὐτό τόν προορισμό ἔχουν τά «Διδάγματα τοῦ Ὀχτώβρη». Γι' αὐτό ἡ κατηγορία γιά ἀπόπειρα ριζικῆς ἀλλαγῆς τῆς κομματικῆς καθοδήγησης ἐξακολουθεῖ νά ἰσχύει.

Γι' αὐτό τό λόγο ἡ δήλωση τοῦ Τρότσκι στό σύνολό της δέν ἀποτελεῖ μιά ἐξήγηση μέ τό ἀληθινό νόημα αὐτῆς τῆς λέξης, ἀλλά μιά συλλογή ἀπό διπλωματικές

ὑπεκφυγές καί τό ξαναρχίνημα τῶν παλιῶν συζητήσεων πού τίς ἔχει κρίνει πιά τό κόμμα.

Τό κόμμα δέ ζήτησε τέτιο ντοκουμέντο ἀπό τόν Τρότσκι.

Εἶναι φανερό ὅτι ὁ Τρότσκι δέν κατάλαβε, κι ἀμφιβάλλω ἄν θά καταλάβει ποτέ, ὅτι τό κόμμα δέ ζητᾶ ἀπό τούς πρώην εἴτε ἀπό τούς σημερινούς ἡγέτες του διπλωματικές ὑπεκφυγές, ἀλλά τίμια ἀναγνώριση τῶν λαθῶν τους. Ὁ Τρότσκι, ὅπως φαίνεται, δέν εἶχε τό θάρρος ν' ἀναγνωρίσει ἀνοιχτά τά λάθη του. Δέν κατάλαβε ὅτι στό κόμμα ἀναπτύχθηκε τό αἴσθημα τῆς δύναμης καί τῆς ἀξιοπρέπειάς του, ὅτι τό κόμμα νιώθει τόν ἑαυτό του νοικοκύρη καί ἀπαιτεῖ ἀπό μᾶς νά ξέρουμε νά σκύβουμε τό κεφάλι μπροστά του, ὅταν αὐτό ἀπαιτεῖ ἡ κατάσταση. Αὐτό ὁ Τρότσκι δέν τό κατάλαβε.

Πῶς ἀπάντησαν οἱ ὀργανώσεις μας στήν ἐκδήλωση τοῦ Τρότσκι; Ξέρετε ὅτι ὑπάρχει ὁλόκληρη σειρά ἀπό ἀποφάσεις τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα. Οἱ ἀποφάσεις αὐτές δημοσιεύτηκαν στήν «Πράβντα». Θά μπορούσαμε νά τίς χωρίσουμε σέ τρεῖς κατηγορίες. Ἡ μιά κατηγορία αὐτῶν τῶν ἀποφάσεων ζητᾶ τή διαγραφή τοῦ Τρότσκι ἀπό τό κόμμα. Ἡ δεύτερη κατηγορία ζητᾶ τήν καθαίρεση τοῦ Τρότσκι ἀπό τό Ἐπαναστατικό Πολεμικό Συμβούλιο καί ἀπό τό ΠΓ. Ἡ τρίτη κατηγορία τῶν ἀποφάσεων, στήν ὁποία ἀνήκει καί τό τελευταῖο σχέδιο ἀπόφασης πού στάλθηκε σήμερα στήν ΚΕ ἀπό τούς συντρόφους τῆς Μόσχας, τοῦ Λένινγκραντ, τῶν Οὐραλίων καί τῆς Οὐκρανίας, ζητᾶ τήν καθαίρεση τοῦ Τρότσκι ἀπό τό Ἐπαναστατικό Πολεμικό Συμβούλιο καί τήν παραμονή του ὑπό ὅρους στό Πολιτικό Γραφεῖο.

Αὐτές εἶναι οἱ τρεῖς βασικές ὁμάδες ἀποφάσεων πάνω στό ζήτημα τῆς ἐκδήλωσης τοῦ Τρότσκι.

Στήν Κεντρική Ἐπιτροπή καί τήν ΚΕΕ ἀπομένει νά διαλέξει ἀνάμεσα σ' αὐτές τίς ἀποφάσεις.

Αὐτά ἦταν ὅλα ὅσα εἶχα νά σᾶς ἀνακοινώσω σχετικά μέ τά ζητήματα πού ἀφοροῦν τή συζήτηση.

Ι. Στάλιν. Γιά τόν τροτσκισμό, Μόσχα. 1925.

ΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (Μπ.)

19 τοῦ Γενάρη 1925

Πῆρα τό λόγο γιά νά ὑποστηρίξω μέ κάθε τρόπο τήν πρόταση τοῦ σ. Φροῦνζε. Νομίζω ὅτι ἐδῶ θά χρειαστεῖ νά ἀποφασίσουμε γιά τρία πράγματα.

Πρῶτο, πρέπει νά ψηφίσουμε τήν πρόταση τοῦ σ. Φροῦνζε σχετικά μέ τά νέα κονδύλια τῶν 5 ἑκατομμυρίων ρουβλίων, δηλαδή συνολικά 405 ἑκατομμύρια.

Δεύτερο, πρέπει νά πάρουμε ἀπόφαση σχετικά μέ τό διορισμό τοῦ σ. Φροῦνζε στό ἀξίωμα τοῦ προέδρου τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Πολεμικοῦ Συμβουλίου.

Τρίτο, πρέπει νά ὑποχρεωθεῖ τό κόμμα νά δόσει στό νέο Ἐπαναστατικό Πολεμικό Συμβούλιο κάθε βοήθεια σέ ἀνθρώπους.

Πρέπει νά πῶ ὅτι τόν τελευταῖο καιρό, σέ σχέση μέ ὁρισμένες αὐξημένες ἀνάγκες τῶν οἰκονομικῶν μας ὀργάνων, σέ σχέση μέ τό γεγονός ὅτι οἱ οἰκονομικές καί πολιτιστικές ἀνάγκες ξεπερνοῦν τίς δυνατότητές μας, διαμορφώθηκε σέ μᾶς κάποια τάση διάλυσης τοῦ στρατοῦ. Ἔχουμε συντρόφους πού λένε ὅτι πρέπει σιγά-σιγά νά διαλύσουμε τό στρατό καί νά τόν περιορίσουμε σέ πολιτοφυλακή. Καί δέν πρόκειται γιά σύστημα πολιτοφυλακῆς, μά γιά εἰρηνικό στρατό, γιά μετατροπή τοῦ στρατοῦ σέ

ἁπλή πολιτοφυλακή πού δέ θά εἶναι σέ θέση νά ἀντιμετωπίσει πολεμικές περιπλοκές.

Πρέπει νά δηλώσω μέ τόν πιό κατηγορηματικό τρόπο ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἐξαλείψουμε ἀποφασιστικά τή διαλυτική αὐτή τάση.

Γιατί; Γιατί τόν τελευταῖο καιρό ἡ διεθνής κατάσταση ἀρχίζει νά ἀλλάζει ριζικά. Ὡριμάζουν νέες προϋποθέσεις, πού μᾶς προμηνᾶνε νέες περιπλοκές καί πρέπει νά εἴμαστε ἕτοιμοι. Τό ζήτημα τῆς ἐπέμβασης γίνεται πάλι ἐπίκαιρο.

Ποιά εἶναι αὐτά τά γεγονότα;

Πρῶτο, δυναμώνει τό ἀποικιακό καί γενικά τό ἀπελευθερωτικό κίνημα στήν Ἀνατολή. Οἱ Ἰνδίες, ἡ Κίνα, ἡ Αἴγυπτος, τό Σουδάν εἶναι σπουδαῖες βάσεις γιά τόν ἰμπεριαλισμό. Ἐκεῖ τό ἀποικιακό κίνημα ἀναπτύσσεται καί θ' ἀναπτύσσεται. Τό γεγονός αὐτό δέ μπορεῖ παρά νά προδιαθέτει τά ἡγετικά στρώματα τῶν μεγάλων δυνάμεων ἐνάντια μας, ἐνάντια στά Σοβιέτ, γιατί ξέρουν ὅτι οἱ σπόροι πού πέφτουν σ' αὐτό τό γόνιμο ἔδαφος τῆς Ἀνατολῆς ὡριμάζουν καί θά φυτρώσουν. Ὁπωσδήποτε θά φυτρώσουν.

Δεύτερο γεγονός: ὡριμάζουν περιπλοκές στή Βόρεια Ἀφρική, στήν περιοχή τοῦ Μαρόκου καί τῆς Τύνιδας. Σέ σχέση μ' αὐτό γίνεται νέα ἀνακατάταξη τῶν δυνάμεων, νέα προετοιμασία γιά νέες πολεμικές περιπλοκές ἀνάμεσα στούς ἰμπεριαλιστές. Τό γεγονός ὅτι ἡ Ἰσπανία ἡττήθηκε στό Μαρόκο[4], ὅτι ἡ Γαλλία ἁπλώνει τά χέρια της στό Μαρόκο, ὅτι ἡ Ἀγγλία δέ θ' ἀνεχτεῖ τό δυνάμωμα τῆς Γαλλίας στό Μαρόκο, ὅτι ἡ Ἰταλία προσπαθεῖ νά ἐκμεταλλευτεῖ τή νέα κατάσταση γιά ν' ἁπλώσει τά χέρια της στήν Τύνιδα, ὅτι αὐτό δέ θά τό ἐπιτρέψουν τά ἄλλα κράτη, ὅτι ἡ Ἀγγλία καί ἡ Γαλλία, γιά νά προλάβει ἡ

μιά τήν άλλη, προσπαθοῦν νά ἐξασφαλίσουν μέ κάθε τρόπο τήν ἐπιροή τους στά Βαλκάνια καί στά νέα κράτη πού σχηματίστηκαν ὕστερα ἀπό τή διάλυση τῆς Αὐστρο-Οὐγγαρίας—ὅλα αὐτά θυμίζουν γνωστά σέ μᾶς γεγονότα ἀπό τήν ἱστορία τοῦ περασμένου πολέμου, θυμίζουν γεγονότα πού προηγήθηκαν πρίν ἀπό τόν περασμένο πόλεμο. Ἡ περίπτωση τῆς Ἀλβανίας δέν εἶναι τυχαία[5]. Πρόκειται γιά τήν πάλη τῶν μεγάλων Δυνάμεων νά σταθεροποιήσουν τήν ἐπιροή τους σ' αὐτό τό μικρό κομματάκι τῆς γῆς. Ὅλα αὐτά δείχνουν ὅτι σ' ὅλη τήν Εὐρώπη ἔχουμε προετοιμασία τῶν δυνάμεων καί ἀνακατάταξή τους σέ σύνδεση μέ τίς περιπλοκές πού ἄρχισαν στήν Ἄπω Ἀνατολή καί σέ σύνδεση μέ τίς νέες προοπτικές πού ξανοίγονται στή Βόρεια Ἀφρική. Ὅλα αὐτά εἶναι προϋποθέσεις ἑνός νέου πολέμου. Κι ἕνας νέος πόλεμος δέ μπορεῖ νά μή θίξει τή χώρα μας.

Τρίτο γεγονός: τό δυνάμωμα τῶν ἐπαναστατικῶν διαθέσεων στούς ἐργάτες τῆς Ἀγγλίας. Αὐτό τό γεγονός ἔχει πρωταρχική σπουδαιότητα. Ἡ Ἀγγλία εἶναι χώρα πού παίζει ἡγετικό ρόλο στήν Εὐρώπη. Ἡ διάσπαση πού ἄρχισε ἀνάμεσα στό Γενικό Συμβούλιο τῶν Συνδικάτων τῆς Ἀγγλίας καί στό Ἐργατικό Κόμμα, οἱ ρωγμές πού ἄνοιξαν καί μεγαλώνουν μέσα στό Ἐργατικό Κόμμα τῆς Ἀγγλίας—ὅλα αὐτά δείχνουν ὅτι ἐκεῖ ἀναπτύσσεται κάτι τό ἐπαναστατικό, κάτι τό καινούργιο. Αὐτό ἀνησυχεῖ τά κυρίαρχα στρώματα τῆς Ἀγγλίας. Αὐτό δέ μπορεῖ παρά νά τά προδιαθέτει ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία, γιατί ἡ ζωογόνηση τοῦ κινήματος στήν Ἀγγλία γίνεται κάτω ἀπό τή σημαία τῆς φιλίας μέ τή Ρωσία.

Τέταρτο γεγονός: σέ σχέση μέ τίς προϋποθέσεις γιά τίς ὁποῖες μίλησα, σέ σχέση μέ τό γεγονός ὅτι ὡριμάζουν οἱ προϋποθέσεις ἑνός πολέμου καί ὅτι ὁ πόλεμος μπορεῖ νά γίνει ἀναπόφευχτος, φυσικά ὄχι αὔριο οὔτε καί μεθαύριο, μά ὕστερα ἀπό μερικά χρόνια, σέ σχέση μέ τό ὅτι ὁ πόλεμος δέ μπορεῖ παρά νά ὀξύνει καί στήν Ἀνατολή καί στή Δύση τήν ἐσωτερική, τήν ἐπαναστατική κρίση—σέ σχέση μ' ὅλα αὐτά δέ μπορεῖ παρά νά μπεῖ μπροστά μας τό ζήτημα νά εἴμαστε ἕτοιμοι γιά κάθε ἐνδεχόμενο. Ἔχω τή γνώμη ὅτι οἱ δυνάμεις τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στή Δύση εἶναι μεγάλες, ὅτι αὐξάνουν καί θά ἐξακολουθοῦν ν' αὐξάνουν καί ὅτι μπορεῖ κάπου νά ὁδηγήσουν στήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης. Αὐτό εἶναι ἀλήθεια. Θά τούς εἶναι ὅμως πολύ δύσκολο νά κρατηθοῦν. Αὐτό τό δείχνουν καθαρά τά παραδείγματα τῶν γειτονικῶν μας χωρῶν, λογουχάρη τῆς Ἐσθονίας καί τῆς Λετονίας. Σέ περίπτωση περιπλοκῶν στίς χῶρες πού μᾶς περιβάλλουν, θά μπεῖ ὑποχρεωτικά μπροστά μας σάν ζήτημα ζωτικῆς ἀνάγκης τό ζήτημα τοῦ στρατοῦ μας, τῆς δύναμής του καί τοῦ ἑτοιμοπολέμου του.

Αὐτό δέ σημαίνει ὅτι σέ μιά τέτια κατάσταση πρέπει ὑποχρεωτικά νά δράσουμε ἐνάντια σέ κάποιον. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Ἄν κανενός τοῦ περνᾶ ἀπό τό μυαλό μιά τέτια ἰδέα, εἶναι λάθος. Ἡ σημαία μας θά παραμένει, ὅπως καί στό παρελθόν, σημαία τῆς **εἰρήνης**. Ἄν ὅμως ἀρχίσει ὁ πόλεμος, δέ θά καθήσουμε μέ σταυρωμένα τά χέρια—θά ὑποχρεωθοῦμε νά δράσουμε, μά θά δράσουμε τελευταῖοι. Καί θά δράσουμε γιά νά ρίξουμε τό ἀποφασιστικό βαρίδι στή ζυγαριά, ἕνα **βαρίδι** πού θά μποροῦσε νά τήν κάνει νά γύρει.

Ἀπό δῶ βγαίνει τό συμπέρασμα: νά εἴμαστε ἕτοιμοι γιά κάθε ἐνδεχόμενο, νά ἑτοιμάζουμε τό στρατό μας, νά

τόν ποδέσουμε καί νά τόν ντύσουμε, νά τόν εκπαιδεύσουμε, νά βελτιώσουμε τήν τεχνική, νά βελτιώσουμε τή χημεία, τήν αεροπορία καί γενικά νά ανεβάσουμε τόν Κόκκινο Στρατό μας στό απαιτούμενο ύψος. Αυτό απαιτεί από μάς ή διεθνής κατάσταση.

Νά γιατί νομίζω ότι πρέπει νά ικανοποιήσουμε αποφασιστικά καί αμετάκλητα τά αιτήματα τής στρατιωτικής υπηρεσίας.

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά.

ΣΤΗ «ΡΑΜΠΟΤΣΑΓΙΑ ΓΚΑΖΕΤΑ» [6]

Νά θυμάστε, νά αγαπάτε, νά μελετάτε τόν Ίλίτς, τό δάσκαλό μας, τόν αρχηγό μας.

Νά πολεμάτε καί νά νικάτε τούς εσωτερικούς καί εξωτερικούς εχθρούς,—όπως ό Ίλίτς.

Νά οικοδομείτε τή νέα ζωή, τό νέο τρόπο ζωής, τό νέο πολιτισμό,—όπως ό Ίλίτς.

Ποτέ νά μήν παραμελείτε τό μικρό στή δουλιά, γιατί από τό μικρό οικοδομείται τό μεγάλο,—αυτή είναι μιά από τίς σπουδαίες υποθήκες τού Ίλίτς.

Ι. Στάλιν

«Ραμπότσαγια Γκαζέτα»,
άρ. φύλλου 17,
21 τού Γενάρη 1925.

ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟ σ. ΝΤ—ΟΦ

Σύντροφε Ντ—οφ!

Ἀπαντῶ μέ καθυστέρηση: δέ μπόρεσα νά ἀπαντήσω νωρίτερα, γιατί δέν εἶχα καιρό.

1) Νομίζω ὅτι δέ διαβάσατε καλά τό ἄρθρο[7], διαφορετικά θά βρίσκατε ὁπωσδήποτε σ' αὐτό τήν περικοπή ἀπό τό ἄρθρο τοῦ Ἰλίτς πού μιλᾶ «γιά νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα».

2) Ἄν διαβάσετε προσεχτικά τό ἄρθρο, θά καταλάβετε ἴσως ὅτι δέν πρόκειται γιά τήν π λ έ ρ ι α νίκη, ἀλλά γιά τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ γενικά, δηλαδή γιά τό διώξιμο τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, γιά τό πάρσιμο τῆς ἐξουσίας, γιά τήν ἀπόκρουση τῆς ἐπίθεσης τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί γιά τό ἀρχίνημα τῆς οἰκοδόμησης τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας—ὅλα αὐτά μπορεῖ νά τά πετύχει πέρα γιά πέρα τό προλεταριάτο σέ μιά μόνη χώρα, ἡ πλέρια ὅμως ἐγγύηση ἐνάντια στήν παλινόρθωση μπορεῖ νά ἐξασφαλιστεῖ μόνο σάν ἀποτέλεσμα τῶν «κοινῶν προσπαθειῶν τῶν προλετάριων μερικῶν χωρῶν».

Θά ἦταν ἀνόητο νά ἀρχίζαμε τήν Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση στή Ρωσία μέ τήν πεποίθηση ὅτι τό νικηφόρο προλεταριάτο τῆς Ρωσίας, τή στιγμή πού ἔχει ἔκδηλη τή

συμπάθεια τῶν προλετάριων τῶν ἄλλων χωρῶν, χωρίς ὅμως τή νίκη σέ μερικές χῶρες, «δέ μπορεῖ νά κρατηθεῖ ἀπέναντι σέ μιά συντηρητική Εὐρώπη». Αὐτό δέν εἶναι μαρξισμός μά ὁ πιό κοινός ὁπορτουνισμός, τροτσκισμός καί ὅ,τι ἄλλο θέλετε. Ἄν ἡ θεωρία τοῦ Τρότσκι ἦτανε σωστή, τότε δέ θά εἶχε δίκιο ὁ Ἰλίτς πού βεβαίωνε ὅτι θά μετατρέψουμε τή Ρωσία τῆς ΝΕΠ σέ σοσιαλιστική, ὅτι ἔχουμε «ὅλα τά ἀπαραίτητα γιά τήν οἰκοδόμηση μιᾶς πλέριας σοσιαλιστικῆς κοινωνίας» (Βλ. «Γιά τό συνεταιρισμό[8]»).

3) Δέν προσέξατε ἴσως ὅτι τό ἄρθρο πού δημοσιεύτηκε εἶναι ἕνα μέρος τοῦ «Προλόγου». Ἄν τό προσέχατε αὐτό, νομίζω πώς θά καταλαβαίνατε ὅτι τόν «Πρόλογο» πρέπει νά τόν παίρνουμε στό σύνολό του.

4) Τό πιό ἐπικίνδυνο στήν πολιτική μας πραχτική εἶναι ἡ προσπάθεια νά βλέπουμε τή νικήτρια προλεταριακή χώρα σάν κάτι τό παθητικό, σάν κάτι πού εἶναι ἱκανό μόνο νά κάνει βῆμα σημειωτόν, ὥς τή στιγμή πού θά ἐκδηλωθεῖ ἡ βοήθεια ἀπό τούς νικητές προλετάριους τῶν ἄλλων χωρῶν. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι μέσα σέ πέντε-δέκα χρόνια ὕπαρξης τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος στή Ρωσία δέ θά γίνει ἄλλη ἐπανάσταση στή Δύση· ἄς ὑποθέσουμε ὅτι σ' αὐτή τήν περίοδο ἡ Δημοκρατία μας θά διατηρηθεῖ παρ' ὅλα αὐτά σάν Σοβιετική Δημοκρατία, πού οἰκοδομεῖ τή σοσιαλιστική οἰκονομία μέσα στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ*, ἔχετε λοιπόν τή γνώμη ὅτι μέσα σ' αὐτά τά πέντε-δέκα χρόνια ἡ χώρα μας θά ἀσχολεῖται μέ ἀεροκοπανίσματα καί ὄχι μέ τήν ὀργάνωση τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας; Ἀρκεῖ νά βά-

* Τή δεύτερη αὐτή ὑπόθεση ἔχω κάθε λόγο νά τήν κάνω, γιατί οἱ δυνάμεις τῆς Δημοκρατίας μας αὐξάνουν καί θά ἐξακολουθοῦν ν' αὐξάνουν, ἐνῶ ἡ ὑποστήριξη ἀπό μέρους τῶν δυτικῶν συντρόφων μας μεγαλώνει καί θά μεγαλώνει.

λει κανείς αὐτό τό ἐρώτημα, γιά νά καταλάβει πόσο ἐπικίνδυνη εἶναι ἡ θεωρία πού ἀρνεῖται τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα.

Μήπως ὅμως αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ νίκη αὐτή θά εἶναι πλέρια καί όριστική; Ὄχι, δέ σημαίνει αὐτό (βλ. τόν «Πρόλογό» μου), γιατί ὅσο θά ὑπάρχει ἡ καπιταλιστική περικύκλωση, θά ὑπάρχει πάντα ὁ κίνδυνος στρατιωτικῆς ἐπέμβασης. Ὁ καθένας ὅμως βλέπει ὅτι αὐτό ἀποτελεῖ ὡστόσο νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ καί ὄχι ἥττα του. Καί δέν ὑπάρχει λόγος νά ἀμφιβάλλουμε ὅτι ἡ νίκη αὐτή ἀποτελεῖ ταυτόχρονα προϋπόθεση γιά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης στίς ἄλλες χῶρες.

Βλέπω ὅτι ὁρισμένοι σύντροφοι δέν παράτησαν ἀκόμα τήν παλιά σοσιαλδημοκρατική θεωρία, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση δέ θά ἔχει βάση σέ χῶρες πού εἶναι λιγότερο ἀναπτυγμένες καπιταλιστικά, λχ. ἀπό τήν Ἀγγλία ἤ τήν Ἀμερική.

5) Σᾶς συμβουλεύω νά ξαναδιαβάσετε ὁρισμένα ἄρθρα τοῦ Ἰλίτς στή συλλογή «Ἐνάντια στό ρεῦμα»[9], τίς μπροσοῦρες του γιά τήν «Προλεταριακή ἐπανάσταση»[10], καί τήν «Παιδική ἀρρώστια»[11], καθώς καί τό ἄρθρο του «Γιά τό συνεταιρισμό».

Μέ κομμουνιστικούς χαιρετισμούς

Ι. Στάλιν

25 τοῦ Γενάρη 1925

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά.

ΓΙΑ ΤΗ «ΝΤΙΜΟΦΚΑ»

Λόγος στή συνεδρίαση τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.)[12]

26 τοῦ Γενάρη 1925

Πρίν ἀπ' ὅλα γιά τό ζήτημα τοῦ Σοσνόφσκι, ἄν καί δέν ἀποτελεῖ τό κεντρικό ζήτημα. Τόν κατηγοροῦν ὅτι τάχα ἰσχυρίστηκε κάπου στόν τύπο πώς ὅλος ὁ σοβιετικός μηχανισμός, ἀκόμα καί τό σύστημα, ἔχουν σαπίσει. Ἐγώ δέ διάβασα αὐτούς τούς ἰσχυρισμούς καί κανένας δέ μᾶς ὑπόδειξε ποῦ ἔγραψε γι' αὐτά ὁ Σοσνόφσκι. Ἄν εἶχε δηλώσει κάπου ὅτι τό σύστημα τῶν Σοβιέτ σάπισε, θά ἦταν ἀντεπαναστάτης.

Νά τό βιβλίο του. Ἐδῶ λέει: «Μιά καί δέν ξέρω ἀρκετά καλά τό οὐκρανικό χωριό, δέ θά καταπιαστῶ νά κρίνω κατά πόσο ἡ Ντιμόφκα εἶναι χαρακτηριστική γιά ὅλα τά χωριά τῆς Οὐκρανίας. Ἄς τό κρίνουν αὐτό ἐκεῖνοι πού ξέρουν πολύ καλύτερα τή Σοβιετική Οὐκρανία. Ὡστόσο θά ἐπιτρέψω στόν ἑαυτό μου νά βεβαιώσει ὅτι ἡ Ντιμόφκα δέν ἀποτελεῖ καθόλου ἐξαίρεση. Ἀπό τόν τοπικό τύπο, ἀπό συζητήσεις μέ στελέχη, ἀπό συναντήσεις μέ ἀγρότες καί ἀπό ὁρισμένα ντοκουμέντα πού ἔπεσαν στά χέρια μου κατάλαβα ὅτι καί σέ ἄλλα χωριά ὑπάρχουν σκόρπια στοιχεῖα „ντιμοφκισμοῦ"».

Ὅλα αὐτά εἰπώθηκαν σέ ἤπιο τόνο καί δέ γίνεται ἐδῶ καθόλου λόγος γιά ἀποσύνθεση τοῦ σοβιετικοῦ συ-

στήματος ἤ τοῦ σοβιετικοῦ μηχανισμοῦ στό σύνολό τους. Γι' αὐτό δέν εἶναι σωστές οἱ κατηγορίες πού ἀποδίδουν στό Σοσνόφσκι ἡ ἐπιτροπή εἴτε διάφοροι σύντροφοι. Δέν ἔχει σημασία ποιός προβάλλει τήν κατηγορία, ἡ Ἐπιτροπή Κυβερνείου, ἡ Περιφερειακή Ἐπιτροπή, μιά ἐπιτροπή ἤ ὁρισμένα πρόσωπα—ἡ κατηγορία αὐτή δέ στηρίχτηκε πουθενά, δέν ὑπάρχουν γραφτές ἀποδείξεις.

Ἀπεναντίας θά ἤθελα νά τονίσω ὅτι ἐδῶ ἔχουμε μιά ὑπηρεσία πού προσφέρει ὁ Σοσνόφσκι. Γι' αὐτό τό πράγμα κανείς δέν εἶπε τίποτα. Τήν ὑπηρεσία πού πρόσφερε ἡ «Πράβντα», τήν ὑπηρεσία πού πρόσφερε ὁ Σοσνόφσκι, τήν ὑπηρεσία πού πρόσφερε ὁ Ντεμιάν Μπέντνι—ὅτι εἶχαν τό θάρρος νά βγάλουν στά φόρα ἕνα κομματάκι τῆς ζωντανῆς πραγματικότητας καί νά τή δείξουν σ' ὅλη τή χώρα—τήν ὑπηρεσία αὐτή πρέπει ὑποχρεωτικά νά τήν ὑπογραμμίσουμε. Αὐτό πρέπει νά λέμε καί ὄχι νά λέμε ὅτι παρατράβηξε τό σκοινί.

Λένε ὅτι ὁ Σοσνόφσκι παρατράβηξε τό σκοινί. Σέ τέτιες ὅμως περιπτώσεις, ὅταν ὑπάρχει γενική παρέκκλιση πρός τήν κατεύθυνση τῆς τυπικῆς πλευρᾶς τοῦ ζητήματος, ἐνῶ παρ' ὅλα αὐτά οἱ πληγές κρύβονται κάπου ἐκεῖ καί χαλοῦν ὅλη τή δουλιά, σέ τέτιες περιπτώσεις πρέπει νά τό παρατραβάει κανείς τό σκοινί. Πρέπει ὑποχρεωτικά. Αὐτό εἶναι ἀναπόφευχτο. Ἀπ' αὐτό δέ μπορεῖ παρά νά ἔχουμε μονάχα ὄφελος. Φυσικά κάποιος θά θιχτεῖ, ἡ ὑπόθεση ὅμως κερδίζει ἀπ' αὐτό τό πράγμα. Καί χωρίς νά θιχτοῦν λιγάκι ὁρισμένα πρόσωπα, δέ θά διορθώσουμε τίς δουλιές μας.

Κατά τή γνώμη μου τό βασικό ζήτημα σ' αὐτή τήν ὑπόθεση δέν εἶναι ὅτι δολοφόνησαν ἕναν ἀνταποκριτή χωριοῦ, οὔτε ἀκόμα ὅτι ἔχουμε τήν περίπτωση τῆς Ντιμόφκας—ὅλα αὐτά εἶναι πολύ ἄσχημα, δέν εἶναι ὅμως ἡ βάση τοῦ ζητήματος. Ἡ βάση του εἶναι ὅτι ποῦ καί ποῦ τά τοπικά μας στελέχη στά χωριά, στίς ἐπαρχίες, τίς περιφέρειες καί τίς περιοχές κοιτάζουν μόνο πρός τή Μόσχα καί δέ θέλουν νά στραφοῦν πρός τήν ἀγροτιά, χωρίς νά καταλαβαίνουν ὅτι δέν ἀρκεῖ νά τάχουν καλά μέ τή Μόσχα, ὅτι πρέπει νά ξέρουν νά τάχουν καλά καί μέ τήν ἀγροτιά. Νά ποῦ βρίσκεται τό βασικό λάθος, ὁ βασικός κίνδυνος τῆς δουλιᾶς μας στό χωριό.

Πολλά στελέχη λένε ὅτι σέ μᾶς ἐδῶ στό κέντρο ἔγινε τῆς μόδας νά βγάζουν νέου εἴδους λόγους γιά τό χωριό, ὅτι αὐτό εἶναι διπλωματία γιά τόν ἔξω κόσμο, ὅτι δέν ἔχουμε δῆθεν σοβαρή καί σταθερή τήν ἐπιθυμία νά καλυτερέψουμε τήν πολιτική μας στό χωριό. Νά τί θεωρῶ σάν πιό ἐπικίνδυνο. Ἄν οἱ σύντροφοί μας τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων δέ θέλουν νά πιστέψουν ὅτι ἀσχοληθήκαμε στά σοβαρά νά μάθουμε στά στελέχη μας ἕνα νέο τρόπο νά καταπιάνονται μέ τό χωριό, μέ τήν ἀγροτιά, ἄν δέν τό ἀντιληφθοῦν αὐτό, ἄν δέ θελήσουν νά πιστέψουν αὐτό τό πράγμα—τότε αὐτό ἀποτελεῖ τόν πιό σοβαρό κίνδυνο. Νά ὑπερνικήσουμε αὐτή τήν τάση τῶν τοπικῶν στελεχῶν, νά κάνουμε ἀπότομη στροφή τῆς γραμμῆς μας πρός τήν ἄλλη πλευρά, ἔτσι πού νά βλέπουν στήν πολιτική μας ἀπέναντι στό χωριό κάτι τό σοβαρό καί ἀπόλυτα ἀναγκαῖο—νά τί μᾶς χρειάζεται τώρα.

Ἔχουμε τρεῖς συμμάχους: τό διεθνές προλεταριάτο πού δέ βιάζεται μέ τήν ἐπανάσταση· τίς ἀποικίες πού μπαίνουν σέ κίνηση πολύ ἀργά, καί τήν ἀγροτιά. Γιά τόν τέταρτο σύμμαχο, δηλαδή γιά τίς συγκρούσεις στό στρατόπεδο τῶν ἐχθρῶν μας, δέ μιλῶ τώρα. Εἶναι δύσκολο νά ποῦμε πότε θά μπεῖ σέ κίνηση ἡ παγκόσμια ἐπανάσταση, ὅταν ὅμως μπεῖ σέ κίνηση θά πρόκειται γιά ἀποφασιστικό γεγονός. Εἶναι ἐπίσης δύσκολο νά ποῦμε πότε

θά μποῦν σέ κίνηση οἱ ἀποικίες—πρόκειται γιά ἕνα πολύ σοβαρό καί δύσκολο ζήτημα, δέ μπορεῖς νά πεῖς τίποτα τό συγκεκριμένο. Μέ τήν ἀγροτιά ὅμως δουλεύουμε τώρα, εἶναι ὁ τρίτος σύμμαχός μας, καί μάλιστα ἕνας σύμμαχος πού μᾶς δίνει τώρα κιόλας ἄμεση βοήθεια, μᾶς δίνει στρατό, ψωμί κλπ. Μ' αὐτό τό σύμμαχο, δηλαδή μέ τήν ἀγροτιά, δουλεύουμε μαζί, μαζί του χτίζουμε τό σοσιαλισμό, καλά ἤ κακά, πάντως τόν χτίζουμε καί πρέπει νά ξέρουμε νά ἐκτιμοῦμε αὐτόν τό σύμμαχο ἀκριβῶς τώρα, ἰδιαίτερα τώρα.

Νά γιατί στήν πρώτη γραμμή τῆς δουλιᾶς μας προωθοῦμε τώρα τό ζήτημα τῆς ἀγροτιᾶς.

Πρέπει νά ποῦμε ὅτι ὁ σημερινός προσανατολισμός τῆς πολιτικῆς μας εἶναι ἕνας νέος προσανατολισμός, πού στή δουλιά τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ χαράζει μιά νέα γραμμή στήν πολιτική μας ἀπέναντι στό χωριό. Αὐτό τό πράγμα οἱ σύντροφοι δέ θέλουν νά τό καταλάβουν. Ἄν δέν καταλάβουν αὐτό τό βασικό, καμιά δουλιά μας δέ θά προκόψει, δέ θά ἔχουμε καμιά σοσιαλιστική οἰκοδόμηση. Καί ἐφόσον οἱ σύντροφοί μας ξεχνοῦν αὐτό τό βασικό καί παρασέρνονται ἀπό τίς ὑπηρεσιακές, νά ποῦμε, ἀντιλήψεις τους, ὅτι πρέπει νά παρουσιάζουν στή Μόσχα «τό ἐμπόρευμα ἀπό τήν καλή του ὄψη», ὅτι στή χώρα μας ὅλα πᾶνε τάχα περίφημα, ὅτι πρέπει νά σκεπάζουμε τίς πληγές, ὅτι δέ χρειάζεται τάχα ἡ κριτική, γιατί δυσφημεῖ τήν τοπική ἐξουσία καί τά τοπικά στελέχη —ἐφόσον λέγονται τέτια πράγματα, ἐγώ βλέπω σ' αὐτά τή βάση τοῦ πιό σοβαροῦ κινδύνου. Εἶναι ἀνάγκη νά μπεῖ τέρμα σ' αὐτό καί χρειάζεται νά ποῦμε στούς συντρόφους ὅτι δέν πρέπει νά φοβοῦνται νά βγάζουν στό φῶς τῆς ἡμέρας πτυχές τῆς ζωῆς, ὅσο δυσάρεστες κι ἄν εἶναι. Πρέπει νά στρέψουμε τούς συντρόφους μας, ἔτσι πού νά μή βλέπουν καταπρόσωπο μόνο τή Μόσχα, ἀλλά νά μάθουν νά βλέπουν καταπρόσωπο τήν ἀγροτιά πού ὑπηρετοῦν, νά μή σκεπάζουν τίς πληγές, ἀλλ' ἀπεναντίας νά μᾶς βοηθοῦν νά ἀποκαλύπτουμε τά λάθη μας, νά τά ξεπερνᾶμε καί νά βάλουμε τή δουλιά στό δρόμο πού χαράζει τώρα τό κόμμα.

Ἕνα ἀπό τά δυό (ἔχω κιόλας μιλήσει ἐπανειλημμένα γι' αὐτό): εἴτε μαζί μέ τήν ἐξωκομματική ἀγροτιά, μαζί μέ τά σοβιετικά καί κομματικά τοπικά στελέχη μας θά κάνουμε κριτική στόν ἑαυτό μας γιά νά καλυτερεύουμε τή δουλιά μας, εἴτε ἡ δυσαρέσκεια τῆς ἀγροτιᾶς θά συσωρεύεται καί θά ξεσπάσει μέ τή μορφή ἐξεγέρσεων. Νάχετε ὑπόψη σας ὅτι μέσα στίς νέες συνθῆκες, στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ, δέν ἀποκλείονται καθόλου ἕνα νέο Ταμπόφ ἤ μιά νέα Κρονστάνδη[13]. Μιά μεγάλη προειδοποίηση μᾶς ἔκανε ἡ ἐξέγερση τῆς Ὑπερκαυκασίας καί τῆς Γεωργίας[14]. Τέτιες ἐξεγέρσεις εἶναι δυνατό νά γίνουν καί στό μέλλον, ἄν δέ μάθουμε νά ὑπερνικοῦμε καί νά ἀποκαλύπτουμε τίς πληγές μας, ἄν δημιουργοῦμε τήν ἐπιφανειακή ἐντύπωση ὅτι ὅλα πᾶνε καλά.

Νά γιατί νομίζω ὅτι ἐδῶ δέν πρέπει νά μιλᾶμε γιά ἐλλείψεις καί ὑπερβολές ὁρισμένων συγγραφέων πού ξεσκεπάζουν τά λάθη στή δουλιά μας, ἀλλά γιά τίς ὑπηρεσίες πού προσφέρουν.

Ἐδῶ πρέπει νά περάσω στό ζήτημα τῶν συγγραφέων μας, τῶν ἀνταποκριτῶν μας. Νομίζω ὅτι φτάσαμε στήν περίοδο ὅπου οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες ἀνταποκριτές μποροῦν νά γίνουν ἕνας ἀπό τούς βασικούς μοχλούς γιά τή διόρθωση τῆς οἰκοδομητικῆς δουλιᾶς μας στό χωριό, γιά νά βγάζουμε στά φόρα τίς ἐλλείψεις μας καί συνεπῶς γιά νά διορθώνουμε καί νά καλυτερεύουμε τή σοβιετική μας δουλιά. Ἴσως νά μήν τό καταλαβαίνουμε ὅλοι αὐτό

τό πράγμα, γιά μένα όμως είναι ξεκάθαρο ότι άπ' αύτήν άκριβῶς τήν ἄκρη πρέπει ν' ἀρχίσει ἡ καλυτέρεψη τῆς δουλιᾶς μας. Στήν πλειοψηφία τους οἱ ἄνθρωποι αὐτοί εἶναι εὐαίσθητοι, καίει μέσα τους ἡ σπίθα τῆς ἀλήθειας, ἔχουν τόν πόθο νά κάνουν ἀποκαλύψεις, ποθοῦν νά διορθώσουν μέ κάθε θυσία τίς ἐλλείψεις μας, εἶναι ἄνθρωποι πού δέ φοβοῦνται τά βόλια—νά αὐτοί οἱ ἄνθρωποι πρέπει, κατά τή γνώμη μου, ν' ἀποτελέσουν ἕναν ἀπό τούς βασικούς μοχλούς γιά τό ξεσκέπασμα τῶν ἐλλείψεών μας, τή διόρθωση τῆς δουλιᾶς μας στήν κομματική καί σοβιετική οἰκοδόμηση στή βάση.

Νά γιατί πρέπει ν' ἀφουγκραζόμαστε τή φωνή αὐτῶν τῶν συντρόφων καί νά μή βρίζουμε τά στελέχη τοῦ τύπου μας. Μ' αὐτούς, ὅπως μ' ἕνα βαρόμετρο πού ἀντανακλᾶ ἄμεσα τίς ἐλλείψεις τῆς οἰκοδομητικῆς δουλιᾶς μας, θά μπορούσαμε ν' ἀποκαλύψουμε καί νά διορθώσουμε πάρα πολλά πράγματα.

Ὅσο γιά τήν ΚΕΕ νομίζω ὅτι ἡ ΚΕΕ πῆρε μιά γενικά σωστή ἀπόφαση, μόνο πού θάπρεπε ἴσως κάτι νά διορθωθεῖ καί νά ξανασυνταχθεῖ σ' αὐτήν.

Τήν ὑπόθεση τῆς Ντιμόφκας πρέπει ὁ τύπος νά τήν παρουσιάσει ἔτσι πού οἱ σύντροφοί μας νά καταλάβουν ἀπό ποῦ προέρχονται ὅλα αὐτά. Ἡ οὐσία δέν εἶναι ὅτι δολοφονήθηκε ἕνας ἀνταποκριτής χωριοῦ, κι ἀκόμα περισσότερο ὅτι δέν πρέπει νά θίξουμε τό γραμματέα μιᾶς Περιφερειακῆς Ἐπιτροπῆς ἤ Ἐπιτροπῆς Κυβερνείου, ἀλλά εἶναι νά βάλουμε μπρός τήν καλυτέρεψη τῆς δουλιᾶς τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης στό χωριό. Αὐτό εἶναι τό βασικό. Γι' αὐτό πρόκειται.

Ι. Στάλιν. Τό ἀγροτικό ζήτημα. Μόσχα-Λένινγκραντ, 1925.

ΓΙΑ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΑΣ

Λόγος στή 13η Συνδιάσκεψη τῆς ὀργάνωσης τοῦ κυβερνείου τῆς Μόσχας τοῦ ΚΚΡ (Μπ.)[15]

27 τοῦ Γενάρη 1925

Σύντροφοι! Θά ἤθελα νά πῶ λίγα λόγια γιά τίς βάσεις τῆς πολιτικῆς πού υἱοθέτησε τώρα τό κόμμα ἀπέναντι στήν ἀγροτιά. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι τούτη τή στιγμή τό ζήτημα τῆς ἀγροτιᾶς ἔχει ἐξαιρετικά σοβαρή σημασία. Πολλοί μάλιστα παρασέρνονται καί λένε ὅτι ἄρχισε μιά νέα ἐποχή, ἡ ἐποχή τῆς ἀγροτιᾶς. Ἄλλοι, τό σύνθημα: «νά στρέψουμε τό πρόσωπο πρός τό χωριό» ἄρχισαν νά τό παίρνουν σάν σύνθημα πού λέει ὅτι πρέπει νά γυρίσουμε τίς πλάτες στήν πόλη. Ὁρισμένοι μάλιστα ἔφτασαν στό σημεῖο νά μιλᾶνε γιά ΝΕΠ στήν πολιτική. Αὐτά βέβαια εἶναι ἀερολογίες. Ὅλα αὐτά εἶναι βέβαια ὑπερβολές. Ὡστόσο, ἄν κάνουμε ἀφαίρεση αὐτῶν τῶν ὑπερβολῶν, παραμένει ἕνα μόνο γεγονός, καί συγκεκριμένα τό γεγονός ὅτι στή δοσμένη στιγμή, ἀκριβῶς τώρα, τό ζήτημα τῆς ἀγροτιᾶς ἀποχτᾶ ἐξαιρετικά σοβαρή σημασία.

Γιατί; Ποῦ ὀφείλεται αὐτό;

Ὑπάρχουν δυό αἰτίες γι' αὐτό τό πράγμα. Μιλῶ γιά τίς βασικές αἰτίες.

Ἡ πρώτη αἰτία, πού τούτη τή στιγμή τό ἀγροτικό ζήτημα ἀπόχτησε στή χώρα μας ἐξαιρετικά σοβαρή σημασία, εἶναι ὅτι ἀπό τούς συμμάχους τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας,

ἀπ᾿ ὅλους τούς βασικούς συμμάχους πού ἔχει τό προλεταριάτο—κι αὐτοί κατά τή γνώμη μου εἶναι τέσσερις—ἡ ἀγροτιά εἶναι ὁ μοναδικός σύμμαχος πού μπορεῖ τώρα κιόλας νά δόσει ἄμεση βοήθεια στήν ἐπανάστασή μας. Ἐδῶ πρόκειται γιά ἄμεση βοήθεια ἀκριβῶς τώρα, αὐτή τή στιγμή. Ὅλοι οἱ ὑπόλοιποι σύμμαχοι ἔχουν μεγάλο μέλλον καί ἀποτελοῦν τεράστια ἐφεδρεία τῆς ἐπανάστασής μας, ὡστόσο δυστυχῶς δέν εἶναι ἀκόμα σέ θέση νά βοηθήσουν ἄμεσα τώρα τήν ἐξουσία μας, τό κράτος μας.

Ποιοί εἶναι αὐτοί οἱ σύμμαχοι;

Ὁ πρῶτος σύμμαχος, ὁ βασικός σύμμαχός μας, εἶναι τό προλεταριάτο τῶν ἀναπτυγμένων χωρῶν. Τό πρωτοπόρο προλεταριάτο, τό προλεταριάτο τῆς Δύσης, εἶναι τεράστια δύναμη καί ὁ πιό πιστός, ὁ πιό σπουδαῖος σύμμαχος τῆς ἐπανάστασής μας καί τῆς ἐξουσίας μας. Δυστυχῶς ὅμως ἡ κατάσταση τῶν πραγμάτων εἶναι τέτια, ἡ κατάσταση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στίς ἀναπτυγμένες καπιταλιστικές χῶρες εἶναι τέτια, πού τό προλεταριάτο τῆς Δύσης δέν εἶναι σέ θέση νά μᾶς δόσει τώρα ἄμεση καί ἀποφασιστική βοήθεια. Ἔχουμε τήν ἔμμεση, τήν ἠθική του συμπαράσταση, πού δέ βρίσκεις λέξεις γιά νά χαρακτηρίσεις τήν ἀξία της, ἀξία πού εἶναι ἀνεκτίμητη—τόσο σπουδαία εἶναι αὐτή ἡ βοήθεια. Ὡστόσο ὅμως δέν εἶναι ἡ κατευθείαν καί ἄμεση βοήθεια πού μᾶς χρειάζεται τώρα.

Ὁ δεύτερος σύμμαχος εἶναι οἱ ἀποικίες, οἱ καταπιεζόμενοι λαοί τῶν λίγο ἀναπτυγμένων χωρῶν πού καταπιέζονται ἀπό τίς περισσότερο ἀναπτυγμένες χῶρες. Πρόκειται, σύντροφοι, γιά μιά τεράστια ἐφεδρεία τῆς ἐπανάστασής μας. Μπαίνει ὅμως σέ κίνηση πολύ ἀργά. Ἔρχεται γιά νά μᾶς δόσει ἄμεση βοήθεια, φαίνεται ὅμως ὅτι δέ θά φτάσει γρήγορα. Καί ἀκριβῶς γι᾿ αὐτό δέν εἶναι σέ θέση

νά μᾶς βοηθήσει ἄμεσα, τώρα κιόλας, στή σοσιαλιστική μας οἰκοδόμηση, στό ἔργο τῆς στερέωσης τῆς ἐξουσίας, στό ἔργο τῆς οἰκοδόμησης τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας.

Ἔχουμε ἕναν τρίτο σύμμαχο, ἀσύλληπτο, ἀπρόσωπο, μά στόν ἀνώτατο βαθμό σπουδαῖο. Εἶναι οἱ συγκρούσεις καί οἱ ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στίς καπιταλιστικές χῶρες, συγκρούσεις καί ἀντιθέσεις πού εἶναι ἀπρόσωπες μά πού ἀποτελοῦν ἀναμφισβήτητα τεράστιο στήριγμα γιά τήν ἐξουσία μας καί τήν ἐπανάστασή μας. Αὐτό μπορεῖ νά φανεῖ παράξενο, μά εἶναι γεγονός, σύντροφοι. Ἄν τό 1917, τόν καιρό τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, οἱ δυό βασικοί συνασπισμοί τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν δέ διεξῆγαν θανάσιμη πάλη ἀνάμεσά τους, ἄν δέν εἶχαν ἁρπαχτεῖ ἀπό τό λαιμό, ἄν δέν ἦταν ἀπασχολημένοι μεταξύ τους, ἔτσι πού νά μήν ἔχουν ἐλεύθερο χρόνο γιά νά ἀσχοληθοῦν μέ τόν ἀγώνα ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία—εἶναι ζήτημα ἄν θά ἄντεχε τότε ἡ Σοβιετική ἐξουσία. Ἡ πάλη, οἱ συγκρούσεις καί οἱ πόλεμοι ἀνάμεσα στούς ἐχθρούς μας, τό ξαναλέω, εἶναι ἕνας πολύ μεγάλος σύμμαχός μας. Πῶς ἔχουν τά πράγματα μ᾿ αὐτό τό σύμμαχο; Τά πράγματα ἔχουν ἔτσι: τό παγκόσμιο κεφάλαιο ὕστερα ἀπό τόν πόλεμο, ἀφοῦ πέρασε κάμποσες κρίσεις, ἄρχισε ν᾿ ἀναλαβαίνει. Αὐτό πρέπει νά τό παραδεχτοῦμε. Οἱ βασικές νικήτριες χῶρες, ἡ Ἀγγλία καί ἡ Ἀμερική, ἔχουν τώρα τόση δύναμη πού ἀπόχτησαν τήν ὑλική δυνατότητα ὄχι μόνο νά ταχτοποιοῦν τίς ὑποθέσεις τοῦ κεφαλαίου λίγο-πολύ ὑποφερτά στό σπιτικό τους, ἀλλά καί νά κάνουν μετάγγιση αἵματος στή Γαλλία, στή Γερμανία καί σ᾿ ἄλλες καπιταλιστικές χῶρες. Αὐτή εἶναι ἡ μιά πλευρά. Καί αὐτή ἡ πλευρά τοῦ ζητήματος ἔχει σάν ἀποτέλεσμα οἱ ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στίς κεφαλαιοκρατικές χῶρες νά μήν ἀναπτύσσονται γιά τήν ὥρα

μέ τούς έντατικούς έκείνους ρυθμούς πού άναπτύσσονταν άμέσως μετά τόν πόλεμο. Αύτό είναι ένα σύν γιά τό κεφάλαιο καί ένα πλήν γιά μᾶς. Τό προτσές ὅμως αύτό ἔχει καί μιάν ἄλλη πλευρά, τήν ἀντίθετη πλευρά. Καί ή ἀντίθετη πλευρά εἶναι ὅτι, μέ ὅλη τή σχετική σταθερότητα πού κατάφερε νά δημιουργήσει γιά τήν ὥρα τό κεφάλαιο, οἱ ἀντιθέσεις στήν ἄλλη ἄκρη τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων, οἱ ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στίς έκμεταλλεύτριες προχωρημένες χῶρες καί τίς έκμεταλλευόμενες καθυστερημένες χῶρες, τίς ἀποικίες καί τίς ἐξαρτημένες χῶρες ἀρχίζουν νά ὀξύνονται καί νά βαθαίνουν ὅλο καί περισσότερο, ἀπειλώντας νά χαλάσουν τή «δουλιά» τοῦ κεφαλαίου ἀπό μιά νέα, «ἀναπάντεχη» ἄκρη. Ἡ κρίση στήν Αἴγυπτο καί στό Σουδάν—θά διαβάσατε γι' αὐτό στίς ἐφημερίδες—κι ὕστερα μιά ὁλόκληρη σειρά ἀπό κόμπους ἀντιθέσεων στήν Κίνα πού μποροῦν νά κάνουν τούς σημερινούς «συμμάχους» νά τσακωθοῦν καί πού μποροῦν νά τινάξουν στόν ἀέρα τή δύναμη τοῦ κεφαλαίου, μιά νέα σειρά ἀπό κόμπους ἀντιθέσεων στή Βόρεια 'Αφρική, ὅπου ή 'Ισπανία χάνει τό Μαρόκο πού πάνω του ἁπλώνει τά χέρια της ή Γαλλία, μά πού δέ θά μπορέσει νά τό πάρει, γιατί ή 'Αγγλία δέ θ' ἀνεχτεῖ τόν ἔλεγχο τῆς Γαλλίας στό Γιβραλτάρ—ὅλα αὐτά εἶναι γεγονότα πού θυμίζουν πολύ τήν προπολεμική περίοδο καί πού δέ μποροῦν παρά νά δημιουργοῦν ἀπειλή γιά τό «οἰκοδομητικό ἔργο» τοῦ διεθνοῦς κεφαλαίου.

Αὐτά εἶναι τά σύν καί τά πλήν στό γενικό ἰσολογισμό τῆς ἀνάπτυξης τῶν ἀντιθέσεων. 'Επειδή ὅμως σ' αὐτό τόν τομέα τά πλεονεχτήματα γιά τό κεφάλαιο εἶναι γιά τήν ὥρα περισσότερα ἀπό τά μειονεχτήματα καί ἐπειδή δέν πρέπει νά περιμένουμε σήμερα-αὔριο πολεμικές συγκρούσεις ἀνάμεσα στούς καπιταλιστές, εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι

σχετικά μέ τόν τρίτο σύμμαχό μας τά πράγματα δέ βρίσκονται ἀκόμα στό σημεῖο πού θά θέλαμε.

Μένει ὁ τέταρτος σύμμαχος, ή ἀγροτιά. Αὐτή τήν ἔχουμε δίπλα μας, ζοῦμε μαζί της, μαζί της χτίζουμε τήν καινούργια ζωή, καλά ή ἄσχημα, πάντως μαζί της. Ὁ σύμμαχος αὐτός, τό ξέρετε καί μόνοι σας, δέν εἶναι καί τόσο γερός, ή ἀγροτιά δέν εἶναι τόσο βάσιμος σύμμαχος, ὅσο τό προλεταριάτο τῶν καπιταλιστικά ἀναπτυγμένων χωρῶν. Πάντως ὅμως εἶναι ἕνας σύμμαχος, κι ἀπ' ὅλους τούς συμμάχους πού ἔχουμε εἶναι ὁ μόνος πού μᾶς δίνει καί μπορεῖ νά μᾶς δόσει τώρα κιόλας ἄμεση βοήθεια, παίρνοντας σ' ἀντάλλαγμα τή βοήθειά μας.

Νά γιατί ἴσα-ἴσα στή σημερινή στιγμή, τώρα πού κάπως ἐπιβραδύνθηκε ή πορεία τῆς ἀνάπτυξης τῶν ἐπαναστατικῶν καί τῶν κάθε λογῆς ἄλλων κρίσεων, τό ζήτημα τῆς ἀγροτιᾶς ἀποχτᾶ πολύ σπουδαία σημασία.

Αὐτή εἶναι ή πρώτη αἰτία πού τό ἀγροτικό ζήτημα ἔχει πολύ σπουδαία σημασία.

Μιά δεύτερη αἰτία γιατί στή δοσμένη στιγμή βάζουμε στήν πρώτη γραμμή τῆς πολιτικῆς μας τό ζήτημα τῆς ἀγροτιᾶς εἶναι ὅτι ή βιομηχανία μας, πού ἀποτελεῖ τό θεμέλιο τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τό θεμέλιο τῆς ἐξουσίας μας, στηρίζεται στήν ἐσωτερική, στήν ἀγροτική ἀγορά. Δέν ξέρω πῶς θά ἔχει τό ζήτημα, ὅταν ή βιομηχανία μας θά ἀναπτυχθεῖ σ' ὅλη της τήν ἔκταση, ὅταν θά τά βγάζουμε πέρα μέ τήν ἐσωτερική ἀγορά καί ὅταν θά μπεῖ μπροστά μας τό ζήτημα τῆς κατάχτησης τῆς ἐξωτερικῆς ἀγορᾶς. Αὐτό τό ζήτημα ὅμως θά μπεῖ μπροστά μας στό μέλλον, μπορεῖτε νά μήν ἀμφιβάλλετε γι' αὐτό. Ζήτημα εἶναι ἄν θά μποροῦμε στό μέλλον νά ὑπολογίζουμε ὅτι θά ἀφαιρέσουμε ἀπό τό κεφάλαιο πού ἔχει μεγαλύτερη πείρα ἀπό μᾶς, τίς ἐξωτερικές ἀγορές τῆς Δύσης. Ὅσο γιά τίς

ἀγορές ὅμως τῆς 'Ανατολῆς, πού οἱ σχέσεις μας μαζί της δέ μπορεῖ νά θεωροῦνται ἄσχημες—καί οἱ σχέσεις αὐτές θά καλυτερεύουν στό μέλλον—οἱ συνθῆκες θά εἶναι γιά μᾶς πιό εὐνοϊκές. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι τά ὑφαντουργικά προϊόντα, τά μέσα τῆς ἄμυνας, οἱ μηχανές κλπ. θά εἶναι τά βασικά προϊόντα πού θά προμηθεύουμε στήν 'Ανατολή συναγωνιζόμενοι τούς καπιταλιστές. Αὐτό ὅμως ἀφορᾶ τό μέλλον τῆς βιομηχανίας μας. Ὅσο γιά τό παρόν, πού δέν ἔχουμε ἀκόμα καλύψει οὔτε τό ἕνα τρίτο τῆς ἀγροτικῆς μας ἀγορᾶς, τώρα, τούτη τή στιγμή, βασικό ζήτημα γιά μᾶς εἶναι τό ζήτημα τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς καί πρίν ἀπ' ὅλα τῆς ἀγροτικῆς ἀγορᾶς. 'Ακριβῶς γι' αὐτό στή σημερινή στιγμή ἡ ἀγροτική ἀγορά ἀποτελεῖ τήν κύρια βάση τῆς βιομηχανίας μας, ἀκριβῶς γι' αὐτό ἐμεῖς, σάν ἐξουσία καί σάν προλεταριάτο, ἔχουμε συμφέρον νά καλυτερεύουμε μέ κάθε τρόπο τήν κατάσταση τοῦ νοικοκυριοῦ τοῦ ἀγρότη, νά καλυτερεύουμε τήν ὑλική κατάσταση τῆς ἀγροτιᾶς, νά ἀνεβάζουμε τήν ἀγοραστική δύναμη τῆς ἀγροτιᾶς, νά καλυτερεύουμε τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά, νά πετύχουμε τή συμμαχία ἐκείνη γιά τήν ὁποία μιλοῦσε ὁ Λένιν, μά πού ἐμεῖς δέν τήν πετύχαμε ἀκόμα ὅσο πρέπει.

Νά ἀπό ποῦ πηγάζει ἡ δεύτερη αἰτία, γιατί στή σημερινή στιγμή πρέπει ἐμεῖς σάν κόμμα νά προωθήσουμε στήν πρώτη γραμμή τό ζήτημα τῆς ἀγροτιᾶς, γιατί πρέπει νά δόσουμε ἰδιαίτερη προσοχή καί νά δείξουμε ἰδιαίτερη φροντίδα γιά τήν ἀγροτιά.

Αὐτές εἶναι οἱ προϋποθέσεις τῆς πολιτικῆς τοῦ κόμματός μας στό ζήτημα τῆς ἀγροτιᾶς.

Ὅλο τό κακό, σύντροφοι, εἶναι ὅτι πολλοί σύντροφοί μας δέν καταλαβαίνουν ἤ δέ θέλουν νά καταλάβουν ὅλη τή σπουδαιότητα αὐτοῦ τοῦ ζητήματος.

Λένε συχνά: στή Μόσχα ἔγινε τῆς μόδας οἱ ἡγέτες μας νά μιλᾶνε γιά τήν ἀγροτιά. Σίγουρα δέν πρόκειται γιά σοβαρά πράγματα. Πρόκειται γιά διπλωματία. Ἡ Μόσχα ἔχει ἀνάγκη νά λέγονται τέτια πράγματα γιά τόν ἔξω κόσμο. 'Εμεῖς ὅμως μποροῦμε νά συνεχίζουμε τήν παλιά πολιτική. Αὐτά λένε μερικοί. Ἄλλοι λένε ὅτι ὅσα λέγονται γιά τήν ἀγροτιά εἶναι μόνο κουβέντες. Ἄν οἱ μοσχοβίτες δέν κάθονταν στά γραφεῖα τους κι ἔρχονταν στίς ἐπαρχίες, θά ἔβλεπαν τί θά πεῖ ἀγροτιά καί πῶς μαζεύονται οἱ φόροι. Σοῦ τυχαίνει κάποτε ν' ἀκούσεις τέτια λόγια. Νομίζω, σύντροφοι, ὅτι ἀπ' ὅλους τούς κινδύνους πού ἀντιμετωπίζουμε, ὁ πιό σοβαρός κίνδυνος εἶναι ὅτι τά τοπικά στελέχη μας δέν καταλαβαίνουν τό καθῆκον πού μπαίνει μπροστά μας.

Ἕνα ἀπό τά δυό:

Ἤ οἱ σύντροφοί μας στίς ἐπαρχίες θά καταλάβουν ὅλη τή σοβαρότητα τοῦ ζητήματος τῆς ἀγροτιᾶς—καί τότε θά καταπιαστοῦν πραγματικά νά τραβήξουν τήν ἀγροτιά στήν οἰκοδομητική δουλειά μας, νά καλυτερέψουν τό νοικοκυριό τοῦ ἀγρότη καί νά στερεώσουν τή συμμαχία· ἤ δέ θά τό καταλάβουν αὐτό οἱ σύντροφοι—καί τότε τό ζήτημα μπορεῖ νά καταλήξει στή χρεωκοπία τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Ἄς μή νομίζουν οἱ σύντροφοι ὅτι τά λέω αὐτά γιά νά τρομάξω κάποιον. Ὄχι, σύντροφοι, δέν ὑπάρχει λόγος καί δέν ἔχει νόημα νά τρομάξουμε κανένα. Τό ζήτημα εἶναι πολύ σοβαρό καί πρέπει νά καταπιαστοῦμε μ' αὐτό ἔτσι ὅπως ταιριάζει σέ σοβαρούς ἀνθρώπους.

Συχνά οἱ σύντροφοι, ὅταν ἔρχονται στή Μόσχα, προσπαθοῦν νά παρουσιάσουν «τό ἐμπόρευμα ἀπό τήν καλή του ὄψη»—ὅτι τάχα στό χωριό μας ὅλα πᾶνε περίφημα. Αὐτό τό γραφειοκρατικό: ὅλα πᾶνε περίφημα, γίνεται καμιά φορά ἀηδιαστικό. Ὡστόσο εἶναι φανερό ὅτι δέν πᾶνε καί δέ μπορεῖ νά πᾶνε ὅλα καλά. Εἶναι φανε-

ρό ὅτι ὑπάρχουν ἐλλείψεις πού πρέπει νά τίς ξεσκεπάζουμε, χωρίς νά φοβόμαστε τήν κριτική, καί πού πρέπει κατόπι νά τίς ξεπερνᾶμε. Γιατί τό ζήτημα μπαίνει ἔτσι: ἤ ἐμεῖς, ὅλο τό κόμμα, θά ἐπιτρέψουμε στούς ἐξωκομματικούς ἀγρότες καί στούς ἐργάτες νά μᾶς κάνουν κριτική, ἤ θά μᾶς κάνουν κριτική μέ ἐξεγέρσεις. Ἡ ἐξέγερση τῆς Γεωργίας ἀποτελοῦσε κριτική. Ἡ ἐξέγερση τοῦ Ταμπέφ ἀποτελοῦσε ἐπίσης κριτική. Καί γιατί νά μήν ἀποτελεῖ κριτική καί ἡ ἐξέγερση τῆς Κρονστάνδης; Ἕνα ἀπό τά δυό: ἤ θά παρατήσουμε τό γραφειοκρατικό: ὅλα πᾶνε καλά καί τό γραφειοκρατικό τρόπο νά καταπιανόμαστε μέ τά ζητήματα, δέ θά φοβόμαστε τήν κριτική καί θά ἀφήσουμε νά μᾶς κάνουν κριτική οἱ ἐξωκομματικοί ἐργάτες καί ἀγρότες, πού στό κάτω-κάτω δοκιμάζουν στήν πλάτη τους τά ἀποτελέσματα τῶν λαθῶν μας, ἤ δέ θά τό κάνουμε αὐτό καί ἡ δυσαρέσκεια θά συσωρεύεται, θά μεγαλώνει, καί τότε ἡ κριτική θά γίνεται μέ ἐξεγέρσεις.

Ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος τώρα βρίσκεται στό ὅτι πολλοί σύντροφοί μας δέν καταλαβαίνουν αὐτή τήν ἰδιομορφία τῆς κατάστασης στή σημερινή στιγμή.

Ἔχει ἄραγε αὐτό τό ζήτημα, τό ζήτημα τῆς ἀγροτιᾶς, καμιά σχέση μέ τό ζήτημα τοῦ τροτσκισμοῦ, μέ τό ζήτημα πού συζητήσατε ἐδῶ; Ἀναμφισβήτητα ἔχει.

Τί εἶναι ὁ τροτσκισμός;

Ὁ τροτσκισμός εἶναι ἡ ἔλλειψη πίστης στίς δυνάμεις τῆς ἐπανάστασής μας, ἡ ἔλλειψη πίστης στή συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, ἡ ἔλλειψη πίστης στή συνένωση τους. Ποιό εἶναι τώρα τό βασικό μας καθῆκον; Τό καθῆκον μας εἶναι νά μετατρέψουμε, γιά νά χρησιμοποιήσω τά λόγια τοῦ Ἰλίτς, τή Ρωσία τῆς ΝΕΠ σέ Ρωσία σοσιαλιστική. Μποροῦμε νά πραγματοποιήσουμε αὐτό τό καθῆκον χωρίς νά πραγματοποιήσουμε τή συνένωση; Ὄχι, δέ μποροῦμε. Μποροῦμε νά κάνουμε πράξη τή συνένωση, τή συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, χωρίς νά ἔχουμε συντρίψει τή θεωρία πού δέν πιστεύει σ' αὐτή τή συμμαχία, δηλαδή τή θεωρία τοῦ τροτσκισμοῦ; Ὄχι, δέ μποροῦμε. Τό συμπέρασμα εἶναι ξεκάθαρο: ὅποιος θέλει νά βγεῖ νικητής ἀπό τή ΝΕΠ, πρέπει νά θάψει τόν τροτσκισμό σάν ἰδεολογικό ρεῦμα.

Τόν Ὀχτώβρη, πρίν ἀπό τήν Ἐπανάσταση, ὁ Ἰλίτς ἔλεγε συχνά ὅτι ἀπ' ὅλους τούς ἰδεολογικούς ἀντιπάλους μας οἱ πιό ἐπικίνδυνοι εἶναι οἱ μενσεβίκοι, γιατί προσπαθοῦν νά καλλιεργήσουν τή δυσπιστία στή νίκη τοῦ Ὀχτώβρη. Γι' αὐτό, ἔλεγε, ἄν δέ συντρίψουμε προηγούμενα τό μενσεβικισμό, δέ μποροῦμε νά πετύχουμε τή νίκη τοῦ Ὀχτώβρη. Νομίζω ὅτι ὑπάρχει κάποια ἀναλογία ἀνάμεσα στό μενσεβικισμό τότε, στήν περίοδο τοῦ Ὀχτώβρη, καί στόν τροτσκισμό τώρα, στήν περίοδο τῆς ΝΕΠ. Νομίζω ὅτι ἀπ' ὅλα τά ἰδεολογικά ρεύματα πού ὑπάρχουν στόν κομμουνισμό στή σημερινή στιγμή, ὕστερα ἀπό τή νίκη τοῦ Ὀχτώβρη, μέσα στίς σημερινές συνθῆκες τῆς ΝΕΠ, τό πιό ἐπικίνδυνο ρεῦμα πρέπει νά θεωρεῖται ὁ τροτσκισμός, γιατί προσπαθεῖ νά καλλιεργήσει τή δυσπιστία στίς δυνάμεις τῆς ἐπανάστασής μας, τή δυσπιστία στή συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, τή δυσπιστία στή μετατροπή τῆς Ρωσίας τῆς ΝΕΠ σέ Ρωσία σοσιαλιστική. Γι' αὐτό, χωρίς νά συντρίψουμε τόν τροτσκισμό, δέ μποροῦμε νά πετύχουμε τή νίκη μέσα στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ, δέ μποροῦμε νά πετύχουμε τή μετατροπή τῆς σημερινῆς Ρωσίας σέ Ρωσία σοσιαλιστική.

Αὐτή εἶναι ἡ σχέση πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στήν πολιτική τοῦ κόμματος ἀπέναντι στήν ἀγροτιά καί στόν τροτσκισμό.

«Πράβντα», άρ. φύλλου 24,
30 τοῦ Γενάρη 1925.

ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Συνέντευξη μέ τόν Χέρτσογκ, μέλος τοῦ ΚΚΓ

1η ἐρώτηση (Χέρτσογκ). Ἔχετε τή γνώμη ὅτι ἡ πολιτική καί οἰκονομική κατάσταση στή δημοκρατική-καπιταλιστική δημοκρατία τῆς Γερμανίας εἶναι τέτια πού ἡ ἐργατική τάξη θά χρειαστεῖ σ' ἕνα λίγο-πολύ κοντινό μέλλον ν' ἀγωνιστεῖ γιά τήν ἐξουσία;

Ἀπάντηση (Στάλιν). Θἆταν δύσκολο νά δόσει κανείς μιά αὐστηρά συγκεκριμένη ἀπάντηση σ' αὐτή τήν ἐρώτηση, ἄν πρόκειται γιά τά χρονικά ὅρια καί ὄχι γιά τήν τάση. Δέ χρειάζεται ν' ἀποδείξουμε ὅτι ἡ σημερινή κατάσταση διαφέρει οὐσιαστικά ἀπό τήν κατάσταση τοῦ 1923, τόσο ἀπό τήν πλευρά τῶν διεθνῶν ὅσο καί ἀπό τήν πλευρά τῶν ἐσωτερικῶν συνθηκῶν. Ὡστόσο αὐτό δέν ἀποκλείει τό γεγονός στό ἄμεσο μέλλον ν' ἀλλάξει ἀπότομα ἡ κατάσταση πρός ὄφελος τῆς ἐπανάστασης, ἐξαιτίας ἐνδεχόμενων σοβαρῶν ἀλλαγῶν στήν ἐξωτερική κατάσταση. Ἡ ἀστάθεια τῆς διεθνοῦς κατάστασης ἀποτελεῖ ἐγγύηση ὅτι ἡ ὑπόθεση αὐτή μπορεῖ νά γίνει πολύ πιθανή.

2η ἐρώτηση. Μήπως λόγω τῆς δοσμένης οἰκονομικῆς κατάστασης καί τοῦ δοσμένου συσχετισμοῦ τῶν δυνάμεων θά χρειαστοῦμε στή χώρα μας μιά πιό μακρόχρονη προπαρασκευαστική περίοδο γιά νά καταχτήσουμε τήν

πλειοψηφία τοῦ προλεταριάτου (ἀπαίτηση πού τήν ἔβαλε ὁ Λένιν στά κομμουνιστικά κόμματα ὅλων τῶν χωρῶν σάν ἕνα πολύ σπουδαῖο καθῆκον πρίν ἀπό τήν κατάχτηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας);

Ἀπάντηση. Ἐφόσον πρόκειται γιά τήν οἰκονομική κατάσταση, μπορῶ νά κρίνω τό ζήτημα μόνο ἀπό τήν ἄποψη τῶν γενικῶν δεδομένων πού ἔχω στή διάθεσή μου. Νομίζω ὅτι τό σχέδιο Ντώζ[16] ἔδοσε κιόλας ὁρισμένα ἀποτελέσματα πού ὁδήγησαν σέ μιά σχετική σταθερότητα τῆς κατάστασης. Ἡ διείσδυση τοῦ ἀμερικάνικου κεφαλαίου στή γερμανική βιομηχανία, ἡ σταθεροποίηση τοῦ νομίσματος, ἡ καλυτέρεψη σέ μιά σειρά σπουδαιότατους κλάδους τῆς γερμανικῆς βιομηχανίας—πράγμα πού δέ σημαίνει καθόλου τή ριζική ἐξυγίανση τῆς γερμανικῆς οἰκονομίας—τέλος μιά ὁρισμένη καλυτέρεψη τῆς ὑλικῆς κατάστασης τῆς ἐργατικῆς τάξης—ὅλα αὐτά δέ μποροῦσαν παρά νά ὁδηγήσουν σέ μιά ὁρισμένη ἐνίσχυση τῶν θέσεων τῆς ἀστικῆς τάξης στή Γερμανία. Αὐτή εἶναι, σά νά λέμε, ἡ «θετική» πλευρά τοῦ σχεδίου Ντώζ.

Τό σχέδιο Ντώζ ἔχει ὅμως καί «ἀρνητικές» πλευρές πού θά ἐκδηλωθοῦν ἀναπόφευχτα σέ μιά ὁρισμένη περίοδο καί θά τινάξουν στόν ἀέρα τά «θετικά» ἀποτελέσματα αὐτοῦ τοῦ σχεδίου. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τό σχέδιο Ντώζ σημαίνει γιά τό γερμανικό προλεταριάτο διπλή πίεση τοῦ κεφαλαίου, ἐσωτερική καί ἐξωτερική. Οἱ ἀντιφάσεις ἀνάμεσα στήν ἐπέκταση τῆς γερμανικῆς βιομηχανίας καί στόν περιορισμό τοῦ πεδίου τῶν ἐξωτερικῶν ἀγορῶν γι' αὐτήν τή βιομηχανία, ἡ ἔλλειψη ἀντιστοιχίας ἀνάμεσα στίς ὑπερτροφικές ἀξιώσεις τῆς Ἀντάντ καί στό ἀνώτατο ὅριο τῶν δυνατοτήτων γιά τήν ἱκανοποίηση αὐτῶν τῶν ἀξιώσεων ἀπό τή γερμανική ἐθνική οἰκονομία—ὅλα αὐτά πού ἀναπόφευχτα χειροτερεύουν τήν κατάσταση τοῦ προλετα-

ριάτου, τῶν μικρῶν ἀγροτῶν, τῶν ὑπαλλήλων καί τῶν διανοουμένων, δέ μπορεῖ παρά νά ὁδηγήσουν σέ ἔκρηξη, στόν ἀνοιχτό ἀγώνα τοῦ προλεταριάτου γιά τήν κατάχτηση τῆς ἐξουσίας.

Τό περιστατικό ὅμως αὐτό δέν πρέπει νά τό θεωροῦμε σάν μοναδικό εὐνοϊκό ὅρο γιά τή γερμανική ἐπανάσταση. Ἐκτός ἀπ᾿ αὐτό, γιά τή νίκη αὐτῆς τῆς ἐπανάστασης εἶναι ἀπαραίτητο τό κομμουνιστικό κόμμα νά ἀντιπροσωπεύει τήν πλειοψηφία τῆς ἐργατικῆς τάξης καί νά γίνει ἡ ἀποφασιστική δύναμη μέσα στήν ἐργατική τάξη. Εἶναι ἀπαραίτητο νά ξεσκεπαστεῖ καί νά συντριβεῖ ἡ σοσιαλδημοκρατία καί νά ὑποβιβαστεῖ στή θέση μιᾶς μηδαμινῆς μειοψηφίας μέσα στήν ἐργατική τάξη. Χωρίς αὐτό δέ μποροῦμε οὔτε καί νά σκεφτόμαστε γιά διχτατορία τοῦ προλεταριάτου. Γιά νά μπορέσουν νά νικήσουν οἱ ἐργάτες, πρέπει νά τούς ἐμψυχώνει μιά θέληση, πρέπει νά τούς ὁδηγεῖ ἕνα κόμμα πού ν᾿ ἀπολαβαίνει ἀναμφισβήτητα τήν ἐμπιστοσύνη τῆς πλειοψηφίας τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἄν μέσα στήν ἐργατική τάξη ὑπάρχουν δυό ἰσόπαλα ἀνταγωνιζόμενα κόμματα, τότε εἶναι ἀδύνατο νά ἔχουμε μιά σταθερή νίκη ἀκόμα καί μέ εὐνοϊκές ἐξωτερικές συνθῆκες. Ὁ Λένιν ἦταν ὁ πρῶτος πού ἐπέμενε ἰδιαίτερα γι᾿ αὐτό τό πράγμα στήν περίοδο πρίν ἀπό τήν Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση, σάν ἕνα ἀπό τούς πιό ἀπαραίτητους ὅρους γιά τή νίκη τοῦ προλεταριάτου.

Ἡ πιό εὐνοϊκή κατάσταση γιά τήν ἐπανάσταση θά μποροῦσε νά θεωρηθεῖ μιά κατάσταση ὅπου ἡ ἐσωτερική κρίση στή Γερμανία καί ἡ ἀποφασιστική αὔξηση τῶν δυνάμεων τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος θά συμπέφτανε μέ σοβαρές περιπλοκές στό στρατόπεδο τῶν ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν τῆς Γερμανίας.

Νομίζω ὅτι ἡ ἀπουσία αὐτοῦ τοῦ τελευταίου περιστατικοῦ στήν ἐπαναστατική περίοδο τοῦ 1923 ἔπαιξε κάθε ἄλλο παρά τόν πιό ἀσήμαντο ἀρνητικό ρόλο.

3η ἐ ρ ώ τ η σ η. Εἴπατε ὅτι τό ΚΚΓ πρέπει νά ἔχει μέ τό μέρος του τήν πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν. Στό σκοπό αὐτό ἔδιναν πολύ λίγη προσοχή ὥς τώρα. Τί πρέπει νά γίνει κατά τή γνώμη Σας γιά νά μετατραπεῖ τό ΚΚΓ σ᾿ ἕνα δραστήριο κόμμα μέ προοδευτικά ἀναπτυσσόμενη ἱκανότητα στρατολογίας καινούργιων μελῶν;

Ἀ π ά ν τ η σ η. Μερικοί σύντροφοι νομίζουν ὅτι δυναμώνω τό κόμμα καί τό μπολσεβικοποιῶ θά πεῖ πετῶ ἔξω ἀπό τό κόμμα ὅσους σκέφτονται διαφορετικά. Αὐτό βέβαια δέν εἶναι σωστό. Μόνο στήν πορεία τῆς καθημερινῆς πάλης γιά τίς συγκεκριμένες ἀνάγκες τῆς ἐργατικῆς τάξης μποροῦμε νά ξεσκεπάσουμε τή σοσιαλδημοκρατία καί νά τήν ὑποβιβάσουμε ὥς τό ρόλο μιᾶς μηδαμινῆς μειοψηφίας μέσα στήν ἐργατική τάξη. Τή σοσιαλδημοκρατία πρέπει νά τήν καρφώνουμε στό στύλο τῆς ἀτιμίας ὄχι μέ βάση τά ζητήματα πού ἀφοροῦν τά ἄστρα, ἀλλά μέ βάση τόν καθημερινό ἀγώνα τῆς ἐργατικῆς τάξης γιά τήν καλυτέρεψη τῆς ὑλικῆς καί τῆς πολιτικῆς της κατάστασης, κι ἐδῶ τά ζητήματα τοῦ μεροκάματου, τῆς ἐργάσιμης ἡμέρας, τῶν συνθηκῶν κατοικίας, τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων, τῶν φόρων, τῆς ἀνεργίας, τῆς ἀκρίβειας τῆς ζωῆς κλπ. πρέπει νά παίζουν σοβαρότατο, ἄν ὄχι ἀποφασιστικό ρόλο. Νά χτυπᾶμε καθημερινά τούς σοσιαλδημοκράτες πάνω σ᾿ αὐτά τά ζητήματα ξεσκεπάζοντας τήν προδοσιά τους —νά ποιό εἶναι τό καθῆκον μας.

Τό καθῆκον αὐτό ὅμως δέ θά πραγματοποιόταν στό ἀκέραιο, ἄν τά ζητήματα τῆς καθημερινῆς πραχτικῆς δέ συνδέονταν μέ τά βασικά ζητήματα τῆς διεθνοῦς καί τῆς ἐσωτερικῆς κατάστασης τῆς Γερμανίας κι ἄν ὅλη αὐτή ἡ καθημερινή δουλιά δέ φωτιζόταν σ᾿ ὅλη τή δουλιά τοῦ κόμ-

ματος ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐπανάστασης καί τῆς κατάχτησης τῆς ἐξουσίας ἀπ' τό προλεταριάτο.

Μιά τέτια ὅμως πολιτική εἶναι σέ θέση νά τήν ἐφαρμόσει μόνο ἕνα κόμμα πού ἔχει ἐπικεφαλῆς καθοδηγητικά στελέχη ἀρκετά ἔμπειρα γιά νά ἐκμεταλλεύονται ὅλες τίς ἀποτυχίες τῆς σοσιαλδημοκρατίας γιά τό δυνάμωμα τοῦ κόμματός τους, καί ἀρκετά καταρτισμένα θεωρητικά γιά νά μή χάνουν ἐξαιτίας τῶν μερικῶν ἐπιτυχιῶν τίς προοπτικές τῆς ἐπαναστατικῆς ἀνάπτυξης.

Ἔτσι ἐξηγιέται κυρίως καί τό γεγονός ὅτι τό πρόβλημα τῶν καθοδηγητικῶν στελεχῶν τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων γενικά, μαζί καί τοῦ Γερμανικοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος, εἶναι ἕνα ἀπό τά οὐσιαστικά προβλήματα τῆς μπολσεβικοποίησης.

Γιά νά πραγματοποιηθεῖ ἡ μπολσεβικοποίηση εἶναι ἀνάγκη νά πετύχουμε τουλάχιστο ὁρισμένους βασικούς ὅρους, πού χωρίς αὐτούς δέν εἶναι γενικά δυνατή ἡ μπολσεβικοποίηση τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων.

1) Εἶναι ἀνάγκη τό κόμμα νά μή θεωρεῖ τόν ἑαυτό του ἐξάρτημα τοῦ κοινοβουλευτικοῦ ἐκλογικοῦ μηχανισμοῦ, ὅπως οὐσιαστικά θεωρεῖ τόν ἑαυτό της ἡ σοσιαλδημοκρατία, καί οὔτε ἀνέξοδο παράρτημα τῶν συνδικάτων, ὅπως ἰσχυρίζονται καμιά φορά ὁρισμένα ἀναρχο-συνδικαλιστικά στοιχεῖα, ἀλλά ἀ ν ώ τ α τ η μορφή ταξικῆς συνένωσης τοῦ προλεταριάτου πού ἔχει προορισμό νά κ α θ ο δ η γ ε ῖ ὅλες τίς ὑπόλοιπες μορφές τῶν προλεταριακῶν ὀργανώσεων, ἀπό τά συνδικάτα ὥς τήν κοινοβουλευτική ὁμάδα.

2) Εἶναι ἀνάγκη τό κόμμα, ἰδιαίτερα τά καθοδηγητικά στοιχεῖα του, νά κατέχουν πέρα γιά πέρα τήν ἐπαναστατική θεωρία τοῦ μαρξισμοῦ πού συνδέεται ἀδιάρηχτα μέ τήν ἐπαναστατική πραχτική.

3) Εἶναι ἀνάγκη τό κόμμα νά ἐπεξεργάζεται τά συνθήματα καί τίς ὁδηγίες ὄχι μέ βάση ὁρισμένους τύπους καί ἱστορικούς παραλληλισμούς πού τούς ἔμαθε ἀπ' ἔξω, ἀλλά ὕστερα ἀπό ἐπιμελημένη ἀνάλυση τῶν συγκεκριμένων ἐσωτερικῶν καί διεθνῶν συνθηκῶν τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, παίρνοντας ὑποχρεωτικά ὑπόψη τήν πείρα τῶν ἐπαναστάσεων ὅλων τῶν χωρῶν.

4) Εἶναι ἀνάγκη τό κόμμα νά ἐλέγχει τήν ὀρθότητα αὐτῶν τῶν συνθημάτων καί ὁδηγιῶν μέσα στή φωτιά τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῶν μαζῶν.

5) Εἶναι ἀνάγκη ὅλη ἡ δουλιά τοῦ κόμματος, ἰδιαίτερα ὅταν δέν ἔχουν ἀκόμα ξεπεραστεῖ μέσα του οἱ σοσιαλδημοκρατικές παραδόσεις, νά ἀναδιοργανωθεῖ μέ νέο ἐπαναστατικό τρόπο, ἔτσι πού κάθε βῆμα τοῦ κόμματος καί κάθε ἐνέργειά του νά ὁδηγοῦν μέ φυσικότητα στήν ἐπαναστατικοποίηση τῶν μαζῶν, στήν προετοιμασία καί τή διαπαιδαγώγηση τῶν πλατιῶν μαζῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης στό πνεῦμα τῆς ἐπανάστασης.

6) Εἶναι ἀνάγκη τό κόμμα νά μπορεῖ νά συνδυάζει στή δουλιά του τήν ἀνώτατη προσήλωση στίς ἀρχές (νά μή τή συγχέουμε μέ τό σεχταρισμό!) μέ τό ἀνώτατο ὅριο σύνδεσης καί ἐπαφῆς μέ τίς μάζες (νά μή τή συγχέουμε μέ τήν πολιτική τῆς οὐρᾶς!) γιατί χωρίς αὐτό, τό κόμμα δέ μπορεῖ ὄχι μόνο νά διδάσκει τίς μάζες, μά οὔτε καί νά διδάσκεται ἀπ' αὐτές· ὄχι μόνο νά ὁδηγεῖ τίς μάζες καί νά τίς ἀνεβάζει ὥς τό ἐπίπεδο τοῦ κόμματος, μά οὔτε καί νά ἀφουγκράζεται τή φωνή τῶν μαζῶν καί νά μαντεύει τίς ἐπιταχτικές ἀνάγκες τους.

7) Εἶναι ἀνάγκη τό κόμμα νά ξέρει νά συνδυάζει στή δουλιά του τήν ἀδιάλλαχτη ἐπαναστατικότητα (νά μή τή συγχέουμε μέ τόν ἐπαναστατικό τυχοδιωχτισμό!) μέ τό ἀνώτατο ὅριο εὐλυγισίας καί ἱκανότητας γιά ἑλιγμούς (νά

μή τή συγχέουμε μέ τήν πολιτική τῆς προσαρμογῆς!), γιατί χωρίς αὐτό εἶναι ἀδύνατο γιά τό κόμμα νά κάνει χτῆμα του ὅλες τίς μορφές πάλης καί ὀργάνωσης, νά συνδέει τά καθημερινά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου μέ τά θεμελιακά συμφέροντα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης καί νά συνδυάζει στή δουλιά του τή νόμιμη μέ τήν παράνομη πάλη.

8) Εἶναι ἀνάγκη τό κόμμα νά μή κρύβει τά λάθη του, νά μή φοβᾶται τήν κριτική, νά ξέρει νά βελτιώνει καί νά διαπαιδαγωγεῖ τά στελέχη τού μέ βάση τά ἴδια τους τά λάθη.

9) Εἶναι ἀνάγκη τό κόμμα νά ξέρει νά διαλέγει γιά τή βασική καθοδηγητική ὁμάδα τά καλύτερα στοιχεῖα τῶν πρωτοπόρων ἀγωνιστῶν, ἀρκετά ἀφοσιωμένων γιά νά γίνουν οἱ γνήσιοι ἐκφραστές τῶν πόθων τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου καί ἀρκετά ἔμπειρων γιά νά γίνουν οἱ πραγματικοί ἡγέτες τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, ἱκανοί νά ἐφαρμόζουν τήν ταχτική καί στρατηγική τοῦ λενινισμοῦ.

10) Εἶναι ἀνάγκη τό κόμμα νά καλυτερεύει συστηματικά τήν κοινωνική σύνθεση τῶν ὀργανώσεών του καί νά ξεκαθαρίζεται ἀπό τά διαλυτικά ὁπορτουνιστικά στοιχεῖα, ἐπιδιώκοντας νά πετύχει ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερη μονολιθικότητα.

11) Εἶναι ἀνάγκη τό κόμμα νά σφυρηλατήσει μιά σιδερένια προλεταριακή πειθαρχία πού νά στηρίζεται στήν ἰδεολογική συνοχή, στήν καθαρότητα τῶν σκοπῶν τοῦ κινήματος, στήν ἑνότητα τῆς πραχτικῆς δράσης καί στή συνειδητή ἀντιμετώπιση τῶν καθηκόντων τοῦ κόμματος ἀπό τίς πλατιές κομματικές μάζες.

12) Εἶναι ἀνάγκη τό κόμμα νά ἐλέγχει συστηματικά τήν ἐκτέλεση τῶν ἴδιων του τῶν ἀποφάσεων καί ὁδηγιῶν, γιατί χωρίς αὐτό τόν ἔλεγχο κινδυνεύουν νά μετατραποῦν σέ κούφιες ὑποσχέσεις, ἱκανές μόνο νά ὑποσκάψουν τήν ἐμπιστοσύνη τῶν πλατιῶν προλεταριακῶν μαζῶν στό κόμμα.

Χωρίς αὐτούς καί ἄλλους παρόμοιους ὅρους ἡ μπολσεβικοποίηση εἶναι κούφια λέξη.

4η ἐ ρ ώ τ η σ η. Εἴπατε ὅτι παράλληλα μέ τίς ἀρνητικές πλευρές τοῦ σχεδίου Ν-ώζ ὁ δεύτερος ὅρος γιά τήν κατάχτηση τῆς ἐξουσίας ἀπό τό ΚΚΓ εἶναι νά ὑπάρχει μιά τέτια κατάσταση πού τό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα νά ἔχει ξεσκεπαστεῖ πέρα γιά πέρα μπροστά στά μάτια τῶν μαζῶν καί νά μήν ἀποτελεῖ πιά σοβαρή δύναμη μέσα στήν ἐργατική τάξη. Τά πραγματικά γεγονότα δείχνουν ὅτι ἔχουμε ἀκόμα νά περάσουμε ἀπό ἕνα μακρύ δρόμο γιά νά τό πετύχουμε αὐτό. Ἐδῶ ἐκδηλώνονται ὁλοφάνερα οἱ ἐλλείψεις καί οἱ ἀδυναμίες τῶν σημερινῶν μεθόδων τῆς δουλιᾶς τοῦ κόμματος. Πῶς μποροῦν νά ἐξαλειφθοῦν αὐτές οἱ ἐλλείψεις καί ἀδυναμίες; Πῶς κρίνετε τό ἀποτέλεσμα τῶν ἐκλογῶν τοῦ Δεκέμβρη 1924, στίς ὁποῖες ἡ σοσιαλδημοκρατία—πού εἶναι ἕνα κόμμα πέρα γιά πέρα πουλημένο καί σάπιο—ὄχι μόνο δέν ἔχασε τίποτα, μά κέρδισε περίπου δυό ἑκατομμύρια ψήφους;

Ἀ π ά ν τ η σ η. Ἐδῶ δέν πρόκειται γιά τίς ἐλλείψεις τῆς δουλιᾶς τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας. Ἐδῶ πρόκειται πρῶτ' ἀπ' ὅλα γιά τό γεγονός ὅτι τά ἀμερικάνικα δάνεια καί ἡ διείσδυση τοῦ ἀμερικάνικου κεφαλαίου μαζί μέ τή σταθεροποίηση τοῦ νομίσματος καλυτέρεψαν κάπως τήν κατάσταση καί δημιούργησαν τήν αὐταπάτη ὅτι εἶναι δυνατό νά ἐξαλειφθοῦν ριζικά οἱ ἐσωτερικές κι ἐξωτερικές ἀντιφάσεις πού συνδέονται μέ τήν κατάσταση τῆς Γερμανίας. Καί καβάλα πάνω σ' αὐτή τήν

αὐταπάτη σάν πάνω σ' ἄσπρο ἄλογο ἡ γερμανική σοσιαλδημοκρατία μπῆκε στό σημερινό Ράιχσταγκ. Ὁ Βέλς κοκορεύεται τώρα μέ τή νίκη του στίς ἐκλογές. Ὅπως φαίνεται, δέν καταλαβαίνει ὅτι οἰκειοποιεῖται ξένη νίκη. Δέ νίκησε ἡ γερμανική σοσιαλδημοκρατία ἀλλά ἡ ὁμάδα τοῦ Μόργκαν. Ὁ Βέλς ἦταν καί παραμένει ἁπλῶς ἕνα ἀπό τά τσιράκια τοῦ Μόργκαν.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 27,
3 τοῦ Φλεβάρη 1925.

ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟ σ. ΜΕ—ΡΤ

Ἀξιότιμε σ. Με—ρτ!

Πῆρα τό γράμμα Σας τῆς 20 τοῦ Φλεβάρη. Πρίν ἀπ' ὅλα δεχτεῖτε τό χαιρετισμό μου. Καί τώρα στό προκείμενο.

1) Παραφουσκώσατε (καί ὄχι μόνο Ἐσεῖς) τό ζήτημα τῆς συνέντευξης μέ τό Χέρτσογκ*. Δέ μποροῦσα νά τόν πιάσω ἀπό τό γιακά καί νά τόν βγάλω ἔξω, οὔτε καί θά τόκανα, ὄχι μόνο γιατί εἶναι μέλος τοῦ κόμματος, ἀλλά καί γιατί ἦρθε σέ μένα μέ γράμμα τοῦ σ. Χέσκε, πού μέ ἐκλιπαροῦσε νά δόσω μιά συνέντευξη στόν Χέρτσογκ. Σᾶς στέλνω ἀντίγραφο αὐτοῦ τοῦ γράμματος. Τό γερμανικό πρωτότυπο τοῦ γράμματος τόστειλα κιόλας στήν ΚΕ τοῦ ΚΚΓ. Ἀλλά νά βγάζει κανείς ἀπό τό γεγονός καί μόνο ὅτι ἔδοσα συνέντευξη στό Χέρτσογκ ὕστερα ἀπό γραφτή παράκληση τοῦ σ. Χέσκε τό συμπέρασμα ὅτι ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) κάνει ἤ σκοπεύει νά κάνει στροφή πρός τό Μπράντλερ, σημαίνει ὅτι κάνει ὄχι μόνο τόν ψύλλο μά καί τό μηδενικό καμήλα, καί ὅτι δέν ξέρει τί λέει.

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 36-44. Σύντ.

Ἄν ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ) μάθαινε πώς Ἐσεῖς εἴτε ἄλλα μέλη τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΓ ὑποπτεύεστε ὅτι ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) συμπαθεῖ τούς Μπράντλερ καί Τάλχαϊμερ[17] καί κάνει στροφή ἀπό τούς ἀριστερούς πρός τούς δεξιούς, θάσκαζε στά γέλια.

2) Ἔχετε ἀπόλυτο δίκιο ὅταν ὑποστηρίζετε ὅτι τό Γερμανικό Κομμουνιστικό Κόμμα σημείωσε τεράστιες ἐπιτυχίες. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ Μπράντλερ καί ὁ Τάλχαϊμερ ἀνήκουν στήν κατηγορία τῶν καθοδηγητῶν παλιοῦ τύπου πού ἔμειναν πίσω καί ἀπωθοῦνται στό βάθος τῆς σκηνῆς ἀπό τούς καθοδηγητές νέου τύπου. Κι ἐμεῖς στή Ρωσία εἴχαμε ἕνα προτσές ἀπονέκρωσης μιᾶς ὁλόκληρης σειρᾶς παλιῶν καθοδηγητῶν, πού προέρχονταν ἀπό ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων, καί παλιῶν «ἀρχηγῶν». Τό προτσές αὐτό ἐντείνονταν στίς περίοδες τῶν ἐπαναστατικῶν κρίσεων, ἐπιβραδύνονταν στίς περίοδες συσώρευσης τῶν δυνάμεων, συντελοῦνταν ὅμως πάντα. Οἱ Λουνατσάρσκι, οἱ Ποκρόφσκι, οἱ Ροζκόφ, οἱ Γκόλντενμπεργκ, οἱ Μπογκντάνοφ, οἱ Κράσιν κλπ., νά τά πρῶτα δειγματάκια πού μοῦ ἔρχονται στό μυαλό ἀπό τούς πρώην μπολσεβίκους ἡγέτες πού πέρασαν ἔπειτα σέ δευτερεύοντες ρόλους. Αὐτό εἶναι ἕνα ἀναγκαῖο προτσές ἀνανέωσης τῶν καθοδηγητικῶν στελεχῶν ἑνός ζωντανοῦ καί ἀναπτυσσόμενου κόμματος. Ἡ διαφορά ἀνάμεσα στούς Μπράντλερ-Τάλχαϊμερ καί στούς παραπάνω συντρόφους βρίσκεται, ἄς τό ποῦμε μιά πού ἦρθε ὁ λόγος, στό ὅτι οἱ Μπράντλερ καί οἱ Τάλχαϊμερ ἐκτός ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα ἔχουν στίς πλάτες τους καί τό παλιό σοσιαλδημοκρατικό φορτίο, ἐνῶ οἱ ρῶσοι σύντροφοι, πού ἀνάφερα πιό πάνω, ἦταν ἀπαλλαγμένοι ὁπό ἕνα τέτιο φορτίο. Καί ἡ διαφορά αὐτή, ὅπως βλέπετε, δέ συνηγορεῖ ὑπέρ τῶν Μπράντλερ-Τάλχαϊμερ, ἀλλά στρέφεται ἐνάντια τους. Τό γεγονός ὅτι τό ΚΚΓ κατόρθωσε νά παραμερίσει καί νά ἐκτοπίσει ἀπό τή σκηνή τούς Μπράντλερ καί τούς Τάλχαϊμερ—καί μόνο αὐτό τό γεγονός δείχνει ὅτι τό ΚΚΓ ἀναπτύσσεται, προχωρεῖ, προκόβει. Καί δέ μιλῶ καθόλου γιά τίς ἀναμφισβήτητες ἐπιτυχίες τοῦ ΚΚΓ, γιά τίς ὁποῖες ἀπόλυτα σωστά γράφετε στό γράμμα Σας. Νά νομίζει κανένας τώρα ὅτι στήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού σχεδιάζουν νά στρέψουν πρός τά πίσω τόν τροχό τῆς ἀνάπτυξης τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας σημαίνει πώς ἔχει πολύ κακή γνώμη γιά τήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.). Μεγαλύτερη προσοχή, σ. Με—ρτ...

3) Μιλᾶτε γιά τή γραμμή τοῦ ΚΚΓ. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ γραμμή του—μιλῶ γιά τήν πολιτική του γραμμή—εἶναι σωστή. Ἔτσι κυρίως ἐξηγοῦνται καί οἱ στενές, οἱ φιλικές (καί ὄχι ἁπλῶς συντροφικές) σχέσεις ἀνάμεσα στό ΚΚΡ (Μπ.) καί στό ΚΚΓ, γιά τίς ὁποῖες μιλᾶτε κι ὁ ἴδιος στό γράμμα Σας. Σημαίνει ὅμως αὐτό ὅτι πρέπει νά συγκαλύπτουμε τά μερικότερα λάθη τῆς πολιτικῆς δουλιᾶς τοῦ ΚΚΓ εἴτε τοῦ ΚΚΡ (Μπ.); Φυσικά ὄχι. Μποροῦμε μήπως νά ὑποστηρίξουμε ὅτι ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΓ εἴτε ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) δέν κάνουν μερικότερα λάθη; Μποροῦμε μήπως νά ὑποστηρίξουμε ὅτι ἡ μερική κριτική τῆς δράσης τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΓ (ἀνεπαρκής ἐκμετάλλευση τῆς ὑπόθεσης Μπάρματ[18], ἡ γνωστή ψηφοφορία τῆς κομμουνιστικῆς ὁμάδας στό πρωσικό κοινοβούλιο πάνω στό ζήτημα τῆς ἐκλογῆς τοῦ προέδρου τῆς βουλῆς, τό ζήτημα τῶν φόρων σέ σχέση μέ τό σχέδιο Ντώζ κλπ.) δέ συμβιβάζεται μέ τήν πλέρια ἀλληλεγγύη μέ τή γενική γραμμή τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΓ; Εἶναι ξεκάθαρο πώς δέ μποροῦμε. Τί θά γίνουν τα κόμματά μας ἄν, ὅταν ἀνταμώνουμε ὁ ἕνας μέ τόν ἄλλον, λχ. στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, κλείνουμε τά μά-

τια γιά τά μερικότερα λάθη τῶν κομμάτων μας, παρασυρόμαστε ἀπό τίς παράτες «πλέριας συμφωνίας» καί «εὐημερίας» κι ἀρχίζουμε νά ἐπιδοκιμάζουμε ὁ ἕνας τόν ἄλλον σ' ὅλα τά ζητήματα; Νομίζω ὅτι τέτιου εἴδους κόμματα δέ θά μποροῦσαν ποτέ νά γίνουν ἐπαναστατικά. Θά ἦταν μούμιες καί ὄχι ἐπαναστατικά κόμματα. Μοῦ φαίνεται ὅτι ὁρισμένοι γερμανοί σύντροφοι δέ δυσκολεύονται κάποτε νά ζητοῦν ἀπό μᾶς νά ἐπιδοκιμάζουμε συνεχῶς τήν ΚΕ τοῦ ΚΚΓ, ἐπειδή καί οἱ ἴδιοι τους εἶναι πάντα πρόθυμοι νά ἐπιδοκιμάζουν σ' ὅλα τήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.). Εἶμαι κατηγορηματικά ἐνάντια σ' αὐτές τίς ἀμοιβαῖες ἐπιδοκιμασίες. Ἄν κρίνω ἀπό τό γράμμα Σας, καί Σεῖς εἶστε ἐνάντια τους. Τόσο τό καλύτερο γιά τό ΚΚΓ.

4) Εἶμαι κατηγορηματικά ἐνάντια στήν πολιτική τῆς ἀποπομπῆς ὅλων τῶν συντρόφων πού σκέφτονται διαφορετικά. Εἶμαι ἐνάντια σ' αὐτή τήν πολιτική, ὄχι γιατί λυπᾶμαι αὐτούς πού σκέφτονται διαφορετικά, ἀλλά γιατί ἡ πολιτική αὐτή γεννᾶ μέσα στό κόμμα ἕνα καθεστώς ἐκφοβισμοῦ, ἕνα καθεστώς τρομοκράτησης, ἕνα καθεστώς πού σκοτώνει τό πνεῦμα τῆς αὐτοκριτικῆς καί τῆς πρωτοβουλίας. Δέν πᾶμε καλά, ὅταν τούς ἡγέτες τοῦ κόμματος τούς φοβοῦνται μά δέν τούς σέβονται. Οἱ ἡγέτες τοῦ κόμματος μποροῦν νά γίνουν πραγματικοί ἡγέτες, μόνο στήν περίπτωση πού δέν τούς φοβοῦνται ἁπλῶς, μά καί τούς σέβονται μέσα στό κόμμα καί ἀναγνωρίζουν τό κῦρος τους. Εἶναι δύσκολο πράγμα νά δημιουργήσεις τέτιους ἡγέτες, εἶναι δουλιά μακρόχρονη καί ὄχι εὔκολη μά ἀπόλυτα ἀπαραίτητη, γιατί χωρίς αὐτό τόν ὅρο τό κόμμα δέ μπορεῖ νά ὀνομαστεῖ ἀληθινό μπολσεβίκικο κόμμα καί ἡ πειθαρχία τοῦ κόμματος δέ μπορεῖ νά εἶναι συνειδητή πειθαρχία. Νομίζω ὅτι οἱ γερμανοί σύντροφοι ἁμαρτάνουν ἀπέναντι σ' αὐτή τήν ἐξώφθαλμη ἀλήθεια. Ἐμεῖς, οἱ ρῶσοι

μπολσεβίκοι, γιά νά ἀποδοκιμάσουμε τόν Τρότσκι καί τούς ὀπαδούς του, ἀναπτύξαμε μιά ἔντονη διαφωτιστική καμπάνια ἀρχῶν ὑπέρ τῶν βάσεων τοῦ μπολσεβικισμοῦ καί ἐνάντια στίς βάσεις τοῦ τροτσκισμοῦ, ἄν καί κρίνοντας ἀπό τή δύναμη καί τό ειδικό βάρος τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) θά μπορούσαμε νά τά βγάλουμε πέρα καί χωρίς αὐτή τήν καμπάνια. Χρειαζόταν ἄραγε αὐτή ἡ καμπάνια; Χρειαζόταν ὁπωσδήποτε, γιατί μ' αὐτή διαπαιδαγωγήσαμε ἑκατοντάδες χιλιάδες καινούργια μέλη τοῦ κόμματος (καί μή μέλη) στό πνεῦμα τοῦ μπολσεβικισμοῦ. Εἶναι πολύ λυπηρό ὅτι οἱ γερμανοί σύντροφοί μας δέν αἰσθάνονται τήν ἀνάγκη νά προτάξουν στίς διώξεις ἐνάντια στήν ἀντιπολίτευση μιά πλατιά διαφωτιστική καμπάνια ἀρχῶν ἤ νά τίς συμπληρώσουν μέ μιά τέτια καμπάνια καί δυσκολεύουν ἔτσι τή διαπαιδαγώγηση τῶν μελῶν καί τῶν στελεχῶν τοῦ κόμματος στό πνεῦμα τοῦ μπολσεβικισμοῦ. Δέν εἶναι δύσκολο νά διώξεις τό Μπράντλερ καί τόν Τάλχαϊμερ, αὐτή ἡ δουλιά εἶναι εὔκολη. Νά ὑπερνικήσεις ὅμως τό μπραντλερισμό εἶναι πολύπλοκη καί σοβαρή δουλιά, ἐδῶ μέ τίς διώξεις μονάχα μπορεῖς ἁπλῶς νά χαλάσεις τή δουλιά, ἐδῶ χρειάζεται νά ὀργώσεις βαθιά τό ἔδαφος καί νά φωτίσεις σοβαρά τά μυαλά. Τό ΚΚΡ (Μπ.) ἀναπτυσσόταν πάντα μέ ἀντιφάσεις, δηλαδή στόν ἀγώνα ἐνάντια στά μή κομμουνιστικά ρεύματα καί μόνο μέσα σ' αὐτό τόν ἀγώνα δυνάμωνε καί σφυρηλατοῦσε πραγματικά στελέχη. Τό ΚΚΓ ἔχει μπροστά του τόν ἴδιο δρόμο ἀνάπτυξης μέ ἀντιφάσεις, μέ ἕνα πραγματικό σοβαρό καί μακρόχρονο ἀγώνα ἐνάντια στά μή κομμουνιστικά ρεύματα, ἰδιαίτερα ἐνάντια στίς σοσιαλδημοκρατικές παραδόσεις, τό μπραντλερισμό κλπ. Μά γιά ἕναν τέτιο ἀγώνα δέν ἀρκοῦν μόνο οἱ διώξεις. Νά γιατί νομίζω ὅτι πρέπει νά γίνει πιό εὐλύγιστη ἡ ἐσωκομματική πολιτική τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΓ.

Δέν ἀμφιβάλλω ὅτι τό ΚΚΓ θά μπορέσει νά διορθώσει τίς ἐλλείψεις σ' αὐτό τόν τομέα.

5) Ἔχετε ἀπόλυτα δίκιο σχετικά μέ τή δουλιά στά συνδικάτα. Ὁ ρόλος τῶν συνδικάτων στή Γερμανία δέν εἶναι ὁ ἴδιος μέ τό ρόλο τους στή Ρωσία. Στή Ρωσία τά συνδικάτα ἐμφανίστηκαν ὕστερα ἀπό τό κόμμα καί ἦταν οὐσιαστικά βοηθητικά ὄργανα τοῦ κόμματος. Δέ συμβαίνει τό ἴδιο στή Γερμανία καί γενικά στήν Εὐρώπη. Ἐκεῖ τό κόμμα ξεπετάχτηκε μέσα ἀπό τά συνδικάτα, τά συνδικάτα συναγωνίζονταν μέ ἐπιτυχία τό κόμμα ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐπιροῆς στίς μάζες καί συχνά βάραιναν σάν μολύβι στά πόδια τοῦ κόμματος. Ἄν ρωτήσει κανείς τίς πλατιές μάζες τῆς Γερμανίας ἤ γενικά τῆς Εὐρώπης, ποιά ὀργάνωση θεωροῦν περισσότερο δικιά τους, τό κόμμα ἤ τά συνδικάτα, ἀσφαλῶς θά ἀπαντήσουν ὅτι τά συνδικάτα βρίσκονται πιό κοντά σ' αὐτούς ἀπό τό κόμμα. Θέλετε πέστε το αὐτό καλό, θέλετε πέστε το ἄσχημο, εἶναι ὅμως γεγονός ὅτι οἱ ἐξωκομματικοί ἐργάτες στήν Εὐρώπη θεωροῦν τά συνδικάτα βασικά τους φρούρια πού τούς βοηθοῦν στόν ἀγώνα ἐνάντια στούς καπιταλιστές (μεροκάματο, ἐργάσιμη ἡμέρα, κοινωνικές ἀσφαλίσεις κλπ.), ἐνῶ τό κόμμα τό βλέπουν σάν κάτι τό βοηθητικό καί τό δευτερεῦον, ἄν καί ἀπαραίτητο. Ἔτσι ἐξηγεῖται καί τό γεγονός ὅτι οἱ πλατιές ἐργατικές μάζες βλέπουν τόν ἀνοιχτό ἀγώνα πού κάνουν ἐνάντια στά σημερινά συνδικάτα οἱ «ὑπεραριστεροί» ἀπ' ἔξω σάν ἀγώνα ἐνάντια στά βασικά τους φρούρια, πού χρειάστηκαν δεκάδες χρόνια γιά νά τά χτίσουν καί πού τώρα θέλουν νά τούς τά καταστρέψουν οἱ «κομμουνιστές». Νά μή παίρνουμε ὑπόψη μας αὐτή τήν ἰδιομορφία, σημαίνει νά χαντακώνουμε ὅλη τήν ὑπόθεση τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος στή Δύση. Ἀπ' ἐδῶ ὅμως βγαίνουν δυό συμπεράσματα:

Πρῶτο, στή Δύση δέ μπορεῖς νά καταχτήσεις τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἄν δέν καταχτήσεις τά συνδικάτα.

Καί δεύτερο, δέ μπορεῖς νά καταχτήσεις τά συνδικάτα, ἄν δέ δουλεύεις μέσα σ' αὐτά τά συνδικάτα καί δέ δυναμώνεις ἐκεῖ τήν ἐπιροή σου.

Νά γιατί πρέπει νά δόσουμε ἰδιαίτερη προσοχή στή δουλιά τῶν συντρόφων μας μέσα στά συνδικάτα.

Αὐτά γιά τήν ὥρα. Μή μέ μαλώσετε γιατί μίλησα ἴσια καί ἀπότομα.

Ι. Στάλιν

28-2-1925

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά.

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας οὔτε ἕνα ἀπό τά μεγάλα κινήματα τῶν καταπιεζομένων δέν τάβγαλε πέρα χωρίς τή συμμετοχή τῶν ἐργαζομένων γυναικῶν. Οἱ ἐργαζόμενες γυναῖκες, οἱ πιό καταπιεζόμενες ἀπ' ὅλους τούς καταπιεζόμενους, δέν ἔμειναν ποτέ οὔτε μποροῦσαν νά μείνουν παράμερα ἀπό τό μεγάλο δρόμο τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος. Τό ἀπελευθερωτικό κίνημα τῶν σκλάβων, ὅπως εἶναι γνωστό, ἀνάδειξε ἑκατοντάδες καί χιλιάδες μεγαλομάρτυρες καί ἡρωίδες. Στίς γραμμές τῶν ἀγωνιστῶν γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν δουλοπάροικων βρίσκονταν δεκάδες χιλιάδες ἐργαζόμενες γυναῖκες. Δέν εἶναι ἐκπληχτικό ὅτι τό ἐπαναστατικό κίνημα τῆς ἐργατικῆς τάξης, τό πιό ἰσχυρό ἀπ' ὅλα τά ἀπελευθερωτικά κινήματα τῶν καταπιεζομένων μαζῶν, τράβηξε κάτω ἀπό τή σημαία του ἑκατομμύρια ἐργαζόμενες γυναῖκες.

Ἡ διεθνής ἡμέρα τῆς γυναίκας εἶναι ἕνας δείχτης γιά τό ἀκατανίκητο καί πρoάγγελος γιά τό μεγάλο μέλλον τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Οἱ ἐργαζόμενες γυναῖκες, οἱ ἐργάτριες καί οἱ ἀγρότισσες, ἀποτελοῦν τήν πιό μεγάλη ἐφεδρεία τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἡ ἐφεδρεία αὐτή ἀποτελεῖ τό μισό πληθυσμό. Ἀπό

τό ἄν ἡ ἐφεδρεία τῶν γυναικῶν θά εἶναι ὑπέρ τῆς ἐργατικῆς τάξης ἤ ἐνάντια της—ἀπ' αὐτό ἐξαρτιέται ἡ τύχη τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος, ἡ νίκη εἴτε ἡ ἥττα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, ἡ νίκη εἴτε ἡ ἥττα τῆς προλεταριακῆς ἐξουσίας. Γι' αὐτό, τό πρῶτο καθῆκον τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς του, τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, εἶναι νά διεξάγει ἀποφασιστικό ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν γυναικῶν, τῶν ἐργατριῶν καί τῶν ἀγροτισσῶν ἀπό τήν ἐπιροή τῆς ἀστικῆς τάξης, γιά τήν πολιτική διαφώτιση καί ὀργάνωση τῶν ἐργατριῶν καί τῶν ἀγροτισσῶν κάτω ἀπό τή σημαία τοῦ προλεταριάτου.

Ἡ διεθνής ἡμέρα τῆς γυναίκας εἶναι ἕνα μέσο γιά νά καταχτηθεῖ ἡ ἐφεδρεία τῶν ἐργαζομένων γυναικῶν μέ τό μέρος τοῦ προλεταριάτου.

Ὅμως οἱ ἐργαζόμενες γυναῖκες δέν εἶναι μόνο ἐφεδρεία. Μποροῦν καί πρέπει—μέ τή σωστή πολιτική τῆς ἐργατικῆς τάξης—νά γίνουν μιά πραγματική στρατιά τῆς ἐργατικῆς τάξης πού νά δρᾶ ἐνάντια στήν ἀστική τάξη. Νά σφυρηλατήσει ἀπό τήν ἐφεδρεία τῶν ἐργαζομένων γυναικῶν μιά στρατιά ἐργατριῶν καί ἀγροτισσῶν πού νά δρᾶ στό πλευρό τῆς μεγάλης στρατιᾶς τοῦ προλεταριάτου—αὐτό εἶναι τό δεύτερο καί ἀποφασιστικό καθῆκον τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Ἡ διεθνής ἡμέρα τῆς γυναίκας πρέπει νά γίνει τό μέσο γιά νά μετατραποῦν οἱ ἐργάτριες καί οἱ ἀγρότισσες ἀπό ἐφεδρεία τῆς ἐργατικῆς τάξης σέ δρῶσα στρατιά τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος τοῦ προλεταριάτου.

Ζήτω ἡ διεθνής ἡμέρα τῆς γυναίκας!

Ι. Στάλιν

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 56,
8 τοῦ Μάρτη 1925.

Η ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (Μπ.) ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΚΟΥΟΜΙΝΤΑΝΓΚ

Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Ρωσίας θρηνεῖ μαζί σας τήν ἀπώλεια τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Κουόμιντανγκ[19] καί ὀργανωτῆ τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ ἀγώνα τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν τῆς Κίνας γιά τή λευτεριά καί τήν ἀνεξαρτησία τοῦ κινέζικου λαοῦ, γιά τήν ἑνότητα καί τήν αὐτοτέλεια τοῦ κινέζικου κράτους.

Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Ρωσίας δέν ἀμφιβάλλει ὅτι τό μεγάλο ἔργο τοῦ Σούν Γιάτ-Σέν δέ θά πεθάνει μαζί μέ τό Σούν Γιάτ-Σέν, ὅτι τό ἔργο τοῦ Σούν Γιάτ-Σέν θά ζεῖ στίς καρδιές τῶν κινέζων ἐργατῶν καί ἀγροτῶν καί θά ἐμπνέει τόν τρόμο στούς ἐχθρούς τοῦ κινέζικου λαοῦ.

Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Ρωσίας πιστεύει ὅτι τό Κουόμιντανγκ θά κρατᾶ ψηλά τή σημαία τοῦ Σούν Γιάτ-Σέν στό μεγάλο ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό, ὅτι τό Κουόμιντανγκ θά κατορθώσει νά φέρει ἄξια τή σημαία αὐτή ὥς τήν ὁλοκληρωτική νίκη ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό καί τούς πράχτορές του στήν Κίνα.

Ὁ Σούν Γιάτ-Σέν πέθανε—ζήτω τό ἔργο τοῦ Σούν Γιάτ-Σέν, νά ζοῦν καί νά στεριώνουν οἱ ὑποθῆκες τοῦ Σούν Γιάτ-Σέν!

Ὁ Γραμματέας τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς
τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Ρωσίας

Ι. Στάλιν

13 τοῦ Μάρτη 1925

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 60,
14 τοῦ Μάρτη 1925.

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ

Ἀπό μιά σειρά φαινόμενα, πού ἔχουν ἀποφασιστική σημασία στόν τομέα τῆς διεθνοῦς κατάστασης, πρέπει νά ὑπογραμμίσουμε τά παρακάτω βασικά γεγονότα:

1. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι τό κεφάλαιο κατόρθωσε νά ξεμπλέξει ἀπό τό βάλτο τῆς μεταπολεμικῆς κρίσης. Ἡ σταθεροποίηση τοῦ νομίσματος σέ μιά σειρά καπιταλιστικές χῶρες, ἡ ἀνάπτυξη τοῦ παγκόσμιου ἐμπορίου καί ἡ αὔξηση τῆς παραγωγῆς στίς διάφορες χῶρες, ἡ ἐξαγωγή καί ἡ διείσδυση τοῦ κεφαλαίου, ἰδιαίτερα τοῦ ἀγγλοαμερικανικοῦ, στίς χῶρες τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀσίας—ὅλα αὐτά μιλᾶνε γιά τίς ἐπιτυχίες τῆς «οἰκοδομητικῆς δουλιᾶς» τοῦ κεφαλαίου. Ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ δουλιά αὐτή συντελεῖται μέ ἐπικεφαλῆς τόν ἀγγλοαμερικανικό συνασπισμό. Ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς «δουλιᾶς» πρέπει νά θεωρεῖται ἡ λεγόμενη «ντωζοποίηση» τῆς Γερμανίας, δηλαδή τό πέρασμα ἀπό τή μέθοδο τῆς στρατιωτικῆς ἐπέμβασης στή μέθοδο τῆς οἰκονομικῆς ἐπέμβασης, στή μέθοδο τῆς οἰκονομικῆς ὑποδούλωσης τῆς Γερμανίας.

2. Δέ χωράει ἐπίσης ἀμφιβολία ὅτι στό κέντρο τῆς Εὐρώπης, στή Γερμανία, τερματίστηκε πιά ἡ περίοδος τῆς

ἐπαναστατικῆς ἀνόδου. Ἡ περίοδος τῆς ἀνόδου τῆς ἐπανάστασης, ὅταν τό κίνημα βράζει, τραβᾶ πρός τά πάνω καί ξεχειλίζει, ἐνῶ τά συνθήματα τοῦ κόμματος μένουν πίσω ἀπό τό κίνημα, ὅταν οἱ μάζες σπᾶνε τά πλαίσια τῆς νομιμότητας, κάνουν ἔφοδο ἐνάντια στό παλιό καθεστώς καί δημιουργοῦν αὐτόβουλα τό νέο δίκαιο—ἡ περίοδος αὐτή στή Γερμανία ἀνήκει πιά στό παρελθόν. Τό ἐργατικό κίνημα στή Γερμανία πέρασε ἀπό τήν περίοδο τῆς ἐφόδου στήν περίοδο τῆς συσσώρευσης δυνάμεων, στήν περίοδο τῆς συγκρότησης καί τῆς ἐκπαίδευσης τῆς προλεταριακῆς στρατιᾶς κάτω ἀπό τή σημαία τοῦ κομμουνισμοῦ. Ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται ν' ἀποδείξουμε ὅτι τό γεγονός αὐτό δέ μπορεῖ παρά νά ἔχει σοβαρή σημασία. Κι αὐτό πρέπει νά τό ποῦμε ὅσο τό δυνατό πιό συγκεκριμένα, γιά νά προσανατολιστοῦμε γρήγορα στή νέα κατάσταση καί νά ἀρχίσουμε τή δουλιά τῆς προετοιμασίας τῆς ἐπανάστασης μέ καινούργιο τρόπο.

Αὐτά εἶνα γεγονότα πού ἔχουν **θετική** σημασία γιά τήν ἀστική τάξη, γιατί δείχνουν τή δύναμη καί τίς ἐπιτυχίες τοῦ κεφαλαίου στή δοσμένη στιγμή.

Παράλληλα ὅμως μ' αὐτά τά γεγονότα ὑπάρχουν ἀκόμα μιά σειρά γεγονότα πού ἔχουν **ἀρνητική** σημασία γιά τόν καπιταλισμό.

1. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι παράλληλα μέ τό δυνάμωμα τοῦ καπιταλισμοῦ μεγαλώνουν οἱ ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στίς καπιταλιστικές ὁμάδες, ἀναπτύσσονται οἱ δυνάμεις πού ἀδυνατίζουν καί ἀποσυνθέτουν τόν καπιταλισμό. Ὁ ἀγώνας ἀνάμεσα στήν Ἀγγλία καί τήν Ἀμερική γιά τά πετρέλαια, γιά τόν Καναδᾶ, γιά τίς ἀγορές πούλησης κλπ. ὁ ἀγώνας ἀνάμεσα στόν ἀγγλοαμερικανικό συνασπισμό καί τήν Ἰαπωνία γιά τίς ἀγορές τῆς Ἀνατολῆς· ὁ ἀγώνας ἀνάμεσα στήν Ἀγγλία καί τή Γαλλία γιά τήν ἐπιροή στήν

Εὐρώπη· τέλος ὁ ἀγώνας ἀνάμεσα στήν ὑποδουλωμένη Γερμανία καί τήν κυρίαρχη Ἀντάντ—ὅλα αὐτά εἶναι πασίγνωστα γεγονότα πού δείχνουν ὅτι οἱ ἐπιτυχίες τοῦ κεφαλαίου δέν εἶναι σταθερές, ὅτι τό προτσές τῆς «ἀνάρρωσης» τοῦ καπιταλισμοῦ κρύβει μέσα του τίς προϋποθέσεις τῆς ἐσωτερικῆς ἀδυναμίας καί ἀποσύνθεσής του.

2. Ἡ ἀνάπτυξη καί τό δυνάμωμα τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος στίς Ἰνδίες, στήν Κίνα, στήν Αἴγυπτο, στήν Ἰνδονησία, στή Βόρεια Ἀφρική κλπ. πού ὑποσκάφτουν τά μετόπισθεν τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἄν ἡ «ἀνάρρωση» τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ἀπαιτεῖ τήν ἐπέκταση τῆς σφαίρας ἐπιροῆς στίς ἀποικίες καί τίς ἐξαρτημένες χῶρες, ἐνῶ ὁ ἀγώνας αὐτῶν τῶν χωρῶν ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό δυναμώνει ἀναμφισβήτητα, εἶναι φανερό ὅτι δέ μπορεῖ νά εἶναι σταθερές οἱ ἐπιτυχίες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ σ'αὐτό τόν τομέα.

3. Ὁ ἀγώνας γιά τήν ἑνότητα τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος στήν Εὐρώπη καί ἡ κρίση τῆς Διεθνοῦς τοῦ Ἄμστερνταμ[20]. Ὁ ἀγώνας τῶν ἀγγλικῶν συνδικάτων γιά τήν ἑνότητα τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος, ἡ ὑποστήριξη αὐτοῦ τοῦ ἀγώνα ἀπό μέρους τῶν σοβιετικῶν συνδικάτων, ἡ μετατροπή τοῦ ἀγώνα γιά τήν ἑνότητα τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος σέ ἀγώνα ἐνάντια στήν ἀντεπαναστατική ἡγεσία τοῦ Ἄμστερνταμ (Οὔντεγκεστ, Σάσενμπαχ, Ζουώ κλπ.), πού ἐφαρμόζει γραμμή διάσπασης τῶν συνδικάτων—ὅλα αὐτά εἶναι γεγονότα πού δείχνουν ὅτι ἡ Διεθνής τοῦ Ἄμστερνταμ περνᾶ μιά κατάσταση βαθιᾶς κρίσης. Καί τί σημαίνει κρίση τοῦ Ἄμστερνταμ; Σημαίνει ἀστάθεια τῆς ἀστικῆς ἐξουσίας, γιατί ἡ συνδικαλιστική γραφειοκρατία τοῦ Ἄμστερνταμ ἀποτελεῖ μέρος καί στήριγμα αὐτῆς τῆς ἐξουσίας.

4. Ἡ οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης.

Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι χρεωκόπησαν πέρα γιά πέρα οἱ φλυαρίες τῶν ἀστῶν γραφιάδων ὅτι τά Σοβιέτ εἶναι ἀνίκανα νά ὀργανώσουν τή βιομηχανία. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι στά τελευταῖα δυό χρόνια, ὕστερα ἀπό τήν ἐπέμβαση καί τόν ἀποκλεισμό, ἡ βιομηχανία τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης ξαναγεννήθηκε καί δυνάμωσε. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι στό σύντομο αὐτό διάστημα καλυτέρεψε οὐσιαστικά ἡ ὑλική καί πολιτιστική κατάσταση τῶν ἐργατῶν. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι ἡ καλυτέρεψη αὐτή θά συνεχίζεται καί στό μέλλον. Ὅλα αὐτά τά γεγονότα ἔχουν τώρα ἀποφασιστική σημασία γιά τήν ἐπαναστατικοποίηση τῶν ἐργατῶν τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν. Νομίζω ὅτι ποτέ ὡς τώρα οἱ ἐργάτες τῆς Δύσης δέν ἐνδιαφέρονταν γιά τή Ρωσία τόσο, ὅσο σήμερα. Γιατί; Γιατί φτάνουν στά αὐτιά τους φῆμες γιά τό νέο τρόπο ζωῆς τῶν σοβιετικῶν ἐργατῶν στό ἐργατικό κράτος πού λέγεται Σοβιετική Ἕνωση καί θά ἤθελαν νά ἐξακριβώσουν ἄν εἶναι ἀλήθεια αὐτές οἱ φῆμες. Τό γεγονός ὅτι δεκάδες καί ἑκατοντάδες ἐργάτες, ἀνεξάρτητα ἀπό τίς πολιτικές τους κατευθύνσεις, ἔρχονται ἀπό τήν Εὐρώπη στή Ρωσία καί ψηλαφοῦν κάθε γωνιά, τό γεγονός αὐτό δείχνει ἀναμφισβήτητα ὅτι ἀπό μήνα σέ μήνα θά μεγαλώνει ἀνάμεσα στούς ἐργάτες τῆς Δύσης τό ἐνδιαφέρον γιά τή Ρωσία. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι θά ἐξακολουθήσει νά μεγαλώνει τό προσκύνημα αὐτό στή Ρωσία. Καί ὅταν οἱ ἐργάτες θά πειστοῦν ὅτι κάθε βῆμα στήν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας στή Ρωσία σημαίνει ταυτόχρονα κι ἕνα βῆμα γιά τήν καλυτέρεψη τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν καί ὄχι γιά τή χειροτέρεψή της, ὅπως γίνεται συνήθως στίς καπιταλιστικές χῶρες, θά καταλάβουν τότε ὅτι εἶναι πιά καιρός καί γι' αὐτούς, γιά τούς ἐργάτες τῆς Δύσης, νά φτιάξουν ἕνα ἐργατικό κράτος καί στόν τόπο τους. Νά γιατί καί μόνο ἡ

ὕπαρξη τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους ἀποτελεῖ γιά τόν ἰμπεριαλισμό θανάσιμο κίνδυνο. Νά γιατί δέ μπορεῖ νά εἶναι σταθερή καμιά ἐπιτυχία τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ὅσο θά ὑπάρχει στόν κόσμο καί θά ἀναπτύσσεται τό Σοβιετικό κράτος.

Αὐτά εἶναι τά γεγονότα πού ἔχουν ἀρνητική σημασία γιά τήν ἀστική τάξη, γιατί δείχνουν τή δύναμη καί τίς πιθανές ἐπιτυχίες τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στό κοντινό μέλλον.

Ἡ πάλη αὐτῶν τῶν ἀρνητικῶν καί θετικῶν ἀντίθετων τάσεων ἀποτελεῖ τή βάση καί τό περιεχόμενο τῆς σύγχρονης διεθνοῦς κατάστασης.

Μέσα σ' αὐτή τήν πάλη τῶν ἀντιθέσεων ἀναπτύχθηκε καί μαράθηκε ὁ λεγόμενος πασιφισμός, πού δέν πρόλαβε ν' ἀνθίσει καί νά δημιουργήσει οὔτε «αἰώνα», οὔτε «ἐποχή», οὔτε «περίοδο». Καί δέ δικαίωσε οὔτε τίς ἐλπίδες τῶν συμβιβαστῶν, οὔτε τούς φόβους τῶν ἀντεπαναστατῶν.

Στήν ἴδια αὐτή πάλη ἔσβησαν καί τά «ἔνδοξα» ὀνόματα τοῦ Πουανκαρέ καί τοῦ Χιούζ, τοῦ Μακντόναλντ καί τοῦ Ἐρριώ.

Ποιές ἀπ' αὐτές τίς τάσεις θά ἐπικρατήσουν, οἱ θετικές ἤ οἱ ἀρνητικές;

Δέ μπορεῖ νά ὑπάρχουν ἀμφιβολίες ὅτι μέ τόν καιρό θά νικήσουν οἱ τάσεις πού εἶναι ἀρνητικές γιά τόν καπιταλισμό καί εὐνοϊκές γιά τήν ἐπανάσταση, γιατί ὁ ἰμπεριαλισμός εἶναι ἀνίκανος νά λύσει τίς ἀντιφάσεις πού τόν κατατρώγουν, γιατί εἶναι ἱκανός νά τίς γιατρέψει μόνο προσωρινά γιά νά ἐκδηλωθοῦν κατόπι καί νά ξετυλιχθοῦν μέ νέα καταστροφική δύναμη. Δέ χωράει ὅμως ἐπίσης ἀμφιβολία ὅτι αὐτή τή στιγμή ἐπικρατοῦν οἱ θετικές, οἱ εὐνοϊκές γιά τόν καπιταλισμό τάσεις.

Αὐτοῦ βρίσκεται ἡ ἰδιομορφία τῆς σημερινῆς διεθνοῦς κατάστασης.

Σάν ἀποτέλεσμα ἔχουμε μιά ὁρισμένη περίοδο κάλμας στήν Εὐρώπη καί στήν Ἀμερική, πού τή «διαταράσσει» τό ἐθνικοεπαναστατικό κίνημα στίς ἀποικίες καί τή «σκοτεινιάζει» ἡ ὕπαρξη, ἡ ἀνάπτυξη καί τό δυνάμωμα τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης.

Γιά τήν ἀστική τάξη αὐτό σημαίνει ἀνάπαυλα, ἐντατική ἐξαγωγή κεφαλαίου, παραπέρα πλουτισμό, δυνάμωμα τῆς καταπίεσης καί τῆς ἐκμετάλλευσης στίς ἀποικίες, δυνάμωμα τῆς πίεσης πάνω στή Σοβιετική Ἕνωση, συγκέντρωση ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς ἀντεπανάστασης γύρω ἀπό τό ἀγγλοαμερικανικό κεφάλαιο.

Γιά τό προλεταριάτο τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν αὐτό σημαίνει ἔναρξη μιᾶς περιόδου συσσώρευσης δυνάμεων, ἔναρξη μιᾶς περιόδου σχηματισμοῦ καί ἐκπαίδευσης τῶν προλεταριακῶν στρατιῶν κάτω ἀπό τή σημαία τοῦ κομμουνισμοῦ μέσα στίς συνθῆκες ἑνός συστήματος διωγμῶν πού ἐναλλάσσεται μ' ἕνα σύστημα «ἐλευθεριῶν».

Γιά τίς ἀποικίες αὐτό σημαίνει δυνάμωμα τῆς πάλης ἐνάντια στήν ἐθνική καταπίεση καί ἐκμετάλλευση, δυνάμωμα τῆς πάλης γιά τήν ἀπελευθέρωση ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό.

Γιά τή Σοβιετική Ἕνωση αὐτό σημαίνει ἔνταση ὅλων τῶν δυνάμεων γιά τήν παραπέρα ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας, γιά τό δυνάμωμα τῆς ἀμυντικῆς ἱκανότητας τῆς χώρας καί γιά τή συγκέντρωση τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων ὅλων τῶν χωρῶν ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό.

Ἀπό δῶ ἀπορέουν καί τά καθήκοντα τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων:

1. Νά χρησιμοποιοῦν πέρα γιά πέρα ὅλες τίς ἀντιφάσεις στό στρατόπεδο τῆς ἀστικῆς τάξης, γιά ν' ἀποσυνθέτουν καί νά ἐξασθενοῦν τίς δυνάμεις της καί νά δυναμώνουν τίς θέσεις τοῦ προλεταριάτου.

2. Νά καθορίσουν συγκεκριμένες μορφές καί τρόπους προσέγγισης τῆς ἐργατικῆς τάξης τῶν προχωρημένων χωρῶν μέ τό ἐθνικοεπαναστατικό κίνημα τῶν ἀποικιῶν καί ἐξαρτημένων χωρῶν, γιά νά ὑποστηρίξουν μ' ὅλα τά μέσα αὐτό τό κίνημα πού στρέφεται ἐνάντια στόν κοινό ἐχθρό, ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό.

3. Νά προωθήσουν καί νά φέρουν σέ πέρας τήν πάλη γιά τήν ἑνότητα τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος, χωρίς νά ξεχνοῦν ὅτι αὐτή ἀποτελεῖ τό πιό σίγουρο μέσο γιά νά καταχτηθοῦν τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης. Γιατί δέ μπορεῖς νά καταχτήσεις τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν τοῦ προλεταριάτου, ἄν δέν ἔχεις καταχτήσει τά συνδικάτα καί εἶναι ἀδύνατο νά καταχτήσεις τά συνδικάτα, ἄν δέ δουλεύεις μέσα σ' αὐτά καί δέν ἀποχτᾶς ἐκεῖ τήν ἐμπιστοσύνη τῶν ἐργατικῶν μαζῶν ἀπό μήνα σέ μήνα, ἀπό χρόνο σέ χρόνο. Χωρίς αὐτό δέ μποροῦμε οὔτε καί νά σκεφτόμαστε τήν κατάχτηση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

4. Νά καθορίσουν συγκεκριμένες μορφές καί τρόπους προσέγγισης τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τούς μικροαγρότες πού πνίγονται ἀπό τό γραφειοκρατικό μηχανισμό τοῦ ἀστικοῦ κράτους καί ἀπό τίς ληστρικές τιμές τῶν πανίσχυρων τράστ, χωρίς νά ξεχνοῦν ὅτι ὁ ἀγώνας γιά τήν κατάχτηση τῶν μικροαγροτῶν εἶναι τό ἄμεσο καθῆκον ἑνός κόμματος πού τραβᾶ γιά τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου.

5. Νά ὑποστηρίζουν τή Σοβιετική ἐξουσία καί νά σμπαραλιάζουν τίς μηχανορραφίες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ γιά ἐπέμβαση ἐνάντια στή Σοβιετική Ἕνωση, χωρίς νά ξεχνοῦν ὅτι ἡ Σοβιετική Ἕνωση εἶναι τό στήριγμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ὅλων τῶν χωρῶν, ὅτι ἡ διατήρηση καί τό δυνάμωμα τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης σημαίνει ἐπίσπευση τῆς νίκης τῆς ἐργατικῆς τάξης ἐνάντια στήν παγκόσμια ἀστική τάξη.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 66, 22 τοῦ Μάρτη 1925.

Ὑπογραφή: *Ι. Στάλιν*

ΓΙΑ ΤΟ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΤΗΣ ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑΣ

Λόγος στήν τσεχοσλοβάκικη ἐπιτροπή τῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς[21]

27 τοῦ Μάρτη 1925

Σύντροφοι! Ἄν κάνουμε ἀφαίρεση ἀπό μερικές λεπτομέρειες καί μερικά προσωπικά ζητήματα πού ἀνακάτεψαν στήν ὑπόθεση ὁρισμένοι σύντροφοι, τότε τίς διαφωνίες μέσα στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Τσεχοσλοβακίας θά μπορούσαμε νά τίς συνοψίσουμε στά παρακάτω 9 ζητήματα:

1) Ὑπάρχει κρίση μέσα στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Τσεχοσλοβακίας;

2) Ποιά εἶναι ἡ βασική αἰτία τῆς κρίσης;

3) Ποιός εἶναι ὁ χαρακτήρας τῆς κρίσης, δηλαδή ἀπό ποῦ προέρχεται ὁ κίνδυνος, ἀπό τά ἀριστερά ἤ ἀπό τά δεξιά;

4) Ποιός ἀπό τούς κινδύνους, ὁ ἀριστερός ἤ ὁ δεξιός εἶναι ὁ πιό σοβαρός;

5) Γιατί ὁ κίνδυνος ἀπό τά δεξιά εἶναι ὁ πιό πραγματικός κίνδυνος;

6) Πῶς πρέπει νά διεξαχθεῖ ὁ ἀγώνας ἐνάντια στό δεξιό κίνδυνο, ἔτσι πού ἀπό τόν ἀγώνα αὐτό νά προκύψει ἡ πραγματική μπολσεβικοποίηση καί ἡ πραγματική διέξοδος ἀπό τήν κρίση;

7) Ποιό εἶναι τό ἄμεσο καθῆκον τῆς μπολσεβικοποίησης στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Τσεχοσλοβακίας;

8) Γιά τά δικαιώματα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἀπέναντι στά ἐθνικά τμήματά της.

9) Γιά τό σ. Κράιμπιχ καί τόν κίνδυνο διάσπασης.

Ὑπάρχει λοιπόν κρίση μέσα στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Τσεχοσλοβακίας; Ναί, ὑπάρχει. Αὐτό τό ἀναγνωρίζουν καί οἱ δυό πλευρές. Πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα δέν ὑπάρχουν διαφωνίες ἀνάμεσά τους. Ὁ σ. Σμέραλ τράβηξε παραπέρα λέγοντας ὅτι ἡ κρίση εἶναι πιό βαθιά ἀπ' ὅ,τι τήν παρουσιάζουν συνήθως ὁρισμένοι σύντροφοι.

Ποιά εἶναι ἡ βασική αἰτία τῆς κρίσης; Ὁ σ. Σμέραλ ἔχει ἀπόλυτα δίκιο ὅταν ὑποστηρίζει ὅτι ἡ βασική αἰτία τῆς κρίσης εἶναι οἱ δυσκολίες πού συνδέονται μέ τό πέρασμα ἀπό τήν περίοδο τῆς ἐπαναστατικῆς ἀνόδου στήν περίοδο τῆς κάλμας. Ἡ μεταβατική περίοδος πού ἀπαιτεῖ νέο προσανατολισμό, προκαλεῖ συνήθως στό κόμμα τούτη εἴτε ἐκείνη τήν κρίση. Αὐτό γίνεται σήμερα καί στήν Τσεχοσλοβακία.

Ποιός εἶναι ὁ χαρακτήρας τῆς κρίσης κι ἀπό ποῦ προέρχεται ὁ κίνδυνος, ἀπό τά ἀριστερά ἤ ἀπό τά δεξιά; Καί δῶ ὁ σ. Σμέραλ ἔχει δίκιο ὅταν ὑποστηρίζει ὅτι ὁ κίνδυνος προέρχεται κι ἀπό τίς δυό πλευρές, κι ἀπό τά ἀριστερά κι ἀπό τά δεξιά. Ὑπάρχει ὁ κίνδυνος ὑπερεκτίμησης τῶν μερικῶν διεκδικήσεων σέ βάρος τῶν βασικῶν διεκδικήσεων, ὑπερεκτίμησης τῆς κοινοβουλευτικῆς δράσης καί τῆς δουλιᾶς στά συνδικάτα. Αὐτός εἶναι ὁ κίνδυνος ἀπό τά δεξιά, γιατί ὁδηγεῖ στήν προσαρμογή πρός τήν ἀστική τάξη. Ὑπάρχει ἀπό τήν ἄλλη μεριά ὁ κίνδυνος ὑποτίμησης τῶν μερικῶν διεκδικήσεων, τῆς κοινοβουλευτικῆς δράσης, τῆς δουλιᾶς στά συνδικάτα κλπ. Αὐτός εἶναι ὁ κίνδυνος ἀπό τ' ἀριστερά, γιατί ὁδηγεῖ στήν ἀπόσπαση ἀπό

τίς μάζες καί στό σεχταρισμό. Ἡ ἐπιθυμία τοῦ σ. Σμέραλ νά πάρει τή θέση τοῦ κέντρου σ' αὐτή τήν πάλη τῶν δυό ἀντίθετων παρεκκλίσεων εἶναι πέρα γιά πέρα δικαιολογημένη ἐπιθυμία. Τό δυστύχημα εἶναι μόνο ὅτι δέν κατέρθωσε νά κρατηθεῖ σ' αὐτή τή θέση καί τράβηξε σιγά-σιγά πρός τούς δεξιούς.

Ποιός ἀπ' αὐτούς τούς κινδύνους εἶναι ὁ πιό σοβαρός, ὁ ἀριστερός ἤ ὁ δεξιός; Νομίζω ὅτι ὁ σ. Σμέραλ δέν ξεκαθάρισε μέσα του αὐτό τό ζήτημα. Τήν κριτική του τήν στρέφει κυρίως ἐνάντια στούς ἀριστερούς, νομίζοντας ὅτι ἐδῶ βρίσκεται ὁ κύριος κίνδυνος. Στό μεταξύ τά γεγονότα δείχνουν ὅτι ὁ κύριος κίνδυνος προέρχεται ἀπό τά δεξιά καί ὄχι ἀπό τ' ἀριστερά. Αὐτό δέν τό κατάλαβε ὁ σ. Σμέραλ, καί δῶ βρίσκεται τό πρῶτο λάθος του.

Γιατί αὐτή τή στιγμή ὁ κίνδυνος ἀπό τά δεξιά εἶναι ὁ πιό σοβαρός κίνδυνος; Γιά τρεῖς λόγους.

Πρῶτο. Αὐτό καθ' ἑαυτό, ἀπό τήν ἴδια του τή φύση, τό πέρασμα ἀπό τήν ἄνοδο στήν κάλμα αὐξάνει τίς πιθανότητες κινδύνου ἀπό τά δεξιά. Ἄν ἡ ἄνοδος γεννᾶ ἐπαναστατικές αὐταπάτες, δημιουργώντας τόν ἀριστερό κίνδυνο σάν βασικό κίνδυνο, ἀντίθετα ἡ κάλμα γεννᾶ σοσιαλδημοκρατικές, ρεφορμιστικές αὐταπάτες, δημιουργώντας τό δεξιό κίνδυνο σάν βασικό κίνδυνο. Τό 1920, ὅταν τό ἐργατικό κίνημα βρισκόταν σέ ἄνοδο, ὁ Λένιν ἔγραψε τή μπροσούρα «Ἡ παιδική ἀρρώστια τοῦ „ἀριστερισμοῦ"». Γιατί ἔγραψε ὁ Λένιν αὐτήν ἀκριβῶς τή μπροσούρα; Γιατί ὁ ἀριστερός κίνδυνος ἦταν τότε ὁ πιό σοβαρός κίνδυνος. Ἔχω τή γνώμη πώς ἄν ζοῦσε ὁ Λένιν θά ἔγραφε τώρα μιά καινούργια μπροσούρα γιά τή «Γεροντική ἀρρώστια τοῦ δεξιισμοῦ», γιατί τώρα, στήν περίοδο τῆς κάλμας, ὅπου δέ μποροῦν παρά νά μεγαλώνουν οἱ αὐταπάτες γιά συμβιβασμό, ὁ δεξιός κίνδυνος εἶναι ὁ πιό σοβαρός κίνδυνος.

Δεύτερο. Ὅπως ἀνάφερε στήν ἔκθεσή του ὁ σ. Σμέραλ τουλάχιστον τά 70% τῶν μελῶν τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Τσεχοσλοβακίας εἶναι πρώην σοσιαλδημοκράτες. Ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται ν' ἀποδείξουμε ὅτι σ' ἕνα τέτιο κόμμα δέν εἶναι μόνο πιθανές ἀλλά καί ἀναπόφευχτες οἱ σοσιαλδημοκρατικές ὑποτροπές. Καί δέ χρειάζεται κάν νά ποῦμε ὅτι τό περιστατικό αὐτό δέ μπορεῖ παρά νά μεγαλώνει τόν κίνδυνο ἀπό τά δεξιά.

Τρίτο. Τό τσεχοσλοβάκικο κράτος εἶναι τό κράτος τῆς ἐθνικῆς νίκης τῶν τσέχων. Οἱ τσέχοι ἔχουν ἀποχτήσει τό ἐθνικό τους κράτος σάν κυρίαρχο ἔθνος· στό κράτος αὐτό γιά τήν ὥρα οἱ ἐργάτες δέ ζοῦν καί ἄσχημα: δέν ὑπάρχει ἀνεργία, εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι τούς μεθάει ἡ ἰδέα τοῦ ἐθνικοῦ κράτους. Ὅλα αὐτά δέ μποροῦν παρά νά γεννοῦν αὐταπάτες ἐθνικῆς εἰρήνης ἀνάμεσα στίς τάξεις τῆς Τσεχοσλοβακίας. Δέ χρειάζεται κάν νά ποῦμε ὅτι τό περιστατικό αὐτό μέ τή σειρά του γεννᾶ καί δυναμώνει τόν κίνδυνο ἀπό τά δεξιά. Κι αὐτοῦ πρέπει ν' ἀναζητήσουμε τήν αἰτία, γιατί ἡ διάσταση ἀνάμεσα στούς δεξιούς καί τούς ἀριστερούς ἔγινε πάνω σέ ἐθνική βάση, γιατί οἱ σλοβάκοι καί οἱ γερμανοί (ἔθνη καταπιεζόμενα) βρέθηκαν στήν ἀριστερή πτέρυγα καί οἱ τσέχοι στήν ἀντίθετη πτέρυγα. Ὁ σ. Σμέραλ μίλησε γιά τόν κίνδυνο ἑνός τέτιου διαχωρισμοῦ. Αὐτό φυσικά εἶναι σωστό. Εἶναι ὅμως σωστό καί τό γεγονός ὅτι ἕνας τέτιος διαχωρισμός εἶναι πέρα γιά πέρα κατανοητός, ἄν πάρουμε ὑπόψη μας τίς ἐθνικές ἰδιομορφίες τοῦ τσεχοσλοβάκικου κράτους καί τήν κυρίαρχη θέση τῶν τσέχων πού σημειώσαμε πιό πάνω.

Αὐτές εἶναι οἱ βασικές αἰτίες πού κάνουν τόν κίνδυνο ἀπό τά δεξιά, κίνδυνο ἰδιαίτερα σοβαρό μέσα στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Τσεχοσλοβακίας.

Πῶς πρέπει νά διεξαχθεῖ ἡ πάλη ἐνάντια στό δεξιό

κίνδυνο μέσα στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Τσεχοσλοβακίας; Τό ἐρώτημα αὐτό μᾶς ὁδηγεῖ στήν ἴδια τήν οὐσία τῶν διαφωνιῶν. Θά νόμιζε κανείς ὅτι ἡ πάλη ἐνάντια σ' αὐτό τόν κίνδυνο θάπρεπε νά διεξάγεται μέ τόν πιό ἀποφασιστικό καί ἀμείλιχτο τρόπο. Μέ τούς τσέχους ὅμως κομμουνιστές συνέβηκε τό ἀντίθετο. Παλαίβει ἄραγε ὁ σ. Σμέραλ ἐνάντια στόν κίνδυνο ἀπό τά δεξιά; Ναί, παλαίβει. Παλαίβει ὅμως ἔτσι πού ἀντί τή διάλυση τῶν δεξιῶν ἔχουμε σάν τελικό ἀποτέλεσμα τήν ἐνθάρρυνση, τήν ὑποστήριξη, τήν ὑπεράσπιση τῶν δεξιῶν ἀπό τά χτυπήματα τῶν ἀριστερῶν. Αὐτό εἶναι λίγο περίεργο μά εἶναι γεγονός, σύντροφοι. Ἐδῶ βρίσκεται τό δεύτερο καί βασικό λάθος τοῦ σ. Σμέραλ.

Κρίνετε μόνοι σας.

1. Εἶναι γεγονός ὅτι ὑπάρχει ἕνα ἄρθρο τοῦ σ. Κράιμπιχ ὑπέρ τοῦ τροτσκισμοῦ. Εἶναι γεγονός ὅτι αὐτό τό ντοκουμέντο εἶναι γνωστό στούς κομματικούς κύκλους καί κυκλοφορεῖ ἀπό χέρι σέ χέρι. Χρειάστηκε νά βγάλουμε στό φῶς αὐτό τό ντοκουμέντο καί νά τσακίσουμε τό συγγραφέα του, νά τόν τσακίσουμε ἰδεολογικά μπροστά στά μάτια τῶν ἐργατῶν, γιά νά δοθεῖ στό κόμμα ἡ δυνατότητα νά καταλάβει τόν κίνδυνο τοῦ τροτσκισμοῦ καί νά διαπαιδαγωγήσει τά στελέχη στό πνεῦμα τοῦ μπολσεβικισμοῦ. Γιατί, τί εἶναι ὁ τροτσκισμός, ἄν ὄχι ἡ δεξιά πτέρυγα μέσα στόν κομμουνισμό, ἄν ὄχι ὁ κίνδυνος ἀπό τά δεξιά; Πῶς ἐνέργησε στήν προκειμένη περίπτωση ὁ σ. Σμέραλ; Ἀντί νά κάνει γνωστό σ' ὅλο τό κόμμα τό ζήτημα τοῦ τροτσκισμοῦ τοῦ σ. Κράιμπιχ, πῆρε καί σκέπασε τό ζήτημα, τό καταχώνιασε, τό μετάφερε στά παρασκήνια τοῦ κόμματος κι ἐκεῖ τό «ἔλυσε» στά κρυφά μέ τόν τρόπο πού λύνονται οἱ συνηθισμένες «παρεξηγήσεις». Ἀπ' αὐτό κέρδισε ὁ τροτσκισμός καί ὁ σ. Κράιμπιχ. Ἔχασε τό κόμμα. Ἀντί γιά πάλη ἐνάντια στούς δεξιούς, εἴχαμε προστασία τῶν δεξιῶν.

2. Εἶναι γνωστό ὅτι μερικοί ἀπό τούς ἡγέτες τριῶν συνδικάτων—τῶν ἐργατῶν μεταφορᾶς, τῶν ἐργατῶν κατεργασίας ξύλου καί τῶν οἰκοδόμων—δημοσίεψαν τό γνωστό ντοκουμέντο πού ζητάει πλέρια ἀνεξαρτησία τῶν συνδικάτων ἀπό τό κόμμα. Εἶναι γνωστό ὅτι τό ντοκουμέντο αὐτό ἀποτελεῖ δείχτη ὅτι μέσα στά συνδικάτα τῆς Τσεχοσλοβακίας ὑπάρχουν μιά σειρά δεξιά στοιχεῖα. Ἦταν ἀπαραίτητο τό ντοκουμέντο αὐτό νά ἀναλυθεῖ μπροστά στά μάτια τοῦ κόμματος καί νά προφυλαχτεῖ τό κόμμα ἀπό τόν κίνδυνο νά ἀποσπαστοῦν ἀπ' αὐτό τά συνδικάτα. Πῶς ἐνέργησε στήν προκειμένη περίπτωση ὁ σ. Σμέραλ; Συγκάλυψε κι αὐτό τό ζήτημα, ἀπόσυρε τό ντοκουμέντο ἀπό τήν κυκλοφορία καί τόκρυψε ἔτσι ἀπό τά μάτια τῶν κομματικῶν μαζῶν. Καί οἱ δεξιοί ἔμειναν σῶοι καί τό «κομματικό γόητρο» διατηρήθηκε. Αὐτό λέγεται πάλη ἐνάντια στούς δεξιούς!

3. Εἶναι γνωστό ὅτι ὑπάρχουν δεξιά στοιχεῖα μέσα στήν κομμουνιστική ὁμάδα τῆς βουλῆς. Εἶναι γνωστό ὅτι τά στοιχεῖα αὐτά κάθε τόσο ξεγλιστροῦν ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ κόμματος καί προσπαθοῦν νά ἀντιπαραθέσουν τόν ἑαυτό τους στήν ΚΕ τοῦ κόμματος. Ἡ πάλη ἐνάντια σ' αὐτά τά στοιχεῖα ἀποτελεῖ ἐπιταχτική ἀνάγκη, ἰδιαίτερα τώρα, ἰδιαίτερα στίς σημερινές συνθῆκες τῆς κάλμας. Πῶς παλαίβει ὁ σ. Σμέραλ ἐνάντια σ' αὐτό τόν κίνδυνο; Ἀντί νά ξεσκεπάσει τά δεξιά στοιχεῖα τῆς κομμουνιστικῆς ὁμάδας, τά παίρνει ὑπό τήν προστασία του καί τά σώζει μέ μιά ἐλαστική ἀπόφαση γιά ἀναγνώριση τῆς κομματικῆς καθοδήγησης, ἀπόφαση πού πάρθηκε ὕστερα ἀπό παρασκηνιακή ἐσωτερική πάλη τόν τέταρτο χρόνο ὕπαρξης τοῦ κόμματος. Καί πάλι: κέρδισαν οἱ δεξιοί κι ἔχασε τό κόμμα.

Εὐρώπη· τέλος ὁ ἀγώνας ἀνάμεσα στήν ὑποδουλωμένη Γερμανία καί τήν κυρίαρχη Ἀντάντ—ὅλα αὐτά εἶναι πασίγνωστα γεγονότα πού δείχνουν ὅτι οἱ ἐπιτυχίες τοῦ κεφαλαίου δέν εἶναι σταθερές, ὅτι τό προτσές τῆς «ἀνάρρωσης» τοῦ καπιταλισμοῦ κρύβει μέσα του τίς προϋποθέσεις τῆς ἐσωτερικῆς ἀδυναμίας καί ἀποσύνθεσής του.

2. Ἡ ἀνάπτυξη καί τό δυνάμωμα τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος στίς Ἰνδίες, στήν Κίνα, στήν Αἴγυπτο, στήν Ἰνδονησία, στή Βόρεια Ἀφρική κλπ. πού ὑποσκάφτουν τά μετόπισθεν τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἄν ἡ «ἀνάρρωση» τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ἀπαιτεῖ τήν ἐπέκταση τῆς σφαίρας ἐπιρροῆς στίς ἀποικίες καί τίς ἐξαρτημένες χῶρες, ἐνῶ ὁ ἀγώνας αὐτῶν τῶν χωρῶν ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό δυναμώνει ἀναμφισβήτητα, εἶναι φανερό ὅτι δέ μπορεῖ νά εἶναι σταθερές οἱ ἐπιτυχίες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ σ' αὐτό τόν τομέα.

3. Ὁ ἀγώνας γιά τήν ἑνότητα τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος στήν Εὐρώπη καί ἡ κρίση τῆς Διεθνοῦς τοῦ Ἄμστερνταμ[20]. Ὁ ἀγώνας τῶν ἀγγλικῶν συνδικάτων γιά τήν ἑνότητα τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος, ἡ ὑποστήριξη αὐτοῦ τοῦ ἀγώνα ἀπό μέρους τῶν σοβιετικῶν συνδικάτων, ἡ μετατροπή τοῦ ἀγώνα γιά τήν ἑνότητα τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος σέ ἀγώνα ἐνάντια στήν ἀντεπαναστατική ἡγεσία τοῦ Ἄμστερνταμ (Οὔντεγκεστ, Σάσενμπαχ, Ζουώ κλπ.), πού ἐφαρμόζει γραμμή διάσπασης τῶν συνδικάτων—ὅλα αὐτά εἶναι γεγονότα πού δείχνουν ὅτι ἡ Διεθνής τοῦ Ἄμστερνταμ περνᾶ μιά κατάσταση βαθιᾶς κρίσης. Καί τί σημαίνει κρίση τοῦ Ἄμστερνταμ; Σημαίνει ἀστάθεια τῆς ἀστικῆς ἐξουσίας, γιατί ἡ συνδικαλιστική γραφειοκρατία τοῦ Ἄμστερνταμ ἀποτελεῖ μέρος καί στήριγμα αὐτῆς τῆς ἐξουσίας.

4. Ἡ οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης.

Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι χρεωκόπησαν πέρα γιά πέρα οἱ φλυαρίες τῶν ἀστῶν γραφιάδων ὅτι τά Σοβιέτ εἶναι ἀνίκανα νά ὀργανώσουν τή βιομηχανία. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι στά τελευταῖα δυό χρόνια, ὕστερα ἀπό τήν ἐπέμβαση καί τόν ἀποκλεισμό, ἡ βιομηχανία τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης ξαναγεννήθηκε καί δυνάμωσε. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι στό σύντομο αὐτό διάστημα καλυτέρεψε οὐσιαστικά ἡ ὑλική καί πολιτιστική κατάσταση τῶν ἐργατῶν. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι ἡ καλυτέρεψη αὐτή θά συνεχίζεται καί στό μέλλον. Ὅλα αὐτά τά γεγονότα ἔχουν τώρα ἀποφασιστική σημασία γιά τήν ἐπαναστατικοποίηση τῶν ἐργατῶν τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν. Νομίζω ὅτι ποτέ ὥς τώρα οἱ ἐργάτες τῆς Δύσης δέν ἐνδιαφέρονταν γιά τή Ρωσία τόσο, ὅσο σήμερα. Γιατί; Γιατί φτάνουν στά αὐτιά τους φῆμες γιά τό *νέο τρόπο ζωῆς* τῶν σοβιετικῶν ἐργατῶν στό ἐργατικό κράτος πού λέγεται Σοβιετική Ἕνωση καί θά ἤθελαν νά ἐξακριβώσουν ἄν εἶναι ἀλήθεια αὐτές οἱ φῆμες. Τό γεγονός ὅτι δεκάδες καί ἑκατοντάδες ἐργάτες, ἀνεξάρτητα ἀπό τίς πολιτικές τους κατευθύνσεις, ἔρχονται ἀπό τήν Εὐρώπη στή Ρωσία καί ψηλαφοῦν κάθε γωνιά, τό γεγονός αὐτό δείχνει ἀναμφισβήτητα ὅτι ἀπό μήνα σέ μήνα θά μεγαλώνει ἀνάμεσα στούς ἐργάτες τῆς Δύσης τό ἐνδιαφέρον γιά τή Ρωσία. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι θά ἐξακολουθήσει νά μεγαλώνει τό προσκύνημα αὐτό στή Ρωσία. Καί ὅταν οἱ ἐργάτες θά πειστοῦν ὅτι κάθε βῆμα στήν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας στή Ρωσία σημαίνει ταυτόχρονα κι ἕνα βῆμα γιά τήν καλυτέρεψη τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν καί ὄχι γιά τή χειροτέρεψή της, ὅπως γίνεται συνήθως στίς καπιταλιστικές χῶρες, θά καταλάβουν τότε ὅτι εἶναι πιά καιρός καί γι' αὐτούς, γιά τούς ἐργάτες τῆς Δύσης, νά φτιάξουν ἕνα ἐργατικό κράτος καί στόν τόπο τους. Νά γιατί καί μόνο ἡ

ὕπαρξη τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους ἀποτελεῖ γιά τόν ἰμπεριαλισμό θανάσιμο κίνδυνο. Νά γιατί δέ μπορεῖ νά εἶναι σταθερή καμιά ἐπιτυχία τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ὅσο θά ὑπάρχει στόν κόσμο καί θά ἀναπτύσσεται τό Σοβιετικό κράτος.

Αὐτά εἶναι τά γεγονότα πού ἔχουν ἀρνητική σημασία γιά τήν ἀστική τάξη, γιατί δείχνουν τή δύναμη καί τίς πιθανές ἐπιτυχίες τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στό κοντινό μέλλον.

Ἡ πάλη αὐτῶν τῶν ἀρνητικῶν καί θετικῶν ἀντίθετων τάσεων ἀποτελεῖ τή βάση καί τό περιεχόμενο τῆς σύγχρονης διεθνοῦς κατάστασης.

Μέσα σ' αὐτή τήν πάλη τῶν ἀντιθέσεων ἀναπτύχθηκε καί μαράθηκε ὁ λεγόμενος πασιφισμός, πού δέν πρόλαβε ν' ἀνθίσει καί νά δημιουργήσει οὔτε «αἰώνα», οὔτε «ἐποχή», οὔτε «περίοδο». Καί δέ δικαίωσε οὔτε τίς ἐλπίδες τῶν συμβιβαστῶν, οὔτε τούς φόβους τῶν ἀντεπαναστατῶν.

Στήν ἴδια αὐτή πάλη ἔσβησαν καί τά «ἔνδοξα» ὀνόματα τοῦ Πουανκαρέ καί τοῦ Χιούζ, τοῦ Μακντόναλντ καί τοῦ Ἐρριώ.

Ποιές ἀπ' αὐτές τίς τάσεις θά ἐπικρατήσουν, οἱ θετικές ἤ οἱ ἀρνητικές;

Δέ μπορεῖ νά ὑπάρχουν ἀμφιβολίες ὅτι μέ τόν καιρό θά νικήσουν οἱ τάσεις πού εἶναι ἀρνητικές γιά τόν καπιταλισμό καί εὐνοϊκές γιά τήν ἐπανάσταση, γιατί ὁ ἰμπεριαλισμός εἶναι ἀνίκανος νά λύσει τίς ἀντιφάσεις πού τόν κατατρώγουν, γιατί εἶναι ἱκανός νά τίς γιατρέψει μόνο προσωρινά γιά νά ἐκδηλωθοῦν κατόπι καί νά ξετυλιχθοῦν μέ νέα καταστροφική δύναμη. Δέ χωράει ὅμως ἐπίσης ἀμφιβολία ὅτι αὐτή τή στιγμή ἐπικρατοῦν οἱ θετικές, οἱ εὐνοϊκές γιά τόν καπιταλισμό τάσεις.

Αὐτοῦ βρίσκεται ἡ ἰδιομορφία τῆς σημερινῆς διεθνοῦς κατάστασης.

Σάν ἀποτέλεσμα ἔχουμε μιά ὁρισμένη περίοδο κάλμας στήν Εὐρώπη καί στήν Ἀμερική, πού τή «διαταράσσει» τό ἐθνικοεπαναστατικό κίνημα στίς ἀποικίες καί τή «σκοτεινιάζει» ἡ ὕπαρξη, ἡ ἀνάπτυξη καί τό δυνάμωμα τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης.

Γιά τήν ἀστική τάξη αὐτό σημαίνει ἀνάπαυλα, ἐντατική ἐξαγωγή κεφαλαίου, παραπέρα πλουτισμό, δυνάμωμα τῆς καταπίεσης καί τῆς ἐκμετάλλευσης στίς ἀποικίες, δυνάμωμα τῆς πίεσης πάνω στή Σοβιετική Ἕνωση, συγκέντρωση ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς ἀντεπανάστασης γύρω ἀπό τό ἀγγλοαμερικανικό κεφάλαιο.

Γιά τό προλεταριάτο τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν αὐτό σημαίνει ἔναρξη μιᾶς περιόδου συσσώρευσης δυνάμεων, ἔναρξη μιᾶς περιόδου σχηματισμοῦ καί ἐκπαίδευσης τῶν προλεταριακῶν στρατιῶν κάτω ἀπό τή σημαία τοῦ κομμουνισμοῦ μέσα στίς συνθῆκες ἑνός συστήματος διωγμῶν πού ἐναλλάσσεται μ' ἕνα σύστημα «ἐλευθεριῶν».

Γιά τίς ἀποικίες αὐτό σημαίνει δυνάμωμα τῆς πάλης ἐνάντια στήν ἐθνική καταπίεση καί ἐκμετάλλευση, δυνάμωμα τῆς πάλης γιά τήν ἀπελευθέρωση ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό.

Γιά τή Σοβιετική Ἕνωση αὐτό σημαίνει ἔνταση ὅλων τῶν δυνάμεων γιά τήν παραπέρα ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας, γιά τό δυνάμωμα τῆς ἀμυντικῆς ἱκανότητας τῆς χώρας καί γιά τή συγκέντρωση τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων ὅλων τῶν χωρῶν ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό.

Ἀπό δῶ ἀπορέουν καί τά καθήκοντα τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων:

1. Νά χρησιμοποιοῦν πέρα γιά πέρα ὅλες τίς ἀντιφάσεις στό στρατόπεδο τῆς ἀστικῆς τάξης, γιά ν' ἀποσυνθέτουν καί νά ἐξασθενοῦν τίς δυνάμεις της καί νά δυναμώνουν τίς θέσεις τοῦ προλεταριάτου.

2. Νά καθορίσουν συγκεκριμένες μορφές καί τρόπους προσέγγισης τῆς ἐργατικῆς τάξης τῶν προχωρημένων χωρῶν μέ τό ἐθνικοεπαναστατικό κίνημα τῶν ἀποικιῶν καί ἐξαρτημένων χωρῶν, γιά νά ὑποστηρίξουν μ' ὅλα τά μέσα αὐτό τό κίνημα πού στρέφεται ἐνάντια στόν κοινό ἐχθρό, ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό.

3. Νά προωθήσουν καί νά φέρουν σέ πέρας τήν πάλη γιά τήν ἑνότητα τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος, χωρίς νά ξεχνοῦν ὅτι αὐτή ἀποτελεῖ τό πιό σίγουρο μέσο γιά νά καταχτηθοῦν τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης. Γιατί δέ μπορεῖς νά καταχτήσεις τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν τοῦ προλεταριάτου, ἄν δέν ἔχεις καταχτήσει τά συνδικάτα καί εἶναι ἀδύνατο νά καταχτήσεις τά συνδικάτα, ἄν δέ δουλεύεις μέσα σ' αὐτά καί δέν ἀποχτᾶς ἐκεῖ τήν ἐμπιστοσύνη τῶν ἐργατικῶν μαζῶν ἀπό μήνα σέ μήνα, ἀπό χρόνο σέ χρόνο. Χωρίς αὐτό δέ μποροῦμε οὔτε καί νά σκεφτόμαστε τήν κατάχτηση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

4. Νά καθορίσουν συγκεκριμένες μορφές καί τρόπους προσέγγισης τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τούς μικροαγρότες πού πνίγονται ἀπό τό γραφειοκρατικό μηχανισμό τοῦ ἀστικοῦ κράτους καί ἀπό τίς ληστρικές τιμές τῶν πανίσχυρων τράστ, χωρίς νά ξεχνοῦν ὅτι ὁ ἀγώνας γιά τήν κατάχτηση τῶν μικροαγροτῶν εἶναι τό ἄμεσο καθῆκον ἑνός κόμματος πού τραβᾶ γιά τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου.

5. Νά ὑποστηρίζουν τή Σοβιετική ἐξουσία καί νά σμπαραλιάζουν τίς μηχανορραφίες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ γιά ἐπέμβαση ἐνάντια στή Σοβιετική Ἕνωση, χωρίς νά ξεχνοῦν ὅτι ἡ Σοβιετική Ἕνωση εἶναι τό στήριγμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ὅλων τῶν χωρῶν, ὅτι ἡ διατήρηση καί τό δυνάμωμα τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης σημαίνει ἐπίσπευση τῆς νίκης τῆς ἐργατικῆς τάξης ἐνάντια στήν παγκόσμια ἀστική τάξη.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 66, 22 τοῦ Μάρτη 1925.

Ὑπογραφή: Ι. Στάλιν

ΓΙΑ ΤΟ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΤΗΣ ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑΣ

Λόγος στήν τσεχοσλοβάκικη ἐπιτροπή τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς[21]

27 τοῦ Μάρτη 1925

Σύντροφοι! Ἄν κάνουμε ἀφαίρεση ἀπό μερικές λεπτομέρειες καί μερικά προσωπικά ζητήματα πού ἀνακάτεψαν στήν ὑπόθεση ὁρισμένοι σύντροφοι, τότε τίς διαφωνίες μέσα στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Τσεχοσλοβακίας θά μπορούσαμε νά τίς συνοψίσουμε στά παρακάτω 9 ζητήματα:

1) Ὑπάρχει κρίση μέσα στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Τσεχοσλοβακίας;

2) Ποιά εἶναι ἡ βασική αἰτία τῆς κρίσης;

3) Ποιός εἶναι ὁ χαρακτήρας τῆς κρίσης, δηλαδή ἀπό ποῦ προέρχεται ὁ κίνδυνος, ἀπό τά ἀριστερά ἤ ἀπό τά δεξιά;

4) Ποιός ἀπό τούς κινδύνους, ὁ ἀριστερός ἤ ὁ δεξιός εἶναι ὁ πιό σοβαρός;

5) Γιατί ὁ κίνδυνος ἀπό τά δεξιά εἶναι ὁ πιό πραγματικός κίνδυνος;

6) Πῶς πρέπει νά διεξαχθεῖ ὁ ἀγώνας ἐνάντια στό δεξιό κίνδυνο, ἔτσι πού ἀπό τόν ἀγώνα αὐτό νά προκύψει ἡ πραγματική μπολσεβικοποίηση καί ἡ πραγματική διέξοδος ἀπό τήν κρίση;

7) Ποιό εἶναι τό ἄμεσο καθῆκον τῆς μπολσεβικοποίησης στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Τσεχοσλοβακίας;

8) Γιά τά δικαιώματα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἀπέναντι στά ἐθνικά τμήματά της.

9) Γιά τό σ. Κράιμπιχ καί τόν κίνδυνο διάσπασης.

Ὑπάρχει λοιπόν κρίση μέσα στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Τσεχοσλοβακίας; Ναί, ὑπάρχει. Αὐτό τό ἀναγνωρίζουν καί οἱ δυό πλευρές. Πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα δέν ὑπάρχουν διαφωνίες ἀνάμεσά τους. Ὁ σ. Σμέραλ τράβηξε παραπέρα λέγοντας ὅτι ἡ κρίση εἶναι πιό βαθιά ἀπ' ὅ,τι τήν παρουσιάζουν συνήθως ὁρισμένοι σύντροφοι.

Ποιά εἶναι ἡ βασική αἰτία τῆς κρίσης; Ὁ σ. Σμέραλ ἔχει ἀπόλυτα δίκιο ὅταν ὑποστηρίζει ὅτι ἡ βασική αἰτία τῆς κρίσης εἶναι οἱ δυσκολίες πού συνδέονται μέ τό πέρασμα ἀπό τήν περίοδο τῆς ἐπαναστατικῆς ἀνόδου στήν περίοδο τῆς κάλμας. Ἡ μεταβατική περίοδος πού ἀπαιτεῖ νέο προσανατολισμό, προκαλεῖ συνήθως στό κόμμα τούτη εἴτε ἐκείνη τήν κρίση. Αὐτό γίνεται σήμερα καί στήν Τσεχοσλοβακία.

Ποιός εἶναι ὁ χαρακτήρας τῆς κρίσης κι ἀπό ποῦ προέρχεται ὁ κίνδυνος, ἀπό τά ἀριστερά ἤ ἀπό τά δεξιά; Καί δῶ ὁ σ. Σμέραλ ἔχει δίκιο ὅταν ὑποστηρίζει ὅτι ὁ κίνδυνος προέρχεται κι ἀπό τίς δυό πλευρές, κι ἀπό τά ἀριστερά κι ἀπό τά δεξιά. Ὑπάρχει ὁ κίνδυνος ὑπερεκτίμησης τῶν μερικῶν διεκδικήσεων σέ βάρος τῶν βασικῶν διεκδικήσεων, ὑπερεκτίμησης τῆς κοινοβουλευτικῆς δράσης καί τῆς δουλιᾶς στά συνδικάτα. Αὐτός εἶναι ὁ κίνδυνος ἀπό τά δεξιά, γιατί ὁδηγεῖ στήν προσαρμογή πρός τήν ἀστική τάξη. Ὑπάρχει ἀπό τήν ἄλλη μεριά ὁ κίνδυνος ὑποτίμησης τῶν μερικῶν διεκδικήσεων, τῆς κοινοβουλευτικῆς δράσης, τῆς δουλιᾶς στά συνδικάτα κλπ. Αὐτός εἶναι ὁ κίνδυνος ἀπό τ' ἀριστερά, γιατί ὁδηγεῖ στήν ἀπόσπαση ἀπό

τίς μάζες καί στό σεχταρισμό. Ἡ ἐπιθυμία τοῦ σ. Σμέραλ νά πάρει τή θέση τοῦ κέντρου σ' αὐτή τήν πάλη τῶν δυό ἀντίθετων παρεκκλίσεων εἶναι πέρα γιά πέρα δικαιολογημένη ἐπιθυμία. Τό δυστύχημα εἶναι μόνο ὅτι δέν κατόρθωσε νά κρατηθεῖ σ' αὐτή τή θέση καί τράβηξε σιγά-σιγά πρός τούς δεξιούς.

Ποιός ἀπ' αὐτούς τούς κινδύνους εἶναι ὁ πιό σοβαρός, ὁ ἀριστερός ἤ ὁ δεξιός; Νομίζω ὅτι ὁ σ. Σμέραλ δέν ξεκαθάρισε μέσα του αὐτό τό ζήτημα. Τήν κριτική του τήν στρέφει κυρίως ἐνάντια στούς ἀριστερούς, νομίζοντας ὅτι ἐδῶ βρίσκεται ὁ κύριος κίνδυνος. Στό μεταξύ τά γεγονότα δείχνουν ὅτι ὁ κύριος κίνδυνος προέρχεται ἀπό τά δεξιά καί ὄχι ἀπό τ' ἀριστερά. Αὐτό δέν τό κατάλαβε ὁ σ. Σμέραλ, καί δῶ βρίσκεται τό πρῶτο λάθος του.

Γιατί αὐτή τή στιγμή ὁ κίνδυνος ἀπό τά δεξιά εἶναι ὁ πιό σοβαρός κίνδυνος; Γιά τρεῖς λόγους.

Πρῶτο. Αὐτό καθ' ἑαυτό, ἀπό τήν ἴδια του τή φύση, τό πέρασμα ἀπό τήν ἄνοδο στήν κάλμα αὐξάνει τίς πιθανότητες κινδύνου ἀπό τά δεξιά. Ἄν ἡ ἄνοδος γεννᾶ ἐπαναστατικές αὐταπάτες, δημιουργώντας τόν ἀριστερό κίνδυνο σάν βασικό κίνδυνο, ἀντίθετα ἡ κάλμα γεννᾶ σοσιαλδημοκρατικές, ρεφορμιστικές αὐταπάτες, δημιουργώντας τό δεξιό κίνδυνο σάν βασικό κίνδυνο. Τό 1920, ὅταν τό ἐργατικό κίνημα βρισκόταν σέ ἄνοδο, ὁ Λένιν ἔγραψε τή μπροσούρα «Ἡ παιδική ἀρρώστια τοῦ „ἀριστερισμοῦ"». Γιατί ἔγραψε ὁ Λένιν αὐτήν ἀκριβῶς τή μπροσούρα; Γιατί ὁ ἀριστερός κίνδυνος ἦταν τότε ὁ πιό σοβαρός κίνδυνος. Ἔχω τή γνώμη πώς ἄν ζοῦσε ὁ Λένιν θά ἔγραφε τώρα μιά καινούργια μπροσούρα γιά τή «Γεροντική ἀρρώστια τοῦ δεξιισμοῦ», γιατί τώρα, στήν περίοδο τῆς κάλμας, ὅπου δέ μποροῦν παρά νά μεγαλώνουν οἱ αὐταπάτες γιά συμβιβασμό, ὁ δεξιός κίνδυνος εἶναι ὁ πιό σοβαρός κίνδυνος.

Δεύτερο. Ὅπως ἀνάφερε στήν ἔκθεσή του ὁ σ. Σμέραλ τουλάχιστον τά 70% τῶν μελῶν τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Τσεχοσλοβακίας εἶναι πρώην σοσιαλδημοκράτες. Ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται ν' ἀποδείξουμε ὅτι σ' ἕνα τέτιο κόμμα δέν εἶναι μόνο πιθανές ἀλλά καί ἀναπόφευχτες οἱ σοσιαλδημοκρατικές ὑποτροπές. Καί δέ χρειάζεται κάν νά ποῦμε ὅτι τό περιστατικό αὐτό δέ μπορεῖ παρά νά μεγαλώνει τόν κίνδυνο ἀπό τά δεξιά.

Τρίτο. Τό τσεχοσλοβάκικο κράτος εἶναι τό κράτος τῆς ἐθνικῆς νίκης τῶν τσέχων. Οἱ τσέχοι ἔχουν ἀποχτήσει τό ἐθνικό τους κράτος σάν κυρίαρχο ἔθνος· στό κράτος αὐτό γιά τήν ὥρα οἱ ἐργάτες δέ ζοῦν καί ἄσχημα: δέν ὑπάρχει ἀνεργία, εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι τούς μεθάει ἡ ἰδέα τοῦ ἐθνικοῦ κράτους. Ὅλα αὐτά δέ μποροῦν παρά νά γεννοῦν αὐταπάτες ἐθνικῆς εἰρήνης ἀνάμεσα στίς τάξεις τῆς Τσεχοσλοβακίας. Δέ χρειάζεται κάν νά ποῦμε ὅτι τό περιστατικό αὐτό μέ τή σειρά του γεννᾶ καί δυναμώνει τόν κίνδυνο ἀπό τά δεξιά. Κι αὐτοῦ πρέπει ν' ἀναζητήσουμε τήν αἰτία, γιατί ἡ διάσταση ἀνάμεσα στούς δεξιούς καί τούς ἀριστερούς ἔγινε πάνω σέ ἐθνική βάση, γιατί οἱ σλοβάκοι καί οἱ γερμανοί (ἔθνη καταπιεζόμενα) βρέθηκαν στήν ἀριστερή πτέρυγα καί οἱ τσέχοι στήν ἀντίθετη πτέρυγα. Ὁ σ. Σμέραλ μίλησε γιά τόν κίνδυνο ἑνός τέτιου διαχωρισμοῦ. Αὐτό φυσικά εἶναι σωστό. Εἶναι ὅμως σωστό καί τό γεγονός ὅτι ἕνας τέτιος διαχωρισμός εἶναι πέρα γιά πέρα κατανοητός, ἄν πάρουμε ὑπόψη μας τίς ἐθνικές ἰδιομορφίες τοῦ τσεχοσλοβάκικου κράτους καί τήν κυρίαρχη θέση τῶν τσέχων πού σημειώσαμε πιό πάνω.

Αὐτές εἶναι οἱ βασικές αἰτίες πού κάνουν τόν κίνδυνο ἀπό τά δεξιά, κίνδυνο ἰδιαίτερα σοβαρό μέσα στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Τσεχοσλοβακίας.

Πῶς πρέπει νά διεξαχθεῖ ἡ πάλη ἐνάντια στό δεξιό

κίνδυνο μέσα στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Τσεχοσλοβακίας; Τό ἐρώτημα αὐτό μᾶς ὁδηγεῖ στήν ἴδια τήν οὐσία τῶν διαφωνιῶν. Θά νόμιζε κανείς ὅτι ἡ πάλη ἐνάντια σ' αὐτό τόν κίνδυνο θάπρεπε νά διεξάγεται μέ τόν πιό ἀποφασιστικό καί ἀμείλιχτο τρόπο. Μέ τούς τσέχους ὅμως κομμουνιστές συνέβηκε τό ἀντίθετο. Παλαίβει ἄραγε ὁ σ. Σμέραλ ἐνάντια στόν κίνδυνο ἀπό τά δεξιά; Ναί, παλαίβει. Παλαίβει ὅμως ἔτσι πού ἀντί τή διάλυση τῶν δεξιῶν ἔχουμε σάν τελικό ἀποτέλεσμα τήν ἐνθάρρυνση, τήν ὑποστήριξη, τήν ὑπεράσπιση τῶν δεξιῶν ἀπό τά χτυπήματα τῶν ἀριστερῶν. Αὐτό εἶναι λίγο περίεργο μά εἶναι γεγονός, σύντροφοι. Ἐδῶ βρίσκεται τό δεύτερο καί βασικό λάθος τοῦ σ. Σμέραλ.

Κρίνετε μόνοι σας.

1. Εἶναι γεγονός ὅτι ὑπάρχει ἕνα ἄρθρο τοῦ σ. Κράιμπιχ ὑπέρ τοῦ τροτσκισμοῦ. Εἶναι γεγονός ὅτι αὐτό τό ντοκουμέντο εἶναι γνωστό στούς κομματικούς κύκλους καί κυκλοφορεῖ ἀπό χέρι σέ χέρι. Χρειάστηκε νά βγάλουμε στό φῶς αὐτό τό ντοκουμέντο καί νά τσακίσουμε τό συγγραφέα του, νά τόν τσακίσουμε ἰδεολογικά μπροστά στά μάτια τῶν ἐργατῶν, γιά νά δοθεῖ στό κόμμα ἡ δυνατότητα νά καταλάβει τόν κίνδυνο τοῦ τροτσκισμοῦ καί νά διαπαιδαγωγήσει τά στελέχη στό πνεῦμα τοῦ μπολσεβικισμοῦ. Γιατί, τί εἶναι ὁ τροτσκισμός, ἄν ὄχι ἡ δεξιά πτέρυγα μέσα στόν κομμουνισμό, ἄν ὄχι ὁ κίνδυνος ἀπό τά δεξιά; Πῶς ἐνέργησε στήν προκειμένη περίπτωση ὁ σ. Σμέραλ; Ἀντί νά κάνει γνωστό σ' ὅλο τό κόμμα τό ζήτημα τοῦ τροτσκισμοῦ τοῦ σ. Κράιμπιχ, πῆρε καί σκέπασε τό ζήτημα, τό καταχώνιασε, τό μετάφερε στά παρασκήνια τοῦ κόμματος κι ἐκεῖ τό «ἔλυσε» στά κρυφά μέ τόν τρόπο πού λύνονται οἱ συνηθισμένες «παρεξηγήσεις». Ἀπ' αὐτό κέρδισε ὁ τροτσκισμός καί ὁ σ. Κράιμπιχ. Ἔχασε τό κόμμα. Ἀντί γιά πάλη ἐνάντια στούς δεξιούς, εἴχαμε προστασία τῶν δεξιῶν.

2. Εἶναι γνωστό ὅτι μερικοί ἀπό τούς ἡγέτες τριῶν συνδικάτων—τῶν ἐργατῶν μεταφορᾶς, τῶν ἐργατῶν κατεργασίας ξύλου καί τῶν οἰκοδόμων—δημοσίεψαν τό γνωστό ντοκουμέντο πού ζητάει πλέρια ἀνεξαρτησία τῶν συνδικάτων ἀπό τό κόμμα. Εἶναι γνωστό ὅτι τό ντοκουμέντο αὐτό ἀποτελεῖ δείχτη ὅτι μέσα στά συνδικάτα τῆς Τσεχοσλοβακίας ὑπάρχουν μιά σειρά δεξιά στοιχεῖα. Ἦταν ἀπαραίτητο τό ντοκουμέντο αὐτό νά ἀναλυθεῖ μπροστά στά μάτια τοῦ κόμματος καί νά προφυλαχτεῖ τό κόμμα ἀπό τόν κίνδυνο νά ἀποσπαστοῦν ἀπ' αὐτό τά συνδικάτα. Πῶς ἐνέργησε στήν προκειμένη περίπτωση ὁ σ. Σμέραλ; Συγκάλυψε κι αὐτό τό ζήτημα, ἀπόσυρε τό ντοκουμέντο ἀπό τήν κυκλοφορία καί τόκρυψε ἔτσι ἀπό τά μάτια τῶν κομματικῶν μαζῶν. Καί οἱ δεξιοί ἔμειναν σῶοι καί τό «κομματικό γόητρο» διατηρήθηκε. Αὐτό λέγεται πάλη ἐνάντια στούς δεξιούς!

3. Εἶναι γνωστό ὅτι ὑπάρχουν δεξιά στοιχεῖα μέσα στήν κομμουνιστική ὁμάδα τῆς βουλῆς. Εἶναι γνωστό ὅτι τά στοιχεῖα αὐτά κάθε τόσο ξεγλιστροῦν ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ κόμματος καί προσπαθοῦν νά ἀντιπαραθέσουν τόν ἑαυτό τους στήν ΚΕ τοῦ κόμματος. Ἡ πάλη ἐνάντια σ' αὐτά τά στοιχεῖα ἀποτελεῖ ἐπιταχτική ἀνάγκη, ἰδιαίτερα τώρα, ἰδιαίτερα στίς σημερινές συνθῆκες τῆς κάλμας. Πῶς παλαίβει ὁ σ. Σμέραλ ἐνάντια σ' αὐτό τόν κίνδυνο; Ἀντί νά ξεσκεπάσει τά δεξιά στοιχεῖα τῆς κομμουνιστικῆς ὁμάδας, τά παίρνει ὑπό τήν προστασία του καί τά σώζει μέ μιά ἐλαστική ἀπόφαση γιά ἀναγνώριση τῆς κομματικῆς καθοδήγησης, ἀπόφαση πού πάρθηκε ὕστερα ἀπό παρασκηνιακή ἐσωτερική πάλη τόν τέταρτο χρόνο ὕπαρξης τοῦ κόμματος. Καί πάλι: κέρδισαν οἱ δεξιοί κι ἔχασε τό κόμμα.

4. Τέλος, ή υπόθεση Μπούμπνικ. Πρέπει νά πῶ, σύντροφοι, ὅτι ἡ περίοδος τῆς κάλμας δέν εἶναι περίοδος στήν ὁποία δέ γίνεται καμιά δράση. Ἡ περίοδος τῆς κάλμας εἶναι περίοδος σχηματισμοῦ κι ἐκπαίδευσης τῶν προλεταριακῶν στρατῶν, περίοδος τῆς προετοιμασίας τους γιά τήν ἐπανάσταση. Μά οἱ προλεταριακοί στρατοί μπορεῖ νά ἐκπαιδευτοῦν μόνο στήν πορεία τῆς δράσης. Ἡ ἀκρίβεια τῆς ζωῆς, πού ἄρχισε τόν τελευταῖο καιρό στήν Τσεχοσλοβακία, ἀποτελεῖ ἕναν ἀπ' τούς εὐνοϊκούς ὅρους γιά τέτια δράση. Εἶναι γνωστό ὅτι τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Τσεχοσλοβακίας ἐκμεταλλεύτηκε τή στιγμή καί πραγματοποίησε τελευταῖα μιά σειρά διαδηλώσεις γύρω ἀπό τό ζήτημα τῆς ἀκρίβειας τῆς ζωῆς. Εἶναι γνωστό ὅτι κι ὁ δεξιός κομμουνιστής Μπούμπνικ, πού τώρα ἔχει διαγραφεῖ ἀπό τό κόμμα, ἐκμεταλλεύτηκε ἐπίσης τήν περίπτωση κι ἀποπειράθηκε νά τορπιλίσει τήν πάλη τῶν ἐργατῶν χτυπώντας πισώπλατα τό κόμμα. Τί ἔκανε ὁ σ. Σμέραλ γιά νά προφυλάξει τό κόμμα ἀπό τό πισώπλατο χτύπημα τῶν δεξιῶν; Ἀντί νά χρησιμοποιήσει τήν «περίπτωση» Μπούμπνικ καί μέ βάση αὐτή νά ξεσκεπάσει ἀλύπητα μπροστά στά μάτια τοῦ κόμματος ὅλη τήν ὁμάδα τῶν δεξιῶν, ὁ σ. Σμέραλ ἀνήγαγε ἕνα ζήτημα ἀρχῆς, τό ζήτημα τῶν δεξιῶν, σέ ἀτομική ὑπόθεση τοῦ Μπούμπνικ, ἄν κι ὅλος ὁ κόσμος ξέρει ὅτι ὁ Μπούμπνικ δέν εἶναι μόνος, ἀλλά ὅτι ἔχει ὀπαδούς καί στά συνδικάτα, καί στήν κομμουνιστική ὁμάδα τῆς βουλῆς, καί στόν τύπο. Μέ μιά μικρή θυσία (μέ τή διαγραφή τοῦ Μπούμπνικ) ἔσωσε ἀπό τή συντριβή τήν ὁμάδα τῶν δεξιῶν πρός ζημιά τῶν θεμελιακῶν συμφερόντων τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Τσεχοσλοβακίας. Κι αὐτό ὁ σ. Σμέραλ τό ὀνομάζει ταχτική τῆς πάλης ἐνάντια στούς δεξιούς!

Ὁ σ. Σμέραλ ὀνομάζει αὐτή τήν ταχτική «λεπτή», «ντελικάτη» ταχτική. Μπορεῖ ἡ ταχτική αὐτή νά εἶναι πραγματικά λεπτή, ὅμως δέ μπορεῖ νά ὑπάρχει καμιά ἀμφιβολία ὅτι δέν ἔχει τίποτα τό κοινό μέ τή μπολσεβίκικη ταχτική τῆς ἀδιάλλαχτης πάλης ἐνάντια στούς δεξιούς. Ὁ σ. Σμέραλ ξεχνᾶ τή ρωσική παροιμία: «ὅπου εἶναι λεπτή ἡ κλωστή, ἐκεῖ σπάει». Ξέχασε ὅτι ἡ λεπτότητα δέ μπορεῖ νά ἀποτελεῖ ἐγγύηση ἐνάντια στή χρεωκοπία. Κι ὅπως εἶναι γνωστό ἔγινε αὐτό ἀκριβῶς, γιατί αὐτή ἡ «λεπτή» ταχτική ἀπέναντι στούς δεξιούς ἔσπασε καί χρεωκόπησε στήν πρώτη δοκιμασία, ὅταν ἡ ὁμάδα Μπούμπνικ, πού τήν ἔθρεψε αὐτή ἡ ταχτική, παρά λίγο νά τορπίλιζε τήν πρόσφατη πάλη τοῦ τσέχικου προλεταριάτου. Τό δυνάμωμα τῶν δεξιῶν καί ἡ προδοσία τοῦ Μπούμπνικ—νά ποιό εἶναι τό ἀποτέλεσμα τῆς «λεπτῆς» ταχτικῆς τοῦ σ. Σμέραλ. Νά γιατί νομίζω ὅτι ἡ «λεπτή» ταχτική τοῦ σ. Σμέραλ εἶναι ταχτική σωτηρίας τῶν δεξιῶν, ταχτική πού βαθαίνει τήν κρίση, ταχτική πού ἐγκυμονεῖ τό χαμό τοῦ κόμματος.

Γιατί χάθηκε ἡ παλιά σοσιαλδημοκρατία σάν ἐπαναστατικό κόμμα; Γιατί, ἐκτός ἀπό τά ἄλλα, ὁ Καούτσκι καί Σία ἐφάρμοζαν στήν πράξη τή «λεπτή» ταχτική τῆς ἀπόκρυψης καί τῆς σωτηρίας τῶν δεξιῶν, τή «ντελικάτη» ταχτική τῆς «ἑνότητας καί τῆς εἰρήνης» μέ τόν Ἐντ. Μπέρνσταϊν καί Σία. Καί ποιό ἦταν τό ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ταχτικῆς; Τό ἀποτέλεσμα ἦταν ὅτι στήν κρίσιμη στιγμή πρίν ἀπό τόν πόλεμο οἱ δεξιοί σοσιαλδημοκράτες πρόδοσαν τούς ἐργάτες, οἱ «ὀρθόδοξοι» μετατράπηκαν σέ αἰχμαλώτους τῶν δεξιῶν καί ἡ σοσιαλδημοκρατία στό σύνολό της ἀποδείχτηκε «ζωντανό πτῶμα». Νομίζω ὅτι μέ τόν καιρό μπορεῖ νά συμβεῖ τό ἴδιο μέ τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Τσεχοσλοβακίας, ἄν δέν ἀντικαταστήσετε γρήγορα κι ἀποφασιστικά τή «λεπτή» ταχτική τοῦ σ. Σμέραλ

μέ τή μπολσεβίκικη ταχτική τῆς ἀμείλιχτης πάλης ἐνάντια στίς δεξιές ὁμάδες μέσα στόν κομμουνισμό. Μ' αὐτό δέ θέλω νά βάλω τό σ. Σμέραλ στό ἴδιο τσουβάλι μέ τούς σοσιαλδημοκράτες. Κάθε ἄλλο. Εἶναι ἀναμφισβήτητα κομμουνιστής καί ἴσως μάλιστα περίφημος κομμουνιστής. Μά θέλω νά πῶ ὅτι, ἄν δέν ξεκόψει ἀπό τή «λεπτή» ταχτική του, θά κυλήσει ἀναπόφευχτα στό σοσιαλδημοκρατισμό.

Ποιό εἶναι τό πιό ἄμεσο καθῆκον τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Τσεχοσλοβακίας;

Τό πιό ἄμεσο καθῆκον του εἶναι, παλαίβοντας ἐνάντια στίς «ὑπεραριστερές» παρεκκλίσεις, νά διεξάγει ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στόν κίνδυνο ἀπό τά δεξιά, γιά ν' ἀπομονώσει ὁλοκληρωτικά τούς δεξιούς καί νά τούς διαλύσει ὁριστικά. Ἡ συνένωση ὅλων τῶν πραγματικά ἐπαναστατικῶν στοιχείων τοῦ κόμματος γιά τήν ὁλοκληρωτική διάλυση τῶν δεξιῶν ὁμάδων—νά ποιό εἶναι τό καθῆκον τοῦ κόμματος, νά ποῦ βρίσκεται ἡ διέξοδος ἀπό τήν κρίση. Χωρίς αὐτό δέ μποροῦμε οὔτε κάν νά σκεφτόμαστε γιά μπολσεβικοποίηση τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Τσεχοσλοβακίας.

Φυσικά αὐτό δέ σημαίνει ἀκόμα ὅτι πρέπει νά διαγράψουμε ὑποχρεωτικά ὅλους τούς δεξιούς. Ἡ διαγραφή δέν εἶναι τό ἀποφασιστικό μέσο στήν πάλη ἐνάντια στούς δεξιούς. Τό βασικό εἶναι νά τσακίσουμε τίς δεξιές ὁμάδες ἰδεολογικά καί ἠθικά μέσα στήν πορεία μιᾶς πάλης ἀρχῶν τραβώντας σ' αὐτή τήν πάλη τίς πλατιές κομματικές μάζες. Αὐτό εἶναι ἕνα ἀπό τά βασικά καί σπουδαῖα μέσα διαπαιδαγώγησης τοῦ κόμματος στό πνεῦμα τοῦ μπολσεβικισμοῦ. Ἡ διαγραφή πρέπει νά ἔρθει, ἄν εἶναι πραγματικά ἀναγκαία, σάν φυσιολογικό ἀποτέλεσμα τῆς ἰδεολογικῆς συντριβῆς τοῦ ἀντιπάλου. Ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη οἱ ἀριστεροί στήν Τσεχοσλοβακία ἔκαναν ἕνα σοβαρό λάθος πού βιάστηκαν νά διαγράψουν τό Μπούμπνικ. Ἀντί νά ἐκμεταλλευτοῦν πέρα γιά πέρα τήν «περίπτωση» Μπούμπνικ καί νά τή συνδέσουν μέ τή θέση ἀρχῶν πού παίρνουν οἱ δεξιοί στό ζήτημα τῆς μαζικῆς δράσης, ξεσκεπάζοντας τήν πραγματική τους φυσιογνωμία, βιάστηκαν νά τόν διαγράψουν, κόβοντας μόνοι τους ὅλους τούς δρόμους γιά τήν παραπέρα ἐπίθεσή τους ἐνάντια στούς δεξιούς πάνω σ' αὐτό τό ἔδαφος.

Ὅσο γιά τά δικαιώματα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί τήν ἀνάμιξή της στίς ὑποθέσεις τῶν ἐθνικῶν κομμάτων, διαφωνῶ κατηγορηματικά μέ μερικούς συντρόφους πού ἐκφράστηκαν ὑπέρ τοῦ περιορισμοῦ αὐτῶν τῶν δικαιωμάτων. Θέλουν νά μετατραπεῖ ἡ Κομμουνιστική Διεθνής σέ ὑπεραστρική ὀργάνωση πού νά θωρεῖ μέ ἀπάθεια ὅσα γίνονται στά διάφορα κόμματα καί νά καταγράφει ὑπομονητικά τά γεγονότα. Ὄχι, σύντροφοι. Ἡ Κομμουνιστική Διεθνής δέ μπορεῖ νά γίνει ὑπεραστρική ὀργάνωση. Ἡ Κομμουνιστική Διεθνής εἶναι μαχητική ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου, συνδέεται μέ τό ἐργατικό κίνημα μ' ὅλες τίς ρίζες τῆς ὕπαρξής της καί δέ μπορεῖ παρά νά ἀναμιγνύεται στίς ὑποθέσεις τῶν διαφόρων κομμάτων ὑποστηρίζοντας τά ἐπαναστατικά στοιχεῖα καί πολεμώντας τούς ἀντιπάλους τους. Φυσικά, τά κόμματα ἔχουν τήν ἐσωτερική τους αὐτονομία, τά συνέδρια τῶν κομμάτων πρέπει νά εἶναι ἐλεύθερα καί οἱ Κεντρικές Ἐπιτροπές πρέπει νά ἐκλέγονται στά συνέδρια. Ὅταν ὅμως συμπεραίνεις ἀπ' αὐτά ὅτι πρέπει νά ἀρνηθεῖς στήν Κομμουνιστική Διεθνῆ τό δικαίωμα τῆς καθοδήγησης, συνεπῶς καί τῆς ἀνάμιξης, σημαίνει ὅτι δουλεύεις γιά τούς ἐχθρούς τοῦ κομμουνισμοῦ.

Τέλος, γιά τό σ. Κράιμπιχ. Ἔχω τή γνώμη ὅτι ὅλος του ὁ λόγος ἀπόβλεπε στό νά φοβίσει κάποιον μέ τήν

ἀπειλή τῆς διάσπασης. Μή θίξετε, εἶπε, τούς δεξιούς τοῦ Μπρνό, γιατί τά πράγματα θά πᾶνε ἄσχημα, μή τούς πολεμᾶτε, γιατί θά γίνει διάσπαση. Καλά, θά δοῦμε. Μόνο ἄς μή μᾶς φοβερίζει ὁ σ. Κράιμπιχ, γιατί παρ' ὅλα αὐτά δέ θά μᾶς τρομάξει. Δέν μπορεῖ νά μή ξέρει ὅτι εἴμαστε ἄνθρωποι μπαρουτοκαπνισμένοι καί ὅτι δέν πρόκειται μέ τήν ἀπειλή νά μᾶς πάρει μέ τό μέρος του. Καί ἄν σκέφτεται νά περάσει ἀπό τίς ἀπειλές στά ἔργα, τολμῶ νά τόν διαβεβαιώσω ὅτι ἀπ' αὐτό τό πράγμα θά βγεῖ ζημιωμένος μόνο αὐτός καί κανένας ἄλλος.

Συνοψίζω. Ὑπάρχει κρίση στό κόμμα. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ποιές εἶναι οἱ αἰτίες τῆς κρίσης. Ὁ βασικός κίνδυνος προέρχεται ἀπό τά δεξιά. Ἀποφασιστική καί ἀνειρήνευτη πάλη ἐνάντια σ' αὐτό τόν κίνδυνο—νά ποιό εἶναι τό καθῆκον μας. Συνένωση ὅλων τῶν ἐπαναστατικῶν στοιχείων τοῦ κόμματος γιά τήν ὁλοκληρωτική διάλυση τῶν δεξιῶν—νά ποῦ βρίσκεται ἡ διέξοδος ἀπό τήν κρίση.

Πρέπει νά ἐκμεταλλευτοῦμε τήν περίοδο τῆς ἠρεμίας γιά νά δυναμώσουμε τό κόμμα, νά τό μπολσεβικοποιήσουμε καί νά τό κάνουμε «πάντα ἕτοιμο» γιά ὅλες τίς ἐνδεχόμενες «περιπλοκές», γιατί «εἶναι ἄγνωστη ἡ μέρα καί ἡ ὥρα» πότε «θά ἔλθει ὁ νυμφίος» πού θ' ἀνοίξει τό δρόμο γιά μιά νέα ἐπαναστατική ἄνοδο.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 72, 29 τοῦ Μάρτη 1925.

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΣΤΗ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ

Λόγος στή γιουγκοσλάβικη ἐπιτροπή τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς

30 τοῦ Μάρτη 1925

Σύντροφοι! Νομίζω ὅτι ὁ Σέμιτς δέν ξεκαθάρισε ὁλότελα μέσα του τή βασική οὐσία τῆς τοποθέτησης τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος ἀπό τούς μπολσεβίκους. Οἱ μπολσεβίκοι ποτέ δέν ἀποσποῦσαν τό ἐθνικό ζήτημα ἀπό τό γενικό ζήτημα τῆς ἐπανάστασης, οὔτε πρίν ἀπό τόν Ὀχτώβρη, οὔτε μετά τόν Ὀχτώβρη. Ἡ βασική οὐσία τοῦ μπολσεβίκικου τρόπου ἀντιμετώπισης τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος εἶναι ὅτι οἱ μπολσεβίκοι ἐξέταζαν πάντα τό ἐθνικό ζήτημα σέ ἀδιάρηχτη σύνδεση μέ τήν προοπτική τῆς ἐπανάστασης.

Ὁ Σέμιτς ἀνάφερε ἀποσπάσματα ἀπό τό Λένιν λέγοντας ὅτι ὁ Λένιν ἦταν ὑπέρ τῆς συνταγματικῆς κατοχύρωσης μιᾶς ὁρισμένης λύσης τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος. Εἶναι φανερό ὅτι ὁ Σέμιτς ἤθελε νά πεῖ μ' αὐτό ὅτι ὁ Λένιν θεωροῦσε δῆθεν τό ἐθνικό ζήτημα, ζήτημα συνταγματικό, δηλ. ὄχι ζήτημα τῆς ἐπανάστασης μά ζήτημα μεταρύθμισης. Αὐτό εἶναι πέρα γιά πέρα λαθεμένο. Ποτέ ὁ Λένιν δέν ἔπασχε καί δέ μποροῦσε νά πάσχει ἀπό συνταγματικές αὐταπάτες. Ἀρκεῖ νά ρίξει κανένας μιά ματιά στά ἔργα του, γιά νά πειστεῖ γι' αὐτό. Ὅταν ὁ Λένιν μιλοῦσε γιά σύνταγμα, δέν εἶχε ὑπόψη του τό συνταγματικό δρόμο λύσης τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος μά τόν ἐπανα-

στατικό δρόμο, δηλ. θεωροῦσε τό σύνταγμα ἀποτέλεσμα τῆς νίκης τῆς ἐπανάστασης. Καί στήν ΕΣΣΔ ἐπίσης ἔχουμε Σύνταγμα πού ἐκφράζει μιά ὁρισμένη λύση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος. Τό Σύνταγμα αὐτό ὅμως δέ γεννήθηκε σάν ἀποτέλεσμα παζαρέματος μέ τήν κεφαλαιοκρατία, μά σάν ἀποτέλεσμα τῆς νικηφόρας ἐπανάστασης.

Ὁ Σέμιτς ἐπικαλεῖται παραπέρα τή γνωστή μπροσούρα τοῦ Στάλιν γιά τό ἐθνικό ζήτημα πού γράφτηκε τό 1912[22], προσπαθώντας νά βρεῖ ἐκεῖ ἔστω καί μιά ἔμμεση ἐπιβεβαίωση ὅτι ἔχει δίκιο. Ἡ ἐπίκληση αὐτή ὅμως ἔμεινε χωρίς ἀποτέλεσμα, γιατί δέ βρῆκε καί δέ μπορεῖ νά βρεῖ ὄχι ἁπλῶς περικοπές, μά οὔτε καί τήν πιό παραμικρή νύξη πού νά δικαιολογεῖ κάπως τό «συνταγματικό» του τρόπο ἀντιμετώπισης τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος. Γιά νά τό ἐπιβεβαιώσω αὐτό, θά μποροῦσα νά ὑπενθυμίσω στό Σέμιτς τό γνωστό μέρος ἀπό τή μπροσούρα τοῦ Στάλιν ὅπου ἡ αὐστριακή μέθοδος λύσης τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος (ἡ συνταγματική) ἀντιπαραθέτεται στή μέθοδο τῶν ρώσων μαρξιστῶν (στήν ἐπαναστατική).

Νά αὐτό τό μέρος:

«Οἱ αὐστριακοί νομίζουν πώς θά πραγματοποιήσουν τήν „ἐλευθερία τῶν ἐθνοτήτων" μέ μικρομεταρυθμίσεις, μέ ἀργό βῆμα. Ὅταν προτείνουν τήν πολιτιστική-ἐθνική αὐτονομία σάν πραχτικό μέτρο, δέν ὑπολογίζουν καθόλου τή ριζική ἀλλαγή, τό δημοκρατικό-ἀπελευθερωτικό κίνημα πού δέν ὑπάρχει στήν προοπτική τους. Ἀντίθετα, οἱ ρῶσοι μαρξιστές συνδέουν τό ζήτημα τῆς „ἐλευθερίας τῶν ἐθνοτήτων" μέ μιά πιθανή ριζική ἀλλαγή, μέ τό δημοκρατικό-ἀπελευθερωτικό κίνημα, καί δέν ἔχουν κανένα λόγο νά ὑπολογίζουν σέ μεταρυθμίσεις. Κι αὐτό ἀλλάζει οὐσιαστικά τό ζήτημα ἀπό τήν ἄποψη τῆς πιθανῆς τύχης τῶν ἐθνῶν στή Ρωσία».

Μοῦ φαίνεται πώς εἶναι ξεκάθαρο.

Καί δέν πρόκειται γιά τήν προσωπική ἄποψη τοῦ Στάλιν, μά γιά τή γενική ἄποψη τῶν ρώσων μαρξιστῶν πού

ἐξετάζανε καί ἐξετάζουν τό ἐθνικό ζήτημα σέ ἀδιάρηχτη σύνδεση μέ τό γενικό ζήτημα τῆς ἐπανάστασης.

Μπορεῖ νά πεῖ κανένας ἀβίαστα ὅτι ἡ τοποθέτηση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος στήν ἱστορία τοῦ ρωσικοῦ μαρξισμοῦ εἶχε δυό στάδια: τό πρῶτο, δηλ. τό προοχτωβριανό, καί τό δεύτερο, δηλ. τό ὀχτωβριανό. Στό πρῶτο στάδιο τό ἐθνικό ζήτημα ἐξεταζόταν σάν τμῆμα τοῦ γενικοῦ ζητήματος τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης, δηλ. σάν τμῆμα τοῦ ζητήματος τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς. Στό δεύτερο στάδιο, ὅταν τό ἐθνικό ζήτημα διευρύνθηκε καί μετατράπηκε σέ ζήτημα τῶν ἀποικιῶν, ὅταν τό ἐθνικό ζήτημα ἀπό ζήτημα ἐσωκρατικό μετατράπηκε σέ ζήτημα παγκόσμιο, τό ἐθνικό ζήτημα ἐξεταζόταν πιά σάν τμῆμα τοῦ γενικοῦ ζητήματος τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, σάν τμῆμα τοῦ ζητήματος τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Ὅπως βλέπετε καί στίς δυό περιπτώσεις ὁ τρόπος ἀντιμετώπισης τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος ἦταν αὐστηρά ἐπαναστατικός.

Νομίζω ὅτι ὅλα αὐτά ὁ Σέμιτς δέν τά ξεκαθάρισε πέρα γιά πέρα μέσα του. Ἀπό δῶ πηγάζουν καί οἱ προσπάθειές του νά ὑποβιβάσει τό ἐθνικό ζήτημα στό συνταγματικό ἐπίπεδο, δηλ. νά τό ἐξετάσει σάν ζήτημα μεταρύθμισης.

Ἀπό τό λάθος αὐτό ἀπορέει ἕνα ἄλλο του λάθος, τό λάθος ὅτι δέ θέλει νά ἐξετάσει τό ἐθνικό ζήτημα σάν ζήτημα οὐσιαστικά τῶν ἀγροτῶν. Ὄχι ἀγροτικό, μά τῶν ἀγροτῶν, γιατί πρόκειται γιά δυό διαφορετικά πράγματα. Εἶναι ἀπόλυτα σωστό ὅτι τό ἐθνικό ζήτημα δέν πρέπει νά τό ταυτίζουμε μέ τό ζήτημα τῶν ἀγροτῶν, γιατί, ἐκτός ἀπό τά ζητήματα τῶν ἀγροτῶν, τό ἐθνικό ζήτημα περιλαβαίνει ἀκόμα καί τά ζητήματα τοῦ ἐθνικοῦ πολιτισμοῦ, τοῦ ἐθνικοῦ κράτους κλπ. Ὅμως εἶναι ἐπίσης ἀναμφισβή-

τητο ὅτι τή βάση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος, τήν ἐσωτερική του οὐσία τήν ἀποτελεῖ παρ' ὅλ' αὐτά τό ζήτημα τῶν ἀγροτῶν. Ἔτσι ἀκριβῶς ἐξηγιέται καί τό γεγονός ὅτι ἡ ἀγροτιά ἀποτελεῖ τή βασική στρατιά τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος, ὅτι χωρίς τή στρατιά τῶν ἀγροτῶν δέν ὑπάρχει καί δέ μπορεῖ νά ὑπάρξει ἰσχυρό ἐθνικό κίνημα. Αὐτό ἀκριβῶς ἔχουν ὑπόψη τους ὅταν λένε ὅτι τό ἐθνικό ζήτημα εἶναι οὐσιαστικά ζήτημα τῶν ἀγροτῶν. Νομίζω πώς στό γεγονός ὅτι ὁ Σέμιτς δέ θέλει νά παραδεχτεῖ τή διατύπωση αὐτή κρύβεται ἡ ὑποτίμηση τῆς ἐσωτερικῆς δύναμης τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος καί ἡ μή κατανόηση τοῦ βαθιά λαϊκοῦ, βαθιά ἐπαναστατικοῦ χαρακτήρα τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος. Αὐτή ἡ μή κατανόηση καί ὑποτίμηση ἀποτελοῦν μεγάλο κίνδυνο, γιατί στήν πράξη σημαίνουν ὑποτίμηση τῆς ἐσωτερικῆς λανθάνουσας ἐνέργειας πού ὑπάρχει μέσα στό κίνημα, λχ. τῶν κροατῶν γιά ἐθνική λευτεριά, ὑποτίμηση πού ἐγκυμονεῖ σοβαρές περιπλοκές γιά ὅλο τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γιουγκοσλαβίας.

Ἐδῶ βρίσκεται τό δεύτερο λάθος τοῦ Σέμιτς.

Πρέπει νά θεωρηθεῖ ὁπωσδήποτε λαθεμένη καί ἡ ἀπόπειρα τοῦ Σέμιτς νά πραγματευθεῖ τό ἐθνικό ζήτημα στή Γιουγκοσλαβία ἔξω ἀπό τή σύνδεσή του μέ τή διεθνῆ κατάσταση καί τίς πιθανές προοπτικές στήν Εὐρώπη. Ὁ Σέμιτς, ξεκινώντας ἀπό τό γεγονός ὅτι αὐτή τή στιγμή δέν ὑπάρχει σοβαρό λαϊκό κίνημα γιά ἀνεξαρτησία ἀνάμεσα στούς κροάτες καί τούς σλοβένους, καταλήγει στό συμπέρασμα ὅτι τό ζήτημα τοῦ δικαιώματος τῶν ἐθνῶν γιά ἀποχωρισμό εἶναι ἀκαδημαϊκό, ἤ ἐν πάση περιπτώσει δέν εἶναι ἐπίκαιρο. Αὐτό φυσικά δέν εἶναι σωστό. Κι ἄν ἀκόμα συμφωνήσουμε ὅτι τούτη τή στιγμή τό ζήτημα αὐτό δέν εἶναι ἐπίκαιρο, μπορεῖ νά γίνει πέρα γιά πέρα ἐπίκαιρο *ἄν ἀρχίσει ὁ πόλεμος* ἤ ὅταν ἀρχίσει ὁ πόλεμος, *ἄν ξεσπάσει ἡ ἐπανάσταση στήν Εὐρώπη* ἤ ὅταν θά ξεσπάσει. Καί δέ μπορεῖ νά ὑπάρξει ἀμφιβολία ὅτι ὁ πόλεμος θ' ἀρχίσει ἀναπόφευχτα καί ὅτι *αὐτοί* ἐκεῖ θά τσακωθοῦν ὁπωσδήποτε μεταξύ τους, ἄν πάρουμε ὑπόψη μας τή φύση καί τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Τό 1912, ὅταν ἐμεῖς, οἱ ρῶσοι μαρξιστές, χαράζαμε τό πρῶτο σχέδιο τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος, δέν εἴχαμε ἀκόμα οὔτε σέ μιά ἀκρινή περιοχή τῆς ρωσικῆς αὐτοκρατορίας σοβαρό κίνημα ἀνεξαρτησίας. Ὡστόσο θεωρήσαμε ἀπαραίτητο νά περιλάβουμε στό πρόγραμμά μας τήν παράγραφο γιά τό δικαίωμα τῶν ἐθνῶν γιά αὐτοδιάθεση, δηλ. γιά τό δικαίωμα κάθε ἐθνότητας γιά ἀποχωρισμό καί αὐτοτελῆ κρατική ὕπαρξη. Γιατί; Γιατί δέν ξεκινούσαμε μόνο ἀπ' αὐτό πού ὑπῆρχε τότε, μά καί ἀπ' αὐτό πού ἀναπτυσσόταν καί ἐρχόταν μέσα στό γενικό σύστημα τῶν διεθνῶν σχέσεων, δηλ. παίρναμε ὑπόψη μας τότε ὄχι μόνο τό παρόν μά καί τό μέλλον. Καί ξέραμε ὅτι, ἄν κάποια ἐθνότητα ἀπαιτήσει ἀποχωρισμό, τότε οἱ ρῶσοι μαρξιστές θ' ἀγωνιστοῦν γιά νά ἐξασφαλιστεῖ τό δικαίωμα τοῦ ἀποχωρισμοῦ σέ καθεμιά ἀπ' αὐτές τίς ἐθνότητες. Ὁ Σέμιτς ἐπικαλέστηκε ἐπανειλημμένα στό λόγο του τή μπροσούρα τοῦ Στάλιν γιά τό ἐθνικό ζήτημα. Νά ὅμως τί λέει ἡ μπροσούρα αὐτή τοῦ Στάλιν σχετικά μέ τήν αὐτοδιάθεση καί τήν ἀνεξαρτησία:

«Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ στήν Εὐρώπη δέν εἶναι τυχαῖο γεγονός. Στήν Εὐρώπη τά πράγματα στενεύουν γιά τό κεφάλαιο καί γι' αὐτό ξεχύνεται στίς ξένες χῶρες ἀναζητώντας καινούργιες ἀγορές, φτηνούς ἐργάτες, καινούργιους τόπους τοποθέτησης κεφαλαίων. Ὅλα αὐτά ὁδηγοῦν ὅμως σέ ἐξωτερικές περιπλοκές καί σέ πόλεμο... Εἶναι ἀπόλυτα δυνατό νά δημιουργηθεῖ ἕνας τέτιος συνδυασμός τῶν ἐσωτερικῶν καί ἐξωτερικῶν συνθη-

κῶν, πού ἡ μιά εἴτε ἡ ἄλλη ἐθνότητα τῆς Ρωσίας νά θεωρήσει ὅτι εἶναι ἀναγκαῖο νά θέσει καί νά λύσει τό ζήτημα τῆς ἀνεξαρτησίας της. Καί φυσικά δέν εἶναι δουλιά τῶν μαρξιστῶν νά βάλουν ἐμπόδια στίς περιπτώσεις αὐτές».

Αὐτά γράφονταν τό 1912 κιόλας. Ξέρετε ὅτι κατοπινά ἡ θέση αὐτή ἐπιβεβαιώθηκε ὁλοκληρωτικά καί τόν καιρό τοῦ πολέμου καί ὕστερα ἀπό τόν πόλεμο, ἰδιαίτερα ὕστερα ἀπό τή νίκη τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου στή Ρωσία.

Ὑπάρχουν πολύ περισσότεροι λόγοι γιά νά ὑπολογίζουμε σέ τέτιες πιθανότητες στήν Εὐρώπη γενικά καί στή Γιουγκοσλαβία ἰδιαίτερα, ἰδίως τώρα μετά τό βάθαιμα τοῦ ἐθνικοῦ-ἐπαναστατικοῦ κινήματος στίς καταπιεζόμενες χῶρες καί μετά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία. Πρέπει ἐπίσης νά πάρουμε ὑπόψη τό γεγονός ὅτι ἡ Γιουγκοσλαβία δέν εἶναι χώρα ἐντελῶς ἀνεξάρτητη, ὅτι εἶναι συνδεμένη μέ ὁρισμένα ἰμπεριαλιστικά συγκροτήματα καί ὅτι συνεπῶς δέ μπορεῖ νά ξεφύγει ἀπό τό μεγάλο παιχνίδι τῶν δυνάμεων πού παίζεται ἔξω ἀπό τή Γιουγκοσλαβία. Κι ἄν καταστρώνετε ἕνα ἐθνικό πρόγραμμα γιά τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γιουγκοσλαβίας—καί γι' αὐτό ἀκριβῶς πρόκειται στή δοσμένη περίπτωση—καλό εἶναι νά θυμόσαστε ὅτι τό πρόγραμμα πρέπει νά ξεκινάει ὄχι μόνο ἀπό κεῖνο πού ὑπάρχει στή δοσμένη στιγμή, μά καί ἀπό κεῖνο πού ἀναπτύσσεται καί θά δημιουργηθεῖ ἀναπόφευχτα λόγω τῶν διεθνῶν σχέσεων. Νά γιατί ἔχω τή γνώμη ὅτι τό ζήτημα τοῦ δικαιώματος τῶν ἐθνῶν γιά αὐτοδιάθεση πρέπει νά θεωρεῖται ζήτημα ἐπίκαιρο καί ζωτικότατο.

Τώρα γιά τό ἐθνικό πρόγραμμα. Ἀφετηρία τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος πρέπει νά εἶναι ἡ θέση γιά σοβιετική ἐπανάσταση στή Γιουγκοσλαβία, ἡ θέση ὅτι χωρίς τήν

ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης καί τή νίκη τῆς ἐπανάστασης δέ μπορεῖ νά λυθεῖ κάπως ἱκανοποιητικά τό ἐθνικό ζήτημα. Φυσικά δέν ἀποκλείονται καί οἱ ἐξαιρέσεις. Πρίν ἀπό τόν πόλεμο εἴχαμε λχ. μιά τέτια ἐξαίρεση στόν ἀποχωρισμό τῆς Νορβηγίας ἀπό τή Σουηδία, γιά τόν ὁποῖο μιλάει διεξοδικά σ' ἕνα ἀπό τά ἄρθρα του ὁ Λένιν[23]. Αὐτό ὅμως ἔγινε πρίν ἀπό τόν πόλεμο καί μέσα σέ μιά ἐξαιρετική συρροή εὐνοϊκῶν περιστάσεων. Ὕστερα ἀπό τόν πόλεμο καί ἰδιαίτερα ὕστερα ἀπό τή νίκη τῆς σοβιετικῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία εἶναι ζήτημα ἄν μποροῦν νά εἶναι πιθανές τέτιες περιπτώσεις. Ἐν πάσῃ περιπτώσει σήμερα ἔμειναν τόσο λίγες πιθανότητες γιά τέτιες δυνατότητες πού μποροῦν νά ἐξισωθοῦν μέ τό μηδέν. Ἄν ὅμως ἔτσι ἔχουν τά πράγματα, εἶναι ξεκάθαρο ὅτι δέ μποροῦμε νά στηρίξουμε τό πρόγραμμα σέ μεγέθη ἴσα μέ τό μηδέν. Νά γιατί ἀφετηρία τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος πρέπει νά εἶναι ἡ θέση γιά τήν ἐπανάσταση.

Παρακάτω. Στό ἐθνικό πρόγραμμα πρέπει νά μπεῖ ὑποχρεωτικά μιά εἰδική παράγραφος γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν ὥς τόν κρατικό ἀποχωρισμό. Εἶπα κιόλας πιό πάνω γιατί μέσα στίς σημερινές ἐσωτερικές καί διεθνεῖς συνθῆκες δέ μποροῦμε νά τά βγάλουμε πέρα χωρίς μιά τέτια παράγραφο.

Τέλος, στό πρόγραμμα πρέπει νά ὑπάρχει ἐπίσης εἰδική παράγραφος γιά τήν ἐθνική-ἐδαφική αὐτονομία τῶν ἐθνοτήτων τῆς Γιουγκοσλαβίας πού δέ θά θεωρήσουν ἀναγκαῖο νά ἀποχωριστοῦν ἀπό τή Γιουγκοσλαβία. Δέν ἔχουν δίκιο ὅσοι νομίζουν ὅτι ἀποκλείεται ἕνας τέτιος συνδυασμός. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες καί σάν ἀποτέλεσμα τῆς νίκης τῆς σοβιετικῆς ἐπανάστασης στή Γιουγκοσλαβία εἶναι ἀπόλυτα δυνατό ὁρισμένες ἐθνότητες νά μή θελήσουν νά ἀποχωριστοῦν, δηλ.

κάτι ἀνάλογο μ' αὐτό πού ἔγινε σέ μᾶς στή Ρωσία. Ἐννοεῖται ὅτι γιά μιά τέτια περίπτωση εἶναι ἀπαραίτητο νά ἔχουμε στό πρόγραμμα μιά παράγραφο γιά τήν αὐτονομία, ἔχοντας ὑπόψη τό μετασχηματισμό τοῦ γιουγκοσλάβικου κράτους σέ ὁμοσπονδία αὐτόνομων ἐθνικῶν κρατῶν πάνω στή βάση τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος.

Ἔτσι λοιπόν: δικαίωμα ἀποχωρισμοῦ γιά τίς ἐθνότητες πού θά θελήσουν νά ἀποχωριστοῦν καί δικαίωμα αὐτονομίας γιά τίς ἐθνότητες πού θά προτιμήσουν νά μείνουν μέσα στά πλαίσια τοῦ γιουγκοσλάβικου κράτους.

Γιά ν' ἀποφύγουμε τίς παρανοήσεις πρέπει νά πῶ ὅτι τό δικαίωμα γιά ἀποχωρισμό δέν πρέπει νά τό καταλάβουμε σάν ὑποχρέωση, σάν χρέος νά ἀποχωριστοῦν. Ἕνα ἔθνος μπορεῖ νά χρησιμοποιήσει αὐτό τό δικαίωμα μέ τήν ἔννοια τοῦ ἀποχωρισμοῦ, μπορεῖ ὅμως καί νά μήν τό χρησιμοποιήσει, κι ἄν δέ θελήσει νά τό χρησιμοποιήσει, αὐτό εἶναι δική του ὑπόθεση καί δέ μποροῦμε νά μήν τό πάρουμε ὑπόψη μας. Μερικοί σύντροφοι μετατρέπουν τό δικαίωμα γιά ἀποχωρισμό σέ ὑποχρέωση, ζητώντας λογουχάρη ἀπό τούς κροάτες ν' ἀποχωριστοῦν ὁπωσδήποτε. Ἡ θέση αὐτή δέν εἶναι σωστή καί πρέπει ν' ἀπορριφθεῖ. Δέν πρέπει νά μπερδεύουμε τό δικαίωμα μέ τήν ὑποχρέωση.

Περιοδικό «Μπολσεβίκ», τεῦχος 7. 15 τοῦ Ἀπρίλη 1925.

ΓΙΑ ΤΟ ΑΧΤΙΦ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Λόγος στή συνεδρίαση τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.)

6 τοῦ Ἀπρίλη 1925

Σύντροφοι! Τό πρῶτο καθῆκον εἶναι νά ἐξασφαλίσουμε στήν Ὁμοσπονδία τῆς Νεολαίας ἕνα δικό της βασικό προλεταριακό πυρήνα σάν πυρήνα πού νά καθοδηγεῖ ὅλη τήν Ὁμοσπονδία. Ὁ εἰσηγητής δέν εἶπε τίποτα γι' αὐτό τό ζήτημα. Κι αὐτό δέν εἶναι περίεργο, μιά πού μιλᾶμε γιά τή δουλιά τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας στό χωριό καί ὄχι γιά τόν προλεταριακό της πυρήνα. Αὐτό ὅμως δέν ἐμποδίζει νά παραμένει βασικό καθῆκον τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας ἡ ἐξασφάλιση τοῦ προλεταριακοῦ πυρήνα. Νομίζω ὅτι πρός αὐτή τήν κατεύθυνση ἡ δουλιά μέσα στήν Κομμουνιστική Νεολαία προχωρεῖ λίγο-πολύ πετυχημένα. Μποροῦμε νά ποῦμε χωρίς ὑπερβολή ὅτι ἡ προσέλκυση τῆς ἐργατικῆς νεολαίας στήν Κομμουνιστική Νεολαία προχωρεῖ μέ ἐπιτυχία καί δέν ἀπέχει πολύ ὁ καιρός πού ἡ Ὁμοσπονδία θά περιλάβει τουλάχιστο τά ἐννιά δέκατα ὅλης τῆς ἐργατικῆς νεολαίας.

Τό δεύτερο καθῆκον εἶναι ἡ σωστή κατανομή τῶν στελεχῶν τοῦ προλεταριακοῦ πυρήνα στά νευραλγικά σημεῖα καί στίς βασικές περιοχές τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης γιά νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ πραγματική καθοδήγηση τοῦ ἀγροτικοῦ τμήματος τῆς νεολαίας ἀπό τίς δυνάμεις αὐτοῦ τοῦ

πυρήνα. 'Εδῶ ξεκινῶ ἀπό τό γεγονός ὅτι τό ἀγροτικό τμῆμα τῆς νεολαίας ἀριθμητικά εἶναι μεγαλύτερο ἀπό τό προλεταριακό της τμῆμα. Ξεκινῶ ἀπό τό γεγονός ὅτι οἱ προλεταριακές δυνάμεις τῆς νεολαίας δέν εἶναι ἀρκετές γιά νά κατανεμηθοῦν ἰσόμετρα σ' ὅλους τούς νομούς καί τίς ἐπαρχίες τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης. Γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά κατανεμηθοῦν αὐτές οἱ δυνάμεις μέ τέτιο τρόπο καί σέ κεῖνα τά σημεῖα ἀπ' ὅπου θἆταν δυνατό νά ἐξασφαλιστεῖ πιό εὔκολα ἡ καθοδήγηση τῆς ἀγροτικῆς νεολαίας. Δέ νομίζω ὅτι ἡ Κομμουνιστική Νεολαία ἐκπληρώνει αὐτό τό καθῆκον μέ τήν ἴδια ἐπιτυχία πού ἐκπληρώνει τό πρῶτο καθῆκον. Ἔχουμε ὅμως κάθε λόγο νά ὑποθέτουμε ὅτι ἡ Κομμουνιστική Νεολαία δουλεύει μ' ὅλη τή δραστηριότητα γιά τήν ἐκπλήρωση αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος καί ὅτι ἡ δουλιά αὐτή δέ θά ἀργήσει νά δόσει τά ἀποτελέσματά της στό ἄμεσο μέλλον.

Τό τρίτο καθῆκον εἶναι νά ἐξασφαλίσουμε στήν Κομμουνιστική Νεολαία ἕνα πολυάριθμο ἀχτίφ ἀγροτικῆς νεολαίας στό χωριό, νά διαπαιδαγωγήσουμε πολιτικά αὐτό τό ἀχτίφ, νά τό κάνουμε φορέα τῆς προλεταριακῆς πολιτικῆς στό χωριό καί νά τό μετατρέψουμε σέ τσιμέντο πού συνδέει τό προλεταριάτο μέ τίς ἐργαζόμενες μάζες τῆς ἀγροτιᾶς. Ἡ δουλιά αὐτή εἶναι δύσκολη καί στόν ἀνώτατο βαθμό σύνθετη. Εἶναι ἀπόλυτα ἀδύνατο νά ἐκπληρωθεῖ αὐτό τό καθῆκον μέσα σέ σύντομο χρονικό διάστημα. Χρειάζονται τεράστιες προσπάθειες καί ἡ μεγαλύτερη ἔνταση τῶν δυνάμεων τοῦ προλεταριακοῦ πυρήνα τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας γιά νά τά βγάλουμε πέρα μ' αὐτό τό καθῆκον. Πρέπει ὅμως νά ἐκπληρωθεῖ μέ κάθε θυσία. Γιατί διαφορετικά δέν εἶναι δυνατό οὔτε νά δυναμώσει ἡ Κομμουνιστική Νεολαία, οὔτε νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ συμμαχία ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες.

Μά πῶς θά ἐξασφαλίσουμε στήν Κομμουνιστική Νεολαία ἕνα ἀγροτικό ἀχτίφ, πῶς θά διαπαιδαγωγήσουμε αὐτό τό ἀχτίφ καί πῶς θά πετύχουμε νά γίνει ὁ φορέας τῆς προλεταριακῆς πολιτικῆς στό χωριό;

Λένε ὅτι ἡ Κομμουνιστική Νεολαία ἔχει τουλάχιστο 27 χιλιάδες μόνο γραμματεῖς πυρήνων χωριοῦ. Λένε ὅτι ἐκτός ἀπό τούς γραμματεῖς πυρήνων ὑπάρχουν ἀκόμα δραστήρια στελέχη τῆς Κομσομόλ στούς συνεταιρισμούς, στά Σοβιέτ, στίς ἐπιτροπές ἀγροτῶν, στά πολιτιστικά ἱδρύματα κλπ. Λένε ὅτι ὅλοι αὐτοί μαζί μποροῦν ν' ἀποτελέσουν ἕνα ἀχτίφ τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας τοῦ χωριοῦ τουλάχιστο ἀπό 100 χιλιάδες ἄτομα. Εἶναι δύσκολο νά πεῖ κανείς ἄν ὅλα αὐτά εἶναι σωστά. Ἄν ὅμως εἶναι σωστά ὅλα αὐτά, πρέπει νά πῶ ὅτι τό ἀχτίφ αὐτό μέ μιά ἐπιδέξια χρησιμοποίησή του μπορεῖ νά ἀποτελέσει τεράστια δύναμη, ἱκανή νά κάνει θαύματα. Τό περιστατικό αὐτό εἶναι ἀκόμα πιό σημαντικό, γιατί τό κόμμα διαθέτει σήμερα στό χωριό ἕνα ἀχτίφ πού ἀριθμητικά εἶναι πολύ μικρότερο.

Νά λοιπόν τό καθῆκον μας: π ῶ ς θ ά δ ι α π α ι δ α γ ω γ ή σ ο υ μ ε α ὐ τ ό τ ό π ο λ υ ά ρ ι θ μ ο ἀ χ τ ί φ, π ῶ ς θ ά τ ό κ ά ν ο υ μ ε φ ο ρ έ α τ ῆ ς π ρ ο λ ε τ α ρ ι α κ ῆ ς π ο λ ι τ ι κ ῆ ς σ τ ό χ ω ρ ι ό ὄ χ ι σ τ ά λ ό γ ι α μ ά σ τ ή ν π ρ ά ξ η.

Δέ σκοπεύω νά δόσω ἐδῶ μιά ἀπάντηση πού νά ἐξαντλεῖ τό ζήτημα. Εἶναι τελείως ἀδύνατο νά γίνει αὐτό σέ μιά σύντομη ὁμιλία. Εἶναι ὅμως πέρα γιά πέρα δυνατό ἀκόμα καί σέ μιά σύντομη ὁμιλία νά σημειώσουμε μερικούς βασικούς ὅρους ἀπαραίτητους γιά τή σωστή ἀντιμετώπιση αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος. Ποιοί εἶναι αὐτοί οἱ ὅροι; Οἱ ὅροι αὐτοί εἶναι τουλάχιστο ὀχτώ.

Π ρ ῶ τ ο. Εἶναι ἀπαραίτητο τό ἀχτίφ τῆς νεολαίας

τοῦ χωριοῦ νά ἐφοδιαστεῖ μέ ἐκλαϊκευτικές μπροσοῦρες καί ἐγχειρίδια πού νά ἐξηγοῦν τά διατάγματα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας ὑπέρ τῆς φτωχολογιᾶς. Εἶναι ἀπαραίτητο τό ἀχτίφ αὐτό νά ξέρει πολύ καλά αὐτά τά διατάγματα, νά ξέρει νά τά ἐξηγεῖ στή φτωχολογιά καί νά ξέρει νά ὑπερασπίζει τά συμφέροντα τῆς φτωχολογιᾶς μέ βάση αὐτά τά διατάγματα ἐνάντια στήν ὑπεροχή τῶν κουλάκων. Νομίζω ὅτι ἡ ἄγνοια αὐτῶν τῶν διαταγμάτων καί ἡ συστηματική τους παραβίαση ἀπό τούς «κατόχους τῆς ἐξουσίας» στό χωριό εἶναι ἕνα ἀπό τά βασικά κακά τῆς σημερινῆς κατάστασης στό χωριό. Τό ἀχτίφ τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας στό χωριό πρέπει νά εἶναι φρουρός τῆς ἐπαναστατικῆς νομιμότητας. Πρέπει νά ὑπερασπίζει ὁλόψυχα τή φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ. Τό καθῆκον αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητα ἁπλό καί πεζό. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι εἶναι πολύ πιό εὔκολο νά φλυαρεῖ κανείς γιά τήν παγκόσμια ἐπανάσταση παρά νά ἐκπληρώνει στήν πράξη αὐτό τό ἁπλό καί καθημερινό καθῆκον πού συνδέεται μέ τά σοβιετικά διατάγματα. Δέ χωράει ὅμως ἐπίσης ἀμφιβολία ὅτι χωρίς αὐτό δέ μπορεῖ νά ὑπάρξει καμιά συμμαχία.

Δεύτερο. Εἶναι ἀπαραίτητο τό ἀχτίφ τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας τοῦ χωριοῦ νά ἐφοδιαστεῖ μέ ἐκλαϊκευτικές μπροσοῦρες γιά τίς στοιχειώδεις βάσεις τῆς γεωπονίας. Εἶναι ἀπαραίτητο τό ἀχτίφ αὐτό νά μελετήσει τήν ἀγροτική οἰκονομία, νά μάθει τά μέτρα γιά τήν καλυτέρεψή της καί νά μπορεῖ νά δίνει στόν ἀγρότη τίς ἀπαραίτητες πληροφορίες σ᾽ αὐτό τόν τομέα. Συχνά ὁ ἀγρότης δέν παίρνει τό νεολαῖο στά σοβαρά, τόν εἰρωνεύεται. Αὐτό γίνεται γιατί ὁ ἀγρότης θεωρεῖ τό νεολαῖο ἀποσπασμένο ἀπό τό νοικοκυριό, ἀμαθή, ἀκαμάτη. Ἀπό δῶ πηγάζει τό καθῆκον νά φέρουμε τό νεολαῖο κοντά στό νοικοκυριό καί νά τόν συνδέσουμε μ᾽ αὐτό. Τό στέλεχος τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας μπορεῖ νά καταχτήσει τήν ἐκτίμηση καί τήν ἐμπιστοσύνη τοῦ ἀγρότη μόνο στήν περίπτωση πού θά συνδεθεῖ μέ τήν ἀγροτική οἰκονομία, πού θά μάθει νά δίνει ὠφέλιμες συμβουλές γιά τό ἀνέβασμα τοῦ νοικοκυριοῦ τοῦ ἀγρότη, γιά τήν καλυτέρεψη καί τό δυνάμωμά του. Ἡ δουλιά αὐτή βέβαια δέν εἶναι εὔκολη καί ἴσως μάλιστα νά εἶναι κι ἀνιαρή. Αὐτό ὅμως δέν τήν ἐμποδίζει νά εἶναι δουλιά ἀπαραίτητη γιά νά καταχτήσουμε τήν ἐμπιστοσύνη τῆς ἀγροτιᾶς.

Τρίτο. Εἶναι ἀπαραίτητο τό ἀχτίφ τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας στό χωριό νά ἐφοδιαστεῖ μέ ἐκλαϊκευτικές μπροσοῦρες γιά τόν ἀγροτικό φόρο, γιά τόν τοπικό προϋπολογισμό, γιά τή δημοσιονομική κατάσταση τῆς χώρας. Ὁ φόρος καί ὁ τοπικός προϋπολογισμός εἶναι σήμερα τό σπουδαιότερο ζήτημα στό χωριό. Πάνω σ᾽ αὐτό τό ἔδαφος γίνονται τώρα ἀμέτρητες παραβάσεις. Πῶς πρέπει νά κατανεμηθοῦν οἱ φόροι γιά νά μήν ἀδικηθεῖ ὁ φτωχός ἀγρότης καί νά μήν ἀπαλλαγεῖ ὁ κουλάκος ἀπό τά φορολογικά βάρη; Πῶς πρέπει νά διατίθενται τά χρήματα τοῦ τοπικοῦ προϋπολογισμοῦ καί γιά ποιές ἀκριβῶς ἀνάγκες; Πῶς θά πετύχουμε νά ἀποκαλύπτονται καί νά ξεριζώνονται οἱ παραβάσεις σ᾽ αὐτό τόν τομέα; Ὅλα αὐτά εἶναι ζητήματα πού δέ μπορεῖ νά τά προσπερνᾶ τό στέλεχος τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας. Νά ἀναμιγνυόμαστε σ᾽ ὅλη αὐτή τήν ὑπόθεση καί νά βοηθοῦμε τόν ἐργαζόμενο ἀγρότη—νά ποιό εἶναι τό καθῆκον μας. Κι αὐτή ἡ δουλιά ἐπίσης δέν εἶναι εὔκολη καί καθόλου ἑλκυστική. Χωρίς αὐτή τή δουλιά ὅμως δέν ὑπάρχει καί δέ μπορεῖ νά ὑπάρξει καμιά σοβιετική οἰκοδόμηση στό χωριό.

Τέταρτο. Εἶναι ἀπαραίτητο τό ἀχτίφ τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας στό χωριό νά ἐφοδιαστεῖ μέ ἐκλαϊκευτικά ἐγχειρίδια γιά τά ζητήματα τῆς σοβιετικῆς οἰκοδό-

μησης, τῆς ζωογόνησης τῶν Σοβιέτ καί τῆς προσέλκυσης τῆς ἀγροτιᾶς στή διοίκηση τοῦ χωριοῦ, τῆς ἐπαρχίας, τῆς ἀχτίδας, τοῦ νομοῦ κλπ. Εἶναι ἀπαραίτητο τό στέλεχος τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας νά ξέρει πολύ καλά τίς διατάξεις γιά τά δικαιώματα καί τίς ὑποχρεώσεις τῶν τοπικῶν Σοβιέτ, γιά τά δικαιώματα καί τίς ὑποχρεώσεις τῶν ἀγροτῶν ἀπέναντι στά Σοβιέτ, γιά τό ἐκλογικό σύστημα, γιά τόν τρόπο διεξαγωγῆς τῶν ἐκλογῶν κλπ. Νά ἐξηγοῦμε στήν ἀγροτιά τήν πολιτική τοῦ κόμματος καί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στό χωριό, νά πετύχουμε ὥστε ἡ πολιτική αὐτή νά ἐφαρμόζεται τίμια καί εὐσυνείδητα—νά ποιό εἶναι τό καθῆκον μας. Χωρίς αὐτό δέ μπορεῖ οὔτε σκέψη νά γίνεται γιά κατάχτηση τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς ἀγροτιᾶς, γιά πλάταιμα τοῦ ἀγροτικοῦ ἀχτίφ, γιά καλλιέργεια τῆς προλεταριακῆς δημοκρατίας στό χωριό.

Πέμπτο. Εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐφοδιάσουμε τό ἀχτίφ τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας τοῦ χωριοῦ μέ ἐκλαϊκευτικές μπροσοῦρες γιά τούς ἀγροτικούς, πιστωτικούς καί καταναλωτικούς συνεταιρισμούς, γιά τά ἀρτέλ καί γενικά γιά τά κολεχτιβίστικα νοικοκυριά. Εἶναι ἀπαραίτητο τό στέλεχος τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας νά ξέρει νά τραβᾶ τήν ἀγροτιά στή δουλιά γιά τή διάδοση τῶν συνεταιρισμῶν. Πρόκειται γιά μιά ἐξαιρετικά δύσκολη καί σύνθετη δουλιά πού εἶναι ὅμως ἀπολύτως ἀπαραίτητη γιά νά τραβήξουμε τό χωριό στή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση. Ὁ ἀγροτικός καί ὁ πιστωτικός συνεταιρισμός ἔχουν σήμερα πρωταρχική σημασία γιά τόν ἀγρότη. Νά πετύχουμε οἱ συνεταιρισμοί νά γίνουν προσφιλεῖς κι ἀγαπητοί στήν ἀγροτιά —νά ποιό εἶναι τό καθῆκον μας. Ἐδῶ, πρέπει νά στρέψουμε τήν προσοχή μας στό γεγονός ὅτι, ἐπειδή τά φτωχά στρώματα τῆς ἀγροτιᾶς δέν ἔχουν ἐργαλεῖα, δημιουργιέται στό χωριό μιά ἰδιαίτερη κατάσταση πού εὐνοεῖ τό

σχηματισμό ἀρτέλ καί κολεχτιβίστικων νοικοκυριῶν μέ μιά ὁρισμένη βοήθεια ἀπό τά πιστωτικά ἱδρύματα τοῦ κράτους. Τό καθῆκον εἶναι τά φτωχά στρώματα τῆς ἀγροτιᾶς νά ἔχουν τή δυνατότητα νά παίρνουν γιά τό σκοπό αὐτό τίς ἀνάλογες προνομιακές πιστώσεις. Τό στέλεχος τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας δέν μπορεῖ νά προσπερνᾶ τά ζωτικά αὐτά ζητήματα.

Ἕκτο. Πρέπει τό ἀχτίφ τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας στό χωριό νά ἐφοδιαστεῖ μέ τίς ἀπαραίτητες ὁδηγίες καί τά ὑλικά γιά τήν πολιτιστική οἰκοδόμηση στό χωριό, γιά τήν ἐπέκταση τῶν ἀναγνωστηρίων, γιά τήν ἐξάλειψη τοῦ ἀναλφαβητισμοῦ κλπ. Νά γίνει τό στέλεχος τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας ὁ φυσικός βοηθός τῶν Σοβιέτ καί γενικά τῶν πολιτιστικῶν δυνάμεων στό χωριό γιά τήν καλλιέργεια τοῦ σοβιετικοῦ πολιτισμοῦ—νά ποιό εἶναι τό καθῆκον μας.

Ἕβδομο. Πρέπει τό ἀχτίφ τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας στό χωριό νά ἔχει ἀκριβεῖς ὁδηγίες γιά τά δικαιώματα καί τίς ὑποχρεώσεις τῶν νεολαίων, γιά τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις ἀνάμεσα στήν Κομμουνιστική Νεολαία καί τό κόμμα, ἀνάμεσα στά Σοβιέτ καί τήν Κομμουνιστική Νεολαία. Εἶναι ἀπαραίτητο τό στέλεχος τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας νά βλέπει τόν ἑαυτό του σάν βοηθό τοῦ κόμματος καί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στό χωριό. Οἱ μέθοδες νά λύνουν στό χωριό τά ζητήματα μέ διαταγές, οἱ ἀσχημίες στό διάστημα τῶν ἐκλογῶν τῶν Σοβιέτ, οἱ ἀπόπειρες νά ὑποκαταστήσουν τίς κομματικές συνεταιριστικές καί σοβιετικές ὀργανώσεις, οἱ ἀλήτικες παρεκτροπές στή λεγόμενη ἀντιθρησκευτική προπαγάνδα—ὅλα αὐτά πρέπει ν' ἀποριφθοῦν καί νά ἐξαλειφθοῦν ἀμέσως, σάν κάτι πού λερώνει τή σημαία τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας καί δέν ταιριάζει καθόλου στόν τίτλο τοῦ μέλους της. Ἀμείλιχτος

ἀγῶνας ἐνάντια σ' αὐτές τίς ἀσχημίες καί ἀποκατάσταση σωστῶν σχέσεων ἀνάμεσα στήν Κομμουνιστική Νεολαία καί τά σοβιετικά καί κομματικά ὄργανα—νά ποιό εἶναι τό καθῆκον μας.

Ὄγδοο. Εἶναι ἀπαραίτητο τό ἀχτίφ τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας στό χωριό νά ἐφοδιαστεῖ μέ ἐκλαϊκευτικές μπροσοῦρες γιά τή συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, γιά τό νόημα καί τή σημασία αὐτῆς τῆς συμμαχίας, γιά τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, γιά τίς βάσεις τοῦ κομμουνισμοῦ, τέλος γιά τήν ἱστορία τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης καί γιά τό πῶς ζοῦσαν οἱ ἀγρότες προηγούμενα, τόν καιρό τοῦ τσάρου καί τῶν τσιφλικάδων, πῶς ζοῦνε τώρα καί πῶς θά ζήσουν ὅταν θά δυναμώσει ἡ συμμαχία καί θά ἐφαρμοστεῖ ὁ σοσιαλισμός. Τό στέλεχος τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας δέν πρέπει καθόλου νά προσαρμόζεται στίς προλήψεις τοῦ ἀγρότη. Τό νά ὑπολογίζει αὐτές τίς προλήψεις καί τό νά προσαρμόζεται σ' αὐτές εἶναι δυό διαφορετικά πράγματα. Πρέπει νά ξέρει νά μιλᾶ μέ τόν ἀγρότη τή γλώσσα τοῦ κομμουνιστῆ. Πρέπει νά ξέρει νά πείθει τόν ἀγρότη μέ συγκεκριμένα γεγονότα ὅτι ἔξω ἀπό τό σοσιαλισμό δέν ὑπάρχει γι' αὐτόν σωτηρία.

Αὐτοί εἶναι οἱ ὅροι πού ἡ ἐκπλήρωσή τους εἶναι ἀπαραίτητη γιά νά διαπαιδαγωγήσουμε πολιτικά τό ἀχτίφ τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας τοῦ χωριοῦ καί νά τό κάνουμε φορέα τῆς προλεταριακῆς πολιτικῆς στό χωριό.

Καθῆκον τῆς ΚΕ τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας εἶναι νά διευκολύνει καί νά ἐλέγχει τήν ἐκπλήρωση αὐτῶν τῶν ὅρων.

Μιλᾶνε γιά τόν κίνδυνο πού προέρχεται ἀπό μιά κολοσσιαία ἀνάπτυξη τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας στό χωριό. Μιλᾶνε γιά συρροή τῆς ἀγροτικῆς νεολαίας στήν Κομμουνιστική Νεολαία. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι ἐδῶ ὑπάρχει κάποιος κίνδυνος. Δέ χωράει ὅμως ἐπίσης ἀμφιβολία ὅτι ἡ Κομμουνιστική Νεολαία μπορεῖ νά μή φοβᾶται αὐτό τόν κίνδυνο, ἄν καταφέρει νά ἐκπληρώσει τίμια τά καθήκοντα πού μπαίνουν παραπάνω. Ἕνα ἀχτίφ τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας στό χωριό ἀπό 100 χιλιάδες ἄτομα εἶναι μιά δύναμη γιά τήν ὁποία δέ μπορεῖ νά ἀποτελεῖ κίνδυνο καμιά συρροή τῆς ἀγροτικῆς νεολαίας. Ὅλο τό ζήτημα εἶναι νά δουλέψουμε δραστήρια γιά τήν πολιτική διαπαιδαγώγηση αὐτοῦ τοῦ ἀχτίφ. Ὅλο τό ζήτημα εἶναι νά κατευθύνουμε μυαλωμένα τή δουλιά αὐτοῦ τοῦ ἀχτίφ πρός τή στερέωση τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν. Ὅλο τό ζήτημα εἶναι νά χρησιμοποιήσουμε αὐτό τό ἀχτίφ γιά τό τράβηγμα τῆς ἀγροτιᾶς στή νέα σοβιετική οἰκοδόμηση.

Ἔτσι λοιπόν: α) ἐξασφάλιση ἑνός προλεταριακοῦ πυρήνα μέσα στήν Κομμουνιστική Νεολαία σάν βασική καθοδηγητική δύναμη· β) κατανομή τῶν δραστήριων δυνάμεων αὐτοῦ τοῦ πυρήνα στίς βασικές ἀπό τήν ἄποψη αὐτῆς τῆς καθοδήγησης περιφέρειες τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης· γ) διαπαιδαγώγηση τοῦ ἀχτίφ τῆς νεολαίας τοῦ χωριοῦ στό πνεῦμα τῆς ἐξασφάλισης τῆς προλεταριακῆς πολιτικῆς στό χωριό—νά ποιά εἶναι τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας γενικά καί τῆς ΚΕ τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας εἰδικά.

Ὅταν ἔχουμε μπροστά μας αὐτά τά καθήκοντα καί τά ἐκπληρώνουμε στήν πορεία τῆς καθημερινῆς δουλιᾶς, μποροῦμε νά μή φοβόμαστε τούς κινδύνους πού στέκουν στό δρόμο τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας στό χωριό.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 86,
15 τοῦ Ἀπρίλη 1925.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΠΑΝΕΝΩΣΙΑΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ[24]

Μήνυμα

Σύντροφοι! Ἀντιπρόσωποί σας μοῦ πρότειναν νά πῶ τή γνώμη μου γιά τά καθήκοντα τοῦ κόμματος καί τῆς κομματικῆς δουλιᾶς μέσα στήν προλεταριακή φοιτητική νεολαία.

Ἐπιτρέψτε μου νά σᾶς πῶ λίγα λόγια πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα.

Ἡ ἰδιομορφία τῆς κατάστασης αὐτή τή στιγμή εἶναι ὅτι τό προλεταριάτο τῆς χώρας μας κατόρθωσε νά δημιουργήσει τούς ἀπαραίτητους ὅρους γιά τή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση. Δέν εἶναι σωστό ὅτι δέ μπορεῖ νά οἰκοδομηθεῖ ὁ σοσιαλισμός σέ μιά χώρα πού νίκησε καί ἔδιωξε τούς καπιταλιστές καί τούς τσιφλικάδες. Μιά χώρα πού ἔχει διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, πού διαθέτει τεράστιους πόρους κι ἔχει τήν ὑποστήριξη τῶν προλετάριων ὅλων τῶν χωρῶν, μιά τέτια χώρα μπορεῖ καί πρέπει νά χτίσει τό σοσιαλισμό. Ὁ Λένιν ἔχει δίκιο ὅταν λέει ὅτι ἡ χώρα μας ἔχει ὅλα ὅσα εἶναι ἀπαραίτητα «γιά τήν οἰκοδόμηση μιᾶς πλέριας σοσιαλιστικῆς κοινωνίας». Ἡ ἰδιομορφία τῆς σημερινῆς στιγμῆς βρίσκεται στό ὅτι κατορθώσαμε κιόλας νά κάνουμε σοβαρά βήματα στήν οἰκοδό-

μηση τοῦ σοσιαλισμοῦ καί ἔχουμε μετατρέψει τό σοσιαλισμό ἀπό εἰκόνισμα σέ πεζό ἀντικείμενο τῆς καθημερινῆς πραχτικῆς δουλιᾶς.

Ποιός πρέπει νά εἶναι ὁ ρόλος τῆς προλεταριακῆς φοιτητικῆς νεολαίας σ' αὐτή τή δουλιά τῆς οἰκοδόμησης;

Ὁ ρόλος της εἶναι ἀναμφισβήτητα σημαντικός, ἄν ὄχι πρωταρχικός. Τά ἀνώτατα ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα καί τά ἀνώτατα κομμουνιστικά ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα, οἱ ἐργατικές Σχολές καί οἱ μέσες τεχνικές σχολές εἶναι σχολές γιά τήν κατάρτιση τοῦ διευθυντικοῦ σώματος τῆς οἰκονομίας καί τοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ γιατροί καί οἱ οἰκονομολόγοι, οἱ συνεταιριστές καί οἱ παιδαγωγοί, οἱ ἀνθρακορύχοι καί οἱ στατιστικοί, οἱ τεχνικοί καί οἱ χημικοί, τά στελέχη τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καί τῶν συγκοινωνιῶν, οἱ κτηνίατροι καί οἱ δασολόγοι, οἱ ἠλεκτρολόγοι καί οἱ μηχανικοί—ὅλοι αὐτοί εἶναι πού θά διευθύνουν στό μέλλον τό χτίσιμο τῆς νέας κοινωνίας, τό χτίσιμο τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας καί τοῦ σοσιαλιστικοῦ πολιτισμοῦ. Δέν μποροῦμε νά χτίσουμε τή νέα κοινωνία χωρίς ἕνα νέο διευθυντικό σῶμα, ὅπως δέν μποροῦμε νά συγκροτήσουμε ἕνα νέο στρατό χωρίς νέο διοικητικό σῶμα. Τό πλεονέχτημα τοῦ νέου διευθυντικοῦ σώματος εἶναι ὅτι ἔχει τήν ἀποστολή νά οἰκοδομεῖ ὄχι γιά τήν ἐκμετάλλευση τῶν ἐργαζομένων πρός τό συμφέρον μιᾶς χούφτας πλουσίων, μά γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν ἐργαζομένων, ἐνάντια στή χούφτα τῶν ἐκμεταλλευτῶν. Ὅλο τό ζήτημα εἶναι νά καταλάβουν οἱ φοιτητές τῶν ἀνώτατων ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων—ἐργάτες καί ἀγρότες, κομματικοί καί ἐξωκομματικοί—τόν τιμητικό αὐτό ρόλο τους καί ν' ἀρχίσουν νά τόν ἐκπληρώνουν συνειδητά, ὄχι ἀπό φόβο μά ἀπό πεποίθηση.

Ἔτσι λοιπόν, νά πετύχουμε ἡ προλεταριακή φοιτη-

τική νεολαία νά γίνει ὁ συνειδητός οἰκοδόμος τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας καί τοῦ σοσιαλιστικοῦ πολιτισμοῦ—νά ποιό εἶναι τό πρῶτο καθῆκον τοῦ κόμματος.

Δέν μποροῦμε ὅμως νά οἰκοδομήσουμε τή νέα κοινωνία μόνο μέ τίς δυνάμεις τοῦ διευθυντικοῦ σώματος χωρίς τήν ἄμεση ὑποστήριξη ἀπό μέρους τῶν ἐργαζομένων μαζῶν. Γιά τήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ δέν ἀρκοῦν οἱ γνώσεις τοῦ νέου διευθυντικοῦ σώματος. Γιά νά γίνει αὐτό χρειάζεται ἀκόμα τό διευθυντικό αὐτό σῶμα νά ἔχει τήν ἐμπιστοσύνη καί τήν ὑποστήριξη τῶν ἐργαζομένων μαζῶν. Τό διακριτικό γνώρισμα τοῦ παλιοῦ διευθυντικοῦ σώματος πού οἰκοδομοῦσε στόν καπιταλισμό εἶναι ὅτι ἦταν ἀποσπασμένο ἀπό τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες, ἔβαζε τόν ἑαυτό του πάνω ἀπό τίς ἐργαζόμενες μάζες, δέν ἐκτιμοῦσε οὔτε τήν ἐμπιστοσύνη, οὔτε τήν ὑποστήριξη αὐτῶν τῶν μαζῶν καί γι' αὐτό δέν ἀπολάβαινε οὔτε τήν πρώτη, οὔτε τή δεύτερη. Γιά τή χώρα μας ὁ δρόμος αὐτός εἶναι τελείως ἀκατάλληλος. Τό νέο διευθυντικό σῶμα γιά τήν οἰκοδόμηση τῆς νέας οἰκονομίας καί τοῦ νέου πολιτισμοῦ ὀνομάζεται οὐσιαστικά νέο, ἀκριβῶς γιατί πρέπει νά ξεκόψει μέ μιᾶς καί ἀμετάκλητα ἀπό τίς παλιές μέθοδες διεύθυνσης. Ὄχι ἀπόσπαση ἀπό τίς μάζες, ἀλλά στενότατη σύνδεση μαζί τους, νά μή βάζουμε τόν ἑαυτό μας πάνω ἀπό τίς μάζες, μά νά τραβᾶμε μπροστά ἀπό τίς μάζες καί νά τίς παίρνουμε μαζί μας· νά μήν ἀποξενωνόμαστε ἀπό τίς μάζες, ἀλλά νά συγχωνευόμαστε μέ τίς μάζες καί νά καταχτοῦμε τήν ἐμπιστοσύνη καί τήν ὑποστήριξη τῶν μαζῶν—νά ποιές εἶναι οἱ νέες μέθοδες οἰκονομίας τοῦ νέου διευθυντικοῦ σώματος. Ἔξω ἀπ' αὐτές τίς μέθοδες εἶναι ἀκατανόητη κάθε σοσιαλιστική οἰκοδόμηση.

Ἔτσι λοιπόν, νά πετύχουμε ἡ προλεταριακή φοιτητική νεολαία νά θεωρεῖ τόν ἑαυτό της ἀναπόσπαστο τμῆμα τῶν ἐργαζομένων μαζῶν, νά πετύχουμε ἔτσι πού οἱ φοιτητές νά νιώθουν τούς ἑαυτούς τους κοινωνικούς παράγοντες καί νά συμπεριφέρονται σάν πραγματικοί κοινωνικοί παράγοντες—νά ποιό εἶναι τό δεύτερο καθῆκον τοῦ κόμματος.

Τέλος, γιά τούς κομμουνιστές φοιτητές εἰδικά. Λένε ὅτι οἱ κομμουνιστές φοιτητές δέν προκόβουν καί πολύ στίς ἐπιστῆμες. Λένε ὅτι ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη καθυστεροῦν σοβαρά σέ σύγκριση μέ τούς ἐξωκομματικούς. Λένε ὅτι οἱ κομμουνιστές φοιτητές προτιμοῦν νά ἀσχολοῦνται μέ τήν «ὑψηλή πολιτική» καί νά σκοτώνουν τά δυό τρίτα τοῦ καιροῦ τους σέ ἀτελεύτητες συζητήσεις «γιά τά παγκόσμια προβλήματα». Εἶναι ἀληθινά ὅλα αὐτά; Νομίζω ὅτι εἶναι ἀληθινά. Ἄν ὅμως εἶναι ἀληθινά, τότε πρέπει νά βγάλουμε τουλάχιστο δυό συμπεράσματα. Πρῶτο, ὅτι οἱ κομμουνιστές φοιτητές κινδυνεύουν νά γίνουν κακοί καθοδηγητές τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης, γιατί δέ μπορεῖς νά καθοδηγήσεις τήν οἰκοδόμηση τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας χωρίς νάχεις καταχτήσει τίς ἐπιστῆμες. Δεύτερο, ὅτι ἡ δουλιά τῆς κατάρτισης τοῦ νέου διευθυντικοῦ σώματος κινδυνεύει νά γίνει μονοπώλιο στά χέρια τῶν παλιῶν καθηγητῶν πού εἶναι ἀνάγκη νά ἀντικατασταθοῦν ἀπό μιά νέα βάρδια νέων ἀνθρώπων, γιατί δέ μποροῦμε νά ἑτοιμάσουμε τή νέα βάρδια καί τά νέα ἐπιστημονικά στελέχη ἀπό ἀνθρώπους πού δέ θέλουν ἤ δέ μποροῦν νά καταχτήσουν τήν ἐπιστήμη. Δέ χρειάζεται νά ποῦμε ὅτι ὅλα αὐτά δέ μποροῦν παρά νά δημιουργοῦν ἄμεση ἀπειλή γιά ὅλη τή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση. Μποροῦμε νά συμβιβαστοῦμε μέ μιά τέτια κατάσταση; Εἶναι φανερό ὅτι δέ μποροῦμε. Γι' αὐτό, οἱ κομμουνιστές φοιτητές καί γενικά οἱ σοβιετικοί φοιτητές πρέπει νά βάλουν

καθαρά καί συγκεκριμένα στόν ἑαυτό τους τό ἄμεσο καθῆκον: νά καταχτήσουν τήν ἐπιστήμη καί νά δημιουργήσουν τή νέα βάρδια πού θά ἀντικαταστήσει τό παλιό σῶμα τῶν καθηγητῶν μέ νέους, σοβιετικούς ἀνθρώπους. Μ' αὐτό δέ θέλω καθόλου νά πῶ ὅτι οἱ φοιτητές δέν πρέπει νά ἀσχολοῦνται μέ τήν πολιτική. Καθόλου. Λέω μόνο ὅτι οἱ κομμουνιστές φοιτητές πρέπει νά ξέρουν νά συνδυάζουν τήν πολιτική δουλιά μέ τήν κατάχτηση τῆς ἐπιστήμης. Λένε ὅτι εἶναι δύσκολο νά πετύχει κανείς ἕναν τέτιο συνδυασμό. Αὐτό φυσικά εἶναι σωστό. Μά ἀπό πότε οἱ κομμουνιστές ἄρχισαν νά φοβοῦνται τίς δυσκολίες; Οἱ δυσκολίες στό δρόμο τῆς οἰκοδόμησής μας ὑπάρχουν ἴσα-ἴσα γιά νά παλαίβουμε ἐνάντια τους καί νά τίς ξεπερνᾶμε.

Ἐκτός ἀπ' αὐτό πρέπει νά πάρουμε ὑπόψη μας ἀκόμα ἕνα περιστατικό. Νομίζω ὅτι ἡ χώρα μας μέ τίς ἐπαναστατικές της συνήθειες καί παραδόσεις, μέ τήν πάλη της ἐνάντια στήν ἀδράνεια καί τή στασιμότητα τῆς σκέψης ἀποτελεῖ τό πιό εὐνοϊκό ἔδαφος γιά τήν ἄνθιση τῶν ἐπιστημῶν. Ζήτημα εἶναι ἄν μποροῦμε ν' ἀμφιβάλλουμε ὅτι ἡ μικροαστική στενότητα καί ἡ ρουτίνα πού χαρακτηρίζουν τούς παλιούς καθηγητές τῆς καπιταλιστικῆς σχολῆς ἀποτελοῦν βάρος στά πόδια τῆς ἐπιστήμης. Ζήτημα εἶναι ἄν μποροῦμε ν' ἀμφιβάλλουμε ὅτι μόνο νέοι ἄνθρωποι, ἀπαλλαγμένοι ἀπ' αὐτές τίς ἀδυναμίες, εἶναι ἱκανοί γιά μιά πλέρια καί ἐλεύθερη ἐπιστημονική δημιουργία. Ἡ χώρα μας ἔχει ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη μεγάλο μέλλον σάν ἀκρόπολη καί φυτώριο τῶν ἐπιστημῶν, ἀπαλλαγμένων ἀπό δεσμά. Νομίζω ὅτι ἀρχίζουμε κιόλας νά βαδίζουμε σ' αὐτό τό δρόμο. Θἄταν ὅμως λυπηρό καί ἀνάξιο, ἄν οἱ κομμουνιστές φοιτητές ἔμεναν ἔξω ἀπό τό μεγάλο

δρόμο ἀνάπτυξης τῆς ἐπιστήμης. Νά γιατί τό σύνθημα τῆς κατάχτησης τῆς ἐπιστήμης ἀποχτᾶ ἰδιαίτερη σημασία.

Ἔτσι λοιπόν, νά πετύχουμε ἡ προλεταριακή φοιτητική νεολαία καί πρῶτα ἀπ' ὅλα οἱ κομμουνιστές φοιτητές νά καταλάβουν τήν ἀνάγκη ὅτι πρέπει νά καταχτήσουν τήν ἐπιστήμη καί νά τήν καταχτήσουν—νά ποιό εἶναι τό τρίτο καθῆκον τοῦ κόμματος.

Δεχτεῖτε τό χαιρετισμό μου

Ι. Στάλιν

15/4/25

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 87, 16 τοῦ Ἀπρίλη 1925.

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΗΣ 14ης ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ ΤΟΥ ΚΚΡ (Μπ.)

Έκθεση στό άχτίφ τῆς ὀργάνωσης τῆς Μόσχας τοῦ ΚΚΡ (Μπ.)

9 τοῦ Μάη 1925

Σύντροφοι! Νομίζω ὅτι δέν ἔχει νόημα νά ἐξετάσουμε ἐδῶ λεπτομερειακά τίς ἀποφάσεις πού πῆρε ἡ 14η Συνδιάσκεψη τοῦ κόμματός μας[25]. Αὐτό θά μᾶς ἔτρωγε πολλή ὥρα καί δέν ὑπάρχει ἀνάγκη νά γίνει. Νομίζω ὅτι θά μπορούσαμε νά περιοριστοῦμε νά σημειώσουμε τίς βασικές γραμμές πού διαπερνοῦν σάν κόκκινη κλωστή αὐτές τίς ἀποφάσεις. Αὐτό θά μᾶς ἔδινε τή δυνατότητα νά ὑπογραμμίσουμε τά βασικά συμπεράσματα τῶν ἀποφάσεων πού πάρθηκαν. Κι αὐτό μέ τή σειρά του θά διευκόλυνε παραπέρα τή μελέτη αὐτῶν τῶν ἀποφάσεων.

Ἄν ἐξετάσουμε τίς ἀποφάσεις, θά δοῦμε ὅτι τά διάφορα ζητήματα πού θίγονται σ' αὐτές μποροῦμε νά τά συνοψίσουμε σέ ἕξι βασικές ὁμάδες ζητημάτων. Ἡ πρώτη ὁμάδα εἶναι τά ζητήματα πού ἀφοροῦν τή διεθνῆ κατάσταση. Ἡ δεύτερη ὁμάδα εἶναι τά ζητήματα πού ἀφοροῦν τά ἄμεσα καθήκοντα τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν. Ἡ τρίτη ὁμάδα εἶναι τά ζητήματα πού ἀφοροῦν τά ἄμεσα καθήκοντα τῶν κομμουνιστικῶν στοιχείων στίς ἀποικιακές καί ἐξαρτημένες χῶρες. Ἡ τέταρτη ὁμάδα εἶναι τά ζητήματα πού ἀφοροῦν τίς τύχες τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας σέ σύνδεση μέ τή

σημερινή διεθνῆ κατάσταση. Ἡ πέμπτη ὁμάδα εἶναι τά ζητήματα πού ἀφοροῦν τήν πολιτική τοῦ κόμματός μας στό χωριό καί τά καθήκοντα τῆς κομματικῆς καθοδήγησης μέσα στίς νέες συνθῆκες. Καί τέλος, ἡ ἕκτη ὁμάδα εἶναι τά ζητήματα πού ἀφοροῦν τό βασικό νεῦρο ὅλης τῆς βιομηχανίας μας καί συγκεκριμένα τή μεταλλοβιομηχανία.

I

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Ποιό εἶναι τό καινούργιο καί τό εἰδικό στή διεθνῆ κατάσταση, πού καθορίζει βασικά τό χαρακτήρα τῆς σημερινῆς στιγμῆς;

Τό καινούργιο πού ἐκδηλώθηκε στήν τελευταία περίοδο καί ἔβαλε τή σφραγίδα του στή διεθνῆ κατάσταση, εἶναι ὅτι στήν Εὐρώπη ἄρχισε μιά ἄμπωτη τῆς ἐπανάστασης, ἄρχισε μιά κάποια κάλμα, αὐτό πού ἐμεῖς τό ὀνομάζουμε προσωρινή σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ, μέ ταυτόχρονη ἄνοδο τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης καί τῆς πολιτικῆς ἰσχῆς τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης.

Τί θά πεῖ ἄμπωτη τῆς ἐπανάστασης, κάλμα; Μήπως εἶναι ἡ ἀρχή τοῦ τέλους τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης, ἡ ἀρχή τοῦ τέλους τῆς παγκόσμιας προλεταριακῆς ἐπανάστασης; Ὁ Λένιν ἔλεγε ὅτι ὕστερα ἀπό τή νίκη τοῦ προλεταριάτου στή χώρα μας ἄρχισε μιά νέα ἐποχή, ἡ ἐποχή τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης, μιά ἐποχή γεμάτη ἀπό συγκρούσεις καί πολέμους, ἀπό ἐπιθέσεις καί ὑποχωρήσεις, ἀπό νίκες καί ἧττες, ἐποχή πού ὁδηγεῖ στή νίκη τοῦ προλεταριάτου στίς βασικές χῶρες τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἄν ἄρχισε ἡ ἄμπωτη τῆς ἐπανάστασης στήν Εὐρώπη, μήπως αὐτό σημαίνει ὅτι παύει νά ἰσχύει ἡ θέση τοῦ

Λένιν γιά τή νέα έποχή, γιά τήν έποχή της παγκόσμιας έπανάστασης; Μήπως αύτό σημαίνει ότι ματαιώθηκε ή προλεταριακή έπανάσταση στή Δύση;

Όχι, δέ σημαίνει αύτό.

Ή έποχή της παγκόσμιας έπανάστασης είναι ένα νέο στάδιο της έπανάστασης, μιά ολόκληρη στρατηγική περίοδος πού περιλαβαίνει ολόκληρη σειρά άπό χρόνια, ίσως μάλιστα καί άπό δεκαετίες. Στή διάρκεια αύτης της περιόδου μπορεί καί πρέπει νά ύπάρχουν άμπώτιδες καί πλημμυρίδες της έπανάστασης.

Ή έπανάστασή μας στήν άνάπτυξή της πέρασε δυό στάδια, δυό στρατηγικές περίοδες καί ύστερα άπό τόν Όχτώβρη μπήκε σ' ένα τρίτο στάδιο, σέ μιά τρίτη στρατηγική περίοδο. Τό πρώτο στάδιο (1900-1917) βάσταξε πάνω άπό 15 χρόνια. Σκοπός του ήταν ή άνατροπή του τσαρισμού, ή νίκη της άστικοδημοκρατικής έπανάστασης. Στή διάρκεια αύτης της περιόδου είχαμε μιά ολόκληρη σειρά άπό άμπώτιδες καί πλημμυρίδες της έπανάστασης. Είχαμε πλημμυρίδα στά 1905. Ή πλημμυρίδα έκείνη τέλειωσε μέ τήν προσωρινή ήττα της έπανάστασης. Είχαμε ύστερα άμπωτη πού κράτησε μιά ολόκληρη σειρά χρόνια (1907-1912). Είχαμε παραπέρα νέα πλημμυρίδα πού άρχισε μέ τά γεγονότα του Λένα (1912) καί πού τή διαδέχτηκε έπειτα μιά νέα άμπωτη στό διάστημα του πολέμου. Τό 1917 (Φλεβάρης) άρχισε μιά νέα πλημμυρίδα πού στέφθηκε μέ τή νίκη του λαού ένάντια στόν τσαρισμό, μέ τή νίκη της άστικοδημοκρατικής έπανάστασης. Ύστερα άπό κάθε άμπωτη οί λικβινταριστές βεβαίωναν ότι ή έπανάσταση τέλειωσε. Ωστόσο ή έπανάσταση, περνώντας μιά σειρά άμπώτιδες καί πλημμυρίδες, έφτασε στή νίκη τό Φλεβάρη του 1917.

Τό δεύτερο στάδιο της έπανάστασης άρχισε τό Φλεβάρη του 1917. Σκοπός του ήταν ή έξοδος άπό τόν ίμπεριαλιστικό πόλεμο, ή άνατροπή της άστικής τάξης καί ή νίκη της διχτατορίας του προλεταριάτου. Αύτό τό στάδιο ή ή στρατηγική αύτή περίοδος κράτησε όλο-όλο 8 μήνες. Ήταν όμως 8 μήνες βαθύτατης έπαναστατικής κρίσης, όταν ό πόλεμος καί τό ξεχαρβάλωμα κέντριζαν τήν έπανάσταση έπιταχύνοντας στόν άνώτατο βαθμό τήν πορεία της. Γι' αύτό άκριβώς οί 8 αύτοί μήνες της έπαναστατικής κρίσης μπορούν καί πρέπει νά θεωρηθούν τουλάχιστο 8 χρόνια συνηθισμένης συνταγματικής έξέλιξης. Τή στρατηγική αύτή περίοδο, όπως καί τήν προηγούμενη στρατηγική περίοδο, δέν τή χαρακτηρίζει μιά συνεχής άνοδος της έπανάστασης σέ εύθεία άνοδική γραμμή, όπως συνήθως τή φαντάζονται οί φιλισταίοι της έπανάστασης, μά τή χαρακτηρίζουν στιγμές άμπωτης καί πλημμυρίδας. Είχαμε αύτή τήν περίοδο τήν πιό μεγάλη πλημμυρίδα του έπαναστατικού κινήματος στίς μέρες της διαδήλωσης του Ιούλη. Είχαμε κατόπι άμπωτη της έπανάστασης ύστερα άπό τήν ήττα τών μπολσεβίκων τόν Ιούλη. Τήν άμπωτη αύτή τή διαδέχτηκε μιά νέα πλημμυρίδα άμέσως ύστερα άπό τό κίνημα του Κορνίλοφ, πλημμυρίδα πού τέλειωσε μέ τή νίκη της Όχτωβριανής Έπανάστασης. Οί λικβινταριστές αύτης της περιόδου φλυαρούσαν γιά ολοκληρωτικό σταμάτημα της έπανάστασης ύστερα άπό τήν ήττα του Ιούλη. Ωστόσο ή έπανάσταση, άφού πέρασε μιά σειρά δοκιμασίες καί άμπώτιδες, όπως είναι γνωστό, στέφθηκε μέ τή νίκη της προλεταριακής διχτατορίας.

Ύστερα άπό τή νίκη του Όχτώβρη μπήκαμε στήν τρίτη στρατηγική περίοδο, στό τρίτο στάδιο της έπανάστασης, πού σκοπός του είναι ή κατανίκηση της άστικής τάξης σέ παγκόσμια κλίμακα. Είναι δύσκολο νά πεί κανένας πόσο θά διαρκέσει αύτή ή περίοδος. Είναι πάντως

ἀναμφισβήτητο πώς θά εἶναι μακρόχρονη, ὅπως εἶναι ἐπίσης ἀναμφισβήτητο πώς θά ἔχει τίς πλημμυρίδες καί τίς ἀμπώτιδές της. Τό παγκόσμιο ἐπαναστατικό κίνημα μπῆκε σήμερα σέ μιά φάση ἄμπωτης τῆς ἐπανάστασης καί τήν ἄμπωτη αὐτή, γιά μιά σειρά λόγους πού θά ἐκθέσω παρακάτω, θά τή διαδεχτεῖ μιά πλημμυρίδα πού μπορεῖ νά τελειώσει μέ τή νίκη τοῦ προλεταριάτου, μπορεῖ ὅμως καί νά μήν τελειώσει μέ νίκη, ἀλλά νά τή διαδεχτεῖ μιά νέα ἄμπωτη, πού κι αὐτή θά τή διαδεχτεῖ μιά νέα πλημμυρίδα τῆς ἐπανάστασης. Οἱ λικβινταριστές τῆς σημερινῆς περιόδου λένε ὅτι ἡ κάλμα πού ἄρχισε εἶναι τό τέλος τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης. Κάνουν ὅμως λάθος, ὅπως ἔκαναν λάθος καί προηγούμενα, στίς περίοδες τοῦ πρώτου καί τοῦ δεύτερου σταδίου τῆς ἐπανάστασής μας, ὅταν κάθε ἄμπωτη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τήν παίρνανε γιά συντριβή τῆς ἐπανάστασης.

Αὐτές εἶναι οἱ διακυμάνσεις πού παρατηροῦνται μέσα σέ κάθε στάδιο τῆς ἐπανάστασης, μέσα σέ κάθε στρατηγική περίοδο.

Τί δείχνουν αὐτές οἱ διακυμάνσεις; Μήπως δείχνουν ὅτι ἡ θέση τοῦ Λένιν γιά τή νέα ἐποχή τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης ἔχασε ἤ μπορεῖ νά χάσει τή σημασία της; Φυσικά ὄχι! Τό μόνο πού δείχνουν εἶναι ὅτι ἡ ἐπανάσταση ἀναπτύσσεται συνήθως ὄχι σέ εὐθεία ἀνοδική γραμμή, μέ μιά ἀδιάκοπη αὔξηση τῆς ἀνόδου, ἀλλά μέ ζίγκ-ζάγκ, μέ προχωρήσεις καί ὑποχωρήσεις, μέ πλημμυρίδες καί ἀμπώτιδες, πού στήν πορεία τῆς ἀνάπτυξης ἀτσαλώνουν τίς δυνάμεις τῆς ἐπανάστασης καί προετοιμάζουν τήν τελική νίκη της.

Αὐτό εἶναι τό ἱστορικό νόημα τῆς σημερινῆς περιόδου ἄμπωτης τῆς ἐπανάστασης, τό ἱστορικό νόημα τῆς σημερινῆς κάλμας.

Ἡ ἄμπωτη ὅμως εἶναι μόνο ἡ μιά πλευρά τοῦ ζητήματος. Ἡ ἄλλη πλευρά τοῦ ζητήματος εἶναι ὅτι δίπλα στήν ἄμπωτη τῆς ἐπανάστασης στήν Εὐρώπη ἔχουμε μιά θυελλώδικη ἄνοδο τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης καί αὔξηση τῆς πολιτικῆς ἰσχῆς της. Μ᾽ ἄλλα λόγια, δέν ἔχουμε μόνο σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἔχουμε ταυτόχρονα καί σταθεροποίηση τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος. Ἔτσι ἔχουμε δυό σταθεροποιήσεις: τήν προσωρινή σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ καί τή σταθεροποίηση τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος. Ἡ ἐπίτευξη κάποιας προσωρινῆς ἰσορροπίας ἀνάμεσα σ᾽ αὐτές τίς δυό σταθεροποιήσεις—νά ποιό εἶναι τό χαρακτηριστικό γνώρισμα τῆς σημερινῆς διεθνοῦς κατάστασης.

Τί θά πεῖ ὅμως σταθεροποίηση; Μήπως θά πεῖ στασιμότητα; Κι ἄν σταθεροποίηση σημαίνει στασιμότητα, μπορεῖ νά χρησιμοποιεῖται αὐτός ὁ ὅρος γιά τό σοβιετικό καθεστώς; Ὄχι. Σταθεροποίηση δέ θά πεῖ στασιμότητα. Σταθεροποίηση θά πεῖ παγίωση τῆς σημερινῆς κατάστασης καί παραπέρα ἀνάπτυξή της. Ὁ παγκόσμιος καπιταλισμός δέ στερεώθηκε ἁπλῶς πάνω στή βάση τῆς σημερινῆς κατάστασης. Προχωρεῖ πιό μακριά καί ἀναπτύσσεται πρός τά μπρός εὐρύνοντας τή σφαίρα τῆς ἐπιρροῆς του καί πολλαπλασιάζοντας τά πλούτη του. Δέν εἶναι σωστό ὅτι ὁ καπιταλισμός δέ μπορεῖ ν᾽ ἀναπτύσσεται, ὅτι ἡ θεωρία γιά τό σάπισμα τοῦ καπιταλισμοῦ, πού διατύπωσε ὁ Λένιν στό ἔργο του «Ὁ ἰμπεριαλισμός»[16], ἀποκλείει δῆθεν τήν ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ. Στή μπροσούρα του «Ὁ ἰμπεριαλισμός» ὁ Λένιν ἀπόδειξε πέρα γιά πέρα ὅτι ἡ ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ δέν ἐξαφανίζει, ἀλλά προϋποθέτει καί προετοιμάζει τό προοδευτικό σάπισμα τοῦ καπιταλισμοῦ.

Ἔτσι ἔχουμε δυό σταθεροποιήσεις. Στόν ἕνα πόλο

σταθεροποιεῖται ὁ καπιταλισμός παγιώνοντας τήν κατάσταση ὅπου ἔφτασε καί ἀναπτύσσεται παραπέρα. Στόν ἄλλο πόλο σταθεροποιεῖται τό σοβιετικό καθεστώς παγιώνοντας τίς θέσεις πού κατάχτησε καί τραβώντας μπροστά στό δρόμο πρός τή νίκη.

Ποιός ποιόν—αὐτοῦ βρίσκεται ὅλη ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος.

Γιατί ἡ μιά σταθεροποίηση προχωρεῖ παράλληλα μέ τήν ἄλλη, ποῦ ἔχουν τήν προέλευσή τους οἱ δυό αὐτοί πόλοι; Γιατί δέν ὑπάρχει πιά στόν κόσμο ἕνας ἑνιαῖος καπιταλισμός πού νά τά ἀγκαλιάζει ὅλα. Γιατί ὁ κόσμος διασπάστηκε σέ δυό στρατόπεδα, στό στρατόπεδο τοῦ καπιταλισμοῦ μέ ἐπικεφαλῆς τό ἀγγλοαμερικάνικο κεφάλαιο καί στό στρατόπεδο τοῦ σοσιαλισμοῦ μέ ἐπικεφαλῆς τή Σοβιετική Ἕνωση. Γιατί ἡ διεθνής κατάσταση θά καθορίζεται ὅλο καί περισσότερο ἀπό τό συσχετισμό τῶν δυνάμεων ἀνάμεσα στά δυό αὐτά στρατόπεδα.

Ἔτσι, τό χαρακτηριστικό τῆς σημερινῆς στιγμῆς δέν εἶναι μόνο ὅτι σταθεροποιήθηκαν ὁ καπιταλισμός καί τό σοβιετικό καθεστώς, μά καί ὅτι οἱ δυνάμεις αὐτῶν τῶν δυό στρατοπέδων πέτυχαν κάποια προσωρινή ἰσορροπία, μέ ἕνα κάποιο σύν γιά τό κεφάλαιο καί συνεπῶς μ' ἕνα κάποιο πλήν γιά τό ἐπαναστατικό κίνημα, γιατί σέ σύγκριση μέ τήν ἐπαναστατική ἄνοδο ἡ κάλμα πού ἄρχισε εἶναι ἕνα ἀναμφισβήτητο, ἄν καί προσωρινό πλήν γιά τό σοσιαλισμό.

Ποιά εἶναι ἡ διαφορά ἀνάμεσα στίς δυό αὐτές σταθεροποιήσεις; Ποῦ ὁδηγεῖ ἡ μιά καί ποῦ ἡ ἄλλη σταθεροποίηση;

Ἡ σταθεροποίηση στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ, δυναμώνοντας προσωρινά τό κεφάλαιο, ὁδηγεῖ ὑποχρεωτικά στήν ταυτόχρονη ὄξυνση τῶν ἀντιθέσεων τοῦ καπιταλισμοῦ: α) ἀνάμεσα στίς ἰμπεριαλιστικές ὁμάδες τῶν διαφόρων χωρῶν· β) ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί τούς καπιταλιστές τῆς κάθε μιᾶς χώρας· γ) ἀνάμεσα στόν ἰμπεριαλισμό καί τούς ἀποικιακούς λαούς ὅλων τῶν χωρῶν.

Ἡ σταθεροποίηση ὅμως στίς συνθῆκες τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος, δυναμώνοντας τό σοσιαλισμό, ὁδηγεῖ ὑποχρεωτικά στήν ταυτόχρονη ἄμβλυνση τῶν ἀντιθέσεων καί στήν καλυτέρεψη τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων: α) ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά τῆς χώρας μας· β) ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τούς ἀποικιακούς λαούς τῶν καταπιεζομένων χωρῶν· γ) ἀνάμεσα στή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τούς ἐργάτες ὅλων τῶν χωρῶν.

Πρόκειται γιά τό ὅτι ὁ καπιταλισμός δέ μπορεῖ νά ἀναπτύσσεται χωρίς νά δυναμώνει τήν ἐκμετάλλευση τῆς ἐργατικῆς τάξης, χωρίς νά περνᾶ μιά ζωή πείνας ἡ πλειοψηφία τῶν ἐργαζομένων, χωρίς νά δυναμώνει ἡ καταπίεση τῶν ἀποικιακῶν καί ἐξαρτημένων χωρῶν, χωρίς συγκρούσεις καί συρράξεις ἀνάμεσα στίς διάφορες ἰμπεριαλιστικές ὁμάδες τῆς παγκόσμιας ἀστικῆς τάξης. Ἐνῶ τό σοβιετικό καθεστώς καί ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου μποροῦν ν' ἀναπτύσσονται μόνο μέ τόν ὅρο τῆς ἀδιάκοπης ἀνόδου τῆς ὑλικῆς καί πολιτιστικῆς κατάστασης τῆς ἐργατικῆς τάξης, μέ τόν ὅρο τῆς ἀδιάκοπης καλυτέρεψης τῆς κατάστασης ὅλων τῶν ἐργαζομένων τῆς Σοβιετικῆς χώρας, μέ τόν ὅρο τῆς προοδευτικῆς προσέγγισης καί συνένωσης τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν χωρῶν, μέ τόν ὅρο τῆς συσπείρωσης τῶν καταπιεζομένων λαῶν τῶν ἀποικιακῶν καί τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν γύρω ἀπό τό ἐπαναστατικό κίνημα τοῦ προλεταριάτου.

Ὁ δρόμος ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ εἶναι δρόμος ἐξαθλίωσης καί ζωῆς πείνας γιά τήν τεράστια πλειοψηφία τῶν ἐργαζομένων, μέ παράλληλη ἐξαγορά καί τάισμα ἑνός

ἀσήμαντου ἀνώτερου στρώματος αὐτῶν τῶν ἐργαζομένων.

Ὁ δρόμος ἀνάπτυξης τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου ἀντίθετα εἶναι δρόμος ἀδιάκοπης ἀνόδου τῆς εὐημερίας τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν ἐργαζομένων.

Γι' αὐτό ἀκριβῶς ἡ ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ δέ μπορεῖ παρά νά γεννᾶ συνθῆκες πού ὀξύνουν τίς ἀντιθέσεις τοῦ καπιταλισμοῦ. Γι' αὐτό ἀκριβῶς ὁ καπιταλισμός δέν εἶναι σέ θέση νά λύσει αὐτές τίς ἀντιθέσεις.

Φυσικά, ἄν δέν ὑπῆρχε ὁ νόμος τῆς ἀνισόμετρης ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ πού ὁδηγεῖ σέ συγκρούσεις καί πολέμους ἀνάμεσα στίς καπιταλιστικές χῶρες γιά τίς ἀποικίες· ἄν ὁ καπιταλισμός μποροῦσε νά ἀναπτύσσεται χωρίς ἐξαγωγή κεφαλαίων στίς καθυστερημένες χῶρες, στίς χῶρες τῶν φτηνῶν πρώτων ὑλῶν καί τῶν φτηνῶν ἐργατικῶν χεριῶν· ἄν τά περισσεύματα τῆς καπιταλιστικῆς συσσώρευσης τῶν «μητροπόλεων» δέν πήγαιναν στήν ἐξαγωγή κεφαλαίων, ἀλλά σέ μιά σοβαρή ἀνάπτυξη τῆς γεωργίας καί στήν καλυτέρεψη τῆς ὑλικῆς κατάστασης τῆς ἀγροτιᾶς· ἄν, τέλος, τά περισσεύματα αὐτά χρησιμοποιοῦνταν γιά τό ἀνέβασμα τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου ὅλης τῆς μάζας τῆς ἐργατικῆς τάξης—τότε δέ θά γινόταν κάν λόγος γιά δυνάμωμα τῆς ἐκμετάλλευσης τῆς ἐργατικῆς τάξης, γιά ἐξαθλίωση τῆς ἀγροτιᾶς μέσα στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ, γιά δυνάμωμα τῆς καταπίεσης στίς ἀποικιακές καί ἐξαρτημένες χῶρες, γιά συγκρούσεις καί πολέμους ἀνάμεσα στούς καπιταλιστές.

Τότε ὅμως ὁ καπιταλισμός δέ θά ἦταν καπιταλισμός.

Ὅλο τό ζήτημα εἶναι ὅτι ὁ καπιταλισμός δέ μπορεῖ ν' ἀναπτύσσεται χωρίς νά ὀξύνει ὅλες αὐτές τίς ἀντιθέσεις καί χωρίς νά συσωρεύει ἔτσι τούς ὅρους πού σέ τελευταία ἀνάλυση διευκολύνουν τήν πτώση τοῦ καπιταλισμοῦ.

Ὅλο τό ζήτημα εἶναι ὅτι, ἀντίθετα, ἡ διχτατορία

τοῦ προλεταριάτου δέ μπορεῖ ν' ἀναπτύσσεται παραπέρα χωρίς νά δημιουργεῖ τούς ὅρους πού ἀνεβάζουν τό ἐπαναστατικό κίνημα ὅλων τῶν χωρῶν σέ ἀνώτερη βαθμίδα καί προετοιμάζουν τήν τελική νίκη τοῦ προλεταριάτου.

Αὐτή εἶναι ἡ διαφορά ἀνάμεσα στίς δυό σταθεροποιήσεις.

Νά γιατί ἡ σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ δέ μπορεῖ νά εἶναι οὔτε μακρόχρονη, οὔτε μόνιμη.

Ἄς ἐξετάσουμε συγκεκριμένα τό ζήτημα τῆς σταθεροποίησης τοῦ καπιταλισμοῦ.

Σέ τί ἐκφράστηκε συγκεκριμένα ἡ σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ;

Πρῶτο, στό γεγονός ὅτι ἡ Ἀμερική, ἡ Ἀγγλία καί ἡ Γαλλία κατόρθωσαν νά συνεννοηθοῦν προσωρινά γιά τίς μέθοδες καί τίς διαστάσεις τῆς καταλήστευσης τῆς Γερμανίας. Μ' ἄλλα λόγια, πέτυχαν μιά συνεννόηση πού τήν ὀνομάζουν ντωζοποίηση τῆς Γερμανίας. Μήπως μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ἡ συμφωνία αὐτή εἶναι κάπως σταθερή; Ὄχι, δέ μποροῦμε. Πρῶτο, γιατί τή σύναψαν χωρίς τόν ξενοδόχο, δηλ. χωρίς τό γερμανικό λαό. Δεύτερο, γιατί ἡ συμφωνία αὐτή σημαίνει διπλό ζυγό γιά τό γερμανικό λαό, τό ζυγό τῆς ἐθνικῆς ἀστικῆς τάξης καί τό ζυγό τῆς ξένης ἀστικῆς τάξης. Τό νά νομίζει κανείς ὅτι ἕνα τόσο πολιτισμένο ἔθνος σάν τή Γερμανία καί ἕνα τόσο πολιτισμένο προλεταριάτο σάν τό γερμανικό θά συγκατατεθοῦν νά σηκώνουν τό διπλό ζυγό χωρίς μιά σειρά σοβαρές προσπάθειες ἐπαναστατικῆς ἔκρηξης, σημαίνει νά πιστεύει σέ θαύματα. Ἀκόμα κι ἕνα τέτιο στήν οὐσία ἀντιδραστικό γεγονός, ὅπως ἡ ἐκλογή τοῦ Χίντεμπουργκ στό ἀξίωμα τοῦ προέδρου[27], δέν ἀφήνει καμιά ἀμφιβολία ὅτι ἡ προσωρινή συνεννόηση τῆς Ἀντάντ ἐνάντια στή Γερμανία εἶναι ἀσταθής, σέ γελοῖο βαθμό ἀσταθής.

Δεύτερο, ἡ σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ ἐκφράστηκε μέ τό γεγονός ὅτι τό ἀγγλικό, τό ἀμερικάνικο καί τό γιαπωνέζικο κεφάλαιο κατόρθωσαν προσωρινά νά συνεννοηθοῦν σχετικά μέ τόν καθορισμό τῶν σφαιρῶν ἐπιρροῆς στήν Κίνα, σ' αὐτή τήν ἀπέραντη ἀγορά τοῦ διεθνοῦς κεφαλαίου, καί σχετικά μέ τίς μέθοδες καταλήστευσής της. Μποροῦμε μήπως νά θεωροῦμε αὐτή τή συμφωνία κάπως σταθερή; Καί πάλι δέ μποροῦμε. Πρῶτο, γιατί οἱ συμβαλλόμενοι τσακώνονται καί θά τσακώνονται θανάσιμα μεταξύ τους γιά τό μερίδιό τους στή ληστεία. Δεύτερο, γιατί ἡ συμφωνία αὐτή ἔγινε πίσω ἀπό τίς πλάτες τοῦ κινέζικου λαοῦ πού δέ θέλει νά ὑποταχθεῖ καί δέ θά ὑποταχθεῖ στούς νόμους τῶν ξένων ληστῶν. Μήπως ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στήν Κίνα δέ δείχνει ὅτι οἱ μηχανοραφίες τῶν ξένων ἰμπεριαλιστῶν εἶναι καταδικασμένες σέ ἀποτυχία;

Τρίτο, ἡ σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ ἐκφράστηκε μέ τό γεγονός ὅτι οἱ ἰμπεριαλιστικές ὁμάδες τῶν προχωρημένων χωρῶν κατόρθωσαν νά συνεννοηθοῦν προσωρινά στό ζήτημα τῆς ἀμοιβαίας μή ἀνάμιξης στήν καταλήστευση καί τήν καταπίεση τῶν ἀποικιῶν «τους». Μποροῦμε μήπως νά θεωροῦμε κάπως σταθερή αὐτή τή συνεννόηση ἤ αὐτή τήν προσπάθεια συνεννόησης; Ὄχι, δέ μποροῦμε. Πρῶτο, γιατί κάθε ἰμπεριαλιστική ὁμάδα προσπαθεῖ καί θά προσπαθεῖ νά ἁρπάξει γιά τόν ἑαυτό της κανένα κομματάκι ἀπό τίς ξένες ἀποικίες. Δεύτερο, γιατί ἡ πολιτική στραγγαλισμοῦ καί καταπίεσης πού ἀκολουθοῦν οἱ ἰμπεριαλιστικές ὁμάδες στίς ἀποικίες ἀτσαλώνει μόνο καί ἐπαναστατικοποιεῖ αὐτές τίς ἀποικίες, ὀξύνοντας ἔτσι τήν ἐπαναστατική κρίση. Οἱ ἰμπεριαλιστές προσπαθοῦν νά «εἰρηνεύσουν» τίς Ἰνδίες, νά χαλιναγωγήσουν τήν Αἴγυπτο, νά δαμάσουν τό Μαρόκο, νά δέσουν χειροπόδαρα τήν Ἰνδοκίνα καί τήν Ἰνδονησία καί χρησιμοποιοῦν κάθε λογῆς τεχνάσματα καί μηχανοραφίες. Πιθανόν νά κατορθώσουν πρός αὐτή τήν κατεύθυνση νά πετύχουν ὁρισμένα «ἀποτελέσματα». Ζήτημα ὅμως εἶναι ἄν μποροῦμε νά ἀμφιβάλλουμε ὅτι οἱ μηχανοραφίες αὐτές δέ θά ἔχουν πέραση καί δέ μπορεῖ νά ἔχουν πέραση γιά πολύν καιρό.

Τέταρτο, ἡ σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ μπορεῖ νά ἐκφραστεῖ καί μέ τό ὅτι οἱ ἰμπεριαλιστικές ὁμάδες τῶν προχωρημένων χωρῶν θά προσπαθήσουν νά συνεννοηθοῦν σχετικά μέ τό ἑνιαῖο μέτωπο ἐνάντια στή Σοβιετική Ἕνωση. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι θά καταφέρουν νά μαγειρέψουν αὐτή τή συνεννόηση. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι θά καταφέρουν νά συγκροτήσουν κάτι πού νά μοιάζει μέ ἑνιαῖο μέτωπο χρησιμοποιώντας ὅλους τούς συνδυασμούς, ἀκόμα καί ἀπατεωνίστικες πλαστογραφίες σχετικά μέ τήν ἔκρηξη τῆς Σόφιας[28] κλπ. Μήπως ἔχουμε λόγους νά πιστεύουμε ὅτι ἡ συνεννόηση ἐνάντια στή χώρα μας ἤ ἡ σταθεροποίηση σ' αὐτό τόν τομέα μπορεῖ νά εἶναι κάπως σταθερή, κάπως πετυχημένη; Νομίζω ὅτι δέν ἔχουμε τέτιους λόγους. Γιατί; Πρῶτο, γιατί ἡ ἀπειλή ἑνός ἑνιαίου μετώπου καί μιᾶς συντονισμένης ἐπίθεσης τῶν καπιταλιστῶν θά δημιουργοῦσε τό μεγαλύτερο δεσμό πού θά συσπείρωνε περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη φορά ὅλη τή χώρα γύρω ἀπό τή Σοβιετική ἐξουσία καί θά τή μετάτρεπε σέ ἀκατάλυτο φρούριο σέ ἀκόμα μεγαλύτερο βαθμό ἀπ' ὅ,τι ἤτανε λογουχάρη τόν καιρό τῆς εἰσβολῆς τῶν «14 κρατῶν». Θυμηθεῖτε τήν ἀπειλή τοῦ γνωστοῦ Τσώρτσιλ γιά τήν εἰσβολή τῶν 14 κρατῶν. Ξέρετε ὅτι ἄρκεσε νά ξεστομίσει αὐτή τήν ἀπειλή, γιά νά ἑνωθεῖ ὅλη ἡ χώρα γύρω ἀπό τή Σοβιετική ἐξουσία ἐνάντια στούς ἰμπεριαλιστές ληστές. Δεύτερο, γιατί ἡ ἐκστρατεία ἐνάντια στή Σοβιετική χώρα θά λύσει ὑποχρεωτικά μιά σειρά ἐπαναστατικούς κόμπους

στά νῶτα τῶν ἐχθρῶν, ἀποσυνθέτοντας τίς γραμμές τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί ρίχνοντας τό ἠθικό τους. Καί δέ μπορεῖ νά ὑπάρξει ἀμφιβολία ὅτι τόν τελευταῖο καιρό ἔχουν συσσωρευθεῖ ἕνα σωρό τέτιοι κόμποι πού δέν προμηνᾶνε τίποτα τό καλό γιά τόν ἰμπεριαλισμό. Τρίτο, γιατί ἡ χώρα μας δέν εἶναι πιά μόνη, γιατί ἔχει συμμάχους τούς ἐργάτες τῆς Δύσης καί τούς καταπιεζόμενους λαούς τῆς Ἀνατολῆς. Ζήτημα εἶναι ἄν πρέπει ν' ἀμφιβάλλουμε ὅτι ὁ πόλεμος ἐνάντια στή Σοβιετική Ἕνωση δέ θά σημαίνει καί πόλεμο τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ἐνάντια στούς δικούς του ἐργάτες καί τίς δικές του ἀποικίες. Δέ χρειάζεται νά ἀποδείξω ὅτι, ἄν ἐπιτεθοῦν ἐνάντια στή χώρα μας, δέ θά καθήσουμε μέ σταυρωμένα τά χέρια, ὅτι θά πάρουμε ὅλα τά μέτρα γιά νά ξαπολύσουμε τό λιοντάρι τῆς ἐπανάστασης σ' ὅλες τίς χῶρες τοῦ κόσμου. Οἱ ἡγέτες τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν δέ μποροῦν νά μή ξέρουν ὅτι ἔχουμε κάποια πείρα σ' αὐτό τό ζήτημα.

Αὐτά εἶναι τά γεγονότα καί οἱ λόγοι πού δείχνουν ὅτι ἡ σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ δέ μπορεῖ νά εἶναι διαρκής, ὅτι ἡ σταθεροποίηση αὐτή σημαίνει γέννηση τῶν ὅρων πού ὁδηγοῦν στήν ἧττα τοῦ καπιταλισμοῦ, ὅτι ἡ σταθεροποίηση τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος σημαίνει ἀντίθετα τήν ἀδιάκοπη συρροή τῶν ὅρων πού ὁδηγοῦν στό δυνάμωμα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, στήν ἄνοδο τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ὅλων τῶν χωρῶν καί στή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Αὐτή ἡ θεμελιακή ἀντίθεση ἀνάμεσα στίς δυό σταθεροποιήσεις, τήν καπιταλιστική καί τή σοβιετική, εἶναι ἡ ἔκφραση τῆς ἀντίθεσης ἀνάμεσα στά δυό συστήματα οἰκονομίας καί διακυβέρνησης, ἀνάμεσα στό σύστημα τοῦ καπιταλισμοῦ καί τό σύστημα τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ὅποιος δέν κατάλαβε αὐτή τήν ἀντίθεση, δέ θά καταλάβει ποτέ του τό βασικό νόημα τῆς σημερινῆς διεθνοῦς κατάστασης.

Αὐτή εἶναι ἡ γενική εἰκόνα τῆς διεθνοῦς κατάστασης τούτη τή στιγμή.

II

ΤΑ ΑΜΕΣΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Περνῶ στή δεύτερη ὁμάδα ζητημάτων.

Τό νέο καί τό ἰδιαίτερο στήν κατάσταση τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν αὐτή τή στιγμή εἶναι ὅτι τήν περίοδο τῆς πλημμυρίδας τῆς ἐπανάστασης τή διαδέχτηκε ἡ περίοδος τῆς ἄμπωτης, ἡ περίοδος τῆς ἠρεμίας. Καθῆκον μας εἶναι νά χρησιμοποιήσουμε τήν περίοδο τῆς ἠρεμίας πού περνᾶμε γιά νά δυναμώσουμε τά κομμουνιστικά κόμματα, νά τά μπολσεβικοποιήσουμε, νά τά μετατρέψουμε σέ πραγματικά μαζικά κόμματα πού νά στηρίζονται στά συνδικάτα, γιά νά συσπειρώσουμε τά ἐργαζόμενα στοιχεῖα τῶν μή προλεταριακῶν τάξεων, καί πρίν ἀπ' ὅλα τῆς ἀγροτιᾶς, γύρω ἀπό τό προλεταριάτο, τέλος, γιά νά προετοιμάσουμε τούς προλετάριους στό πνεῦμα τῆς ἐπανάστασης καί τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Δέ θά ἀπαριθμήσω ὅλα τά ἄμεσα καθήκοντα πού μπαίνουν μπροστά στά κομμουνιστικά κόμματα τῆς Δύσης. Ἄν διαβάσετε τίς σχετικές ἀποφάσεις, ἰδιαίτερα τήν ἀπόφαση τῆς Εὐρείας Ὁλομέλειας τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς γιά τή μπολσεβικοποίηση»[9], δέ θά σᾶς εἶναι δύσκολο νά καταλάβετε ἀκριβῶς ποιά εἶναι συγκεκριμένα τά καθήκοντα αὐτά.

Θά ἤθελα νά σταθῶ στό βασικό καθῆκον, στό καθῆκον τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων τῆς Δύσης, πού ἡ διασάφησή του διευκολύνει τή λύση ὅλων τῶν ὑπόλοιπων ἄμεσων καθηκόντων.

Ποιό εἶναι αὐτό τό καθῆκον;

Τό καθῆκον αὐτό εἶναι νά συσφιχτοῦν οἱ δεσμοί τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων τῆς Δύσης μέ τά συνδικάτα. Τό καθῆκον αὐτό εἶναι ν' ἀναπτυχθεῖ καί νά ὁδηγηθεῖ ὥς τό τέλος ἡ ἐκστρατεία γιά τήν ἑνότητα τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος, νά μποῦν ὅλοι οἱ κομμουνιστές ὑποχρεωτικά καί δίχως ἄλλο στά συνδικάτα, νά κάνουν ἐκεῖ συστηματική δουλιά γιά τή συνένωση τῶν ἐργατῶν σ' ἕνα ἑνιαῖο μέτωπο ἐνάντια στό κεφάλαιο καί νά δημιουργήσουν ἔτσι τούς ὅρους πού θά δόσουν στά κομμουνιστικά κόμματα τή δυνατότητα νά στηριχτοῦν στά συνδικάτα.

Ἄν δέν ἐκπληρώσουμε αὐτό τό καθῆκον, δέ μποροῦμε οὔτε νά μετατρέψουμε τά κομμουνιστικά κόμματα σέ πραγματικά μαζικά κόμματα, οὔτε νά προετοιμάσουμε τούς ὅρους πού εἶναι ἀπαραίτητοι γιά τή νίκη τοῦ προλεταριάτου.

Τά συνδικάτα καί τά κόμματα στή Δύση δέν εἶναι τό ἴδιο μέ τά συνδικάτα καί τό κόμμα σέ μᾶς, στή Ρωσία. Στή Δύση οἱ ἀμοιβαῖες σχέσεις ἀνάμεσα στά συνδικάτα καί τά κόμματα δέ συμπίπτουν καθόλου μέ τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις πού διαμορφώθηκαν σέ μᾶς, στή Ρωσία. Τά συνδικάτα ἐμφανίστηκαν στή χώρα μας ὕστερα ἀπό τό κόμμα καί γύρω ἀπό τό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης. Στή χώρα μας δέν ὑπῆρχαν ἀκόμα συνδικάτα, ὅταν τό κόμμα καί οἱ ὀργανώσεις του καθοδηγοῦσαν κιόλας ὄχι μόνο τόν πολιτικό, μά καί τόν οἰκονομικό ἀγώνα τῆς ἐργατικῆς τάξης ὥς τίς μικρές καί τίς παραμικρότερες ἀπεργίες. Ἔτσι κυρίως ἐξηγιέται τό ἐξαιρετικό κύρος πού εἶχε τό κόμμα μας ἀνάμεσα

στούς ἐργάτες πρίν ἀπό τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη, σέ σύγκριση μέ τά ἔμβρυα τῶν συνδικάτων πού ὑπῆρχαν τότε δῶ καί κεῖ στή χώρα μας. Πραγματικά συνδικάτα ἐμφανίστηκαν στή χώρα μας μόνο ὕστερα ἀπό τό Φλεβάρη τοῦ 1917. Πρίν ἀπό τόν Ὀχτώβρη εἴχαμε κιόλας συγκροτημένες συνδικαλιστικές ὀργανώσεις μέ τεράστιο κύρος ἀνάμεσα στούς ἐργάτες. Ὁ Λένιν ἔλεγε ἀπό τότε ἀκόμα ὅτι χωρίς ἕνα τέτιο στήριγμα, σάν τά συνδικάτα, δέν εἶναι δυνατό οὔτε νά καταχτήσουμε, οὔτε νά διατηρήσουμε τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου. Τά συνδικάτα στή χώρα μας πῆραν τήν πιό μεγάλη τους ἀνάπτυξη μετά τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας καί ἰδιαίτερα μέσα στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι τώρα τά γερά συνδικάτα μας ἀποτελοῦν ἕνα ἀπό τά βασικά στηρίγματα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Τό πιό χαρακτηριστικό στήν ἱστορία τῆς ἀνάπτυξης τῶν συνδικάτων μας εἶναι ὅτι ἐμφανίστηκαν, ἀναπτύχθηκαν καί δυνάμωσαν ὕστερα ἀπό τό κόμμα, γύρω ἀπό τό κόμμα καί ἔχοντας φιλικούς δεσμούς μέ τό κόμμα.

Μέσα σέ ὁλότελα διαφορετικές συνθῆκες ἀναπτύχθηκαν τά συνδικάτα στή Δυτική Εὐρώπη. Πρῶτο, ἐκεῖ τά συνδικάτα ἐμφανίστηκαν καί δυνάμωσαν πολύ πρίν ἀπό τήν ἐμφάνιση τοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης. Δεύτερο, ἐκεῖ δέν ἀναπτύχθηκαν τά συνδικάτα γύρω ἀπό τό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης, μά ἀντίθετα τά ἴδια τά κόμματα τῆς ἐργατικῆς τάξης ξεπήδησαν ἀπό τά συνδικάτα. Τρίτο, ἐπειδή ὁ οἰκονομικός τομέας τῆς πάλης, ὁ πιό κοντινός στήν ἐργατική τάξη, εἶχε κιόλας σά νά λέμε καταχτηθεῖ ἀπό τά συνδικάτα, τά κόμματα χρειάστηκε νά ἀσχοληθοῦν κυρίως μέ τόν κοινοβουλευτικό πολιτικό ἀγώνα, πράγμα πού δέ μποροῦσε νά μήν ἔχει τήν ἀντανάκλασή του στό χαρακτήρα τῆς δουλιᾶς τους καί στό εἰδικό βά-

ρος τους στά μάτια τῆς ἐργατικῆς τάξης. Καί ἀκριβῶς γιατί τά κόμματα ἐμφανίστηκαν ἐκεῖ ὕστερα ἀπό τά συνδικάτα, ἀκριβῶς γιατί τά συνδικάτα γεννήθηκαν πολύ πρίν ἀπό τά κόμματα καί αὐτά κυρίως ἀποτελοῦσαν καί τά βασικά φρούρια τοῦ προλεταριάτου στόν ἀγώνα του ἐνάντια στό κεφάλαιο—ἀκριβῶς γι' αὐτό τά κόμματα, σάν αὐτοτελεῖς δυνάμεις πού δέ στηρίζονται στά συνδικάτα, βρέθηκαν ἀπωθημένα στό βάθος τῆς σκηνῆς.

Ἀπ' αὐτό ὅμως βγαίνει ὅτι, ἄν τά κομμουνιστικά κόμματα θέλουν νά γίνουν πραγματικά μαζική δύναμη, ἱκανή νά ὁδηγήσει τήν ἐπανάσταση μπροστά, πρέπει νά συσφίξουν τούς δεσμούς τους μέ τά συνδικάτα καί νά στηριχτοῦν σ' αὐτά.

Τό νά μήν παίρνεις ὑπόψη σου αὐτή τήν ἰδιομορφία τῆς κατάστασης στή Δύση, σημαίνει ὅτι χαντακώνεις στά σίγουρα τήν ὑπόθεση τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος.

Ἐκεῖ, στή Δύση, ὑπάρχουν ἀκόμα καί τώρα ὁρισμένοι «κομμουνιστές» πού δέ θέλουν νά καταλάβουν αὐτή τήν ἰδιομορφία κι ἐξακολουθοῦν νά ἐπιμένουν στό ἀντιπρολεταριακό κι ἀντεπαναστατικό σύνθημα: «Ἔξω ἀπό τά συνδικάτα». Πρέπει νά ποῦμε ὅτι κανένας δέ μπορεῖ νά βλάψει τόσο τό κομμουνιστικό κίνημα τῆς Δύσης, ὅσο αὐτοί οἱ «κομμουνιστές» καί οἱ ὅμοιοί τους. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί σκοπεύουν νά «ἐπιτεθοῦν» ἐνάντια στά συνδικάτα ἀπό τά ἔξω, θεωρώντας τα ἐχθρικό στρατόπεδο. Αὐτοί οἱ ἄνθρωποι δέν καταλαβαίνουν ὅτι, ἴσα-ἴσα μέ μιά τέτια πολιτική, οἱ ἐργάτες θά τούς θεωροῦν ἐχθρούς τους. Δέν καταλαβαίνουν ὅτι—ἄσχετα ἄν εἶναι καλά ἤ κακά τά συνδικάτα—ὁ ἁπλός ἐργάτης τά θεωρεῖ ὡστόσο δικά του φρούρια πού τόν βοηθᾶνε νά περιφρουρήσει τό μεροκάματο, τήν ἐργάσιμη μέρα κλπ. Δέν καταλαβαίνουν ὅτι μιά τέτια πολιτική δέ διευκολύνει, μά ὑπονομεύει τή διείσδυση τῶν κομμουνιστῶν μέσα στά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης.

«Ἐσεῖς ἐπιτίθεστε ἐνάντια στό φρούριό μου—μπορεῖ νά πεῖ σέ τέτιους „κομμουνιστές" ὁ μέσος ἁπλός ἐργάτης—θέλετε νά καταστρέψετε τό ἔργο πού ἐγώ χρειάστηκα δεκάδες χρόνια νά τό δημιουργήσω καί πᾶτε νά μοῦ ἀποδείξετε πώς ὁ κομμουνισμός εἶναι καλύτερος ἀπό τόν τρεϊντγιουνιονισμό. Δέν ξέρω, μπορεῖ καί νάχετε δίκιο στά θεωρητικά σας συμπεράσματα σχετικά μέ τόν κομμουνισμό—ποῦ νά καταλάβω ἐγώ, ἕνας ἁπλός ἐργάτης, τίς θεωρίες σας—ξέρω ὅμως ἕνα πράγμα, ὅτι ἔχω τά συνδικαλιστικά μου φρούρια, ὅτι αὐτά μέ ὁδήγησαν στόν ἀγώνα, αὐτά μέ ὑπεράσπισαν—καλά ἤ ἄσχημα—ἀπό τίς ἐπιθέσεις τῶν καπιταλιστῶν, καί ὅποιος σκέφτεται νά καταστρέψει αὐτά τά φρούρια, καταστρέφει τήν ἴδια τήν ἐργατική μου ὑπόθεση. Σταματεῖστε τήν ἐπίθεσή σας ἐνάντια στά φρούριά μου, μπῆτε στά συνδικάτα, δουλέψτε ἐκεῖ πεντέξι χρόνια ἤ καί περισσότερα χρόνια, βοηθεῖστε μας νά τά καλυτερέψουμε καί νά τά δυναμώσουμε καί θά σᾶς δῶ τί παληκάρια εἶστε, καί ἄν ἀποδειχτεῖ ὅτι εἶστε πραγματικά ἄξια παληκάρια, τότε φυσικά δέ θά ἀρνηθῶ νά σᾶς ὑποστηρίξω κι ἐγώ» κλπ.

Μ' αὐτά ἤ περίπου μ' αὐτά τά λόγια ὑποδέχεται σήμερα ὁ μέσος ἁπλός ἐργάτης τῆς Δύσης τούς ἀντισυνδικαλιστές.

Ὅποιος δέν κατάλαβε αὐτή τήν ἰδιομορφία τῆς ψυχολογίας τοῦ μέσου ἐργάτη στήν Εὐρώπη, δέν πρόκειται νά καταλάβει τίποτα ἀπό τήν κατάσταση τῶν κομμουνιστικῶν μας κομμάτων στή σημερινή στιγμή.

Ποῦ βρίσκεται ἡ δύναμη τῆς σοσιαλδημοκρατίας στή Δύση;

Στό ὅτι στηρίζεται στά συνδικάτα.

Ποῦ βρίσκεται ἡ ἀδυναμία τῶν κομμουνιστικῶν μας κομμάτων στή Δύση;

Στό ὅτι δέ συσφίξανε ἀκόμα—καί μάλιστα ὁρισμένα στοιχεῖα αὐτῶν τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων δέ θέλουν νά συσφίξουν—τούς δεσμούς μέ τά συνδικάτα.

Γι' αὐτό καί τό βασικό καθῆκον τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων τῆς Δύσης στή σημερινή στιγμή εἶναι νά ἀναπτύξουν καί νά ὁδηγήσουν ὥς τό τέλος τήν καμπάνια γιά τήν ἑνότητα τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος, νά μποῦν ὅλοι χωρίς ἐξαίρεση οἱ κομμουνιστές στά συνδικάτα, νά κάνουν ἐκεῖ μέσα συστηματική καί ὑπομονητική δουλιά γιά τή συσπείρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης ἐνάντια στό κεφάλαιο κι ἔτσι νά πετύχουν ὥστε τά κομμουνιστικά κόμματα νά μποροῦν νά στηρίζονται στά συνδικάτα.

Αὐτό εἶναι τό νόημα τῶν ἀποφάσεων τῆς Εὐρείας Ὁλομέλειας τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων τῆς Δύσης στή σημερινή στιγμή.

III

ΤΑ ΑΜΕΣΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΣΤΙΣ ΑΠΟΙΚΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ

Περνῶ στήν τρίτη ὁμάδα ζητημάτων.

Τό καινούργιο σ' αὐτό τόν τομέα βρίσκεται στά παρακάτω:

α) Λόγω τῆς ἐντατικῆς ἐξαγωγῆς κεφαλαίου ἀπό τίς προχωρημένες χῶρες στίς καθυστερημένες, ἐξαγωγῆς πού ἐνθαρρύνεται ἀπό τή σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ, ὁ καπιταλισμός στίς ἀποικιακές χῶρες ἀναπτύσσεται καί θά ἀναπτύσσεται μέ γοργούς ρυθμούς, σπάζοντας τίς παλιές μορφές τῶν κοινωνικο-πολιτικῶν συνθηκῶν καί εἰσάγοντας νέες.

β) Τό προλεταριάτο στίς χῶρες αὐτές ἀναπτύσσεται καί θ' ἀναπτύσσεται μέ ἐντατικούς ρυθμούς.

γ) Ἀναπτύσσεται καί θ' ἀναπτύσσεται τό ἐπαναστατικό ἐργατικό κίνημα καί ἡ ἐπαναστατική κρίση στίς ἀποικίες.

δ) Σέ συνδυασμό μ' αὐτό ἀναπτύσσονται καί θ' ἀναπτύσσονται ὁρισμένα στρώματα τῆς ἐθνικῆς ἀστικῆς τάξης, τά πιό πλούσια καί τά πιό ἰσχυρά, πού ἐπειδή φοβοῦνται τήν ἐπανάσταση στή χώρα τους περισσότερο ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό, θά προτιμήσουν νά παζαρέψουν μέ τόν ἰμπεριαλισμό τήν ὑπόθεση τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς χώρας τους ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό, προδίνοντας ἔτσι τήν ἴδια τους τήν πατρίδα (Ἰνδίες, Αἴγυπτος, κλπ.).

ε) Γιά ὅλους αὐτούς τούς λόγους ἡ ἀπελευθέρωση αὐτῶν τῶν χωρῶν ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ μόνο στήν πάλη ἐνάντια στή συμβιβαστική ἐθνική ἀστική τάξη.

στ) Ἀπό δῶ ὅμως βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι τό ζήτημα τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν καί τῆς ἡγεμονίας τοῦ προλεταριάτου στίς βιομηχανικά ἀναπτυγμένες καί ἀναπτυσσόμενες ἀποικίες θά γίνει ζήτημα ἐπίκαιρο, ἀκριβῶς ὅπως ἔγινε ἐπίκαιρο τό 1905 στή Ρωσία, πρίν ἀπό τήν πρώτη ἐπανάσταση.

Ὥς τώρα τά πράγματα εἶχαν ἔτσι: ὅταν μιλοῦσαν γιά τήν Ἀνατολή, ἐννοοῦσαν συνήθως κάτι τό ἑνιαῖο καί τό ὁμοιόμορφο. Τώρα εἶναι ξεκάθαρο γιά ὅλους ὅτι δέν ὑπάρχει πιά ἑνιαία καί ὁμοιόμορφη Ἀνατολή, ὅτι τώρα ὑπάρχουν μόνον ἀποικίες πού ἀναπτύχθηκαν καί ἀναπτύσσονται καπιταλιστικά καί ἀποικίες πού ἔμειναν καί μένουν πίσω καί ὅτι σχετικά μ' αὐτές δέ μπορεῖ νά ὑπάρχει κανένα ὁμοιόμορφο μέτρο.

Ὡς τώρα τό ἐθνικοαπελευθερωτικό κίνημα τό βλέπανε σάν ἕνα συμπαγές μέτωπο ὅλων τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων τῶν ἀποικιακῶν καί ἐξαρτημένων χωρῶν, ἀπό τούς ἄκρους ἀντιδραστικούς ἀστούς ὥς τούς ἄκρους ἐπαναστάτες προλετάριους. Τώρα μετά τή διάσπαση τῆς ἐθνικῆς ἀστικῆς τάξης σέ μιά ἐπαναστατική καί μιά ἀντεπαναστατική πτέρυγα, ἡ εἰκόνα τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος παίρνει κάπως διαφορετική ὄψη. Δίπλα στά ἐπαναστατικά στοιχεῖα τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος γεννιοῦνται μέσα ἀπό τήν ἀστική τάξη στοιχεῖα συμβιβαστικά, ἀντιδραστικά, πού προτιμοῦν νά τά φτιάξουν μέ τόν ἰμπεριαλισμό παρά νά ὑποστηρίξουν τήν ὑπόθεση τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς χώρας τους.

Ἀπό δῶ βγαίνει τό καθῆκον τῶν κομμουνιστικῶν στοιχείων τῶν ἀποικιακῶν χωρῶν: νά συσφίξουν τούς δεσμούς μέ τά ἐπαναστατικά στοιχεῖα τῆς ἀστικῆς τάξης, καί πρῶτ' ἀπ' ὅλα μέ τήν ἀγροτιά, ἐνάντια στό συνασπισμό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί τῶν συμφιλιωτικῶν στοιχείων τῆς «δικῆς τους» ἀστικῆς τάξης, γιά νά διεξάγουν μ' ἐπικεφαλῆς τό προλεταριάτο ἕνα πραγματικά ἐπαναστατικό ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό.

Τό συμπέρασμα εἶναι ἕνα: μιά σειρά ἀποικιακές χῶρες ζυγώνουν τώρα στό δικό τους 1905.

Καθῆκον μας εἶναι νά συνενώσουμε τά πρωτοπόρα στοιχεῖα τῶν ἐργατῶν τῶν ἀποικιακῶν χωρῶν σ' ἕνα ἑνιαῖο κομμουνιστικό κόμμα ἱκανό νά καθοδηγήσει τήν ἀναπτυσσόμενη ἐπανάσταση.

Νά τί ἔλεγε ἀπό τό 1922 ἀκόμα ὁ Λένιν γιά τό ἐπαναστατικό κίνημα πού ἀναπτύσσεται στίς ἀποικιακές χῶρες:

«Οἱ σημερινοί „νικητές" τοῦ πρώτου ἰμπεριαλιστικοῦ μακελιοῦ δέν εἶναι σέ θέση νά νικήσουν ἀκόμα καί τή μικρή, μηδαμινά μικρή Ἰρλανδία, δέν εἶναι σέ θέση νά νικήσουν ἀκόμα καί τή σύγχιση πού

δημιούργησαν οἱ ἴδιοι ἀνάμεσά τους στά οἰκονομικά καί νομισματικά ζητήματα. Στό μεταξύ οἱ Ἰνδίες καί ἡ Κίνα βράζουν. Πρόκειται γιά 700 καί πάνω ἑκατομμύρια ἀνθρώπους. Κι ἄν προσθέσουμε τίς γειτονικές καί πέρα γιά πέρα ὅμοιες μ' αὐτές ἀσιατικές χῶρες, ἔχουμε πάνω ἀπό τό μισό πληθυσμό τῆς γῆς. Ἐκεῖ ἐπέρχεται ἀκράτητα, ἐπέρχεται ὅλο καί πιό γοργά ἕνα 1905, μέ τήν ἑξῆς οὐσιαστική καί τεράστια διαφορά, ὅτι τό 1905 ἡ ἐπανάσταση στή Ρωσία μποροῦσε νά γίνει ἀκόμα (τουλάχιστο στήν ἀρχή) ἀπομονωμένα, δηλ. χωρίς νά παρασύρει ἀμέσως ἄλλες χῶρες στήν ἐπανάσταση. Οἱ Ἰνδίες καί ἡ Κίνα ὅμως, ὅπου τώρα πιά ἀναπτύσσεται ἡ ἐπανάσταση, τραβιοῦνται καί τραβήχτηκαν στόν ἐπαναστατικό ἀγώνα, στό ἐπαναστατικό κίνημα, στήν παγκόσμια ἐπανάσταση» (βλ. 3η ἔκδ, τόμ. 27ος, σελ. 293).

Οἱ ἀποικιακές χῶρες βρίσκονται στίς παραμονές τοῦ δικοῦ τους 1905—αὐτό εἶναι τό συμπέρασμα.

Αὐτό εἶναι καί τό νόημα τῶν ἀποφάσεων πού πῆρε ἡ Εὐρεία Ὁλομέλεια τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς πάνω στό ἀποικιακό ζήτημα.

IV

ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΥΧΕΣ ΤΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Περνῶ στήν τέταρτη ὁμάδα ζητημάτων.

Ὡς τώρα μίλησα γιά τίς ἀποφάσεις τῆς κομματικῆς μας Συνδιάσκεψης σχετικά μέ τά ζητήματα πού ἀφοροῦν ἄμεσα τήν Κομμουνιστική Διεθνῆ. Τώρα περνᾶμε στά ζητήματα πού ἔχουν ἄμεση σχέση καί μέ τήν Κομμουνιστική Διεθνῆ καί μέ τό ΚΚΡ (Μπ.) καί πού ἀποτελοῦν ἔτσι τό συνδετικό κρίκο ἀνάμεσα στά ἐξωτερικά καί τά ἐσωτερικά ζητήματα.

Τί ἀντίχτυπο θάχει ἡ προσωρινή σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ στίς τύχες τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας;

Μήπως ἡ σταθεροποίηση αὐτή ἀποτελεῖ τό τέλος ἤ τήν ἀρχή τοῦ τέλους τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης στή χώρα μας;

Μποροῦμε ἄραγε νά χτίσουμε γενικά μέ τίς δικές μας τίς δυνάμεις τό σοσιαλισμό στή χώρα μας, πού εἶναι καθυστερημένη ἀπό τεχνική-οἰκονομική ἄποψη, μέ τόν ὅρο πώς ὁ καπιταλισμός θά διατηρηθεῖ στίς ἄλλες χῶρες γιά μιά λίγο-πολύ μακρόχρονη περίοδο;

Μποροῦμε ἄραγε νά δημιουργήσουμε μιά πλέρια ἐγγύηση ἐνάντια στόν κίνδυνο τῆς ἐπέμβασης, συνεπῶς καί τῆς παλινόρθωσης τῆς παλιᾶς τάξης πραγμάτων στή χώρα μας, ὅσο θά ὑπάρχει ἡ καπιταλιστική περικύκλωση, πού στή συγκεκριμένη στιγμή ἔχει μάλιστα σταθεροποιηθεῖ;

Ὅλα αὐτά εἶναι ἐρωτήματα πού μπαίνουν ἀναπόφευχτα μπροστά μας σχετικά μέ τή νέα κατάσταση στό πεδίο τῶν διεθνῶν σχέσεων καί πού δέ μποροῦμε νά τά παρακάμψουμε χωρίς νά τούς ἔχουμε δόσει ἀκριβῆ καί συγκεκριμένη ἀπάντηση.

Ἡ χώρα μας παρουσιάζει δυό ὁμάδες ἀντιθέσεων. Ἡ μιά ὁμάδα ἀντιθέσεων εἶναι οἱ ἐσωτερικές ἀντιθέσεις πού ὑπάρχουν ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά. Ἡ ἄλλη ὁμάδα ἀντιθέσεων εἶναι οἱ ἐξωτερικές ἀντιθέσεις πού ὑπάρχουν ἀνάμεσα στή χώρα μας, σάν χώρα τοῦ σοσιαλισμοῦ, καί σ' ὅλες τίς ὑπόλοιπες χῶρες, σάν χῶρες τοῦ καπιταλισμοῦ.

Ἄς ἐξετάσουμε τίς δυό αὐτές ὁμάδες ἀντιθέσεων ξεχωριστά.

Φυσικά δέ μποροῦμε ν' ἀρνηθοῦμε ὅτι ὑπάρχουν ορισμένες ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά. Ἀρκεῖ νά θυμηθοῦμε ὅλα ὅσα ἔγιναν καί γίνονται στή χώρα μας σχετικά μέ τήν πολιτική γιά τίς τιμές τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, σχετικά μέ τά ὅρια καί σχετικά μέ

τήν καμπάνια γιά τή μείωση τῶν τιμῶν στά βιομηχανικά προϊόντα κλπ., γιά νά καταλάβουμε πόσο πραγματικές εἶναι αὐτές οἱ ἀντιθέσεις. Μπροστά μας ἔχουμε δυό βασικές τάξεις: τήν τάξη τῶν προλετάριων καί τήν τάξη τῶν ἀτομικῶν ἰδιοχτητῶν, δηλ. τήν ἀγροτιά. Ἀπό τό γεγονός αὐτό ἀπορέει τό ἀναπόφευχτο τῶν ἀντιθέσεων ἀνάμεσά τους. Ὅλο τό ζήτημα εἶναι ἄν μέ τίς δικές μας τίς δυνάμεις μποροῦμε νά ξεπεράσουμε αὐτές τίς ἀντιθέσεις πού ὑπάρχουν ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά. Ὅταν λένε: μποροῦμε ἄραγε νά χτίσουμε τό σοσιαλισμό μέ τίς δικές μας δυνάμεις;—θέλουν νά ποῦν: εἶναι δυνατό ἤ ὄχι νά ξεπεραστοῦν οἱ ἀντιθέσεις πού ὑπάρχουν ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά στή χώρα μας;

Ὁ λενινισμός ἀπαντᾶ σ' αὐτό τό ἐρώτημα καταφατικά: ναί, μποροῦμε νά χτίσουμε τό σοσιαλισμό καί θά τόν χτίσουμε μαζί μέ τήν ἀγροτιά, κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Ποιοί εἶναι οἱ λόγοι, τά αἰτιολογικά μιᾶς τέτιας ἀπάντησης;

Τά αἰτιολογικά αὐτῆς τῆς ἀπάντησης εἶναι ὅτι, ἐκτός ἀπό τίς ἀντιθέσεις, ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά ὑπάρχουν ἐπίσης καί κοινά συμφέροντα πάνω σέ θεμελιακά ζητήματα τῆς ἀνάπτυξης, συμφέροντα πού καλύπτουν ἤ ἐν πάση περιπτώσει μποροῦν νά καλύψουν μέ τό παραπάνω αὐτές τίς ἀντιθέσεις καί πού ἀποτελοῦν τή βάση, τό βάθρο τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν.

Ποιά εἶναι τά κοινά αὐτά συμφέροντα;

Γεγονός εἶναι ὅτι ὑπάρχουν δυό δρόμοι ἀνάπτυξης τῆς γεωργίας: ὁ δρόμος ὁ καπιταλιστικός καί ὁ δρόμος ὁ σοσιαλιστικός. Ὁ καπιταλιστικός δρόμος σημαίνει ἀνάπτυξη μέ τήν ἐξαθλίωση τῆς πλειοψηφίας τῆς ἀγροτιᾶς ἐν ονόματι τοῦ πλουτισμοῦ τῶν ἀνώτερων στρωμάτων τῆς ἀστι-

κῆς τάξης τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ. Ὁ σοσιαλιστικός δρόμος, ἀντίθετα, σημαίνει ἀνάπτυξη μέ τήν ἀδιάκοπη ἄνοδο τῆς εὐημερίας τῆς πλειοψηφίας τῆς ἀγροτιᾶς. Ὅπως τό προλεταριάτο, ἔτσι ἰδιαίτερα καί ἡ ἀγροτιά ἔχουν συμφέρον ν' ἀκολουθήσει ἡ ἀνάπτυξη τό δεύτερο δρόμο, τό σοσιαλιστικό δρόμο. Γιατί ὁ δρόμος αὐτός εἶναι ἡ μοναδική σωτηρία τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τήν ἐξαθλίωση καί τή μισοπεινασμένη ζωή. Περιττό νά ποῦμε ὅτι ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, πού ἔχει στά χέρια της τά βασικά νήματα τῆς οἰκονομίας, θά πάρει ὅλα τά μέτρα γιά νά νικήσει ὁ δεύτερος δρόμος, ὁ σοσιαλιστικός δρόμος. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά εἶναι αὐτονόητο ὅτι ἡ ἀγροτιά ἔχει ζωτικό συμφέρον νά ἀκολουθήσει ἡ ἀνάπτυξη αὐτό τό δεύτερο δρόμο.

Ἀπό τό γεγονός αὐτό ἀπορέει ἡ κοινότητα τῶν συμφερόντων τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς πού καλύπτει τίς ἀντιθέσεις ἀνάμεσά τους.

Νά γιατί ὁ λενινισμός λέει ὅτι μποροῦμε καί πρέπει νά χτίσουμε μιά πλέρια σοσιαλιστική κοινωνία μαζί μέ τήν ἀγροτιά, μέ βάση τή συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν.

Νά γιατί ὁ λενινισμός, στηριγμένος στά κοινά συμφέροντα τῶν προλετάριων καί τῶν ἀγροτῶν, λέει ὅτι ἐμεῖς μποροῦμε καί πρέπει νά ὑπερνικήσουμε μέ τίς δικές μας δυνάμεις τίς ἀντιθέσεις πού ὑπάρχουν ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά.

Ἔτσι βλέπει αὐτό τό ζήτημα ὁ λενινισμός.

Ὅπως φαίνεται ὅμως, δέ συμφωνοῦν ὅλοι οἱ σύντροφοι μέ τό λενινισμό. Νά, λογουχάρη, τί λέει ὁ Τρότσκι γιά τίς ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά:

«Οἱ ὀντιθέσεις πού ὑπάρχουν στήν κατάσταση τῆς ἐργατικῆς κυβέρνησης μιᾶς καθυστερημένης χώρας, πού ὁ πληθυσμός της

εἶναι ἀγροτικός στή συντριπτική του πλειοψηφία, θά μπορέσουν νά βροῦν τή λύση τους μ ο ν ά χ α* σέ διεθνῆ κλίμακα, στό στίβο τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης τοῦ προλεταριάτου» (βλ. τόν πρόλογο τοῦ βιβλίου τοῦ Τρότσκι «Τό 1905»).

Μ' ἄλλα λόγια, δέ μποροῦμε καί δέν εἴμαστε σέ θέση νά ξεπεράσουμε μέ τίς δικές μας τίς δυνάμεις καί νά ἐξαλείψουμε τίς ἐσωτερικές ἀντιθέσεις στή χώρα μας, τίς ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά, γιατί μόνο σάν ἀποτέλεσμα τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης καί μόνο πάνω στή βάση τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης, ὅπως μᾶς λένε, θά μπορέσουμε νά ἐξαλείψουμε αὐτές τίς ἀντιθέσεις καί νά χτίσουμε τελικά τό σοσιαλισμό.

Δέ χρειάζεται κάν νά ποῦμε ὅτι ἡ θέση αὐτή δέν ἔχει τίποτα τό κοινό μέ τό λενινισμό.

Ὁ ἴδιος ὁ Τρότσκι συνεχίζει παρακάτω:

«Χωρίς τήν ἄμεση κρατική ὑποστήριξη τοῦ εὐρωπαϊκοῦ προλεταριάτου ἡ ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας δέ θά μπορέσει νά κρατηθεῖ στήν ἐξουσία καί νά μετατρέψει τήν προσωρινή κυριαρχία της σέ μακρόχρονη σοσιαλιστική διχτατορία. Γι 'αὐτό δέν πρέπει ν' ἀμφιβάλλουμε οὔτε στιγμή» (βλ. Τρότσκι, «Ἡ ἐπανάστασή μας», σελ. 278).

Μ' ἄλλα λόγια, ὡσότου τό προλεταριάτο τῆς Δύσης δέ θάχει πάρει τήν ἐξουσία καί δέ θά μᾶς προσφέρει κρατική ὑποστήριξη, δέ μποροῦμε οὔτε νά ὀνειρευόμαστε ὅτι θά κρατήσουμε τήν ἐξουσία γιά μιά κάπως μακρόχρονη περίοδο.

Παρακάτω:

«Εἶναι μάταιο νά πιστεύουμε—... ὅτι λογουχάρη μιά ἐπαναστατική Ρωσία θά μποροῦσε ν' ἀνθέξει μπροστά σέ μιά συντηρητική Εὐρώπη» (βλ. Ἔργα τοῦ Τρότσκι, τόμ. 3ος, μέρος Ι, σελ. 90).

* Ἡ ὑπογράμμιση εἶναι δική μου—Ι. Στ.

Μ' ἄλλα λόγια, ὅπως βλέπετε, ὄχι μόνο δέ μποροῦμε νά χτίσουμε τό σοσιαλισμό μά καί δέ μποροῦμε νά κρατηθοῦμε, ἔστω καί γιά σύντομο χρονικό διάστημα, «μπροστά σέ μιά συντηρητική Εὐρώπη», ἄν κι ὅλος ὁ κόσμος ξέρει ὅτι ὄχι μόνο κρατηθήκαμε, μά καί ἀποκρούσαμε μιά σειρά λυσσασμένες ἐπιθέσεις τῆς συντηρητικῆς Εὐρώπης ἐνάντια στή χώρα μας.

Καί τέλος:

«Μιά πραγματική ἄνοδος τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας στή Ρωσία—λέει ὁ Τρότσκι—θά γίνει δυνατή *μόνο ὕστερα ἀπό τή νίκη** τοῦ προλεταριάτου στίς σπουδαιότερες χῶρες τῆς Εὐρώπης» (βλ. στό ἴδιο, σελ. 93).

Μοῦ φαίνεται πώς εἶναι ξεκάθαρο.

Ἀνάφερα, σύντροφοι, αὐτές τίς περικοπές γιά νά τίς ἀντιπαραθέσω σέ περικοπές ἀπό τά ἔργα τοῦ Λένιν καί νά σᾶς δόσω ἔτσι τή δυνατότητα νά συλλάβετε τή βασική οὐσία τοῦ ζητήματος γιά τή δυνατότητα νά οἰκοδομηθεῖ μιά πλέρια σοσιαλιστική κοινωνία στή χώρα τῆς προλεταριακῆς διχτατορίας πού εἶναι περικυκλωμένη ἀπό καπιταλιστικά κράτη.

Ἄς περάσουμε τώρα στίς περικοπές ἀπό τά ἔργα τοῦ Λένιν.

Νά τί ἔγραφε ὁ Λένιν τό 1915 ἀκόμα, τόν καιρό τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου:

«Ἡ ἀνισόμετρη οἰκονομική καί πολιτική ἀνάπτυξη εἶναι ἀπόλυτος νόμος τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἀπ' ἐδῶ βγαίνει ὅτι εἶναι δυνατή ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στήν ἀρχή σέ λίγες ἤ καί σέ μιά μόνο, ξεχωριστά παρμένη, καπιταλιστική χώρα. Τό νικηφόρο προλεταριάτο αὐτῆς τῆς χώρας, ἀφοῦ ἀπαλλοτριώσει τούς καπιταλιστές καί ὀργανώσει τή σοσιαλιστική παραγωγή στή χώρα του, θά ὀρθωθεῖ *ἐνάντια* στόν ὑπόλοιπο καπιταλιστικό κόσμο, παίρνοντας μαζί του

* Ἡ ὑπογράμμιση εἶναι δική μου—Ι. Στ.

τίς καταπιεζόμενες τάξεις τῶν ἄλλων χωρῶν, ἀνάβοντας στίς χῶρες αὐτές ἐξεγέρσεις ἐνάντια στούς καπιταλιστές, δρώντας σέ περίπτωση ἀνάγκης ἀκόμα καί μέ στρατιωτική δύναμη ἐνάντια στίς ἐκμεταλλεύτριες τάξεις καί τά κράτη τους» ... Γιατί «δέν εἶναι δυνατή ἡ ἐλεύθερη συνένωση τῶν ἐθνῶν στό σοσιαλισμό, χωρίς λίγο-πολύ μακρόχρονη καί ἐπίμονη πάλη τῶν σοσιαλιστικῶν δημοκρατιῶν ἐνάντια στά καθυστερημένα κράτη» (βλ. 3η ἔκδ., τόμ. 18ος, σελ. 232-233).

Μ' ἄλλα λόγια, ἡ χώρα τῆς προλεταριακῆς διχτατορίας, πού εἶναι περικυκλωμένη ἀπό τούς καπιταλιστές, μπορεῖ, ὅπως φαίνεται, ὄχι μόνο νά ἐξαλείψει μέ τίς δικές της δυνάμεις τίς ἐσωτερικές ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά, μά ἀκόμα μπορεῖ καί πρέπει νά χτίσει τό σοσιαλισμό, νά ὀργανώσει στή χώρα του τή σοσιαλιστική οἰκονομία καί νά συγκροτήσει ἔνοπλη δύναμη γιά νά βοηθήσει τούς προλετάριους τῶν γύρω χωρῶν στόν ἀγώνα τους γιά τήν ἀνατροπή τοῦ κεφαλαίου.

Αὐτή εἶναι ἡ βασική θέση τοῦ λενινισμοῦ γιά τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα.

Τό ἴδιο πράγμα, ἄν καί μέ κάπως διαφορετική μορφή, λέει ὁ Λένιν τό 1920 στό 8ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ, σέ σχέση μέ τό ζήτημα τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς χώρας μας:

«Κομμουνισμός ἴσον Σοβιετική ἐξουσία σύν ἐξηλεκτρισμός ὅλης τῆς χώρας. Διαφορετικά ἡ χώρα θά παραμείνει μικροαγροτική, κι αὐτό πρέπει νά τό νιώσουμε ξεκάθαρα. Εἴμαστε πιό ἀδύνατοι ἀπό τόν καπιταλισμό, ὄχι μόνο σέ παγκόσμια κλίμακα, μά καί μέσα στή χώρα. Αὐτό τό ξέρουν ὅλοι. Αὐτό τόχουμε νιώσει καί θά κάνουμε ἔτσι, ὥστε ἡ οἰκονομική βάση ἀπό μικροαγροτική νά μετατραπεῖ σέ μεγαλοβιομηχανική. Μόνο ὅταν θάχει ἐξηλεκτριστεῖ ἡ χώρα, ὅταν ἡ βιομηχανία, ἡ ἀγροτική οἰκονομία καί οἱ μεταφορές θάχουν στηριχτεῖ πάνω στήν τεχνική βάση τῆς σύγχρονης μεγάλης βιομηχανίας, μόνο τότε θά νικήσουμε *ὁριστικά**» (βλ. 3η ἔκδ. τόμ. 26ος, σελ. 46-47).

* Ἡ ὑπογράμμιση εἶναι δική μου—Ι. Στ.

Μ' ἄλλα λόγια, ὁ Λένιν ἀναγνωρίζει πέρα γιά πέρα τίς τεχνικές δυσκολίες τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας, δέ βγάζει ὅμως ἀπό δῶ καθόλου τό λαθεμένο συμπέρασμα ὅτι «ἡ πραγματική ἄνοδος τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας στή Ρωσία θά γίνει δυνατή μόνο ὕστερα ἀπό τή νίκη τοῦ προλεταριάτου στίς σπουδαιότερες χῶρες τῆς Εὐρώπης», ἀλλά πιστεύει ὅτι μποροῦμε νά ξεπεράσουμε αὐτές τίς δυσκολίες μέ τίς δικές μας δυνάμεις, γιά νά πετύχουμε τήν «όριστική νίκη», δηλ. τήν οἰκοδόμηση τοῦ πλέριου σοσιαλισμοῦ.

Καί νά τί λέει ὁ Λένιν ἕνα χρόνο ἀργότερα, τό 1921:

«10-20 χρόνια σωστές σχέσεις μέ τήν ἀγροτιά καί ἐξασφαλίσαμε τή νίκη σέ παγκόσμια κλίμακα* (ἀκόμα κι ἄν ἀργοπορήσουν οἱ προλεταριακές ἐπαναστάσεις πού ὡριμάζουν)» («Σχέδιο καί σημειώσεις γιά τή μπροσούρα „Ὁ φόρος σέ εἶδος"», 1921 —βλ. 3η ἔκδ., τόμ. 26ος, σελ. 313).

Μ' ἄλλα λόγια, ὁ Λένιν ἀναγνωρίζει πέρα γιά πέρα τίς πολιτικές δυσκολίες τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας, δέ βγάζει ὅμως ἀπό δῶ καθόλου τό λαθεμένο συμπέρασμα ὅτι «χωρίς τήν ἄμεση κρατική ὑποστήριξη τοῦ εὐρωπαϊκοῦ προλεταριάτου ἡ ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας δέ θά μπορέσει νά κρατηθεῖ στήν ἐξουσία», ἀλλά ἔχει τή γνώμη ὅτι μέ μιά σωστή πολιτική ἀπέναντι στήν ἀγροτιά μποροῦμε νά πετύχουμε πέρα γιά πέρα τή «νίκη σέ παγκόσμια κλίμακα», μέ τήν ἔννοια τῆς οἰκοδόμησης τοῦ πλέριου σοσιαλισμοῦ.

Καί τί εἶναι σωστή πολιτική ἀπέναντι στήν ἀγροτιά; Σωστή πολιτική ἀπέναντι στήν ἀγροτιά εἶναι κάτι πού ἐξαρτιέται ὁλοκληρωτικά ἀπό μᾶς καί μόνο ἀπό μᾶς, σάν

* Ἡ ὑπογράμμιση εἶναι δική μου—Ι. Στ.

κόμμα πού καθοδηγεῖ τήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας.

Τό ἴδιο πράγμα, μά μέ ἀκόμα μεγαλύτερη σαφήνεια λέει ὁ Λένιν τό 1922 στά σημειώματά του γιά τούς συνεταιρισμούς:

«Πραγματικά, ἡ ἐξουσία τοῦ κράτους πάνω σ' ὅλα τά μεγάλα μέσα παραγωγῆς, ἡ ἐξουσία τοῦ κράτους στά χέρια τοῦ προλεταριάτου, ἡ συμμαχία αὐτοῦ τοῦ προλεταριάτου μέ τά πολλά ἑκατομμύρια τούς μικρούς καί τούς πολύ μικρούς ἀγρότες, ἡ ἐξασφάλιση τῆς καθοδήγησης τῆς ἀγροτιᾶς ἀπ' τό προλεταριάτο αὐτό κλπ., μήπως ὅλα αὐτά δέν εἶναι ὅ,τι χρειάζεται γιά νά χτίσουμε μέ τό συνεταιρισμό καί μόνο μέ τό συνεταιρισμό, πού πρῶτα τόν μεταχειριζόμασταν σάν μικρομπακάλικο καί πού ἀπό ὁρισμένη πλευρά ἔχουμε τό δικαίωμα νά τόν μεταχειριζόμαστε σάν τέτιο καί σήμερα στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ—μήπως ὅλα αὐτά δέν εἶναι ὅ,τι χρειάζεται γιά νά χτίσουμε τήν πλέρια σοσιαλιστική κοινωνία;*. Αὐτό δέν εἶναι ἀκόμα οἰκοδόμηση τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας, εἶναι ὅμως ὅ,τι χρειάζεται καί εἶναι ἀρκετό* γι' αὐτή τήν οἰκοδόμηση» (βλ. 3η ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 392).

Μ' ἄλλα λόγια, βλέπουμε ὅτι στίς συνθῆκες τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου ἔχουμε ὅλα τά ἀναγκαῖα δεδομένα γιά νά χτίσουμε τήν πλέρια σοσιαλιστική κοινωνία, ξεπερνώντας ὅλες τίς ἐσωτερικές δυσκολίες, γιατί μποροῦμε καί πρέπει νά τίς ξεπεράσουμε μέ τίς δικές μας δυνάμεις.

Μοῦ φαίνεται πώς εἶναι ξεκάθαρο.

Ὁ Λένιν καταπολεμᾶ καί ἀνατρέπει σάν κάτι πού δέ συμβιβάζεται μέ τό σοσιαλισμό, τήν ἀντίρηση ὅτι ἡ σχετική οἰκονομική καθυστέρηση τῆς χώρας μας ἀποκλείει τή δυνατότητα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ.

* Οἱ ὑπογραμμίσεις εἶναι δικές μου—Ι. Στ.

«Εἶναι ἀφάνταστα στερεότυπο τό ἐπιχείρημά τους—λέει ὁ Λένιν—πού τό ἔμαθαν ἀπ' ἔξω τόν καιρό τῆς ἀνάπτυξης τῆς δυτικοευρωπαϊκῆς σοσιαλδημοκρατίας καί πού συνίσταται στό νά λένε ὅτι δέν ἔχουμε ὡριμάσει γιά τό σοσιαλισμό, ὅτι δέν ἔχουμε, ὅπως ἐκφράζονται διάφοροι ἀπό τούς „σοφούς" αὐτούς κύριους, τίς ἀντικειμενικές οἰκονομικές προϋποθέσεις γιά τό σοσιαλισμό» (βλ. 3η ἔκδ., τόμ. 27ος, σελ. 399).

Στήν ἀντίθετη περίπτωση δέν ὑπῆρχε λόγος νά πάρουμε τήν ἐξουσία τόν Ὀχτώβρη καί νά κάνουμε τήν Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση. Γιατί, ἄν ἡ δυνατότητα καί ἡ ἀνάγκη τῆς οἰκοδόμησης μιᾶς πλέριας σοσιαλιστικῆς κοινωνίας ἀποκλείεται γιά τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο λόγο, τότε χάνει ἔτσι τό νόημά της καί ἡ Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση. Ὅποιος ἀρνιέται τή δυνατότητα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά χώρα, πρέπει ὑποχρεωτικά νά ἀρνηθεῖ καί τή δικαίωση τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης. Κι ἀντίστροφα: Ὅποιος δέν πιστεύει στόν Ὀχτώβρη, δέ μπορεῖ νά παραδέχεται τή δυνατότητα τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ μέσα στίς συνθῆκες τῆς καπιταλιστικῆς περικύκλωσης. Ὑπάρχει πλέρια καί ἄμεση σχέση ἀνάμεσα στήν ἔλλειψη πίστης στόν Ὀχτώβρη καί στή μή παραδοχή τῶν σοσιαλιστικῶν δυνατοτήτων στή χώρα μας.

«Ξέρω βέβαια—λέει ὁ Λένιν—ὅτι ὑπάρχουν μερικοί σοφοί ἄνθρωποι πού θεωροῦν τόν ἑαυτό τους πολύ ἔξυπνο, πού αὐτονομάζονται μάλιστα σοσιαλιστές καί πού βεβαιώνουν ὅτι δέν ἔπρεπε νά πάρουμε τήν ἐξουσία ὥσπου νά ξεσπάσει ἡ ἐπανάσταση σ' ὅλες τίς χῶρες. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί δέν ὑποψιάζονται ὅτι μιλώντας ἔτσι ἀπομακρύνονται ἀπό τήν ἐπανάσταση καί περνᾶνε μέ τό μέρος τῆς ἀστικῆς τάξης. Νά περιμένουμε ὥσπου οἱ ἐργαζόμενες τάξεις νά κάνουν τήν ἐπανάσταση σέ παγκόσμια κλίμακα, σημαίνει νά κοκαλώσουμε ὅλοι περιμένοντας. Αὐτό εἶναι παραλογισμός» (βλ. 3η ἔκδ., τόμ. 23ος, σελ. 9).

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα μέ τίς ἀντιθέσεις τῆς πρώτης κατηγορίας, μέ τίς ἀντιθέσεις ἐσωτερικοῦ χαρακτήρα, μέ

τό ζήτημα τῆς δυνατότητας νά οἰκοδομηθεῖ ὁ σοσιαλισμός μέσα στίς συνθῆκες τῆς κεφαλαιοκρατικῆς περικύκλωσης.

Ἄς περάσουμε τώρα στίς ἀντιθέσεις τῆς δεύτερης κατηγορίας, στίς ἐξωτερικές ἀντιθέσεις πού ὑπάρχουν ἀνάμεσα στή χώρα μας, τή χώρα τοῦ σοσιαλισμοῦ, καί σ' ὅλες τίς ὑπόλοιπες χῶρες, τίς χῶρες τοῦ καπιταλισμοῦ.

Σέ τί συνίστανται αὐτές οἱ ἀντιθέσεις;

Συνίστανται στό ὅτι ὅσο θά ὑπάρχει ἡ κεφαλαιοκρατική περικύκλωση, θά ὑπάρχει καί ὁ κίνδυνος ἐπέμβασης ἀπό μέρους τῶν κεφαλαιοκρατικῶν χωρῶν καί ὅσο θά ὑπάρχει αὐτός ὁ κίνδυνος, θά ὑπάρχει καί ὁ κίνδυνος τῆς παλινόρθωσης, ὁ κίνδυνος ν' ἀποκατασταθεῖ ἡ καπιταλιστική τάξη πραγμάτων στή χώρα μας.

Μπορεῖ ἄραγε νά ἔχει κανείς τή γνώμη ὅτι οἱ ἀντιθέσεις αὐτές εἶναι δυνατό νά ξεπεραστοῦν πέρα γιά πέρα ἀπό μιά μόνη χώρα; Ὄχι, δέ μπορεῖ. Γιατί οἱ προσπάθειες μιᾶς μόνης χώρας, κι ἄν ἀκόμα ἡ χώρα αὐτή εἶναι χώρα τῆς προλεταριακῆς διχτατορίας, δέν ἀρκοῦν γιά νά τήν ἐξασφαλίσουν ὁλοκληρωτικά ἀπό τόν κίνδυνο μιᾶς ἐπέμβασης. Γι' αὐτό τό λόγο ἡ πλέρια ἐξασφάλιση ἀπό ἐπέμβαση, συνεπῶς καί ἡ οριστική νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ εἶναι δυνατή μόνο σέ παγκόσμια κλίμακα, μόνο σάν ἀποτέλεσμα τῶν κοινῶν προσπαθειῶν τῶν προλετάριων μιᾶς σειρᾶς χωρῶν, ἤ ἀκόμα καλύτερα μόνο σάν ἀποτέλεσμα τῆς νίκης τῶν προλετάριων μερικῶν χωρῶν.

Τί θά πεῖ ὁριστική νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ;

Ὁριστική νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ θά πεῖ πλέρια ἐγγύηση ἀπό τίς ἀπόπειρες ἐπέμβασης, συνεπῶς καί παλινόρθωσης, γιατί μιά κάπως σοβαρή ἀπόπειρα παλινόρθωσης δέ μπορεῖ νά γίνει παρά μόνο μέ σοβαρή ὑποστήριξη ἀπό τά ἔξω, μόνο μέ τήν ὑποστήριξη τοῦ διεθνοῦς κεφαλαίου. Γι' αὐτό ἡ ὑποστήριξη τῆς ἐπανάστασής μας

ἀπό τούς ἐργάτες ὅλων τῶν χωρῶν καί πολύ περισσότερο ἡ νίκη αὐτῶν τῶν ἐργατῶν, ἔστω καί σέ μερικές χῶρες, εἶναι ὁ ἀπαραίτητος ὅρος γιά τήν πλέρια ἐξασφάλιση τῆς πρώτης νικήτριας χώρας ἀπό τίς ἀπόπειρες ἐπέμβασης καί παλινόρθωσης, εἶναι ὁ ἀπαραίτητος ὅρος γιά τήν ὁριστική νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ.

«Ὅσο ἡ Σοβιετική μας δημοκρατία—λέει ὁ Λένιν—θά παραμένει μοναχική ἄκρη ὅλου τοῦ καπιταλιστικοῦ κόσμου, θἆταν πέρα γιά πέρα γελοία φαντασιοπληξία καί οὐτοπία νά σκεφτόμαστε... ὅτι θά ἐξαφανιστοῦν αὐτοί ἤ ἐκεῖνοι οἱ κίνδυνοι. Φυσικά, ὅσον καιρό θά παραμένουν τέτιες θεμελιακές ἀντιθέσεις, θά παραμένουν καί οἱ κίνδυνοι, καί δέ μπορεῖς νά τούς ξεφύγεις μέ κανένα τρόπο» (βλ. 3η ἔκδ., τόμ. 26ος, σελ. 29).

Καί παρακάτω:

«Ζοῦμε ὄχι μόνο μέσα σ' ἕνα κράτος ἀλλά καί μέσα σ' ἕνα *σύστημα κρατῶν* καί ἡ ὕπαρξη τῆς Σοβιετικῆς δημοκρατίας δίπλα στά ἰμπεριαλιστικά κράτη δέ μπορεῖ νά νοηθεῖ γιά ἕνα μεγάλο χρονικό διάστημα. Τελικά θά νικήσει εἴτε τό ἕνα εἴτε τό ἄλλο» (βλ. 3η ἔκδ., τόμ. 24ος, σελ. 122).

Νά γιατί λέει ὁ Λένιν ὅτι:

«Μποροῦμε νά νικήσουμε ὁριστικά μόνο σέ παγκόσμια κλίμακα καί μόνο μέ τίς κοινές προσπάθειες τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν χωρῶν» (βλ. 3η ἔκδ., τόμ. 23ος, σελ. 9).

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα μέ τίς ἀντιθέσεις τῆς δεύτερης κατηγορίας.

Ὅποιος μπερδεύει τήν πρώτη ὁμάδα ἀντιθέσεων, πού μποροῦν νά ξεπεραστοῦν πέρα γιά πέρα μέ τίς προσπάθειες μιᾶς μόνης χώρας, μέ τή δεύτερη ὁμάδα ἀντιθέσεων, πού γιά τή λύση τους ἀπαιτοῦνται οἱ προσπάθειες τῶν προλετάριων κάμποσων χωρῶν, κάνει τό πιό χοντροκομμένο λάθος ἀπέναντι στό λενινισμό, αὐτός εἴτε εἶναι μπερδεψάρης, εἴτε εἶναι ἀδιόρθωτος ὀπορτουνιστής.

Ἕνα μικρό παράδειγμα τέτιας σύγχισης θά μποροῦσε ν' ἀποτελέσει τό γράμμα πού μοῦ ἔστειλε κάποιος σύντροφος φέτος τό Γενάρη σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα. Ὁ σύντροφος αὐτός γράφει μέ ἀπορία:

«Λέτε ὅτι ἡ λενινιστική θεωρία... συνίσταται στό ὅτι ὁ *σοσιαλισμός μπορεῖ νά νικήσει σέ μιά μόνη χώρα*. Ἐγώ, δυστυχῶς, δέ βρῆκα στά ἀντίστοιχα χωρία τοῦ Λένιν ὑποδείξεις γιά τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα».

Τό δυστύχημα φυσικά δέν εἶναι ὅτι ὁ σύντροφος αὐτός, πού τόν θεωρῶ ἕναν ἀπό τούς καλύτερους συντρόφους τῆς σπουδάζουσας νεολαίας μας, «δέ βρῆκε στ' ἀντίστοιχα χωρία τοῦ Λένιν ὑποδείξεις γιά τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα». Θἄρθει καιρός πού θά διαβάσει καί θά βρεῖ ἐπιτέλους αὐτές τίς ὑποδείξεις. Τό δυστύχημα εἶναι ὅτι μπέρδεψε τίς ἐσωτερικές ἀντιθέσεις μέ τίς ἐξωτερικές ἀντιθέσεις καί μπλέχτηκε ὁριστικά μέσα σ' αὐτό τό μπέρδεμα. Ἴσως δέ θἆναι περιττό νά σᾶς κάνω γνωστή τήν ἀπάντησή μου στό γράμμα αὐτοῦ τοῦ συντρόφου. Νάτην:

«Δέν πρόκειται γιά τήν *πλέρια* νίκη, ἀλλά γιά τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ γενικά, δηλαδή γιά τό διώξιμο τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, γιά τό πάρσιμο τῆς ἐξουσίας, γιά τήν ἀπόκρουση τῶν ἐπιθέσεων τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί γιά τό ἀρχίνημα τῆς οἰκοδόμησης τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας—ὅλα αὐτά μποροῦν νά ἐπιτευχθοῦν πέρα γιά πέρα ἀπό τό προλεταριάτο σέ μιά μόνη χώρα, ἡ πλέρια ὅμως ἐγγύηση ἐνάντια στήν παλινόρθωση μπορεῖ νά ἐξασφαλιστεῖ μόνο σάν ἀποτέλεσμα τῶν „κοινῶν προσπαθειῶν τῶν προλετάριων μερικῶν χωρῶν".

Θά ἦταν ἀνόητο ν' ἀρχίζαμε τήν Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση στή Ρωσία μέ τήν πεποίθηση ὅτι τό νικηφόρο προλεταριάτο τῆς Ρωσίας, ἔχοντας ἔκδηλη τή συμπάθεια τῶν προλετάριων τῶν ἄλλων χωρῶν, χωρίς ὅμως τή νίκη σέ μερικές χῶρες, „δέ μπορεῖ νά κρατηθεῖ ἀπέναντι στή συντηρητική Εὐρώπη". Αὐτό δέν εἶ-

ναι μαρξισμός μά ὁ πιό κοινός ὀπορτουνισμός, τροτσκισμός καί ὅ,τι ἄλλο θέλετε. Ἄν ἡ θεωρία τοῦ Τρότσκι ἦταν σωστή, τότε δέ θἄχε δίκιο ὁ Ἰλίτς πού βεβαιώνει ὅτι θά μετατρέψουμε τή Ρωσία τῆς ΝΕΠ σέ σοσιαλιστική, ὅτι ἔχουμε „ὅ λ α ὅσα χρειάζονται γιά τήν ἀνοικοδόμηση μιᾶς π λ έ ρ ι α ς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας“* (βλ. «Γιά τό συνεταιρισμό») . . .

Τό πιό ἐπικίνδυνο στήν πολιτική μας πραχτική εἶναι ἡ προσπάθεια νά βλέπουμε τή νικήτρια προλεταριακή χώρα σάν κάτι τό παθητικό καί ἱκανό νά κάνει μόνο βῆμα σημειωτόν ὥς τή στιγμή πού θά φτάσει ἡ βοήθεια ἀπό τούς νικητές προλετάριους τῶν ἄλλων χωρῶν. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι μέσα σέ πέντε-δέκα χρόνια ὕπαρξης τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος στή Ρωσία δέ θάχει γίνει ἀκόμα ἡ ἐπανάσταση στή Δύση. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι παρ' ὅλα αὐτά ἡ δημοκρατία μας διατηρεῖται σ' αὐτή τήν περίοδο σάν σοβιετική δημοκρατία πού οἰκοδομεῖ τή σοσιαλιστική οἰκονομία μέσα στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ—ἔχετε λοιπόν τή γνώμη ὅτι μέσα σ' αὐτά τά πέντε-δέκα χρόνια ἡ χώρα μας θά ἀσχολεῖται μέ ἀεροκοπανίσματα καί ὄχι μέ τήν ὀργάνωση τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας; Ἀρκεῖ νά βάλει κανείς αὐτό τό ἐρώτημα γιά νά καταλάβει πόσο ἐπικίνδυνη εἶναι ἡ θεωρία τῆς ἄρνησης τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα.

Μήπως ὅμως αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ νίκη αὐτή θά εἶναι πλέρια, ὁριστική; Ὄχι, δέ σημαίνει... γιατί, ὅσο θά ὑπάρχει ἡ καπιταλιστική περικύκλωση, θά ὑπάρχει πάντα ὁ κίνδυνος στρατιωτικῆς ἐπέμβασης». (Γενάρης 1925).

Ἔτσι ἔχει ἡ ὑπόθεση γιά τίς τύχες τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας ἀπό τήν ἄποψη τῆς γνωστῆς ἀπόφασης τῆς 14ης Συνδιάσκεψης τοῦ κόμματός μας.

V

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Περνῶ στήν πέμπτη ὁμάδα ζητημάτων.

Πρίν περάσω στίς ἀποφάσεις τῆς 14ης Συνδιάσκεψης πού πραγματεύονται τήν πολιτική τοῦ κόμματος στό χω-

* Οἱ ὑπογραμμίσεις παντοῦ εἶναι δικές μου—Ι. Στ.

ριό, θά ἤθελα νά σταθῶ μέ λίγα λόγια πάνω στό θόρυβο πού ξεσήκωσε ὁ ἀστικός τύπος σέ σχέση μέ τήν κριτική πού ἔκανε τό κόμμα μας γιά τίς ἐλλείψεις μας στό χωριό. Ὁ ἀστικός τύπος χοροπηδάει ἀπό τή χαρά του βεβαιώνοντας τούς πάντες καί τά πάντα ὅτι ἡ ἀνοιχτή κριτική τῶν ἐλλείψεών μας εἶναι ἔνδειξη ἀδυναμίας τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ἔνδειξη ἀποσύνθεσης καί κατάρευσής της. Περιττό νά ποῦμε ὅτι ὅλος αὐτός ὁ θόρυβος εἶναι πέρα γιά πέρα τεχνητός καί ψεύτικος.

Ἡ αὐτοκριτική εἶναι ἔνδειξη δύναμης καί ὄχι ἀδυναμίας τοῦ κόμματός μας. Μόνο ἕνα ἰσχυρό κόμμα πού ἔχει ρίζες στή ζωή καί τραβᾶ πρός τή νίκη μπορεῖ νά ἐπιτρέψει στόν ἑαυτό του νά κάνει μπροστά στά μάτια ὅλου τοῦ λαοῦ ἀμείλιχτη κριτική τῶν ἐλλείψεων πού παρουσίασε καί θά παρουσιάζει πάντα. Τό κόμμα πού κρύβει τήν ἀλήθεια ἀπό τό λαό, τό κόμμα πού φοβᾶται τό φῶς καί τήν κριτική δέν εἶναι κόμμα ἀλλά κλίκα ἀπατεώνων καταδικασμένων νά χαθοῦν. Οἱ κύριοι κεφαλαιοκράτες μᾶς μετρᾶνε μέ τό δικό τους μέτρο. Φοβοῦνται τό φῶς καί κρύβουν μέ ἐπιμέλεια τήν ἀλήθεια ἀπό τό λαό, σκεπάζοντας τίς ἐλλείψεις τους μέ τήν πομπώδικη ταμπέλα: ὅλα πᾶνε καλά. Καί νά λοιπόν πού νομίζουν ὅτι κι ἐμεῖς, οἱ κομμουνιστές, θά πρέπει νά κρύβουμε τήν ἀλήθεια ἀπό τό λαό. Φοβοῦνται τό φῶς, γιατί ἀρκεῖ νά ἐπιτρέψουν μιά κάπως σοβαρή αὐτοκριτική, μιά κάπως ἐλεύθερη κριτική τῶν ἐλλείψεών τους, γιά νά μή μείνει πέτρα πάνω στήν πέτρα ἀπό τό ἀστικό καθεστώς. Σκέφτονται λοιπόν πώς, ἄν ἐμεῖς, οἱ κομμουνιστές, ἐπιτρέπουμε τήν αὐτοκριτική, αὐτό εἶναι σημάδι ὅτι εἴμαστε κυκλωμένοι καί κρεμόμαστε στόν ἀέρα. Μᾶς μετρᾶνε μέ τό δικό τους μέτρο οἱ ἀξιότιμοι ἀστοί καί σοσιαλδημοκράτες. Μόνο τά κόμματα πού ἀνήκουν στό παρελθόν καί εἶναι καταδικα-

σμένα νά χαθοῦν μποροῦν νά φοβοῦνται τό φῶς καί τήν κριτική. Ἐμεῖς δέ φοβούμαστε οὔτε τό ἕνα οὔτε τό ἄλλο, δέ φοβούμαστε, γιατί εἴμαστε κόμμα πού βρίσκεται σέ ἄνοδο, κόμμα πού τραβάει πρός τή νίκη. Νά γιατί ἡ αὐτοκριτική, πού γίνεται ἐδῶ καί μερικούς μῆνες, εἶναι σημάδι τεράστιας δύναμης καί ὄχι ἀδυναμίας τοῦ κόμματός μας, μέσο γιά τή στερέωσή του καί ὄχι γιά τήν ἀποσύνθεσή του.

Καί τώρα ἄς περάσουμε στό ζήτημα τῆς πολιτικῆς τοῦ κόμματος στό χωριό.

Ποιούς καινούργιους παράγοντες θά μπορούσαμε νά σημειώσουμε στό χωριό σέ σχέση μέ τή νέα ἐσωτερική καί διεθνῆ κατάσταση;

Νομίζω ὅτι θά μπορούσαμε νά σημειώσουμε τέσσερα βασικά γεγονότα:

1) τήν ἀλλαγή τῆς διεθνοῦς κατάστασης καί τήν ἐπιβράδυνση τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐπανάστασης, πού μᾶς ὑπαγορεύουν νά διαλέξουμε λιγότερο ὀδυνηρούς ἄν καί μακρόχρονους δρόμους γιά τό τράβηγμα τῆς ἀγροτιᾶς στή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση, γιά τήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ μαζί μέ τήν ἀγροτιά·

2) τήν οἰκονομική ἀνάπτυξη τοῦ χωριοῦ καί τό προτσές τῆς διαφοροποίησης τῆς ἀγροτιᾶς, πού ἀπαιτοῦν τήν ἐξάλειψη τῶν ἐπιβιώσεων τοῦ πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ στό χωριό·

3) τήν πολιτική δραστηριότητα τῆς ἀγροτιᾶς πού ἀπαιτεῖ τήν ἀλλαγή τῶν παλιῶν μεθόδων καθοδήγησης καί διοίκησης στό χωριό·

4) τίς ἐπανεκλογές τῶν Σοβιέτ, πού ἀποκάλυψαν τό ἀναμφισβήτητο γεγονός ὅτι σέ μιά ὁλόκληρη σειρά περιφέρειες τῆς χώρας μας ὁ μεσαῖος ἀγρότης βρέθηκε στό πλευρό τοῦ κουλάκου ἐνάντια στό φτωχό ἀγρότη.

Ποιό εἶναι, σχετικά μ' αὐτά τά νέα γεγονότα, τό βασικό καθῆκον τοῦ κόμματος στό χωριό;

Μερικοί σύντροφοι, ξεκινώντας ἀπό τό γεγονός τῆς διαφοροποίησης τοῦ χωριοῦ, φτάνουν στό συμπέρασμα ὅτι τό βασικό καθῆκον τοῦ κόμματος εἶναι νά ἀνάψει τήν ταξική πάλη στό χωριό. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Πρόκειται γιά κούφια φλυαρία. Δέν εἶναι αὐτό τό κύριο καθῆκον μας σήμερα. Αὐτό εἶναι ἐπανάληψη τῶν παλιῶν μενσεβίκικων τραγουδιῶν ἀπό τήν παλιά μενσεβίκικη ἐγκυκλοπαίδεια.

Τό κύριο σήμερα δέν εἶναι καθόλου ν' ἀνάψουμε τήν ταξική πάλη στό χωριό. Τό *κύριο σήμερα εἶναι νά συσπειρώσουμε τούς μεσαίους ἀγρότες γύρω ἀπό τό προλεταριάτο, νά τούς ξανακατακτήσουμε.* Τό βασικό σήμερα εἶναι νά δεθοῦμε μέ τή βασική μάζα τῆς ἀγροτιᾶς, νά ἀνεβάσουμε τό ὑλικό καί πολιτιστικό της ἐπίπεδο καί νά τραβήξουμε μπροστά μαζί μ' αὐτή τή βασική μάζα στό δρόμο πρός τό σοσιαλισμό. Τό κύριο εἶναι νά χτίσουμε τό σοσιαλισμό μαζί μέ τήν ἀγροτιά, ἀπαραίτητα μαζί μέ τήν ἀγροτιά καί ἀπαραίτητα κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τῆς ἐργατικῆς τάξης, γιατί ἡ καθοδήγηση ἀπό τήν ἐργατική τάξη ἀποτελεῖ τή βασική ἐγγύηση ὅτι ἡ οἰκοδόμηση θά ἀκολουθήσει τό δρόμο πρός τό σοσιαλισμό.

Αὐτό εἶναι σήμερα τό βασικό καθῆκον τοῦ κόμματος.

Ἴσως δέ θά ἦταν περιττό νά θυμηθοῦμε τά σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα λόγια τοῦ Ἰλίτς, πού τά εἶπε τή στιγμή πού ἄρχισε νά ἐφαρμόζεται ἡ ΝΕΠ καί πού διατηροῦν ὅλη τήν ἰσχή τους ὥς τά σήμερα:

«Ὅλη ἡ οὐσία τῆς ὑπόθεσης εἶναι νά τραβᾶμε τώρα μπροστά σάν μιά ἀσύγκριτα πιό πλατιά καί πιό ἰσχυρή μάζα, καί ὄχι διαφορετικά παρά μόνο μαζί μέ τήν ἀγροτιά» (βλ. 3η ἔκδ., τόμ. 27ος, σελ. 272).

Καί παρακάτω:

«Νά συσφίξουμε τούς δεσμούς μας μέ τήν ἀγροτική μάζα,
τήν ἁπλή ἐργαζόμενη ἀγροτιά καί νά ἀρχίσουμε νά τραβᾶμε μπρο-
στά ἀσύγκριτα, ἀπείρως πιό ἀργά ἀπ' ὅ,τι ὀνειρευόμασταν, ἀλλά
μέ τέτιον τρόπο πού νά κινεῖται πραγματικά μαζί μας ὅλη ἡ μά-
ζα. Τότε μέ τόν καιρό θάχουμε μιά τέτια ἐπιτάχυνση αὐτῆς τῆς
κίνησης, πού σήμερα δέ μποροῦμε οὔτε καί νά τήν ὀνειρευτοῦμε»
(βλ. 3η ἔκδ., τόμ. 27ος, σελ. 231-232).

Σέ συνδυασμό μ' αὐτά μπαίνουν μπροστά μας δυό βα-
σικά καθήκοντα στό χωριό.

1) Πρῶτο, πρέπει νά πετύχουμε νά ἐνταχθεῖ τό νοι-
κοκυριό τοῦ ἀγρότη στό γενικό σύστημα τῆς σοβιετικῆς
οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης. Προηγούμενα τά πράγματα τρα-
βοῦσαν ἔτσι πού εἴχαμε δυό παράλληλα προτσές: ἡ πό-
λη ἀκολουθοῦσε τό δικό της δρόμο καί τό χωριό τό δικό
του. Ὁ καπιταλιστής προσπαθοῦσε νά ἐντάξει τό ἀγροτι-
κό νοικοκυριό στό σύστημα τῆς καπιταλιστικῆς ἀνάπτυ-
ξης. Ἡ ἔνταξη ὅμως αὐτή γινόταν μέ τήν ἐξαθλίωση τῶν
ἀγροτικῶν μαζῶν καί τόν πλουτισμό τοῦ ἀνώτερου στρώ-
ματος τῆς ἀγροτιᾶς. Εἶναι γνωστό πώς ὁ δρόμος αὐτός
ἀποδείχτηκε ὅτι ἐγκυμονοῦσε τήν ἐπανάσταση. Ὕστερα
ἀπό τή νίκη τοῦ προλεταριάτου ἡ ἔνταξη τοῦ νοικοκυριοῦ
τοῦ ἀγρότη στό γενικό σύστημα τῆς σοβιετικῆς οἰκονομι-
κῆς ἀνάπτυξης συνίσταται στή δημιουργία τῶν ὅρων πού
θά μποροῦν νά κινήσουν πρός τά μπρός τή λαϊκή οἰκονο-
μία πάνω στή βάση τῆς βαθμιαίας, μά σταθερῆς ἀνόδου
τῆς εὐημερίας τῆς πλειοψηφίας τῶν ἀγροτῶν, δηλαδή ἀπό
δρόμο ἀντίθετο ἀπό τό δρόμο πού ὁδηγοῦσαν τήν ἀγροτιά
οἱ καπιταλιστές καί πού τήν καλοῦσαν νά τόν ἀκολουθή-
σει πρίν ἀπό τήν ἐπανάσταση.

Πῶς ὅμως νά ἐντάξουμε τό νοικοκυριό τοῦ ἀγρότη
στό σύστημα τῆς οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης; Μέσω τοῦ συ-

νεταιρισμοῦ. Μέσω τοῦ πιστωτικοῦ συνεταιρισμοῦ, τοῦ ἀγροτικοῦ συνεταιρισμοῦ, τοῦ καταναλωτικοῦ συνεταιρισμοῦ καί τοῦ βιοτεχνικοῦ συνεταιρισμοῦ.

Αὐτοί εἶναι οἱ δρόμοι καί τά δρομάκια μέσα ἀπό τά ὁποῖα ἀργά μά σταθερά πρέπει νά ἐντάξουμε τό νοικοκυριό τοῦ ἀγρότη στό γενικό σύστημα τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης.

2) Τό δεύτερο καθῆκον εἶναι νά ἐφαρμόζουμε βαθμιαῖα μά σταθερά τή γραμμή τῆς ἐξάλειψης τῶν παλιῶν μεθόδων διοίκησης καί καθοδήγησης στό χωριό, τή γραμμή τῆς ζωογόνησης τῶν Σοβιέτ, τή γραμμή τῆς μετατροπῆς τῶν Σοβιέτ σέ πραγματικά αἱρετά ὄργανα, τή γραμμή τῆς καλλιέργειας τῶν ἀρχῶν τῆς σοβιετικῆς δημοκρατίας στό χωριό. Ὁ Ἰλίτς ἔλεγε ὅτι ἡ προλεταριακή διχτατορία εἶναι ὁ ἀνώτατος τύπος τῆς δημοκρατίας γιά τήν πλειοψηφία τῶν ἐργαζομένων. Ὁ Ἰλίτς ἔλεγε ὅτι αὐτός ὁ ἀνώτατος τύπος τῆς δημοκρατίας μπορεῖ νά ἐφαρμοστεῖ μόνο ὕστερα ἀπό τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο κι ἀφοῦ ἀποχτήσουμε τή δυνατότητα νά στερεώσουμε αὐτή τήν ἐξουσία. Ἔτσι λοιπόν ἄρχισε πιά αὐτή ἡ φάση τῆς στερέωσης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί τῆς καλλιέργειας τῆς σοβιετικῆς δημοκρατίας. Πρέπει ν' ἀκολουθήσουμε αὐτό τό δρόμο προσεχτικά καί χωρίς νά βιαζόμαστε, δημιουργώντας στήν πορεία τῆς δουλιᾶς ἕνα πολυάριθμο ἀχτίφ ἀπό ἐξωκομματικούς ἀγρότες γύρω ἀπό τό κόμμα.

Ἄν τό πρῶτο καθῆκον, τό καθῆκον τῆς ἔνταξης τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ στό γενικό σύστημα τῆς οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης, μᾶς δίνει τή δυνατότητα νά ζέψουμε τήν ἀγροτιά στό ἴδιο ἀμάξι μέ τό προλεταριάτο στό δρόμο τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ, τότε τό δεύτερο καθῆκον, τό καθῆκον τῆς καλλιέργειας τῆς σοβιετικῆς δημοκρατίας

καί τῆς ζωογόνησης τῶν Σοβιέτ στό χωριό πρέπει νά μᾶς δόσει τή δυνατότητα ν' ἀνασυγκροτήσουμε τόν κρατικό μας μηχανισμό, νά τόν συνδέσουμε μέ τίς λαϊκές μάζες, νά τόν κάνουμε ὑγιῆ καί τίμιο, ἁπλό καί φτηνό, γιά νά δημιουργήσουμε τούς ὅρους πού διευκολύνουν τό βαθμιαῖο πέρασμα ἀπό τήν κοινωνία τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου στήν κομμουνιστική κοινωνία.

Αὐτές εἶναι οἱ βασικές γραμμές τῶν ἀποφάσεων πού πῆρε ἡ 14η Συνδιάσκεψη τοῦ κόμματός μας σχετικά μέ τήν πολιτική τοῦ κόμματός μας στό χωριό.

Ἀνάλογα μ' αὐτές πρέπει νά ἀλλάξει καί ἡ μέθοδος τῆς κομματικῆς καθοδήγησης στό χωριό.

Ἔχουμε στό κόμμα ἀνθρώπους πού ἰσχυρίζονται ὅτι μιά καί ὑπάρχει ἡ ΝΕΠ κι ὁ καπιταλισμός ἀρχίζει νά σταθεροποιεῖται προσωρινά, καθῆκον μας εἶναι νά ἐφαρμόσουμε καί στό κόμμα καί στόν κρατικό μηχανισμό μιά πολιτική πού νά σφίγγει στόν ἀνώτατο βαθμό τά λουριά, ἔτσι πού νά τρίζουν γύρω τά πάντα. Πρέπει νά πῶ ὅτι ἡ πολιτική αὐτή εἶναι λαθεμένη καί ὀλέθρια. Ἐμᾶς δέ μᾶς χρειάζεται τώρα τό σφίξιμο τῶν λουριῶν στόν ἀνώτατο βαθμό, μά ἡ πιό μεγάλη εὐλυγισία καί στήν πολιτική καί στήν ὀργάνωση, ἡ πιό μεγάλη εὐλυγισία καί στήν πολιτική καί στήν ὀργανωτική καθοδήγηση. Διαφορετικά δέ θά μπορέσουμε νά κρατήσουμε τό τιμόνι μέσα στίς σημερινές περίπλοκες συνθῆκες. Μᾶς χρειάζεται ἡ πιό μεγάλη εὐλυγισία γιά νά κρατήσουμε τό τιμόνι στά χέρια τοῦ κόμματος καί νά ἐξασφαλίσουμε τήν ὁλοκληρωτική καθοδήγηση ἀπό μέρους τοῦ κόμματος.

Παρακάτω. Εἶναι ἀπαραίτητο οἱ κομμουνιστές στό χωριό νά παρατήσουν τίς τερατώδικες μορφές διοίκησης. Δέ μποροῦμε νά τά βγάλουμε πέρα μέ τήν ἀγροτιά μόνο μέ διαταγές. Πρέπει νά μάθουμε νά ἐξηγοῦμε ὑπομονητικά στούς ἀγρότες τά ζητήματα πού δέν καταλαβαίνουν, πρέπει νά μάθουμε νά πείθουμε τούς ἀγρότες, χωρίς νά λυπούμαστε γι' αὐτή τή δουλιά οὔτε χρόνο, οὔτε προσπάθειες. Φυσικά εἶναι πολύ πιό εὔκολο καί πιό ἁπλό νά ἐκδίδεις διαταγές καί νά ξεμπερδεύεις, ὅπως τό κάνουν συχνά ὁρισμένοι πρόεδροί μας ἐκτελεστικῶν ἐπιτροπῶν. Μά δέν εἶναι πάντα καλό αὐτό πού εἶναι ἁπλό κι εὔκολο. Τελευταῖα ὁ γραμματέας ἑνός ἐπαρχιακοῦ πυρήνα στήν ἐρώτηση πού τοῦ ἔβαλε ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐπιτροπῆς Κυβερνείου: γιατί δέν ὑπάρχουν ἐφημερίδες στήν ἐπαρχία; ἀπάντησε: «Τί μᾶς χρειάζονται οἱ ἐφημερίδες; Χωρίς ἐφημερίδες εἴμαστε πιό ἥσυχα καί πιό καλά, ἀλλιῶς θά τίς διαβάζουν οἱ μουζίκοι καί θ' ἀρχίσουν κάθε λογῆς ἐρωτήσεις καί ὕστερα ἄντε νά ξεμπλέξεις μέ τούς μπελάδες πού θά σοῦ δημιουργοῦν». Κι ὁ γραμματέας αὐτός λέγεται κομμουνιστής! Ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται νά ἀποδείξουμε ὅτι δέν πρόκειται γιά κομμουνιστή, ἀλλά γιά κάποια συμφορά. Γεγονός εἶναι ὅτι σήμερα δέ μπορεῖς μέ κανένα τρόπο νά καθοδηγήσεις χωρίς «μπελάδες» καί πολύ περισσότερο χωρίς ἐφημερίδες. Τήν ἁπλή αὐτή ἀλήθεια πρέπει νά τήν καταλάβουμε καί νά τήν ἀφομοιώσουμε, ἄν θέλουμε νά διατηρήσουμε τήν καθοδήγηση τοῦ χωριοῦ στά χέρια τοῦ κόμματος καί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Παρακάτω. Γιά νά καθοδηγεῖς σήμερα πρέπει νά ξέρεις νά διευθύνεις νοικοκυριό, πρέπει νά ξέρεις καί νά καταλαβαίνεις ἀπό οἰκονομία. Ἁπλῶς μέ φλυαρίες γιά τήν «παγκόσμια πολιτική», γιά τόν Τσάμπερλαιν καί τό Μακντόναλντ σήμερα δέν πᾶς μακριά. Στή χώρα μας ἄρχισε ἡ φάση τῆς οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης. Γι' αὐτό μπορεῖ νά καθοδηγήσει μόνο ἐκεῖνος πού ξέρει καλά ἀπό νοικοκυριό, ἐκεῖνος πού ξέρει νά δόσει στό μουζίκο ὠφέλιμες συμβουλές γιά τά ζητήματα τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης, ἐκεῖνος

πού ξέρει νά βοηθάει τό μουζίκο στήν οἰκονομική οἰκοδόμηση. Νά μελετοῦνε τήν οἰκονομία, νά δεθοῦνε μέ τήν οἰκονομία, νά μποῦνε σ' ὅλες τίς λεπτομέρειες τῆς οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης—νά ποιό εἶναι τώρα τό καθῆκον τῶν κομμουνιστῶν στό χωριό. Χωρίς αὐτό δέ μποροῦμε οὔτε καί νά ὀνειρευόμαστε καθοδήγηση.

Τώρα δέ μποροῦμε νά καθοδηγοῦμε μέ τόν παλιό τρόπο, γιατί ἀνέβηκε ἡ πολιτική δραστηριότητα τῆς ἀγροτιᾶς καί πρέπει ἡ δραστηριότητα αὐτή νά πάρει σοβιετική μορφή, νά περνᾶ μέσα ἀπό τά Σοβιέτ καί ὄχι ἔξω ἀπ' αὐτά. Καθοδηγεῖ ἐκεῖνος πού ζωογονεῖ τά Σοβιέτ καί δημιουργεῖ στό χωριό ἕνα ἀχτίφ ἀπό ἀγρότες γύρω ἀπό τό κόμμα.

Τώρα δέ μποροῦμε νά καθοδηγοῦμε μέ τόν παλιό τρόπο, γιατί ἀνέβηκε ἡ οἰκονομική δραστηριότητα τοῦ χωριοῦ καί πρέπει ἡ δραστηριότητα αὐτή νά πάρει τή μορφή τῶν συνεταιρισμῶν, νά περνᾶ μέσα ἀπό τούς συνεταιρισμούς καί ὄχι ἔξω ἀπ' αὐτούς. Καθοδηγεῖ ἐκεῖνος πού καλλιεργεῖ στό χωριό τό συνεταιριστικό κίνημα.

Αὐτά εἶναι σέ γενικές γραμμές τά συγκεκριμένα καθήκοντα τῆς κομματικῆς καθοδήγησης στό χωριό.

VI

ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΛΛΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Περνῶ στήν τελευταία ὁμάδα τῶν ζητημάτων πού καταπιάστηκε ἡ 14η Συνδιάσκεψη τοῦ κόμματός μας.

Ποῦ βρίσκεται τό νέο καί τό ἰδιαίτερο στήν οἰκονομική μας καθοδήγηση;

Βρίσκεται στό ὅτι τά οἰκονομικά μας σχέδια ἄρχισαν νά μένουν πίσω ἀπό τήν πραγματική ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας μας, ἀποδείχνονται ἀνεπαρκῆ καί συνήθως δέν

κατορθώνουν νά συμβαδίζουν μέ τήν πραγματική ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας.

Εὔγλωττη ἔκφραση αὐτοῦ τοῦ γεγονότος εἶναι ὁ κρατικός μας προϋπολογισμός. Ξέρετε ὅτι μέσα σ' ἕξι μῆνες ἀναγκαστήκαμε νά ἀλλάξουμε τρεῖς φορές τόν κρατικό μας προϋπολογισμό, γιατί αὔξαιναν γρήγορα τά ἔσοδα τοῦ προϋπολογισμοῦ μας πάνω ἀπό τίς προβλέψεις μας. Μ' ἄλλα λόγια οἱ προβλέψεις μας καί τά σχέδια τοῦ προϋπολογισμοῦ μας ἔμειναν πίσω ἀπό τήν αὔξηση τῶν κρατικῶν ἐσόδων καί γι' αὐτό τό λόγο δημιουργήθηκαν πλεονάσματα στό δημόσιο ταμεῖο. Αὐτό σημαίνει ὅτι οἱ χυμοί τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς χώρας μας ἀναβρύζουν μέ ἀκράτητη δύναμη ἀνατρέποντας ὅλα τά ἐπιστημονικά σχέδια τῶν εἰδικῶν μας στά δημόσια οἰκονομικά. Αὐτό σημαίνει ὅτι ζοῦμε μιά ἴδια, ἄν ὄχι πιό ἰσχυρή, ἄνοδο τῆς δουλιᾶς καί τῆς οἰκονομίας ἀπό τήν ἄνοδο πού σημειώθηκε λογουχάρη στήν 'Αμερική ὕστερα ἀπό τόν ἐμφύλιο πόλεμο.

Σάν πιό εὔγλωττη ἔκφραση αὐτοῦ τοῦ νέου φαινομένου στή ζωή τῆς οἰκονομίας μας μπορεῖ νά θεωρηθεῖ ἡ ἀνάπτυξη τῆς μεταλλοβιομηχανίας μας. Πέρσι ἡ παραγωγή τῆς βιομηχανίας μετάλλου ἦταν 191 ἑκατ. προπολεμικά ρούβλια. Πέρσι τό Νοέμβρη τό χρονιάτικο σχέδιο τοῦ 1924-25 καθορίστηκε 273 ἑκατ. προπολεμικά ρούβλια. Φέτος τό Γενάρη τό σχέδιο αὐτό, ἐπειδή δέν ἀνταποκρινόταν στό ρυθμό τῆς πραγματικῆς ἀνάπτυξης τῆς μεταλλοβιομηχανίας, τροποποιήθηκε κι ἔφτασε στό ποσό τῶν 317 ἑκατομμυρίων. Φέτος τόν 'Απρίλη τό αὐξημένο αὐτό σχέδιο ἀποδείχτηκε πάλι ἀνεπαρκές καί γι' αὐτό χρειάστηκε νά τό αὐξήσουμε στό ποσό τῶν 350 ἑκατομμυρίων. Τώρα μᾶς λένε ὅτι κι αὐτό τό σχέδιο ἀποδείχτηκε ἀνεπαρκές, γιατί θά χρειαστεῖ νά τό αὐξήσουμε κι ἄλλο καί νά τό φτάσουμε στά 360-370 ἑκατομμύρια.

Μ' ἄλλα λόγια ἡ παραγωγή τῆς μεταλλοβιομηχανίας αὐξήθηκε φέτος σέ σύγκριση μέ τήν παραγωγή τοῦ περασμένου χρόνου περίπου στό διπλάσιο. Καί δέ μιλῶ πιά γιά τήν κολοσσιαία ἀνάπτυξη τῆς ἐλαφριᾶς μας βιομηχανίας, τήν ἀνάπτυξη τῶν μεταφορῶν, τῆς βιομηχανίας καυσίμων κλπ.

Τί δείχνουν ὅλα αὐτά; Δείχνουν ὅτι ἀπό τήν ἄποψη τῆς ὀργάνωσης τῆς βιομηχανίας, πού ἀποτελεῖ τό βασικό θεμέλιο τοῦ σοσιαλισμοῦ, βγήκαμε κιόλας στήν πλατιά λεωφόρο τῆς ἀνάπτυξης. Ὅσο γιά τή μεταλλοβιομηχανία πού ἀποτελεῖ τό βασικό ἐλατήριο ὅλης τῆς βιομηχανίας γενικά, ἡ νεκρή περίοδος ἀνήκει στό παρελθόν καί ἡ μεταλλοβιομηχανία μας ἔχει κάθε λόγο νά τραβήξει πρός τά πάνω, πρός τήν πλέρια ἄνθισή της. Ὁ σ. Τζερτζίνσκι ἔχει δίκιο ὅταν λέει πώς ἡ χώρα μας μπορεῖ καί πρέπει νά γίνει χώρα τοῦ μετάλλου.

Ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται ἀκόμα νά ἀποδείξουμε τήν τεράστια σημασία αὐτοῦ τοῦ γεγονότος καί γιά τήν ἐσωτερική ἀνάπτυξη τῆς χώρας μας καί γιά τήν παγκόσμια ἐπανάσταση.

Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐσωτερικῆς ἀνάπτυξης, ἡ ἀνάπτυξη τῆς μεταλλοβιομηχανίας μας, ἡ σημασία τῆς αὔξησής της εἶναι κολοσσιαία, γιατί σημαίνει ἀνάπτυξη ὅλης τῆς βιομηχανίας μας καί ὅλης τῆς οἰκονομίας μας, γιατί ἡ βιομηχανία μετάλλου εἶναι τό βασικό θεμέλιο τῆς βιομηχανίας γενικά, γιατί οὔτε ἡ ἐλαφριά βιομηχανία, οὔτε οἱ μεταφορές, οὔτε τά καύσιμα, οὔτε ὁ ἐξηλεκτρισμός, οὔτε ἡ ἀγροτική οἰκονομία μποροῦν νά σταθοῦν στά πόδια τους χωρίς τήν ἰσχυρή ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας μετάλλου. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας μετάλλου εἶναι ἡ βάση γιά τήν ἀνάπτυξη ὅλης τῆς βιομηχανίας γενικά καί τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας.

Νά τί λέει ὁ Λένιν γιά τή «βαριά βιομηχανία», ἐννοώντας μέ τίς λέξεις βαριά βιομηχανία κυρίως τή βιομηχανία μετάλλου:

«Σωτηρία γιά τή Ρωσία δέν εἶναι μόνο μιά καλή σοδιά στήν οἰκονομία τοῦ ἀγρότη—αὐτό εἶναι ἀκόμα λίγο—καί δέν εἶναι μόνο ἡ καλή κατάσταση τῆς ἐλαφριᾶς βιομηχανίας πού προμηθεύει στήν ἀγροτιά τά εἴδη κατανάλωσης—κι αὐτό εἶναι ἀκόμα λίγο—μᾶς εἶναι ἐπίσης ἀπαραίτητη καί ἡ β α ρ ι ά βιομηχανία. Γιά νά τή φέρουμε ὅμως σέ καλή κατάσταση, θά χρειαστοῦν πολλά χρόνια δουλιᾶς».

Καί παρακάτω:

«Χωρίς νά σώσουμε τή βαριά βιομηχανία, χωρίς νά τήν ἀνορθώσουμε, δέ θά μπορέσουμε νά χτίσουμε καμιά βιομηχανία, καί χωρίς βιομηχανία θά χαθοῦμε γενικά σάν ἀνεξάρτητη χώρα» (βλ. 3η ἔκδ., τόμ. 27ος, σελ. 349).

Ὅσο γιά τή διεθνῆ σημασία τῆς ἀνάπτυξης τῆς μεταλλοβιομηχανίας μας, μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι εἶναι ἀπροσμέτρητη. Γιατί, τί ἄλλο εἶναι ἡ θυελλώδικη ἀνάπτυξη τῆς μεταλλοβιομηχανίας στή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου ἄν ὄχι μιά ἄμεση ἀπόδειξη ὅτι τό προλεταριάτο εἶναι ἱκανό ὄχι μόνο νά γκρεμίσει τό παλιό, μά καί νά χτίσει τό νέο, ὅτι εἶναι ἱκανό νά χτίσει μέ τίς δικές του τίς δυνάμεις μιά νέα βιομηχανία καί μιά νέα κοινωνία, ἀπαλλαγμένη ἀπό τήν ἐκμετάλλευση ἀνθρώπου ἀπό ἄνθρωπο; Κι ὅταν τό ἀποδείχνω αὐτό τό πράγμα στήν πράξη καί ὄχι μέ τά βιβλία, σημαίνει ὅτι προωθῶ σίγουρα καί οριστικά τήν ὑπόθεση τῆς διεθνοῦς ἐπανάστασης. Τό προσκύνημα τῶν ἐργατῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης στή χώρα μας δέν εἶναι τυχαῖο γεγονός. Ἔχει τεράστια προπαγανδιστική καί πραχτική σημασία γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος σ' ὅλο τόν κόσμο. Τό γεγονός ὅτι ἔρχονται στή χώρα μας ἐργάτες καί ψαχουλεύουν κάθε γωνίτσα

στίς φάμπρικες καί στά έργοστάσιά μας—τό γεγονός αὐτό δείχνει ὅτι δέν πιστεύουν στά βιβλία καί θέλουν νά πειστοῦν μέ τήν ἴδια τους τήν πείρα γιά τήν ἱκανότητα τοῦ προλεταριάτου νά χτίσει μιά νέα βιομηχανία, νά δημιουργήσει μιά νέα κοινωνία. Καί ὅταν θά πειστοῦν γι' αὐτό, μπορεῖτε νά εἶστε βέβαιοι ὅτι ἡ ὑπόθεση τῆς διεθνοῦς ἐπανάστασης θά τραβήξει μπροστά μέ γιγάντια βήματα.

«Τώρα—λέει ὁ Λένιν—ἐξασκοῦμε τή βασική μας ἐπίδραση πάνω στή διεθνῆ ἐπανάσταση μέ τήν οἰκονομική μας πολιτική. Ὅλοι κοιτάζουν τή Σοβιετική δημοκρατία τῆς Ρωσίας, ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι σ' ὅλες τίς χῶρες τοῦ κόσμου χωρίς καμιά ἐξαίρεση καί χωρίς καμιά ὑπερβολή... Ὁ ἀγώνας σέ παγκόσμια κλίμακα μεταφέρθηκε σ' αὐτό τό πεδίο. Ἄς λύσουμε αὐτό τό πρόβλημα καί τότε κερδίσαμε σέ παγκόσμια κλίμακα σίγουρα κι ὁριστικά. Γι' αὐτό, τά ζητήματα τῆς οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης ἀποχτοῦν ἐντελῶς ἐξαιρετική σημασία γιά μᾶς. Σ' αὐτό τό μέτωπο πρέπει νά νικήσουμε μέ μιά ἀργή, βαθμιαία—γρήγορη δέν κάνει—μά σταθερή ἄνοδο καί κίνηση πρός τά μπρός»* (βλ. 3η ἔκδ., τόμ. 26ος, σελ. 410-411).

Αὐτή εἶναι ἡ διεθνής σημασία τῆς ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας μας γενικά καί τῆς μεταλλοβιομηχανίας εἰδικά.

Τώρα ἡ χώρα μας ἔχει ἕνα βιομηχανικό προλεταριάτο ἀπό 4 περίπου ἑκατομμύρια ἀνθρώπους. Εἶναι φυσικά λίγο, μά ὡστόσο εἶναι κάτι γιά νά χτίσουμε τό σοσιαλισμό καί νά ὀργανώσουμε τήν ἄμυνα τῆς χώρας μας ἔτσι πού νά ἐμπνέει τόν τρόμο στούς ἐχθρούς τοῦ προλεταριάτου. Δέ μποροῦμε ὅμως καί δέν πρέπει νά σταματήσουμε ἐδῶ. Μᾶς χρειάζονται 15-20 ἑκατομμύρια προλετάριοι τῆς βιομηχανίας, ὁ ἐξηλεκτρισμός τῶν βασικῶν περιοχῶν τῆς χώρας μας, ἡ συνεταιριστική ὀργάνωση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καί μιά πολύ ἀναπτυγμένη βιομηχανία μετάλλου. Καί τότε δέ θά φοβόμαστε κανένα κίνδυνο. Καί τότε θά νικήσουμε σέ διεθνῆ κλίμακα.

* Οἱ ὑπογραμμίσεις παντοῦ εἶναι δικές μου—Ι. Στ.

Ἡ ἱστορική σημασία τῆς 14ης Συνδιάσκεψης βρίσκεται ἀκριβῶς στό ὅτι χάραξε ξεκάθαρα τό δρόμο πρός τό μεγάλο αὐτό σκοπό.

Καί ὁ δρόμος αὐτός εἶναι σωστός, γιατί εἶναι ὁ δρόμος τοῦ Λένιν πού μᾶς ὁδηγεῖ στήν τελική νίκη.

Αὐτά εἶναι σέ γενικές γραμμές τά ἀποτελέσματα τῶν ἐργασιῶν τῆς 14ης Συνδιάσκεψης τοῦ κόμματός μας.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλων 106 καί 107, 12 καί 13 τοῦ Μάη 1925.

ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΤΩΝ ΛΑΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Λόγος στή συγκέντρωση τῶν φοιτητῶν τοῦ Κομμουνιστικοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἐργαζομένων τῆς Ἀνατολῆς (ΚΟΥΤΒ)

18 τοῦ Μάη 1925

Σύντροφοι! Ἐπιτρέψτε μου πρίν ἀπ' ὅλα νά σᾶς συγχαρῶ γιά τήν 4η ἐπέτειο τῆς ἵδρυσης τοῦ Κομμουνιστικοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἐργαζομένων τῆς Ἀνατολῆς. Δέν εἶναι ἀνάγκη νά πῶ ὅτι εὔχομαι στό Πανεπιστήμιό σας κάθε ἐπιτυχία στό δύσκολο ἔργο τῆς κατάρτισης κομμουνιστικῶν στελεχῶν γιά τήν Ἀνατολή.

Καί τώρα ἄς περάσουμε στό ζήτημα.

Ἄν ἀναλύσουμε τή σύνθεση τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἐργαζομένων τῆς Ἀνατολῆς, δέ μπορεῖ παρά νά παρατηρήσουμε ὅτι ἡ σύνθεσή του ἔχει κάποιο διπλό χαρακτήρα. Τό Πανεπιστήμιο συνενώνει τούς ἐκπροσώπους τουλάχιστο 50 ἐθνῶν καί ἐθνικῶν ὁμάδων τῆς Ἀνατολῆς. Ὅλοι οἱ φοιτητές τοῦ Πανεπιστημίου εἶναι παιδιά τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ ὁρισμός ὅμως αὐτός δέ δίνει ἀκόμα κάτι τό ξεκάθαρο καί τό ὁλοκληρωμένο. Γεγονός εἶναι ὅτι ἀνάμεσα στούς φοιτητές τοῦ Πανεπιστημίου ὑπάρχουν δυό βασικές ὁμάδες πού ἀντιπροσωπεύουν δυό κατηγορίες τελείως διαφορετικῶν συνθηκῶν ἀνάπτυξης. Ἡ πρώτη ὁμάδα εἶναι οἱ ἄνθρωποι πού ἦρθαν ἐδῶ ἀπό τή σ ο β ι ε τ ι κ ή Ἀνατολή, ἀπό τίς χῶρες ἐκεῖνες ὅπου δέν ὑπάρχει πιά ἡ ἐξουσία τῆς ἀστικῆς τάξης, ὅπου ἀνατράπηκε ὁ ἰμπεριαλιστικός

ζυγός καί στήν ἐξουσία βρίσκονται οἱ ἐργάτες. Ἡ δεύτερη ὁμάδα φοιτητῶν εἶναι οἱ ἄνθρωποι πού ἦρθαν σέ μᾶς ἀπό τίς ἀ π ο ι κ ι α κ έ ς καί τ ί ς ἐ ξ α ρ τ η μ έ ν ε ς χ ῶ ρ ε ς, ἀπό τίς χῶρες ἐκεῖνες ὅπου βασιλεύει ἀκόμα ὁ καπιταλισμός, ὅπου ὁ ζυγός τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ διατήρησε ὅλη του τή δύναμη καί ὅπου ἡ ἀνεξαρτησία πρέπει ἀκόμα νά κατακτηθεῖ μέ τό διώξιμο τῶν ἰμπεριαλιστῶν.

Ἔτσι ἔχουμε μπροστά μας δυό Ἀνατολές πού ζοῦν διαφορετική ζωή καί ἀναπτύσσονται μέσα σέ διαφορετικές συνθῆκες.

Περιττό νά πῶ ὅτι ὁ διπλός αὐτός χαρακτήρας τῆς σύνθεσης τῶν φοιτητῶν δέ μπορεῖ παρά νά βάζει τή σφραγίδα του στή δουλιά τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἐργαζομένων τῆς Ἀνατολῆς. Ἔτσι ἀκριβῶς ἐξηγιέται καί τό γεγονός ὅτι τό Πανεπιστήμιο αὐτό μέ τό ἕνα πόδι πατᾶ στό σοβιετικό ἔδαφος καί μέ τό ἄλλο στό ἔδαφος τῶν ἀποικιῶν καί τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν.

Ἀπό δῶ ἀπορέουν δυό γραμμές στή δράση τοῦ Πανεπιστημίου: ἡ μιά γραμμή πού ἔχει σκοπό νά δημιουργήσει στελέχη ἱκανά νά ἐξυπηρετήσουν τίς ἀνάγκες τῶν Σοβιετικῶν δημοκρατιῶν τῆς Ἀνατολῆς, καί ἡ ἄλλη γραμμή πού ἔχει σκοπό νά δημιουργήσει στελέχη ἱκανά νά ἐξυπηρετήσουν τίς ἐπαναστατικές ἀνάγκες τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τῶν ἀποικιακῶν καί τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Ἀπό δῶ ὅμως ἀπορέουν δυό κατηγορίες καθηκόντων πού μπαίνουν μπροστά στό Πανεπιστήμιο τῶν Ἐργαζομένων τῆς Ἀνατολῆς.

Ἄς ἐξετάσουμε τά καθήκοντα αὐτά τοῦ Κομμουνιστικοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἐργαζομένων τῆς Ἀνατολῆς τό καθένα ξεχωριστά.

I

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΕΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Σέ τί συνίστανται οἱ χαρακτηριστικές ἰδιομορφίες τῆς ὕπαρξης καί τῆς ἀνάπτυξης αὐτῶν τῶν χωρῶν, αὐτῶν τῶν δημοκρατιῶν, σέ διάκριση ἀπό τίς ἀποικιακές καί τίς ἐξαρτημένες χῶρες;

Πρῶτο, στό ὅτι οἱ δημοκρατίες αὐτές εἶναι ἀπελευθερωμένες ἀπό τόν ἰμπεριαλιστικό ζυγό.

Δεύτερο, στό ὅτι ἀναπτύσσονται καί ἑδραιώνονται σάν ἔθνη ὄχι κάτω ἀπό τήν αἰγίδα τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος, ἀλλά κάτω ἀπό τήν αἰγίδα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Αὐτό εἶναι ἕνα γεγονός χωρίς προηγούμενο στήν ἱστορία, πάντως ὅμως εἶναι γεγονός.

Τρίτο, στό ὅτι οἱ δημοκρατίες αὐτές, ἐφόσον εἶναι λίγο ἀναπτυγμένες ἀπό βιομηχανική ἄποψη, μποροῦν στήν ἀνάπτυξή τους νά στηρίζονται ὁλοκληρωτικά στήν ὑποστήριξη τοῦ βιομηχανικοῦ προλεταριάτου τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης.

Τέταρτο, στό ὅτι οἱ δημοκρατίες αὐτές, ἐπειδή ἔχουν ἀπελευθερωθεῖ ἀπό τόν ἀποικιακό ζυγό καί ἐπειδή βρίσκονται κάτω ἀπό τήν προστασία τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί ἀποτελοῦν μέλη τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης, μποροῦν καί πρέπει νά συμμετέχουν στή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση τῆς χώρας μας.

Βασικό καθῆκον εἶναι νά διευκολύνουμε τή συμμετοχή τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν αὐτῶν τῶν δημοκρατιῶν στήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας, νά

δημιουργήσουμε καί νά ἀναπτύξουμε, σύμφωνα μέ τίς ἰδιαίτερες συνθῆκες ὕπαρξης αὐτῶν τῶν δημοκρατιῶν, τίς προϋποθέσεις πού μποροῦν νά προωθήσουν καί νά ἐπιταχύνουν αὐτή τή συμμετοχή.

Ἀπό δῶ ἀπορέουν τά ἄμεσα καθήκοντα πού μπαίνουν μπροστά στά δραστήρια στελέχη τῆς σοβιετικῆς Ἀνατολῆς:

1) Νά δημιουργήσουν στίς σοβιετικές δημοκρατίες τῆς Ἀνατολῆς βιομηχανικές ἑστίες σάν βάσεις γιά τή συσπείρωση τῶν ἀγροτῶν γύρω ἀπό τήν ἐργατική τάξη. Ξέρετε ὅτι ἡ δουλιά αὐτή ἄρχισε κιόλας καί θά τραβάει μπροστά στό μέτρο πού θ' ἀναπτύσσεται οἰκονομικά ἡ Σοβιετική Ἕνωση. Ἡ ὕπαρξη διαφόρων πρώτων ὑλῶν σ' αὐτές τίς δημοκρατίες ἀποτελεῖ ἐγγύηση ὅτι μέ τόν καιρό ἡ δουλιά αὐτή θά ὁλοκληρωθεῖ.

2) Νά ἀναπτύξουν τήν ἀγροτική οἰκονομία καί πρίν ἀπ' ὅλα τήν ἄρδευση. Ξέρετε ὅτι κι αὐτή ἡ δουλιά προχωρεῖ, τουλάχιστο στήν Ὑπερκαυκασία καί στό Τουρκεστάν.

3) Ν' ἀναπτύξουν καί νά προωθήσουν τή συνεταιριστική ὀργάνωση τῶν πλατιῶν μαζῶν τῶν ἀγροτῶν καί τῶν βιοτεχνῶν, σάν τόν πιό σίγουρο δρόμο γιά τήν ἔνταξη τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν τῆς Ἀνατολῆς στό γενικό σύστημα τῆς σοβιετικῆς οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης.

4) Νά φέρουν τά Σοβιέτ κοντά στίς μάζες, νά τά κάνουν ἐθνικά στή σύνθεσή τους καί νά ἀναπτύξουν ἔτσι τόν ἐθνικό-σοβιετικό κρατικό θεσμό πού νά εἶναι προσφιλής καί κατανοητός στίς ἐργαζόμενες μάζες.

5) Νά ἀναπτύξουν τόν ἐθνικό πολιτισμό, νά δημιουργήσουν στή μητρική γλώσσα ἕνα πλατύ δίχτυ μαθημάτων καί σχολῶν, καί γενικοῦ μορφωτικοῦ καί ἐπαγγελματικοτεχνικοῦ χαρακτήρα γιά τήν κατάρτιση σοβιετικῶν, κομ-

ματικῶν καί ἐπαγγελματικο-οικονομικῶν στελεχῶν ἀπό ντόπιους ἀνθρώπους.

Ἡ ἐκπλήρωση αὐτῶν τῶν καθηκόντων σημαίνει ἀκριβῶς διευκόλυνση τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης στίς σοβιετικές δημοκρατίες τῆς Ἀνατολῆς.

Μιλᾶνε γιά ὑποδειγματικές δημοκρατίες τῆς σοβιετικῆς Ἀνατολῆς. Τί θά πεῖ ὅμως ὑποδειγματική δημοκρατία; Ὑποδειγματική δημοκρατία εἶναι ἡ δημοκρατία πού ἐκπληρώνει τίμια κι εὐσυνείδητα ὅλα αὐτά τά καθήκοντα καί τραβάει στό ἀπελευθερωτικό κίνημα τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες τῶν γειτονικῶν ἀποικιακῶν καί ἐξαρτημένων χωρῶν.

Μίλησα πιό πάνω γιά τό καθῆκον νά φέρουμε τά Σοβιέτ κοντά στίς ἐργαζόμενες μάζες τῶν ἐθνοτήτων καί νά δοθεῖ ἐθνικός χαρακτήρας στά Σοβιέτ. Τί σημαίνει ὅμως αὐτό καί πῶς ἐκδηλώνεται στήν πράξη; Νομίζω ὅτι ἕνα ὑπόδειγμα γι' αὐτό τό πλησίασμα στίς μάζες θά μποροῦσε νά θεωρηθεῖ ὁ καθορισμός ἐθνικῶν συνόρων πού τέλειωσε πρίν ἀπό λίγο καιρό στό Τουρκεστάν[30]. Ὁ ἀστικός τύπος βλέπει σ' αὐτό τόν καθορισμό ἐθνικῶν συνόρων μιά «πονηριά τῶν μπολσεβίκων». Στό μεταξύ εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἐδῶ δέν ἐκδηλώθηκε «πονηριά», μά ὁ βαθύτατος πόθος τῶν λαϊκῶν μαζῶν τοῦ Τουρκμενιστάν καί τοῦ Οὐζμπεκιστάν νάχουν τά δικά τους ὄργανα ἐξουσίας, πού νά τούς εἶναι προσφιλῆ καί κατανοητά. Στήν προεπαναστατική ἐποχή καί οἱ δυό αὐτές χῶρες ἦταν κομματιασμένες σέ διάφορα χανάτα καί κράτη κι ἀποτελοῦσαν εὐνοϊκό ἔδαφος γιά τίς μηχανοραφίες τῶν ἐκμεταλλευτῶν «κατόχων τῆς ἐξουσίας». Τώρα ἦρθε ἡ στιγμή πού παρουσιάστηκε ἡ δυνατότητα νά *ξανασυνενωθοῦν* τά τεμαχισμένα αὐτά κομμάτια σέ ἀνεξάρτητα κράτη, γιά νά σμίξουν καί νά συνδεθοῦν στενά οἱ ἐργαζόμενες μάζες τοῦ Οὐζμπεκι-

στάν καί τοῦ Τουρκμενιστάν μέ τά ὄργανα τῆς ἐξουσίας. Ὁ διαχωρισμός τοῦ Τουρκεστάν εἶναι πρίν ἀπ' ὅλα ἡ *ξανασυνένωση* τῶν τεμαχισμένων κομματιῶν αὐτῶν τῶν χωρῶν σέ ἀνεξάρτητα κράτη. Ἄν τά κράτη αὐτά ἐκδήλωσαν κατόπι τήν ἐπιθυμία νά μποῦν στή Σοβιετική Ἕνωση σάν ἰσότιμα μέλη της, αὐτό δείχνει ἁπλῶς ὅτι οἱ μπολσεβίκοι βρῆκαν τό κλειδί γιά τούς πιό βαθύτατους πόθους τῶν λαϊκῶν μαζῶν τῆς Ἀνατολῆς καί ὅτι ἡ Σοβιετική Ἕνωση εἶναι ἡ μοναδική στόν κόσμο ἐθελοντική συνένωση τῶν ἐργαζομένων μαζῶν διαφόρων ἐθνοτήτων. Ἡ ἀστική τάξη γιά νά ξανασυνενώσει τήν Πολωνία χρειάστηκε νά κάνει ὁλόκληρη σειρά πολέμους, ἐνῶ οἱ κομμουνιστές γιά νά ξανασυνενώσουν τό Τουρκμενιστάν καί τό Οὐζμπεκιστάν χρειάστηκαν μόνο μερικούς μῆνες διαφωτιστική προπαγάνδα.

Νά πῶς πρέπει τά ὄργανα διοίκησης καί στήν περίπτωσή μας τά Σοβιέτ, νά τά φέρνουμε κοντά στίς πλατιές μάζες τῶν ἐργαζομένων τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων.

Νά ποῦ βρίσκεται ἡ ἀπόδειξη ὅτι ἡ μπολσεβίκικη ἐθνική πολιτική εἶναι ἡ μοναδικά σωστή πολιτική.

Μίλησα παραπέρα γιά τήν ἄνοδο τοῦ ἐθνικοῦ πολιτισμοῦ στίς σοβιετικές δημοκρατίες τῆς Ἀνατολῆς. Τί θά πεῖ ὅμως ἐθνικός πολιτισμός; Πῶς νά τόν συνδυάσουμε μέ τόν προλεταριακό πολιτισμό; Μήπως ὁ Λένιν δέν ἔλεγε ἀκόμα πρίν ἀπό τόν πόλεμο ὅτι ἔχουμε δυό πολιτισμούς, τόν ἀστικό καί τό σοσιαλιστικό, καί ὅτι τό σύνθημα τοῦ ἐθνικοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἀντιδραστικό σύνθημα τῆς ἀστικῆς τάξης πού προσπαθεῖ νά δηλητηριάσει τή συνείδηση τῶν ἐργαζομένων μέ τό φαρμάκι τοῦ ἐθνικισμοῦ[31]; Πῶς νά συνδυάσουμε τήν οἰκοδόμηση τοῦ ἐθνικοῦ πολιτισμοῦ τήν ἀνάπτυξη τῶν σχολῶν καί τούς κύκλους μαθημάτων στή μητρική γλώσσα καί τήν κατάρτιση στελεχῶν ἀπό

ντόπιους ἀνθρώπους μέ τό χτίσιμο τοῦ σοσιαλισμοῦ, μέ τήν οἰκοδόμηση τοῦ προλεταριακοῦ πολιτισμοῦ; Μήπως ὑπάρχει ἐδῶ καμιά ἀξεπέραστη ἀντίθεση; Βέβαια, ὄχι! Ἐμεῖς οἰκοδομοῦμε τόν προλεταριακό πολιτισμό. Αὐτό εἶναι ἀπόλυτα σωστό. Εἶναι ὅμως ἐπίσης σωστό ὅτι καί ὁ προλεταριακός πολιτισμός, σοσιαλιστικός στό περιεχόμενό του, παίρνει διάφορες μορφές καί τρόπους ἔκφρασης στούς διάφορους λαούς πού τραβήχτηκαν στή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση, ἀνάλογα μέ τή διαφορά τῆς γλώσσας, τοῦ τρόπου ζωῆς κλπ. Προλεταριακός στό περιεχόμενό του, ἐθνικός στή μορφή του, τέτιος εἶναι ὁ πανανθρώπινος πολιτισμός πρός τόν ὁποῖο τραβάει ὁ σοσιαλισμός. Ὁ προλεταριακός πολιτισμός δέν καταργεῖ τόν ἐθνικό πολιτισμό ἀλλά τοῦ δίνει περιεχόμενο. Κι ἀντίθετα, ὁ ἐθνικός πολιτισμός δέν καταργεῖ τόν προλεταριακό πολιτισμό ἀλλά τοῦ δίνει μορφή. Τό σύνθημα τοῦ ἐθνικοῦ πολιτισμοῦ ἦταν σύνθημα ἀστικό ὅσον καιρό στήν ἐξουσία βρισκόταν ἡ ἀστική τάξη καί ἡ ἑδραίωση τῶν ἐθνῶν γινόταν κάτω ἀπό τήν αἰγίδα τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος. Τό σύνθημα τοῦ ἐθνικοῦ πολιτισμοῦ ἔγινε σύνθημα προλεταριακό, ὅταν στήν ἐξουσία ἦρθε τό προλεταριάτο καί ἡ ἑδραίωση τῶν ἐθνῶν ἄρχισε νά γίνεται κάτω ἀπό τήν αἰγίδα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Ὅποιος δέν κατάλαβε αὐτή τή θεμελιακή διαφορά ἀνάμεσα στίς δυό διαφορετικές καταστάσεις, δέ θά καταλάβει ποτέ οὔτε τό λενινισμό, οὔτε τήν οὐσία τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος.

Μερικοί (λογουχάρη ὁ Καούτσκι) μιλᾶνε γιά δημιουργία μιᾶς ἑνιαίας πανανθρώπινης γλώσσας μέ τήν ἀπονέκρωση ὅλων τῶν ὑπόλοιπων γλωσσῶν στήν περίοδο τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ἐγώ δέν πολυπιστεύω αὐτή τή θεωρία τῆς ἑνιαίας καθολικῆς γλώσσας. Πάντως ἡ πείρα δέ συνηγορεῖ ὑπέρ αὐτῆς τῆς θεωρίας, ἀλλά ἐνάντια της. Ὥς τώρα τά πράγματα ἦρθαν ἔτσι πού ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση δέ λιγόστεψε μά αὔξησε τόν ἀριθμό τῶν γλωσσῶν, γιατί ἀναταράζοντας τά κατάβαθα τῆς ἀνθρωπότητας καί σπρώχνοντάς τα στήν πολιτική σκηνή ξυπνάει στή νέα ζωή μιά ὁλόκληρη σειρά ἀπό νέες ἐθνότητες, ἄγνωστες, εἴτε λίγο γνωστές στό παρελθόν. Ποιός μποροῦσε νά πιστέψει ὅτι ἡ παλιά τσαρική Ρωσία ἀποτελοῦνταν τουλάχιστο ἀπό 50 ἔθνη καί ἐθνικές ὁμάδες; Ὡστόσο ἡ Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση, ἀφοῦ ἔσπασε τίς παλιές ἁλυσίδες καί προώθησε στή σκηνή μιά ὁλόκληρη σειρά ξεχασμένους λαούς καί ἐθνότητες, τούς ἔδωσε νέα ζωή καί νέα ἀνάπτυξη. Σήμερα μιλᾶνε γιά τίς Ἰνδίες σάν γιά ἕνα ἑνιαῖο σύνολο. Ζήτημα εἶναι ὅμως ἄν μποροῦμε νά ἀμφιβάλλουμε ὅτι σέ περίπτωση ἑνός ἐπαναστατικοῦ κλονισμοῦ στίς Ἰνδίες θά προβάλουν στή σκηνή δεκάδες ἄγνωστες προηγούμενα ἐθνότητες πού ἔχουν τήν ἰδιαίτερη γλώσσα τους καί τόν ἰδιαίτερο πολιτισμό τους. Κι ἀφοῦ πρόκειται γιά τή συμμετοχή τῶν διάφορων ἐθνοτήτων στόν προλεταριακό πολιτισμό, μάλλον δέν πρέπει νά ἀμφιβάλλουμε ὅτι ἡ συμμετοχή αὐτή θά γίνει μέ μορφές πού ἀνταποκρίνονται στή γλώσσα καί τόν τρόπο ζωῆς αὐτῶν τῶν ἐθνοτήτων.

Τελευταῖα πῆρα ἕνα γράμμα ἀπό μπουριάτες συντρόφους πού μέ παρακαλοῦν νά ἐξηγήσω τά σοβαρά καί δύσκολα ζητήματα τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων τοῦ πανανθρώπινου καί τοῦ ἐθνικοῦ πολιτισμοῦ. Νά αὐτό τό γράμμα:

«Σᾶς παρακαλοῦμε θερμά νά μᾶς δόσετε μιά ἐξήγηση στά παρακάτω ζητήματα πού εἶναι πολύ σοβαρά καί δύσκολα γιά μᾶς. Τελικός σκοπός τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος εἶναι ὁ ἑνιαῖος, πανανθρώπινος πολιτισμός. Πῶς πρέπει νά φανταζόμαστε τό πέρασμα σ' ἕναν ἑνιαῖο πανανθρώπινο πολιτισμό μέσω τῶν ἐθνικῶν πολιτισμῶν πού ἀναπτύσσονται στά πλαίσια τῶν διάφορων αὐτόνομων δημοκρατιῶν μας; Πῶς πρέπει νά γίνεται ἡ ἀφομοίωση τῶν ἰδιομορφιῶν τῶν διάφορων ἐθνικῶν πολιτισμῶν (γλώσσας κλπ.);».

Νομίζω ὅτι ὅσα εἶπα παραπάνω θά μποροῦσαν νά χρησιμεύσουν σάν ἀπάντηση στό γεμάτο ἀνησυχία ἐρώτημα πού βάζουν οἱ μπουριάτες σύντροφοι.

Οἱ μπουριάτες σύντροφοι βάζουν τό ζήτημα τῆς ἀφομοίωσης διαφόρων ἐθνοτήτων στήν πορεία τῆς ἀνοικοδόμησης τοῦ πανανθρώπινου προλεταριακοῦ πολιτισμοῦ. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι ὁρισμένες ἐθνότητες μπορεῖ νά ὑποβληθοῦν, καί ἴσως ἐξάπαντος θά ὑποβληθοῦν, στό προτσές τῆς ἀφομοίωσης. Παρόμοια προτσές γίνονταν καί προηγούμενα. Τό ζήτημα ὅμως εἶναι ὅτι τό προτσές τῆς ἀφομοίωσης μερικῶν ἐθνοτήτων δέν ἀποκλείει, ἀλλά προϋποθέτει ἕνα ἀντίθετο προτσές ἐνίσχυσης καί ἀνάπτυξης μιᾶς ὁλόκληρης σειρᾶς ζωντανῶν καί ἀναπτυσσομένων ἐθνῶν, γιατί τό μερικό προτσές τῆς ἀφομοίωσης ὁρισμένων ἐθνοτήτων εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ γενικοῦ προτσές ἀνάπτυξης τῶν ἐθνῶν. Ἀκριβῶς γι' αὐτό τό λόγο ἡ πιθανή ἀφομοίωση ὁρισμένων ἐθνοτήτων δέν ἀδυνατίζει, ἀλλά ἐπιβεβαιώνει τήν ἀπόλυτα σωστή θέση ὅτι ὁ προλεταριακός πανανθρώπινος πολιτισμός δέν ἀποκλείει, ἀλλά προϋποθέτει καί τρέφει τόν ἐθνικό πολιτισμό τῶν λαῶν, ὅπως καί ὁ ἐθνικός πολιτισμός τῶν λαῶν δέν καταργεῖ ἀλλά συμπληρώνει καί πλουτίζει τόν πανανθρώπινο προλεταριακό πολιτισμό.

Αὐτά εἶναι σέ γενικές γραμμές τά ἄμεσα καθήκοντα πού μπαίνουν μπροστά στά δραστήρια στελέχη τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Αὐτός εἶναι ὁ χαρακτήρας καί τό περιεχόμενο αὐτῶν τῶν καθηκόντων.

Εἶναι ἀπαραίτητο νά χρησιμοποιήσουμε τή σημερινή περίοδο τῆς ἐντατικῆς οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης καί τῶν νέων παραχωρήσεων στήν ἀγροτιά, γιά νά προωθήσουμε τήν ἐκπλήρωση αὐτῶν τῶν καθηκόντων καί νά διευκολύνουμε ἔτσι τή συμμετοχή τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν τῆς Ἀνατολῆς, πού εἶναι κυρίως ἀγροτικές χῶρες, στήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ στή Σοβιετική Ἕνωση.

Λένε ὅτι ἡ νέα πολιτική τοῦ κόμματος ἀπέναντι στήν ἀγροτιά, κάνοντας μιά σειρά νέες παραχωρήσεις (βραχυπρόθεσμη ἐκμίσθωση, ἀνοχή τῆς μισθωτῆς ἐργασίας), περιέχει ὁρισμένα στοιχεῖα ὑποχώρησης. Εἶναι σωστό αὐτό; Ναί, εἶναι σωστό. Πρόκειται ὅμως γιά στοιχεῖα ὑποχώρησης πού τά ἐπιτρέπουμε μέ τόν ὅρο ὅτι τό κόμμα καί ἡ Σοβιετική ἐξουσία θά διατηροῦν τεράστια ὑπεροχή δυνάμεων. Τό σταθερό νόμισμα, ἡ ἀναπτυσσόμενη βιομηχανία, οἱ ἀναπτυσσόμενες μεταφορές, τό πιστωτικό σύστημα πού παγιώνεται καί πού μέ τή βοήθειά του, μέ προνομιακές πιστώσεις, μποροῦμε νά καταστρέψουμε εἴτε νά ἀνεβάσουμε σέ ἀνώτερη βαθμίδα ὁποιοδήποτε στρῶμα τοῦ πληθυσμοῦ, χωρίς νά προκαλέσουμε οὔτε τόν ἐλάχιστο κλονισμό —ὅλα αὐτά εἶναι τέτιες ἐφεδρεῖες στά χέρια τῆς προλεταριακῆς διχτατορίας, πού πάνω στή βάση τους ὁρισμένα στοιχεῖα ὑποχώρησης σ' ἕναν τομέα τοῦ μετώπου μποροῦν ἁπλῶς νά διευκολύνουν τήν προετοιμασία τῆς ἐπίθεσης σ' ὅλο τό μέτωπο. Γι' αὐτό ἀκριβῶς ὁρισμένες νέες παραχωρήσεις πού ἔκανε τό κόμμα ἀπέναντι στήν ἀγροτιά δέ θά δυσκολέψουν, μά θά διευκολύνουν στήν τωρινή στιγμή τή συμμετοχή τῆς ἀγροτιᾶς στή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση.

Τί σημασία μπορεῖ νάχει αὐτό τό περιστατικό γιά τίς σοβιετικές δημοκρατίες τῆς Ἀνατολῆς; Μπορεῖ νάχει μόνο τή σημασία ὅτι δίνει στά χέρια τῶν δραστήριων στελεχῶν αὐτῶν τῶν δημοκρατιῶν ἕνα νέο ὅπλο πού διευκολύνει κι ἐπιταχύνει τή συνένωση αὐτῶν τῶν χωρῶν μέ τό γενικό σύστημα τῆς σοβιετικῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης.

Αὐτή εἶναι ἡ σχέση ἀνάμεσα στήν πολιτική τοῦ κόμματος στό χωριό καί στά ἄμεσα ἐθνικά καθήκοντα πού

μπαίνουν μπροστά στά δραστήρια στελέχη τῆς σοβιετικῆς Ἀνατολῆς.

Σέ συνδυασμό μ' αὐτά τό καθῆκον τοῦ Πανεπιστημίου τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς ἀπέναντι στίς σοβιετικές δημοκρατίες τῆς Ἀνατολῆς εἶναι νά διαπαιδαγωγήσει στελέχη γι' αὐτές τίς δημοκρατίες, μέ σκοπό νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἐκπλήρωση τῶν παραπάνω ἄμεσων καθηκόντων.

Τό Πανεπιστήμιο τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς δέ μπορεῖ νά ἀποσπαστεῖ ἀπό τή ζωή. Δέν εἶναι καί δέ μπορεῖ νά εἶναι ἕνα ἵδρυμα πού στέκει πάνω ἀπό τή ζωή. Πρέπει μ' ὅλες τίς ρίζες τῆς ὕπαρξής του νά συνδέεται μέ τήν πραγματική ζωή. Δέν μπορεῖ γι' αὐτό ν' ἀγνοεῖ τά ἄμεσα καθήκοντα πού μπαίνουν μπροστά στίς σοβιετικές δημοκρατίες τῆς Ἀνατολῆς. Νά γιατί καθῆκον τοῦ Πανεπιστημίου τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς εἶναι στή διαπαιδαγώγηση κατάλληλων στελεχῶν γι' αὐτές τίς δημοκρατίες νά παίρνει ὑπόψη του τά ἄμεσα καθήκοντά τους.

Ἐδῶ εἶναι ἀπαραίτητο νάχουμε ὑπόψη μας ὅτι στήν πραχτική δουλιά τῶν δραστήριων στελεχῶν τῆς σοβιετικῆς Ἀνατολῆς παρουσιάζονται δυό παρεκκλίσεις καί ὅτι ἡ πάλη ἐνάντια τους μέσα στούς τοίχους αὐτοῦ τοῦ Πανεπιστημίου εἶναι ἀπαραίτητη γιά νά διαπαιδαγωγήσουμε πραγματικά στελέχη καί πραγματικούς ἐπαναστάτες γιά τή σοβιετική Ἀνατολή.

Ἡ πρώτη παρέκκλιση συνίσταται στήν ἁπλοποίηση, στήν ἁπλούστευση τῶν καθηκόντων πού ἀνάφερα παραπάνω, στήν προσπάθεια νά μεταφυτευτοῦν μηχανικά οἱ μέθοδες τῆς οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης πού εἶναι ἀπόλυτα κατανοητές καί ἐφαρμόσιμες στό κέντρο τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης, μά πού δέν ταιριάζουν καθόλου στίς συνθῆκες ἀνάπτυξης τῶν λεγόμενων ἀκρινῶν περιοχῶν. Οἱ σύντροφοι πού κάνουν αὐτή τήν παρέκκλιση δέν καταλαβαίνουν δυό πράγματα. Δέν καταλαβαίνουν ὅτι οἱ συνθῆκες στό κέντρο καί στίς «ἀκρινές περιοχές» δέν εἶναι οἱ ἴδιες καί δέν ταυτίζονται καθόλου. Ἐκτός ἀπ' αὐτό δέν καταλαβαίνουν ὅτι καί οἱ ἴδιες οἱ σοβιετικές δημοκρατίες τῆς Ἀνατολῆς δέν εἶναι ὁμοιογενεῖς, ὅτι ὁρισμένες ἀπ' αὐτές, λογουχάρη ἡ Γεωργία καί ἡ Ἀρμενία, βρίσκονται σέ μιά ἀνώτερη βαθμίδα ἐθνικῆς συγκρότησης, καί ἄλλες, λογουχάρη ἡ Τσετσνιά καί ἡ Καμπαρντία, βρίσκονται σέ κατώτερη βαθμίδα ἐθνικῆς συγκρότησης, καί ἄλλες πάλι, λογουχάρη ἡ Κιργιζία, κατέχουν μιά μεσαία θέση ἀνάμεσα σ' αὐτά τά δυό ἄκρα. Οἱ σύντροφοι αὐτοί δέν καταλαβαίνουν ὅτι χωρίς προσαρμογή στίς τοπικές συνθῆκες, χωρίς προσεχτική μελέτη ὅλων τῶν ἰδιομορφιῶν τῆς κάθε χώρας δέ μποροῦμε νά οἰκοδομήσουμε τίποτα τό σοβαρό. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς παρέκκλισης εἶναι ἡ ἀπόσπαση ἀπό τίς μάζες καί ἡ ἐκφύλιση μερικῶν σέ ἀριστερούς φρασεολόγους. Καθῆκον τοῦ Πανεπιστημίου τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς εἶναι νά διαπαιδαγωγήσει τά στελέχη στό πνεῦμα τῆς ἀνειρήνευτης πάλης ἐνάντια σ' αὐτή τήν ἁπλοποίηση.

Ἀντίθετα, ἡ δεύτερη παρέκκλιση συνίσταται στό ὅτι ὑπερβάλλονται οἱ τοπικές ἰδιομορφίες, ὅτι ξεχνιέται τό κοινό καί βασικό πού συνδέει τίς σοβιετικές δημοκρατίες τῆς Ἀνατολῆς μέ τίς βιομηχανικές περιφέρειες τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης, ὅτι ἀποσιωποῦνται τά σοσιαλιστικά καθήκοντα καί προσαρμόζονται στά καθήκοντα τοῦ στενοῦ καί περιορισμένου ἐθνικισμοῦ. Οἱ σύντροφοι πού κάνουν αὐτή τήν παρέκκλιση δέν πολυφροντίζουν γιά τήν ἐσωτερική οἰκοδόμηση τῆς χώρας τους, προτιμοῦν νά ἀφήσουν αὐτή τήν ἀνάπτυξη στή φυσική πορεία τῶν πραγμάτων. Γι' αὐτούς τό βασικό δέν εἶναι ἡ ἐσωτερική οἰκοδόμηση, μά ἡ «ἐξωτερική» πολιτική, ἡ ἐπέκταση τῶν συνόρων τῆς δημοκρατίας τους, τά τραβήγματα μέ τίς γύρω δημοκρατίες, ἡ

ἐπιθυμία νά ἀποσπάσουν ἀπό τούς γειτόνους ἀκόμα ἕνα κομματάκι καί νά καλοαρέσουν ἔτσι στούς ἀστούς ἐθνικιστές τῆς χώρας τους. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς παρέκκλισης εἶναι ἡ ἀπόσπαση ἀπό τό σοσιαλισμό καί ἡ ἐκφύλισή τους σέ κοινούς ἀστούς ἐθνικιστές. Καθῆκον τοῦ Πανεπιστημίου τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς εἶναι νά διαπαιδαγωγήσει τά στελέχη στό πνεῦμα τῆς ἀνειρήνευτης πάλης ἐνάντια σ' αὐτόν τό σκεπασμένο ἐθνικισμό.

Αὐτά εἶναι τά καθήκοντα τοῦ Πανεπιστημίου τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς σχετικά μέ τίς σοβιετικές δημοκρατίες τῆς Ἀνατολῆς.

II

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΠΟΙΚΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Ἄς περάσουμε στό δεύτερο ζήτημα, στό ζήτημα τῶν καθηκόντων τοῦ Πανεπιστημίου τῶν ἐργαζομένων τῆς Ἀνατολῆς σχετικά μέ τίς ἀποικιακές καί τίς ἐξαρτημένες χῶρες τῆς Ἀνατολῆς.

Σέ τί συνίστανται οἱ χαρακτηριστικές ἰδιομορφίες τῆς ὕπαρξης καί τῆς ἀνάπτυξης αὐτῶν τῶν χωρῶν σέ διάκριση ἀπό τίς σοβιετικές δημοκρατίες τῆς Ἀνατολῆς;

Πρῶτο, στό ὅτι οἱ χῶρες αὐτές ζοῦν καί ἀναπτύσσονται κάτω ἀπό τό ζυγό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Δεύτερο, στό ὅτι ἡ ὕπαρξη ἑνός διπλοῦ ζυγοῦ, τοῦ ἐσωτερικοῦ ζυγοῦ (τῆς δικῆς τους ἀστικῆς τάξης) καί τοῦ ἐξωτερικοῦ ζυγοῦ (τῆς ξένης ἰμπεριαλιστικῆς ἀστικῆς τάξης) ὀξύνει καί βαθαίνει τήν ἐπαναστατική κρίση σ' αὐτές τίς χῶρες.

Τρίτο, στό ὅτι σέ μερικές ἀπ' αὐτές τίς χῶρες, λογουχάρη στίς Ἰνδίες, ὁ καπιταλισμός ἀναπτύσσεται μέ εντατικό ρυθμό γεννώντας καί σχηματίζοντας μιά λίγο-πολύ πολυάριθμη τάξη ντόπιων προλετάριων.

Τέταρτο, στό ὅτι μέ τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ἡ ἐθνική ἀστική τάξη αὐτῶν τῶν χωρῶν διασπᾶται σέ δυό μερίδες, στήν ἐπαναστατική (μικροαστοί) καί στή συμβιβαστική (μεγαλοαστοί)· ἀπ' αὐτές ἡ πρώτη συνεχίζει τόν ἐπαναστατικό ἀγώνα, ἐνῶ ἡ δεύτερη συνασπίζεται μέ τόν ἰμπεριαλισμό.

Πέμπτο, στό ὅτι σ' αὐτές τίς χῶρες δίπλα στόν ἰμπεριαλιστικό συνασπισμό διαμορφώνεται ἕνας ἄλλος συνασπισμός, ὁ συνασπισμός τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἐπαναστατῶν μικροαστῶν, ὁ ἀντιιμπεριαλιστικός συνασπισμός πού βάζει γιά σκοπό του τήν πλέρια ἀπελευθέρωση ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό.

Ἕκτο, στό ὅτι σ' αὐτές τίς χῶρες τό ζήτημα τῆς ἡγεμονίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν λαϊκῶν μαζῶν ἀπό τήν ἐπιρροή τῆς συμβιβαστικῆς ἐθνικῆς ἀστικῆς τάξης ἀποχτᾶ ὅλο καί πιό ἐπιταχτικό χαρακτήρα.

Ἕβδομο, στό ὅτι τό περιστατικό αὐτό διευκολύνει σημαντικά τή συμμαχία τοῦ ἐθνικοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος αὐτῶν τῶν χωρῶν μέ τό προλεταριακό κίνημα τῶν προχωρημένων χωρῶν τῆς Δύσης.

Ἀπ' ὅλα αὐτά βγαίνουν τρία τουλάχιστο συμπεράσματα:

1) Εἶναι ἀδύνατο νά ἐπιτευχθεῖ ἡ ἀπελευθέρωση τῶν ἀποικιακῶν καί τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό χωρίς μιά νικηφόρα ἐπανάσταση: ἡ ἀνεξαρτησία δέν παίρνεται χάρισμα.

2) Εἶναι ἀδύνατο νά προωθηθεῖ ἡ ἐπανάσταση καί νά καταχτηθεῖ ἡ πλέρια ἀνεξαρτησία τῶν καπιταλιστικά

ἀναπτυγμένων ἀποικιῶν καί ἐξαρτημένων χωρῶν, ἄν δέν ἀπομονωθεῖ ἡ συμβιβαστική ἐθνική ἀστική τάξη, ἄν οἱ μικροαστικές ἐπαναστατικές μάζες δέν ἀπαλλαγοῦν ἀπό τήν ἐπιρροή αὐτῆς τῆς ἀστικῆς τάξης, ἄν δέν ἐφαρμοστεῖ ἡ πολιτική τῆς ἡγεμονίας τοῦ προλεταριάτου, ἄν δέν ὀργανωθοῦν τά πρωτοπόρα στοιχεῖα τῆς ἐργατικῆς τάξης σέ αὐτοτελές κομμουνιστικό κόμμα.

3) Εἶναι ἀδύνατο νά ἐπιτευχθεῖ μιά σταθερή νίκη στίς ἀποικιακές καί τίς ἐξαρτημένες χῶρες, χωρίς μιά πραγματική συμμαχία ἀνάμεσα στό ἀπελευθερωτικό κίνημα αὐτῶν τῶν χωρῶν καί τό προλεταριακό κίνημα τῶν προχωρημένων χωρῶν τῆς Δύσης.

Τό βασικό καθῆκον τῶν κομμουνιστῶν τῶν ἀποικιακῶν καί τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν εἶναι νά ξεκινοῦν στήν ἐπαναστατική τους δουλιά ἀπ' αὐτά τά συμπεράσματα.

Σέ τί συνίστανται τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῶν ἀποικιακῶν καί τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν σέ σύνδεση μ' αὐτά τά περιστατικά;

Ἡ ἰδιομορφία τῶν ἀποικιῶν καί τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν στή σημερινή στιγμή συνίσταται στό ὅτι δέν ὑπάρχει πιά στόν κόσμο μιά ἑνιαία καί καθολική ἀποικιακή Ἀνατολή. Προηγούμενα τήν ἀποικιακή Ἀνατολή τή φαντάζονταν σάν κάτι τό ἑνιαῖο καί ὁμοιογενές. Σήμερα ἡ ἀντίληψη αὐτή δέν ἀνταποκρίνεται πιά στήν πραγματικότητα. Σήμερα ἔχουμε τουλάχιστο τρεῖς κατηγορίες ἀποικιακῶν καί ἐξαρτημένων χωρῶν. Πρῶτο, τίς χῶρες σάν τό Μαρόκο πού δέν ἔχουν ἤ σχεδόν δέν ἔχουν δικό τους προλεταριάτο καί δέν εἶναι καθόλου ἀναπτυγμένες ἀπό βιομηχανική ἄποψη. Δεύτερο, τίς χῶρες σάν τήν Κίνα καί τήν Αἴγυπτο πού εἶναι λίγο ἀναπτυγμένες ἀπό βιομηχανική ἄποψη καί ἔχουν ἕνα σχετικά ὀλιγάριθμο προλεταριάτο. Τρίτο, τίς χῶρες σάν τίς Ἰνδίες, πού εἶναι λίγο-

πολύ καπιταλιστικά ἀναπτυγμένες καί ἔχουν ἕνα λίγο-πολύ πολυάριθμο ἐθνικό προλεταριάτο.

Εἶναι φανερό ὅτι δέ μποροῦμε μέ κανένα τρόπο νά βάλουμε ὅλες αὐτές τίς χῶρες στήν ἴδια μοίρα.

Γιά τίς χῶρες σάν τό Μαρόκο, ὅπου ἡ ἐθνική ἀστική τάξη δέν ἔχει ἀκόμα λόγους νά διασπαστεῖ σέ ἐπαναστατικό καί συμβιβαστικό κόμμα, τό καθῆκον τῶν κομμουνιστικῶν στοιχείων εἶναι νά πάρουν ὅλα τά μέτρα γιά νά δημιουργηθεῖ ἕνα ἑνιαῖο ἐθνικό μέτωπο ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό. Σ' αὐτές τίς χῶρες ὁ ξεχωρισμός τῶν κομμουνιστικῶν στοιχείων σέ ἑνιαῖο κόμμα μπορεῖ νά γίνει μόνο μέσα στήν πορεία τοῦ ἀγώνα ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό, ἰδιαίτερα ὕστερα ἀπό τή νικηφόρα ἐπαναστατική πάλη ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό.

Στίς χῶρες σάν τήν Αἴγυπτο ἤ τήν Κίνα, ὅπου ἡ ἐθνική ἀστική τάξη ἔχει κιόλας διασπαστεῖ σέ ἐπαναστατικό καί συμβιβαστικό κόμμα, ὅπου ὅμως ἡ συμβιβαστική μερίδα τῆς ἀστικῆς τάξης δέ μπορεῖ ἀκόμα νά συνενωθεῖ μέ τόν ἰμπεριαλισμό, οἱ κομμουνιστές δέ μποροῦν πιά νά βάζουν γιά σκοπό τους τή δημιουργία ἑνιαίου ἐθνικοῦ μετώπου ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό. Στίς χῶρες αὐτές οἱ κομμουνιστές πρέπει νά περάσουν ἀπό τήν πολιτική τοῦ ἑνιαίου ἐθνικοῦ μετώπου στήν πολιτική τοῦ ἐπαναστατικοῦ συνασπισμοῦ τῶν ἐργατῶν καί τῶν μικροαστῶν. Ὁ συνασπισμός αὐτός μπορεῖ νά πάρει σ' αὐτές τίς χῶρες τή μορφή ἑνός ἑνιαίου κόμματος, ἑνός ἐργατοαγροτικοῦ κόμματος, ἔτσι ὅμως πού τό ἰδιόμορφο αὐτό κόμμα νά ἀποτελεῖ στήν πράξη τό συνασπισμό δυό δυνάμεων —τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος καί τοῦ κόμματος τῶν ἐπαναστατῶν μικροαστῶν. Τό ξεσκέπασμα τῆς μεσοβέζικης στάσης καί τῆς ἀσυνέπειας τῆς ἐθνικῆς ἀστικῆς τάξης καί ὁ ἀποφασιστικός ἀγώνας ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό—νά

ποιά είναι τά καθήκοντα αύτοῦ τοῦ συνασπισμοῦ. Ἕνα τέτιο διμερές κόμμα είναι ἀναγκαῖο καί σκόπιμο, ἄν δέ δένει χειροπόδαρα τό κομμουνιστικό κόμμα, ἄν δέν περιορίζει τήν ἐλευθερία ζύμωσης καί προπαγάνδας γιά τό κομμουνιστικό κόμμα, ἄν δέν ἐμποδίζει τή συσπείρωση τῶν προλετάριων γύρω ἀπό τό κομμουνιστικό κόμμα, ἄν διευκολύνει τή δουλιά τῆς πραγματικῆς καθοδήγησης τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ἀπό μέρους τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος. Ἕνα τέτιο διμερές κόμμα δέ χρειάζεται καί δέν είναι σκόπιμο, ἄν δέν ἀνταποκρίνεται σ' ὅλους αὐτούς τούς ὅρους, γιατί τότε μπορεῖ νά ἔχει μόνο σάν ἀποτέλεσμα νά διαλυθοῦν τά κομμουνιστικά στοιχεῖα μέσα στίς γραμμές τῆς ἀστικῆς τάξης καί νά χάσει τό κομμουνιστικό κόμμα τόν προλεταριακό στρατό.

Κάπως διαφορετικά ἔχει τό ζήτημα στίς χῶρες σάν τίς Ἰνδίες. Τό βασικό καί τό καινούργιο στίς συνθῆκες ὕπαρξης τέτιων ἀποικιῶν σάν τίς Ἰνδίες δέ βρίσκεται μόνο στό ὅτι ἡ ἐθνική ἀστική τάξη διασπάστηκε σέ ἐπαναστατικό καί συμβιβαστικό κόμμα, μά πρῶτ' ἀπ' ὅλα στό ὅτι ἡ συμβιβαστική μερίδα αὐτῆς τῆς ἀστικῆς τάξης πρόλαβε κιόλας νά τά ταιριάξει βασικά μέ τόν ἰμπεριαλισμό. Ἐπειδή φοβᾶται περισσότερο τήν ἐπανάσταση ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό, ἐπειδή ἐνδιαφέρεται περισσότερο γιά τά συμφέροντα τοῦ πορτοφολιοῦ της παρά γιά τά συμφέροντα τῆς πατρίδας της, ἡ μερίδα αὐτή τῆς ἀστικῆς τάξης, πού είναι ἡ πιό πλούσια καί ἔχει τή μεγαλύτερη ἐπιρροή, πατᾶ καί μέ τά δυό της πόδια στό στρατόπεδο τῶν ἄσπονδων ἐχθρῶν τῆς ἐπανάστασης, συνασπίζεται μέ τόν ἰμπεριαλισμό ἐνάντια στούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες τῆς δικῆς της χώρας. Δέ μπορεῖ νά νικήσει ἡ ἐπανάσταση, ἄν δέ συντρίψει αὐτό τό συνασπισμό. Γιά νά συντριβεῖ ὅμως αὐτός ὁ συνασπισμός, πρέπει νά συγκεντρωθοῦν τά πυρά

ἐνάντια στή συμβιβαστική ἐθνική ἀστική τάξη, μέ ξεσκέπασμα τῆς προδοσίας της, μέ ἀπελευθέρωση τῶν ἐργαζομένων μαζῶν ἀπό τήν ἐπιρροή της καί μέ συστηματική προετοιμασία τῶν ὅρων πού είναι ἀπαραίτητοι γιά τήν ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου. Μ' ἄλλα λόγια, σέ τέτιες ἀποικίες σάν τίς Ἰνδίες πρόκειται γιά τήν προετοιμασία τοῦ προλεταριάτου γιά τό ρόλο τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος ἐκτοπίζοντας βῆμα πρός βῆμα ἀπ' αὐτό τό τιμητικό πόστο τήν ἀστική τάξη καί τούς κράχτες της. Νά δημιουργήσουμε ἕναν ἐπαναστατικό ἀντιιμπεριαλιστικό συνασπισμό καί νά ἐξασφαλίσουμε τήν ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου μέσα σ' αὐτό τό συνασπισμό—νά ποιό είναι τό καθῆκον μας. Ὁ συνασπισμός αὐτός μπορεῖ νά πάρει—δέν είναι ὅμως πάντα ὑποχρεωτικό νά παίρνει—τή μορφή ἑνός ἑνιαίου ἐργατοαγροτικοῦ κόμματος συνδεμένου τυπικά μέ μιά ἑνιαία πλατφόρμα. Ἡ αὐτοτέλεια τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος σ' αὐτές τίς χῶρες πρέπει νά είναι τό βασικό σύνθημα τῶν πρωτοπόρων στοιχείων τοῦ κομμουνισμοῦ, γιατί τήν ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου μπορεῖ νά τήν προετοιμάσει καί νά τήν κάνει πράξη μόνο τό κομμουνιστικό κόμμα. Τό κομμουνιστικό κόμμα ὅμως μπορεῖ καί πρέπει νά κάνει ἀνοιχτό συνασπισμό μέ τήν ἐπαναστατική πτέρυγα τῆς ἀστικῆς τάξης, ἔτσι πού νά πάρει μαζί του τά ἑκατομμύρια τῶν μικροαστικῶν μαζῶν τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ στόν ἀγώνα ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό, ἀφοῦ ἀπομονώσει τή συμβιβαστική ἐθνική ἀστική τάξη.

Ἀπό δῶ ἀπορέουν τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῶν καπιταλιστικά ἀναπτυγμένων ἀποικιῶν καί τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν:

1) Κατάχτηση τῶν καλύτερων στοιχείων τῆς ἐργατι-

κῆς τάξης μέ τό μέρος τοῦ κομμουνισμοῦ καί δημιουργία αὐτοτελῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων.

2) Δημιουργία ἑνός ἐθνικο-επαναστατικοῦ συνασπισμοῦ τῶν ἐργατῶν, τῶν ἀγροτῶν καί τῆς ἐπαναστατικῆς διανόησης ἐνάντια στό συνασπισμό τῆς συμβιβαστικῆς ἐθνικῆς ἀστικῆς τάξης καί τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

3) Ἐξασφάλιση τῆς ἡγεμονίας τοῦ προλεταριάτου σ' αὐτό τό συνασπισμό.

4) Ἀγώνας γιά τήν ἀπαλλαγή τῶν μικροαστῶν τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ ἀπό τήν ἐπιρροή τῆς συμβιβαστικῆς ἐθνικῆς ἀστικῆς τάξης.

5) Ἐξασφάλιση τῆς συμμαχίας τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος μέ τό προλεταριακό κίνημα τῶν προχωρημένων χωρῶν.

Αὐτές εἶναι οἱ τρεῖς ὁμάδες τῶν ἄμεσων καθηκόντων πού μπαίνουν μπροστά στά δραστήρια στελέχη τῶν ἀποικιακῶν καί τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Τά καθήκοντα αὐτά ἀποχτοῦν ἰδιαίτερα σοβαρό χαρακτήρα καί ἰδιαίτερα σπουδαία σημασία, ἄν τά ἐξετάσουμε στό φῶς τῆς σημερινῆς διεθνοῦς κατάστασης. Τή διεθνῆ κατάσταση αὐτή τή στιγμή τή χαρακτηρίζει ἡ ἔναρξη μιᾶς περιόδου προσωρινῆς κάλμας τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος. Τί θά πεῖ ὅμως κάλμα, τί μπορεῖ νά σημαίνει στή σημερινή στιγμή; Μπορεῖ νά σημαίνει μόνο δυνάμωμα τῆς πίεσης πάνω στούς ἐργάτες τῆς Δύσης, πάνω στίς ἀποικίες τῆς Ἀνατολῆς καί πρίν ἀπ' ὅλα πάνω στή Σοβιετική Ἕνωση, τό σημαιοφόρο τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ὅλων τῶν χωρῶν. Ζήτημα εἶναι ἄν μποροῦμε ν' ἀμφιβάλλουμε ὅτι ἡ προετοιμασία αὐτῆς τῆς πίεσης πάνω στή Σοβιετική Ἕνωση ἄρχισε κιόλας στίς γραμμές τῶν ἰμπεριαλιστῶν. Ἡ συκοφαντική ἐκστρατεία σέ σχέση μέ τήν ἐξέγερση στήν Ἐσθονία[32], ἡ ἀπατεωνίστικη καμπάνια ἐνάντια στή Σοβιετική Ἕνωση σέ συσχετισμό μέ τήν ἔκρηξη στή Σόφια, ἡ γενική ἐκστρατεία τοῦ ἀστικοῦ τύπου ἐνάντια στή χώρα μας—ὅλα αὐτά εἶναι τό προπαρασκευαστικό στάδιο γιά τήν ἐπίθεση. Εἶναι ἡ προπαρασκευή πυροβολικοῦ τῆς κοινῆς γνώμης πού ἀποβλέπει νά ἐξοικειώσει τούς μικροαστούς μέ τίς ἐπιδρομές ἐνάντια στή Σοβιετική Ἕνωση καί νά δημιουργήσει τίς ἠθικές προϋποθέσεις γιά τήν ἐπέμβαση. Θά δοῦμε τί θά βγεῖ ἀπ' αὐτή τήν ἐκστρατεία τῆς ψευτιᾶς καί τῆς συκοφαντίας καί ἄν θά ριψοκινδυνεύσουν οἱ ἰμπεριαλιστές ν' ἀρχίσουν μιά σοβαρή ἐπίθεση. Μάλλον δέν πρέπει νά ἀμφιβάλλουμε ὅτι οἱ ἐξορμήσεις αὐτές δέν προμηνύουν τίποτα καλό γιά τίς ἀποικίες. Γι' αὐτό τό λόγο τό ζήτημα τῆς προετοιμασίας ἑνός ἀντιχτυπήματος τῶν ἑνωμένων δυνάμεων τῆς ἐπανάστασης ἐνάντια σ' ἕνα ἐνδεχόμενο χτύπημα ἀπό μέρους τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ εἶναι ἕνα ζήτημα πού μπαίνει αναπότρεπτα στήν ἡμερήσια διάταξη.

Νά γιατί ἡ ἀπαρέγκλιτη ἐκπλήρωση τῶν ἄμεσων καθηκόντων τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στίς ἀποικίες καί τίς ἐξαρτημένες χῶρες ἀποχτᾶ στή σημερινή στιγμή ἐξαιρετικά μεγάλη σημασία.

Ποιά εἶναι ἡ ἀποστολή τοῦ Πανεπιστημίου τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς ἀπέναντι στίς ἀποικιακές καί τίς ἐξαρτημένες χῶρες καί σέ σχέση μέ ὅλα αὐτά τά περιστατικά; Ἡ ἀποστολή αὐτή εἶναι νά ὑπολογίζει ὅλες τίς ἰδιομορφίες τῆς ἐπαναστατικῆς ἀνάπτυξης αὐτῶν τῶν χωρῶν καί νά διαπαιδαγωγήσει τά στελέχη πού ἦρθαν ἀπ' αὐτές τίς χῶρες πρός τήν κατεύθυνση πού ἐξασφαλίζει τήν ἐκπλήρωση τῶν ποικιλόμορφων ἄμεσων καθηκόντων πού ἐκθέσαμε πιό πάνω.

Στό Πανεπιστήμιο τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς ὑπάρχουν κάπου 10 διαφορετικές ὁμάδες φοιτητῶν πού ἦρθαν σέ μᾶς

ἀπό τίς ἀποικιακές καί τίς ἐξαρτημένες χῶρες. Σ' ὅλους εἶναι γνωστό ὅτι οἱ σύντροφοι αὐτοί διψοῦν γιά φῶς καί μάθηση. Καθῆκον τοῦ Πανεπιστημίου τῶν λαῶν τῆς 'Ανατολῆς εἶναι νά σφυρηλατήσει ἀπ' αὐτούς πραγματικούς ἐπαναστάτες, ἐξοπλισμένους μέ τή θεωρία τοῦ λενινισμοῦ, ἐφοδιασμένους μέ τήν πραχτική πείρα τοῦ λενινισμοῦ καί ἱκανούς νά ἐκπληρώσουν εὐσυνείδητα τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος τῶν ἀποικιῶν καί τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν.

'Εδῶ πρέπει νάχουμε ὑπόψη μας ὅτι στήν πραχτική δουλιά τῶν δραστήριων στελεχῶν τῆς ἀποικιακῆς 'Ανατολῆς ὑπάρχουν δυό παρεκκλίσεις καί ὅτι ἡ πάλη ἐνάντια τους εἶναι ἀπαραίτητη, γιά νά διαπαιδαγωγήσουμε πραγματικά ἐπαναστατικά στελέχη.

'Η πρώτη παρέκκλιση εἶναι ἡ ὑποτίμηση τῶν ἐπαναστατικῶν δυνατοτήτων τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος καί ἡ ὑπερεκτίμηση τῆς ἰδέας τοῦ ἑνιαίου καθολικοῦ πανεθνικοῦ μετώπου στίς ἀποικίες καί τίς ἐξαρτημένες χῶρες, ἀνεξάρτητα ἀπό τήν κατάσταση καί τό βαθμό ἀνάπτυξης αὐτῶν τῶν χωρῶν. Πρόκειται γιά παρέκκλιση πρός τά δεξιά, πού ἐγκυμονεῖ τόν κίνδυνο νά μειώσει τή σημασία τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος καί νά διαλύσει τά κομμουνιστικά στοιχεῖα μέσα στή γενική χορωδία τῶν ἀστῶν ἐθνικιστῶν. 'Η ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια σ' αὐτή τήν παρέκκλιση ἀποτελεῖ ἄμεση ὑποχρέωση τοῦ Πανεπιστημίου τῶν λαῶν τῆς 'Ανατολῆς.

'Η δεύτερη παρέκκλιση εἶναι ἡ ὑπερεκτίμηση τῶν ἐπαναστατικῶν δυνατοτήτων τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος καί ἡ ὑποτίμηση τῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἐπαναστατική ἀστική τάξη ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό. 'Απ' αὐτή τήν παρέκκλιση φαίνεται ὅτι πάσχουν οἱ κομμουνιστές τῆς Γιάβας, πού λαθεμένα ἔριξαν ἐδῶ καί λίγο καιρό τό σύνθημα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας γιά τή χώρα τους. Πρόκειται γιά παρέκκλιση πρός τά ἀριστερά, πού κλείνει μέσα της τόν κίνδυνο νά ἀποσπαστοῦν ἀπό τίς μάζες καί νά μετατρέψουν τό κομμουνιστικό κόμμα σέ αἵρεση. 'Η ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια σ' αὐτή τήν παρέκκλιση ἀποτελεῖ ἀπαραίτητο ὅρο γιά τή διαπαιδαγώγηση πραγματικά ἐπαναστατικῶν στελεχῶν γιά τίς ἀποικίες καί τίς ἐξαρτημένες χῶρες τῆς 'Ανατολῆς.

Αὐτά εἶναι σέ γενικές γραμμές τά πολιτικά καθήκοντα τοῦ Πανεπιστημίου τῶν λαῶν τῆς 'Ανατολῆς ἀπέναντι στούς λαούς τῆς σοβιετικῆς καί τῆς ἀποικιακῆς 'Ανατολῆς.

"Ας ἐλπίσουμε ὅτι τό Πανεπιστήμιο τῶν λαῶν τῆς 'Ανατολῆς θά μπορέσει νά ἐκπληρώσει ἐπάξια αὐτά τά καθήκοντα.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 115,
22 τοῦ Μάη 1925.

ΠΡΟΣ ΟΛΑ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΤΗΣ «ΚΟΜΣΟΜΟΛΣΚΑΓΙΑ ΠΡΑΒΝΤΑ»[33]

Σύντροφοι! Λόγω τῆς σοβαρῆς σημασίας πού ἔχει ἡ «Κομσομόλσκαγια Πράβντα», θά ἤθελα νά σᾶς κάνω γνωστές τίς πρῶτες μου ἐντυπώσεις ἀπό ὁρισμένα ἄρθρα αὐτῆς τῆς ἐφημερίδας.

1) Νομίζουμε ὅτι προκαλοῦν ἀμφιβολίες ὁρισμένα σημεῖα στά ἄρθρα τοῦ Στέτσκι: «Ἕνα νέο στάδιο τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς». Στά ἄρθρα αὐτά ρίχνεται, εἶναι ἀλήθεια μέ ἤπια μορφή, τό σύνθημα «πλουτίζετε». Τό σύνθημα αὐτό δέν εἶναι δικό μας, δέν εἶναι σωστό, προκαλεῖ μιά ὁλόκληρη σειρά ἀμφιβολίες καί παρανοήσεις καί δέν πρέπει νάχει τή θέση του σέ ἄρθρο γραμμῆς τῆς «Κομσομόλσκαγια Πράβντα». Τό δικό μας σύνθημα εἶναι ἡ σοσιαλιστική συσώρευση. Ἐμεῖς βγάζουμε ἀπό τή μέση τά διοικητικά ἐμπόδια πού μπαίνουν στό δρόμο τῆς ἀνύψωσης τῆς ευημερίας τοῦ χωριοῦ. Ὁπωσδήποτε τό μέτρο αὐτό θά διευκολύνει κάθε συσώρευση, καί τήν ἀτομική-κεφαλαιοκρατική καί τή σοσιαλιστική. Ποτέ ὅμως ὥς τώρα τό κόμμα δέν εἶπε ὅτι τό σύνθημά του εἶναι ἡ ἀτομική συσώρευση. Ἀφήνουμε ἐλεύθερη τή ΝΕΠ κι ἐπιτρέπουμε τήν ἀτομική συσώρευση, γιά νά διευκολύνουμε τήν πραγματοποίηση τοῦ συνθήματός μας γιά τή σοσιαλιστική συ-

σώρευση μέσα στό σύστημα τῆς λαϊκῆς μας οἰκονομίας. Μπορεῖ ὁρισμένοι σύντροφοί μας νά θεωροῦν τό ζήτημα αὐτό συζητήσιμο. Τότε ὅμως πρέπει νά εἰπωθεῖ ὅτι τό ζήτημα τοῦ συνθήματος «πλουτίζετε» εἶναι συζητήσιμο καί τά ἄρθρα ὑπέρ αὐτοῦ τοῦ συνθήματος πρέπει νά δημοσιεύονται σάν ἄρθρα συζήτησης. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά εἶναι ξεκάθαρο ὅτι ἡ «Κομσομόλσκαγια Πράβντα» δέν εἶναι ὄργανο συζήτησης, ἀλλά ὄργανο πρίν ἀπ' ὅλα θετικῆς πολιτικῆς πού δίνει στόν ἀναγνώστη συνθήματα καί θέσεις πού τίς δέχεται ὅλο τό κόμμα.

Μέ λίγα λόγια, ὅπως κι ἄν καταπιαστοῦμε μέ τό ζήτημα, εἴτε ἀπό τήν τυπική του ἄποψη εἴτε ἀπό τήν ἄποψη τῆς οὐσίας, τό ἄρθρο τοῦ Στέτσκι δέ μπορεῖ νά θεωρηθεῖ ἱκανοποιητικό σ' αὐτό τό σημεῖο. Θά πρέπει στό μέλλον νά εἴμαστε πιό προσεχτικοί.

2) Δέ μποροῦμε ἐπίσης νά παραδεχτοῦμε πέρα γιά πέρα κάποιο σημεῖο στά ἄρθρα τοῦ Στέτσκι πού μιλᾶ γιά μή καπιταλιστική ἀνάπτυξη στό χωριό. Προηγούμενα μπορούσαμε νά μιλᾶμε γιά μή καπιταλιστικό δρόμο ἀνάπτυξης. Τώρα πού ἄρχισε κι ἀναπτύσσεται οὐσιαστικά σ' ὅλη τήν ἔκταση ὁ ἀγώνας ἀνάμεσα στά στοιχεῖα τῆς σοσιαλιστικῆς καί τῆς κεφαλαιοκρατικῆς ἀνάπτυξης, θά ἦταν πιό σωστό νά μιλᾶμε γιά σοσιαλιστικό δρόμο ἀνάπτυξης. Διαφορετικά μπορεῖ νά δημιουργηθεῖ ἡ ἐντύπωση ὅτι ἐκτός ἀπό τούς δυό δρόμους ἀνάπτυξης—τόν κεφαλαιοκρατικό καί τό σοσιαλιστικό—ὑπάρχει ἀκόμα καί τρίτος δρόμος, πράγμα πού δέν εἶναι σωστό ἤ ἐν πάση περιπτώσει δέν πείθει.

3) Μοῦ φαίνεται ἐπίσης ὅτι δέν εἶναι σωστό κάποιο μέρος στό ἄρθρο τοῦ Σλεπκόφ «Γιά τή λενινιστική κληρονομιά» πού λέει ὅτι οἱ κομμουνιστές καί οἱ κομσομόλοι

θά ὑποχρεωθοῦν νά συναγωνίζονται στήν ὀργανωτική-πολιτική δουλιά τό ἐξωκομματικό ἀχτίφ τῆς ἀγροτιᾶς. Ὡς τώρα βάζαμε τό ζήτημα τῆς δημιουργίας ἑνός τέτιου ἀχτίφ γύρω ἀπό τό κόμμα καί τῆς διαπαιδαγώγησής του, κι αὐτό θεωροῦνταν σωστό. Τώρα ὁ Σλεπκόφ βάζει ἕνα καινούργιο ζήτημα, τό ζήτημα τοῦ συναγωνισμοῦ τῶν κομμουνιστῶν καί τῶν μελῶν τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας μέ τό ἐξωκομματικό ἀχτίφ πού πρόκειται νά δημιουργήσουμε. Αὐτό δέν εἶναι σωστό καί δέ συμβιβάζεται μ' ὅλη μας τήν καμπάνια πού διεξάγεται κάτω ἀπό τό σύνθημα τῆς ζωογόνησης τῶν Σοβιέτ. Ἐκεῖνο πού μᾶς χρειάζεται δέν εἶναι νά συναγωνιζόμαστε αὐτό τό ἀχτίφ, ἀλλά νά τό δημιουργοῦμε καί νά τό διαπαιδαγωγοῦμε.

4) Καλά θά ἦταν νά ὀργανωθεῖ ἕνα σύστημα παραρτημάτων τῆς «Κομσομόλσκαγια Πράβντα» μέ τή μορφή ἐκλαϊκευτικῶν μπροσουρῶν πού νά τίς γράφουν οἱ πιό ἐπιφανεῖς θεωρητικοί τοῦ μαρξισμοῦ γιά τόν κομμουνισμό, γιά τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, γιά τήν Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση, καθώς ἐπίσης καί γιά διάφορους κλάδους τῆς οἰκονομίας καί τῆς διοίκησης πού ἔχουν ἄμεση σχέση μέ τήν πραχτική δουλιά τοῦ ἀχτίφ τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας στήν πόλη καί στό χωριό. Τέτια παραρτήματα ἀπό μικρές μπροσοῦρες θά μποροῦσαν νά ἀποτελέσουν ἔπειτα ἕνα εἶδος μικρῆς βιβλιοθήκης γιά τό στέλεχος τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας, πράγμα πού δέ μπορεῖ παρά νά ἔχει σοβαρότατη σημασία γιά τή διαπαιδαγώγηση τοῦ ἀχτίφ τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας.

5) Καλό θά ἦταν νά γίνει πιό ἁπλό τό στύλ τῶν ἄρθρων τῆς «Κομσομόλσκαγια Πράβντα», νά ὑποχρεωθοῦν οἱ συνεργάτες νά γράφουν ἁπλά, μέ μικρές φράσεις κι ὅσο τό δυνατό χωρίς ξένους ὅρους, ἔτσι ὅπως ἤξερε νά γράφει ὁ Ἰλίτς. Στό κάτω-κάτω θά μποροῦσε πάλι νά δοθεῖ σάν παράρτημα τῆς «Κομσομόλσκαγια Πράβντα» ἕνα μικρό λεξικό ξένων λέξεων ἤ τουλάχιστο στό κείμενο τῶν ἄρθρων νά δίνονται οἱ ἀνάλογες ἐξηγήσεις, ἄν δέ μπορεῖ νά ἀποφεύγονται οἱ ξένες λέξεις.

Ι. Στάλιν
Β. Μόλοτοφ
Α. Ἀντρέγιεφ

Μόσχα, 2 τοῦ Ἰούνη 1925

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Ὁμιλία στό Πανεπιστήμιο Σβερντλόφ

9 τοῦ Ἰούνη 1925

Σύντροφοι! Θ' ἀπαντήσω στίς ἐρωτήσεις πού ὑποβάλατε γραφτά. Θά πάρω τίς ἐρωτήσεις μέ τή σειρά πού μπαίνουν στό σημείωμά σας. Οἱ ἐρωτήσεις αὐτές, ὅπως ξέρετε, εἶναι δέκα.

Ἄς ἀρχίσουμε ἀπό τήν πρώτη ἐρώτηση.

I

Ποιά μέτρα καί ποιοί ὅροι θά συντελέσουν στό δυνάμωμα τῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς μέσα στίς συνθῆκες τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ἄν ἡ Σοβιετική Ἕνωση δέν ὑποστηριχτεῖ ἀπό μιά κοινωνική ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου τῆς Δύσης στά ἐρχόμενα 10-15 χρόνια;

Νομίζω ὅτι ἡ ἐρώτηση αὐτή περικλείνει ὅλες τίς ἄλλες ἐρωτήσεις πού ὑποβάλατε γραφτά. Γι' αὐτό ἡ ἀπάντησή μου θά ἔχει γενικό χαρακτήρα καί δέ θά ἐξαντλεῖ καθόλου τό θέμα. Σέ ἀντίθετη περίπτωση δέ θά ἔμενε τίποτα νά πῶ, γιά νά ἀπαντήσω στίς ὑπόλοιπες ἐρωτήσεις.

Ἔχω τή γνώμη ὅτι οἱ ἀποφάσεις τῆς 14ης Συνδιάσκεψης τοῦ κόμματος δίνουν ἐξαντλητική ἀπάντηση σ' αὐτή τήν ἐρώτηση. Οἱ ἀποφάσεις αὐτές λένε ὅτι βασική ἐγγύηση γιά τό δυνάμωμα τῆς συμμαχίας εἶναι ἡ σωστή πολιτική ἀπέναντι στήν ἀγροτιά.

Τί θά πεῖ ὅμως σωστή πολιτική ἀπέναντι στήν ἀγροτιά;

Ἡ πολιτική αὐτή μπορεῖ ν' ἀποτελεῖται μόνο ἀπό μιά σειρά μέτρα στόν οἰκονομικό, διοικητικό-πολιτικό καί πολιτιστικό-μορφωτικό τομέα, πού νά ἐξασφαλίζουν τό δυνάμωμα τῆς συμμαχίας.

Ἄς ἀρχίσουμε ἀπό τόν οἰκονομικό τομέα.

Πρίν ἀπ' ὅλα εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ἐξάλειψη τῶν επιβιώσεων τοῦ πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ στό χωριό. Εἶναι ἀπαραίτητη ἀκόμα μιά σωστή πολιτική τιμῶν γιά τά βιομηχανικά καί ἀγροτικά προϊόντα, πού νά ἐξασφαλίζει τή γοργή ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας καί τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καί τήν ἐξάλειψη τοῦ «ψαλιδιοῦ». Ἐκτός ἀπ' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐλαττωθεῖ τό συνολικό ποσό τοῦ ἀγροτικοῦ φόρου καί νά μεταφερθεῖ βαθμιαῖα ἀπό τό γενικό προϋπολογισμό τοῦ κράτους στούς τοπικούς προϋπολογισμούς. Εἶναι ἀπαραίτητη ἡ συνεταιριστική ὀργάνωση τῶν ἑκατομμυρίων τῶν μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς, πρίν ἀπ' ὅλα σέ ἀγροτικούς καί πιστωτικούς συνεταιρισμούς, σάν μέσο γιά νά συμπεριληφθεῖ τό νοικοκυριό τοῦ ἀγρότη στό γενικό σύστημα τῆς σοσιαλιστικῆς ἀνοικοδόμησης. Εἶναι ἀπαραίτητος ὁ ἐφοδιασμός τοῦ χωριοῦ μέ ὅσο τό δυνατό περισσότερα τραχτέρ, σάν μέσο γιά νά ἐπαναστατικοποιηθεῖ τεχνικά ἡ ἀγροτική οἰκονομία καί σάν δρόμος γιά νά δημιουργηθοῦν πολιτιστικές-τεχνικές ἑστίες στό χωριό. Εἶναι ἀπαραίτητο, τέλος, νά πραγματοποιηθεῖ τό σχέδιο ἐξηλεκτρισμοῦ σάν μέσο γιά τήν προσέγγιση τοῦ χωριοῦ

μέ τήν πόλη καί γιά νά ἐξαλειφθεῖ ἡ ἀντίθεση πού ὑπάρχει ἀνάμεσά τους.

Αὐτός εἶναι ὁ δρόμος πού πρέπει νά ἀκολουθήσει τό κόμμα, ἄν θέλει νά ἐξασφαλίσει τή σύνδεση τῆς πόλης μέ τό χωριό στόν οἰκονομικό τομέα.

Θά ἤθελα νά ἐπιστήσω τήν προσοχή σας στό ζήτημα τῆς μεταφορᾶς τοῦ ἀγροτικοῦ φόρου ἀπό τόν κρατικό προϋπολογισμό στούς τοπικούς προϋπολογισμούς. Αὐτό μπορεῖ νά σᾶς φανεῖ παράξενο. Κι ὅμως εἶναι γεγονός ὅτι ὁ ἀγροτικός φόρος παίρνει καί θά παίρνει συνεχῶς τό χαρακτήρα τοπικοῦ φόρου. Εἶναι γνωστό λογουχάρη ὅτι προηγούμενα, πρίν ἀπό δυό χρόνια, στή χώρα μας ὁ ἀγροτικός φόρος ἀποτελοῦσε τό βασικό ἤ σχεδόν τό βασικό κονδύλι τῶν ἐσόδων τοῦ κρατικοῦ μας προϋπολογισμοῦ. Καί τώρα; Τώρα ἀποτελεῖ ἕνα ἀσήμαντο μέρος τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ. Ὁ κρατικός προϋπολογισμός εἶναι τώρα δυόμισι δισεκατομμύρια ρούβλια, ἐνῶ ὁ ἀγροτικός φόρος δίνει, μπορεῖ νά δώσει φέτος τό πολύ-πολύ 250-260 ἑκατομμύρια ρούβλια, 100 ἑκατομμύρια λιγότερα ἀπ' ὅσα ἔδωσε πέρσι. Ὅπως βλέπετε, δέν εἶναι καί τόσο πολλά. Καί ὅσο περισσότερο θά μεγαλώνει ὁ κρατικός προϋπολογισμός, τόσο θά λιγοστεύει σ' αὐτόν τό ποσοστό αὐτοῦ τοῦ φόρου. Δεύτερο, 100 ἑκατομμύρια ἀπ' αὐτά τά 260 ἑκατομμύρια τοῦ ἀγροτικοῦ φόρου πηγαίνουν στούς τοπικούς προϋπολογισμούς. Δηλαδή πάνω ἀπό τό ἕνα τρίτο ὅλου τοῦ φόρου. Πῶς ἐξηγιέται αὐτό; Ἐξηγιέται μέ τό γεγονός ὅτι ἀπό ὅλους τούς ὑπάρχοντες φόρους ὁ ἀγροτικός φόρος ταιριάζει πιό πολύ στίς τοπικές συνθῆκες, εἶναι ὁ πιό κατάλληλος γιά νά χρησιμοποιηθεῖ γιά τίς τοπικές ἀνάγκες. Ζήτημα εἶναι ἄν μποροῦμε νά ἀμφιβάλλουμε ὅτι οἱ τοπικοί προϋπολογισμοί θά ἐξακολουθήσουν γενικά νά μεγαλώνουν. Εἶναι ὅμως ἐπίσης ἀναμφισβήτητο ὅτι θά μεγαλώνουν πρίν ἀπ' ὅλα μέ τόν ἀγροτικό φόρο πού πρέπει νά προσαρμοστεῖ ὅσο τό δυνατό περισσότερο στίς τοπικές συνθῆκες. Αὐτό εἶναι τόσο πιό πιθανό ὅσο τό κέντρο τοῦ βάρους τῶν κρατικῶν ἐσόδων μετατοπίστηκε κιόλας καί γενικά θά μετατοπίζεται στίς εἰσπράξεις ἄλλου εἴδους, στίς εἰσπράξεις ἀπό τίς κρατικές ἐπιχειρήσεις, στούς ἔμμεσους φόρους κτλ.

Νά γιατί ἡ μεταφορά τοῦ ἀγροτικοῦ φόρου ἀπό τόν κρατικό προϋπολογισμό στούς τοπικούς προϋπολογισμούς μπορεῖ νά γίνει κάποτε πιθανή καί πέρα γιά πέρα σκόπιμη ἀπό τήν ἄποψη τῆς στερέωσης τῆς συμμαχίας.

Ἄς περάσουμε στά μέτρα γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς συμμαχίας στό διοικητικό-πολιτικό τομέα.

Ἡ καλλιέργεια τῆς σοβιετικῆς δημοκρατίας στήν πόλη καί τό χωριό καί ἡ ζωογόνηση τῶν Σοβιέτ γιά ν' ἁπλουστευθεῖ, νά φτηνήνει καί νά ἐξυγιανθεῖ ἠθικά ὁ κρατικός μηχανισμός, γιά νά διωχτοῦν ἀπ' αὐτόν τό μηχανισμό τά στοιχεῖα τοῦ γραφειοκρατισμοῦ καί τῆς ἀστικῆς ἀποσύνθεσης, γιά νά ὁλοκληρωθεῖ τό πλησίασμα τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ στά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν—νά ποιός εἶναι ὁ δρόμος πού πρέπει νά ἀκολουθήσει τό κόμμα, ἄν θέλει νά δυναμώσει τή συμμαχία στόν τομέα τῆς διοικητικῆς-πολιτικῆς ἀνοικοδόμησης.

Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου δέν εἶναι αὐτοσκοπός. Ἡ διχτατορία εἶναι τό μέσο, ὁ δρόμος πρός τό σοσιαλισμό. Καί τί εἶναι σοσιαλισμός; Σοσιαλισμός εἶναι τό πέρασμα ἀπό τήν κοινωνία μέ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου στήν κοινωνία χωρίς κράτος. Γιά νά πραγματοποιηθεῖ ὅμως αὐτό τό πέρασμα, εἶναι ἀπαραίτητο νά προετοιμαστεῖ ὁ μετασχηματισμός τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ πρός μιά τέτια κατεύθυνση καί μέ τέτιο τρόπο, πού μέ τή βοήθειά τους νά μπορεῖ νά ἐξασφαλιστεῖ στήν πράξη

ἡ μετατροπή τῆς κοινωνίας μέ διχτατορία σέ κοινωνία κομμουνιστική. Αὐτόν ἀκριβῶς τό σκοπό ἐξυπηρετεῖ τό σύνθημα τῆς ζωογόνησης τῶν Σοβιέτ, τό σύνθημα τῆς καλλιέργειας τῆς σοβιετικῆς δημοκρατίας στήν πόλη καί στό χωριό, τό σύνθημα τῆς συμμετοχῆς τῶν καλύτερων στοιχείων τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς στήν ἄμεση διακυβέρνηση τῆς χώρας. Νά καλυτερέψουμε τόν κρατικό μηχανισμό, νά τόν μετασχηματίσουμε πραγματικά, νά διώξουμε ἀπ' αὐτόν τά στοιχεῖα τοῦ γραφειοκρατισμοῦ καί τῆς ἀποσύνθεσης, νά τόν κάνουμε προσιτό καί ἀγαπητό στίς πλατιές μάζες—ὅλα αὐτά δέ μποροῦν νά γίνουν χωρίς τή συνεχῆ καί δραστήρια βοήθεια τῶν ἴδιων τῶν μαζῶν στόν κρατικό μηχανισμό. Ἡ δραστήρια ὅμως καί ἀδιάκοπη βοήθεια τῶν μαζῶν δέ μπορεῖ μέ τή σειρά της νά ὑπάρξει, ἄν δέν τραβηχτοῦν τά καλύτερα στοιχεῖα τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν στά ὄργανα διακυβέρνησης, ἄν δέν πραγματοποιηθεῖ μιά ἀπευθείας καί ἄμεση σύνδεση τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ μέ τά «κατάβαθα» τῶν ἐργαζομένων μαζῶν.

Κατά τί διαφέρει ὁ σοβιετικός κρατικός μηχανισμός ἀπό τό μηχανισμό τοῦ ἀστικοῦ κράτους;

Πρίν ἀπ' ὅλα διαφέρει κατά τό ὅτι ὁ ἀστικός κρατικός μηχανισμός στέκει *πάνω* ἀπό τίς μάζες καί γι' αὐτό τό λόγο χωρίζεται ἀπό τόν πληθυσμό μ' ἕνα ἀδιαπέραστο φράγμα καί εἶναι ἀπό τή φύση του ξένος στίς λαϊκές μάζες. Ἀντίθετα ὁ σοβιετικός κρατικός μηχανισμός *συγχωνεύεται* μέ τίς μάζες, γιατί δέ μπορεῖ καί δέν πρέπει νά στέκεται πάνω ἀπό τίς μάζες, ἄν θέλει νά διατηρηθεῖ ἀκριβῶς σάν σοβιετικός κρατικός μηχανισμός, γιατί δέ μπορεῖ νά εἶναι ξένος σ' αὐτές τίς μάζες, ἄν πραγματικά θέλει ν' ἀγκαλιάσει τά ἑκατομμύρια τῶν ἐργαζομένων μαζῶν. Ἐδῶ βρίσκεται μιά ἀπό τίς διαφορές ἀρχῶν ἀνάμεσα στό σοβιετικό κρατικό μηχανισμό καί στό μηχανισμό τοῦ ἀστικοῦ κράτους.

Ὁ Λένιν ἔλεγε κάποτε στή μπροσούρα του «Θά κρατήσουν ἄραγε οἱ μπολσεβίκοι τήν κρατική ἐξουσία;» ὅτι τά 240.000 μέλη τοῦ κόμματος τῶν μπολσεβίκων θά μποροῦσαν ἀναμφισβήτητα νά κυβερνήσουν τή χώρα πρός τό συμφέρον τῶν φτωχῶν ἐνάντια στούς πλούσιους, γιατί δέν εἶναι καθόλου χειρότεροι ἀπό τούς 130.000 τσιφλικάδες πού κυβερνοῦσαν τή χώρα πρός τό συμφέρον τῶν πλουσίων καί ἐνάντια στούς φτωχούς. Στηριζόμενοι σ' αὐτό ὁρισμένοι κομμουνιστές νομίζουν ὅτι ὁ κρατικός μηχανισμός μπορεῖ νά περιοριστεῖ σέ μερικές ἑκατοντάδες χιλιάδες μέλη τοῦ κόμματος καί ὅτι αὐτό εἶναι ὑπεραρκετό γιά νά διακυβερνηθεῖ μιά τεράστια χώρα. Γι' αὐτό τό λόγο δέν ἔχουν κάποτε ἀντίρηση νά ταυτίζουν τό κόμμα μέ τό κράτος. Αὐτό δέν εἶναι σωστό, σύντροφοι. Αὐτό εἶναι διαστρέβλωση τῆς σκέψης τοῦ Λένιν. Μιλώντας γιά τά 240.000 μέλη τοῦ κόμματος τῶν μπολσεβίκων ὁ Λένιν δέν ἤθελε καθόλου νά πεῖ ὅτι μ' αὐτό ἐξαντλοῦνται ἤ μπορεῖ νά ἐξαντληθοῦν ἡ ἀριθμητική σύνθεση καί οἱ γενικές διαστάσεις τοῦ σοβιετικοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ. Ἀπεναντίας, στή σύνθεση τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ ὁ Λένιν συμπεριλάβαινε ἐκτός ἀπό τά μέλη τοῦ κόμματος κι ἕνα ἀκόμα ἑκατομμύριο ψήφους πού δόθηκαν τότε, στίς παραμονές τοῦ Ὀχτώβρη, στούς μπολσεβίκους, δηλώνοντας ὅτι ἔχουμε τό μέσο νά *δεκαπλασιάσουμε* μονομιᾶς τόν κρατικό μας μηχανισμό, δηλαδή νά τόν κάνουμε νά φτάσει τουλάχιστο τά 10 ἑκατομμύρια, τραβώντας τούς ἐργαζόμενους στήν καθημερινή δουλιά τῆς διακυβέρνησης τοῦ κράτους.

«Αὐτά τά 240.000 ἄτομα—λέει ὁ Λένιν—ἔχουν τώρα πιά μέ τό μέρος τους τουλάχιστο ἕνα ἑκατομμύριο ψήφους τοῦ ἐνήλικου πληθυσμοῦ, γιατί αὐτή ἀκριβῶς εἶναι ἡ σχέση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τοῦ κόμματος πρός τόν ἀριθμό τῶν ψήφων πού δίνονται γιά τό κόμμα, σχέση πού ἔχει διαπιστωθεῖ μέ τήν πείρα τῆς Εὐρώπης καί μέ τήν πείρα τῆς Ρωσίας, ἔστω καί μόνο λογουχάρη μέ τίς ἐκλογές τοῦ Αὐγούστου γιά τή Δούμα τῆς Πετρούπολης. Νά λοιπόν πού ἔχουμε κιόλας ἕναν „κρατικό μηχανισμό" ἀπό ἕνα ἑκατομμύριο ἀνθρώπους πού εἶναι ἀφοσιωμένοι στό σοσιαλιστικό κράτος ἰδεολογικά καί ὄχι γιά νά εἰσπράττουν κάθε 20 τοῦ μήνα ἕναν παχυλό μισθό.

Κάτι παραπάνω, ἔχουμε κι ἕνα „θαυματουργό μέσο" γιά νά δεκαπλασιάσουμε ἀμέσως, μονομιᾶς, τόν κρατικό μας μηχανισμό, ἕνα μέσο πού δέν τό διέθετε ποτέ καί δέ μπορεῖ νά τό διαθέτει κανένα καπιταλιστικό κράτος. Τό θαυματουργό αὐτό μέσο εἶναι τό τράβηγμα τῶν ἐργαζομένων, τό τράβηγμα τῆς φτωχολογιᾶς στήν καθημερινή δουλιά τῆς διακυβέρνησης τοῦ κράτους» (βλ. 3η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 264-265).

Καί πῶς συντελεῖται αὐτό «τό τράβηγμα τῶν ἐργαζομένων, τό τράβηγμα τῆς φτωχολογιᾶς στήν καθημερινή δουλιά τῆς διακυβέρνησης τοῦ κράτους»;

Συντελεῖται μέ τή μαζική πρωτοβουλία τῶν ὀργανώσεων, τῶν κάθε λογῆς ἐπιτροπῶν, συσκέψεων καί συνελεύσεων ἀντιπροσώπων πού σχηματίζονται γύρω ἀπό τά Σοβιέτ, τῶν οἰκονομικῶν ὀργάνων, ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν, πολιτιστικῶν ἱδρυμάτων, κομματικῶν ὀργανώσεων, ὀργανώσεων τῆς Ὁμοσπονδίας τῆς Νεολαίας, τῶν κάθε λογῆς συνεταιριστικῶν ἑνώσεων κλπ., κλπ. Οἱ σύντροφοί μας κάποτε δέν παρατηροῦν ὅτι γύρω ἀπό τίς κατώτερές μας κομματικές, σοβιετικές, πολιτιστικές, συνδικαλιστικές, μορφωτικές, κομσομόλικες, στρατιωτικές, γυναικεῖες καί κάθε λογῆς ἄλλες ὀργανώσεις κινοῦνται ολόκληρα μελίσσια αὐτόβουλων ὀργανώσεων, ἐπιτροπῶν καί συσκέψεων πού ἀγκαλιάζουν τίς μάζες τῶν ἑκατομμυρίων ἐξωκομμα-

τικῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν καί πού μέ τήν καθημερινή, ἀπαρατήρητη, ἐπιμελῆ καί ἀθόρυβη δουλιά τους δημιουργοῦν τή βάση καί τή ζωή τῶν Σοβιέτ, τήν πηγή τῆς δύναμης τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους. Χωρίς αὐτές τίς ὀργανώσεις τῶν ἑκατομμυρίων, πού περιβάλλουν τά σοβιετικά καί τά κομματικά μας ὄργανα, θἆταν ἀπόλυτα ἀκατανόητη ἡ ὕπαρξη καί ἡ ἀνάπτυξη τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ἡ καθοδήγηση καί ἡ διακυβέρνηση τῆς μεγάλης χώρας. Ὁ σοβιετικός κρατικός μηχανισμός δέν ἀποτελεῖται μόνο ἀπό τά Σοβιέτ. Ὁ σοβιετικός κρατικός μηχανισμός, μέ τή βαθιά ἔννοια αὐτῆς τῆς λέξης, ἀποτελεῖται ἀπό τά Σοβιέτ σύν τίς ὀργανώσεις τῶν ἑκατομμυρίων ὅλων τῶν ἐξωκομματικῶν καί κομματικῶν ἑνώσεων πού συνδέουν τά Σοβιέτ μέ τά «κατάβαθα», πού συγχωνεύουν τόν κρατικό μηχανισμό μέ τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν καί καταστρέφουν βῆμα πρός βῆμα καθετί πού μοιάζει μέ φράγμα ἀνάμεσα στόν κρατικό μηχανισμό καί τόν πληθυσμό.

Νά πῶς πρέπει νά προσπαθοῦμε νά «δεκαπλασιάσουμε» τόν κρατικό μας μηχανισμό, κάνοντάς τον ἀγαπητό καί προσιτό στά ἑκατομμύρια τῶν ἐργαζομένων μαζῶν, ξεριζώνοντας ἀπ' αὐτόν τίς ἐπιβιώσεις τοῦ γραφειοκρατισμοῦ, συγχωνεύοντάς τον μέ τίς μάζες καί προετοιμάζοντας ἔτσι τό πέρασμα ἀπό τήν κοινωνία μέ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου στήν κομμουνιστική κοινωνία.

Αὐτό εἶναι τό νόημα καί ἡ σημασία τοῦ συνθήματος γιά τή ζωογόνηση τῶν Σοβιέτ καί τήν καλλιέργεια τῆς σοβιετικῆς δημοκρατίας.

Αὐτά εἶναι τά βασικά μέτρα πού εἶναι ἀπαραίτητα γιά νά δυναμώσει ἡ συμμαχία στόν τομέα τῆς διοικητικῆς καί πολιτικῆς δουλιᾶς τοῦ κόμματος.

Ὅσο γιά τά μέτρα πού ἀποβλέπουν στήν ἐξασφάλιση τῆς συμμαχίας στόν τομέα τῆς πολιτιστικῆς-μορφωτικῆς

δουλιᾶς, γι' αὐτά θά χρειαστεῖ νά ποῦμε λίγα πράγματα, γιατί τά μέτρα αὐτά εἶναι ξεκάθαρα, πασίγνωστα καί γι' αὐτό δέ χρειάζονται ἐξηγήσεις. Θά ἤθελα μόνο νά τονίσω τή βασική γραμμή τῆς δουλιᾶς σ' αὐτό τόν τομέα στό ἄμεσο μέλλον. Ἡ βασική αὐτή γραμμή συνίσταται στό νά προετοιμάσουμε τούς ὅρους πού εἶναι ἀπαραίτητοι γιά τήν ἐφαρμογή τῆς γενικῆς ὑποχρεωτικῆς δημοτικῆς ἐκπαίδευσης σ' ὅλη τή χώρα, σ' ὅλη τήν Ἕνωση. Αὐτό, σύντροφοι, εἶναι μιά πολύ μεγάλη μεταρύθμιση. Ἡ ἐφαρμογή της θά εἶναι μιά πολύ μεγάλη νίκη ὄχι μόνο στό πολιτιστικό, μά καί στό πολιτικό καί οἰκονομικό μέτωπο. Ἡ μεταρύθμιση αὐτή πρέπει νά ἀποτελέσει τή βάση γιά τήν πιό μεγάλη ἄνοδο τῆς χώρας. Θά στοιχίσει ὅμως ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια ρούβλια. Ἀρκεῖ νά ποῦμε ὅτι ἡ ἐφαρμογή της θά ἀπαιτήσει ἕνα ὁλόκληρο στρατό ἀπό μισό περίπου ἑκατομμύριο δασκάλους καί δασκάλες. Πρέπει ὅμως μέ κάθε θυσία νά ἐξασφαλίσουμε αὐτή τή μεταρύθμιση στό ἄμεσο μέλλον, ἄν πραγματικά σκεφτόμαστε ν' ἀνεβάσουμε τή χώρα μας σέ ἀνώτερη βαθμίδα πολιτισμοῦ. Καί θά τό κάνουμε αὐτό, σύντροφοι. Δέ χωράει καμιά ἀμφιβολία γι' αὐτό.

Αὐτή εἶναι ἡ ἀπάντηση στήν πρώτη σας ἐρώτηση.

Ἄς περάσουμε τώρα στή δεύτερη ἐρώτηση.

II

Ποιοί εἶναι οἱ κίνδυνοι ἐκφυλισμοῦ τοῦ κόμματός μας σέ σύνδεση μέ τή σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ, ἄν ἡ σταθεροποίηση αὐτή διαρκέσει πολύ;

Ὑπάρχουν ἄραγε γενικά στή χώρα μας τέτιου εἴδους κίνδυνοι;

Τέτιοι κίνδυνοι σάν ἐνδεχόμενοι, κι ἀκόμα καί σάν ἄμεσοι κίνδυνοι ὑπάρχουν ἀναμφισβήτητα. Ὑπάρχουν στή χώρα μας ἄσχετα ἀπό τή σταθεροποίηση. Ἡ σταθεροποίηση τούς κάνει μόνο πιό αἰσθητούς. Οἱ κίνδυνοι αὐτοί, ἄν πάρουμε τούς βασικούς, εἶναι νομίζω τρεῖς:

α) Ὁ κίνδυνος νά χάσουμε τή σοσιαλιστική προοπτική στήν οἰκοδόμηση τῆς χώρας μας, κι ὁ λικβινταρισμός πού συνδέεται μαζί του.

β) Ὁ κίνδυνος νά χάσουμε τή διεθνῆ ἐπαναστατική προοπτική, καί ὁ ἐθνικισμός πού συνδέεται μαζί του.

γ) Ὁ κίνδυνος ν' ἀδυνατίσει ἡ καθοδήγηση ἀπό μέρους τοῦ κόμματος, καί ἡ πιθανότητα, πού συνδέεται μαζί του, νά μετατραπεῖ τό κόμμα σέ ἐξάρτημα τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ.

Ἄς ἀρχίσουμε ἀπό τόν πρῶτο κίνδυνο.

Τό χαρακτηριστικό γνώρισμα αὐτοῦ τοῦ κινδύνου εἶναι ἡ ἔλλειψη πίστης στίς ἐσωτερικές δυνάμεις τῆς ἐπανάστασής μας· ἡ ἔλλειψη πίστης στή συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν· ἡ ἔλλειψη πίστης στόν καθοδηγητικό ρόλο τῆς ἐργατικῆς τάξης μέσα σ' αὐτή τή συμμαχία· ἡ ἔλλειψη πίστης στή μετατροπή τῆς «Ρωσίας τῆς ΝΕΠ» σέ «Ρωσία σοσιαλιστική», ἡ ἔλλειψη πίστης στή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης στή χώρα μας.

Αὐτός εἶναι ὁ δρόμος τοῦ λικβινταρισμοῦ καί τοῦ ἐκφυλισμοῦ, γιατί ὁδηγεῖ στή διάλυση τῶν βάσεων καί τῶν σκοπῶν τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης, στόν ἐκφυλισμό τοῦ προλεταριακοῦ κράτους σέ ἀστικοδημοκρατικό κράτος.

Ἡ πηγή μιᾶς τέτιας «νοοτροπίας», τό ἔδαφος γιά τήν ἐμφάνισή της στό κόμμα εἶναι τό δυνάμωμα τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς στό κόμμα μέσα στίς συνθῆκες τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς, στίς συνθῆκες τῆς ἀπεγνωσμένης πάλης τῶν κεφαλαιοκρατικῶν καί τῶν σοσιαλιστικῶν στοι-

χείων μέσα στή λαϊκή μας οἰκονομία. Τά κεφαλαιοκρατικά στοιχεῖα δέν παλαίβουν μόνο στόν τομέα τῆς οἰκονομίας. Προσπαθοῦν νά μεταφέρουν τήν πάλη στόν τομέα τῆς ἰδεολογίας τοῦ προλεταριάτου δοκιμάζοντας νά μολύνουν τά λιγότερο σταθερά τμήματα τοῦ κόμματος μέ τήν ἔλλειψη πίστης στήν ὑπόθεση τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης, μέ τή σκεπτικιστική στάση ἀπέναντι στίς σοσιαλιστικές προοπτικές τῆς οἰκοδομητικῆς δουλιᾶς μας, καί μάλιστα δέ μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι οἱ κόποι τους ἔμειναν ἀπολύτως ἄκαρποι.

Ὁρισμένοι ἀπ' αὐτούς τούς μολυσμένους «κομμουνιστές» λένε: «Ἀπό ποῦ κι ὥς ποῦ ἐμεῖς, μιά καθυστερημένη χώρα, θά οἰκοδομήσουμε μιά πλέρια σοσιαλιστική κοινωνία. Ἡ κατάσταση τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς χώρας μας δέ μᾶς δίνει τή δυνατότητα νά βάλουμε μπροστά μας τέτιους οὐτοπικούς σκοπούς, ἄς δόσει ὁ θεός νά κρατηθοῦμε κάπως, ὁ σοσιαλισμός δά μᾶς ἔλειπε, μπρός ἄς χτίζουμε ὅπως-ὅπως καί βλέπουμε...».

«Ἐμεῖς ἐκπληρώσαμε πιά τήν ἐπαναστατική μας ἀποστολή, μιά καί κάναμε τήν Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση —λένε ἄλλοι— τώρα ὅλα ἐξαρτιόνται ἀπό τή διεθνῆ ἐπανάσταση, γιατί χωρίς τήν προκαταρχτική νίκη τοῦ προλεταριάτου τῆς Δύσης δέ μποροῦμε νά οἰκοδομήσουμε τό σοσιαλισμό, καί ὁ ἐπαναστάτης, γιά νά ἀκριβολογήσουμε, δέν ἔχει πιά τίποτα νά κάνει στή Ρωσία»... Εἶναι γνωστό ὅτι τό 1923, τίς παραμονές τῆς γερμανικῆς ἐπανάστασης, ἕνα μέρος τῆς σπουδάζουσας νεολαίας τῆς χώρας μας ἦταν ἕτοιμο νά πετάξει τά βιβλία καί νά πάει στή Γερμανία, λέγοντας ὅτι «στή Ρωσία ὁ ἐπαναστάτης δέν ἔχει πιά τί νά κάνει, ὅτι πρέπει νά πετάξουμε τά βιβλία καί νά πᾶμε στή Γερμανία νά κάνουμε ἐπανάσταση».

Ὅπως βλέπετε, καί οἱ δυό αὐτές ὁμάδες «κομμουνιστῶν», καί ἡ πρώτη, καί ἡ δεύτερη, παίρνουν θέση ἄρνησης ἀπέναντι στίς σοσιαλιστικές δυνατότητες τῆς οἰκοδόμησής μας, θέση λικβινταριστική. Ἡ διαφορά ἀνάμεσά τους εἶναι ὅτι οἱ πρῶτοι σκεπάζουν τό λικβινταρισμό τους μέ τή «σοφή» «θεωρία τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων» (δέν εἶχε ἄδικο ὁ Μιλιουκόφ πού τούς παίνεψε αὐτές τίς μέρες καί τούς ἀποκάλεσε στό «Ποσλέντνιγε Νόβοστι»[34] «σοβαρούς μαρξιστές»), ἐνῶ οἱ δεύτεροι τόν σκεπάζουν μέ τίς ἀριστερές καί «τρομερά ἐπαναστατικές» φράσεις γιά παγκόσμια ἐπανάσταση.

Καί πραγματικά. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι ὁ ἐπαναστάτης δέν ἔχει πιά νά κάνει τίποτε στή Ρωσία. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι εἶναι ἀκατανόητη καί ἀδύνατη ἡ οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας πρίν νικήσει ὁ σοσιαλισμός στίς ἄλλες χῶρες. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στίς προχωρημένες χῶρες θ' ἀργήσει ἀκόμα 10-20 χρόνια—μποροῦμε λοιπόν νά ὑποθέσουμε ὅτι κάτω ἀπ' αὐτούς τούς ὅρους τά κεφαλαιοκρατικά στοιχεῖα τῆς οἰκονομίας μας πού δροῦν μέσα στίς συνθῆκες τῆς κεφαλαιοκρατικῆς περικύκλωσης τῆς χώρας μας, θά συμφωνήσουν νά σταματήσουν τή θανάσιμη πάλη ἐνάντια στά σοσιαλιστικά στοιχεῖα αὐτῆς τῆς οἰκονομίας καί θά περιμένουν μέ σταυρωμένα τά χέρια τή νίκη τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης; Ἀρκεῖ νά βάλουμε αὐτό τό ἐρώτημα, γιά νά καταλάβουμε πόσο ἀνόητη εἶναι μιά τέτια ὑπόθεση. Ἄν ὅμως ἀποκλείεται αὐτή ἡ ὑπόθεση, τί μένει τότε νά κάνουν οἱ «σοβαροί μαρξιστές» μας καί οἱ «τρομεροί ἐπαναστάτες» μας; Εἶναι ὁλοφάνερο πώς τούς μένει ἕνα πράγμα μονάχα: νά δουλεύουν στά χαμένα, νά παραδοθοῦν στή θέληση τῶν στοιχειακῶν δυνάμεων καί νά ἐκφυλιστοῦν σιγά-σιγά σέ συνηθισμένους ἀστούς δημοκράτες.

Ἕνα ἀπό τά δυό: εἴτε θεωροῦμε τή χώρα μας βά-

ση τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, κι ὅπως λέει ὁ Λένιν, ἔχουμε ὅλα ὅσα χρειάζονται γιά τήν οἰκοδόμηση μιᾶς πλέριας σοσιαλιστικῆς κοινωνίας—καί τότε μποροῦμε καί πρέπει νά οἰκοδομήσουμε μιά τέτια κοινωνία ὑπολογίζοντας στήν ὁλοκληρωτική νίκη ἐνάντια στά καπιταλιστικά στοιχεῖα τῆς λαϊκῆς μας οἰκονομίας· εἴτε δέ θεωροῦμε τή χώρα μας βάση τῆς ἐπανάστασης, δέν ἔχουμε ὅσα χρειάζονται γιά τήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ, δέ μποροῦμε νά οἰκοδομήσουμε τή σοσιαλιστική κοινωνία—καί τότε, σέ περίπτωση πού θά ἀργοπορήσει ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στίς ἄλλες χῶρες, πρέπει νά συμβιβαστοῦμε μέ τό γεγονός ὅτι τά κεφαλαιοκρατικά στοιχεῖα τῆς λαϊκῆς μας οἰκονομίας θά ἐπικρατήσουν, ἡ Σοβιετική ἐξουσία θά ἀποσυντεθεῖ καί τό κόμμα θά ἐκφυλιστεῖ.

Εἴτε τό ἕνα, εἴτε τό ἄλλο.

Νά γιατί ἡ ἔλλειψη πίστης στίς σοσιαλιστικές δυνατότητες τῆς οἰκοδόμησής μας ὁδηγεῖ στό λικβινταρισμό καί στόν ἐκφυλισμό.

Νά γιατί ἡ πάλη ἐνάντια στόν κίνδυνο τοῦ λικβινταρισμοῦ ἀποτελεῖ ἄμεσο καθῆκον τοῦ κόμματός μας, ἰδιαίτερα τώρα, ἰδιαίτερα μέσα στίς συνθῆκες τῆς προσωρινῆς σταθεροποίησης τοῦ καπιταλισμοῦ.

Ἄς περάσουμε στό δεύτερο κίνδυνο.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα αὐτοῦ τοῦ κινδύνου εἶναι ἡ ἔλλειψη πίστης στή διεθνῆ προλεταριακή ἐπανάσταση· ἡ ἔλλειψη πίστης στή νίκη της· ἡ σκεπτικιστική στάση ἀπέναντι στό ἐθνικοαπελευθερωτικό κίνημα τῶν ἀποικιῶν καί τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν· ἡ μή κατανόηση τοῦ γεγονότος ὅτι χωρίς τήν ὑποστήριξη ἀπό μέρους τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῶν ἄλλων χωρῶν ἡ χώρα μας δέ θά μποροῦσε νά ἀντέξει μπρός στόν παγκόσμιο ἰμπεριαλισμό· ἡ μή κατανόηση τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα δέ μπορεῖ νά εἶναι ὁριστική, γιατί δέ μπορεῖ νά εἶναι ἐξασφαλισμένη ἀπό μιά ἐπέμβαση, ὅσο ἡ ἐπανάσταση δέ θά ἔχει νικήσει τουλάχιστο σέ μιά σειρά χῶρες· ἡ μή κατανόηση τῆς στοιχειώδικης ἐκείνης ἀπαίτησης τοῦ διεθνισμοῦ, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα δέν εἶναι αὐτοσκοπός ἀλλά μέσο γιά τήν ἀνάπτυξη καί τήν ὑποστήριξη τῆς ἐπανάστασης στίς ἄλλες χῶρες.

Αὐτός εἶναι ὁ δρόμος τοῦ ἐθνικισμοῦ καί τοῦ ἐκφυλισμοῦ, ὁ δρόμος τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἐγκατάλειψης τῆς διεθνιστικῆς πολιτικῆς τοῦ προλεταριάτου, γιατί οἱ ἄνθρωποι πού πάσχουν ἀπ' αὐτή τήν ἀρρώστια δέ βλέπουν τή χώρα μας σάν ἕνα μέρος τοῦ συνόλου πού λέγεται παγκόσμιο ἐπαναστατικό κίνημα, μά σάν ἀρχή καί τέλος αὐτοῦ τοῦ κινήματος, ἔχοντας τή γνώμη ὅτι τά συμφέροντα ὅλων τῶν ἄλλων χωρῶν πρέπει νά θυσιαστοῦν γιά τά συμφέροντα τῆς χώρας μας.

Νά ὑποστηρίξουμε τό ἀπελευθερωτικό κίνημα τῆς Κίνας; Καί γιατί; Δέ θἆναι ἄραγε ἐπικίνδυνο αὐτό; Δέ θά μᾶς φέρει σέ σύγκρουση μέ ἄλλες χῶρες; Δέ θά ἦταν καλύτερα νά καθορίσουμε «σφαῖρες ἐπιρροῆς» στήν Κίνα μαζί μέ τίς ἄλλες «προχωρημένες» Δυνάμεις καί νά ἀποσπάσουμε κάτι ἀπό τήν Κίνα πρός ὄφελός μας; Αὐτό εἶναι καί ὠφέλιμο καί ἀκίνδυνο... Νά ὑποστηρίξουμε τό ἀπελευθερωτικό κίνημα στή Γερμανία; Ἀξίζει ἄραγε τόν κόπο νά διακινδυνέψουμε; Δέ θἆναι καλύτερα νά συμφωνήσουμε μέ τήν Ἀντάντ σχετικά μέ τή συνθήκη τῶν Βερσαλιῶν καί νά παζαρέψουμε σάν ἀντιστάθμισμα κάτι πρός ὄφελός μας; ... Νά διατηρήσουμε τή φιλία μέ τήν Περσία, τήν Τουρκία καί τό Ἀφγανιστάν; Ἀξίζει ἄραγε τόν κόπο; Δέ θά ἦταν καλύτερα νά ἀποκαταστήσουμε «σφαῖρες ἐπιρροῆς» μέ καμιά ἀπό τίς μεγάλες Δυνάμεις; Κτλ., κτλ..

Αὐτή εἶναι ἡ ἐθνικιστική «νοοτροπία» νέου τύπου, πού προσπαθεῖ νά βάλει τέλος στήν ἐξωτερική πολιτική τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης καί καλλιεργεῖ στοιχεῖα ἐκφυλισμοῦ.

Ἄν ἡ πηγή τοῦ πρώτου κινδύνου, τοῦ κινδύνου τοῦ λικβινταρισμοῦ, εἶναι τό δυνάμωμα τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς στό κόμμα στόν τομέα τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς, στόν τομέα τῆς πάλης τῶν κεφαλαιοκρατικῶν καί τῶν σοσιαλιστικῶν στοιχείων τῆς λαϊκῆς μας οἰκονομίας, τότε πηγή τοῦ δεύτερου αὐτοῦ κινδύνου, τοῦ κινδύνου τοῦ ἐθνικισμοῦ πρέπει νά θεωρηθεῖ τό δυνάμωμα τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς στό κόμμα στόν τομέα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, στόν τομέα τῆς πάλης τῶν κεφαλαιοκρατικῶν κρατῶν ἐνάντια στό κράτος τῆς προλεταριακῆς διχτατορίας. Ζήτημα εἶναι ἄν μπορεῖ ν' ἀμφιβάλλουμε ὅτι ἡ πίεση τῶν κεφαλαιοκρατικῶν κρατῶν πάνω στό κράτος μας εἶναι τεράστια, ὅτι τά στελέχη τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς δέν καταφέρνουν πάντα νά ἀντέξουν σ' αὐτή τήν πίεση, ὅτι ὁ κίνδυνος περιπλοκῶν δημιουργεῖ ὄχι σπάνια τόν πειρασμό νά ἀκολουθήσουμε τό δρόμο τῆς μικρότερης ἀντίστασης, τό δρόμο τοῦ ἐθνικισμοῦ.

Ἀπό τήν ἄλλη μεριά εἶναι ξεκάθαρο ὅτι μόνο πάνω στή βάση τοῦ συνεποῦς διεθνισμοῦ, μόνο πάνω στή βάση τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης μπορεῖ ἡ πρώτη νικήτρια χώρα νά διατηρήσει τό ρόλο τοῦ σημαιοφόρου τοῦ παγκόσμιου ἐπαναστατικοῦ κινήματος, ὅτι ὁ δρόμος τῆς μικρότερης ἀντίστασης καί τοῦ ἐθνικισμοῦ στήν ἐξωτερική πολιτική εἶναι ὁ δρόμος τῆς ἀπομόνωσης καί τῆς ἀποσύνθεσης τῆς πρώτης νικήτριας χώρας.

Νά γιατί τό χάσιμο τῆς διεθνοῦς ἐπαναστατικῆς προοπτικῆς ὁδηγεῖ στόν κίνδυνο τοῦ ἐθνικισμοῦ καί τοῦ ἐκφυλισμοῦ.

Νά γιατί ἡ πάλη ἐνάντια στόν κίνδυνο τοῦ ἐθνικισμοῦ στήν ἐξωτερική πολιτική ἀποτελεῖ ἄμεσο καθῆκον τοῦ κόμματος.

Τέλος, γιά τόν τρίτο κίνδυνο.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα αὐτοῦ τοῦ κινδύνου εἶναι ἡ ἔλλειψη πίστης στίς ἐσωτερικές δυνάμεις τοῦ κόμματος· ἡ ἔλλειψη πίστης στήν καθοδήγηση ἀπό μέρους τοῦ κόμματος· ἡ τάση τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ νά ἐξασθενίσει τήν καθοδήγηση πού ἀσκεῖ τό κόμμα καί νά ἀπαλλαγεῖ ἀπ' αὐτήν· ἡ μή κατανόηση τοῦ γεγονότος ὅτι χωρίς καθοδήγηση ἀπό μέρους τοῦ κόμματος δέ μπορεῖ νά ὑπάρξει διχτατορία τοῦ προλεταριάτου.

Ὁ κίνδυνος αὐτός προέρχεται ἀπό τρεῖς πλευρές.

Πρῶτο. Ἄλλαξαν οἱ τάξεις πού πρέπει νά καθοδηγοῦνται. Οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες σήμερα δέν εἶναι πιά οἱ ἴδιοι πού ἦταν στήν περίοδο τοῦ πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ. Προηγούμενα ἡ ἐργατική τάξη εἶχε διαλυθεῖ καί σκορπίσει, ἐνῶ ἡ ἀγροτιά εἶχε κυριευθεῖ ἀπό τό φόβο τῆς ἐπιστροφῆς τῶν τσιφλικάδων σέ περίπτωση ἥττας στόν ἐμφύλιο πόλεμο, κι ἔτσι τήν περίοδο ἐκείνη τό κόμμα ἦταν ἡ μοναδική συγκεντρωτική δύναμη πού καθοδηγοῦσε τή δουλιά μέ στρατιωτικό τρόπο. Τώρα ἔχουμε ἄλλη κατάσταση. Δέν ὑπάρχει πιά ὁ πόλεμος. Δέν ὑπάρχει συνεπῶς ὁ κίνδυνος ἀπό τόν πόλεμο πού συγκέντρωνε τίς ἐργαζόμενες μάζες γύρω ἀπό τό κόμμα. Τό προλεταριάτο ἀποκαταστάθηκε κι ἀνέβηκε τόσο ἀπό πολιτιστική ὅσο καί ἀπό ὑλική ἄποψη. Ἀνέβηκε καί ἀναπτύχτηκε καί ἡ ἀγροτιά. Ἡ πολιτική δραστηριότητα καί τῶν δυό τάξεων αὐξάνει καί θά ἐξακολουθήσει νά αὐξάνει. Τώρα πιά δέ μποροῦμε νά καθοδηγοῦμε μέ στρατιωτικό τρόπο. Χρειάζεται πρῶτο, ἕνα ἀνώτατο ὅριο εὐλυγισίας στήν καθοδήγηση. Χρειάζεται δεύτερο, μιά ἀσυνήθιστη εὐαισθησία

ἀπέναντι στίς ἀπαιτήσεις καί τίς ἀνάγκες τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Χρειάζεται τρίτο, ἡ ἱκανότητα νά τραβᾶμε στό κόμμα τούς καλύτερους ἀνθρώπους ἀπό τίς γραμμές τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν πού ἀναδείχτηκαν μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς πολιτικῆς δραστηριότητας αὐτῶν τῶν τάξεων. Αὐτοί ὅμως οἱ ὅροι καί αὐτά τά προσόντα, ὅπως εἶναι γνωστό, δέν ἀποχτιένται μονομιᾶς. Ἀπό τό γεγονός αὐτό προέρχεται ἡ ἔλλειψη ἀντιστοιχίας ἀνάμεσα στίς ἀπαιτήσεις πού προβάλλονται στό κόμμα καί στίς δυνατότητες πού ἔχει στή διάθεσή του τό κόμμα τούτη τή στιγμή. Ἀπό τό γεγονός αὐτό προέρχεται καί ὁ κίνδυνος νά ἐξασθενίσει ἡ καθοδήγηση ἀπό μέρους τοῦ κόμματος, ὁ κίνδυνος νά χαθεῖ ἡ καθοδήγηση ἀπό μέρους τοῦ κόμματος.

Δεύτερο. Στήν τελευταία περίοδο, στήν περίοδο τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης, μεγάλωσε καί δυνάμωσε σημαντικά ὁ μηχανισμός τῶν κρατικῶν καί κοινωνικῶν ὀργανώσεων. Τά τράστ καί τά συνδικάτα, τά ἐμπορικά καί τά πιστωτικά ἱδρύματα, οἱ διοικητικές-πολιτικές καί οἱ πολιτιστικές-μορφωτικές ὀργανώσεις, τέλος οἱ συνεταιρισμοί ὅλων τῶν εἰδῶν μεγάλωσαν καί ἐπεκτάθηκαν σημαντικά ἀπορροφώντας ἑκατοντάδες χιλιάδες καινούργιους ἀνθρώπους, κυρίως ἐξωκομματικούς. Οἱ μηχανισμοί ὅμως αὐτοί δέν αὐξαίνουν μόνο ἀριθμητικά. Αὐξαίνει καί ἡ δύναμή τους καί τό εἰδικό τους βάρος. Καί ὅσο περισσότερο μεγαλώνει ἡ σημασία τους, τόσο πιό αἰσθητή γίνεται ἡ πίεσή τους πάνω στό κόμμα, τόσο πιό ἐπίμονα ἐπιδιώκουν τήν ἐξασθένιση τῆς καθοδήγησης ἀπό μέρους τοῦ κόμματος, τόσο πιό δυνατή γίνεται ἡ ἀντίστασή τους στό κόμμα. Χρειάζεται νά γίνει τέτια ἀναδιάταξη τῶν δυνάμεων καί τέτια κατανομή τῶν καθοδηγητικῶν στελεχῶν μέσα σ' αὐτούς τούς μηχανισμούς, ὥστε νά μποροῦν νά ἐξασφαλί-

σουν τήν καθοδήγηση ἀπό μέρους τοῦ κόμματος μέσα στή νέα κατάσταση. Ὅλα αὐτά ὅμως δέν εἶναι δυνατό, ὅπως εἶναι γνωστό, νά τά πετύχουμε μονομιᾶς. Ἀπ' ὅλα αὐτά προέρχεται ὁ κίνδυνος ν' ἀποσπαστεῖ ὁ κρατικός μηχανισμός ἀπό τό κόμμα.

Τρίτο. Ἔγινε πιό πολύπλοκη καί διαφοροποιήθηκε ἡ ἴδια ἡ δουλιά. Μιλῶ γιά τή σημερινή οἰκοδομητική δουλιά. Καί στό χωριό καί στήν πόλη δημιουργήθηκαν καί ἀναπτύχθηκαν ὁλόκληροι κλάδοι καί παρακλάδια τῆς δουλιᾶς. Σέ ἀντιστοιχία καί ἡ καθοδήγηση ἔγινε πιό συγκεκριμένη. Προηγούμενα συνήθιζαν νά μιλοῦν γιά καθοδήγηση «γενικά». Τώρα ἡ καθοδήγηση «γενικά» εἶναι κούφια φλυαρία, γιατί δέν περιέχει κανενός εἴδους καθοδήγηση. Τώρα χρειάζεται συγκεκριμένη, πραχτική καθοδήγηση. Ἡ προηγούμενη περίοδος διαμόρφωσε τόν τύπο τοῦ στελέχους-παντογνώστη πού εἶναι ἕτοιμο ν' ἀπαντήσει σέ ὅλα τά ζητήματα τῆς θεωρίας καί τῆς πράξης. Τώρα αὐτός ὁ παλιός τύπος τοῦ στελέχους-παντογνώστη πρέπει νά παραχωρήσει τή θέση του στό νέο τύπο τοῦ στελέχους πού προσπαθεῖ νά εἶναι μάστορας σ' ἕνα ὁποιοδήποτε κλάδο δουλιᾶς. Γιά νά καθοδηγεῖς πραγματικά, πρέπει νά ξέρεις τή δουλιά, πρέπει νά μελετᾶς τή δουλιά εὐσυνείδητα, ὑπομονητικά καί ἐπίμονα. Δέ μπορεῖς νά καθοδηγεῖς στό χωριό, ἄν δέν ξέρεις ἀπό ἀγροτική οἰκονομία, ἄν δέν ξέρεις ἀπό συνεταιρισμούς, ἄν δέν ξέρεις τήν πολιτική τῶν τιμῶν, ἄν δέν ἔχεις μελετήσει τούς νόμους πού ἔχουν ἄμεση σχέση μέ τό χωριό. Δέ μπορεῖς νά καθοδηγεῖς στήν πόλη ἄν δέν ξέρεις ἀπό βιομηχανία, ἄν δέ μελετᾶς τίς συνθῆκες ζωῆς τῶν ἐργατῶν, ἄν δέν ἀφουγκράζεσαι τίς ἀπαιτήσεις καί τίς ἀνάγκες τῶν ἐργατῶν, ἄν δέν ξέρεις ἀπό συνεταιρισμούς, συνδικάτα καί δουλιά τῆς λέσχης. Μποροῦμε ὅμως νά τά πετύχουμε ὅλα αὐτά μονομιᾶς; Δυστυ-

χῶς δέ μποροῦμε. Γιά νά ἀνεβάσουμε τήν κομματική καθοδήγηση στό ἀπαιτούμενο ὕψος, πρέπει νά ἀνεβάσουμε πρίν ἀπ' ὅλα τήν εἰδίκευση τῶν κομματικῶν στελεχῶν. Τώρα ἡ ποιότητα τοῦ στελέχους πρέπει νά βρίσκεται στήν πρώτη γραμμή. Δέν εἶναι ὅμως καί τόσο εὔκολο νά ἀνεβάσουμε μονομιᾶς τήν ποιότητα τοῦ κομματικοῦ στελέχους. Οἱ παλιές συνήθειες τῆς βιαστικῆς διοίκησης, πού δυστυχῶς ἀντικατάστησαν τή γνώση τῆς δουλιᾶς, ἐξακολουθοῦν νά εἶναι ἀκόμα ζωντανές στίς κομματικές ὀργανώσεις. Ἔτσι οὐσιαστικά ἐξηγιέται καί τό γεγονός ὅτι ἡ λεγόμενη καθοδήγηση ἀπό μέρους τοῦ κόμματος ἐκφυλίζεται καμιά φορά σέ μιά γελοία συσώρευση ἄχρηστων σ' ὅλους ἐντολῶν, σέ μιά κούφια «καθοδήγηση» στά λέγια πού δέ θίγει κανέναν καί τίποτα. Ἐδῶ βρίσκεται ἕνας ἀπό τούς σοβαρότερους κινδύνους νά ἐξασθενίσει καί νά ξεπέσει ἡ καθοδήγηση πού ἀσκεῖ τό κόμμα.

Αὐτοί εἶναι σέ γενικές γραμμές οἱ λόγοι γιά τούς ὁποίους ὁ κίνδυνος νά χαθεῖ ἡ καθοδήγηση ἀπό μέρους τοῦ κόμματος ὁδηγεῖ στήν ἀποσύνθεση καί στόν ἐκφυλισμό τοῦ κόμματος.

Νά γιατί ἡ ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια σ' αὐτό τόν κίνδυνο ἀποτελεῖ ἄμεσο καθῆκον τοῦ κόμματός μας.

Αὐτή εἶναι ἡ ἀπάντηση στή δεύτερη ἐρώτησή σας.

Ἄς περάσουμε στήν τρίτη ἐρώτηση.

III

Πῶς νά διεξάγουμε τήν πάλη ἐνάντια στούς κουλάκους χωρίς νά ἀνάβουμε τήν ταξική πάλη;

Ἔχω τή γνώμη ὅτι ἡ ἐρώτηση εἶναι συμπιεσμένη καί γι' αὐτό δέ μπαίνει σωστά. Γιά ποιά ταξική πάλη πρό-

κειται ἐδῶ; Ἄν πρόκειται γενικά γιά τήν ταξική πάλη στό χωριό, τήν πάλη αὐτή τή διεξάγει τό προλεταριάτο ὄχι μόνο ἐνάντια στούς κουλάκους. Καί οἱ ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά σάν σύνολο τί ἄλλο εἶναι ἄν ὄχι ταξική πάλη, ἔστω κι ἄν ἔχει ἀρκετά ἀσυνήθιστη μορφή; Μήπως δέν εἶναι ἀλήθεια ὅτι τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά ἀποτελοῦν σήμερα τίς δυό βασικές τάξεις τῆς κοινωνίας μας, ὅτι ἀνάμεσα σ' αὐτές τίς τάξεις ὑπάρχουν ἀντιθέσεις πού μποροῦν βέβαια νά λυθοῦν καί τελικά νά ξεπεραστοῦν, μά πού εἶναι πάντως ἀντιθέσεις καί προκαλοῦν τήν πάλη ἀνάμεσα σ' αὐτές τίς δυό τάξεις;

Ἔχω τή γνώμη ὅτι ἡ ταξική πάλη στή χώρα μας, ἄν πάρουμε ὑπόψη μας τίς σχέσεις ἀνάμεσα στήν πόλη καί τό χωριό, ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά, ἔχει τρία βασικά μέτωπα:

α) τό μέτωπο τῆς πάλης ἀνάμεσα στό προλεταριάτο σάν σύνολο (πού ἐκπροσωπεῖται ἀπό τό κράτος) καί στήν ἀγροτιά στόν τομέα τοῦ καθορισμοῦ ἀνώτατου ὁρίου τιμῶν στά βιομηχανικά καί τά ἀγροτικά προϊόντα, στόν τομέα τοῦ διακανονισμοῦ τῶν φόρων κλπ.·

β) τό μέτωπο τῆς πάλης ἀνάμεσα στό προλεταριάτο σάν σύνολο (πού ἐκπροσωπεῖται ἀπό τό κράτος) καί στούς κουλάκους στόν τομέα τῆς ἐξάλειψης τῶν κερδοσκοπικῶν τιμῶν στά ἀγροτικά προϊόντα, στόν τομέα τῆς μετάθεσης τοῦ βασικοῦ βάρους τῶν φόρων πάνω στούς κουλάκους κτλ.·

γ) τό μέτωπο τῆς πάλης ἀνάμεσα στή φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ, πρίν ἀπ' ὅλα ἀνάμεσα στούς ἐργάτες γῆς καί στούς κουλάκους.

Ὅπως βλέπετε, τά μέτωπα αὐτά δέ μπορεῖ νά εἶναι τό ἴδιο πράγμα οὔτε σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τό εἰδικό τους βά-

ρος, οὔτε σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τό χαρακτήρα τῆς πάλης πού διεξάγεται σ' αὐτά. Γι' αὐτό καί ἡ στάση μας ἀπέναντι στίς μορφές τῆς ταξικῆς πάλης σ' αὐτά τά μέτωπα πρέπει νά εἶναι διαφορετική καί ὄχι ἴδια.

Ἄς ἐξετάσουμε τό ζήτημα ἀπό πιό κοντά.

Τό πρῶτο μέτωπο. Τό προλεταριάτο (πού ἐκπροσωπεῖται ἀπό τό κράτος), παίρνοντας ὑπόψη ὅτι ἡ βιομηχανία μας εἶναι ἀδύνατη καί ὅτι δέν εἶναι δυνατό νά πάρουμε δάνεια γι' αὐτήν, καθόρισε μιά σειρά βασικά μέτρα πού μποροῦν νά τήν προστατεύσουν ἀπό τό συναγωνισμό τῆς βιομηχανίας τοῦ ἐξωτερικοῦ καί πού εἶναι σέ θέση νά ἐπιταχύνουν τήν ἀνάπτυξή της πρός ὄφελος ὅλης τῆς λαϊκῆς μας οἰκονομίας, μαζί καί τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Τά μέτρα αὐτά εἶναι: τό μονοπώλιο τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, ὁ ἀγροτικός φόρος, οἱ κρατικές μορφές συγκέντρωσης τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, ἡ ἐφαρμογή τῆς ἀρχῆς τοῦ σχεδίου στήν ἀνάπτυξη ὅλης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας. Ὅλα αὐτά ἔχουν γιά βάση τήν ἐθνικοποίηση τῶν βασικῶν κλάδων τῆς βιομηχανίας, τῶν μεταφορῶν καί τῆς πίστης. Ξέρετε ὅτι τά μέτρα αὐτά ἔφεραν τό ἀποτέλεσμα πού ἔπρεπε νά φέρουν, δηλαδή ἔβαλαν ἕνα ὅριο τόσο στήν ἀκράτητη πτώση τῶν τιμῶν στά εἴδη τῆς βιομηχανίας, ὅσο καί στήν ἀκράτητη ἄνοδο τῶν τιμῶν στά προϊόντα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά εἶναι φανερό ὅτι ἡ ἀγροτιά σάν σύνολο, ἐφόσον ἀγοράζει βιομηχανικά εἴδη καί πουλᾶ στήν ἀγορά τά προϊόντα τῆς οἰκονομίας της, προτιμᾶ νά παίρνει αὐτά τά εἴδη σέ ὅσο τό δυνατό φτηνότερες τιμές καί νά πουλᾶ τά προϊόντα της σέ ὅσο τό δυνατό ἀκριβότερες τιμές. Ἐπίσης ἡ ἀγροτιά θά ἤθελε νά μήν ὑπάρχει καθόλου ἀγροτικός φόρος ἤ τουλάχιστο νάχει περιοριστεῖ στά κατώτατα ὅρια.

Νά λοιπόν τό ἔδαφος γιά τήν πάλη ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά.

Μπορεῖ ἄραγε τό κράτος νά παραιτηθεῖ ἀπό τά βασικά μέτρα πού ἀναφέραμε πιό πάνω; Ὄχι, δέ μπορεῖ. Γιατί ἡ παραίτηση ἀπ' αὐτά τά μέτρα θά ὁδηγοῦσε αὐτή τή στιγμή στήν καταστροφή τῆς βιομηχανίας μας, στήν καταστροφή τοῦ προλεταριάτου σάν τάξης, στή μετατροπή τῆς χώρας μας σέ ἀγροτική ἀποικία τῶν βιομηχανικά ἀναπτυγμένων καπιταλιστικῶν χωρῶν, στήν κατάρρευση ὅλης τῆς ἐπανάστασής μας.

Ἔχει ἄραγε συμφέρον ἡ ἀγροτιά σάν σύνολο νά ἐκμηδενιστοῦν αὐτά τά βασικά μέτρα τοῦ κράτους μας; Ὄχι, δέν ἔχει συμφέρον. Γιατί ἡ κατάργηση αὐτῶν τῶν μέτρων στή σημερινή στιγμή σημαίνει θρίαμβο τοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ δρόμου ἀνάπτυξης καί γιατί ὁ κεφαλαιοκρατικός δρόμος ἀνάπτυξης εἶναι δρόμος ἀνάπτυξης μέ ἐξαθλίωση τῆς πλειοψηφίας τῆς ἀγροτιᾶς γιά νά πλουτίζουν μιά χούφτα πλούσιοι, μιά χούφτα κεφαλαιοκράτες. Ποιός θά τολμήσει νά ἰσχυριστεῖ ὅτι ἡ ἀγροτιά ἔχει συμφέρον νά ἐξαθλιωθεῖ ἡ ἴδια, ὅτι ἔχει συμφέρον νά μετατραπεῖ ἡ χώρα μας σέ ἀποικία καί ὅτι δέν ἔχει ζωτικό συμφέρον νά θριαμβεύσει ὁ σοσιαλιστικός δρόμος ἀνάπτυξης τῆς λαϊκῆς μας οἰκονομίας;

Νά λοιπόν καί τό ἔδαφος γιά τή συμμαχία ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά.

Μήπως αὐτό σημαίνει ὅτι τά ὄργανα τῆς βιομηχανίας μας, στηριζόμενα στό μονοπώλιο, μποροῦν νά φουσκώνουν τίς τιμές τῶν προϊόντων τῆς βιομηχανίας πρός ζημιά τῶν συμφερόντων τῆς βασικῆς μάζας τῆς ἀγροτιᾶς καί πρός ζημιά τῆς ἴδιας τῆς βιομηχανίας; Ὄχι, δέ σημαίνει αὐτό. Μιά τέτια πολιτική θά ἔβλαπτε πρίν ἀπ' ὅλα τήν ἴδια τή βιομηχανία, γιατί θάκανε ἀδύνατη τή μετατροπή τῆς βιο-

μηχανίας μας ἀπό τό ἀσθενικό φυτό θερμοκηπίου πού ἦταν χτές, στή γερή καί ρωμαλέα βιομηχανία πού πρέπει νά γίνει αὔριο. Ἀπό τό γεγονός αὐτό ἀπορέει ἡ καμπάνια μας γιά τήν πτώση τῶν τιμῶν στά βιομηχανικά προϊόντα καί γιά τό ἀνέβασμα τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας. Ξέρετε ὅτι ἡ καμπάνια αὐτή ἔχει ἀρκετά πλατιά ἐπιτυχία.

Μήπως αὐτό σημαίνει ὅτι ἐκτός ἀπ' αὐτό τά ὄργανά μας συγκέντρωσης, στηριζόμενα στό μονοπώλιο, μποροῦν νά παίζουν μέ τήν πτώση τῶν τιμῶν στά ἀγροτικά προϊόντα, κάνοντας τίς τιμές αὐτές καταστροφικές γιά τήν ἀγροτιά, πρός ζημιά τῶν συμφερόντων ὅλης τῆς λαϊκῆς μας οἰκονομίας; Ὄχι, δέ σημαίνει αὐτό. Μιά τέτια πολιτική θά χαντάκωνε πρίν ἀπ' ὅλα τή βιομηχανία, γιατί πρῶτο, θά δυσχέραινε τόν ἐφοδιασμό τῶν ἐργατῶν μέ ἀγροτικά προϊόντα καί δεύτερο, θά ἀποσύνθετε ὁριστικά καί θά ἀποδιοργάνωνε τήν ἐσωτερική ἀγορά τῆς βιομηχανίας μας. Ἀπό τό γεγονός αὐτό ἀπορέει ἡ καμπάνια μας ἐνάντια στό λεγόμενο «ψαλίδι». Ξέρετε ὅτι ἡ καμπάνια αὐτή ἔδωσε κιόλας εὐνοϊκά ἀποτελέσματα.

Μήπως αὐτό σημαίνει, τέλος, ὅτι τά τοπικά ἤ τά κεντρικά μας ὄργανα, στηριζόμενα στό νόμο γιά τόν ἀγροτικό φόρο καί κάνοντας χρήση τοῦ δικαιώματός τους νά εἰσπράττουν φόρους, μποροῦν νά βλέπουν αὐτό τό νόμο σάν κάτι πού δέν ἐπιδέχεται ἀντίρηση καί νά φτάνουν στήν πράξη ὥς τό ψάξιμο τῶν ἀποθηκῶν καί τήν ἀφαίρεση τῆς στέγης ἀπό τά σπίτια τῶν φτωχότερων φορολογουμένων, ὅπως ἔγινε σέ ὁρισμένες περιφέρειες τοῦ κυβερνείου τοῦ Ταμπόφ; Ὄχι, δέ σημαίνει αὐτό. Μιά τέτια πολιτική θά ὑπόσκαπτε κάθε ἐμπιστοσύνη τῶν ἀγροτῶν πρός τό προλεταριάτο καί πρός τό κράτος. Ἀπό τό γεγονός αὐτό ἀπορέουν τά τελευταῖα μέτρα πού πῆρε τό

κόμμα γιά νά ἐλαττωθεῖ ὁ ἀγροτικός φόρος, γιά νά δοθεῖ σ' αὐτό τό φόρο λίγο-πολύ τοπικός χαρακτήρας, γιά νά ταχτοποιηθοῦν γενικά τά φορολογικά μας ζητήματα, γιά νά λείψουν οἱ ἀσχημίες πού παρουσιάστηκαν σέ ὁρισμένα μέρη σέ σχέση μέ τήν εἴσπραξη τῶν φόρων. Ξέρετε ὅτι τά μέτρα αὐτά ἔδωσαν κιόλας τά ἀποτελέσματα πού θέλαμε.

Ἔτσι λοιπόν ἔχουμε, πρῶτο, τήν κοινότητα συμφερόντων τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς πάνω στά θεμελιακά ζητήματα, τό κοινό συμφέρον τους νά θριαμβεύσει ὁ σοσιαλιστικός δρόμος ἀνάπτυξης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας. Ἀπό δῶ ἀπορέει ἡ συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς. Ἔχουμε, δεύτερο, τίς ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στά συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς πάνω σέ τρέχοντα ζητήματα. Ἀπό δῶ ἀπορέει ἡ πάλη μέσα σ' αὐτή τή συμμαχία, πάλη πού τό εἰδικό της βάρος εἶναι μικρότερο ἀπό τήν κοινότητα τῶν συμφερόντων καί πού θά ἐκλείψει στό μέλλον, ὅταν οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες θά πάψουν νά εἶναι τάξεις, ὅταν θά μεταβληθοῦν σέ δουλευτές τῆς ἀταξικῆς κοινωνίας. Τρίτο, ἔχουμε τά μέσα καί τούς τρόπους γιά νά λύσουμε αὐτές τίς ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί τήν ἀγροτιά μέσα στά πλαίσια τῆς διατήρησης καί τῆς στερέωσης τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, πρός τό συμφέρον καί τῶν δυό συμμάχων. Καί δέν ἔχουμε μόνο στή διάθεσή μας αὐτούς τούς δρόμους κι αὐτά τά μέσα, ἀλλά καί τά χρησιμοποιοῦμε μέ ἐπιτυχία στίς περίπλοκες συνθῆκες τῆς ΝΕΠ καί τῆς προσωρινῆς σταθεροποίησης τοῦ καπιταλισμοῦ.

Μήπως ἀπ' αὐτό βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι πρέπει ν' ἀνάψουμε τήν ταξική πάλη σ' αὐτό τό μέτωπο; Ὄχι, δέ βγαίνει. Ἀπεναντίας! Τό μόνο συμπέρασμα πού βγαί-

νει ἀπ' αὐτό εἶναι ὅτι πρέπει μέ κάθε τρόπο νά μετριάζουμε τήν πάλη σ' αὐτό τό μέτωπο, ρυθμίζοντάς την μέ συμφωνίες καί ἀμοιβαῖες ὑποχωρήσεις καί σέ καμιά περίπτωση νά μή τήν φτάνουμε σέ ὀξεῖς μορφές, σέ συγκρούσεις. Καί μεῖς τό κάνουμε αὐτό, γιατί στή χώρα μας ἔχουμε ὅλες τίς δυνατότητες γι' αὐτό καί γιατί ἡ κοινότητα τῶν συμφερόντων ἐδῶ εἶναι πιό δυνατή καί πιό βαθιά ἀπό τήν ἀντίθεση τῶν συμφερόντων.

Ὅπως βλέπετε, τό σύνθημα γιά τό ἄναμμα τῆς ταξικῆς πάλης εἶναι τελείως ἀκατάλληλο γιά τίς συνθῆκες τῆς πάλης σ' αὐτό τό μέτωπο.

Τό δεύτερο μέτωπο. Τά δρῶντα πρόσωπα εἶναι ἐδῶ τό προλεταριάτο (πού ἐκπροσωπεῖται ἀπό τό Σοβιετικό κράτος) καί οἱ κουλάκοι. Οἱ μορφές τῆς ταξικῆς πάλης εἶναι κι ἐδῶ ἰδιόμορφες, ὅπως ἰδιόμορφες εἶναι καί στίς συνθῆκες τῆς πάλης στό πρῶτο μέτωπο.

Τό κράτος, θέλοντας νά προσδόσει στόν ἀγροτικό φόρο ἔντονο χαρακτήρα φόρου εἰσοδήματος, μετατοπίζει τό κύριο βάρος αὐτοῦ τοῦ φόρου στίς πλάτες τῶν κουλάκων. Ἀπαντώντας σ' αὐτό οἱ κουλάκοι προσπαθοῦν νά ξεγλιστρήσουν «μ' ὅλα τά θεμιτά καί ἀθέμιτα μέσα» καί χρησιμοποιοῦν ὅλη τή δύναμη καί τήν ἐπιροή τους στό χωριό, γιά νά μετατοπίσουν τό βάρος τοῦ φόρου στίς πλάτες τῶν μεσαίων ἀγροτῶν καί τῆς φτωχολογιᾶς.

Τό κράτος, καταπολεμώντας τήν ἀκρίβεια τῆς ζωῆς καί ἐπιδιώκοντας νά διατηρήσει τή σταθερότητα τοῦ μεροκάματου, προσπαθεῖ νά πάρει μέτρα οἰκονομικοῦ χαρακτήρα πού νάχουν σάν ἀποτέλεσμα νά καθοριστεῖ ἕνα δίκαιο ἀνώτατο ὅριο τιμῶν στά ἀγροτικά προϊόντα, πού νά ἀνταποκρίνεται πέρα γιά πέρα στά συμφέροντα τοῦ νοικοκυριοῦ τοῦ ἀγρότη. Ἀπαντώντας σ' αὐτό οἱ κουλάκοι ἀγοράζουν τά προϊόντα ἀπό τή φτωχολογιά καί τούς με-

σαίους ἀγρότες, συγκεντρώνουν μεγάλα ἀποθέματα, τά κρατᾶνε στίς ἀποθῆκες τους καί δέν τά βγάζουν στήν ἀγορά, γιά ν' ἀνεβάσουν τεχνητά τίς τιμές τῶν προϊόντων, νά τίς φτάσουν ὥς τό ἐπίπεδο κερδοσκοπικῶν τιμῶν καί μόνο τότε νά τά βγάλουν στήν ἀγορά, γιά νά μαζέψουν ἰλιγγιώδη μαυραγορίτικα κέρδη. Ἀσφαλῶς ξέρετε ὅτι σέ ὁρισμένα κυβερνεῖα τῆς χώρας μας οἱ κουλάκοι κατάφεραν φέτος ν' ἀνεβάσουν τίς τιμές τοῦ σταριοῦ ὥς τά ἀνώτατα ὅρια.

Ἀπό τό γεγονός αὐτό προκαλεῖται ἡ ταξική πάλη σ' αὐτό τό μέτωπο μέ τίς ἰδιόμορφες καί τίς λίγο-πολύ σκεπασμένες μορφές της.

Μπορεῖ νά φανεῖ σέ κανέναν ὅτι τό σύνθημα γιά ἄναμμα τῆς ταξικῆς πάλης εἶναι πέρα γιά πέρα ἐφαρμόσιμο στίς συνθῆκες τῆς πάλης σ' αὐτό τό μέτωπο. Αὐτό ὅμως δέν εἶναι σωστό. Γιατί κι ἐδῶ δέν ἔχουμε συμφέρον ἀπό τό ἄναμμα τῆς ταξικῆς πάλης. Γιατί εἴμαστε πέρα γιά πέρα σέ θέση καί πρέπει ἐδῶ νά τά βγάλουμε πέρα χωρίς τό ἄναμμα τῆς πάλης καί τίς περιπλοκές πού συνδέονται μαζί της.

Μποροῦμε καί πρέπει νά ζωογονήσουμε τά Σοβιέτ, νά καταχτήσουμε τό μεσαῖο ἀγρότη καί νά ὀργανώσουμε τή φτωχολογιά μέσα στά Σοβιέτ, γιά νά πετύχουμε τή φορολογική ἀνακούφιση τῆς βασικῆς μάζας τῆς ἀγροτιᾶς καί τήν οὐσιαστική μετάθεση τοῦ κύριου βάρους τοῦ φόρου στίς πλάτες τῶν κουλάκων. Ξέρετε ὅτι παίρνονται μέτρα πρός αὐτή τήν κατεύθυνση πού δίνουν κιόλας εὐνοϊκά ἀποτελέσματα.

Μποροῦμε καί πρέπει νά κρατοῦμε στή διάθεση τοῦ κράτους ἐπαρκῆ ἀποθέματα τροφίμων πού εἶναι ἀπαραίτητα γιά νά ἐξασκοῦμε πίεση στήν ἀγορά τροφίμων, νά ἐπεμβαίνουμε ὅταν χρειάζεται σ' αὐτή τήν ὑπόθεση, νά

διατηροῦμε τίς τιμές σέ ἐπίπεδο παραδεχτό γιά τίς ἐργαζόμενες μάζες καί νά ματαιώνουμε ἔτσι τίς κερδοσκοπικές μηχανοραφίες τῶν κουλάκων. Ξέρετε ὅτι φέτος στή χώρα μας διατέθηκαν γιά τή δουλιά αὐτή κάμποσες δεκάδες ἑκατομμύρια πούτια στάρι. Θά πρέπει νά ξέρετε ὅτι χάρη σ᾽ αὐτό πετύχαμε πέρα γιά πέρα εὐνοϊκά ἀποτελέσματα, γιατί ὄχι μόνο κατορθώσαμε νά διατηρηθοῦν φτηνές οἱ τιμές τοῦ σταριοῦ σέ περιφέρειες σάν τό Λένινγκραντ, τή Μόσχα, τό λεκανοπέδιο τοῦ Ντονέτς, τό Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ κτλ., ἀλλά καί ἀναγκάσαμε τόν κουλάκο νά συνθηκολογήσει σέ μιά σειρά περιφέρειες, ὑποχρεώνοντάς τον νά ρίξει στήν ἀγορά τά παλιά ἀποθέματα σταριοῦ μέ χαμηλές τιμές.

Φυσικά, ἡ ὑπόθεση δέν ἐξαρτιέται μόνο ἀπό μᾶς. Εἶναι πέρα γιά πέρα πιθανό ὅτι σέ μερικές περιπτώσεις οἱ κουλάκοι θά ἀρχίσουν οἱ ἴδιοι νά ἀνάβουν τήν ταξική πάλη, θά προσπαθήσουν νά τή φέρουν ὥς τό σημεῖο τοῦ βρασμοῦ, θά προσπαθήσουν νά τῆς προσδόσουν τή μορφή συμμοριτικῶν ἤ στασιαστικῶν ἐνεργειῶν. Τότε ὅμως τό σύνθημα γιά τό ἄναμμα τῆς πάλης δέ θά εἶναι πιά δικό μας σύνθημα ἀλλά σύνθημα τῶν κουλάκων, συνεπῶς σύνθημα ἀντεπαναστατικό. Ἐκτός ἀπ᾽ αὐτό, δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι θά χρειαστεῖ τότε οἱ κουλάκοι νά δοκιμάσουν στήν πλάτη τους ὅλα τά δυσάρεστα αὐτοῦ τοῦ συνθήματος πού στρέφεται ἐνάντια στό Σοβιετικό κράτος.

Ὅπως βλέπετε, τό σύνθημα γιά τό ἄναμμα τῆς πάλης στό δεύτερο αὐτό μέτωπο δέν εἶναι δικό μας σύνθημα.

Τ ό τ ρ ί τ ο μ έ τ ω π ο. Ἐδῶ τά δρῶντα πρόσωπα εἶναι δυό δυνάμεις: ἡ φτωχολογιά καί πρίν ἀπ᾽ ὅλα οἱ ἐργάτες γῆς ἀπό τή μιά μεριά, καί οἱ κουλάκοι ἀπό τήν ἄλλη. Τό κράτος ἐδῶ τυπικά στέκει στήν πάντα. Ὅπως βλέπετε, τό μέτωπο αὐτό δέν εἶναι τόσο πλατύ ὅσο τά προηγούμενα μέτωπα. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, ἡ ταξική πάλη σ᾽ αὐτό τό μέτωπο εἶναι ὁλότελα ξεκάθαρη καί ἀνοιχτή, ἐνῶ στά προηγούμενα μέτωπα εἶναι κρυφή καί λίγο πολύ συγκαλυμένη.

Ἐδῶ πρόκειται γιά ἄμεση ἐκμετάλλευση τῶν μεροκαματιάρηδων καί μισομεροκαματιάρηδων ἀπό τόν κουλάκο ἐπιχειρηματία. Γι᾽ αὐτό, τό κόμμα δέ μπορεῖ νά ἀκολουθεῖ ἐδῶ πολιτική κατευνασμοῦ καί μετριασμοῦ τῆς πάλης. Κ α θ ῆ κ ο ν μ α ς ἐ δ ῶ ε ἶ ν α ι ν ά ὀ ρ γ α ν ώ σ ο υ μ ε τ ή ν π ά λ η τ ῆ ς φ τ ω χ ο λ ο γ ι ᾶ ς κ α ί ν ά κ α θ ο δ η γ ή σ ο υ μ ε α ὐ τ ή τ ή ν π ά λ η ἐ ν ά ν τ ι α σ τ ο ύ ς κ ο υ λ ά κ ο υ ς.

Μήπως αὐτό σημαίνει ὅτι καταπιανόμαστε ἔτσι μέ τό ἄναμμα τῆς ταξικῆς πάλης; Ὄχι, δέ σημαίνει. Ἄναμμα τῆς πάλης δέ θά πεῖ μονάχα ὀργάνωση καί καθοδήγηση τῆς πάλης. Θά πεῖ ταυτόχρονα καί τεχνητό κέντρισμα καί σκόπιμο συδαύλισμα τῆς ταξικῆς πάλης. Εἶναι ἄραγε ἀναγκαῖα αὐτά τά τεχνητά μέτρα τώρα πού ἔχουμε διχτατορία τοῦ προλεταριάτου καί οἱ κομματικές καί συνδικαλιστικές ὀργανώσεις δροῦν στή χώρα μας ἀπολύτως ἐλεύθερα; Φυσικά, ὄχι.

Γι᾽ αὐτό, τό σύνθημα γιά τό ἄναμμα τῆς ταξικῆς πάλης δέν εἶναι κατάλληλο καί γι᾽ αὐτό, τό τρίτο μέτωπο.

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα μέ τήν τρίτη ἐρώτηση.

Ὅπως βλέπετε, τό ζήτημα τῆς ταξικῆς πάλης στό χωριό δέν εἶναι καί τόσο ἁπλό, ὅσο θά μποροῦσε νά φανεῖ μέ τήν πρώτη ματιά.

Ἄς περάσουμε στήν τέταρτη ἐρώτηση.

IV

Ἐργατοαγροτική κυβέρνηση στήν πραγματικότητα ἤ σάν σύνθημα ζύμωσης;

Ἡ διατύπωση τῆς ἐρώτησης μοῦ φαίνεται λίγο ἀλλόκοτη.

Τί σημαίνει ἡ διατύπωση: ἐργατοαγροτική κυβέρνηση στήν πραγματικότητα ἤ σάν σύνθημα ζύμωσης; Σημαίνει ὅτι τό κόμμα μπορεῖ νά ρίχνει καί συνθήματα πού δέν ἀνταποκρίνονται στήν πραγματικότητα, ἀλλά ἐξυπηρετοῦν ἁπλῶς τούς σκοπούς κάποιου πονηροῦ ἐλιγμοῦ πού, δέν ξέρω γιατί, ὀνομάζεται ἐδῶ «ζύμωση». Σημαίνει ὅτι τό κόμμα μπορεῖ νά ρίχνει καί συνθήματα πού δέν ἔχουν καί δέ μπορεῖ νάχουν ἐπιστημονικό θεμέλιο. Εἶναι ἄραγε σωστό αὐτό; Φυσικά, δέν εἶναι σωστό. Ἕνα τέτιο κόμμα θά ἄξιζε ἀφοῦ ζήσει λίγο νά ἐξαφανιστεῖ σάν σαπουνόφουσκα. Τό κόμμα μας δέ θά ἦταν τότε κόμμα τοῦ προλεταριάτου, πού ἐφαρμόζει ἐπιστημονική πολιτική, ἀλλά σκέτος ἀφρός στήν ἐπιφάνεια τῶν πολιτικῶν γεγονότων.

Ἡ κυβέρνησή μας εἶναι σύμφωνα μέ τό χαρακτήρα της, σύμφωνα μέ τό πρόγραμμα καί τήν ταχτική της, ἐργατική, προλεταριακή, κομμουνιστική κυβέρνηση. Πάνω σ' αὐτό δέν πρέπει νά ὑπάρχουν κανενός εἴδους παρερμηνεῖες καί ἀμφιβολίες. Δέ μπορεῖ ἡ κυβέρνησή μας νά ἔχει ταυτόχρονα δυό προγράμματα: καί προλεταριακό καί κάποιο ἄλλο. Τό πρόγραμμά της καί ἡ πραχτική της δουλιά εἶναι προλεταριακά, κομμουνιστικά καί μ' αὐτή τήν ἔννοια ἡ κυβέρνησή μας εἶναι χωρίς ἀμφιβολία προλεταριακή, κομμουνιστική.

Μήπως αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ κυβέρνησή μας δέν εἶναι ταυτόχρονα καί ἐργατοαγροτική κυβέρνηση; Ὄχι, δέ σημαίνει. Ἡ κυβέρνησή μας, ὄντας προλεταριακή στό πρόγραμμα καί στή δουλιά της, εἶναι ταυτόχρονα καί ἐργατοαγροτική κυβέρνηση.

Γιατί;

Γιατί στίς δικές μας συνθῆκες τά θεμελιακά συμφέροντα τῆς βασικῆς μάζας τῆς ἀγροτιᾶς συμπίπτουν ὁλοκληρωτικά μέ τά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου.

Γιατί τά συμφέροντα τῆς ἀγροτιᾶς βρίσκουν γιά τό λόγο αὐτό τήν πλέρια ἔκφρασή τους στό πρόγραμμα τοῦ προλεταριάτου, στό πρόγραμμα τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης.

Γιατί ἡ Σοβιετική κυβέρνηση στηρίζεται στή συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, πού βασίζεται στήν κοινότητα τῶν θεμελιακῶν συμφερόντων αὐτῶν τῶν τάξεων.

Γιατί, τέλος, στή σύνθεση τῶν ὀργάνων τῆς κυβέρνησης, στή σύνθεση τῶν Σοβιέτ, ἐκτός ἀπό τούς ἐργάτες μπαίνουν καί ἀγρότες πού παλαίβουν ἐνάντια στόν κοινό ἐχθρό καί χτίζουν τή νέα ζωή μαζί μέ τούς ἐργάτες καί κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τῶν ἐργατῶν.

Νά γιατί τό σύνθημα «ἐργατοαγροτική κυβέρνηση» δέν εἶναι κούφιο σύνθημα «ζύμωσης», ἀλλά τό ἐπαναστατικό σύνθημα τοῦ σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου πού βρῆκε τήν ἐπιστημονική του θεμελίωση στό πρόγραμμα τοῦ κομμουνισμοῦ.

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα μέ τήν τέταρτη ἐρώτηση.

Ἄς περάσουμε στήν πέμπτη ἐρώτηση.

V

Ἡ πολιτική μας ἀπέναντι στήν ἀγροτιά ἑρμηνεύεται ἀπό ὁρισμένους συντρόφους σάν διεύρυνση τῆς δημοκρατίας γιά τήν ἀγροτιά καί σάν ἀλλαγή τοῦ χαρακτήρα τῆς ἐξουσίας

στή χώρα. Εἶναι σωστή αὐτή ἡ ἑρμηνεία;

Διευρύνουμε στήν πραγματικότητα τή δημοκρατία στό χωριό;

Ναί, τή διευρύνουμε.

Εἶναι αὐτό παραχώρηση στήν ἀγροτιά;

Ὁπωσδήποτε εἶναι.

Εἶναι μεγάλη αὐτή ἡ παραχώρηση καί ἐναρμονίζεται μέσα στά πλαίσια τοῦ Συντάγματος τῆς χώρας μας;

Νομίζω ὅτι ἡ παραχώρηση ἐδῶ δέν εἶναι καί πολύ μεγάλη καί δέν ἀλλάζει οὔτε κατά ἕνα γιώτα τό Σύνταγμά μας.

Τί ἀλλάζουμε λοιπόν σ' αὐτή τήν περίπτωση καί σέ τί ἀκριβῶς ἐκφράζεται ἡ παραχώρηση;

Ἀλλάζουμε τή μέθοδο δουλιᾶς στό χωριό πού δέν εἶναι καθόλου ἱκανοποιητική στίς νέες συνθῆκες ἀνάπτυξης. Ἀλλάζουμε τήν καθιερωμένη τάξη πραγμάτων στό χωριό πού παρεμποδίζει τή δουλιά γιά τή συμμαχία καί ἀποδιοργανώνει τή δουλιά τοῦ κόμματος γιά τή συσπείρωση τῆς ἀγροτιᾶς γύρω ἀπό τό προλεταριάτο.

Ὥς τώρα τά πράγματα εἶχαν ἔτσι πού σέ μιά ὁλόκληρη σειρά ἀπό περιφέρειες τό χωριό τό διοικοῦσε μιά μικρή ὁμάδα ἀνθρώπων πού συνδεόταν περισσότερο μέ τό νομό καί τό κυβερνεῖο παρά μέ τόν πληθυσμό τοῦ χωριοῦ. Τό περιστατικό αὐτό εἶχε σάν συνέπεια νά κοιτάζουν ἐκεῖνοι πού διοικοῦν τό χωριό περισσότερο ἀπ' ὅλα πρός τά πάνω, πρός τή νομαρχία καί λιγότερο πρός τά κάτω, πρός τόν πληθυσμό τοῦ χωριοῦ, δέν ἔνιωθαν τόν ἑαυτό τους ὑπεύθυνο ἀπέναντι στό χωριό, ἀπέναντι στούς ἐκλογεῖς, ἀλλά ἀπέναντι στό νομό καί στό κυβερνεῖο, χωρίς νά καταλαβαίνουν, ὅπως φαίνεται, ὅτι τό «πάνω» καί τό «κάτω» ἀποτελοῦν ἐδῶ μιά ἁλυσίδα καί ὅτι θά πέσει ὅλη ἡ ἁλυσίδα ἄν κοπεῖ ἀπό τά κάτω. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς κατάστασης ἦταν ἡ ἔλλειψη ἐλέγχου, ἡ αὐταρχικότητα καί ἡ αὐθαιρεσία τῶν διοικητῶν ἀπό τή μιά μεριά, ἡ δυσαρέσκεια καί ἡ γκρίνια στό χωριό ἀπό τήν ἄλλη. Τώρα σ' αὐτή τήν κατάσταση πραγμάτων στό χωριό μπαίνει τέρμα ἀποφασιστικά καί ἀμετάκλητα.

Ὥς τώρα τά πράγματα εἶχαν ἔτσι πού σέ μιά ὁλόκληρη σειρά περιφέρειες οἱ ἐκλογές τῶν Σοβιέτ στό χωριό δέν ἀποτελοῦσαν πραγματικές ἐκλογές ἀλλά μιά χωρίς περιεχόμενο γραφειοκρατική διαδικασία ἐκλογῆς «βουλευτῶν» μέ μιά ὁλόκληρη σειρά ἀπό πονηριές καί πιέσεις ἀπό μέρους τῆς στενῆς ὁμάδας τῶν ἀνθρώπων πού διοικοῦν τό χωριό καί πού φοβοῦνται μή χάσουν τήν ἐξουσία. Τό ἀποτέλεσμα ἦταν ὅτι τά Σοβιέτ ἀπό ὄργανα προσιτά καί ἀγαπητά στίς μάζες διέτρεχαν τόν κίνδυνο νά μετατραποῦν σέ ὄργανα ξένα πρός τίς μάζες, καί ἡ καθοδήγηση τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τούς ἐργάτες, αὐτό τό βάθρο καί φρούριο τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, διέτρεχε τόν κίνδυνο νά μείνει μετέωρη. Ξέρετε ὅτι γιά τό λόγο αὐτό τό κόμμα ἀναγκάστηκε νά κάνει νέες ἐκλογές τῶν Σοβιέτ καί οἱ νέες αὐτές ἐκλογές ἔδειξαν ὅτι οἱ παλιές μέθοδες διεξαγωγῆς τῶν ἐκλογῶν σέ μιά ὁλόκληρη σειρά περιφέρειες εἶναι ἐπιβίωση τοῦ πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ, ὅτι πρέπει νά ἐξαλειφθοῦν, γιατί εἶναι μέθοδες πέρα γιά πέρα ἐπιζήμιες καί σαπισμένες. Τώρα μπαίνει τέρμα σ' αὐτές τίς μέθοδες διεξαγωγῆς τῶν ἐκλογῶν στό χωριό.

Ἐδῶ βρίσκεται ἡ βάση τῆς παραχώρησης, ἡ βάση τῆς διεύρυνσης τῆς δημοκρατίας στό χωριό.

Ἡ παραχώρηση αὐτή δέ χρειάζεται μόνο στήν ἀγροτιά. Εἶναι ἐξίσου χρήσιμη καί γιά τό προλεταριάτο, γιατί δυναμώνει τό προλεταριάτο, ἀνεβάζει τό κύρος του στό χωριό, μεγαλώνει τήν ἐμπιστοσύνη τῶν ἀγροτῶν στό προλεταριάτο. Ὅπως ξέρουμε, βασικός προορισμός τῶν πα-

ραχωρήσεων καί τῶν συμβιβασμῶν γενικά εἶναι νά δυναμώνουν καί νά στερεώνουν σέ τελευταία ἀνάλυση τό προλεταριάτο.

Ποιά εἶναι τά ὅρια αὐτῶν τῶν παραχωρήσεων στή σημερινή στιγμή;

Τά ὅρια αὐτῶν τῶν παραχωρήσεων τά χάραξαν ἡ 14η Συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) καί τό 3ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ[35]. Ξέρετε ὅτι τά ὅρια αὐτά δέν εἶναι καί πολύ πλατιά καί περιορίζονται στά πλαίσια γιά τά ὁποῖα μίλησα πρίν ἀπό λίγο. Αὐτό ὅμως δέ σημαίνει ὅτι θά μείνουν αἰωνίως ἀμετάβλητα. Ἀντίθετα, θά εὐρύνονται ἀναμφισβήτητα στό βαθμό πού θά ἀναπτύσσεται ἡ λαϊκή μας οἰκονομία, στό βαθμό πού θά δυναμώνει ἡ οἰκονομική καί πολιτική ἰσχή τοῦ προλεταριάτου, στό βαθμό πού θά ἀναπτύσσεται τό ἐπαναστατικό κίνημα στή Δύση καί τήν Ἀνατολή καί στό βαθμό πού θά δυναμώνουν οἱ διεθνεῖς θέσεις τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους. Ὁ Λένιν ἔλεγε στά 1918 ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο «νά ἐπεκταθεῖ τό σοβιετικό Σύνταγμα σ᾽ ὅ λ ο τόν πληθυσμό, σ τ ό β α θ μ ό πού θά σταματᾶ ἡ ἀντίσταση τῶν ἐκμεταλλευτῶν» (βλ. 3η ἔκδ., τόμ. 22ος, σελ. 372). Ὅπως βλέπετε, ἐδῶ γίνεται λόγος γιά ἐπέκταση τοῦ Συντάγματος σ᾽ ὅ λ ο τόν πληθυσμό, μαζί καί στήν ἀστική τάξη. Αὐτό εἰπώθηκε τό Μάρτη τοῦ 1918. Ἀπό τότε ὥς τό θάνατο τοῦ Λένιν πέρασαν πάνω ἀπό πέντε χρόνια. Ὡστόσο ὁ Λένιν δέν ἀνάφερε οὔτε μιά φορά σ᾽ αὐτή τήν περίοδο ὅτι εἶναι καιρός νά ἐφαρμοστεῖ στήν πράξη αὐτή ἡ θέση. Γιατί; Γιατί δέν ἔχει ἔρθει ἀκόμα ὁ καιρός γιά μιά τέτια διεύρυνση. Δέ μπορεῖ ὅμως νά ὑπάρξει ἀμφιβολία ὅτι θάρθει κάποτε, ὅταν οἱ ἐσωτερικές καί διεθνεῖς θέσεις τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους θά ἑδραιωθοῦν ὁριστικά.

Νά γιατί, ἐνῶ προβλέπουμε παραπέρα τή διεύρυνση τῆς δημοκρατίας στό μέλλον, θεωροῦμε ὡστόσο ἀπαραίτητο νά περιορίσουμε στή σημερινή στιγμή τίς παραχωρήσεις στόν τομέα τῆς δημοκρατίας μέσα στά πλαίσια πού χάραξαν ἡ 14η Συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) καί τό 3ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ.

Ἀλλάζουν ἄραγε αὐτές οἱ παραχωρήσεις τό χαρακτήρα τῆς ἐξουσίας στή χώρα;

Ὄχι, δέν τόν ἀλλάζουν.

Ἐπιφέρουν ἄραγε ἀλλαγές στό σύστημα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἔννοια τῆς ἐξασθένισής της;

Καθόλου, οὔτε στό ἐλάχιστο.

Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου δέν ἐξασθενεῖ ἀλλά δυναμώνει μόνο ἀπό τή ζωογόνηση τῶν Σοβιέτ καί ἀπό τό τράβηγμα τῶν καλύτερων ἀνθρώπων τῆς ἀγροτιᾶς στή δουλιά. Χάρη στή διεύρυνση τῆς δημοκρατίας δέ διατηρεῖται μόνο ἡ καθοδήγηση τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τό προλεταριάτο, ἀλλά ἀποχτᾶ καί νέα δύναμη δημιουργώντας μιά ἀτμόσφαιρα ἐμπιστοσύνης γύρω ἀπό τό προλεταριάτο. Καί αὐτό εἶναι τό βασικό στή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, ὅταν πρόκειται γιά τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς μέσα στό σύστημα τῆς διχτατορίας.

Δέν ἔχουν δίκιο οἱ σύντροφοι πού ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ ἔννοια τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου ἐξαντλεῖται μέ τήν ἔννοια τῆς βίας. Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου δέν εἶναι μόνο β ί α, μά καί κ α θ ο δ ή γ η σ η τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τῶν μή προλεταριακῶν τάξεων, μά καί ο ἰ κ ο δ ό μ η σ η τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας, μιᾶς οἰκονομίας ἀνώτερου τύπου ἀπό τήν κεφαλαιοκρατική καί μέ μεγαλύτερη παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας ἀπό τήν κεφαλαιοκρατική οἰκονομία. Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι: 1) βία ἀ π έ ν α ν τ ι σ τ ο ύ ς κ ε φ α λ α ι ο κ ρ ά τ ε ς κ α ί τ ο ύ ς τ σ ι φ λ ι κ ά δ ε ς πού δέν περιορίζεται ἀπό

τό νόμο, 2) καθοδήγηση τῆς *ἀγροτιᾶς* ἀπό τό προλεταριάτο, 3) οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ *ὅσον ἀφορᾶ ὅλη τήν κοινωνία*. Οὔτε μιά ἀπ' αὐτές τίς τρεῖς πλευρές τῆς διχτατορίας δέ μπορεῖ νά ἀποκλειστεῖ χωρίς τόν κίνδυνο νά διαστρεβλωθεῖ ἡ ἔννοια τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Μόνο καί οἱ τρεῖς αὐτές πλευρές, μαζί παρμένες, μᾶς δίνουν τήν πλέρια καί ὁλοκληρωμένη ἔννοια τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Μήπως ὁ νέος προσανατολισμός τοῦ κόμματος στόν τομέα τῆς σοβιετικῆς δημοκρατίας ἐπιφέρει κάποια χειροτέρευση στό σύστημα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου;

Ὄχι, δέν ἐπιφέρει. Ἀπεναντίας! Ὁ νέος προσανατολισμός καλυτερεύει μόνο τά πράγματα, γιατί δυναμώνει τό σύστημα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Ἄν πρόκειται γιά τό στοιχεῖο τῆς *βίας* στό σύστημα τῆς διχτατορίας, καί ἔκφραση τῆς βίας εἶναι ὁ Κόκκινος Στρατός, τότε ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται νά ἀποδείξουμε ὅτι ἡ καλλιέργεια τῆς σοβιετικῆς δημοκρατίας στό χωριό δέ μπορεῖ παρά νά καλυτερέψει τήν κατάσταση τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ συσπειρώνοντάς τον γύρω ἀπό τή Σοβιετική ἐξουσία, γιατί ὁ στρατός μας εἶναι κυρίως ἀγροτικός. Ἄν πρόκειται γιά τό στοιχεῖο τῆς *καθοδήγησης* μέσα στό σύστημα τῆς διχτατορίας, τότε ζήτημα εἶναι ἄν μποροῦμε ν' ἀμφιβάλλουμε ὅτι τό σύνθημα τῆς ζωογόνησης τῶν Σοβιέτ δέ μπορεῖ παρά νά κάνει πιό εὔκολη γιά τό προλεταριάτο αὐτή τήν καθοδήγηση ἐνισχύοντας τήν ἐμπιστοσύνη τῶν ἀγροτῶν πρός τήν ἐργατική τάξη. Ἄν πάλι πρόκειται γιά τό στοιχεῖο τῆς *οἰκοδόμησης* μέσα στό σύστημα τῆς διχτατορίας, ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται ν' ἀποδείξουμε ὅτι ὁ νέος προσανατολισμός τοῦ κόμματος δέ μπορεῖ παρά νά διευκολύνει τήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ, γιατί μπῆκε μπρός μέ σκοπό τό δυνάμωμα τῆς συμμαχίας, καί χωρίς τή συμμαχία δέ μπορεῖ νά ὑπάρξει οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Τό συμπέρασμα εἶναι ἕνα: στίς σημερινές συνθῆκες οἱ παραχωρήσεις πρός τήν ἀγροτιά δυναμώνουν τό προλεταριάτο καί σταθεροποιοῦν τή διχτατορία του χωρίς νά ἀλλάζουν οὔτε κατά ἕνα γιώτα τό χαρακτήρα τῆς ἐξουσίας στή χώρα.

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα μέ τήν πέμπτη ἐρώτηση.

Ἄς περάσουμε στήν ἕκτη ἐρώτηση.

VI

Κάνει ἄραγε τό κόμμα μας παραχωρήσεις στή δεξιά παρέκκλιση μέσα στήν Κομμουνιστική Διεθνῆ σέ σύνδεση μέ τή σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ, καί ἄν ναί, πρόκειται πραγματικά γιά ἕναν ἀπαραίτητο ἑλιγμό ταχτικῆς;

Ἐδῶ, ὅπως φαίνεται, πρόκειται γιά τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Τσεχοσλοβακίας καί τή συμφωνία μέ τήν ὁμάδα τῶν συντρόφων Σμέραλ καί Ζαποτότσκι ἐνάντια στά δεξιά στοιχεῖα αὐτοῦ τοῦ κόμματος.

Ἔχω τή γνώμη ὅτι τό κόμμα μας δέν ἔκανε καμιά παραχώρηση στή δεξιά παρέκκλιση μέσα στήν Κομμουνιστική Διεθνῆ. Ἀπεναντίας, ὅλη ἡ Εὐρεία Ὁλομέλεια τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς[36] ἔγινε κάτω ἀπό τό σύνθημα τῆς ἀπομόνωσης τῶν δεξιῶν στοιχείων τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Διαβάστε τήν ἀπόφαση τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς γιά τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Τσεχοσλοβακίας, διαβάστε τήν ἀπόφαση γιά τή μπολσεβικοποίηση, καί θά καταλάβετε χωρίς δυσκολία ὅτι ὁ βασικός στόχος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἦταν τά δεξιά στοιχεῖα μέσα στόν κομμουνισμό.

Νά γιατί δέ μποροῦμε νά μιλᾶμε γιά παραχωρήσεις τοῦ κόμματός μας στή δεξιά παρέκκλιση μέσα στήν Κομμουνιστική Διεθνῆ.

Οἱ σύντροφοι Σμέραλ καί Ζαποτότσκι, γιά νά μιλήσουμε ἀκριβολογημένα, δέν εἶναι δεξιοί. Δέ συμμερίζονται τήν πλατφόρμα τῶν δεξιῶν, τήν πλατφόρμα τῆς ὁμάδας τοῦ Μπρνό. Μάλλον ταλαντεύονται ἀνάμεσα στούς λενινιστές καί τούς δεξιούς μέ κλίση πρός τήν πλευρά τῶν δεξιῶν. Τό χαρακτηριστικό τῆς συμπεριφορᾶς τους στήν Εὐρεία Ὁλομέλεια τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς εἶναι ὅτι κάτω ἀπό τήν πίεση τῆς κριτικῆς μας, ἀπό τή μιά μεριά, καί κάτω ἀπό τήν ἀπειλή τῆς προοπτικῆς διάσπασης πού δημιούργησαν οἱ δεξιοί, ἀπό τήν ἄλλη, ἔκλιναν αὐτή τή φορά πρός τήν πλευρά μας, πρός τήν πλευρά τῶν λενινιστῶν καί ἀνάλαβαν τήν ὑποχρέωση νά συμμαχήσουν μέ τούς λενινιστές ἐνάντια στούς δεξιούς. Αὐτό εἶναι πρός τιμήν τους. Μήπως ὅμως νομίζουν οἱ σύντροφοι ὅτι δέ θά ἔπρεπε νά δόσουμε τό χέρι στούς ταλαντευόμενους, ὅταν αὐτοί ἔκλιναν πρός τήν πλευρά τῶν λενινιστῶν, ὅταν ἄρχισαν τίς ὑποχωρήσεις στούς λενινιστές ἐνάντια στούς δεξιούς; Θά ἦταν παράδοξο καί θλιβερό, ἄν βρίσκονταν ἀνάμεσά μας ἄνθρωποι ἀνίκανοι νά καταλάβουν τίς στοιχειώδικες ἀλήθειες τῆς μπολσεβίκικης ταχτικῆς. Μήπως ἡ πράξη δέν ἔχει κιόλας δείξει ὅτι ἡ πολιτική τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στό ζήτημα τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Τσεχοσλοβακίας εἶναι ἡ μοναδικά σωστή πολιτική; Μήπως οἱ σύντροφοι Σμέραλ καί Ζαποτότσκι δέν ἐξακολουθοῦν νά παλαίβουν ἐνάντια στούς δεξιούς ἀπό τίς ἴδιες γραμμές μέ τούς λενινιστές; Μήπως ἡ ὁμάδα τοῦ Μπρνό στό κόμμα τῆς Τσεχοσλοβακίας δέν ἔχει κιόλας ἀπομονωθεῖ;

Μπορεῖ νά ρωτήσει κανένας: γιά πόσον καιρό; Δέν

ξέρω βέβαια ἄν θᾶναι γιά πολύν καιρό, δέν καταπιάνομαι μέ προφητεῖες. Ἐν πάση περιπτώσει εἶναι ξεκάθαρο ὅτι ὅσο θά ἔχουμε πάλη τῶν ὀπαδῶν τοῦ Σμέραλ ἐνάντια στούς δεξιούς, θά ἔχουμε καί συμφωνία μέ τούς ὀπαδούς τοῦ Σμέραλ, ἐνῶ ἄν ἀλλάξει ἡ σημερινή στάση τῶν ὀπαδῶν τοῦ Σμέραλ, θά πάψει νά ἰσχύει καί ἡ συμφωνία μαζί τους. Τώρα ὅμως δέν πρόκειται καθόλου γι' αὐτό τό ζήτημα. Τώρα πρόκειται γιά τό ὅτι ἡ σημερινή συμφωνία ἐνάντια στούς δεξιούς δ υ ν α μ ώ ν ε ι τούς λενινιστές, τούς δίνει μ ι ά ν έ α δ υ ν α τ ό τ η τ α νά τραβήξουν μαζί τους τούς ταλαντευόμενους. Ἐδῶ βρίσκεται σήμερα τό βασικό κι ὄχι στίς ταλαντεύσεις πού μποροῦν νά παρουσιάσουν ἀκόμα οἱ σύντροφοι Σμέραλ καί Ζαποτότσκι.

Ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού νομίζουν ὅτι οἱ λενινιστές ἔχουν ὑποχρέωση νά ὑποστηρίζουν κάθε ἀριστερό φωνακλά καί νευρασθενικό, ὅτι οἱ λενινιστές εἶναι παντοῦ καί πάντα φανατικοί ἀριστεροί ἀνάμεσα στούς κομμουνιστές. Αὐτό δέν εἶναι σωστό, σύντροφοι. Ἐμεῖς εἴμαστε ἀριστεροί σέ σύγκριση μέ τά μή κομμουνιστικά κόμματα τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ποτέ ὅμως δέν ἀναλάβαμε τήν ὑποχρέωση νά εἴμαστε «πιό ἀριστεροί ἀπ' ὅλους», ὅπως τό ζητοῦσε κάποτε ὁ μακαρίτης ὁ Πάρβους, καί πού γι' αὐτό τόν κατσάδιασε τότε γερά ὁ Λένιν. Ἀνάμεσα στούς κομμουνιστές δέν εἴμαστε οὔτε ἀριστεροί οὔτε δεξιοί, εἴμαστε ἁπλῶς λενινιστές. Ὁ Λένιν ἤξερε τί ἔκανε ὅταν ἀγωνιζόταν σέ δυό μέτωπα, καί ἐνάντια στήν ἀριστερή παρέκκλιση μέσα στόν κομμουνισμό καί ἐνάντια στή δεξιά παρέκκλιση. Δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι μιά ἀπό τίς καλύτερες μπροσοῦρες τοῦ Λένιν εἶναι γραμμένη μέ θέμα: «Ὁ „ἀριστερισμός“ παιδική ἀρρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ».

Ἔχω τή γνώμη ὅτι οἱ σύντροφοι δέ θά μοῦ ἔκαναν

τήν έκτη ερώτηση, άν είχαν στρέψει έγκαιρα τήν προσοχή τους σ' αυτό τό τελευταίο περιστατικό.

Έτσι έχει τό ζήτημα μέ τήν έκτη ερώτηση.

Άς περάσουμε στήν έβδομη ερώτηση.

VII

Δέν υπάρχει άραγε κίνδυνος ιδεολογικής διαμόρφωσης τής αντισοβιετικής ζύμωσης στό χωριό σέ σύνδεση μέ τό νέο προσανατολισμό καί εξαιτίας τής αδυναμίας τών κομματικών οργανώσεων στό χωριό;

Ναί, υπάρχει τέτιος κίνδυνος. Ζήτημα είναι άν μπορούμε νά αμφιβάλλουμε ότι ή διεξαγωγή τών εκλογών γιά τά Σοβιέτ κάτω από τό σύνθημα τής ζωογόνησης τών Σοβιέτ σημαίνει ελευθερία εκλογικής ζύμωσης στήν επαρχία. Είναι περιττό νά πούμε ότι τά αντισοβιετικά στοιχεία δέ θά αφήσουν νά τούς διαφύγει μιά τέσο κατάλληλη ευκαιρία, γιά νά τρυπώσουν στή χαραμάδα πού άνοιξε καί νά βλάψουν άλλη μιά φορά τή Σοβιετική εξουσία. Από δώ προέρχεται ό κίνδυνος έντασης καί διαμόρφωσης τής αντισοβιετικής ζύμωσης στό χωριό. Τά γεγονότα τής ιστορίας τών νέων εκλογών στό Κουμπάν, στή Σιβηρία καί στήν Ουκρανία μιλούν εύγλωττα γι' αυτό. Δέ χωράει αμφιβολία ότι σέ μιά ολόκληρη σειρά περιφέρειες ή αδυναμία τών οργανώσεών μας στό χωριό μεγαλώνει αυτό τόν κίνδυνο. Δέ χωράει επίσης αμφιβολία ότι καί οί συνήθειες τών ιμπεριαλιστικών δυνάμεων νά κάνουν επεμβάσεις δίνουν μέ τή σειρά τους μιά ώθηση στό μεγάλωμα αυτού τού κινδύνου.

Μέ τί τρέφεται αυτός ό κίνδυνος, πού βρίσκονται οί πηγές του;

Οί πηγές αυτές είναι τουλάχιστο δυό.

Πρώτο: τά αντισοβιετικά στοιχεία νιώθουν ότι στό χωριό έγινε τόν τελευταίο καιρό κάποια αλλαγή πρός όφελος τού κουλάκου, ότι σέ μιά σειρά περιφέρειες ό μεσαίος αγρότης έκανε στροφή πρός τόν κουλάκο. Αυτό μπορούσε νά τό υποπτευτεί κανένας πρίν από τίς νέες εκλογές. Ύστερα από τίς νέες εκλογές ή υποψία αυτή έγινε αδιαφιλονίκητο γεγονός. Εδώ βρίσκεται ή πρώτη καί κύρια βάση τού κινδύνου ιδεολογικής διαμόρφωσης τής αντισοβιετικής ζύμωσης στό χωριό.

Δεύτερο: σέ μιά ολόκληρη σειρά περιφέρειες τίς παραχωρήσεις μας στήν αγροτιά τίς θεώρησαν ένδειξη αδυναμίας μας. Γι' αυτό τό πράγμα θά μπορούσε ν' αμφιβάλλει κανένας πρίν από τίς νέες εκλογές. Ύστερα από τίς νέες εκλογές δέν πρέπει νά υπάρχει αμφιβολία. Από δώ προέρχεται τό σύνθημα τών λευκοφρουρίτικων στοιχείων τού χωριού: «Πιέζετε ακόμα!». Εδώ βρίσκεται ή δεύτερη, άν καί όχι τόσο ουσιαστική βάση τού κινδύνου νά ενταθεί ή αντισοβιετική ζύμωση στό χωριό.

Οί κομμουνιστές πρέπει νά καταλάβουν, πρώτα απ' όλα, ότι ή σημερινή περίοδος στό χωριό είναι περίοδος πάλης γιά τήν κατάχτηση τού μεσαίου αγρότη, ότι ή κατάχτηση τού μεσαίου αγρότη μέ τό μέρος τού προλεταριάτου είναι τό σπουδαιότερο καθήκον τού κόμματος στό χωριό, ότι άν δέν εκπληρωθεί αυτό τό καθήκον θά μεγαλώνει ό κίνδυνος διαμόρφωσης τής αντισοβιετικής ζύμωσης καί ό νέος προσανατολισμός τού κόμματος μπορεί νά αποβεί μόνο σέ όφελος τών λευκοφρουρών.

Οί κομμουνιστές πρέπει νά καταλάβουν, δεύτερο, ότι ή κατάχτηση τού μεσαίου αγρότη σήμερα μπορεί νά πραγματοποιηθεί μόνο πάνω στή βάση τής νέας πολιτικής τού

κόμματος σχετικά μέ τά Σοβιέτ, τούς συνεταιρισμούς, τήν
πίστη, τόν ἀγροτικό φόρο, τόν τοπικό προϋπολογισμό κλπ.,
ὅτι τά μέτρα διοικητικῆς πίεσης μποροῦν μόνο νά χαλά-
σουν καί νά χαντακώσουν τήν ὑπόθεση, ὅτι τό μεσαῖο
ἀγρότη πρέπει νά τόν πείσουμε γιά τήν ὀρθότητα τῆς πο-
λιτικῆς μας μέ μέτρα οἰκονομικοῦ καί πολιτικοῦ χαρακτή-
ρα, ὅτι μποροῦμε νά τόν «κερδίσουμε» μόνο μέ τό παρά-
δειγμα καί μέ συγκεκριμένα γεγονότα.

Ἐκτός ἀπ' αὐτό, οἱ κομμουνιστές πρέπει νά κατα-
λάβουν ὅτι ὁ νέος προσανατολισμός δέν ἐφαρμόζεται γιά
νά ζωογονηθοῦν τά ἀντισοβιετικά στοιχεῖα, ἀλλά γιά νά
ζωογονηθοῦν τά Σοβιέτ καί νά τραβηχτεῖ ἡ βασική μάζα
τῆς ἀγροτιᾶς, ὅτι ὁ νέος προσανατολισμός δέν ἀποκλείει
ἀλλά προϋποθέτει τήν ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στά
ἀντισοβιετικά στοιχεῖα, ὅτι, ἄν τά ἀντισοβιετικά στοιχεῖα
λένε «πιέζετε ἀκόμα», θεωρώντας τίς παραχωρήσεις πρός
τήν ἀγροτιά σάν ἔνδειξη ἀδυναμίας μας καί χρησιμοποιών-
τας τες γιά τούς σκοπούς τῆς ἀντεπανάστασης, πρέπει
ὁπωσδήποτε νά τούς ἀποδείξουμε ὅτι ἡ Σοβιετική ἐξουσία
εἶναι γερή, θυμίζοντάς τους τή φυλακή πού ἀπό καιρό
τούς περιμένει.

Ἔχω τή γνώμη ὅτι ὁ κίνδυνος ἰδεολογικῆς διαμόρ-
φωσης καί ἔντασης τῆς ἀντισοβιετικῆς ζύμωσης στό χω-
ριό θά κοπεῖ ἀσφαλῶς ἀπό τή ρίζα του, ἄν νιώσουμε καλά
τά καθήκοντά μας αὐτά καί τά ἐφαρμόσουμε στήν πράξη.

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα μέ τήν ἕβδομη ἐρώτηση.

Ἄς περάσουμε στήν ὄγδοη ἐρώτηση.

VIII

Μήπως ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νά σχηματι-
στοῦν ἐξωκομματικές φράξιες στά Σοβιέτ σέ
σύνδεση μέ τό δυνάμωμα τῆς ἐπιροῆς τῶν ἐξωκομματικῶν;

Στήν περίπτωση αὐτή μποροῦμε νά μιλᾶμε γιά κίνδυνο μόνο ὑπό ὅρους. Δέν ὑπάρχει κανένας κίνδυνος, ἄν ἡ ἐπιροή τῶν λίγο-πολύ ὀργανωμένων ἐξωκομματικῶν μεγαλώνει ἐκεῖ ὅπου δέν ἔχει ἀκόμα εἰσχωρήσει ἡ ἐπιροή τῶν κομμουνιστῶν. Ἔτσι ἔχει λογουχάρη τό ζήτημα μέ τά συνδικάτα στήν πόλη καί μέ τίς ἐξωκομματικές, λίγο-πολύ σοβιετικές, ἑνώσεις στό χωριό. Ὁ κίνδυνος ἀρχίζει ἀπό τή στιγμή πού μιά ἕνωση ἐξωκομματικῶν ἀρχίζει νά σκέφτεται ν' ἀντικαταστήσει τό κόμμα.

Ἀπό ποῦ προέρχεται αὐτός ὁ κίνδυνος;

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι στήν ἐργατική μας τάξη δέν παρατηρεῖται ἤ σχεδόν δέν παρατηρεῖται ἕνας τέτιος κίνδυνος. Πῶς ἐξηγιέται αὐτό; Ἐξηγιέται μέ τό γεγονός ὅτι μέσα στήν ἐργατική τάξη ὑπάρχει στή χώρα μας γύρω ἀπό τό κόμμα ἕνα πολυάριθμο ἀχτίφ ἐξωκομματικῶν ἐργατῶν πού περιβάλλουν τό κόμμα μέ μιά ἀτμόσφαιρα ἐμπιστοσύνης καί τό συνδέουν μέ τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Δέν εἶναι λιγότερο χαρακτηριστικό ὅτι ὁ κίνδυνος αὐτός εἶναι ἰδιαίτερα ὀξύς ἀνάμεσα στήν ἀγροτιά. Γιατί; Γιατί τό κόμμα εἶναι ἀδύνατο μέσα στήν ἀγροτιά καί γιατί τό κόμμα δέν ἔχει ἀκόμα ἕνα πολυάριθμο ἀχτίφ τῆς ἐξωκομματικῆς ἀγροτιᾶς, πού νά μπορεῖ νά τό συνδέει μέ τίς δεκάδες ἑκατομμύρια τῶν ἀγροτῶν. Κι ὅμως πουθενά, θαρῶ, δέ γίνεται μέ τόση ὀξύτητα αἰσθητή ἡ ἀνάγκη ἑνός ἐξωκομματικοῦ ἀχτίφ, ὅσο ἀνάμεσα στήν ἀγροτιά.

Τό συμπέρασμα εἶναι ἕνα: γιά νά βάλουμε τέρμα στόν κίνδυνο νά ἀποσπαστοῦν καί ν' ἀποξενωθοῦν οἱ ἐξωκομματικές ἀγροτικές μάζες ἀπό τό κόμμα, πρέπει νά δη-

μιουργήσουμε γύρω ἀπό τό κόμμα ἕνα πολυάριθμο ἐξωκομματικό ἀχτίφ τῆς ἀγροτιᾶς.

Τό ἀχτίφ ὅμως αὐτό δέ μπορεῖ νά δημιουργηθεῖ μονομιᾶς ἤ μέσα σ' ἕνα-δυό μῆνες. Μποροῦμε νά τό δημιουργήσουμε καί νά τό ξεχωρίσουμε ἀπό τήν ὑπόλοιπη μάζα τῆς ἀγροτιᾶς μόνο μέ τό πέρασμα τοῦ χρόνου, στήν πορεία τῆς δουλιᾶς, στήν πορεία τῆς ἀναζωογόνησης τῶν Σοβιέτ, στήν πορεία τῆς διάδοσης τῆς συνεταιριστικῆς όργάνωσης. Γιά τό σκοπό αὐτό πρέπει ν' ἀλλάξει ἡ ἴδια ἡ στάση τοῦ κομμουνιστῆ ἀπέναντι στόν ἐξωκομματικό. Γιά τό σκοπό αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά φέρεται ὁ κομμουνιστής στόν ἐξωκομματικό σάν ἴσος πρός ἴσο. Γιά τό σκοπό αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά μάθει ὁ κομμουνιστής νά φέρεται στόν ἐξωκομματικό μέ ἐμπιστοσύνη, σάν ἀδερφός πρός ἀδερφό. Δέ μποροῦμε νά ζητοῦμε ἐμπιστοσύνη ἀπό τόν ἐξωκομματικό, ὅταν σέ ἀντάλλαγμα τοῦ δείχνουμε δυσπιστία. Ὁ Λένιν ἔλεγε ὅτι οἱ σχέσεις ἀνάμεσα στούς κομματικούς καί τούς ἐξωκομματικούς πρέπει νά εἶναι σχέσεις «ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης». Τά λόγια αὐτά τοῦ Λένιν δέν πρέπει νά τά ξεχνᾶμε. Νά δημιουργοῦμε ἀτμόσφαιρα ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης τῶν κομματικῶν καί τῶν ἐξωκομματικῶν—νά τί εἶναι πρίν ἀπ' ὅλα ἀπαραίτητο γιά νά προετοιμάσουμε τούς ὅρους γιά τή δημιουργία ἑνός πολυάριθμου ἐξωκομματικοῦ ἀχτίφ ἀπό ἀγρότες γύρω ἀπό τό κόμμα.

Καί πῶς θά δημιουργηθεῖ αὐτή ἡ ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη; Φυσικά, ὄχι μονομιᾶς κι οὔτε μέ διαταγές. Ἡ ἐμπιστοσύνη αὐτή μπορεῖ νά δημιουργηθεῖ, ὅπως λέει ὁ Λένιν, μόνο μέ τόν «ἀμοιβαῖο ἔλεγχο» τῶν κομματικῶν καί τῶν ἐξωκομματικῶν, μέ τόν ἀλληλοέλεγχο στήν πορεία τῆς καθημερινῆς πραχτικῆς δουλιᾶς. Στήν περίοδο τῆς πρώτης ἐκκαθάρισης τοῦ κόμματος οἱ κομματικοί ἐλέγχονταν μέσω τῶν ἐξωκομματικῶν καί αὐτό ἔδοσε καλά ἀποτελέσματα γιά τό κόμμα, γιατί δημιούργησε γύρω του μιά ἀτμόσφαιρα ἀσυνήθιστης ἐμπιστοσύνης. Ὁ Λένιν ἔλεγε τότε κιόλας σχετικά μ' αὐτό ὅτι τά διδάγματα ἀπό τήν πρώτη ἐκκαθάριση ὅσον ἀφορᾶ τόν ἀλληλοέλεγχο τῶν κομματικῶν καί τῶν ἐξωκομματικῶν πρέπει νά ἐπεκταθοῦν σ' ὅλους τούς κλάδους τῆς δουλιᾶς. Ἔχω τή γνώμη ὅτι εἶναι καιρός νά θυμηθοῦμε αὐτή τή συμβουλή τοῦ Λένιν καί νά πάρουμε μέτρα γιά νά τήν ἐφαρμόσουμε στήν πράξη.

Ἔτσι λοιπόν, ἡ ἀμοιβαία κριτική καί ὁ ἀμοιβαῖος ἔλεγχος τῶν κομματικῶν καί τῶν ἐξωκομματικῶν στήν πορεία τῆς καθημερινῆς πραχτικῆς δουλιᾶς, σάν μέσο γιά τή δημιουργία ἀτμόσφαιρας ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης ἀνάμεσά τους—νά ποιός εἶναι ὁ δρόμος πού πρέπει νά ἀκολουθήσει τό κόμμα, ἄν θέλει νά βάλει τέρμα στόν κίνδυνο τῆς ἀποξένωσης τῶν ἑκατομμυρίων ἐξωκομματικῶν ἀπό τό κόμμα, ἄν θέλει νά δημιουργήσει ἕνα πολυάριθμο ἐξωκομματικό ἀχτίφ ἀπό ἀγρότες γύρω ἀπό τίς ὀργανώσεις του στό χωριό.

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα μέ τήν ὄγδοη ἐρώτηση.

Ἄς περάσουμε στήν ἔννατη ἐρώτηση.

IX

Θά μπορέσουμε πραγματικά, χωρίς ξένη βοήθεια, νά πραγματοποιήσουμε τόν ἐπανεξοπλισμό τῆς μεγάλης βιομηχανίας καί μιά σημαντική ἐπέκταση τοῦ πάγιου κεφαλαίου της;

Τήν ἐρώτηση αὐτή μπορεῖ νά τήν καταλάβει κανένας κατά δυό τρόπους.

Εἴτε ἐννοεῖ τήν ἄμεση βοήθεια πρός τό σοβιετικό κράτος μέ πιστώσεις ἀπό τά σημερινά κεφαλαιοκρατικά κράτη, σάν ἀπαραίτητο ὅρο γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς σοβιετικῆς βιομηχανίας, καί τότε θά μπορούσαμε νά δόσουμε μιά ἀπάντηση πού νά ἀντιστοιχεῖ σ' αὐτό τόν τρόπο τοποθέτησης τοῦ ζητήματος.

Εἴτε ἐννοεῖ τή βοήθεια πρός τό σοβιετικό κράτος ἀπό τό προλεταριάτο τῆς Δύσης στό μέλλον, ἀφοῦ πρῶτα νικήσει, σάν ἀπαραίτητο ὅρο γιά τήν οἰκοδόμηση τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας, καί τότε θάπρεπε νά δόσουμε ἄλλη ἀπάντηση.

Γιά νά μή προσβληθεῖ κανένας, θά προσπαθήσω νά δόσω ἀπάντηση καί στίς δυό πιθανές ἑρμηνεῖες αὐτῆς τῆς ἐρώτησης.

Ἄς ἀρχίσουμε μέ τήν πρώτη ἑρμηνεία.

Εἶναι δυνατό νά ἀναπτυχθεῖ μεγάλη σοβιετική βιομηχανία στίς συνθῆκες τῆς κεφαλαιοκρατικῆς περικύκλωσης χωρίς πιστώσεις ἀπ' ἔξω;

Ναί, εἶναι δυνατό. Ἡ δουλιά αὐτή θά συνοδεύεται ἀπό μεγάλες δυσκολίες, θά χρειαστεῖ νά περάσουμε σκληρές δοκιμασίες, πάντως ὅμως, παρ' ὅλες αὐτές τίς δυσχέρειες, μποροῦμε νά πραγματοποιήσουμε τήν ἐκβιομηχάνιση τῆς χώρας μας χωρίς πιστώσεις ἀπ' ἔξω.

Ἡ ἱστορία γνώρισε ὥς τά τώρα τρεῖς δρόμους σχηματισμοῦ καί ἀνάπτυξης ἰσχυρῶν βιομηχανικῶν κρατῶν.

Ὁ πρῶτος δρόμος εἶναι ὁ δρόμος τῆς ἁρπαγῆς καί τῆς καταλήστευσης ἀποικιῶν. Ἔτσι ἀναπτύχθηκε λογουχάρη ἡ Ἀγγλία πού, ἀφοῦ ἅρπαξε ἀποικίες σ' ὅλες τίς ἠπείρους, δυό αἰῶνες συνέχεια ἀντλοῦσε ἀπ' αὐτές «συμπληρωματικό κεφάλαιο» γιά τό δυνάμωμα τῆς βιομηχανίας της καί μεταβλήθηκε τελικά σέ «ἐργαστήρι τοῦ κόσμου». Ξέρετε ὅτι αὐτός ὁ δρόμος ἀνάπτυξης εἶναι ἀπα-

ράδεχτος γιά μᾶς, γιατί οἱ ἀποικιακές ἁρπαγές καί ληστεῖες δέ συμβιβάζονται μέ τή φύση τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος.

Ὁ δεύτερος δρόμος εἶναι ὁ δρόμος τῆς στρατιωτικῆς συντριβῆς καί τῶν ἐπανορθώσεων πού ἀκολουθεῖ μιά χώρα ἀπέναντι σέ μιάν ἄλλη. Ἔτσι ἔγινε λογουχάρη μέ τή Γερμανία πού, ἀφοῦ σύντριψε τή Γαλλία στήν περίοδο τοῦ γαλλο-πρωσικοῦ πολέμου καί τῆς ἀπόσπασε 5 δισεκατομμύρια γιά ἐπανορθώσεις, διοχέτευσε ἔπειτα αὐτό τό ποσό στά κανάλια τῆς βιομηχανίας της. Ξέρετε ὅτι κι αὐτός ὁ δρόμος ἀνάπτυξης δέ συμβιβάζεται μέ τή φύση τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος, γιατί στήν οὐσία δέ διαφέρει σέ τίποτα ἀπό τόν πρῶτο δρόμο.

Ὁ τρίτος δρόμος εἶναι ὁ δρόμος τῶν ὑποδουλωτικῶν ἐκχωρήσεων καί τῶν ὑποδουλωτικῶν δανείων πού δίνονται ἀπό τίς κεφαλαιοκρατικά ἀναπτυγμένες χῶρες σέ μιά κεφαλαιοκρατικά καθυστερημένη χώρα. Αὐτό γινόταν λογουχάρη μέ τήν τσαρική Ρωσία πού, κάνοντας ὑποδουλωτικές ἐκχωρήσεις καί παίρνοντας ὑποδουλωτικά δάνεια ἀπό τίς δυτικές δυνάμεις, μπῆκε ἔτσι στό ζυγό μιᾶς μισοαποικιακῆς ὕπαρξης, πράγμα πού ὡστόσο δέν ἀπόκλειε στό μέλλον νά μπορέσει τελικά νά σκαρφαλώσει καί νά βγεῖ στό δρόμο τῆς αὐτοτελοῦς βιομηχανικῆς ἀνάπτυξης, φυσικά ὄχι χωρίς τή βοήθεια λίγο-πολύ «ἐπιτυχῶν» πολέμων καί χωρίς τήν καταλήστευση τῶν γειτονικῶν χωρῶν. Ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται νά ἀποδείξουμε ὅτι κι αὐτός ὁ δρόμος εἶναι ἀπαράδεχτος γιά τή σοβιετική χώρα: δέ χύσαμε τό αἷμα μας στόν τρίχρονο πόλεμο ἐνάντια στούς ἰμπεριαλιστές ὅλων τῶν χωρῶν, γιά νά ὑποδουλωθοῦμε ἐθελοντικά στόν ἰμπεριαλισμό τήν ἐπομένη τοῦ νικηφόρου τέλους τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.

Δέ θἆταν σωστό νά νομίζουμε ὅτι στή ζωντανή ζωή

ὁ καθένας ἀπ' αὐτούς τούς δρόμους ἀνάπτυξης πραγματοποιεῖται ὑποχρεωτικά στήν καθαρή του μορφή καί εἶναι ὁπωσδήποτε ἀπομονωμένος ἀπό τούς ἄλλους δρόμους. Στήν πραγματικότητα, στήν ἱστορία τῶν διαφόρων κρατῶν οἱ δρόμοι αὐτοί συχνά διασταυρώνονταν καί συμπλήρωναν ὁ ἕνας τόν ἄλλο, παρουσιάζοντας πρότυπα συμπλεγμάτων. Παράδειγμα ἑνός τέτιου συμπλέγματος δρόμων εἶναι λογουχάρη ἡ ἱστορία τῆς ἀνάπτυξης τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Βόρειας Ἀμερικῆς. Τό περιστατικό αὐτό ἐξηγιέται μέ τό ὅτι οἱ διάφοροι δρόμοι ἀνάπτυξης, παρ' ὅλες τίς διαφορές μεταξύ τους, ἔχουν ὁρισμένα κοινά χαρακτηριστικά πού τούς φέρνουν κοντά τόν ἕνα στόν ἄλλο καί κάνουν δυνατή τή σύμπλεξή τους: πρῶτο, ὅλοι τους ὁδηγοῦν στό σχηματισμό *κεφαλαιοκρατικῶν* βιομηχανικῶν κρατῶν, καί δεύτερο, ὅλοι τους προϋποθέτουν σάν *ἀπαραίτητο ὅρο* γιά τό σχηματισμό τέτιων κρατῶν τήν εἰσροή «συμπληρωματικῶν κεφαλαίων» ἀπ' τά ἔξω πού ἀποχτοῦνται μέ τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο τρόπο. Θἆταν ὅμως ἀκόμα μεγαλύτερο λάθος, ἄν γι' αὐτό τό λόγο τούς συγχέαμε τόν ἕνα μέ τόν ἄλλο καί τούς βάζαμε στό ἴδιο τσουβάλι, χωρίς νά καταλαβαίνουμε ὅτι οἱ τρεῖς αὐτοί δρόμοι ἀνάπτυξης σημαίνουν ὡστόσο τρεῖς διαφορετικές μέθοδες σχηματισμοῦ βιομηχανικῶν κεφαλαιοκρατικῶν κρατῶν, ὅτι ὁ καθένας ἀπ' αὐτούς τούς δρόμους βάζει τήν ἰδιαίτερη σφραγίδα του στή φυσιογνωμία αὐτῶν τῶν κρατῶν.

Τί ἀπομένει λοιπόν νά κάνει τό σοβιετικό κράτος, ἄν οἱ παλιοί δρόμοι ἐκβιομηχάνισης τῆς χώρας εἶναι ἀπαράδεχτοι γι' αὐτό, καί ἐξακολουθεῖ ἀκόμα νά ἀποκλείεται ἡ εἰσροή νέων κεφαλαίων χωρίς ὑποδουλωτικούς ὅρους;

Ἀπομένει ἕνας νέος δρόμος ἀνάπτυξης, ἕνας δρόμος πού δέν τόν δοκίμασαν ἀκόμα ὁλοκληρωτικά οἱ ἄλλες χῶρες, ὁ δρόμος ἀνάπτυξης τῆς μεγάλης βιομηχανίας χω-

ρίς πιστώσεις ἀπ' ἔξω, ὁ δρόμος ἐκβιομηχάνισης τῆς χώρας χωρίς τήν ὑποχρεωτική εἰσροή ξένου κεφαλαίου—ὁ δρόμος πού χάραξε ὁ Λένιν στό ἄρθρο του «Κάλιο λιγότερα καί καλύτερα».

«Πρέπει νά προσπαθήσουμε—λέει ὁ Λένιν—νά οἰκοδομήσουμε ἕνα κράτος ὅπου οἱ ἐργάτες νά διατηροῦν τήν καθοδήγηση τῶν ἀγροτῶν, νά διατηροῦν τήν ἐμπιστοσύνη τῶν ἀγροτῶν καί ὅπου, κάνοντας τίς πιό μεγάλες οἰκονομίες, νά ἐξαφανίσουν ἀπό τίς κοινωνικές τους σχέσεις κάθε ἴχνος ὁποιασδήποτε περιττῆς δαπάνης.

Πρέπει νά πραγματοποιήσουμε στόν κρατικό μας μηχανισμό τό ἀνώτατο δυνατό ὅριο οἰκονομιῶν... Ἄν ἐξασφαλίσουμε τήν καθοδήγηση τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τήν ἐργατική τάξη θάχουμε τή δυνατότητα, κάνοντας ὅλο καί πιό μεγάλες οἰκονομίες στή διαχείριση τῆς οἰκονομίας τοῦ κράτους μας, νά πετύχουμε κάθε ποσό, καί τό πιό παραμικρό πού ἐξοικονομοῦμε, νά τό διαθέτουμε γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς μεγάλης μηχανικῆς βιομηχανίας, γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ... Μόνο τότε—λέει παρακάτω ὁ Λένιν—θάμαστε σέ θέση, γιά νά χρησιμοποιήσουμε μιά μεταφορική ἔκφραση, ν' ἀλλάξουμε ἄλογο, δηλαδή νά ἀφήσουμε τό κακομοιριασμένο ἄλογο τοῦ χωριάτη, τοῦ μουζίκου, τό ἄλογο τῶν οἰκονομιῶν πού προβλέπονται γιά μιά καταστραμμένη ἀγροτική χώρα, καί νά καθήσουμε στό ἄλογο πού τό ἀναζητᾶ καί δέ μπορεῖ νά μήν τό ἀναζητᾶ γιά τόν ἑαυτό του τό προλεταριάτο, στό ἄλογο τῆς μεγάλης μηχανικῆς βιομηχανίας, τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ, τοῦ ὑδροηλεχτρικοῦ σταθμοῦ τοῦ Βολχόφ κτλ.» (βλ. 3η ἔκδ., τόμ. 28ος, σελ. 417).

Αὐτός εἶναι ὁ δρόμος πού πῆρε κιόλας ἡ χώρα μας καί πού πρέπει νά τόν περάσει γιά ν' ἀναπτύξει τή μεγάλη βιομηχανία της καί ν' ἀναπτυχθεῖ ἡ ἴδια σέ ἰσχυρό βιομηχανικό κράτος τοῦ προλεταριάτου.

Τό δρόμο αὐτό, ὅπως εἶπα παραπάνω, δέν τόν γνώρισαν τά ἀστικά κράτη. Αὐτό ὅμως καθόλου δέ σημαίνει ὅτι εἶναι ἀδύνατος γιά τό προλεταριακό κράτος. Αὐτό πού σ' αὐτή τήν περίπτωση εἶναι ἀδύνατο ἤ σχεδόν ἀδύνατο γιά τά ἀστικά κράτη, εἶναι πέρα γιά πέρα δυνατό γιά τό

προλεταριακό κράτος. Τό ζήτημα εἶναι ὅτι τό προλεταριακό κράτος ἔχει ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη τέτια πλεονεκτήματα πού δέν τά ἔχουν καί πιθανόν δέ μποροῦν νά τά ἔχουν τά ἀστικά κράτη. Ἡ ἐθνικοποιημένη γῆ, ἡ ἐθνικοποιημένη βιομηχανία, οἱ ἐθνικοποιημένες μεταφορές καί ἡ ἐθνικοποιημένη πίστη, τό μονοπώλιο τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, τό ρυθμιζόμενο ἀπό τό κράτος ἐσωτερικό ἐμπόριο—ὅλα αὐτά ἀποτελοῦν τέτιες νέες πηγές «συμπληρωματικῶν κεφαλαίων», πού μποροῦν νά χρησιμοποιηθοῦν γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας τῆς χώρας μας καί πού δέν τίς εἶχε ὥς τώρα κανένα ἀστικό κράτος. Ξέρετε ὅτι αὐτές καί ἄλλες παρόμοιες νέες πηγές ἡ προλεταριακή ἐξουσία τίς χρησιμοποιεῖ κιόλας γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας μας. Ξέρετε ὅτι πρός τήν κατεύθυνση αὐτή ἔχουμε κιόλας ὁρισμένες ἀρκετά σημαντικές ἐπιτυχίες.

Νά γιατί αὐτός ὁ δρόμος ἀνάπτυξης, πού εἶναι ἀδύνατος γιά τά ἀστικά κράτη, εἶναι πέρα γιά πέρα δυνατός γιά τό προλεταριακό κράτος, παρ' ὅλες τίς δυσκολίες καί τίς δοκιμασίες του.

Χώρια ἀπ' αὐτό, πρέπει νά ποῦμε ὅτι ἡ ἔλλειψη στή σημερινή στιγμή εἰσροῆς κεφαλαίων ἀπ' ἔξω χωρίς ὑποδουλωτικούς ὅρους δέ μπορεῖ νά εἶναι κάτι τό αἰώνιο καί ἀμετάβλητο. Ξέρετε ὅτι ἔχει ἀρχίσει κιόλας στή χώρα μας μιά ὁρισμένη εἰσροή κεφαλαίων ἀπ' ἔξω. Ζήτημα εἶναι ἄν ἔχουμε λόγους ν' ἀμφιβάλλουμε ὅτι ἡ εἰσροή αὐτή θά δυναμώνει στό βαθμό πού θά ἀναπτύσσεται καί θά δυναμώνει ἡ λαϊκή μας οἰκονομία.

Ἔτσι ἔχουν τά πράγματα μέ τήν πρώτη ἑρμηνεία τῆς ἐρώτησης.

Ἄς περάσουμε στή δεύτερη ἑρμηνεία τῆς ἐρώτησης.

Εἶναι δυνατή ἡ οἰκοδόμηση τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας στή χώρα μας χωρίς προηγούμενη νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στίς βασικές χῶρες τῆς Εὐρώπης, χωρίς ἄμεση βοήθεια σέ τεχνικά μέσα καί τεχνικό ἐξοπλισμό ἀπό τό νικηφόρο προλεταριάτο τῆς Εὐρώπης;

Πρίν περάσουμε σ' αὐτή τήν ἐρώτηση, πού τήν ἀπάντησή της, ἄς τό ποῦμε μέ τήν εὐκαιρία, τήν ἔδοσα κιόλας στήν ἀρχή αὐτῆς τῆς ὁμιλίας μου, θά ἤθελα νά ξεκαθαρίσω μιά πολύ διαδομένη παρανόηση πού συνδέεται μ' αὐτή τήν ἐρώτηση. Ἡ παρανόηση αὐτή εἶναι ὅτι ὁρισμένοι σύντροφοι ἔχουν τήν τάση νά ταυτίζουν τό ζήτημα «τοῦ ἐπανεξοπλισμοῦ τῆς μεγάλης βιομηχανίας καί τῆς ἐπέκτασης τοῦ πάγιου κεφαλαίου της» μέ τό ζήτημα τῆς οἰκοδόμησης τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας στή χώρα μας. Μποροῦμε ἄραγε νά συμφωνήσουμε μέ μιά τέτια συνταύτιση; Ὄχι, δέ μποροῦμε. Γιατί; Γιατί τό πρῶτο ζήτημα στήν ἔκτασή του εἶναι πιό στενό ἀπό τό δεύτερο. Γιατί τό πρῶτο ζήτημα, τό ζήτημα τῆς ἐπέκτασης τοῦ πάγιου κεφαλαίου τῆς βιομηχανίας, περιλαβαίνει μόνο ἕνα μέρος τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας—τή βιομηχανία, ἐνῶ τό ζήτημα τῆς οἰκοδόμησης τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας περιλαβαίνει ὅλη τή λαϊκή οἰκονομία, δηλαδή καί τή βιομηχανία καί τήν ἀγροτική οἰκονομία. Γιατί τό πρόβλημα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ εἶναι πρόβλημα ὀργάνωσης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας στό σύνολό της, πρόβλημα σωστοῦ συνδυασμοῦ τῆς βιομηχανίας καί τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, ἐνῶ, γιά ν' ἀκριβολογήσουμε, τό ζήτημα τῆς ἐπέκτασης τοῦ πάγιου κεφαλαίου τῆς βιομηχανίας οὔτε κάν θίγει αὐτό τό πρόβλημα. Μποροῦμε νά φανταστοῦμε ὅτι τό πάγιο κεφάλαιο τῆς βιομηχανίας ἐπανεξοπλίζεται κιόλας καί ἐπεκτείνεται, αὐτό ὅμως δέ σημαίνει καθόλου ὅτι ἔτσι λύθηκε κιόλας τό πρόβλημα τῆς οἰκοδόμησης τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας. Ἡ σοσιαλιστική κοινωνία εἶναι ἕνας παραγωγικός-καταναλωτικός συνεταιρισμός τῶν ἐργαζομένων

τῆς βιομηχανίας καί τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Ἄν στό συνεταιρισμό αὐτόν ἡ βιομηχανία δέ συνδέεται μέ τήν ἀγροτική οἰκονομία, πού τῆς δίνει πρῶτες ὕλες καί τρόφιμα καί ἀπορροφᾶ τά προϊόντα τῆς βιομηχανίας, ἄν ἡ βιομηχανία καί ἡ ἀγροτική οἰκονομία δέν ἀποτελοῦν ἔτσι ἕνα ἑνιαῖο σύνολο λαϊκῆς οἰκονομίας, τότε ἀπ᾽ ὅλα αὐτά δέ θά προκύψει κανενός εἴδους σοσιαλισμός.

Νά γιατί τό ζήτημα τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων τῆς βιομηχανίας καί τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, τό ζήτημα τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς ἀποτελεῖ τό βασικό ζήτημα στό πρόβλημα τῆς οἰκοδόμησης τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας.

Νά γιατί τό ζήτημα τοῦ ἐπανεξοπλισμοῦ τῆς μεγάλης βιομηχανίας καί τῆς ἐπέκτασης τοῦ πάγιου κεφαλαίου της δέν πρέπει νά τό ταυτίζουμε μέ τό ζήτημα τῆς οἰκοδόμησης τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας.

Ἔτσι λοιπόν, εἶναι δυνατή ἡ οἰκοδόμηση τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας στή χώρα μας χωρίς νά νικήσει προηγούμενα ὁ σοσιαλισμός στίς ἄλλες χῶρες, χωρίς ἄμεση βοήθεια σέ τεχνικά μέσα καί ἐγκαταστάσεις ἀπό τό νικηφόρο προλεταριάτο τῆς Δύσης;

Ναί, εἶναι δυνατή. Καί δέν εἶναι μόνο δυνατή, ἀλλά καί ἀπαραίτητη καί ἀναπόφευκτη. Γιατί ἐμεῖς χτίζουμε κιόλας τό σοσιαλισμό ἀναπτύσσοντας τήν ἐθνικοποιημένη βιομηχανία καί συνδέοντάς την μέ τήν ἀγροτική οἰκονομία, διαδίδοντας στό χωριό τό συνεταιρισμό καί περιλαβαίνοντας τήν ἀγροτική οἰκονομία στό γενικό σύστημα τῆς σοβιετικῆς ἀνάπτυξης, ζωογονώντας τά Σοβιέτ καί συγχωνεύοντας τόν κρατικό μηχανισμό μέ τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν τοῦ πληθυσμοῦ, οἰκοδομώντας τό νέο πολιτισμό καί ἀναπτύσσοντας τή νέα κοινωνία. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι στό δρόμο αὐτόν ὑπάρχουν ἕνα σωρό δυσκολίες καί

ὅτι θά χρειαστεῖ νά περάσουμε ἀκόμα μιά ὁλόκληρη σειρά ἀπό δοκιμασίες. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι ἡ δουλιά θά διευκολυνόταν ριζικά, ἄν ἐρχόταν ἔγκαιρα σέ βοήθειά μας ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στή Δύση. Πρῶτο ὅμως, ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στή Δύση δέ «γίνεται» τόσο γρήγορα ὅσο θά τό θέλαμε καί δεύτερο, οἱ δυσκολίες αὐτές μποροῦν νά ξεπεραστοῦν καί ὅπως εἶναι γνωστό, τίς ξεπερνᾶμε κιόλας.

Γιά ὅλα αὐτά μίλησα κιόλας στήν ἀρχή τῆς ὁμιλίας μου. Ἀκόμα πρωτύτερα μίλησα γι᾽ αὐτό στήν εἰσήγησή μου στό ἀχτίφ τῆς Μόσχας*. Κι ἀκόμα πρωτύτερα μίλησα στόν «πρόλογό» μου στό βιβλιαράκι «Στό δρόμο πρός τόν Ὀχτώβρη». Εἶπα τότε ὅτι ἡ ἄρνηση τῶν δυνατοτήτων τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης στή χώρα μας εἶναι λικβινταρισμός πού ὁδηγεῖ στόν ἐκφυλισμό τοῦ κόμματος. Ζήτημα εἶναι ἄν ἀξίζει νά ἐπαναλάβουμε τώρα ἀκόμα μιά φορά κάτι πού εἰπώθηκε κιόλας παλιά κάμποσες φορές. Γι᾽ αὐτό σᾶς παραπέμπω στά ἔργα τοῦ Λένιν, ὅπου θά βρεῖτε ἀρκετό ὑλικό καί θέσεις γι᾽ αὐτό τό θέμα.

Θά ἤθελα μόνο νά πῶ λίγα λόγια σχετικά μέ τήν ἱστορία τοῦ ζητήματος καί τή σημασία πού ἔχει γιά τό κόμμα στίς σημερινές στιγμές.

Ἄν ἀφήσουμε κατά μέρος τή συζήτηση πού ἔγινε στά 1905-1906, τό ζήτημα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά χώρα μπῆκε γιά πρώτη φορά στό κόμμα τόν καιρό τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, στά 1915. Εἶναι γνωστό ὅτι ὁ Λένιν διατύπωσε γιά πρώτη φορά τότε τή θέση γιά «τή δυνατότητα τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ» ἀρχικά «σέ μιά, χωριστά παρμένη, κεφαλαιοκρατική χώρα» (βλ. 3η ἔκδ., τόμ. 18ος, σελ. 232). Ἦταν ἡ περίοδος τῆς στροφῆς ἀπό τήν ἀστικοδημοκρατική στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Εἶναι

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 98-145. Σύντ.

γνωστό ὅτι ὁ Τρότσκι τότε καταπολέμησε ἀμέσως αὐτή τή θέση τοῦ Λένιν δηλώνοντας: «εἶναι μάταιο νά ἐλπίζουμε... ὅτι λογουχάρη ἡ ἐπαναστατική Ρωσία θά μποροῦσε νά κρατηθεῖ μπροστά σέ μιά συντηρητική Εὐρώπη» (βλ. τόμ. 3ος τῶν ἔργων τοῦ Τρότσκι, μέρος I, σελ. 90).

Τό 1921, ὕστερα ἀπό τήν Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση καί τόν ἐμφύλιο πόλεμο, ὅταν πιά τά ζητήματα τῆς οἰκοδόμησης μπαίνουν στήν ἡμερήσια διάταξη, τό ζήτημα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ ξαναβγαίνει στήν ἐπιφάνεια μέσα στό κέμμα. Ἦταν ἡ περίοδος πού ἡ στροφή πρός τή «νέα οἰκονομική πολιτική» χαρακτηριζόταν ἀπό ὁρισμένους συντρόφους σάν ἀπομάκρυνση ἀπό τά σοσιαλιστικά καθήκοντα, σάν ἀπομάκρυνση ἀπό τή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση. Εἶναι γνωστό ὅτι ὁ Λένιν στή μπροσούρα του «Γιά τό φόρο σέ εἶδος»[37] καθόρισε τότε τή στροφή πρός τή «νέα οἰκονομική πολιτική» σάν ἀπαραίτητο ὅρο γιά τή σύνδεση τῆς βιομηχανίας μέ τήν ἀγροτική οἰκονομία, σάν ὅρο γιά τήν οἰκοδόμηση τῶν θεμελίων τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας, σάν δρόμο πρός τήν ἐπιτυχημένη οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ. Αὐτά γίνονταν τόν Ἀπρίλη τοῦ 1921. Καί σάν ἀπάντηση σ' αὐτά ὁ Τρότσκι, τό Γενάρη τοῦ 1922, στόν πρόλογο τοῦ βιβλίου του «Τό 1905», παρουσιάζει μιά ἐντελῶς ἀντίθετη θέση στό ζήτημα τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης στή χώρα μας, δηλώνοντας ὅτι «οἱ ἀντιθέσεις στήν κατάσταση τῆς ἐργατικῆς κυβέρνησης μέσα σέ μιά καθυστερημένη χώρα, ὅπου ὁ ἀγροτικός πληθυσμός ἀποτελεῖ τή συντριπτική πλειοψηφία, θά μπορέσουν νά βροῦν τή λύση τους μόνο σέ διεθνῆ κλίμακα, στό στίβο τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης τοῦ προλεταριάτου».

Ἕνα χρόνο ἀργότερα (τό 1922) ἀντιπαραθέτονται ξανά ἡ μιά στήν ἄλλη, ἡ δήλωση τοῦ Λένιν στήν ὁλομέλεια τοῦ Σοβιέτ τῆς Μόσχας, ὅτι «ἡ Ρωσία τῆς ΝΕΠ

θά γίνει σοσιαλιστική Ρωσία» καί ἡ δήλωση τοῦ Τρότσκι στόν ἐπίλογο τοῦ «Προγράμματος τῆς εἰρήνης» ὅτι «μιά ἀληθινή ἄνοδος τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας στή Ρωσία θά γίνει δυνατή μόνο ὕστερα ἀπό τή νίκη τοῦ προλεταριάτου στίς σπουδαιότερες χῶρες τῆς Εὐρώπης».

Τέλος, ὕστερα ἀπό ἄλλον ἕνα χρόνο, λίγον καιρό πρίν ἀπό τό θάνατό του, ὁ Λένιν ξαναέρχεται σ' αὐτό τό ζήτημα μέ τό ἄρθρο του «Γιά τό συνεταιρισμό» (Μάης 1923), δηλώνοντας ὅτι στή Σοβιετική Ἕνωση ἔχουμε «ὅλα ὅσα χρειάζονται γιά τήν οἰκοδόμηση μιᾶς πλέριας σοσιαλιστικῆς κοινωνίας».

Αὐτό εἶναι σέ συντομία τό ἱστορικό τοῦ ζητήματος.

Καί μόνο ἀπ' αὐτή τήν ἱστορική πληροφορία φαίνεται ὅτι τό πρόβλημα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας εἶναι ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα προβλήματα τῆς πραχτικῆς κομματικῆς μας δουλιᾶς. Εἶναι ζήτημα ἄν χρειάζεται ν' ἀποδείξουμε ὅτι ὁ Λένιν δέ θά ἐπανερχόταν ἐπανειλημμένα σ' αὐτό τό ζήτημα, ἄν δέν τό θεωροῦσε τό σπουδαιότερο ζήτημα τῆς πραχτικῆς μας δουλιᾶς.

Παραπέρα, ἡ ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας μας, ἡ ὄξυνση σ' αὐτήν τῆς πάλης ἀνάμεσα στά στοιχεῖα τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τοῦ καπιταλισμοῦ, καί ἰδιαίτερα ἡ προσωρινή σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ, ἁπλῶς ὄξυναν καί μεγάλωσαν τή σημασία τοῦ ζητήματος γιά τή δυνατότητα τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης στή χώρα μας.

Ποῦ βρίσκεται ἡ σπουδαιότητα αὐτοῦ τοῦ ζητήματος ἀπό τήν ἄποψη τῆς πραχτικῆς δουλιᾶς τοῦ κόμματος;

Βρίσκεται στό ὅτι θίγει τό ζήτημα τῆς προοπτικῆς τῆς οἰκοδόμησής μας, τῶν καθηκόντων καί τῶν σκοπῶν αὐτῆς τῆς οἰκοδόμησης. Δέ μπορεῖς νά οἰκοδομεῖς πραγματικά, ὅταν δέν ξέρεις γιά ποιό σκοπό οἰκοδομεῖς. Δέ μπορεῖς νά προχωρήσεις οὔτε βῆμα, ὅταν δέν ξέρεις τήν

κατεύθυνση τῆς κίνησης. Τό ζήτημα τῆς προοπτικῆς εἶναι σπουδαιότατο ζήτημα γιά τό κόμμα μας πού συνήθισε νά ἔχει μπροστά του ἕναν ξεκάθαρο καί συγκεκριμένο σκοπό. Οἰκοδομοῦμε ἄραγε στό ὄνομα τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἀποσκοπώντας στή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης, εἴτε οἰκοδομοῦμε στήν τύχη, στά τυφλά, γιά νά λιπάνουμε τό ἔδαφος γιά μιά ἀστική δημοκρατία «περιμένοντας τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση σ' ὅλο τόν κόσμο»—αὐτό εἶναι τώρα ἕνα ἀπ' τά βασικά προβλήματα. Δέ μπορεῖς νά δουλεύεις καί νά οἰκοδομεῖς ὅπως πρέπει, ἄν δέν ἔχεις μιά ξεκάθαρη ἀπάντηση σ' αὐτή τήν ὄχι λιγότερο ξεκάθαρη ἐρώτηση. Ἑκατοντάδες καί χιλιάδες κομματικά στελέχη, συνδικαλιστές καί συνεταιριστές, οἰκονομικά, πολιτιστικά καί στρατιωτικά στελέχη καί κομσομόλοι ἀποτείνονται σέ μᾶς, μᾶς ρωτοῦν, ρωτοῦν τό κόμμα μας: πρός τά ποῦ νά κατευθύνουμε τή δουλειά, γιά ποιό σκοπό νά χτίζουμε; Καί ἀλοίμονο σ' ἐκείνους τούς καθοδηγητές πού δέ θά μπορέσουν ἤ δέ θά θελήσουν νά δόσουν ξεκάθαρη καί συγκεκριμένη ἀπάντηση σ' αὐτή τήν ἐρώτηση, πού θ' ἀρχίσουν νά τά στρίβουν καί νά στέλνουν τούς ἀνθρώπους ἀπό τόν Ἄνα στόν Καϊάφα, πνίγοντας τίς σοσιαλιστικές προοπτικές τῆς οἰκοδόμησής μας μέσα σ' ἕνα διανοουμενίστικο σκεπτικισμό.

Ἡ μεγάλη σημασία τοῦ λενινισμοῦ βρίσκεται, ἀνάμεσα στά ἄλλα, ἀκριβῶς στό ὅτι δέν παραδέχεται οἰκοδόμηση στήν τύχη, στά τυφλά, δέν ἐννοεῖ τήν οἰκοδόμηση χωρίς προοπτική καί δίνει μιά ξεκάθαρη καί συγκεκριμένη ἀπάντηση στό ζήτημα τῆς προοπτικῆς τῆς δουλειᾶς μας, δηλώνοντας ὅτι τά ἔχουμε ὅλα ὅσα χρειάζονται γιά τήν οἰκοδόμηση τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας στή χώρα μας, ὅτι μποροῦμε καί πρέπει νά χτίσουμε μιά πλέρια σοσιαλιστική κοινωνία.

Ἔτσι ἔχουν τά πράγματα μέ τή δυνατότητα τῆς οἰκοδόμησης τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας.

Ἄλλο εἶναι τό ζήτημα ἄν θά καταφέρουμε νά οἰκοδομήσουμε ὁπωσδήποτε τή σοσιαλιστική οἰκονομία. Αὐτό δέν ἐξαρτιέται μόνο ἀπό μᾶς. Αὐτό ἐξαρτιέται ἐπίσης καί ἀπό τή δύναμη καί τήν ἀδυναμία τῶν ἐχθρῶν μας καί τῶν φίλων μας ἔξω ἀπό τή χώρα μας. Θά τήν οἰκοδομήσουμε, ἄν μᾶς ἀφήσουν νά τήν οἰκοδομήσουμε, ἄν καταφέρουμε νά παρατείνουμε τήν περίοδο τῆς «ἀνάπαυλας», ἄν δέ θά ἔχουμε σοβαρή ἐπέμβαση, ἄν ἡ ἐπέμβαση δέ θά εἶναι νικηφόρα, ἄν ἡ δύναμη καί ἡ ἰσχή τοῦ διεθνοῦς ἐπαναστατικοῦ κινήματος, ἀπό τή μιά μεριά, καί ἡ δύναμη καί ἡ ἰσχή τῆς δικῆς μας χώρας, ἀπό τήν ἄλλη, θά εἶναι ἀρκετά μεγάλες, ὥστε νά κάνουν ἀδύνατη μιά σοβαρή ἀπόπειρα ἐπέμβασης. Καί ἀντίθετα, δέ θά τήν οἰκοδομήσουμε ἄν μᾶς συντρίψουν ὕστερα ἀπό μιά ἐπιτυχημένη ἐπέμβαση.

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα μέ τήν ἔννατη ἐρώτηση.

Ἄς περάσουμε στήν τελευταία ἐρώτηση.

X

Ὑποδεῖξτε τίς μεγαλύτερες δυσκολίες πού μᾶς περιμένουν στήν κομματική καί τή σοβιετική μας οἰκοδόμηση σέ σχέση μέ τή σταθεροποίηση καί μέ τήν ἀργοπορία τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης, ἰδιαίτερα στόν τομέα τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων ἀνάμεσα στό κόμμα καί τήν ἐργατική τάξη, ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί τήν ἀγροτιά.

Ἄν πάρουμε ὑπόψη τίς κυριότερες, ὑπολόγισα ὅτι οἱ δυσκολίες αὐτές εἶναι πέντε. Ὁ ρόλος τῆς σταθεροποίη-

σης τοῦ καπιταλισμοῦ εἶναι ὅτι ὥς ἕνα βαθμό τίς δυναμώνει.

Πρώτη δυσκολία. Εἶναι οἱ δυσχέρειες πού συνδέονται μέ τόν κίνδυνο ξένης ἔνοπλης ἐπέμβασης. Αὐτό δέ σημαίνει ὅτι βρισκόμαστε μπροστά σέ ἄμεσο κίνδυνο ἐπέμβασης, ὅτι οἱ ἰμπεριαλιστές εἶναι κιόλας ἕτοιμοι καί πέρα γιά πέρα σέ θέση νά εἰσβάλουν ἀμέσως στή χώρα μας. Γιά νά γίνει αὐτό, ὁ ἰμπεριαλισμός θά ἔπρεπε νά εἶναι τουλάχιστο τόσο ἰσχυρός ὅσο ἦταν λογουχάρη πρίν ἀπό τόν πόλεμο, πράγμα πού ὅπως εἶναι γνωστό, δέ συμβαίνει στήν πραγματικότητα. Ὁ σημερινός πόλεμος στό Μαρόκο[38] καί ἡ ἐπέμβαση στήν Κίνα[39], αὐτές οἱ δοκιμές μελλοντικῶν πολέμων καί ἐπεμβάσεων, δείχνουν ἀνάγλυφα ὅτι οἱ πλάτες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ἀδυνάτισαν. Συνεπῶς δέν πρόκειται γιά ἄμεση ἐπέμβαση, ἀλλά γιά τό γεγονός ὅτι ὅσο θά ὑπάρχει ἡ καπιταλιστική περικύκλωση θά ὑπάρχει γενικά καί ὁ κίνδυνος ἐπέμβασης, καί ὅσο θά ὑπάρχει ὁ κίνδυνος ἐπέμβασης θά εἴμαστε ἀναγκασμένοι νά διατηροῦμε γιά τό συμφέρον τῆς ἄμυνας στρατό καί στόλο πού ἀπορροφοῦν κάθε χρόνο ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια ρούβλια. Καί τί σημαίνει νά ξοδεύεις κάθε χρόνο ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια ρούβλια γιά τό στρατό καί τό στόλο; Σημαίνει ἀνάλογη ἐλάττωση τῶν ἐξόδων γιά τήν πολιτιστική καί οἰκονομική οἰκοδόμηση. Εἶναι περιττό νά ποῦμε ὅτι ἄν δέν ὑπῆρχε ὁ κίνδυνος ἐπέμβασης θά μπορούσαμε νά διαθέσουμε αὐτά τά ποσά, ἤ τουλάχιστο ἕνα μεγάλο μέρος ἀπ' αὐτά, γιά τό δυνάμωμα τῆς βιομηχανίας, τή βελτίωση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, τήν ἐφαρμογή λογουχάρη τῆς μεταρρύθμισης γιά τή γενική ὑποχρεωτική στοιχειώδη ἐκπαίδευση κτλ. Ἀπό τό γεγονός αὐτό προέρχονται οἱ δυσχέρειες στόν τομέα τῆς οἰκοδομητικῆς δουλιᾶς πού συνδέονται μέ τόν κίνδυνο ἐπέμβασης.

Ἀντίθετα ἀπ' ὅλες τίς ἄλλες δυσκολίες, χαρακτηριστική ἰδιομορφία αὐτῆς τῆς δυσκολίας εἶναι ὅτι τό ξεπέρασμά της δέν ἐξαρτιέται μόνο ἀπό μᾶς, ὅτι δέ μπορεῖ νά ἐξαλειφθεῖ παρά μόνο μέ τίς κοινές προσπάθειες τῆς χώρας μας καί τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ὅλων τῶν ἄλλων χωρῶν.

Δεύτερη δυσκολία. Εἶναι οἱ δυσχέρειες πού συνδέονται μέ τίς ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά. Μίλησα κιόλας γι' αὐτές τίς ἀντιθέσεις ὅταν ἀνάλυσα τό ζήτημα τῆς ταξικῆς πάλης στό χωριό. Δέ χρειάζεται καθόλου νά ἐπαναλάβουμε ὅσα εἴπαμε πιό πάνω. Οἱ ἀντιθέσεις αὐτές ἐκδηλώνονται στό ζήτημα τῆς πολιτικῆς τῶν τιμῶν γιά τά προϊόντα τῆς γεωργίας καί τά εἴδη τῆς βιομηχανίας, στό ζήτημα τοῦ ἀγροτικοῦ φόρου, τῆς διοίκησης τοῦ χωριοῦ κτλ. Ὁ κίνδυνος ἐδῶ συνίσταται στήν ἀποδιοργάνωση τῆς συμμαχίας καί στήν ὑπονόμευση τῆς ἰδέας τῆς καθοδήγησης τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τό προλεταριάτο. Ἀπό δῶ προέρχεται ἡ δυσκολία πού συνδέεται μ' αὐτό τόν κίνδυνο.

Ἀντίθετα ἀπό τήν προηγούμενη, χαρακτηριστική ἰδιομορφία αὐτῆς τῆς δυσκολίας εἶναι ὅτι μπορεῖ νά ξεπεραστεῖ μέ τίς ἐσωτερικές μας δυνάμεις. Νέος προσανατολισμός στό χωριό—νά ποιός εἶναι ὁ ἀπαραίτητος δρόμος γιά νά ξεπεραστεῖ αὐτή ἡ δυσκολία.

Τρίτη δυσκολία. Εἶναι οἱ δυσχέρειες πού συνδέονται μέ τίς ἐθνικές ἀντιθέσεις μέσα στήν Ἕνωσή μας, μέ τίς ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στό «κέντρο» καί τίς «ἀκρινές περιοχές». Οἱ ἀντιθέσεις αὐτές ἀναπτύσσονται πάνω στό ἔδαφος τῆς ἀνομοιότητας τῶν οἰκονομικῶν καί πολιτιστικῶν συνθηκῶν ἀνάπτυξης τοῦ «κέντρου» καί τῶν «ἀκρινῶν περιοχῶν», πάνω στό ἔδαφος τῆς καθυστέρησης τῶν τελευταίων ἀπό τό πρῶτο. Ἄν οἱ πολιτικές ἀντιθέσεις

σ' αὐτό τόν τομέα μποροῦν νά θεωροῦνται πιά ξεπερασμένες, οἱ πολιτιστικές καί ἰδιαίτερα οἱ οἰκονομικές ἀντιθέσεις μόλις τώρα σχηματίζονται καί διαμορφώνονται καί γι' αὐτό πρέπει ἀκόμα νά τίς ξεπεράσουμε. Ὁ κίνδυνος ἐδῶ εἶναι διπλός: ἀπό τή μιά μεριά ὑπάρχει ὁ κίνδυνος τῆς μεγαλοκρατικῆς ὑπεροψίας καί τῆς γραφειοκρατικῆς αὐθαιρεσίας ἀπό μέρους τῶν κεντρικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Ἕνωσης, πού δέ θέλουν ἤ δέ μποροῦν νά ἐκδηλώνουν τήν ἀπαραίτητη εὐαισθησία ἀπέναντι στίς ἀνάγκες τῶν ἐθνικῶν δημοκρατιῶν, καί ἀπό τήν ἄλλη ὑπάρχει καί ὁ κίνδυνος ἐθνικῆς δυσπιστίας καί ἐθνικῆς αὐτοαπομόνωσης τῶν δημοκρατιῶν καί περιοχῶν ἀπέναντι στό «κέντρο». Ἡ πάλη ἐνάντια σ' αὐτούς τούς κινδύνους, καί ἰδιαίτερα ἐνάντια στόν πρῶτο—νά ποιός εἶναι ὁ δρόμος γιά νά ξεπεραστοῦν οἱ δυσκολίες στόν τομέα τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος.

Χαρακτηριστική ἰδιομορφία αὐτῆς τῆς δυσκολίας εἶναι ὅτι, ὅπως καί ἡ δεύτερη, μπορεῖ νά ξεπεραστεῖ μέ τίς ἐσωτερικές δυνάμεις τῆς Ἕνωσης.

Τέταρτη δυσκολία. Εἶναι οἱ δυσχέρειες πού συνδέονται μέ τόν κίνδυνο νά ἀποσπαστεῖ ὁ κρατικός μηχανισμός ἀπό τό κόμμα, μέ τόν κίνδυνο νά ἐξασθενήσει ἡ καθοδήγηση τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ ἀπό τό κόμμα. Μίλησα κιόλας γι' αὐτό τόν κίνδυνο ὅταν ἀνάλυσα τούς κινδύνους νά ἐκφυλιστεῖ τό κόμμα. Ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται νά ἐπαναλάβουμε ὅσα εἴπαμε. Ὁ κίνδυνος αὐτός καλλιεργεῖται μέ τήν ὕπαρξη ἀστικῶν γραφειοκρατικῶν στοιχείων στόν κρατικό μηχανισμό. Δυναμώνει καί ὀξύνεται μέ τήν αὔξηση τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ καί τό δυνάμωμα τοῦ εἰδικοῦ του βάρους. Καθῆκον μας εἶναι νά περιορίζουμε ὅσο μποροῦμε τόν κρατικό μηχανισμό, νά διώχνουμε συστηματικά ἀπό μέσα του τά στοιχεῖα τοῦ γραφειοκρατισμοῦ καί τῆς ἀστικῆς ἀποσύνθεσης, νά κατανέμουμε τίς καθοδηγητικές δυνάμεις τοῦ κόμματος στά νευραλγικά σημεῖα τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ καί νά ἐξασφαλίζουμε ἔτσι τήν καθοδήγησή του ἀπ' τό κόμμα.

Χαρακτηριστική ἰδιομορφία αὐτῆς τῆς δυσκολίας εἶναι ὅτι, ὅπως καί ἡ τρίτη, μπορεῖ νά ξεπεραστεῖ μέ τίς δικές μας δυνάμεις.

Πέμπτη δυσκολία. Εἶναι ὁ κίνδυνος νά ἀποσπαστοῦν μερικά οἱ κομματικές ὀργανώσεις καί τά συνδικάτα ἀπό τίς πλατιές μάζες τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἀπό τίς ἀνάγκες καί τίς ἀπαιτήσεις αὐτῶν τῶν μαζῶν. Ὁ κίνδυνος αὐτός γεννιέται καί ἀναπτύσσεται ἐξαιτίας τῆς ἐπικράτησης τῶν γραφειοκρατικῶν στοιχείων σέ μιά ὁλόκληρη σειρά ὄργανα τῶν κομματικῶν καί συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων, χωρίς νά ἐξαιροῦνται οἱ πυρῆνες καί οἱ ἐργοστασιακές ἐπιτροπές. Ὁ κίνδυνος αὐτός ἐντάθηκε τελευταῖα σέ σύνδεση μέ τό σύνθημα «νά στρέψουμε τό πρόσωπο πρός τό χωριό», πού μετατόπισε τήν προσοχή τῶν ὀργανώσεών μας ἀπό τήν πόλη στό χωριό, ἀπό τό προλεταριάτο στήν ἀγροτιά, κι ἐδῶ πολλοί σύντροφοι δέν κατάλαβαν πώς ὅταν στρέφουμε τό πρόσωπο πρός τό χωριό, δέν πρέπει νά γυρίζουμε τίς πλάτες μας στό προλεταριάτο, ὅτι τό σύνθημα «νά στρέψουμε τό πρόσωπο πρός τό χωριό» μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ μόνο μέ τή βοήθεια τοῦ προλεταριάτου καί μέ τίς δυνάμεις τοῦ προλεταριάτου, ὅτι ἡ ἔλλειψη προσοχῆς ἀπέναντι στίς ἀνάγκες τῆς ἐργατικῆς τάξης δέ μπορεῖ παρά νά ἐπιδεινώσει τόν κίνδυνο ἀπόσπασης τῶν κομματικῶν καί συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων ἀπό τίς ἐργατικές μάζες.

Ποιά εἶναι τά γνωρίσματα αὐτοῦ τοῦ κινδύνου;

Πρῶτο, τό χάσιμο τῆς εὐαισθησίας καί ἡ λειψή προσοχή τῶν κομματικῶν καί συνδικαλιστικῶν μας ὀργανώσεων ἀπέναντι στίς ἀπαιτήσεις καί τίς ἀνάγκες τῶν πλα-

τιῶν μαζῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης. Δεύτερο, ἡ μή κατανόηση τοῦ γεγονότος ὅτι στούς ἐργάτες ἀνέβηκε τό αἴσθημα τῆς ἀξιοπρέπειάς τους καί τό αἴσθημα τῆς κυρίαρχης τάξης καί ὅτι οἱ ἐργάτες δέ θά καταλάβουν καί δέ θά ἀνεχτοῦν νά τούς φέρονται οἱ κομματικές καί συνδικαλιστικές ὀργανώσεις γραφειοκρατικά-ὑπαλληλίστικα. Τρίτο, ἡ μή κατανόηση τοῦ γεγονότος ὅτι δέ μποροῦμε νά παρουσιαζόμαστε στούς ἐργάτες μέ ἀμελέτητες ἐντολές, ὅτι τό κέντρο τοῦ βάρους δέν πέφτει τώρα σ' αὐτά τά «μέτρα», ἀλλά στήν κατάχτηση τῆς ἐμπιστοσύνης ὅλης τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀπό μέρους τοῦ κόμματος. Τέταρτο, ἡ μή κατανόηση τοῦ γεγονότος ὅτι δέ μποροῦμε νά ἐφαρμόσουμε κάπως πλατιά μέτρα πού ἀφοροῦν μάζες ἐργατῶν (λογουχάρη τό πέρασμα σέ τρεῖς ἀργαλιούς στίς ὑφαντουργικές περιοχές), χωρίς νά προηγηθεῖ μιά σχετική καμπάνια ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί χωρίς νά γίνουν πλατιές παραγωγικές συσκέψεις.

Τό ἀποτέλεσμα ὅλων αὐτῶν εἶναι ἡ ἀπόσπαση μιᾶς σειρᾶς κομματικῶν καί συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων ἀπό τίς πλατιές μάζες τῆς ἐργατικῆς τάξης καί οἱ προστριβές στίς ἐπιχειρήσεις. Εἶναι γνωστό ὅτι οἱ πρόσφατες προστριβές στίς ὑφαντουργικές περιοχές ἀποκάλυψαν τήν ὕπαρξη ὅλων αὐτῶν τῶν πληγῶν σέ μιά ὁλόκληρη σειρά κομματικές καί συνδικαλιστικές ὀργανώσεις μας.

Αὐτά εἶναι τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τῆς πέμπτης δυσκολίας στό δρόμο τῆς οἰκοδόμησής μας.

Γιά νά ξεπεράσουμε αὐτές τίς δυσκολίες, εἶναι πρίν ἀπ' ὅλα ἀπαραίτητο νά πετύχουμε οἱ κομματικές καί συνδικαλιστικές ὀργανώσεις μας νά ἀπαλλαγοῦν ἀπό τά φανερά γραφειοκρατικά στοιχεῖα, ν' ἀρχίσουμε τήν ἀνανέωση τῆς σύνθεσης τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν, νά ζωντανέψουμε χωρίς ἄλλο τίς παραγωγικές συσκέψεις, νά μεταφέρουμε τό κέντρο βάρους τῆς κομματικῆς δουλιᾶς στούς μεγάλους πυρῆνες στήν παραγωγή καί νά τούς ἐφοδιάσουμε μέ τά καλύτερα κομματικά στελέχη.

Περισσότερη προσοχή καί βάθαιμα στίς ἀπαιτήσεις καί τίς ἀνάγκες τῆς ἐργατικῆς τάξης, λιγότερος γραφειοκρατικός φορμαλισμός στήν πραχτική δουλιά τῶν κομματικῶν καί συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεών μας, περισσότερη εὐαισθησία καί κατανόηση ἀπέναντι στό αἴσθημα τῆς ταξικῆς ἀξιοπρέπειας τῆς ἐργατικῆς τάξης—νά ποιό εἶναι τώρα τό καθῆκον μας.

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα μέ τή δέκατη ἐρώτηση.

*«Πράβντα», ἀρ. φύλλων 139, 141, 142 καί **145**, τῆς 21, 24, 25 καί 28 τοῦ Ἰούνη 1925.*

ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ Ι. Μ. ΣΒΕΡΝΤΛΟΦ

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἀποφοίτησης τῆς δεύτερης σειρᾶς τῶν σπουδαστῶν τῆς βασικῆς καί τῆς ἐπαγγελματικῆς σχολῆς

Τό Πανεπιστήμιο Σβερντλόφ εἶναι ἕνα ἀπό τά πιό ἰσχυρά μέσα κατάρτισης τοῦ διοικητικοῦ σώματος τοῦ κόμματος γιά τήν καθοδήγηση τῶν μαζῶν.

Στά χρόνια τῆς ὕπαρξής του τό Πανεπιστήμιο Σβερντλόφ κατόρθωσε νά δέσει κιόλας στό κόμμα ὁλόκληρα τμήματα δραστήριων στελεχῶν, πού δροῦν σ' ὅλα τά μέτωπα τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης.

Σήμερα τό Πανεπιστήμιο δίνει καί πάλι στήν κομματική δουλιά ἕνα τμῆμα ἀπό 214 σπουδαστές στήν πλειοψηφία τους ἐργάτες.

Γιά νά καρποφορήσει ἡ δουλιά πού θά κάνει αὐτό τό τμῆμα μέσα στίς συνθῆκες τῶν σύνθετων καθηκόντων τῆς οἰκοδόμησης πού μπαίνουν μπροστά στό κόμμα, εἶναι ἀπαραίτητο τό τμῆμα αὐτό νά θυμᾶται ὁρισμένα νέα περιστατικά στήν κατάστασή μας, πού στή σημερινή στιγμή ἔχουν ἀποφασιστική σημασία.

Ποιά εἶναι αὐτά τά περιστατικά;

Πρῶτο εἶναι τό γεγονός ὅτι οἱ βασικές τάξεις τῆς χώρας μας, τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά, ἄλλαξαν τόν τελευταῖο καιρό οὐσιαστικά, ἔγιναν πιό δραστήριες καί ἀπό πολιτική καί ἀπό οἰκονομική ἄποψη, καί γι' αὐτό ἀκριβῶς ἀπαιτοῦν

νέους τρόπους μεταχείρισης ἀπό μέρους τοῦ κόμματος. Δέν ἔχουμε πιά τή διαλυμένη ἐργατική τάξη—σήμερα ἔχουμε μιά πέρα γιά πέρα συγκροτημένη καί ρωμαλέα τάξη προλετάριων πού ἔχει ἀνδρωθεῖ πολιτιστικά καί πολιτικά καί γι' αὐτό τό λόγο ἀπαιτεῖ πιό εὐλόγιστη καί πιό μελετημένη καθοδήγηση ἀπό μέρους τοῦ κόμματος. Τό ἴδιο μποροῦμε νά ποῦμε καί γιά τήν ἀγροτιά. Δέν εἶναι πιά ἡ παλιά ἀγροτιά πού τήν κατάτρεχαν οἱ παλιοί σκορπιοί καί τήν κυρίευε ὁ φόβος μή χάσει τήν ἄλλοτε τσιφλικάδικη γῆ, εἴτε ἡ τσακισμένη ἀπό τό βάρος τῆς ἐπίταξης τροφίμων ἀγροτιά. Εἶναι μιά νέα ἀγροτιά, πού ἀναπτύχθηκε πολιτιστικά, πού ξέχασε κιόλας τόν τσιφλικά καί τήν ἐπίταξη τροφίμων, μιά ἀγροτιά πού ἀπαιτεῖ φτηνά ἐμπορεύματα καί ὑψηλές τιμές γιά τό στάρι καί πού ξέρει νά ἐκμεταλλεύεται πέρα γιά πέρα τό σύνθημα τοῦ κόμματος γιά τό ζωντάνεμα τῶν Σοβιέτ. Ἀνώτατο ὅριο εὐλογισίας ἀπέναντι στή σημερινή ἀγροτιά—νά τί ἀπαιτεῖται τώρα ἀπό τό κόμμα. Νά καταχτήσει ξανά τήν ἀγροτιά μέ τό μέρος τοῦ προλεταριάτου—νά ποιό εἶναι τώρα τό καθῆκον τοῦ κόμματος.

Δεύτερο, εἶναι τό περιστατικό ὅτι σέ μιά ὁλόκληρη σειρά περιοχές ὁ μεσαῖος ἀγρότης συνασπίστηκε μέ τόν κουλάκο. Πρόκειται γιά βασικό γεγονός πού δέν πρέπει νά τό ξεχνᾶμε οὔτε στιγμή. Διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἀπό τήν ἄποψη τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, θά πεῖ καθοδήγηση τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τό προλεταριάτο. Καί τί σημαίνει νά καθοδηγεῖς τήν ἀγροτιά; Σημαίνει ν' ἀποκαθιστᾶς ὁλοκληρωτικά τήν ἐμπιστοσύνη τῆς βασικῆς μάζας τῆς ἀγροτιᾶς πρός τήν ἐργατική τάξη καί τό κόμμα της. Χωρίς αὐτή τήν ἐμπιστοσύνη δέν ὑπάρχει προλεταριακή καθοδήγηση καί χωρίς αὐτή τήν καθοδήγηση δέν ὑπάρχει διχτατορία τοῦ προλεταριάτου. Γι' αὐτό,

καθῆκον τοῦ κόμματος καί τῶν κομματικῶν στελεχῶν εἶναι νά δουλεύουν γιά νά ἀποκατασταθεῖ ἀκέραιη ἡ ἐμπιστοσύνη τῆς βασικῆς μάζας τῆς ἀγροτιᾶς πρός τήν ἐργατική τάξη.

Τρίτο, εἶναι τό περιστατικό ὅτι τόν τελευταῖο καιρό τά κομματικά μας στελέχη ἐξαιτίας τοῦ συνθήματος «νά στρέψουμε τό πρόσωπο πρός τό χωριό» ἄρχισαν σιγά-σιγά νά ξεχνοῦν τούς ἐργάτες, τούς διέφυγε ὅτι μέ τό νά στρέψουμε τό πρόσωπο πρός τό χωριό δέ θά πεῖ ὅτι μποροῦμε νά γυρίσουμε τίς πλάτες στήν πόλη καί πρίν ἀπ' ὅλα στό προλεταριάτο. Εἶναι κι αὐτό ἕνα νέο γεγονός πού δέν πρέπει νά τό ξεχνᾶμε οὔτε στιγμή. Πρέπει νά θυμούμαστε ὅτι τόν τελευταῖο καιρό στήν ἐργατική τάξη ἀναπτύχθηκε καί δυνάμωσε ἰδιαίτερα τό αἴσθημα τῆς δύναμης καί τό αἴσθημα τῆς ἀξιοπρέπειάς της. Εἶναι τό ἀναπτυγμένο αἴσθημα τοῦ νοικοκύρη στήν τάξη πού ἀποτελεῖ τήν κυρίαρχη τάξη στή χώρα μας. Αὐτό τό πράγμα, σύντροφοι, εἶναι ἡ πιό μεγάλη κατάχτηση σ' ὅλη τή δουλιά μας, γιατί ἡ ἐργατική τάξη πού νιώθει τόν ἑαυτό της ὄχι μόνο σάν τάξη πού δουλεύει, μά καί σάν τάξη πού κυβερνᾶ—μιά τέτια τάξη εἶναι ἱκανή γιά θαύματα. Ἀπό δῶ ὅμως βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι ὅποιος κομμουνιστής δέν παίρνει ὑπόψη στή δουλιά του τό αἴσθημα αὐτό τοῦ νοικοκύρη στήν τάξη τῶν προλετάριων, αὐτός δέν κατάλαβε τίποτα ἀπό τή νέα κατάσταση, αὐτός, γιά νά μιλήσουμε ἀκριβολογημένα, δέν εἶναι κομμουνιστής καί ἀσφαλῶς θά σπάσει τά μοῦτρα του. Γι' αὐτό, ὅταν μιλᾶμε γιά τό σύνθημα «νά στρέψουμε τό πρόσωπο πρός τό χωριό», πρέπει ταυτόχρονα νά θυμόμαστε ὅτι ἡ βασική τάξη, πού ἀποστολή της εἶναι νά κάνει πράξη αὐτό τό σύνθημα, εἶναι ἡ ἐργατική τάξη, ὅτι τό σύνθημα αὐτό μπορεῖ νά ἐφαρμοστεῖ στή ζωή μόνο στό βαθμό πού ἡ ἐργατική τάξη θά γίνεται ἡ πραγματικά καθοδηγητική δύναμη στή χώρα.

Νά γιατί ἄμεσο καθῆκον τοῦ κόμματος εἶναι νά καταλάβουν ἐπιτέλους τά τοπικά κομματικά μας στελέχη ὅτι εἶναι ἀπόλυτη ἀνάγκη νά δίνουν τήν πιό μεγάλη προσοχή καί νά βαθαίνουν σ' ὅλες χωρίς ἐξαίρεση τίς ἀνάγκες τῆς ἐργατικῆς τάξης, καί τίς ὑλικές καί τίς πολιτιστικές.

Καθῆκον τοῦ δικοῦ σας τμήματος τῶν ἀποφοίτων εἶναι νά πάρει ὑπόψη του ὅλα αὐτά τά περιστατικά στή δουλιά πού ἔχει νά κάνει στίς τοπικές ὀργανώσεις.

Δέν ἀμφιβάλλω ὅτι θά μπορέσετε νά ἐκπληρώσετε αὐτό τό καθῆκον.

Ἐπιτρέψτε μου νά σᾶς εὐχηθῶ ὁλοκληρωτική ἐπιτυχία στή δουλιά πού σᾶς περιμένει.

Μέ κομμουνιστικούς χαιρετισμούς

Ι. Στάλιν

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 132,
13 τοῦ Ἰούνη 1925.

ΑΚΟΜΑ ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

'Απ' ἀφορμή τό ἄρθρο τοῦ Σέμιτς

Δέ μποροῦμε παρά νά χαιρετίσουμε τό γεγονός ὅτι τώρα, μετά τή συζήτηση πού ἔγινε στή γιουγκοσλάβικη ἐπιτροπή, ὁ Σέμιτς τάσσεται στό ἄρθρο του ὁλοκληρωτικά μέ τή θέση τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) στήν Κομμουνιστική Διεθνῆ, δέ θά ἦταν ὅμως σωστό νά νομιστεῖ ἀπ' αὐτό ὅτι ἀνάμεσα στήν ἀντιπροσωπεία τοῦ ΚΚΡ (Μπ.), ἀπό τή μιά μεριά, καί τό Σέμιτς, ἀπό τήν ἄλλη, δέν ὑπῆρχαν διαφωνίες πρίν ἀπό τή συζήτηση εἴτε στό διάστημα τῆς συζήτησης στή γιουγκοσλάβικη ἐπιτροπή. Ὁ Σέμιτς κλίνει, φαίνεται, νά νομίζει αὐτό ἀκριβῶς γιά τίς διαφωνίες στό ἐθνικό ζήτημα, ὅταν προσπαθεῖ νά τίς ἀναγάγει σέ παρεξηγήσεις. Δυστυχῶς ὅμως κάνει μεγάλο λάθος. Στό ἄρθρο του ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ πολεμική πού γίνεται ἐνάντια του στηρίζεται σέ μιά «σειρά παρεξηγήσεις» πού προκλήθηκαν ἀπό ἕνα λόγο του στή γιουγκοσλάβικη ἐπιτροπή «πού δέν ἔχει μεταφραστεῖ ὁλόκληρος». Μέ ἄλλα λόγια βγαίνει ὅτι ἐδῶ φταίει ὁ μεταφραστής πού ἄγνωστο γιά ποιό λόγο δέ μετάφρασε ὅλο τό λόγο τοῦ Σέμιτς. Γιά νά ἀποκατασταθεῖ ἡ ἀλήθεια, εἶμαι ὑποχρεωμένος νά δηλώσω ὅτι ὁ ἰσχυρισμός αὐτός τοῦ Σέμιτς δέν ἀνταποκρίνεται καθόλου στήν πραγματικότητα. Θἆταν βέ-

βαια καλύτερα ἄν ὁ Σέμιτς ὑποστήριζε αὐτή τή δήλωσή του μέ περικοπές ἀπό τό λόγο του στή γιουγκοσλάβικη ἐπιτροπή πού βρίσκεται στά ἀρχεῖα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Ἄγνωστο ὅμως γιά ποιό λόγο δέν τό ἔκανε αὐτό. Γι' αὐτό εἶμαι ὑποχρεωμένος νά κάνω ἐγώ στή θέση τοῦ Σέμιτς αὐτή τήν ὄχι καί τόσο εὐχάριστη ἀλλ' ἀπόλυτα ἀπαραίτητη διαδικασία.

Αὐτό εἶναι τόσο περισσότερο ἀνάγκη νά γίνει, γιατί ἀκόμα καί τώρα πού ὁ Σέμιτς τάσσεται ὁλοκληρωτικά ἀλληλέγγυος μέ τή θέση τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ἔχουν μείνει ὡστόσο ἀρκετές ἀσάφειες στή θέση του.

Στό λόγο μου στή γιουγκοσλάβικη ἐπιτροπή (βλ. «Μπολσεβίκ»[40], τεῦχος ἀρ. 7*) μίλησα γιά διαφωνίες πάνω σέ τρία ζητήματα: 1) στό ζήτημα τῶν τρόπων λύσης τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος, 2) στό ζήτημα τοῦ ἐσωτερικοῦ κοινωνικοῦ περιεχομένου τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος στή σημερινή ἱστορική ἐποχή καί 3) στό ζήτημα τοῦ ρόλου τοῦ διεθνοῦς παράγοντα στό ἐθνικό ζήτημα.

Σχετικά μέ τό πρῶτο ζήτημα ὑποστήριξα ὅτι ὁ Σέμιτς «δέν ξεκαθάρισε πέρα γιά πέρα μέσα του τή βασική οὐσία τῆς τοποθέτησης τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος ἀπό τούς μπολσεβίκους», ὅτι ἀποσπᾶ τό ἐθνικό ζήτημα ἀπό τό γενικό ζήτημα τῆς ἐπανάστασης καί ὅτι ἔτσι μπαίνει στό δρόμο πού ἀνάγει τό ἐθνικό ζήτημα σέ ζήτημα συνταγματικό.

Εἶναι ἄραγε σωστά ὅλα αὐτά;

Διαβάστε τά παρακάτω σημεῖα ἀπό τό λόγο τοῦ Σέμιτς στή γιουγκοσλάβικη ἐπιτροπή (30 τοῦ Μάρτη 1925) καί κρίνετε μόνοι σας:

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 75-82. Σύντ.

«Μπορούμε ἄραγε νά ἀναγάγουμε τό ἐθνικό ζήτημα σέ ζήτημα συνταγματικό; Πρίν ἀπ' ὅλα, ἄς κάνουμε ἐδῶ μιά θεωρητική ὑπόθεση. Ἄς ποῦμε ὅτι σ' ἕνα κράτος Χ ζοῦνε τρία ἔθνη —Α, Β καί Γ. Τά τρία αὐτά ἔθνη ἐκφράζουν τήν ἐπιθυμία νά ζήσουν σ' ἕνα κράτος. Γιά ποιό πράγμα πρόκειται λοιπόν σέ μιά τέτια περίπτωση; Φυσικά πρόκειται γιά τό διακανονισμό τῶν ἐσωτερικῶν σχέσεων μέσα σ' αὐτό τό κράτος. Δηλαδή εἶναι ζήτημα συνταγματικῆς τάξης. Στή θεωρητική αὐτή περίπτωση τό ἐθνικό ζήτημα ἀνάγεται σέ ζήτημα συνταγματικό... Ἄν ἐμεῖς σέ μιά τέτια θεωρητική περίπτωση ἀναγάγουμε τό ἐθνικό ζήτημα σέ ζήτημα συνταγματικό, θά πρέπει νά ποῦμε—καί γώ τό ὑπογράμμιζα αὐτό πάντα—ὅτι ἡ αὐτοδιάθεση τῶν λαῶν μέχρι τόν ἀποχωρισμό ἀποτελεῖ ὅρο γιά τή λύση τοῦ συνταγματικοῦ ζητήματος. Καί μόνο σέ τέτια βάση θέτω ἐγώ συνταγματικό ζήτημα».

Νομίζω ὅτι τά σημεῖα αὐτά ἀπό τό λόγο τοῦ Σέμιτς δέ χρειάζονται νά σχολιαστοῦν παραπέρα. Εἶναι ξεκάθαρο ὅτι ὅποιος ἐξετάζει τό ἐθνικό ζήτημα σάν συστατικό μέρος τοῦ γενικοῦ ζητήματος τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, δέ μπορεῖ νά τό ἀναγάγει σέ ζήτημα συνταγματικό. Καί ἀντίστροφα: μόνο ὅποιος ἀποσπᾶ τό ἐθνικό ζήτημα ἀπό τό γενικό ζήτημα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, μόνο αὐτός μπορεῖ νά τό ἀναγάγει σέ συνταγματικό ζήτημα.

Στό λόγο τοῦ Σέμιτς τονίζεται ὅτι τό δικαίωμα τῆς ἐθνικῆς αὐτοδιάθεσης δέ μπορεῖ νά καταχτηθεῖ χωρίς ἐπαναστατική πάλη. Ὁ Σέμιτς λέει: «Ἐννοεῖται ὅτι τέτια δικαιώματα μποροῦν νά καταχτηθοῦν μόνο μέ ἐπαναστατική πάλη. Δέ μποροῦν νά καταχτηθοῦν μέ τόν κοινοβουλευτικό δρόμο, ἀλλά μποροῦν νά προέλθουν μόνο ἀπό μαζικές ἐπαναστατικές ἐνέργειες». Τί θά πεῖ ὅμως «ἐπαναστατική πάλη» καί «ἐπαναστατικές ἐνέργειες»; Μποροῦμε ἄραγε νά ταυτίζουμε τήν «ἐπαναστατική πάλη» καί τίς «ἐπαναστατικές ἐνέργειες» μέ τήν ἀνατροπή τῆς κυρίαρχης τάξης, μέ τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας, μέ τή νίκη τῆς ἐπανάστασης, σάν ὅρο γιά τή λύση τοῦ

ἐθνικοῦ ζητήματος; Φυσικά δέ μποροῦμε. Ἄλλο πράγμα εἶναι νά μιλᾶς γιά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης σάν βασικό ὅρο γιά τή λύση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος καί ἐντελῶς ἄλλο πράγμα εἶναι νά βάζεις σάν ὅρο γιά τή λύση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος τίς «ἐπαναστατικές ἐνέργειες» καί τήν «ἐπαναστατική πάλη». Εἶναι ἀπαραίτητο νά σημειώσουμε ὅτι ὁ δρόμος τῶν μεταρρυθμίσεων, ὁ συνταγματικός δρόμος, δέν ἀποκλείει καθόλου τίς «ἐπαναστατικές ἐνέργειες» καί τήν «ἐπαναστατική πάλη». Γιά νά καθοριστεῖ ἄν τό ἕνα ἤ τό ἄλλο κόμμα ἔχει ἐπαναστατικό ἤ ρεφορμιστικό χαρακτήρα, πρέπει νά θεωρήσουμε ἀποφασιστικό κριτήριο ὄχι τίς «ἐπαναστατικές ἐνέργειες» αὐτές καθ' ἑαυτές, ἀλλά τούς πολιτικούς σκοπούς καί τά καθήκοντα πού ἐν ὀνόματί τους τό κόμμα ἐπιχειρεῖ καί χρησιμοποιεῖ αὐτές τίς ἐνέργειες. Ὅπως εἶναι γνωστό, ὕστερα ἀπό τή διάλυση τῆς πρώτης Δούμας τό 1906 οἱ ρῶσοι μενσεβίκοι πρότειναν νά ὀργανωθεῖ «γενική ἀπεργία», καί μάλιστα «ἔνοπλη ἐξέγερση». Αὐτό ὅμως δέν τούς ἐμπόδισε καθόλου νά παραμένουν μενσεβίκοι. Γιά ποιό σκοπό ἄλλωστε τά πρότειναν τότε ὅλα αὐτά; Βέβαια, ὄχι γιά τή συντριβή τοῦ τσαρισμοῦ καί τήν ὀργάνωση τῆς πλέριας νίκης τῆς ἐπανάστασης, ἀλλά γιά νά «ἐξασκηθεῖ πίεση» στήν τσαρική κυβέρνηση μέ σκοπό νά καταχτηθεῖ μιά μεταρρύθμιση, μέ σκοπό νά πλατύνει τό «σύνταγμα», μέ σκοπό νά συγκληθεῖ μιά «βελτιωμένη» Δούμα. Οἱ «ἐπαναστατικές ἐνέργειες» γ ι ά τή μεταρρύθμιση τῆς παλιᾶς τάξης πραγμάτων μ έ ταυτόχρονη διατήρηση τῆς ἐξουσίας στά χέρια τῆς κυρίαρχης τάξης εἶναι ἕνα πράγμα—εἶναι ὁ συνταγματικός δρόμος. Καί οἱ «ἐπαναστατικές ἐνέργειες» γιά τό σπάσιμο τῆς παλιᾶς τάξης πραγμάτων, γιά τήν ἀνατροπή τῆς κυρίαρχης τάξης, εἶναι ἄλλο πράγμα—εἶναι ὁ ἐπανα-

στατικός δρόμος, εἶναι ὁ δρόμος τῆς ὁλοκληρωτικῆς νίκης τῆς ἐπανάστασης. Ἐδῶ ὑπάρχει ριζική διαφορά.

Νά γιατί νομίζω πώς ὅταν ὁ Σέμιτς ἀναφέρεται στήν «ἐπαναστατική πάλη», ἐνῶ ταυτόχρονα ἀνάγει τό ἐθνικό ζήτημα σέ συνταγματικό ζήτημα, δέν ἀναιρεῖ ἀλλ' ἁπλῶς ἐπιβεβαιώνει τή δήλωσή μου ὅτι ὁ Σέμιτς «δέν ξεκαθάρι-σε πέρα γιά πέρα μέσα του τή βασική οὐσία τῆς τοποθέ-τησης τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος ἀπό τούς μπολσεβίκους», ἐπειδή δέν κατάλαβε ὅτι τό ἐθνικό ζήτημα δέν πρέπει νά τό ἐξετάζουμε ἀπομονωμένο, ἀλλά σέ ἀδιάρηχτη σύνδεση μέ τό ζήτημα τῆς νίκης τῆς ἐπανάστασης, σάν μέρος τοῦ γενικοῦ ζητήματος τῆς ἐπανάστασης.

Ἐπιμένοντας σ' αὐτό, δέ σκοπεύω καθόλου νά πῶ ὅτι διατύπωσα κάτι τό καινούργιο γιά τό λάθος τοῦ Σέμιτς πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα. Κάθε ἄλλο. Γιά τό λάθος αὐτό τοῦ Σέμιτς ἔχει κιόλας μιλήσει ὁ σ. Μανουήλσκι στό 5ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς[41] δηλώνοντας ὅτι:

«Στή μπροσούρα του „Τό ἐθνικό ζήτημα στό φῶς τοῦ μαρ-ξισμοῦ" καί σέ μιά σειρά ἄρθρα πού δημοσιεύτηκαν στό ὄργανο τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γιουγκοσλαβίας „Ράντνικ" ὁ Σέμιτς ρίχνει σάν πραχτικό σύνθημα γιά τό κομμουνιστικό κόμμα τήν πάλη γιά τήν ἀναθεώρηση τοῦ συντάγματος, δηλαδή στήν οὐσία περιορίζει ὅλο τό ζήτημα τῆς αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν ἀποκλειστικά στό συνταγματικό πεδίο» (βλ. τά στενογραφημένα Πραχτικά τοῦ 5ου Συνεδρίου, σελ. 596-597).

Γιά τό ἴδιο λάθος μίλησε καί ὁ Ζηνόβιεφ στή γιου-γκοσλάβικη ἐπιτροπή δηλώνοντας ὅτι:

«Ἀπό τήν προοπτική τοῦ Σέμιτς, ὅπως βλέπετε, λείπει μιά μικρή λεπτομέρεια—ἡ ἐπανάσταση», λείπει ἡ ἰδέα ὅτι τό ἐθνικό ζήτημα εἶναι πρόβλημα «ἐπαναστατικό καί ὄχι συνταγματικό» (βλ. «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 83).

Δέ μπορεῖ νά εἶναι τυχαῖες καί χωρίς βάση ὅλες αὐτές οἱ παρατηρήσεις τῶν ἐκπροσώπων τοῦ ΚΚΡ (Μπ.)

στήν Κομμουνιστική Διεθνῆ γιά τό λάθος τοῦ Σέμιτς. Δέν ὑπάρχει καπνός χωρίς φωτιά.

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα μέ τό πρῶτο, τό βασικό λάθος τοῦ Σέμιτς.

Τά ὑπόλοιπα λάθη του ἀπορέουν ἄμεσα ἀπ' αὐτό τό βασικό λάθος.

Σχετικά μέ τό δεύτερο ζήτημα, ὑποστήριξα στήν ὁμιλία μου (βλ. «Μπολσεβίκ», τεῦχος 7) ὅτι ὁ Σέμιτς «δέ θέλει νά ἐξετάσει τό ἐθνικό ζήτημα σάν ζήτημα οὐσιαστικά τῶν ἀγροτῶν»*.

Εἶναι σωστό αὐτό;

Διαβάστε τό παρακάτω σημεῖο ἀπό τό λόγο τοῦ Σέμιτς στή γιουγκοσλάβικη ἐπιτροπή καί κρίνετε μόνοι σας:

«Ποῦ βρίσκεται—ρωτάει ὁ Σέμιτς—τό κοινωνικό νόημα τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος στή Γιουγκοσλαβία;». Καί ἀπαντᾶ ἀμέσως: «Τό κοινωνικό αὐτό περιεχόμενο συνίσταται στό συναγωνισμό ἀνάμεσα στό σερβικό κεφάλαιο, ἀπό τή μιά μεριά, καί στό κροάτικο καί τό σλοβένικο, ἀπό τήν ἄλλη» (βλ. τό λόγο τοῦ Σέμιτς στή γιουγκοσλάβικη ἐπιτροπή).

Φυσικά δέ μπορεῖ νά ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ συναγωνισμός τῆς σλοβένικης καί τῆς κροάτικης ἀστικῆς τάξης μέ τή σερβική ἀστική τάξη δέ μπορεῖ νά μήν παίζει ἐδῶ κάποιο ρόλο. Δέν ὑπάρχει ὅμως ἐξίσου ἀμφιβολία ὅτι ἕνας ἄνθρωπος πού ἀντιλαμβάνεται τό κοινωνικό νόημα τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος σάν συναγωνισμό ἀνάμεσα στίς ἀστικές τάξεις τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων, δέ μπορεῖ νά ἐξετάζει τό ἐθνικό ζήτημα σάν ζήτημα οὐσιαστικά τῶν ἀγροτῶν. Ποῦ βρίσκεται ἡ οὐσία τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος σήμερα πού τό ἐθνικό ζήτημα μετατράπηκε ἀπό ζήτημα τοπικό καί ἐσωκρατικό σέ ζήτημα παγκόσμιο, σέ ζήτημα πάλης τῶν ἀποικιῶν καί τῶν ἐξαρτημένων ἐθνοτήτων ἐνάν-

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 77. Σύντ.

τια στόν ἰμπεριαλισμό; Ἡ οὐσία τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος βρίσκεται σήμερα στήν πάλη τῶν λαϊκῶν μαζῶν τῶν ἀποικιῶν καί τῶν ἐξαρτημένων ἐθνοτήτων ἐνάντια στή χρηματιστική ἐκμετάλλευση, ἐνάντια στήν πολιτική ὑποδούλωση καί τήν ἐξαφάνιση τοῦ πολιτιστικοῦ προσώπου αὐτῶν τῶν ἀποικιῶν καί αὐτῶν τῶν ἐθνοτήτων ἀπό τήν ἰμπεριαλιστική ἀστική τάξη τῆς κυρίαρχης ἐθνότητας. Τί σημασία μπορεῖ νάχει σέ μιά τέτια τοποθέτηση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος ὁ συναγωνισμός ἀνάμεσα στίς ἀστικές τάξεις τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων; Ὁπωσδήποτε δέ μπορεῖ νά ἔχει ἀποφασιστική σημασία, καί σέ ὁρισμένες περιπτώσεις οὔτε κάν σοβαρή. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἐδῶ δέν πρόκειται κυρίως γιά τό γεγονός ὅτι στό συναγωνισμό ἡ ἀστική τάξη μιᾶς ἐθνότητας νικάει ἤ μπορεῖ νά νικήσει τήν ἀστική τάξη μιᾶς ἄλλης ἐθνότητας, ἀλλά γιά τό γεγονός ὅτι ἡ ἰμπεριαλιστική ὁμάδα τῆς κυρίαρχης ἐθνότητας ἐκμεταλλεύεται καί καταπιέζει τίς βασικές μάζες καί πρίν ἀπ' ὅλα τίς ἀγροτικές μάζες τῶν ἀποικιῶν καί τῶν ἐξαρτημένων ἐθνοτήτων, καί ὅτι μέ τήν καταπίεση καί τήν ἐκμετάλλευσή τους τίς τραβᾶ ἔτσι στήν πάλη ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό καί τίς κάνει συμμάχους τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Δέ μποροῦμε νά ἐξετάζουμε τό ἐθνικό ζήτημα σάν ζήτημα οὐσιαστικά τῶν ἀγροτῶν, ὅταν τό κοινωνικό νόημα τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος τό ἀνάγουμε σέ συναγωνισμό ἀνάμεσα στίς ἀστικές τάξεις τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων. Καί ἀντίστροφα: Δέ μποροῦμε νά διαβλέπουμε τό κοινωνικό νόημα τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος στό συναγωνισμό ἀνάμεσα στίς ἀστικές τάξεις τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων, ὅταν ἐξετάζουμε τό ἐθνικό ζήτημα σάν ζήτημα οὐσιαστικά τῶν ἀγροτῶν. Εἶναι τελείως ἀδύνατο νά βάλουμε τό σημεῖο τῆς ἰσότητας ἀνάμεσα σ' αὐτές τίς δυό διατυπώσεις.

Ὁ Σέμιτς ἀναφέρεται σ' ἕνα σημεῖο τῆς μπροσούρας

τοῦ Στάλιν «Ὁ μαρξισμός καί τό ἐθνικό ζήτημα» πού γράφτηκε στά τέλη τοῦ 1912. Τό σημεῖο αὐτό λέει ὅτι «ὁ ἐθνικός ἀγώνας μέσα στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ πού *ἀνεβαίνει* εἶναι ἀγώνας τῶν ἀστικῶν τάξεων ἀνάμεσά τους». Μ' αὐτό, ὅπως φαίνεται, προσπαθεῖ νά ἀφήσει νά ὑπονοηθεῖ ὅτι εἶναι σωστή ἡ διατύπωσή του γιά τόν ὁρισμό τοῦ κοινωνικοῦ νοήματος τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος στίς σημερινές ἱστορικές συνθῆκες. Ἡ μπροσούρα ὅμως τοῦ Στάλιν γράφτηκε πρίν ἀπό τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο, ὅταν τό ἐθνικό ζήτημα δέν ἀποτελοῦσε ἀκόμα στήν ἀντίληψη τῶν μαρξιστῶν ζήτημα παγκόσμιας σημασίας, ὅταν τό βασικό αἴτημα τῶν μαρξιστῶν γιά τό δικαίωμα τῆς αὐτοδιάθεσης δέν τόβλεπαν σάν μέρος τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης ἀλλά σάν μέρος τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης. Θά ἦταν γελοῖο νά μή δοῦμε ὅτι ἀπό τότε ἡ διεθνής κατάσταση ἄλλαξε ριζικά, ὅτι ὁ πόλεμος, ἀπό τή μιά μεριά, καί ἡ Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση στή Ρωσία, ἀπό τήν ἄλλη, μετάτρεψαν τό ἐθνικό ζήτημα ἀπό μέρος τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης σέ μέρος τῆς προλεταριακῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Ὁ Λένιν ἀκόμα ἀπό τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1916 στό ἄρθρο του πάνω στά «Συμπεράσματα τῆς συζήτησης γιά τήν αὐτοδιάθεση»[12] ἔλεγε ὅτι τό βασικό σημεῖο τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος, τό σημεῖο τοῦ δικαιώματος γιά αὐτοδιάθεση, ἔπαψε νά ἀποτελεῖ μέρος τοῦ γενικοῦ δημοκρατικοῦ κινήματος, ὅτι μετατράπηκε κιόλας σέ συστατικό μέρος τῆς γενικῆς-προλεταριακῆς, σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Καί δέ μιλῶ πιά γιά τά κατοπινότερα ἔργα πάνω στό ἐθνικό ζήτημα καί τοῦ Λένιν καί τῶν ἄλλων ἐκπροσώπων τοῦ ρωσικοῦ κομμουνισμοῦ. Τί σημασία μπορεῖ νάχει ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτά ἡ παραπομπή πού κάνει ὁ Σέμιτς στό γνωστό σημεῖο τῆς μπροσούρας τοῦ Στάλιν, πού γράφτηκε στήν περίοδο τῆς *ἀστικο*-δη-

μοκρατικῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία, σήμερα πού λόγω τῆς νέας ἱστορικῆς κατάστασης μπήκαμε σέ μιά νέα ἐποχή, στήν ἐποχή τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης; Μπορεῖ νά σημαίνει μόνο ἕνα πράγμα, ὅτι ὁ Σέμιτς ἀναφέρει περικοπές ἐκτός τόπου καί χρόνου, ἄσχετα ἀπό τή ζωντανή ἱστορική κατάσταση, παραβιάζοντας ἔτσι τίς πιό στοιχειώδικες ἀπαιτήσεις τῆς διαλεχτικῆς καί μή παίρνοντας ὑπόψη του τό γεγονός ὅτι κάτι πού εἶναι σωστό σέ μιά ἱστορική κατάσταση μπορεῖ ν' ἀποδειχτεῖ λαθεμένο σέ ἄλλη ἱστορική κατάσταση. Ἔχω πεῖ κιόλας στήν ὁμιλία μου στή γιουγκοσλάβικη ἐπιτροπή ὅτι στήν τοποθέτηση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος ἀπό τούς ρώσους μπολσεβίκους πρέπει νά ξεχωρίζουμε δυό στάδια: τό προοχτωβριανό στάδιο, τότε πού ἐπρόκειτο γιά ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση καί τό ἐθνικό ζήτημα ἐξεταζόταν σάν μέρος τοῦ γενικοῦ δημοκρατικοῦ κινήματος, καί τό ὀχτωβριανό στάδιο, τότε πού ἐπρόκειτο πιά γιά προλεταριακή ἐπανάσταση καί τό ἐθνικό ζήτημα μετατράπηκε σέ συστατικό μέρος τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Εἶναι ζήτημα ἄν χρειάζεται ν' ἀποδείξουμε ὅτι ἡ διάκριση αὐτή ἔχει ἀποφασιστική σημασία. Φοβοῦμαι ὅτι στήν τοποθέτηση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος ὁ Σέμιτς δέν ξεκαθάρισε ἀκόμα μέσα του τό νόημα καί τή σημασία αὐτῆς τῆς διάκρισης ἀνάμεσα στά δυό στάδια.

Νά γιατί νομίζω ὅτι στήν προσπάθεια τοῦ Σέμιτς νά δεῖ τό ἐθνικό κίνημα οὐσιαστικά ὄχι σάν ζήτημα τῶν ἀγροτῶν ἀλλά σάν ζήτημα συναγωνισμοῦ τῆς ἀστικῆς τάξης τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων «κρύβεται ἡ ὑποτίμηση τῆς ἐσωτερικῆς δύναμης τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος καί ἡ μή κατανόηση τοῦ βαθιά λαϊκοῦ, βαθιά ἐπαναστατικοῦ χαρακτήρα τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος» (βλ. «Μπολσεβίκ», τεῦχος 7)*.

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 78. Σ ύ ν τ.

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα μέ τό δεύτερο λάθος τοῦ Σέμιτς.

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι τό ἴδιο πράγμα λέει γι' αὐτό τό λάθος τοῦ Σέμιτς ὁ Ζηνόβιεφ στό λόγο του στή γιουγκοσλάβικη ἐπιτροπή μέ τά λόγια:

«Δέν εἶναι σωστός ὁ ἰσχυρισμός τοῦ Σέμιτς ὅτι στή Γιουγκοσλαβία τό ἀγροτικό κίνημα ἔχει τάχα ἐπικεφαλῆς του τήν ἀστική τάξη καί γι' αὐτό δέν εἶναι ἐπαναστατικό» (βλ. «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 83).

Εἶναι τυχαία αὐτή ἡ σύμπτωση; Φυσικά, ὄχι.

Ἀκόμα μιά φορά: Δέν ὑπάρχει καπνός χωρίς φωτιά.

Τέλος, σχετικά μέ τό τρίτο ζήτημα ὑποστήριξα ὅτι ὁ Σέμιτς κάνει «τήν ἀπόπειρα νά πραγματευτεῖ τό ἐθνικό ζήτημα στή Γιουγκοσλαβία ἔξω ἀπό τή σύνδεσή του μέ τή διεθνῆ κατάσταση καί τίς πιθανές προοπτικές στήν Εὐρώπη»*.

Εἶναι σωστό αὐτό;

Ναί, εἶναι σωστό, ἐπειδή ὁ Σέμιτς στό λόγο του δέν ἔκανε καί τόν παραμικρότερο ὑπαινιγμό γιά τό γεγονός ὅτι ἡ διεθνής κατάσταση στίς σημερινές συνθῆκες, ἰδιαίτερα σέ σχέση μέ τή Γιουγκοσλαβία, ἀποτελεῖ σπουδαιότατο παράγοντα γιά τή λύση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος. Τό γεγονός ὅτι τό ἴδιο τό γιουγκοσλάβικο κράτος σχηματίστηκε σάν ἀποτέλεσμα τῆς σύγκρουσης τῶν δυό βασικῶν ἰμπεριαλιστικῶν συνασπισμῶν, ὅτι ἡ Γιουγκοσλαβία δέ μπορεῖ νά ξεφύγει ἀπό τό μεγάλο παιχνίδι τῶν δυνάμεων, πού παίζεται σήμερα στά γύρω ἰμπεριαλιστικά κράτη—ὅλα αὐτά ἔμειναν ἔξω ἀπό τό ὀπτικό πεδίο τοῦ Σέμιτς. Ἡ διαβεβαίωση τοῦ Σέμιτς ὅτι καταλαβαίνει πέρα γιά πέρα ὁρισμένες ἀλλαγές στή διεθνῆ κατάσταση, πού χάρη σ' αὐτές τό ζήτημα τῆς αὐτοδιάθεσης μπορεῖ νά γίνει ζήτημα ἐπί-

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 78. Σ ύ ν τ.

καιρο καί πραχτικό—ή διαβεβαίωση αὐτή πρέπει τώρα, στή σημερινή διεθνῆ κατάσταση, νά θεωρηθεῖ πιά ἀνεπαρκής. Ἡ ὑπόθεση τώρα δέν εἶναι καθόλου νά παραδεχτοῦμε ὅτι τό ζήτημα τοῦ δικαιώματος τῶν ἐθνῶν γιά αὐτοδιάθεση μπορεῖ νά γίνει ἐπίκαιρο ὕστερα ἀπό ὁρισμένες ἀλλαγές στή διεθνῆ κατάσταση σ' ἕνα πιθανό καί μακρινό μέλλον—τήν προοπτική αὐτή θά μποροῦσαν νά τήν παραδεχτοῦν σήμερα, σέ περίπτωση ἀνάγκης, ἀκόμα καί οἱ ἀστοί δημοκράτες. Τό ζήτημα τώρα δέν εἶναι αὐτό, ἀλλά εἶναι νά μήν κάνουμε τά σημερινά σύνορα τοῦ γιουγκοσλάβικου κράτους, πού διαμορφώθηκαν σάν ἀποτέλεσμα πολέμων καί βίας, ἀφετηρία καί νόμιμη βάση γιά τή λύση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος. Ἕνα ἀπό τά δυό: ἤ τό ζήτημα τῆς ἐθνικῆς αὐτοδιάθεσης, δηλαδή τῆς ριζικῆς ἀλλαγῆς τῶν συνόρων τῆς Γιουγκοσλαβίας, ἀποτελεῖ παράρτημα τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος, παράρτημα πού διαγράφεται ἀμυδρά σ' ἕνα μακρινό μέλλον, ἤ ἀποτελεῖ τή βάση τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος. Πάντως εἶναι φανερό ὅτι τό σημεῖο γιά τό δικαίωμα τῆς αὐτοδιάθεσης δέ μπορεῖ νά εἶναι ταυτόχρονα καί παράρτημα καί βάση τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γιουγκοσλαβίας. Φοβοῦμαι ὅτι ὁ Σέμιτς ἐξακολουθεῖ ἀκόμα νά ἐξετάζει τό δικαίωμα τῆς αὐτοδιάθεσης σάν ἕνα προοπτικό παράρτημα στό ἐθνικό πρόγραμμα.

Νά γιατί ἔχω τή γνώμη ὅτι ὁ Σέμιτς ἀποσπᾶ τό ἐθνικό ζήτημα ἀπό τό ζήτημα τῆς γενικῆς διεθνοῦς κατάστασης καί γι' αὐτό τό λόγο τό ζήτημα τῆς αὐτοδιάθεσης, δηλαδή τῆς ἀλλαγῆς τῶν συνόρων τῆς Γιουγκοσλαβίας, οὐσιαστικά δέν ἀποτελεῖ γι' αὐτόν ζήτημα ἐπίκαιρο ἀλλά ἀκαδημαϊκό.

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα μέ τό τρίτο λάθος τοῦ Σέμιτς. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι τό ἴδιο λέει γιά τό λάθος

αὐτό τοῦ Σέμιτς καί ὁ σ. Μανουήλσκι στήν εἰσήγησή του στό 5ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς:

«Βασική προϋπόθεση στήν ὅλη τοποθέτηση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος ἀπό τό Σέμιτς εἶναι ἡ σκέψη ὅτι τό προλεταριάτο πρέπει νά πάρει τό ἀστικό κράτος μέ τά σύνορα πού δημιουργήθηκαν σ' αὐτό ὕστερα ἀπό μιά σειρά πολέμους καί βία»* (βλ. στενογραφημένα Πρακτικά τοῦ 5ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, σελ. 597).

Μποροῦμε ἄραγε νά θεωρήσουμε τυχαία αὐτή τή σύμπτωση; Καί βέβαια δέ μποροῦμε!

Ἀκόμα μιά φορά: δέν ὑπάρχει καπνός χωρίς φωτιά.

Περιοδικό «Μπολσεβίκ», ἀρ. 11-12,
30 τοῦ Ἰούνη 1925
Ὑπογραφή: Ι. Στάλιν

* Ἡ ὑπογράμμιση εἶναι δική μου—Ι. Στ.

ΓΙΑ ΤΟ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ

Συνέντευξη μέ τόν κύριο Φοῦσε, ἀνταποκριτή τῆς γιαπωνέζικης ἐφημερίδας «Νίτσι-Νίτσι»

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ κ. ΦΟΥΣΕ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Ι. Β. ΣΤΑΛΙΝ

1η ἐ ρ ώ τ η σ η. Ὁ γιαπωνέζικος λαός, πού εἶναι ὁ πιό προχωρημένος ἀπό τούς λαούς τῆς Ἀνατολῆς, ἐνδιαφέρεται περισσότερο ἀπ' ὅλους γιά τίς ἐπιτυχίες τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς. Θά γινόταν πρόθυμα σύμμαχος τῆς ΕΣΣΔ στό μεγάλο αὐτό ἔργο—στό ἔργο τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν ὑποδουλωμένων λαῶν τῆς Ἀνατολῆς ἀπό τό ζυγό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ τῶν δυτικῶν Δυνάμεων. Ἡ Ἰαπωνία ὅμως, πού εἶναι ταυτόχρονα καί καπιταλιστικό κράτος, ἀναγκάζεται μερικές φορές νά πάει ἐνάντια σ' αὐτό τό κίνημα μπαίνοντας στίς γραμμές τοῦ κοινοῦ μετώπου μέ τίς δυτικές Δυνάμεις. (Παράδειγμα: ἡ ἀγγλο-ιαπωνική συμμαχία, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἡ Ἰαπωνία ὑποχρεώθηκε νά βοηθήσει τήν Ἀγγλία στόν ἀγώνα της ἐνάντια σ' αὐτούς πού ἐξεγέρθηκαν στίς Ἰνδίες καί ἡ κοινή δράση τῆς Ἰαπωνίας μέ τήν Ἀγγλία, τήν Ἀμερική καί τή Γαλλία ἐνάντια στούς κινέζους ἐργάτες στά τελευταία γεγονότα τῆς Σαγκάης). Ποιά θά μποροῦσε νά εἶναι κατά τή γνώμη Σας ἡ

διέξοδος ἀπό τή δύσκολη αὐτή κατάσταση πού δημιουργεῖ ἡ ἀντίφαση ἀνάμεσα στούς ἐθνικούς πόθους τοῦ γιαπωνέζικου λαοῦ, ἀπό τή μιά μεριά, καί στό κρατικό καί κοινωνικό καθεστώς τοῦ γιαπωνέζικου κράτους, ἀπό τήν ἄλλη;

Ἀ π ά ν τ η σ η. Εἶναι σωστό ὅτι ὁ γιαπωνέζικος λαός εἶναι ὁ πιό προχωρημένος ἀπό τούς λαούς τῆς Ἀνατολῆς καί ὅτι ἐνδιαφέρεται γιά τίς ἐπιτυχίες τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος τῶν καταπιεζομένων λαῶν. Ἡ συμμαχία τοῦ γιαπωνέζικου λαοῦ μέ τούς λαούς τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης θά ἦταν ἕνα ἀποφασιστικό βῆμα στό ἔργο τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς. Μιά τέτια συμμαχία θά σήμαινε τήν ἀρχή τοῦ τέλους τῶν μεγάλων ἀποικιακῶν αὐτοκρατοριῶν, τήν ἀρχή τοῦ τέλους τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ. Ἡ συμμαχία αὐτή θά ἦταν ἀκατανίκητη.

Εἶναι ὅμως ἐπίσης σωστό ὅτι τό κρατικό καί κοινωνικό καθεστώς τῆς Ἰαπωνίας σπρώχνει τό γιαπωνέζικο λαό στό δρόμο τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί τόν κάνει ὄργανο ὄχι τῆς ἀπελευθέρωσης, ἀλλά τῆς ὑποδούλωσης τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Ρωτᾶτε: Ποῦ βρίσκεται ἡ διέξοδος ἀπ' αὐτή τήν ἀντίφαση ἀνάμεσα στά συμφέροντα τοῦ γιαπωνέζικου λαοῦ, ἀπό τή μιά μεριά, καί στό κρατικό καί κοινωνικό καθεστώς τῆς Ἰαπωνίας, ἀπό τήν ἄλλη;

Ἡ διέξοδος εἶναι μιά: νά ἀλλάξει τό κρατικό καί κοινωνικό καθεστώς τῆς Ἰαπωνίας κατ' εἰκόνα καί ὁμοίωση τῶν θεμελιακῶν συμφερόντων τοῦ γιαπωνέζικου λαοῦ.

Ἡ Ρωσία ἦταν κάποτε ὁ μπαμπούλας τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς, ὁ χωροφύλακας κάθε ἐπαναστατικοῦ κινήματος. Πῶς ἐξηγεῖται τό γεγονός ὅτι ἀπό χωροφύλακας τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος μετατράπηκε σέ φίλο καί συ-

μαιοφόρο αὐτοῦ τοῦ κινήματος; Μόνο μέ τό ὅτι ἄλλαξε τό κρατικό καί κοινωνικό καθεστώς τῆς Ρωσίας.

2η ἐρώτηση. Οἱ ἀνατολικοί λαοί πού κατοικοῦν τά ἐδάφη τῆς ΕΣΣΔ ἔχουν μείνει πολλούς αἰῶνες πίσω ἐξαιτίας τοῦ δεσποτικοῦ καθεστῶτος τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης, καί μόνο ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση ἀπόχτησαν τό δικαίωμα αὐτοτελοῦς ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας, τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, τοῦ πολιτισμοῦ κλπ.

Πόσα περίπου χρόνια θά χρειαστοῦν, κατά τή γνώμη Σας, αὐτοί οἱ ἀνατολικοί λαοί τῆς ΕΣΣΔ γιά νά φτάσουν στό ἴδιο ἐπίπεδο πολιτισμοῦ μέ τούς ἄλλους λαούς τῆς ΕΣΣΔ;

Ἀπάντηση. Ρωτᾶτε: Πόσα περίπου χρόνια θά χρειαστοῦν οἱ ἀνατολικοί λαοί τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης γιά νά φτάσουν στό ἴδιο ἐπίπεδο πολιτισμοῦ μέ τούς ἄλλους λαούς τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης;

Εἶναι δύσκολο νά τό πεῖ κανείς. Οἱ ρυθμοί τῆς πολιτιστικῆς ἀνάπτυξης αὐτῶν τῶν λαῶν ἐξαρτιόνται ἀπό πολλούς ἐσωτερικούς καί ἐξωτερικούς ὅρους. Γενικά πρέπει νά πῶ ὅτι οἱ προγνώσεις σχετικά μέ τούς ρυθμούς ἀνάπτυξης δέ διακρίνονταν ποτέ γιά τήν ἀκρίβειά τους, ἰδιαίτερα ὅταν πρόκειται γιά χρόνια. Ἡ βασική διευκόλυνση τῆς πολιτιστικῆς ἀνάπτυξης αὐτῶν τῶν χωρῶν εἶναι ὅτι τά κύρια ἐμπόδια στήν ἀνάπτυξή τους, ὅπως ὁ τσαρισμός, ὁ ρωσικός ἰμπεριαλισμός καί τό καθεστώς τῆς ἐκμετάλλευσης τῶν ἀκρινῶν περιοχῶν ἀπό τό κέντρο, ἔχουν φύγει πιά ἀπό τή μέση. Τό περιστατικό αὐτό δίνει τεράστια ὤθηση στήν πολιτιστική ἀνάπτυξη τῶν ἀνατολικῶν λαῶν τῆς Σοβιετικῆς. Ἕνωσης. Ὅμως κατά πόσο ἡ βασική αὐτή διευκόλυνση θά ἀξιοποιηθεῖ στό ἀκέραιο, αὐτό πιά ἐξαρτιέται ἀπό τούς ἴδιους τούς ἀνατολικούς λαούς καί πρίν

ἀπ' ὅλα ἀπό τό στάδιο τῆς πολιτιστικῆς ἀνάπτυξης, στό ὁποῖο τούς βρῆκε ἡ σοβιετική ἐπανάσταση.

Πάντως μποροῦμε νά ποῦμε ἀδίσταχτα ἕνα πράγμα: μέσα στίς σημερινές συνθῆκες ἀνάπτυξης οἱ ἀνατολικοί λαοί τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης ἔχουν πολύ περισσότερες πιθανότητες νά ἀναπτύξουν γοργά καί ὁλόπλευρα τόν ἐθνικό τους πολιτισμό ἀπ' ὅ,τι θά μποροῦσαν νά ἔχουν στό καθεστώς ἀκόμα καί τοῦ πιό «ἐλεύθερου» καί τοῦ πιό «πολιτισμένου» καπιταλισμοῦ.

3η ἐρώτηση. Λέτε ὅτι ἡ συμμαχία τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος τῶν ὑποδουλωμένων λαῶν τῆς Ἀνατολῆς μέ τό προλεταριακό κίνημα τῶν προχωρημένων χωρῶν τῆς Δύσης θά ἐξασφαλίσει τή νίκη τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης. Ἐμεῖς ὅμως, ὁ γιαπωνέζικος λαός, ἔχουμε τό σύνθημα: «Ἡ Ἀσία γιά τούς ἀσιάτες». Μήπως βρίσκετε κοινά σημεῖα ἀνάμεσα στή δική μας τάση καί στή δική σας ἐπαναστατική ταχτική ἀπέναντι στίς ἀποικιακές χῶρες τῆς Ἀνατολῆς;

Ἀπάντηση. Ρωτᾶτε: Δέν ὑπάρχουν ἄραγε κοινά σημεῖα ἀνάμεσα στό σύνθημα: «Ἡ Ἀσία γιά τούς ἀσιάτες» καί στήν ἐπαναστατική ταχτική τῶν μπολσεβίκων ἀπέναντι στίς ἀποικιακές χῶρες τῆς Ἀνατολῆς;

Στό βαθμό πού τό σύνθημα «Ἡ Ἀσία γιά τούς ἀσιάτες» σημαίνει κάλεσμα γιά ἐπαναστατικό πόλεμο ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό τῆς Δύσης, στό βαθμό αὐτό—καί μόνο σ' αὐτό τό βαθμό—ὑπάρχουν ἐδῶ ἀναμφισβήτητα κοινά σημεῖα.

Τό σύνθημα ὅμως «Ἡ Ἀσία γιά τούς ἀσιάτες» δέν πιάνει μόνο αὐτή τήν πλευρά τοῦ ζητήματος. Τό σύνθημα αὐτό περιέχει ἀκόμα δυό συστατικά στοιχεῖα πού δέ συμβιβάζονται καθόλου μέ τήν ταχτική τῶν μπολσεβίκων. Πρῶτο, παρακάμπτει τό ζήτημα τοῦ ἀνατολικοῦ ἰμπερια-

λισμοῦ, σά νά θεωρεῖ ὅτι ὁ ἀνατολικός ἰμπεριαλισμός εἶναι καλύτερος ἀπό τό δυτικό καί ὅτι μπορεῖ καί νά μή διεξάγεται πάλη ἐνάντια στόν ἀνατολικό ἰμπεριαλισμό. Δεύτερο, τό σύνθημα αὐτό μπολιάζει τούς ἐργάτες τῆς Ἀσίας μ' ἕνα αἴσθημα δυσπιστίας πρός τούς ἐργάτες τῆς Εὐρώπης, ἀποξενώνει τούς πρώτους ἀπό τούς δεύτερους, κόβει τό διεθνῆ δεσμό ἀνάμεσά τους καί ὑποσκάπτει ἔτσι τίς ἴδιες τίς βάσεις τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος.

Ἡ ἐπαναστατική ταχτική τῶν μπολσεβίκων δέ στρέφεται μόνο ἐνάντια στό δυτικό ἰμπεριαλισμό, μά καί ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό γενικά, μαζί καί στόν ἀνατολικό. Δέν ἀποβλέπει νά χαλαρώσει τούς διεθνεῖς δεσμούς τῶν ἐργατῶν τῆς Ἀσίας μέ τούς ἐργάτες τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικῆς, ἀλλά νά πλατύνει καί νά δυναμώσει αὐτούς τούς δεσμούς.

Γι' αὐτό, ἐκτός ἀπό τά κοινά σημεῖα, ὑπάρχουν ἐδῶ, ὅπως βλέπετε, καί σημεῖα ὅπου τό σύνθημα «Ἡ Ἀσία γιά τούς ἀσιάτες» καί ἡ μπολσεβίκικη ταχτική στήν Ἀνατολή ἔρχονται σέ ριζική διάσταση.

4η ἐρώτηση. Ἀπαντώντας στήν ἐρώτησή μου: «Ποῦ μπορεῖ ὁ κομμουνισμός νά ἔχει περισσότερες πιθανότητες ἐπιτυχίας, στή Δύση ἤ στήν Ἀνατολή», ὁ Βλαδίμηρος Ἰλίτς σέ μιά συζήτηση μαζί μου τό 1920 εἶχε πεῖ: «Ὁ πραγματικός κομμουνισμός μπορεῖ γιά τήν ὥρα νά ἔχει ἐπιτυχία μόνο στή Δύση, ἡ Δύση ὅμως ζεῖ σέ βάρος τῆς Ἀνατολῆς. Οἱ εὐρωπαϊκές κεφαλαιοκρατικές Δυνάμεις θησαυρίζουν κυρίως ἀπό τίς ἀνατολικές ἀποικίες, ταυτόχρονα ὅμως ἐξοπλίζουν καί ἐκπαιδεύουν τίς ἀποικίες τους πῶς νά μάχονται καί ἔτσι ἡ Δύση σκάβει μόνη τό λάκο της στήν Ἀνατολή». Δέν ἔχετε τή γνώμη ὅτι τά γεγονότα πού διαδραματίζονται ὅλο καί πιό συχνά στήν Κίνα, στίς Ἰνδίες, στήν Περσία, στήν Αἴγυπτο καί στίς ἄλλες ἀνατολικές χῶρες εἶναι τό προμήνυμα πώς πλησιάζει ὁ καιρός πού οἱ δυτικές Δυνάμεις θά ἀναγκαστοῦν νά ταφοῦν στό λάκο πού ἄνοιξαν μόνες τους στήν Ἀνατολή;

Ἀπάντηση. Ρωτᾶτε, ἄν ἔχω τή γνώμη ὅτι τό δυνάμωμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στήν Κίνα, στίς Ἰνδίες, στήν Περσία, στήν Αἴγυπτο καί στίς ἄλλες ἀνατολικές χῶρες εἶναι τό προμήνυμα ὅτι εἶναι κοντά ὁ καιρός πού οἱ δυτικές Δυνάμεις θά ταφοῦν στό λάκο πού ἄνοιξαν μόνες τους στήν Ἀνατολή;

Ναί, ἔχω αὐτή τή γνώμη. Οἱ ἀποικιακές χῶρες εἶναι τά βασικά μετόπισθεν τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Ἡ ἐπαναστατικοποίηση αὐτῶν τῶν μετόπισθεν δέ μπορεῖ παρά νά ὑποσκάψει τόν ἰμπεριαλισμό, ὄχι μόνο μέ τήν ἔννοια ὅτι ὁ ἰμπεριαλισμός θά μείνει χωρίς μετόπισθεν, ἀλλά καί μέ τήν ἔννοια ὅτι ἡ ἐπαναστατικοποίηση τῆς Ἀνατολῆς θά δώσει μιά ἀποφασιστική ὤθηση στήν ὄξυνση τῆς ἐπαναστατικῆς κρίσης στή Δύση. Ὅταν ὁ ἰμπεριαλισμός δεχτεῖ ἐπίθεση ἀπό δυό πλευρές—καί ἀπό τά μετόπισθεν καί κατά μέτωπο—θά ἀναγκαστεῖ νά παραδεχτεῖ ὅτι εἶναι καταδικασμένος νά χαθεῖ.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 150, 4 τοῦ Ἰούλη 1925.

ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟ σ. ΓΕΡΜΑΚΟΦΣΚΙ

Σύντροφε Γερμακόφσκι!

Σᾶς παρακαλῶ πολύ νά μέ συγχωρέσετε γιά τήν ἀργοπορημένη ἀπάντησή μου. Πέρασα δυό μῆνες σέ ἄδεια, γύρισα χθές στή Μόσχα καί μόλις σήμερα εἶχα τή δυνατότητα νά λάβω γνώση τοῦ σημειώματός Σας. Κατά τά ἄλλα, κάλλιο ἀργά παρά ποτέ.

Ἡ ἀρνητική ἀπάντηση τοῦ Ἔνγκελς στό ἐρώτημα: «Μπορεῖ ἡ ἐπανάσταση αὐτή νά γίνει σέ μιά ὁποιαδήποτε χώρα;» ἀντανακλᾶ πέρα γιά πέρα τήν ἐποχή τοῦ προμονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ, τήν προϊμπεριαλιστική ἐποχή, ὅταν δέν ὑπῆρχαν ἀκόμα οἱ ὅροι τῆς ἀνισόμετρης, ἁλματικῆς ἀνάπτυξης τῶν κεφαλαιοκρατικῶν χωρῶν, συνεπῶς, ὅταν δέν ὑπῆρχαν τά στοιχεῖα γιά τή νίκη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης σέ μιά μόνη χώρα (ἡ δυνατότητα γιά τή νίκη μιᾶς τέτιας ἐπανάστασης σέ μιά μόνη χώρα ἀπορέει, ὅπως εἶναι γνωστό, ἀπό τό νόμο τῆς ἀνισόμετρης ἀνάπτυξης τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν στήν ἐποχή τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ). Ὁ νόμος τῆς ἀνισόμετρης ἀνάπτυξης τῶν κεφαλαιοκρατικῶν χωρῶν καί ἡ σχετική μ' αὐτόν θέση γιά τή δυνατότητα τῆς νίκης τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης σέ μιά μόνη χώρα διατυπώθηκαν καί

μποροῦσαν νά διατυπωθοῦν ἀπό τό Λένιν μόνο στήν περίοδο τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Ἔτσι ἐξηγιέται, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καί τό γεγονός ὅτι ὁ λενινισμός εἶναι ὁ μαρξισμός τῆς ἐποχῆς τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ὅτι ἀποτελεῖ τήν παραπέρα ἀνάπτυξη τοῦ μαρξισμοῦ πού διαμορφώθηκε στήν προϊμπεριαλιστική ἐποχή. Ὁ Ἔνγκελς, παρ' ὅλη τή μεγαλοφυΐα του, δέ μποροῦσε νά παρατηρήσει κάτι πού δέν ὑπῆρχε ἀκόμα στήν περίοδο τοῦ προμονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ, στήν πέμπτη δεκαετία τοῦ περασμένου αἰώνα, ὅταν ἔγραφε τίς «Ἀρχές τοῦ κομμουνισμοῦ»[43], κάτι πού γεννήθηκε μόνο κατοπινά στήν περίοδο τοῦ μονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά ὁ Λένιν, σάν μεγαλοφυής μαρξιστής, δέ μποροῦσε παρά νά δεῖ αὐτό πού εἶχε πιά γεννηθεῖ ὕστερα ἀπό τό θάνατο τοῦ Ἔνγκελς, στήν περίοδο τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Ἡ διαφορά ἀνάμεσα στό Λένιν καί στόν Ἔνγκελς εἶναι ἡ διαφορά ἀνάμεσα στίς δυό ἱστορικές περίοδες πού χωρίζουν τόν ἕναν ἀπό τόν ἄλλο.

Δέ μπορεῖ οὔτε κάν νά γίνει λόγος ὅτι «ἡ θεωρία τοῦ Τρότσκι εἶναι ταυτόσημη μέ τή διδασκαλία τοῦ Ἔνγκελς». Ὁ Ἔνγκελς εἶχε λόγους νά δόσει ἀρνητική ἀπάντηση στό 19ο ἐρώτημα (βλ. τίς «Ἀρχές τοῦ κομμουνισμοῦ») στήν περίοδο τοῦ προμονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ, στήν πέμπτη δεκαετία τοῦ περασμένου αἰώνα, ὅταν δέ μποροῦσε οὔτε λόγος νά γίνει γιά τό νόμο τῆς ἀνισόμετρης ἀνάπτυξης τῶν κεφαλαιοκρατικῶν χωρῶν. Ὁ Τρότσκι ἀντίθετα, δέν ἔχει κανένα λόγο νά ἐπαναλαβαίνει στόν 20ό αἰώνα τήν παλιά ἀπάντηση τοῦ Ἔνγκελς, νά τήν παίρνει ἀπό μιά περασμένη πιά ἐποχή καί νά τήν ἐφαρμόζει μηχανικά στή νέα, στήν ἰμπεριαλιστική ἐποχή, ὅπου ὁ νόμος τῆς ἀνισόμετρης ἀνάπτυξης ἔγινε πασίγνωστο γεγονός. Ὁ Ἔνγκελς στηρίζει τήν ἀπάντησή του στήν *ἀνάλυση* τοῦ σύγχρονου μ' αὐτόν προμονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ. Ὁ

Τρότσκι ὅμως δέν ἀναλύει, ἀλλά κάνει ἀφαίρεση τῆς σύγχρονης ἐποχῆς, ξεχνᾶ ὅτι δέ ζεῖ στήν πέμπτη δεκαετία τοῦ περασμένου αἰώνα ἀλλά στόν εἰκοστό αἰώνα, στήν ἐποχή τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, καί κολάει κατεργάρικα τή μύτη τοῦ Ἰβάν Ἰβάνοβιτς τῆς πέμπτης δεκαετίας τοῦ 19ου αἰώνα στό πηγούνι τοῦ Ἰβάν Νικηφόροβιτς τῶν ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰώνα, νομίζοντας, ὅπως φαίνεται, ὅτι μπορεῖ ἔτσι νά ἐξαπατήσει τήν ἱστορία. Δέ νομίζω ὅτι οἱ δυό αὐτές διαμετρικά ἀντίθετες μέθοδες θά μποροῦσαν νά μᾶς ἐπιτρέψουν νά μιλᾶμε γιά «ταυτότητα τῆς θεωρίας τοῦ Τρότσκι μέ τή διδασκαλία τοῦ Ἔνγκελς».

Μέ κομμουνιστικούς χαιρετισμούς

Ι. Στάλιν

15/9/25

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά.

ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΜΕ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥΣ ΠΟΥ ΠΗΡΑΝ ΜΕΡΟΣ ΣΤΗ ΣΥΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΖΥΜΩΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ

14 τοῦ Ὀχτώβρη 1925

Ἐρώτηση. Ἔγιναν καθόλου ἀλλαγές στή σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ στήν περίοδο πού ἀκολούθησε ὕστερα ἀπό τό Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς;

Ἀπάντηση. Στούς κομματικούς μας κύκλους μιλοῦν συνήθως γιά δυό σταθεροποιήσεις: γιά τή σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ καί γιά τή σταθεροποίηση τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος. Ἡ σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ σημαίνει μιά ὁρισμένη προσωρινή ὕφεση τῆς κρίσης τοῦ καπιταλισμοῦ μέ παράλληλη ἀνάπτυξη τῶν ἀνειρήνευτων ἐσωτερικῶν ἀντιθέσεών του, πού ἡ ἀνάπτυξή τους πρέπει νά ὁδηγήσει σέ νέα ταχτική κρίση τοῦ καπιταλισμοῦ. Ὅσες ἀλλαγές κι ἄν γίνουν σ' αὐτό τόν τομέα, δέ θά ἀποφευχθεῖ ἡ νέα κρίση. Ὅσο γιά τή σταθεροποίηση τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος, ἐξελίσσεται μέ ἀναπτυσσόμενο ρυθμό ἑδραιώνοντας τίς δυνάμεις τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας καί ὑποσκάπτοντας τίς ρίζες τῶν καπιταλιστικῶν στοιχείων. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι ἡ πλέρια νίκη τῶν σοσιαλιστικῶν στοιχείων τῆς χώρας μας ἐνάντια στά καπιταλιστικά στοιχεῖα εἶναι ζήτημα τοῦ πιό ἄμεσου μέλλοντος.

Ἐρώτηση. Τό ἀριστερό κίνημα πού ἀναπτύσσεται στά συνδικάτα τῆς Δύσης δέν θά ὁδηγήσει ἄραγε στήν

ἀπόσπαση ἑνός τμήματος τοῦ προλεταριάτου ἀπό τά κομμουνιστικά κόμματα;

Ἀπάντηση. Ὄχι, δέν θά ὁδηγήσει. Ἀντίθετα, ἡ ἀριστεροποίηση τῶν συνδικάτων θά δυναμώσει τήν ἐπιροή τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων μέσα στό ἐργατικό κίνημα. Ἡ δύναμη τῶν σοσιαλρεφορμιστῶν μέσα στό ἐργατικό κίνημα δέ βρίσκεται μόνο—καί μάλιστα δέ βρίσκεται τόσο—στό ὅτι ἔχουν στή διάθεσή τους τά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα, ἀλλά κυρίως στό ὅτι στηρίζονται στά ἐπαγγελματικά συνδικάτα τῶν ἐργατῶν. Ἀρκεῖ νά τούς ἀφαιρεθεῖ αὐτό τό στήριγμα καί θά μείνουν ξεκρέμαστοι στόν ἀέρα. Ἡ ἀριστεροποίηση τῶν συνδικάτων σημαίνει ὅτι σημαντικό μέρος τῶν συνδικαλιστικά ὀργανωμένων ἐργατῶν ἀρχίζει νά ἀπομακρύνεται ἀπό τούς παλιούς ρεφορμιστές ἀρχηγούς καί ἀναζητᾶ νέους, ἀριστερούς ἀρχηγούς. Τό λάθος τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων εἶναι ὅτι δέν καταλαβαίνουν αὐτό τό εὐεργετικό προτσές καί ἀντί νά δόσουν τό χέρι τους στούς σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες πού ἀριστεροποιοῦνται γιά νά τούς βοηθήσουν νά βγοῦν ἀπό τό βάλτο, ἀρχίζουν νά τούς βρίζουν προδότες καί τούς διώχνουν ἀπό κοντά τους.

Πρέπει νά ἔχουμε ὑπόψη μας ὅτι τό ζήτημα τῶν συνδικάτων δέ μπαίνει στή Δύση ὅπως μπαίνει στή χώρα μας. Στή χώρα μας τά συνδικάτα ἐμφανίστηκαν ὕστερα ἀπό τή γέννηση τοῦ κόμματος, ὅταν τό κόμμα εἶχε πιά προλάβει νά δυναμώσει καί νά ἀποχτήσει μεγάλο κύρος ἀνάμεσα στούς ἐργάτες. Στή χώρα μας τά συνδικάτα δημιουργήθηκαν καί ὀργανώθηκαν ἀπό τίς δυνάμεις τοῦ κόμματος, κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ κόμματος καί μέ τή βοήθεια τοῦ κόμματος. Ἔτσι ἐξηγιέται, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καί τό γεγονός ὅτι τό κύρος τοῦ κόμματος ἀνάμεσα στούς ἐργάτες τῆς χώρας μας στέκει πολύ πιό ψηλά ἀπό τό κύρος τῶν συνδικάτων. Ὁλότελα διαφορετική εἰκόνα βλέπουμε στή Δύση. Ἐκεῖ τά συνδικάτα ἐμφανίστηκαν πολύ νωρίτερα ἀπό τό πολιτικό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἐκεῖ δέν ὑπῆρχε ἀκόμα κόμμα ὅταν τά συνδικάτα κατέβαζαν τούς ἐργάτες σέ ἀπεργίες, τούς ὀργάνωναν καί τούς βοηθοῦσαν νά ὑπερασπίζουν τά συμφέροντά τους στήν πάλη ἐνάντια στούς καπιταλιστές. Κάτι παραπάνω, ἐκεῖ τά κόμματα ξεπετάχτηκαν μέσα ἀπό τά συνδικάτα. Ἔτσι ἐξηγιέται, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καί τό γεγονός ὅτι στή Δύση τά συνδικάτα ἔχουν μέσα στίς μάζες πολύ μεγαλύτερο κύρος ἀπό τό κόμμα. Ἄσχετα ἄν ἐκεῖ εἶναι καλά εἴτε ἄσχημα τά συνδικάτα καί οἱ ἡγέτες τους, ἕνα πράγμα εἶναι ὡστόσο ξεκάθαρο, ὅτι οἱ ἐργάτες θεωροῦν τά συνδικάτα φρούριά τους ἐνάντια στούς καπιταλιστές. Εἶναι ἀπαραίτητο νά παίρνουμε ὑπόψη μας ὅλες αὐτές τίς ἰδιομορφίες, ὅταν ξεσκεπάζουμε τούς ρεφορμιστές ἀρχηγούς τῶν συνδικάτων. Μέ τίς βρισιές καί τά τσουχτερά ἐπίθετα γιά τούς ρεφορμιστές ἀρχηγούς δέ θά βοηθήσεις ἐδῶ τή δουλιά, ἀντίθετα, οἱ βρισιές καί τά τσουχτερά ἐπίθετα τό μόνο πού μποροῦν νά κάνουν εἶναι νά δημιουργήσουν στούς ἐργάτες τήν ἐντύπωση ὅτι ἐδῶ δέν πρόκειται γιά τήν ἀπομάκρυνση τῶν ἀκατάλληλων ἀρχηγῶν, ἀλλά γιά τήν καταστροφή τῶν συνδικάτων.

Ἐρώτηση. Ποιά εἶναι ἡ κατάσταση στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας ὕστερα ἀπό τήν ἀπομάκρυνση τῶν «ὑπεραριστερῶν»;

Ἀπάντηση. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἀπομάκρυνση τῶν «ὑπεραριστερῶν» καλυτέρεψε τήν κατάσταση τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας. Οἱ «ὑπεραριστεροί» εἶναι ἄνθρωποι ξένοι πρός τήν ἐργατική τάξη. Τί τό κοινό μπορεῖ νά ἔχουν ἡ Ρούτ Φίσερ καί ὁ Μάσλοφ[44] μέ τήν ἐργατική τάξη τῆς Γερμανίας; Ἡ ἀπομά-

χρυνση τῶν «ὑπεραριστερῶν» εἶχε σάν ἀποτέλεσμα νά ἀναδειχτοῦν νέοι ἀρχηγοί τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος ἀπό τίς γραμμές τῶν ἐργατῶν. Αὐτό εἶναι ἕνα μεγάλο κέρδος γιά τό ἐργατικό κίνημα τῆς Γερμανίας.

Ἐρώτηση. Μήπως σχεδιάζεται ἕνας νέος προσανατολισμός τῆς ΕΣΣΔ ὕστερα ἀπό τό σύμφωνο μέ τή Γερμανία;

Ἀπάντηση. Ὄχι. Ὁ προσανατολισμός μας ἦταν καί παραμένει ἕνας: προσανατολιζόμαστε πρός τήν ΕΣΣΔ καί πρός τήν προκοπή της τόσο στό ἐσωτερικό τῆς χώρας μας, ὅσο καί ἐξωτερικά. Δέ μᾶς χρειάζεται κανένας ἄλλος προσανατολισμός. Ὁποιαδήποτε σύμφωνα καί ἄν συναφθοῦν, δέ μποροῦν ν' ἀλλάξουν τίποτα σ' αὐτή τήν ὑπόθεση.

Ἐρώτηση. Ποιά εἶναι ἡ βασική μέθοδος τῆς κομματικῆς μας δουλιᾶς μέσα στίς πλατιές μάζες;

Ἀπάντηση. Ἡ ἐξάλειψη τῶν ἐπιβιώσεων τοῦ πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ στήν κομματική δουλιά καί τό πέρασμα στή μέθοδο τῆς πειθοῦς. Ἀπέναντι στά ἐκμεταλλευτικά στοιχεῖα τῆς χώρας μας ἔχουμε μιά παλιά, δοκιμασμένη μέθοδο, τή μέθοδο τοῦ ἐξαναγκασμοῦ. Ὅσο γιά τούς ἐργαζόμενους τῆς χώρας μας, τούς ἐργάτες, τούς ἀγρότες κλπ., σ' αὐτούς πρέπει νά ἐφαρμόζουμε τή μέθοδο τῆς πειθοῦς. Δέν πρόκειται γιά τό γεγονός ὅτι εἶναι σωστές οἱ ὑποδείξεις καί οἱ ἐντολές τοῦ κόμματος. Αὐτό βέβαια εἶναι καλό, μά δέ φτάνει. Τώρα πρόκειται νά πείσουμε τίς πλατιές μάζες τῶν ἐργαζομένων ὅτι αὐτές οἱ ἐντολές καί οἱ ὑποδείξεις εἶναι σωστές. Τό ζήτημα εἶναι νά πειστοῦν μόνες τους οἱ μάζες, μέ τήν ἴδια τους τήν πείρα ὅτι εἶναι σωστές οἱ ἐντολές καί οἱ ὑποδείξεις τοῦ κόμματος. Αὐτό ἀπαιτεῖ μεγάλη καί πολύπλοκη, εὐλόγιστη καί ὑπομονητική δουλιά ἀπό μέρους τοῦ κόμματος.

Αὐτή εἶναι ὅμως ἡ μοναδική σωστή μέθοδος δουλιᾶς στίς σημερινές συνθῆκες πού ἀναπτύσσεται ἡ δραστηριότητα τῶν ἐργαζομένων μαζῶν.

Ἐρώτηση. Σέ ποιά ζητήματα πρέπει νά στρέψουν τήν προσοχή τους τά τμήματα ζύμωσης καί προπαγάνδας σχετικά μέ τό ἐπικείμενο Συνέδριο τοῦ κόμματος;

Ἀπάντηση. Πρῶτο, στό ζήτημα τῆς ἐκβιομηχάνισης τῆς χώρας μας καί δεύτερο, στό ζήτημα τῶν ἀγροτῶν. Σχετικά μέ τό πρῶτο ζήτημα, πρέπει νά τονίσουμε ὅτι ἡ ἐκβιομηχάνιση εἶναι τό βασικό μέσο γιά νά διατηρηθεῖ ἡ οἰκονομική αὐτοτέλεια τῆς χώρας μας, ὅτι χωρίς τήν ἐκβιομηχάνιση ἡ χώρα μας κινδυνεύει νά μετατραπεῖ σέ ἐξάρτημα τοῦ παγκόσμιου κεφαλαιοκρατικοῦ συστήματος. Σχετικά μέ τό δεύτερο ζήτημα, πρέπει νά ἀναπτύξουμε τή δουλιά μας γύρω ἀπό τό πρόβλημα τῆς στερέωσης τῆς σύνδεσης ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί τήν ἀγροτιά, ἀνάμεσα στή βιομηχανία καί τήν οἰκονομία τοῦ ἀγρότη, γιατί χωρίς αὐτή τή σύνδεση δέν εἶναι δυνατό νά οἰκοδομήσουμε τό σοσιαλισμό στή χώρα μας.

Ἐρώτηση. Τί προβλήματα γεννιοῦνται σέ σχέση μέ τήν ἀνάπτυξη τοῦ κόμματος καί τήν ἀνάγκη τῆς ρύθμισής της;

Ἀπάντηση. Τελευταῖα, ἡ ποσοτική ἀνάπτυξη τοῦ κόμματος προχωρεῖ μέ γοργούς ρυθμούς. Αὐτό φυσικά εἶναι καλό, γιατί ἡ γοργή ἀνάπτυξη τοῦ κόμματος σημαίνει ὅτι μεγαλώνει ἡ ἐμπιστοσύνη τῆς ἐργατικῆς τάξης στό κόμμα μας. Ὑπάρχουν ὅμως ἐδῶ καί σοβαρά μειονεχτήματα. Τά μειονεχτήματα αὐτά εἶναι ὅτι ἡ γοργή ἀνάπτυξη τοῦ κόμματος ὁδηγεῖ σέ μιά ὁρισμένη πτώση τοῦ ἐπιπέδου συνείδησης στίς γραμμές τοῦ κόμματος, σέ μιά ὁρισμένη χειροτέρευση τῆς ποιότητας τοῦ κόμματος. Καί γιά μᾶς ἡ ποιότητα πρέπει νά ἔχει τουλάχιστο ἴση ἄν ὄχι

μεγαλύτερη σημασία ἀπό τήν ποσότητα. Γιά νά ἐξαλείψουμε αὐτά τά μειονεχτήματα, πρέπει νά βάλουμε τέρμα στόν ὑπερβολικό ἐνθουσιασμό ὁρισμένων συντρόφων μας μέ τήν ποσοτική ἀνάπτυξη τοῦ κόμματος. Πρέπει νά σταματήσουμε τήν χωρίς καμιά ἐπιλογή εἰσροή στό κόμμα καί νά καθιερώσουμε σάν κανόνα νά παίρνουμε ἀπό δῶ καί μπρός νέα μέλη στό κόμμα ὕστερα ἀπό προσεχτική ἐπιλογή. Αὐτό εἶναι τό πρῶτο. Καί δεύτερο, πρέπει νά ὀργανώσουμε τήν ἐντατική πολιτική μόρφωση τῶν μελῶν τοῦ κόμματος, γιά νά ἀνεβάσουμε τήν πολιτική τους συνείδηση στό ἀπαραίτητο ἐπίπεδο.

Ἐ ρ ώ τ η σ η. Τί μπορεῖ σήμερα νά μᾶς ἐξασφαλίσει καλύτερα τή σύνδεση μέ τή μάζα τῶν ἐξωκομματικῶν ἀγροτῶν: τό τράβηγμα τῶν ἀγροτῶν στό κόμμα ἤ ἡ δημιουργία ἑνός ἐξωκομματικοῦ ἀχτίφ γύρω ἀπό τό κόμμα;

Ἀ π ά ν τ η σ η. Μᾶς χρειάζεται καί τό ἕνα καί τό ἄλλο. Εἶναι πολύ δύσκολο νά δημιουργήσουμε ἕνα πλατύ ἐξωκομματικό ἀχτίφ ἀπό ἀγρότες γύρω ἀπό τό κόμμα μας, ἄν δέν ἔχουμε στό χωριό ἕνα ἐλάχιστο ἀριθμό ἀγροτῶν ὀργανωμένων στό κόμμα. Ἀκόμα πιό δύσκολο εἶναι νά δημιουργήσουμε σοβαρές κομματικές ὀργανώσεις στό χωριό, ἄν δέν ἔχουμε ἕνα πλατύ ἐξωκομματικό ἀχτίφ ἀπό ἀγρότες, γιατί οἱ κομματικές ὀργανώσεις δημιουργοῦνται συνήθως ἀπό ἀνθρώπους αὐτοῦ τοῦ ἀχτίφ. Πάντως ἡ δημιουργία ἑνός πλατιοῦ ἐξωκομματικοῦ ἀχτίφ ἀπό ἀγρότες εἶναι ἕνα πολύ σπουδαῖο καθῆκον.

Ποῦ βρίσκεται ἡ δύναμη τοῦ κόμματος ἀπό τήν ἄποψη τῶν δεσμῶν του μέ τίς μάζες; Στό ὅτι ἔχει γύρω του ἕνα πλατύ ἐξωκομματικό ἀχτίφ ἀπό συμπαθοῦντες. Τό κόμμα δέ θά μποροῦσε νά ὁδηγήσει στόν ἀγώνα τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἄν δέν εἶχε γύρω του αὐτό τό πλατύ ἀχτίφ τῶν συμπαθούντων. Χωρίς τή βοήθεια αὐτοῦ τοῦ ἀχτίφ τό κόμμα δέ μπορεῖ νά καθοδηγεῖ τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν τοῦ λαοῦ. Αὐτός εἶναι ἕνας ἀπό τούς βασικούς νόμους τῆς καθοδήγησης.

Θυμᾶστε τήν ἱστορία τῆς στρατολογίας πρός τιμήν τοῦ Λένιν, τότε πού μέσα σέ λίγες μέρες μπῆκαν στό κόμμα 200.000 νέα μέλη ἀπό τά καλύτερα παιδιά τῆς ἐργατικῆς τάξης; Ἀπό ποῦ ἦρθαν αὐτά τά 200.000 μέλη; Ἦρθαν ἀπό τίς γραμμές τοῦ πλατιοῦ ἐξωκομματικοῦ ἀχτίφ τῶν ἐργατῶν πού συμπαθοῦν τό κόμμα μας.

Συνεπῶς, τό ἐξωκομματικό ἀχτίφ ἀποτελεῖ τό περιβάλλον πού μέ τό χυμό του ζεῖ καί ἀναπτύσσεται τό κόμμα. Αὐτό εἶναι σωστό ὄχι μόνο σχετικά μέ τήν ἐργατική τάξη. Αὐτό εἶναι σωστό καί σχετικά μέ τήν ἐργαζόμενη ἀγροτιά.

Ἐ ρ ώ τ η σ η. Τί τό οὐσιαστικό μποροῦμε νά περιμένουμε ἀπό τήν ἐπέκταση τῆς βιομηχανίας μέ τή βοήθεια τῶν ἐκχωρήσεων;

Ἀ π ά ν τ η σ η. Ὁ Λένιν εἶχε πεῖ κιόλας ὅτι οἱ ἐκχωρήσεις στή χώρα μας δέν πέτυχαν. Τώρα ἔχουμε τή δυνατότητα νά ἐπιβεβαιώσουμε τά λόγια τοῦ Λένιν μέ καινούργια στοιχεῖα. Τώρα μποροῦμε νά ποῦμε μέ ἀπόλυτη σιγουριά ὅτι οἱ ἐκχωρήσεις δέν ἔχουν μέλλον στή χώρας μας. Εἶναι γεγονός ὅτι τό εἰδικό βάρος ὅλης τῆς ἐκχωρημένης βιομηχανίας ἀποτελεῖ ἕνα μηδαμινό μέγεθος μέσα στό γενικό σύστημα τῆς βιομηχανικῆς μας παραγωγῆς, καί τό μέγεθος αὐτό τείνει νά μετατραπεῖ σέ μηδενικό.

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά.

ΓΙΑ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

'Απαντήσεις σέ ἐρωτήματα πού ἔβαλε ἡ σύνταξη τῆς «Κομσομόλσκαγια Πράβντα».

I

Τί βασικές ὑποχρεώσεις δημιουργεῖ γιά τήν Κομμουνιστική Νεολαία ἡ σημερινή διεθνής καί ἐσωτερική κατάσταση τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης;

Τό ἐρώτημα μπαίνει πολύ γενικά, γι' αὐτό καί ἡ ἀπάντηση δέ μπορεῖ παρά νά εἶναι γενική. Ἡ σημερινή διεθνής καί ἐσωτερική κατάσταση τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης βάζει στήν Κομμουνιστική Νεολαία τή βασική ὑποχρέωση νά ὑποστηρίζει μέ λόγια καί μέ ἔργα τό ἐπαναστατικό κίνημα τῶν καταπιεζομένων τάξεων ὅλων τῶν χωρῶν καί τήν πάλη τοῦ προλεταριάτου τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης γιά τήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ, γιά τή λευτεριά καί τήν ἀνεξαρτησία τοῦ προλεταριακοῦ κράτους. 'Απ' αὐτό ὅμως βγαίνει ὅτι ἡ Κομμουνιστική Νεολαία μπορεῖ νά ἐκπληρώσει αὐτό τό γενικό της καθῆκον μόνο στήν περίπτωση πού θά ἔχει γιά ὁδηγό σ' ὅλη τή δουλιά της τίς ὑποδείξεις τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Ρωσίας.

II

Ποιά καθήκοντα μπαίνουν στήν Κομμουνιστική Νεολαία σέ σχέση μέ τόν κίνδυνο τοῦ *λικβινταρισμοῦ* (χάσιμο τῆς προοπτικῆς τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης), τοῦ *ἐθνικισμοῦ* (χάσιμο τῆς διεθνοῦς ἐπαναστατικῆς προοπτικῆς) καί τῆς *μείωσης* τῆς σημασίας τῆς καθοδήγησης ἀπό μέρους τοῦ κόμματος, δηλαδή σέ σχέση μέ τούς κινδύνους πού τονίστηκαν στήν μπροσούρα «'Ερωτήσεις καί ἀπαντήσεις»;

Μέ λίγα λόγια, τά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας σ' αὐτό τόν τομέα εἶναι νά διαπαιδαγωγεῖ τήν ἐργατοαγροτική νεολαία μας στό πνεῦμα τοῦ λενινισμοῦ. Καί τί σημαίνει νά διαπαιδαγωγεῖ τή νεολαία στό πνεῦμα τοῦ λενινισμοῦ; Σημαίνει, πρῶτο, νά καλλιεργεῖ σ' αὐτήν τή συνείδηση ὅτι ἡ νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης στή χώρα μας εἶναι ἀπόλυτα δυνατή καί ἀπαραίτητη. Σημαίνει, δεύτερο, νά στεριώνει σ' αὐτήν τήν πεποίθηση ὅτι τό ἐργατικό μας κράτος εἶναι βλαστάρι τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου, ὅτι εἶναι ἡ βάση γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς ἐπανάστασης σ' ὅλες τίς χῶρες, ὅτι ἡ ὁριστική νίκη τῆς ἐπανάστασής μας εἶναι ὑπόθεση τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου. Σημαίνει, τρίτο, νά διαπαιδαγωγεῖ τή νεολαία στό πνεῦμα τῆς ἐμπιστοσύνης στήν καθοδήγηση τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Ρωσίας. Πρέπει νά δημιουργήσουμε μέσα στήν Κομμουνιστική Νεολαία τέτια στελέχη καί τέτιο ἀχτίφ, πού νά μποροῦν νά διαπαιδαγωγοῦν τή νεολαία πρός αὐτές ἀκριβῶς τίς κατευθύνσεις.

Οἱ κομσομόλοι δουλεύουν σ' ὅλους τούς τομεῖς τῆς οἰκοδόμησης: στή βιομηχανία, στήν ἀγροτική οἰκονομία,

στούς συνεταιρισμούς, στά Σοβιέτ, στίς πολιτιστικές καί μορφωτικές όργανώσεις κτλ. Κάθε δραστήριος κομσομόλος πρέπει σ' δλους τούς τομεῖς τῆς οἰκοδόμησης νά συνδέει τήν καθημερινή δουλιά του μέ τήν προοπτική τῆς οἰκοδόμησης τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας. Πρέπει νά ξέρει νά ἐκτελεῖ τήν καθημερινή δουλιά του στό πνεῦμα καί πρός τήν κατεύθυνση τῆς πραγματοποίησης αὐτῆς τῆς προοπτικῆς.

Οἱ κομσομόλοι δουλεύουν ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες τῶν πιό διαφορετικῶν ἐθνοτήτων. Ἡ ἴδια ἡ Κομμουνιστική Νεολαία εἶναι ἕνα εἶδος ἰδιόμορφης Διεθνοῦς. Ἐπίσης ἐδῶ παίζει ρόλο ὄχι μόνο ἡ ἐθνική σύνθεση τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας, ἀλλά καί τό γεγονός ὅτι ἡ Κομμουνιστική Νεολαία συνδέεται ἄμεσα μέ τό ΚΚ (Μπ.) τῆς Ρωσίας πού εἶναι ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα τμήματα τῆς παγκόσμιας προλεταριακῆς Διεθνοῦς. Ὁ διεθνισμός εἶναι ἡ βασική ἰδέα πού διαποτίζει τή δουλιά τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας. Αὐτοῦ βρίσκεται ἡ δύναμή της. Αὐτοῦ βρίσκεται ἡ ἰσχή της. Εἶναι ἀνάγκη τό πνεῦμα τοῦ διεθνισμοῦ νά πνέει πάντα στήν Κομμουνιστική Νεολαία. Στή συνείδηση τῶν νεολαίων οἱ ἐπιτυχίες καί οἱ ἀποτυχίες στόν ἀγώνα τοῦ προλεταριάτου τῆς χώρας μας πρέπει νά συνδέονται μέ τίς ἐπιτυχίες καί τίς ἀποτυχίες τοῦ διεθνοῦς ἐπαναστατικοῦ κινήματος. Πρέπει οἱ κομσομόλοι νά μάθουν νά βλέπουν τήν ἐπανάστασή μας ὄχι σάν αὐτοσκοπό, ἀλλά σάν μέσο καί σάν βοήθεια γιά τή νίκη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης σ' ὅλες τίς χῶρες.

Ἡ Κομμουνιστική Νεολαία τυπικά δέν εἶναι κομματική ὀργάνωση. Ταυτόχρονα ὅμως εἶναι καί κομμουνιστική ὀργάνωση. Αὐτό σημαίνει πώς, ἐνῶ τυπικά δέν εἶναι κομματική ὀργάνωση τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, πρέπει ταυτόχρονα νά δουλεύει κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση

τοῦ κόμματός μας. Νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἐμπιστοσύνη τῆς νεολαίας πρός τό κόμμα μας, νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ καθοδήγηση τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας ἀπό τό κόμμα μας —νά ποιό εἶναι τό καθῆκον. Ὁ κομσομόλος πρέπει νά θυμᾶται ὅτι ἡ ἐξασφάλιση τῆς καθοδήγησης ἀπό μέρους τοῦ κόμματος εἶναι τό κυριότερο καί τό σπουδαιότερο πράγμα σ' ὅλη τή δουλιά τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας. Ὁ κομσομόλος πρέπει νά θυμᾶται ὅτι χωρίς μιά τέτια καθοδήγηση ἡ Κομμουνιστική Νεολαία δέ μπορεῖ νά ἐκπληρώσει τό βασικό της καθῆκον—τή διαπαιδαγώγηση τῆς ἐργατοαγροτικῆς νεολαίας στό πνεῦμα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ κομμουνισμοῦ.

III

Πῶς πρέπει νά τοποθετεῖται σήμερα τό ζήτημα τῆς ἀνάπτυξης τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας: πρέπει νά ἐξακολουθεῖ νά προσανατολίζεται βασικά στό νά τραβᾶ στίς γραμμές της ὅλη τήν ἐργατική νεολαία, ὅλους τούς νέους ἐργάτες γῆς, ὅλη τή φτωχή ἀγροτική νεολαία καί τό καλύτερο τμῆμα τῆς νεολαίας τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς, εἴτε πρέπει νά στρέψει τήν κύρια προσοχή της στή στερέωση καί τή διαπαιδαγώγηση τῆς μάζας τῆς νεολαίας πού ἔχει κιόλας ἀγκαλιάσει ἡ Ὁμοσπονδία;

Δέν πρέπει νά λέμε: εἴτε-εἴτε. Πρέπει νά κάνουμε καί τό ἕνα καί τό ἄλλο. Πρέπει νά τραβήξουμε στήν Κομμουνιστική Νεολαία, ἄν εἶναι δυνατό, ὅλη τήν ἐργατική νεολαία καί τά καλύτερα στοιχεῖα τῆς φτωχολογιᾶς τοῦ χωριοῦ καί τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς. Ταυτόχρονα ὅμως πρέ-

πει νά συγκεντρώσουμε τήν προσοχή μας στή διαπαιδαγώγηση τῶν νέων μελῶν τῆς Κομσομόλ ἀπό τό ἀχτίφ τῆς Κομσομόλ. Τό δυνάμωμα τοῦ προλεταριακοῦ πυρήνα εἶναι τό σπουδαιότερο ἄμεσο καθῆκον τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας. Ἡ πραγματοποίηση αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος ἀποτελεῖ ἐγγύηση ὅτι ἡ Κομμουνιστική Νεολαία θά τραβήξει τό σωστό δρόμο. Ἡ Κομμουνιστική Νεολαία ὅμως δέν εἶναι ὀργάνωση μόνο τῆς ἐργατικῆς νεολαίας. Ἡ Κομμουνιστική Νεολαία εἶναι ὀργάνωση τῆς ἐργατοαγροτικῆς νεολαίας. Γι' αὐτό, παράλληλα μέ τό δυνάμωμα τοῦ προλεταριακοῦ πυρήνα, πρέπει νά δουλεύει γιά τό τράβηγμα τῶν καλύτερων στοιχείων τῆς ἀγροτικῆς νεολαίας, γιά τήν ἐξασφάλιση σταθερῆς συμμαχίας ἀνάμεσα στόν προλεταριακό πυρήνα καί στό ἀγροτικό τμῆμα τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας. Διαφορετικά δέν εἶναι δυνατό ὁ προλεταριακός πυρήνας νά καθοδηγεῖ τήν ἀγροτική νεολαία.

IV

Μερικές ἐπιτροπές κυβερνείων τῆς ΛΟΚΝΡ, ἐπικαλούμενες τό παράδειγμα τῶν συνελεύσεων τῶν γυναικῶν ἀντιπροσώπων, ἄρχισαν νά ὀργανώνουν συνελεύσεις ἀντιπροσώπων τῆς ἐξωκομματικῆς ἀγροτικῆς νεολαίας μέ μόνιμη σύνθεση. Ὁ ρόλος αὐτῶν τῶν συνελεύσεων εἶναι νά συνενώνουν κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας τούς δραστήριους νέους ἀγρότες, κυρίως τούς μεσαίους ἀγρότες. Εἶναι σωστή αὐτή ἡ θέση καί δέν κρύβει τόν κίνδυνο νά ἐκφυλιστοῦν αὐτές οἱ συνελεύσεις τῶν ἀντιπροσώπων καί νά γίνουν ἕνα εἶδος ἐξωκομματικές ἑνώσεις τῆς ἀγροτικῆς νεολαίας, πού μποροῦν νά ἀντιπαρατεθοῦν στήν Ὁμοσπονδία τῆς νεολαίας μας;

Κατά τή γνώμη μου, μιά τέτια θέση δέν εἶναι σωστή. Γιατί; Νά γιατί.

Πρῶτο, ἐδῶ κρύβεται κάποιος φόβος ἀπό τό μεσαῖο ἀγρότη, μιά τάση νά ἀπομακρύνουμε τή νεολαία τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς, μιά προσπάθεια νά τήν ξεφορτωθοῦμε. Εἶναι σωστή μιά τέτια τάση; Φυσικά, ὄχι. Δέν πρέπει νά ἀπομακρύνουμε τή νεολαία τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς, ἀλλά νά τή φέρουμε κοντά μας, νά τή φέρουμε κοντά στήν Κομμουνιστική Νεολαία. Μονάχα ἔτσι εἶναι δυνατό νά καλλιεργηθεῖ μέσα στή νεολαία τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς ἡ ἐμπιστοσύνη στούς ἐργάτες, ἡ ἐμπιστοσύνη στόν προλεταριακό πυρήνα τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας, ἡ ἐμπιστοσύνη στό κόμμα μας.

Δεύτερο, δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι στίς σημερινές συνθῆκες τῆς ζωογόνησης ὅλων τῶν ὁμάδων τῆς ἀγροτιᾶς οἱ ἰδιαίτερες συνελεύσεις τῶν ἀντιπροσώπων τῆς νεολαίας τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς δίπλα στήν Κομμουνιστική Νεολαία θά μετατραποῦν ἀναπόφευχτα σέ ἰδιαίτερη ὁμοσπονδία τῆς νεολαίας τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς. Καί κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν πραγμάτων ἡ ἰδιαίτερη αὐτή ὁμοσπονδία θά ὑποχρεωθεῖ νά ἀντιπαραθέσει τόν ἑαυτό της στήν Ὁμοσπονδία τῆς Νεολαίας πού ὑπάρχει καί στόν καθοδηγητή της, στό ΚΚ (Μπ.) τῆς Ρωσίας, θά τραβᾶ μέ τό μέρος της τό ἀγροτικό τμῆμα τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας καί θά δημιουργήσει ἔτσι κίνδυνο διάσπασης τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας σέ δυό ὁμοσπονδίες—στήν ὁμοσπονδία τῆς ἐργατικῆς νεολαίας καί στήν ὁμοσπονδία τῆς ἀγροτικῆς νεολαίας. Μποροῦμε νά μήν πάρουμε ὑπόψη μας αὐτό τόν κίνδυνο; Φυσικά δέ μποροῦμε νά μή τόν πάρουμε ὑπό-

ψη μας. Μᾶς χρειάζεται μιά τέτια διάσπαση, ἰδιαίτερα μέσα στή σημερινή κατάσταση, ἰδιαίτερα στίς σημερινές συνθῆκες τῆς ἀνάπτυξής μας; Φυσικά δέ μᾶς χρειάζεται. Ἀπεναντίας, σήμερα μᾶς χρειάζεται ὄχι νά ἀπομακρυνθεῖ ἡ ἀγροτική νεολαία, ἀλλά νά ἔρθει πιό κοντά στόν προλεταριακό πυρήνα τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας, δέ μᾶς χρειάζεται ἡ διάσπαση ἀλλά ἡ σταθερή συμμαχία μεταξύ τους.

Τρίτο, δέν πρέπει νά δικαιολογοῦμε τή δημιουργία συνελεύσεων τῶν ἀντιπροσώπων τῆς νεολαίας τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς ἐπικαλούμενοι τό γεγονός ὅτι γίνονται συνελεύσεις τῶν ἐργατριῶν καί ἀγροτισσῶν ἀντιπροσώπων. Δέν πρέπει νά βάζουμε στήν ἴδια μοίρα τήν ἐργατοαγροτική νεολαία, πού ἔχει τή δική της ἰδιαίτερη ὀργάνωση μέ τή μορφή τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας, καί τίς ἐργάτριες καί τίς ἀγρότισσες πού δέν ἔχουν δική τους ἰδιαίτερη ὀργάνωση, ὅπως ἐπίσης δέν πρέπει νά συγχέουμε τή νεολαία τῆς μεσαίας ἀ γ ρ ο τ ι ᾶ ς μέ τίς ἐργάτριες πού ἀποτελοῦν τμῆμα τῆς ἐ ρ γ α τ ι κ ῆ ς τ ά ξ η ς. Ἡ ὕπαρξη συνελεύσεων τῶν ἀντιπροσώπων τῆς νεολαίας τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς δημιουργεῖ κίνδυνο γιά τήν Ὁμοσπονδία τῆς Νεολαίας, ἐνῶ ἡ ὕπαρξη συνελεύσεων τῶν ἐργατριῶν καί τῶν ἀγροτισσῶν ἀντιπροσώπων δέν ἀποτελεῖ καμιά ἀπειλή, γιατί σήμερα οἱ ἐργάτριες καί οἱ ἀγρότισσες δέν ἔχουν δική τους ἰδιαίτερη μόνιμη ὀργάνωση ὅμοια μέ τήν Ὁμοσπονδία τῆς Νεολαίας.

Νά γιατί νομίζω ὅτι εἶναι περιττό νά δημιουργηθοῦν εἰδικές συνελεύσεις ἀντιπροσώπων τῆς μεσαίας ἀγροτικῆς νεολαίας δίπλα στήν Κομμουνιστική Νεολαία.

Νομίζω ὅτι τό 6ο Συνέδριο[45] τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας ἐνέργησε σωστά πού περιορίστηκε στήν πρόταση νά δημιουργηθοῦν γύρω ἀπό τήν Κομμουνιστική Νεολαία στό

χωριό βοηθητικές ὀργανώσεις, ὅπως εἶναι οἱ κύκλοι αὐτομόρφωσης, οἱ ὁμάδες γιά τήν ἀγροτική οἰκονομία κτλ.

V

Εἶναι δυνατό μέσα στίς δικές μας συνθῆκες τό ἀχτίφ τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας νά συνδυάζει τήν πραχτική δουλιά μέ τήν ἐπισταμένη μελέτη τοῦ μαρξισμοῦ καί τοῦ λενινισμοῦ, καί τί πρέπει νά κάνουν πρός αὐτή τήν κατεύθυνση οἱ κομσομόλικες ὀργανώσεις καί ὁ κάθε κομσομόλος;

Πρῶτα, μιά μικρή παρατήρηση σχετικά μέ τό μαρξισμό καί τό λενινισμό. Ὅταν διατυπώνεται ἔτσι τό ἐρώτημα, μπορεῖ κανείς νά νομίσει ὅτι ὁ μαρξισμός εἶναι ἕνα πράγμα καί ὁ λενινισμός ἄλλο, ὅτι μπορεῖ νά εἶναι κανείς λενινιστής χωρίς νά εἶναι μαρξιστής. Μιά τέτια ἀντίληψη ὅμως δέν μπορεῖ νά τήν παραδεχτοῦμε σωστή. Ὁ λενινισμός δέν εἶναι ἡ διδασκαλία τοῦ Λένιν μ ε ῖ ο ν μαρξισμός. Ὁ λενινισμός εἶναι ὁ μαρξισμός τῆς ἐποχῆς τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί τῶν προλεταριακῶν ἐπαναστάσεων. Μ' ἄλλα λόγια ὁ λενινισμός περιέχει ὅλα ὅσα ἔδωσε ὁ Μάρξ σύν τό νέο πού πρόσφερε ὁ Λένιν στό θησαυροφυλάκιο τοῦ μαρξισμοῦ καί πού ἀπορέει ἀναπόφευχτα ἀπ' ὅλα ὅσα ἔδωσε ὁ Μάρξ (διδασκαλία γιά τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἀγροτικό ζήτημα, ἐθνικό ζήτημα, κόμμα, τό ζήτημα γιά τίς κοινωνικές ρίζες τοῦ ρεφορμισμοῦ, τό ζήτημα γιά τίς βασικές παρεκκλίσεις μέσα στόν κομμουνισμό κτλ.). Γι' αὐτό θἄταν προτιμότερο νά διατυπωθεῖ τό ζήτημα ἔτσι πού νά γίνεται λόγος γιά τό μαρξισμό εἴτε γιά τό λενινισμό (πού βασικά εἶναι ἕνα καί τό αὐτό) καί ὄχι γιά τό μαρξισμό καί τό λενινισμό.

Δεύτερο, δέ χωράει καμιά ἀμφιβολία ὅτι χωρίς τό συνδυασμό τῆς πραχτικῆς δουλιᾶς τοῦ ἀχτίφ τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας μέ τή θεωρητική του κατάρτιση («μελέτη τοῦ λενινισμοῦ») δέν εἶναι δυνατή καμιά κάπως μελετημένη κομμουνιστική δουλιά στήν Κομμουνιστική Νεολαία. Ὁ λενινισμός εἶναι ἡ γενίκευση τῆς πείρας τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν χωρῶν. Ἡ πείρα αὐτή εἶναι τό ὁδηγητικό ἄστρο πού φωτίζει τό δρόμο γιά τούς πραχτικούς στήν καθημερινή τους δουλιά καί τούς προσανατολίζει. Οἱ πραχτικοί δέ μποροῦν νά ἔχουν ἐμπιστοσύνη στή δουλιά τους, οὔτε συνείδηση τῆς ὀρθότητας αὐτῆς τῆς δουλιᾶς, ἄν δέν καταχτήσουν αὐτή τήν πείρα ἔστω καί σέ ἐλάχιστο βαθμό. Δουλιά λαθεμένη, δουλιά στά σκοτάδια—αὐτή εἶναι ἡ μοίρα τῶν πραχτικῶν στελεχῶν ἄν δέ μελετοῦν τό λενινισμό, ἄν δέν προσπαθοῦν νά καταχτήσουν τό λενινισμό, ἄν δέ θέλουν νά συνδυάσουν τήν πραχτική τους δουλιά μέ τήν ἀπαραίτητη θεωρητική κατάρτιση. Γι' αὐτό ἡ μελέτη τοῦ λενινισμοῦ, ἡ λενινιστική μάθηση ἀποτελεῖ ἀπαραίτητο ὅρο γιά τή μετατροπή τοῦ σημερινοῦ ἀχτίφ τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας σέ πραγματικό λενινιστικό ἀχτίφ, ἱκανό νά διαπαιδαγωγήσει τά πολλά ἑκατομμύρια τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας στό πνεῦμα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ κομμουνισμοῦ.

Εἶναι ὅμως δυνατός ἕνας τέτιος συνδυασμός τῆς θεωρίας καί τῆς πράξης στίς σημερινές συνθῆκες πού τό ἀχτίφ τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας εἶναι παραφορτωμένο μέ δουλιά; Ναί, εἶναι δυνατό. Ἡ δουλιά αὐτή εἶναι δύσκολη, οὔτε συζήτηση. Εἶναι ὅμως πέρα γιά πέρα δυνατή μιά καί εἶναι ἀπαραίτητη, μιά καί χωρίς αὐτό τόν ὅρο εἶναι ἀδύνατο νά δημιουργηθεῖ ἕνα ἀληθινό λενινιστικό ἀχτίφ στήν Κομμουνιστική Νεολαία. Δέ μποροῦμε νά μοιάσουμε

τούς ἀδύνατους ἀνθρώπους πού φεύγουν ἀπό τίς δυσκολίες καί ζητοῦν τήν εὔκολη δουλιά. Οἱ δυσκολίες γι' αὐτό ἀκριβῶς ὑπάρχουν, γιά νά παλαίβεις ἐνάντια τους καί νά τίς ὑπερνικᾶς. Οἱ μπολσεβίκοι θά χάνονταν στά σίγουρα στόν ἀγώνα τους ἐνάντια στόν καπιταλισμό, ἄν δέν εἶχαν μάθει νά ὑπερνικοῦν τίς δυσκολίες. Ἡ Κομμουνιστική Νεολαία δέ θά ἦταν Κομμουνιστική Νεολαία, ἄν φοβόταν τίς δυσκολίες. Τό ἀχτίφ τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας ἐπωμίστηκε ἕνα μεγάλο καθῆκον. Γι' αὐτό πρέπει νά βρεῖ μέσα του τίς δυνάμεις γιά νά ξεπεράσει ὅλες τίς δυσκολίες στό δρόμο πρός τό σκοπό.

Ὑπομονητική καί ἐπίμονη λενινιστική μάθηση—αὐτός εἶναι ὁ δρόμος πού πρέπει νά περάσει τό ἀχτίφ τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας, ἄν πραγματικά θέλει νά διαπαιδαγωγήσει τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν τῆς νεολαίας στό πνεῦμα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

«Κομσομόλσκαγια Πράβντα», ἀρ. φύλλου 133,
29 τοῦ Ὀχτώβρη 1925.
Ὑπογραφή: Ι. Στάλιν

ΛΟΓΟΣ
ΣΤΗΝ ΚΗΔΕΙΑ ΤΟΥ Μ. Β. ΦΡΟΥΝΖΕ

3 τοῦ Νοέμβρη 1925

Σύντροφοι! Δέν εἶμαι σέ κατάσταση νά μιλήσω πολλή ὥρα, ἡ ψυχική μου κατάσταση δέ μοῦ τό ἐπιτρέπει. Θά πῶ μονάχα ὅτι στό πρόσωπο τοῦ συντρόφου Φροῦνζε χάσαμε ἕναν ἀπό τούς πιό ἁγνούς, τούς πιό τίμιους καί τούς πιό ἀτρόμητους ἐπαναστάτες τοῦ καιροῦ μας.

Τό κόμμα ἔχασε στό πρόσωπο τοῦ συντρόφου Φροῦνζε ἕναν ἀπό τούς πιό πιστούς καί τούς πιό πειθαρχημένους ἡγέτες του.

Ἡ Σοβιετική ἐξουσία ἔχασε στό πρόσωπο τοῦ συντρόφου Φροῦνζε ἕναν ἀπό τούς πιό θαρραλέους καί τούς πιό συνετούς οἰκοδόμους τῆς χώρας μας καί τοῦ κράτους μας.

Ὁ στρατός ἔχασε στό πρόσωπο τοῦ συντρόφου Φροῦνζε ἕναν ἀπό τούς πιό ἀγαπημένους καί σεβαστούς ἡγέτες καί δημιουργούς.

Νά γιατί τόσο θρηνεῖ τό κόμμα μας γιά τήν ἀπώλεια τοῦ συντρόφου Φροῦνζε.

Σύντροφοι! Ὁ χρόνος αὐτός ἦταν γιά μᾶς μιά κατάρα. Ἄρπαξε ἀπό ἀνάμεσά μας ὁλόκληρη σειρά ἀπό συντρόφους καθοδηγητές. Μά σά νά μήν ἔφτανε αὐτό, χρειάστηκε καί ἕνα ἀκόμα θύμα. Ἴσως ἔτσι ἀκριβῶς πρέπει νά γίνεται,

νά κατεβαίνουν τόσο εὔκολα καί τόσο ἁπλά στόν τάφο οἱ παλιοί μας σύντροφοι. Μόνο πού δέν ἀνεβαίνουν δυστυχῶς τόσο εὔκολα καί καθόλου τόσο ἁπλά οἱ νέαροί μας σύντροφοι πού θά πάρουν τή θέση τῶν παλιῶν.

Ἄς πιστεύουμε λοιπόν, ἄς ἐλπίζουμε ὅτι τό κόμμα καί ἡ ἐργατική τάξη θά πάρουν ὅλα τά μέτρα γιά νά διευκολύνουν τή σφυρηλάτηση καινούργιων στελεχῶν πού θά ἀντικαταστήσουν τά παλιά.

Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Ρωσίας μοῦ ἀνάθεσε νά ἐκφράσω τή θλίψη ὅλου τοῦ κόμματος γιά τήν ἀπώλεια τοῦ συντρόφου Φροῦνζε.

Ἄς εἶναι ὁ σύντομος λόγος μου ἔκφραση αὐτῆς τῆς θλίψης, πού εἶναι ἀπέραντη καί δέ χρειάζεται μακρηγορίες.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 253,
5 τοῦ Νοέμβρη 1925.

Ο ΟΧΤΩΒΡΗΣ, Ο ΛΕΝΙΝ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΜΑΣ

Νομίζω ὅτι ἀνάμεσα στήν περίοδο τῆς προετοιμασίας τοῦ Ὀχτώβρη πού εἶχε γίνει ἐδῶ καί ὀχτώ χρόνια, καί στή σημερινή περίοδο, ὀχτώ χρόνια ὕστερα ἀπό τόν Ὀχτώβρη, παρά τήν τεράστια διαφορά ἀνάμεσά τους, ὑπάρχει ὡστόσο ἕνα κοινό χαρακτηριστικό. Τό κοινό αὐτό χαρακτηριστικό εἶναι ὅτι καί οἱ δυό αὐτές περίοδες καθρεφτίζουν ἕνα σημεῖο στροφῆς στήν ἀνάπτυξη τῆς ἐπανάστασής μας. Τότε, στά 1917, ἐπρόκειτο νά γίνει τό πέρασμα ἀπό τήν ἐξουσία τῆς ἀστικῆς τάξης στήν ἐξουσία τοῦ προλεταριάτου. Τώρα, στά 1925, πρόκειται νά γίνει τό πέρασμα ἀπό τή σημερινή οἰκονομία, πού δέ μποροῦμε νά τήν ὀνομάσουμε στό σύνολό της σοσιαλιστική, στή σοσιαλιστική οἰκονομία, στήν οἰκονομία πού θ' ἀποτελέσει τήν ὑλική βάση τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας.

Ποιά ἦταν ἡ κατάσταση στήν περίοδο τοῦ Ὀχτώβρη, ὅταν ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματός μας πῆρε στίς 10 τοῦ Ὀχτώβρη 1917 κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν τήν ἀπόφαση νά ὀργανώσει τήν ἔνοπλη ἐξέγερση;

Πρῶτο, εἴχαμε τόν πόλεμο ἀνάμεσα στούς δυό εὐρωπαϊκούς συνασπισμούς, τήν ἀνάπτυξη σ' ὅλη τήν Εὐρώπη τῶν στοιχείων τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί τήν

ἀπειλή χωριστῆς εἰρήνης μέ τή Γερμανία γιά τό πνίξιμο τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία. Αὐτά στόν ἐξωτερικό τομέα. Δεύτερο, εἴχαμε τήν κατάχτηση ἀπό τό κόμμα μας τῆς πλειοψηφίας στά Σοβιέτ, τίς ἀγροτικές ἐξεγέρσεις σ' ὅλη τή χώρα, τήν ἄνοδο τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στά μέτωπα, τήν ἀπομόνωση τῆς ἀστικῆς κυβέρνησης τοῦ Κερένσκι καί τήν ἀπειλή ἑνός νέου πραξικοπήματος Κορνίλοφ. Αὐτά στόν ἐσωτερικό τομέα.

Τό μέτωπο αὐτό ἦταν κυρίως μέτωπο πολιτικῆς πάλης.

Τό σημεῖο στροφῆς τό ἔκρινε τότε ἡ νικηφόρα ἐξέγερση τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν καί ἡ δημιουργία τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Πῶς ἔχουν τά πράγματα σήμερα, ὀχτώ χρόνια ὕστερα ἀπό τή συντριβή τῆς ἐξουσίας τῆς ἀστικῆς τάξης;

Πρῶτο, ὑπάρχουν στόν κόσμο δυό στρατόπεδα: τό στρατόπεδο τοῦ κ α π ι τ α λ ι σ μ ο ῦ πού σταθεροποιεῖται προσωρινά, μέ παράλληλη ἔκδηλη ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῶν ἀποικιακῶν καί τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν (Κίνα, Μαρόκο, Συρία κλπ.), καί τό στρατόπεδο τοῦ σ ο σ ι α λ ι σ μ ο ῦ, ἡ Σοβιετική Ἕνωση, πού ἀντρώνεται μέ τήν οἰκονομική της ἀνάπτυξη καί συσπειρώνει γύρω της καί τούς ἐργάτες τῶν προχωρημένων χωρῶν, καί τούς καταπιεζόμενους λαούς τῶν ἀποικιακῶν καί τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν—γεγονός πού μᾶς δίνει τή δυνατότητα νά μετατρέψουμε τή σύντομη «ἀνάπαυλα» σέ ὁλόκληρη περίοδο «ἀνάπαυλας». Αὐτά στόν ἐξωτερικό τομέα. Δεύτερο, ἔχουμε ἔνταση τῆς βιομηχανικῆς καί συνεταιριστικῆς ἀνάπτυξης τῆς χώρας μας, ἄνοδο τῆς ὑλικῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, ἀναμφισβήτητη βελτίωση τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στήν ἀγροτιά καί δυνάμωμα τοῦ κύρους τοῦ

κόμματος ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες—γεγονός πού μᾶς δίνει τή δυνατότητα νά προωθήσουμε τή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση μαζί μέ τήν ἀγροτιά κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ κόμματός του. Αὐτά στόν ἐσωτερικό τομέα.

Τό μέτωπο αὐτό εἶναι κυρίως μέτωπο οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης.

Τώρα, ἄν ἡ σημερινή περίοδος στροφῆς θά τελειώσει μέ τή νίκη τοῦ προλεταριάτου, αὐτό θά ἐξαρτηθεῖ πρίν ἀπ' ὅλα ἀπό τίς ἐπιτυχίες τῆς οἰκοδόμησής μας, ἀπό τίς ἐπιτυχίες τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στή Δύση καί τήν Ἀνατολή, ἀπό τήν ἀνάπτυξη τῶν ἀντιθέσεων πού σπαράζουν τόν κεφαλαιοκρατικό κόσμο.

Πρίν ἀπό ὀχτώ χρόνια τό καθῆκον μας ἦταν νά συνδέσουμε τό προλεταριάτο μέ τή φτωχή ἀγροτιά, νά οὐδετεροποιήσουμε τά μεσαῖα στρώματα τῆς ἀγροτιᾶς, νά ἐκμεταλλευτοῦμε τή θανάσιμη πάλη τῶν δυό ἱμπεριαλιστικῶν συνασπισμῶν καί νά ἀνατρέψουμε τήν ἀστική κυβέρνηση τῆς Ρωσίας, γιά νά ὀργανώσουμε τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, νά βγοῦμε ἀπό τόν ἱμπεριαλιστικό πόλεμο, νά δυναμώσουμε τούς δεσμούς μας μέ τούς προλετάριους ὅλων τῶν χωρῶν καί νά προωθήσουμε τήν ὑπόθεση τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης σ' ὅλες τίς χῶρες.

Τώρα, ὕστερα ἀπό ὀχτώ χρόνια, τό καθῆκον μας εἶναι, ἀπό τή μιά μεριά, νά σμίξουμε τό προλεταριάτο καί τή φτωχή ἀγροτιά μέ τή μεσαία ἀγροτιά πάνω στή βάση μιᾶς σταθερῆς συμμαχίας ἀνάμεσά τους, νά ἐξασφαλίσουμε τήν καθοδήγηση ἀπό μέρους τοῦ προλεταριάτου μέσα σ' αὐτή τή συμμαχία, νά ἐντείνουμε τήν ἀνάπτυξη καί τόν ἐπανεξοπλισμό τῆς βιομηχανίας μας, νά τραβήξουμε τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς στούς συνεταιρισμούς καί νά ἐξασφαλίσουμε ἔτσι τή νίκη τοῦ σοσιαλιστικοῦ πυρήνα τῆς οἰκονομίας μας ἐνάντια στά στοιχεῖα τοῦ καπιταλισμοῦ, καί ἀπό τήν ἄλλη μεριά, νά ἀποκαταστήσουμε τή συμμαχία καί μέ τούς προλετάριους ὅλων τῶν χωρῶν καί μέ τούς ἀποικιακούς λαούς τῶν καταπιεζομένων χωρῶν, γιά νά βοηθήσουμε τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο στήν πάλη του γιά τή νίκη ἐνάντια στόν καπιταλισμό.

Τώρα δέν ἀρκεῖ πιά ἡ οὐδετεροποίηση τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς. Τώρα τό καθῆκον μας εἶναι νά ἀποκαταστήσουμε μιά σταθερή συμμαχία μέ τή μεσαία ἀγροτιά, γιά νά ὀργανώσουμε σωστές ἀμοιβαῖες σχέσεις ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά. Γιατί, ἄν εἶναι σωστή ἡ θέση τοῦ Λένιν «1 0-2 0 χ ρ ό ν ι α σ ω σ τ έ ς σ χ έ σ ε ι ς μ έ τ ή ν ἀ γ ρ ο τ ι ά κ α ί ἐ ξ α σ φ α λ ί σ τ η κ ε ἡ ν ί κ η σ έ π α γ κ ό σ μ ι α κ λ ί μ α κ α»[46]*, ἄλλο τόσο σωστά εἶναι καί τά λόγια τοῦ Λένιν ὅτι πρέπει «...ν ά τ ρ α β ᾶ μ ε τ ώ ρ α μ π ρ ο σ τ ά σ ά ν μ ι ά ἀ σ ύ γ κ ρ ι τ α π ι ό π λ α τ ι ά κ α ί π ι ό ἰ σ χ υ ρ ή μ ά ζ α κ α ί ὄ χ ι δ ι α φ ο ρ ε τ ι κ ά π α ρ ά μ ό ν ο μ α ζ ί μ έ τ ή ν ἀ γ ρ ο τ ι ά»[47]**.

Τώρα δέν ἀρκεῖ πιά μιά ἁπλή ἀνάπτυξη τῆς κρατικῆς βιομηχανίας. Καί πολύ περισσότερο δέν ἀρκεῖ τό προπολεμικό της ἐπίπεδο. Τώρα τό καθῆκον εἶναι νά προωθήσουμε τόν ἐ π α ν ε ξ ο π λ ι σ μ ό τῆς κρατικῆς μας βιομηχανίας καί τήν παραπέρα ἀνάπτυξή της π ά ν ω σ έ ν έ α τ ε χ ν ι κ ή β ά σ η. Γιατί ἡ κρατική μας βιομηχανία εἶναι βιομηχανία σοσιαλιστικοῦ τύπου. Γιατί ἀποτελεῖ τό βασικό βάθρο τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου στή χώρα μας. Γιατί χωρίς ἕνα τέτιο βάθρο δέ μπορεῖ οὔτε λόγος νά γίνεται γιά μετατροπή τῆς χώρας μας σέ βιομη-

* Ἡ ὑπογράμμιση εἶναι δική μου—Ι. Στ.
** Ἡ ὑπογράμμιση εἶναι δική μου—Ι. Στ.

χανική χώρα καί τῆς Ρωσίας τῆς ΝΕΠ σέ Ρωσία σοσιαλιστική.

Τώρα πιά δέν ἀρκεῖ μιά ἁπλή ἀνάπτυξη τοῦ συνεταιρισμοῦ στό χωριό. Τώρα καθῆκον μας εἶναι νά τραβήξουμε στό συνεταιρισμό τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς καί νά *ἀναπτύξουμε τή συνεταιριστική ὀργάνωση στό χωριό*. Γιατί στίς συνθῆκες τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ὕπαρξης μιᾶς βιομηχανίας σοσιαλιστικοῦ τύπου ὁ συνεταιρισμός εἶναι ὁ *βασικός* κρίκος γιά νά ἐντάξουμε τήν ἀγροτιά στό σύστημα τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης.

Αὐτοί εἶναι σέ γενικές γραμμές οἱ ἀπαραίτητοι ὅροι γιά τή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης στή χώρα μας.

Πρίν ἀπό ὀχτώ χρόνια τό κόμμα πέτυχε τή νίκη ἐνάντια στήν ἀστική ἐξουσία, ἐπειδή μπόρεσε νά δείξει λενινιστική σταθερότητα στήν ἐκπλήρωση τῶν καθηκόντων τοῦ προλεταριάτου, παρά τίς ἀπίστευτες δυσκολίες καί παρά τίς ταλαντεύσεις ὁρισμένων τμημάτων του.

Τώρα, ὕστερα ἀπό ὀχτώ χρόνια, τό κόμμα ἔχει ὅλες τίς δυνατότητες νά ἐξασφαλίσει τή νίκη ἐνάντια στά κεφαλαιοκρατικά στοιχεῖα τῆς λαϊκῆς μας οἰκονομίας, ἄν μπορέσει νά δείξει τήν παλιά, λενινιστική σταθερότητα στήν ἐκπλήρωση τῶν καθηκόντων του, παρά τίς ἄφθονες δυσκολίες πού στέκουν μπροστά του καί παρά τίς ἐνδεχόμενες ταλαντεύσεις ὁρισμένων τμημάτων του.

Ἡ λενινιστική σταθερότητα στήν ἐκπλήρωση τῶν ἄμεσων καθηκόντων τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἐπίσης ἕνας ἀπό τούς πιό ἀπαραίτητους ὅρους γιά τή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 255,
7 τοῦ Νοέμβρη 1925.
Ὑπογραφή: Ι. Στάλιν

ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟ ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ ΤΗΣ 22ης ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΕΙΟΥ ΤΟΥ ΛΕΝΙΝΓΚΡΑΝΤ[48]

Ἀγαπητοί σύντροφοι!

Στή Γραμματεία τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ἔφτασε ἡ πληροφορία ὅτι ὁρισμένα μέλη τῆς συνδιάσκεψής σας ἔχουν τή γνώμη πώς ἡ ἀπόφαση τῆς 14ης κομματικῆς συνδιάσκεψης τῆς Μόσχας πάνω στήν ἔκθεση τῆς ΚΕ[49] στρέφεται δῆθεν ἐνάντια στήν ὀργάνωση τοῦ Λένινγκραντ καί ἀκόμα ὅτι οἱ σύντροφοι αὐτοί καλοῦν δῆθεν τήν ἀντιπροσωπεία τοῦ Λένινγκραντ σέ ἀνοιχτό ἀγώνα στό Συνέδριο τοῦ κόμματος. Ἄν οἱ πληροφορίες αὐτές ἀνταποκρίνονται στήν πραγματικότητα, θεωρῶ ὑποχρέωσή μου νά σᾶς δηλώσω τά παρακάτω:

Ἡ συνδιάσκεψη τῆς Μόσχας ψήφισε μιά ἀπόφαση ἀρχῶν πάνω σέ ζητήματα ἀρχῶν. Ἀπό τά στενογραφημένα Πραχτικά τῶν λόγων καί στή συνδιάσκεψη τῆς Μόσχας, καί στίς ἀχτιδικές συνδιασκέψεις, καθώς καί ἀπό τήν ἀπόφαση πού ἀναφέρθηκε πιό πάνω, δέν εἶναι δύσκολο νά πειστεῖ κανείς ὅτι στή Μόσχα κανένας δέ σκέφτηκε νά δυσφημήσει τήν ὀργάνωση τοῦ Λένινγκραντ, οὔτε νά καλέσει σέ πάλη ἐνάντια της. Γι' αὐτό μοῦ φαίνονται ἀνησυχαστικές οἱ ἐνέργειες τοῦ Σάρκις, τοῦ Σαφάροφ καί ἄλλων, πού ἄρχισαν ἀκόμα ἀπό τίς ἀχτιδικές συνδιασκέ-

ψεις καί συνεχίστηκαν στή συνδιάσκεψη τοῦ κυβερνείου σας. Καί μοῦ φαίνονται ἰδιαίτερα ἀνησυχαστικοί οἱ λόγοι ὁρισμένων συντρόφων τίς τελευταῖες μέρες στή συνδιάσκεψή σας, πού καλοῦν σέ ἀνοιχτό ἀγώνα στό Συνέδριο τοῦ κόμματος. Στίς σημερινές συνθῆκες ἡ ἑνότητα τῶν λενινιστῶν—κι ἄν ἀκόμα ὑπάρχουν ὁρισμένες διαφωνίες ἀνάμεσά τους πάνω σέ μερικά ζητήματα—εἶναι ἀπαραίτητη περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη φορά. Ἡ ἑνότητα τῶν λενινιστῶν μπορεῖ ὄχι μόνο νά διατηρηθεῖ ἀλλά καί νά δυναμώσει, ἄν ὑπάρχει σταθερή ἐπιθυμία ἀπό μέρους σας. Ἡ ὀργάνωση τοῦ Λένινγκραντ εἶναι καί πρέπει νά παραμείνει ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα στηρίγματα τοῦ κόμματός μας.

Σάν μέλος τοῦ Προεδρείου τῆς συνδιάσκεψής σας θεωρῶ ὑποχρέωσή μου νά σᾶς κάνω γνωστά ὅλα αὐτά.

Μέλος τοῦ Προεδρείου τῆς συνδιάσκεψης
τῆς ὀργάνωσης τοῦ Λένινγκραντ

Ι. Στάλιν

8 τοῦ Δεκέμβρη 1925

Περιοδικό «Κράσναγια Λέτοπις», τεῦχος 1 (58), 1934.

ΤΟ 14ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΚΚ (Μπ.) ΤΗΣ ΕΣΣΔ[50]

18-31 τοῦ Δεκέμβρη 1925

«Πράβντα», ἀρ. φύλλων 291, 292 καί 296 τῆς 20, 22 καί 29 τοῦ Δεκέμβρη 1925.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

18 τοῦ Δεκέμβρη

Σύντροφοι! Τίς τελευταῖες δυό βδομάδες εἴχατε τή δυνατότητα νά ἀκούσετε ἀπό μιά ὁλόκληρη σειρά μέλη τῆς ΚΕ καί τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου ἐκθέσεις γιά τή δράση τῆς ΚΕ ἀπό τό 13ο ὥς τό 14ο Συνέδριο, ἐκτενεῖς ἐκθέσεις πού βασικά ἦταν ὁπωσδήποτε σωστές. Νομίζω ὅτι μάλλον δέν ἔχει νόημα νά ἐπαναλάβω αὐτές τίς ἐκθέσεις. Ἔχω τή γνώμη ὅτι τό περιστατικό αὐτό διευκολύνει τή δουλιά μου αὐτή τή στιγμή, καί γι' αὐτό θά θεωροῦσα σκόπιμο νά περιοριστῶ νά θέσω μιά σειρά προβλήματα γιά τή δράση τῆς ΚΕ τοῦ κόμματός μας ἀπό τό 13ο ὥς τό 14ο Συνέδριο.

Συνήθως ἡ ἔκθεση τῆς ΚΕ ἀρχίζει ἀπό τήν ἐξωτερική κατάσταση. Δέ θά παραβῶ αὐτή τή συνήθεια. Θά ἀρχίσω καί γώ ἀπό τήν ἐξωτερική κατάσταση.

I

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Τό βασικό, τό καινούργιο καί ἀποφασιστικό στοιχεῖο πού διαποτίζει ὅλα τά γεγονότα αὐτῆς τῆς περιόδου στόν τομέα τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων εἶναι ὅτι ἀνάμεσα στή

χώρα μας πού οἰκοδομεῖ τό σοσιαλισμό καί στίς χῶρες τοῦ καπιταλιστικοῦ κόσμου ἀποκαταστάθηκε μιά προσωρινή ἰσορροπία δυνάμεων, ἰσορροπία πού καθόρισε τήν τρέχουσα φάση τῆς «εἰρηνικῆς συμβίωσης» ἀνάμεσα στή χώρα τῶν Σοβιέτ καί στίς χῶρες τοῦ καπιταλισμοῦ. Αὐτό πού κάποτε τό θεωρούσαμε μιά σύντομη ἀνάπαυλα μετά τόν πόλεμο, μετατράπηκε σέ μιά ὁλόκληρη περίοδο ἀνάπαυλας. Ἀπό δῶ προκύπτει μιά ὁρισμένη ἰσορροπία δυνάμεων καί μιά ὁρισμένη περίοδος «εἰρηνικῆς συμβίωσης» ἀνάμεσα στόν κόσμο τῆς κεφαλαιοκρατίας καί τόν κόσμο τοῦ προλεταριάτου.

Στή βάση ὅλων αὐτῶν, ἀπό τή μιά μεριά βρίσκεται ἡ ἐσωτερική ἀδυναμία, ἡ ἀδυναμία καί ἡ ἀνημποριά τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ, καί ἀπό τήν ἄλλη ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῶν ἐργατῶν γενικά, καί ἰδιαίτερα ἡ ἀνάπτυξη τῶν δυνάμεων στή χώρα μας, τή χώρα τῶν Σοβιέτ.

Τί βρίσκεται στή βάση αὐτῆς τῆς ἀδυναμίας τοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ κόσμου;

Στή βάση αὐτῆς τῆς ἀδυναμίας βρίσκονται οἱ ἀνυπέρβλητες ἀντιθέσεις τοῦ καπιταλισμοῦ, πού μέσα στά πλαίσιά τους διαμορφώνεται ὅλη ἡ διεθνής κατάσταση—ἀντιθέσεις πού εἶναι ἀνυπέρβλητες γιά τίς κεφαλαιοκρατικές χῶρες καί πού μποροῦν νά ξεπεραστοῦν μόνο στήν πορεία τῆς ἀνάπτυξης τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης στή Δύση.

Ποιές εἶναι αὐτές οἱ ἀντιθέσεις; Μποροῦμε νά τίς ἀναγάγουμε σέ πέντε ὁμάδες.

Ἡ πρώτη ὁμάδα ἀντιθέσεων εἶναι οἱ ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀστική τάξη στίς κεφαλαιοκρατικές χῶρες.

Ἡ δεύτερη ὁμάδα ἀντιθέσεων εἶναι οἱ ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στόν ἰμπεριαλισμό καί τό ἀπελευθερωτικό κίνημα τῶν ἀποικιῶν καί τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν.

Ἡ τρίτη ὁμάδα ἀντιθέσεων εἶναι οἱ ἀντιθέσεις πού ἀναπτύσσονται καί δέ μποροῦν νά μήν ἀναπτύσσονται ἀνάμεσα στά κράτη πού νίκησαν στόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο καί στά κράτη πού νικήθηκαν.

Ἡ τέταρτη ὁμάδα ἀντιθέσεων εἶναι οἱ ἀντιθέσεις πού ἀναπτύσσονται καί δέ μποροῦν νά μήν ἀναπτύσσονται ἀνάμεσα στά ἴδια τά κράτη πού νίκησαν.

Καί ἡ πέμπτη ὁμάδα ἀντιθέσεων εἶναι οἱ ἀντιθέσεις πού ἀναπτύσσονται ἀνάμεσα στή χώρα τῶν Σοβιέτ καί στίς χῶρες τοῦ καπιταλισμοῦ σάν σύνολο.

Νά οἱ πέντε βασικές ὁμάδες ἀντιθέσεων πού μέσα στά πλαίσιά τους κυλᾶ ἡ ἐξέλιξη τῆς διεθνοῦς θέσης μας.

Σύντροφοι, ἄν δέν ἐξετάσουμε σύντομα τή φύση καί τήν ἀνάπτυξη αὐτῶν τῶν ἀντιθέσεων, δέ θά μπορέσουμε νά καταλάβουμε τή σημερινή διεθνῆ θέση τῆς χώρας μας. Γι' αὐτό ἡ ἔκθεσή μου πρέπει ἀπαραίτητα νά περιλαβαίνει μιά σύντομη ἀνασκόπηση αὐτῶν τῶν ἀντιθέσεων.

1. Ἡ σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ

Ἔτσι λοιπόν, ἄς ἀρχίσουμε ἀπό τίς ἀντιθέσεις τῆς πρώτης κατηγορίας, ἀπό τίς ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀστική τάξη στίς χῶρες τοῦ καπιταλισμοῦ. Στόν τομέα αὐτόν τά βασικά γεγονότα μποροῦν νά συνοψιστοῦν στά παρακάτω.

Π ρ ῶ τ ο. Ὁ καπιταλισμός βγαίνει ἤ βγῆκε κιόλας ἀπό τό χάος στήν παραγωγή, στό ἐμπόριο καί στό δημοσιονομικό τομέα, πού ἔχει δημιουργηθεῖ ὕστερα ἀπό τόν πόλεμο καί στό ὁποῖο βρέθηκε. Αὐτό τό πράγμα τό κόμμα τό ὀνόμασε μερική ἤ προσωρινή σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ. Τί σημαίνει αὐτό; Σημαίνει ὅτι ἡ παραγωγή καί τό ἐμπόριο τῶν κεφαλαιοκρατικῶν χωρῶν, πού ἕνα

διάστημα εἶχαν πέσει φοβερά στήν περίοδο τῆς μεταπολεμικῆς κρίσης (ἔχω ὑπόψη μου τό 1919-1920), ἄρχισαν νά τραβᾶνε μπροστά καί ἡ πολιτική ἐξουσία τῆς ἀστικῆς τάξης ἄρχισε λίγο-πολύ νά δυναμώνει. Σημαίνει ὅτι ὁ καπιταλισμός ξέφυγε προσωρινά ἀπό τό χάος στό ὁποῖο βρέθηκε μετά τόν πόλεμο.

Νά τί λένε οἱ ἀριθμοί, ἄν πάρουμε τήν Εὐρώπη.

Ἡ παραγωγή σ' ὅλες τίς προχωρημένες χῶρες τῆς Εὐρώπης ἤ τραβάει μπροστά σέ σύγκριση μέ τό 1919, αὐξάνει καί φτάνει ποῦ καί ποῦ τά 80-90% τοῦ προπολεμικοῦ ἐπιπέδου, ἤ στέκεται στό ἴδιο ἐπίπεδο. Μόνο στήν Ἀγγλία ὁρισμένοι τομεῖς τῆς παραγωγῆς δέν ἀνορθώθηκαν ἀκόμα. Βασικά, ἄν πάρουμε τήν Εὐρώπη στό σύνολό της, ἡ παραγωγή καί τό ἐμπόριο κινοῦνται πρός τά μπρός, χωρίς ὅμως νά ἔχουν ἀκόμα φτάσει τό προπολεμικό ἐπίπεδο. Ἄν πάρουμε τήν παραγωγή σιτηρῶν, στήν Ἀγγλία ἔχουμε τά 80-85% τῆς προπολεμικῆς παραγωγῆς, στή Γαλλία τά 83% καί στή Γερμανία τά 68%. Πολύ ἀργά ἀνεβαίνει ἡ παραγωγή σιτηρῶν στή Γερμανία. Στή Γαλλία δέν ἀνεβαίνει καί στήν Ἀγγλία πέφτει. Ὅλα αὐτά ἀναπληρώνονται μέ τήν ἐξαγωγή σιτηρῶν ἀπό τήν Ἀμερική. Ἡ ἐξόρυξη κάρβουνου τό 1925 στήν Ἀγγλία φτάνει τά 90% τῆς προπολεμικῆς, στή Γαλλία τά 107% καί στή Γερμανία τά 93% τῆς προπολεμικῆς. Ἡ παραγωγή ἀτσαλιοῦ στήν Ἀγγλία φτάνει τά 98% τῆς προπολεμικῆς, στή Γαλλία τά 102% καί στή Γερμανία τά 78%. Ἡ κατανάλωση βαμπακιοῦ στήν Ἀγγλία εἶναι ἴση μέ τά 82% τῆς προπολεμικῆς, στή Γαλλία μέ τά 83% καί στή Γερμανία μέ τά 81%. Τό ἐξωτερικό ἐμπόριο τῆς Ἀγγλίας εἶναι παθητικό καί φτάνει τά 94% τοῦ προπολεμικοῦ, τῆς Γερμανίας εἶναι λίγο μεγαλύτερο σέ σύγκριση μέ τό 1919 καί εἶναι ἐπίσης παθητικό, τῆς Γαλλίας εἶναι τώρα

μεγαλύτερο ἀπό τό προπολεμικό ἐπίπεδο—102%. Ἄν πάρουμε τό 1921, τό ἐπίπεδο τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐμπορίου στό σύνολό του ἦταν 63% τοῦ προπολεμικοῦ, ἐνῶ τώρα, τό 1925, τό ἐμπόριο ἔφτασε τά 82% τοῦ ἴδιου ἐπιπέδου. Οἱ προϋπολογισμοί αὐτῶν τῶν κρατῶν ἰσοσκελίζονται μέ τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο τρόπο, ἰσοσκελίζονται ὅμως μέ μιά φοβερή φορολογική ἐπιβάρυνση τοῦ πληθυσμοῦ. Ἔχουμε ἀκόμα διακυμάνσεις τοῦ νομίσματος σέ μερικές χῶρες, γενικά ὅμως δέν παρατηρεῖται τό προηγούμενο χάος.

Γενικά ἔχουμε τήν παρακάτω εἰκόνα: ἡ μεταπολεμική οἰκονομική κρίση τῆς Εὐρώπης ξεπερνιέται, ἡ παραγωγή καί τό ἐμπόριο τείνουν νά φτάσουν τό προπολεμικό ἐπίπεδο. Μιά ἀπό τίς εὐρωπαϊκές χῶρες, ἡ Γαλλία, στόν τομέα τοῦ ἐμπορίου καί τῆς παραγωγῆς ξεπέρασε κιόλας τό προπολεμικό ἐπίπεδο, ἐνῶ μιά ἄλλη χώρα τῆς Εὐρώπης—ἐννοῶ τήν Ἀγγλία—ἐξακολουθεῖ νά βρίσκεται στό ἴδιο ἤ σχεδόν στό ἴδιο ἐπίπεδο, χωρίς νά ἔχει φτάσει τό προπολεμικό.

Δ ε ύ τ ε ρ ο. Ἀντί τήν περίοδο τῆς πλημμυρίδας τῶν κυμάτων τῆς ἐπανάστασης, πού παρατηρούσαμε στά χρόνια τῆς μεταπολεμικῆς κρίσης, παρατηροῦμε τώρα μιά περίοδο ἄμπωτης στήν Εὐρώπη. Αὐτό σημαίνει ὅτι τό ζήτημα τῆς κατάληψης τῆς ἐξουσίας, τῆς κατάχτησης τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο σήμερα ἤ αὔριο, δέ βρίσκεται τώρα στήν ἡμερήσια διάταξη στήν Εὐρώπη. Ἡ περίοδος τῆς ἀνόδου τῶν κυμάτων τῆς ἐπανάστασης, τότε πού τό κίνημα προχωρεῖ ὁρμητικά, τραβάει πρός τά πάνω καί τό κόμμα δέ μπορεῖ νά προλάβει μέ τά συνθήματά του τό κίνημα, ὅπως ἔγινε λογουχάρη στή χώρα μας τό 1905 ἤ τό 1917—ἡ περίοδος αὐτή τῆς ἀνόδου βρίσκεται ἀκόμα μπροστά μας. Σήμερα ὅμως δέν ἔχουμε τέτια περίοδο, ἀλλά μιά περίοδο προσωρινῆς ἄμπωτης, περίοδο

συγκέντρωσης δυνάμεων από μέρους τοῦ προλεταριάτου, μιά περίοδο πού δίνει μεγάλα ἀποτελέσματα, μέ τήν ἔννοια ὅτι χαράζει νέες μορφές τοῦ κινήματος, μέ τήν ἔννοια ὅτι ὑπάρχει καί ἀναπτύσσεται ἕνα μαζικό κίνημα κάτω ἀπό τή σημαία τῆς πάλης γιά τήν ἑνότητα τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος, μέ τήν ἔννοια ὅτι δημιουργεῖ καί στερεώνει τούς δεσμούς τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Δύσης μέ τό ἐργατικό κίνημα τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης, μέ τήν ἔννοια ὅτι ἀριστεροποιεῖ λογουχάρη τό ἀγγλικό ἐργατικό κίνημα, μέ τήν ἔννοια ὅτι ἀποσυνθέτει τή Διεθνῆ τοῦ Ἄμστερνταμ, ὅτι ἀνοίγει ἕνα βαθύ ρῆγμα μέσα σ' αὐτήν κλπ., κλπ. Ἐπαναλαβαίνω ὅτι περνοῦμε μιά περίοδο συσώρευσης δυνάμεων πού ἔχει μεγάλη σημασία γιά τίς μελλοντικές ἐπαναστατικές ἐξορμήσεις. Εἶναι ἡ περίοδος ὅπου σύνθημα τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος εἶναι ἡ κατάχτηση τῶν μαζικῶν ὀργανώσεων τοῦ προλεταριάτου (συνδικάτα κλπ.) καί «ἡ καθαίρεση ἀπό τά πόστα» τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἡγετῶν, ὅπως εἶχε γίνει στή χώρα μας τό 1911-1912.

Τρίτο. Τό κέντρο τῆς χρηματιστικῆς ἰσχῆς τοῦ καπιταλιστικοῦ κόσμου, τό κέντρο τῆς χρηματιστικῆς ἐκμετάλλευσης ὅλου τοῦ κόσμου μετατοπίστηκε ἀπό τήν Εὐρώπη στήν Ἀμερική. Προηγούμενα τό κέντρο τῆς χρηματιστικῆς ἐκμετάλλευσης τοῦ κόσμου ἦταν συνήθως ἡ Γαλλία, ἡ Γερμανία καί ἡ Ἀγγλία. Τώρα αὐτό δέ μποροῦμε νά τό ποῦμε χωρίς ἰδιαίτερες ἐπιφυλάξεις. Τώρα τό κέντρο τῆς χρηματιστικῆς ἐκμετάλλευσης τοῦ κόσμου εἶναι κυρίως οἱ Ἑνωμένες Πολιτεῖες τῆς Βόρειας Ἀμερικῆς. Τό κράτος αὐτό ἀναπτύσσεται ἀπ' ὅλες τίς ἀπόψεις: καί ἀπό τήν ἄποψη τῆς παραγωγῆς, καί ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ἐμπορίου, καί ἀπό τήν ἄποψη τῆς συσώρευσης. Θά ἀναφέρω μερικούς ἀριθμούς. Ἡ παραγωγή σιτηρῶν στή Βόρεια Ἀμερική ξεπέρασε τό προπολεμικό ἐπίπεδο: τώρα φτάνει τά 104% αὐτοῦ τοῦ ἐπιπέδου. Ἡ ἐξόρυξη κάρβουνου ἔφτασε τά 90% τοῦ προπολεμικοῦ ἐπιπέδου, τό ἔλλειμμα ὅμως αὐτό ἀντισταθμίζεται μέ τήν τεράστια αὔξηση τῆς παραγωγῆς πετρελαίου. Καί πρέπει νά ποῦμε ὅτι ἡ παραγωγή πετρελαίου στήν Ἀμερική φτάνει τά 70% τῆς παγκόσμιας παραγωγῆς. Ἡ παραγωγή ἀτσαλιοῦ αὐξήθηκε καί ἔφτασε τά 147%, δηλ. εἶναι 47% μεγαλύτερη ἀπό τό προπολεμικό ἐπίπεδο. Τό ἐθνικό εἰσόδημα φτάνει τά 130% τοῦ προπολεμικοῦ, δηλ. ξεπερνᾶ κατά 30% τό προπολεμικό ἐπίπεδο. Τό ἐξωτερικό ἐμπόριο ἔφτασε τά 143% τοῦ προπολεμικοῦ ἐπιπέδου μέ τεράστιο ἐνεργητικό σέ βάρος τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Ἀπό τά 9 δισεκατομμύρια τοῦ παγκόσμιου ἀποθέματος χρυσοῦ, περίπου τά 5 δισεκατομμύρια βρίσκονται στήν Ἀμερική. Τό νόμισμα τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Βόρειας Ἀμερικῆς εἶναι τό πιό σταθερό ἀπ' ὅλα τά ἄλλα νομίσματα. Ὅσο γιά τήν ἐξαγωγή κεφαλαίων, ἡ Ἀμερική εἶναι σήμερα σχεδόν ἡ μόνη χώρα πού ἐξάγει κεφάλαια σέ ὅλο καί μεγαλύτερες ἀναλογίες. Ἡ Γαλλία καί ἡ Γερμανία ἐξάγουν πάρα πολύ λίγα κεφάλαια καί ἡ Ἀγγλία περιόρισε ἐπίσης σημαντικά τήν ἐξαγωγή κεφαλαίων της.

Τέταρτο. Ἡ προσωρινή σταθεροποίηση τοῦ εὐρωπαϊκοῦ καπιταλισμοῦ, γιά τήν ὁποία μίλησα πιό πάνω, κατορθώθηκε κυρίως μέ τή βοήθεια τοῦ ἀμερικάνικου κεφαλαίου καί μέ ἀντάλλαγμα τήν οἰκονομική ὑποταγή τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης στήν Ἀμερική. Γιά νά τό ἀποδείξουμε αὐτό, ἀρκεῖ ν' ἀναφέρουμε τόν ἀριθμό γιά τά χρέη τῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης στήν Ἀμερική. Ὁ ἀριθμός αὐτός εἶναι τουλάχιστο 26 δισεκατομμύρια ρούβλια. Καί δέ μιλῶ καθόλου γιά τά ἰδιωτικά χρέη πρός τήν Ἀμερική, δηλαδή γιά τίς ἐπενδύσεις τῆς Ἀμερικῆς σέ ἐπιχειρήσεις

τῆς Εὐρώπης πού φτάνουν γιά τήν Εὐρώπη ἕνα ποσό ἀπό κάμποσα δισεκατομμύρια. Τί δείχνουν ὅλ' αὐτά; Δείχνουν ὅτι ἡ Εὐρώπη ἄρχισε λίγο-πολύ νά στέκεται στά πόδια της χάρη στήν εἰσροή κεφαλαίων ἀπό τήν Ἀμερική (καί ὥς ἕνα σημεῖο ἀπό τήν Ἀγγλία). Μέ τί ἀντάλλαγμα; Μέ ἀντάλλαγμα τήν οἰκονομική ὑποταγή τῆς Εὐρώπης στήν Ἀμερική.

Πέμπτο. Γι' αὐτό τό λόγο ἡ Εὐρώπη, γιά νά ἔχει τή δυνατότητα νά πληρώνει τούς τόκους καί τά χρέη, ἀναγκάζεται νά μεγαλώσει τά φορολογικά βάρη τοῦ πληθυσμοῦ καί νά ἐπιδεινώσει τήν κατάσταση τῶν ἐργατῶν. Κι αὐτό ἀκριβῶς γίνεται τώρα στίς χῶρες τῆς Εὐρώπης. Ἀπό τώρα κιόλας, πού δέν ἄρχισε ἀκόμα ὅπως πρέπει ἡ πληρωμή τῶν χρεῶν καί τῶν τόκων, ἀπό τώρα κιόλας λχ. στήν Ἀγγλία ἡ αὔξηση τῶν φορολογικῶν βαρῶν σέ ποσοστά ὅλου τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἔφτασε ἀπό 11% (τό 1913) σέ 23% τό 1924, στή Γαλλία ἀπό 13% τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος σέ 21%, στήν Ἰταλία ἀπό 13% σέ 19%. Δέ χρειάζεται κάν νά ποῦμε ὅτι στό ἄμεσο μέλλον τά φορολογικά βάρη θά ἐξακολουθήσουν νά μεγαλώνουν ἀκόμα πιό πολύ. Γι' αὐτό ἡ ὑλική κατάσταση τῶν ἐργαζομένων τῆς Εὐρώπης, καί πρῶτα ἀπ' ὅλα τῆς ἐργατικῆς τάξης, θά χειροτερεύει ὁπωσδήποτε καί ἡ ἐργατική τάξη ἀναπόφευχτα θά ἐπαναστατικοποιεῖται. Συμπτώματα αὐτῆς τῆς ἐπαναστατικοποίησης ἔχουμε κιόλας καί στήν Ἀγγλία καί στίς ἄλλες χῶρες τῆς Εὐρώπης. Ἔχω ὑπόψη μου τήν ξεκάθαρη ἀριστεροποίηση τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Εὐρώπης.

Αὐτά εἶναι τά βασικά γεγονότα πού δείχνουν ὅτι ἡ προσωρινή σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ πού πέτυχε ἡ Εὐρώπη εἶναι σάπια σταθεροποίηση πού ἀναπτύσσεται πάνω σέ σάπιο ἔδαφος.

Εἶναι πολύ πιθανό—ἐγώ δέν τό ἀποκλείω—ὅτι ἡ παραγωγή καί τό ἐμπόριο τῆς Εὐρώπης μπορεῖ νά φτάσουν ἀκόμα καί τό προπολεμικό ἐπίπεδο. Αὐτό ὅμως δέ σημαίνει ἀκόμα ὅτι ὁ καπιταλισμός θά πετύχει ἔτσι τή σταθερότητα πού εἶχε πρίν ἀπό τόν πόλεμο. Γενικά, δέν πρόκειται ποτέ πιά νά πετύχει μιά τέτια σταθερότητα. Γιατί; Πρῶτο, γιατί ἡ Εὐρώπη ἐξαγόρασε τήν προσωρινή της σταθεροποίηση μέ τήν οἰκονομική ὑποταγή της στήν Ἀμερική, πράγμα πού ὁδηγεῖ σέ κολοσιαία αὔξηση τῆς φορολογικῆς ἐπιβάρυνσης, σέ ἀναπόφευχτη χειροτέρεψη τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν καί στήν ἐπαναστατικοποίηση τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Δεύτερο, γιατί ὑπάρχουν μιά ὁλόκληρη σειρά ἄλλοι λόγοι, γιά τούς ὁποίους θά μιλήσω παρακάτω, λόγοι πού κάνουν τή σημερινή σταθεροποίηση ἀσταθῆ καί ἐπισφαλῆ.

Ἄν κάνουμε τόν ἀπολογισμό ὅλων αὐτῶν, γιά τά ὁποῖα μίλησα πρίν ἀπό λίγο ἀναλύοντας τήν πρώτη κατηγορία τῶν ἀντιθέσεων, τό γενικό συμπέρασμα πού βγαίνει εἶναι ὅτι ὁ κύκλος τῶν κύριων κρατῶν πού ἐκμεταλλεύονται τόν κόσμο περιορίστηκε στό ἐλάχιστο σέ σύγκριση μέ τήν προπολεμική περίοδο. Προηγούμενα οἱ κύριοι ἐκμεταλλευτές ἦταν ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία, ἡ Γερμανία καί ἐνμέρει ἡ Ἀμερική, τώρα ὁ κύκλος αὐτός περιορίστηκε στό ἐλάχιστο. Τώρα οἱ κυριότεροι οἰκονομικοί ἐκμεταλλευτές τοῦ κόσμου, καί συνεπῶς οἱ βασικοί πιστωτές του, εἶναι ἡ Βόρεια Ἀμερική καί ἐνμέρει ὁ βοηθός της ἡ Ἀγγλία.

Αὐτό δέ σημαίνει ἀκόμα ὅτι ἡ Εὐρώπη πέρασε στήν κατάσταση ἀποικίας. Οἱ εὐρωπαϊκές χῶρες, ἐξακολουθώντας νά ἐκμεταλλεύονται τίς ἀποικίες τους, περιῆλθαν οἱ ἴδιες σέ κατάσταση οἰκονομικῆς ὑποταγῆς στήν Ἀμερική καί γι' αὐτό μέ τή σειρά τους τίς ἐκμεταλλεύεται

καί θά τίς ἐκμεταλλεύεται ἡ Ἀμερική. Μ' αὐτή τήν ἔννοια ὁ κύκλος τῶν κύριων κρατῶν πού ἐκμεταλλεύονται χρηματιστικά τόν κόσμο περιορίστηκε στό ἐλάχιστο, ἐνῶ ὁ κύκλος τῶν χωρῶν πού τίς ἐκμεταλλεύονται ἔγινε πιό πλατύς.

Ἐδῶ βρίσκεται μιά ἀπό τίς αἰτίες τῆς ἀστάθειας καί τῆς ἐσωτερικῆς ἀδυναμίας τῆς σημερινῆς σταθεροποίησης τοῦ καπιταλισμοῦ.

2. Ὁ ἰμπεριαλισμός, οἱ ἀποικίες καί οἱ μισοαποικίες

Περνοῦμε στή δεύτερη σειρά ἀντιθέσεων, στίς ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στίς ἰμπεριαλιστικές καί τίς ἀποικιακές χῶρες.

Τά βασικά γεγονότα σ' αὐτό τόν τομέα εἶναι: ἡ ἀνάπτυξη καί ἡ αὔξηση τῆς βιομηχανίας καί τοῦ προλεταριάτου στίς ἀποικίες, ἰδιαίτερα στή διάρκεια τοῦ πολέμου καί ὕστερα ἀπό τόν πόλεμο· ἡ ἀνάπτυξη σ' αὐτές τίς χῶρες τοῦ ἐπιπέδου τοῦ πολιτισμοῦ γενικά καί τῆς ντόπιας διανόησης εἰδικά· ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐθνικοεπαναστατικοῦ κινήματος στίς ἀποικίες καί ἡ κρίση τῆς παγκόσμιας κυριαρχίας τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ γενικά· ὁ ἀπελευθερωτικός ἀγώνας τῶν Ἰνδιῶν καί τῆς Αἰγύπτου ἐνάντια στόν ἀγγλικό ἰμπεριαλισμό· ὁ ἀπελευθερωτικός πόλεμος τῆς Συρίας καί τοῦ Μαρόκου ἐνάντια στό γαλλικό ἰμπεριαλισμό· ὁ ἀπελευθερωτικός ἀγώνας τῆς Κίνας ἐνάντια στόν ἀγγλο-ιαπωνο-αμερικανικό ἰμπεριαλισμό κλπ.· ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στίς Ἰνδίες καί τήν Κίνα καί ὁ αναπτυσσόμενος ρόλος τῆς ἐργατικῆς τάξης αὐτῶν τῶν χωρῶν στό ἐθνικοεπαναστατικό κίνημα.

Ἀπ' ὅλα αὐτά βγαίνει ὅτι οἱ μεγάλες Δυνάμεις αντιμετωπίζουν τόν κίνδυνο νά χάσουν τά βασικά τους μετόπισθεν, δηλαδή τίς ἀποικίες. Ἡ σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ κουτσαίνει ἐδῶ καί μέ τά δυό πόδια, γιατί τό ἐπαναστατικό κίνημα τῶν καταπιεζομένων χωρῶν, πού ἀναπτύσσεται βῆμα πρός βῆμα, ἀρχίζει ποῦ καί ποῦ νά παίρνει τή μορφή ἀνοιχτοῦ πολέμου ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό (Μαρόκο, Συρία, Κίνα) καί εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ὁ ἰμπεριαλισμός δέ θά τά καταφέρει νά χαλιναγωγήσει τίς ἀποικίες «του».

Λένε—ἰδιαίτερα οἱ ἀστοί συγγραφεῖς—ὅτι γιά τό μεγάλωμα τῆς κρίσης στίς ἀποικίες φταῖνε οἱ μπολσεβίκοι. Πρέπει νά πῶ ὅτι μᾶς κάνουν πολύ μεγάλη τιμή ὅταν μᾶς κατηγοροῦν γι' αὐτό τό πράγμα. Δυστυχῶς δέν εἴμαστε ἀκόμα τόσο δυνατοί ὥστε νά βοηθᾶμε ἄμεσα ὅλες τίς ἀποικιακές χῶρες στήν πάλη γιά τήν ἀπελευθέρωσή τους. Ἡ αἰτία πρέπει ν' ἀναζητηθεῖ πιό βαθιά. Ἡ αἰτία βρίσκεται, ἐκτός ἀπ' ὅλα τά ἄλλα, στό γεγονός ὅτι τά κράτη τῆς Εὐρώπης, ἐπειδή εἶναι ὑποχρεωμένα νά πληρώνουν τόκους στήν Ἀμερική, ἀναγκάζονται νά ἐντείνουν τήν καταπίεση καί τήν ἐκμετάλλευση στίς ἀποικίες καί τίς ἐξαρτημένες χῶρες, πράγμα πού δέ μπορεῖ παρά νά ὁδηγήσει στό δυνάμωμα τῆς κρίσης καί τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος σ' αὐτές τίς χῶρες.

Ὅλα αὐτά δείχνουν ὅτι στόν τομέα αὐτόν οἱ ὑποθέσεις τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ πᾶνε περισσότερο ἀπό ἄσχημα. Ἄν ἐκεῖ, στόν τομέα τῆς πρώτης κατηγορίας τῶν ἀντιθέσεων, ὁ καπιταλισμός τῆς Εὐρώπης σταθεροποιήθηκε μερικά καί γιά τήν ὥρα δέ μπαίνει ζήτημα νά καταληφθεῖ σήμερα ἤ αὔριο ἡ ἐξουσία ἀπό τό προλεταριάτο, στίς ἀποικίες ἡ κρίση ἔφτασε στό ἀποκορύφωμά της καί τό διώξιμο τῶν ἰμπεριαλιστῶν ἀπό μιά ὁλόκληρη σειρά ἀποικίες μπαίνει στήν ἡμερήσια διάταξη.

3. Νικητές καί νικημένοι

Περνῶ στήν τρίτη σειρά ἀντιθέσεων, στίς ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στίς νικήτριες καί στίς νικημένες χῶρες.

Τά βασικά γεγονότα σ' αὐτό τόν τομέα εἶναι τά παρακάτω. Πρῶτο, ὕστερα ἀπό τήν εἰρήνη τῶν Βερσαλιῶν ἡ Εὐρώπη βρέθηκε διασπασμένη σέ δυό στρατόπεδα—στό στρατόπεδο τῶν νικημένων (Γερμανία, Αὐστρία καί ἄλλες χῶρες) καί στό στρατόπεδο τῶν νικητῶν ('Αντάντ σύν 'Αμερική). Δεύτερο, πρέπει νά τονιστεῖ τό περιστατικό ὅτι οἱ νικητές, πού ἄλλοτε προσπαθοῦσαν νά πνίξουν τίς νικημένες χῶρες μέ τήν κατοχή (σᾶς θυμίζω τό Ρούρ), παράτησαν αὐτό τό δρόμο καί πέρασαν σέ μιά ἄλλη μέθοδο, στή μέθοδο τῆς χρηματιστικῆς ἐκμετάλλευσης τῆς Γερμανίας πρῶτα, καί τῆς Αὐστρίας ἔπειτα. Ἔκφραση τῆς νέας αὐτῆς μεθόδου εἶναι τό σχέδιο Ντώζ πού τά ἀρνητικά του ἀποτελέσματα μόλις τώρα ἐκδηλώνονται. Τρίτο, ἡ Διάσκεψη τοῦ Λοκάρνο[51], πού δῆθεν ἐξάλειψε ὅλες τίς ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στούς νικητές καί τούς νικημένους, στήν πραγματικότητα, παρά τό θόρυβο πού ἔγινε γύρω ἀπ' αὐτό τό ζήτημα, δέν ἐξάλειψε οὐσιαστικά τίποτα, καμιά ἀντίθεση, παρά μόνο τίς ὄξυνε.

Τό νόημα τοῦ σχεδίου Ντώζ εἶναι ὅτι ἡ Γερμανία πρέπει νά πληρώσει στήν 'Αντάντ οὔτε λίγο οὔτε πολύ περίπου 130 δισεκατομμύρια χρυσά μάρκα μέσα σέ διάφορες προθεσμίες. Τά ἀποτελέσματα τοῦ σχεδίου Ντώζ ἐκδηλώνονται κιόλας μέ τή χειροτέρευση τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης τῆς Γερμανίας, μέ μιά σειρά χρεωκοπίες μιᾶς ὁλόκληρης ὁμάδας ἐπιχειρήσεων, μέ τήν αὔξηση τῆς ἀνεργίας κλπ. Τό σχέδιο Ντώζ πού καταστρώθηκε στήν 'Αμερική εἶναι τό ἑξῆς: ἡ Εὐρώπη πληρώνει τά χρέη της στήν 'Αμερική σέ βάρος τῆς Γερμανίας πού εἶναι ὑποχρεωμένη

νά πληρώσει ἐπανορθώσεις στήν Εὐρώπη. Ἐπειδή ὅμως ἡ Γερμανία δέ μπορεῖ ν' ἀντλήσει ἀπό τό κενό ὅλο αὐτό τό ποσό, θά πρέπει νά ἀποχτήσει μιά σειρά ἐλεύθερες ἀγορές πού δέν καταλήφθηκαν ἀκόμα ἀπό τίς ἄλλες κεφαλαιοκρατικές χῶρες καί ἀπό τίς ὁποῖες θά μποροῦσε νά ἀντλήσει νέες δυνάμεις καί νέο αἷμα γιά νά πληρώσει τίς ἐπανορθώσεις. Ἐκτός ἀπό μιά σειρά ἀσήμαντες ἀγορές, ἡ 'Αμερική ἔχει ἐδῶ ὑπόψη της τίς δικές μας ἀγορές, τίς ἀγορές τῆς Ρωσίας. Οἱ ἀγορές αὐτές, σύμφωνα μέ τό σχέδιο Ντώζ, πρέπει νά παραχωρηθοῦν στή Γερμανία, γιά νά μπορεῖ νά ξεζουμίζει κάποιον καί νά ἔχει μέ τί νά πληρώνει τίς ἐπανορθώσεις στήν Εὐρώπη, πού μέ τή σειρά της πρέπει νά πληρώνει στήν 'Αμερική τά κρατικά της χρέη. Ὅλο αὐτό τό σχέδιο ἔχει καταστρωθεῖ καλά, μόνο πού καταστρώθηκε χωρίς τόν ξενοδόχο, γιατί σημαίνει διπλή πίεση γιά τό γερμανικό λαό: πίεση τῆς γερμανικῆς κεφαλαιοκρατίας πάνω στό προλεταριάτο τῆς Γερμανίας καί πίεση τοῦ ξένου κεφαλαίου πάνω σ' ὅλο τό γερμανικό λαό. Ἄν πεῖ κανείς ὅτι ἡ διπλή αὐτή πίεση δέ θά ἔχει συνέπειες γιά τό γερμανικό λαό, θά κάνει λάθος. Γι' αὐτό ἔχω τή γνώμη ὅτι ἀπό τήν ἄποψη αὐτή τό σχέδιο Ντώζ ἐγκυμονεῖ μιά ἀναπόφευχτη ἐπανάσταση στή Γερμανία. Τό σχέδιο Ντώζ δημιουργήθηκε γιά τήν εἰρήνευση τῆς Γερμανίας, μά πρέπει ἀναπόφευχτα νά ὁδηγήσει σέ ἐπανάσταση στή Γερμανία. Τό δεύτερο μέρος αὐτοῦ τοῦ σχεδίου, πού λέει ὅτι ἡ Γερμανία πρέπει νά ἀντλεῖ ἀπό τίς ἀγορές τῆς Ρωσίας καπίκια γιά τήν Εὐρώπη, εἶναι κι αὐτό ἕνας λογαριασμός χωρίς τόν ξενοδόχο. Γιατί; Γιατί ἐμεῖς δέ θέλουμε καθόλου νά μετατραποῦμε σέ ἀγροτική χώρα γιά τό συμφέρον ὁποιασδήποτε ἄλλης χώρας, μαζί καί τῆς Γερμανίας. Ἐμεῖς θά παράγουμε μόνοι μας τίς μηχανές καί τά ἄλλα μέσα παραγωγῆς. Γι' αὐτό τό λό-

γο, ὅταν ὑπολογίζει κανένας ὅτι θά συμφωνήσουμε νά μετατρέψουμε τήν Πατρίδα μας σέ ἀγροτική χώρα γιά τό συμφέρον τῆς Γερμανίας, σημαίνει πώς κάνει τό λογαριασμό χωρίς τόν ξενοδόχο. Ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη τό σχέδιο Ντώζ στηρίζεται σέ πήλινα πόδια.

Ὅσο γιά τό Λοκάρνο, δέν εἶναι τίποτα ἄλλο παρά συνέχεια τῶν Βερσαλιῶν καί δέ μπορεῖ νά ἔχει ἄλλο σκοπό παρά μόνο τή διατήρηση τοῦ «στάτους κβό», ὅπως ἐκφράζονται στή διπλωματική γλώσσα, δηλαδή τή διατήρηση τῆς ὑπάρχουσας τάξης πραγμάτων, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἡ Γερμανία εἶναι νικημένη χώρα καί ἡ Ἀντάντ νικήτρια. Ἡ Διάσκεψη τοῦ Λοκάρνο κατοχυρώνει νομικά αὐτή τήν κατάσταση μέ τήν ἔννοια ὅτι τά νέα σύνορα τῆς Γερμανίας διατηροῦνται πρός ὄφελος τῆς Πολωνίας, διατηροῦνται πρός ὄφελος τῆς Γαλλίας, ὅτι ἡ Γερμανία χάνει τίς ἀποικίες της καί ὅτι ταυτόχρονα, δεμένη καί ξαπλωμένη στήν κλίνη τοῦ Προκρούστη, πρέπει νά πάρει ὅλα τά μέτρα γιά νά ἀντλήσει τά 130 δισεκατομμύρια χρυσά μάρκα. Τό νά πιστεύει κανείς ὅτι ἡ Γερμανία, πού ἀναπτύσσεται καί τραβάει μπροστά, θά συμβιβαστεῖ μ' αὐτή τήν κατάσταση, σημαίνει ὅτι ὑπολογίζει σέ θαύματα. Ἄν ἄλλοτε, ὕστερα ἀπό τό γαλλοπρωσικό πόλεμο, τό ζήτημα τῆς Ἀλσατίας καί τῆς Λωραίνης, ἕνας ἀπ' τούς κόμπους τῶν ἀντιθέσεων πού ὑπῆρχαν τότε, ἀποτέλεσε μιά ἀπό τίς πιό σοβαρές αἰτίες τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, ποιά ἐγγύηση ὑπάρχει ὅτι ἡ εἰρήνη τῶν Βερσαλιῶν καί ἡ συνέχειά της, τό Λοκάρνο, πού νομιμοποιοῦν καί καθιερώνουν νομικά τήν ἀπώλεια τῆς Σιλεσίας, τοῦ διαδρόμου τοῦ Ντάντσιγκ καί τοῦ Ντάντσιγκ ἀπό τή Γερμανία, τήν ἀπώλεια τῆς Γαλικίας καί τῆς Δυτικῆς Βολυνίας ἀπό τήν Οὐκρανία, τήν ἀπώλεια τοῦ δυτικοῦ μέρους τῆς Λευκορωσίας, τήν ἀπώλεια τῆς Βίλνας ἀπό τή Λιθουανία κλπ.—ποιά ἐγγύηση ὑπάρχει ὅτι ἡ συνθήκη αὐτή, πού πετσόκοψε μιά ὁλόκληρη σειρά κράτη καί δημιούργησε ὁλόκληρη σειρά ἀπό κόμπους ἀντιθέσεων, δέ θά συμμεριστεῖ τήν τύχη τῆς παλιᾶς γαλλοπρωσικῆς συνθήκης πού ἀπόσπασε ὕστερα ἀπ' τό γαλλοπρωσικό πόλεμο τήν Ἀλσατία καί τή Λωραίνη ἀπό τή Γαλλία;

Τέτια ἐγγύηση δέν ὑπάρχει καί δέ μπορεῖ νά ὑπάρχει.

Ἄν τό σχέδιο Ντώζ ἐγκυμονεῖ μιά ἐπανάσταση στή Γερμανία, τό Λοκάρνο ἐγκυμονεῖ ἕνα νέο πόλεμο στήν Εὐρώπη.

Οἱ ἄγγλοι συντηρητικοί σκοπεύουν καί τό «στάτους κβό» νά διατηρήσουν ἐνάντια στή Γερμανία, καί νά χρησιμοποιήσουν τή Γερμανία ἐνάντια στή Σοβιετική Ἕνωση. Δέ σᾶς φαίνεται ὅτι θέλουν πολλά;

Μιλᾶνε γιά πασιφισμό, μιλᾶνε γιά εἰρήνη ἀνάμεσα στά εὐρωπαϊκά κράτη. Ὁ Μπριάν καί ὁ Τσάμπερλαιν ἀνταλλάσσουν ἀσπασμούς, ὁ Στρέζεμαν τσακίζεται στά κομπλιμέντα γιά τήν Ἀγγλία. Ὅλα αὐτά εἶναι ἀνοησίες. Ἀπό τήν ἱστορία τῆς Εὐρώπης ξέρουμε ὅτι κάθε φορά πού συνάπτονταν σύμφωνα σχετικά μέ τή διάταξη τῶν δυνάμεων γιά ἕνα νέο πόλεμο, τά σύμφωνα αὐτά ὀνομάζονταν σύμφωνα εἰρήνης. Συνάπτονταν σύμφωνα πού καθόριζαν τά στοιχεῖα ἑνός μελλοντικοῦ πολέμου καί πάντα ἡ σύναψη τέτιων συμφώνων συνοδευόταν ἀπό θόρυβο καί ἀπό κραυγές γιά τήν εἰρήνη. Σέ τέτιες περιπτώσεις βρίσκονταν πάντα ψευτοτραγουδιστές τῆς εἰρήνης. Θυμᾶμαι γεγονότα ἀπό τήν ἱστορία μετά τό γαλλοπρωσικό πόλεμο, ὅταν ἡ Γερμανία βρέθηκε στή θέση τοῦ νικητῆ καί ἡ Γαλλία στή θέση τοῦ νικημένου, ὅταν ὁ Βίσμαρκ προσπαθοῦσε μέ κάθε τρόπο νά διατηρήσει τό «στάτους κβό», δηλαδή τήν τάξη πραγμάτων πού δημιουργήθηκε ὕστερα ἀπό τό νικηφόρο πόλεμο τῆς Γερμανίας ἐνάντια στή Γαλλία. Τότε ὁ

Βίσμαρκ ἦταν ὑπέρ τῆς εἰρήνης, ἐπειδή ἡ εἰρήνη αὐτή τοῦ ἔδινε μιά σειρά προνόμια ἀπέναντι στή Γαλλία. Καί ἡ Γαλλία ἦταν ὑπέρ τῆς εἰρήνης, τουλάχιστο στίς ἀρχές, ὅσο ἀκόμα δέν εἶχε συνέλθει ἀπό τόν ἀποτυχημένο πόλεμο. Σ' αὐτή λοιπόν τήν περίοδο, ὅταν ὅλοι μιλοῦσαν γιά εἰρήνη καί οἱ ψευτοτραγουδιστές ἐξυμνοῦσαν τίς εἰρηνικές προθέσεις τοῦ Βίσμαρκ, ἡ Γερμανία καί ἡ Αὐστρία συνάψανε μιά συμφωνία, μιά συμφωνία πέρα γιά πέρα εἰρηνική καί πέρα γιά πέρα πασιφιστική, πού ἀποτέλεσε κατοπινά μιά ἀπό τίς βάσεις τοῦ μελλοντικοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου. Μιλῶ γιά τή συμφωνία πού κλείστηκε ἀνάμεσα στήν Αὐστρία καί τή Γερμανία στά 1879. Ἐνάντια σέ ποιόν στρεφόταν αὐτή ἡ συμφωνία; Ἐνάντια στή Ρωσία καί τή Γαλλία. Τί ἔλεγε αὐτή ἡ συμφωνία; Ἀκοῦστε:

«Ἐπειδή ἡ στενή συνεργασία τῆς Γερμανίας καί τῆς Αὐστρίας δέν ἀπειλεῖ κανέναν καί ἀποβλέπει στή στερέωση τῆς εἰρήνης στήν Εὐρώπη πάνω στίς βάσεις πού καθόρισε ἡ Συνθήκη τοῦ Βερολίνου, οἱ αὐτῶν μεγαλειότητες, δηλαδή οἱ δυό ἡγεμόνες, ἀποφάσισαν νά συνάψουν συμμαχία εἰρήνης καί ἀμοιβαῖες συμφωνίες».

Ἀκούσατε: στενή συνεργασία τῆς Γερμανίας καί τῆς Αὐστρίας χάρη τῆς εἰρήνης στήν Εὐρώπη. Τή συμφωνία αὐτή τήν παρουσίαζαν σάν «συμμαχία εἰρήνης», ἐνῶ ὅλοι οἱ ἱστορικοί συμφωνοῦν ὅτι αὐτή ἡ συμφωνία χρησίμευσε σάν ἄμεση προετοιμασία γιά τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο τοῦ 1914. Συνέπεια αὐτῆς τῆς συμφωνίας γιά τήν εἰρήνη στήν Εὐρώπη, καί στήν πραγματικότητα γιά τόν πόλεμο στήν Εὐρώπη, ἦταν μιά ἄλλη συμφωνία, ἡ συμφωνία τῆς Ρωσίας καί τῆς Γαλλίας τοῦ 1891-1893—πάλι γιά τήν εἰρήνη—πῶς μποροῦσε νά γίνει διαφορετικά! Τί ἔλεγαν σ' αὐτή τή συμφωνία; Ἔλεγαν ὅτι:

«ἡ Γαλλία καί ἡ Ρωσία, ἐμπνεόμενες ἀπό τόν ἴδιο

πόθο νά στηρίξουν τήν εἰρήνη κατάληξαν στήν παρακάτω συμφωνία».

Σέ ποιά συμφωνία—αὐτό δέν εἰπώθηκε τότε ἀνοιχτά. Τό μυστικό ὅμως κείμενο τῆς συμφωνίας ἔλεγε: σέ περίπτωση πολέμου ἡ Ρωσία πρέπει νά παρατάξει 700.000 στρατό ἐνάντια στή Γερμανία καί ἡ Γαλλία (μοῦ φαίνεται) 1.300.000.

Καί οἱ δυό αὐτές συμφωνίες ὀνομάζονταν ἐπίσημα συμφωνίες εἰρήνης, φιλίας καί ἡσυχίας σ' ὅλη τήν Εὐρώπη.

Καί σάν ὁλοκλήρωση ὅλων αὐτῶν, ὕστερα ἀπό 6 χρόνια, τό 1899, συνέρχεται ἡ Συνδιάσκεψη εἰρήνης τῆς Χάγης, ὅπου μπαίνει τό ζήτημα τοῦ περιορισμοῦ τῶν ἐξοπλισμῶν. Αὐτό γινόταν τή στιγμή πού μέ βάση τή συμφωνία τῆς Γαλλίας μέ τή Ρωσία γάλλοι ἀξιωματικοί τοῦ γενικοῦ ἐπιτελείου ἔρχονταν στή Ρωσία γιά νά ἐπεξεργαστοῦν τά σχέδια μετακίνησης τῶν στρατευμάτων σέ περίπτωση πολέμου καί ρῶσοι ἀξιωματικοί τοῦ γενικοῦ ἐπιτελείου πήγαιναν στή Γαλλία γιά νά καταστρώσουν μαζί μέ τούς γάλλους στρατηγούς τά σχέδια τῶν μελλοντικῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων ἐνάντια στή Γερμανία. Αὐτό γινόταν τή στιγμή πού τά γενικά ἐπιτελεῖα τῆς Γερμανίας καί τῆς Αὐστρίας κατάστρωναν τό σχέδιο καί ἐπεξεργάζονταν τούς ὅρους, σύμφωνα μέ τούς ὁποίους ἡ Αὐστρία καί ἡ Γερμανία θά ἐπιτεθοῦν ἀπό κοινοῦ ἐνάντια στούς γειτόνους τους στή Δύση καί στήν Ἀνατολή. Αὐτήν ἀκριβῶς τή στιγμή (ὅλα αὐτά γίνονταν φυσικά στά κρυφά, πίσω ἀπό τίς πλάτες) συνέρχεται τό 1899 ἡ Συνδιάσκεψη τῆς Χάγης, ὅπου διακηρύσσεται ἡ εἰρήνη καί ὅπου ξεσηκώνουν ἕναν ἀπατηλό θόρυβο γιά τόν περιορισμό τῶν ἐξοπλισμῶν.

Ὁρίστε λοιπόν ἕνα παράδειγμα γιά τήν χωρίς προηγούμενο ὑποκρισία τῆς ἀστικῆς διπλωματίας, ὅπου μέ θό-

ρυβο καί τραγούδια γιά τήν εἰρήνη προσπαθοῦν νά κρύψουν τήν προετοιμασία τοῦ νέου πολέμου.

Ἔχουμε ὕστερα ἀπ' αὐτά λόγους νά πιστεύουμε τά τραγούδια γιά τήν Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν καί τό Λοκάρνο; Φυσικά δέν ἔχουμε. Νά γιατί δέ μποροῦμε νά πιστέψουμε οὔτε τόν Τσάμπερλαιν καί τό Μπριάν ὅταν ἀνταλλάσσουν ἀσπασμούς, οὔτε τόν Στρέζεμαν ὅταν τσακίζεται στά κοπλιμέντα. Νά γιατί ἔχουμε τή γνώμη ὅτι τό Λοκάρνο εἶναι ἕνα σχέδιο διάταξης τῶν δυνάμεων γιά ἕνα νέο πόλεμο καί ὄχι γιά τήν εἰρήνη.

Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ὁ ρόλος τῆς 2ης Διεθνοῦς σ' αὐτό τό ζήτημα. Γιατί περισσότερο ἀπ' ὅλους οἱ ἡγέτες τῆς 2ης Διεθνοῦς χοροπηδᾶνε καί διαβεβαιώνουν τούς ἐργάτες ὅτι τό Λοκάρνο εἶναι ὄργανο εἰρήνης καί ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ἡ κιβωτός τῆς εἰρήνης, ὅτι οἱ μπολσεβίκοι δέ θέλουν νά μποῦν στήν Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν γιατί εἶναι ἐνάντια στήν εἰρήνη κλπ. Σέ τί ἀποβλέπει ὅλος αὐτός ὁ θόρυβος πού ξεσηκώνει ἡ 2η Διεθνής, ἄν πάρουμε ὑπόψη μας ὅσα εἰπώθηκαν παραπάνω καί ἰδιαίτερα τίς πληροφορίες ἀπό τήν ἱστορία πού ἀνάφερα σχετικά μέ μιά ολόκληρη σειρά συμφωνίες πού κλείστηκαν ὕστερα ἀπό τό γαλλοπρωσικό πόλεμο καί ὀνομάζονταν συμφωνίες εἰρήνης, ἐνῶ στήν πραγματικότητα ἀποδείχτηκαν συμφωνίες πολέμου; Τί δείχνει ἡ σημερινή θέση τῆς 2ης Διεθνοῦς ἀπέναντι στό Λοκάρνο; Δείχνει ὅτι ἡ 2η Διεθνής δέν εἶναι μόνο μιά ὀργάνωση γιά τή διαφθορά τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀπό τήν κεφαλαιοκρατία, ἀλλά καί μιά ὀργάνωση ἠθικῆς δικαίωσης ὅλων τῶν ἀδικιῶν τῆς εἰρήνης τῶν Βερσαλιῶν. Δείχνει ὅτι ἡ 2η Διεθνής εἶναι μιά βοηθητική ὀργάνωση τῆς Ἀντάντ, μιά ὀργάνωση πού ὑποχρέωσή της εἶναι μέ τή δουλιά της καί μέ τό θόρυβο πού κάνει ὑπέρ τοῦ Λοκάρνο καί τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν νά δικαιώσει ἠθικά ὅλες τίς ἀδικίες καί ὅλη τήν καταπίεση πού δημιούργησαν τό καθεστώς τῶν Βερσαλιῶν καί τό Λοκάρνο.

4. Οἱ ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στίς νικήτριες χῶρες

Περνῶ στίς ἀντιθέσεις τῆς τέταρτης σειρᾶς, στίς ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στίς νικήτριες χῶρες. Τά βασικά γεγονότα ἐδῶ συνοψίζονται στό ὅτι, παρά τήν ὕπαρξη κάποιου συνασπισμοῦ ἀνάμεσα στήν Ἀμερική καί τήν Ἀγγλία πού τή βάση του τήν ἀποτελεῖ ἡ συμφωνία τῆς Ἀμερικῆς καί τῆς Ἀγγλίας ἐνάντια στήν ἀκύρωση τῶν διασυμμαχικῶν χρεῶν, παρά τήν ὕπαρξη, λέω, αὐτοῦ τοῦ συνασπισμοῦ, ἡ πάλη τῶν συμφερέντων ἀνάμεσα στήν Ἀγγλία καί τήν Ἀμερική δέν ἐξασθενεῖ ἀλλά ἀντίθετα δυναμώνει. Ἕνα ἀπό τά βασικά προβλήματα γιά τίς παγκόσμιες Δυνάμεις εἶναι σήμερα τό πρόβλημα τοῦ πετρελαίου. Ἄν πάρουμε λογουχάρη τήν Ἀμερική, ἡ παραγωγή της ἀντιπροσωπεύει περίπου τά 70% τῆς παγκόσμιας παραγωγῆς καί ἡ κατανάλωσή της πάνω ἀπό τά 60% τῆς παγκόσμιας κατανάλωσης. Σ' αὐτό λοιπόν τόν τομέα, πού ἀποτελεῖ τό βασικό νεῦρο ὅλης τῆς οἰκονομικῆς καί στρατιωτικῆς δραστηριότητας τῶν παγκόσμιων Δυνάμεων, ἡ Ἀμερική προσκρούει παντοῦ καί πάντα στήν ἀντίπραξη τῆς Ἀγγλίας. Ἄν πάρουμε δυό παγκόσμιες ἑταιρίες πετρελαίου—τή «Στάνταρντ Ὄϊλ» καί τήν «Κονινκλάικ Σέλ», ἀπό τίς ὁποῖες ἡ πρώτη ἀντιπροσωπεύει τήν Ἀμερική καί ἡ δεύτερη τήν Ἀγγλία, θά δοῦμε ὅτι ἡ πάλη ἀνάμεσα σ' αὐτές τίς δυό ἑταιρίες διεξάγεται σ' ὅλα τά μέρη τοῦ κόσμου ὅπου ὑπάρχει πετρέλαιο. Πρόκειται γιά πάλη ἀνάμεσα στήν Ἀμερική καί τήν Ἀγγλία. Γιατί τό πρόβλημα τοῦ πετρελαίου

εἶναι πρόβλημα ζωτικό, γιατί ἀπό τό ποιός θά ἔχει περισσότερο πετρέλαιο θά ἐξαρτηθεῖ καί ποιός θά διατάζει στό μελλοντικό πόλεμο. Ἀπό τό ποιός θά ἔχει περισσότερο πετρέλαιο θά ἐξαρτηθεῖ καί ποιός θά διατάζει τήν παγκόσμια βιομηχανία καί τό παγκόσμιο ἐμπόριο. Ἀπό τότε πού ὁ στόλος τῶν προχωρημένων χωρῶν ἄρχισε νά χρησιμοποιεῖ κινητῆρες ἐσωτερικῆς καύσης, τό πετρέλαιο γίνεται ζωτικό νεῦρο τῆς πάλης ἀνάμεσα στά παγκόσμια κράτη γιά τήν ὑπεροχή, καί σέ καιρό εἰρήνης, καί σέ καιρό πολέμου. Καί σ᾽ αὐτόν ἀκριβῶς τόν τομέα διεξάγεται ἀνάμεσα στίς ἑταιρίες πετρελαίου τῆς Ἀγγλίας καί στίς ἑταιρίες πετρελαίου τῆς Ἀμερικῆς μιά θανάσιμη πάλη πού, εἶναι ἀλήθεια, δέν εἶναι πάντα φανερή, μά πού πάντα ὑπάρχει καί κρυφοκαίει, ὅπως φαίνεται ἀπό τήν ἱστορία τῶν διαπραγματεύσεων καί τήν ἱστορία τῶν ἀψιμαχιῶν ἀνάμεσα στήν Ἀγγλία καί τήν Ἀμερική σ᾽ αὐτό τό πεδίο. Φτάνει νά θυμίσουμε ὅτι ὁ Χιούζ, ὅταν ἦταν ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἔστειλε ὁλόκληρη σειρά ἀπό διακοινώσεις στήν Ἀγγλία σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ πετρελαίου. Ἡ πάλη διεξάγεται στή Νότια Ἀμερική, στήν Περσία, στήν Εὐρώπη, στίς περιοχές τῆς Ρουμανίας καί τῆς Γαλικίας ὅπου ὑπάρχει πετρέλαιο, σ᾽ ὅλες τίς ἠπείρους, πότε μέ συγκαλυμμένη καί πότε μέ ἀπροκάλυπτη μορφή. Δέ μιλῶ πιά γιά ἕνα τόσο σπουδαῖο γεγονός ὅπως εἶναι ἡ πάλη ἀνάμεσα στά συμφέροντα τῆς Ἀγγλίας καί τῆς Ἀμερικῆς στήν Κίνα. Θά ξέρετε ἴσως ὅτι ἐδῶ ἡ πάλη γίνεται στά κρυφά καί ὅτι ἡ Ἀμερική, πού ἐνεργεῖ συνήθως μέ περισσότερη εὐστροφία καί εἶναι ἀπαλλαγμένη ἀπό τίς ὠμές ἀποικιακές μέθοδες, ἀπό τίς ὁποῖες δέν ἀπαλλάχτηκαν ἀκόμα οἱ ἄγγλοι λόρδοι, καταφέρνει κάθε τόσο νά χαλάει τά σχέδια τῆς Ἀγγλίας στήν Κίνα, γιά νά ἐκτοπίσει τήν Ἀγγλία καί νά προλειάνει

γιά τόν ἑαυτό της τό ἔδαφος στήν Κίνα. Φυσικά, ἡ Ἀγγλία δέ μπορεῖ νά βλέπει ἀδιάφορη αὐτό τό πράγμα.

Δέ θά μιλήσω καί δέ θά ἐπεκταθῶ στίς ἀντιθέσεις συμφερόντων ἀνάμεσα στή Γαλλία καί τήν Ἀγγλία σέ σχέση μέ τόν ἀγώνα γιά τήν κυριαρχία στήν εὐρωπαϊκή ἤπειρο. Πρόκειται γιά πασίγνωστο γεγονός. Ξεκάθαρο εἶναι ἐπίσης τό γεγονός ὅτι ἡ πάλη συμφερόντων ἀνάμεσα στήν Ἀγγλία καί τή Γαλλία δέ γίνεται μόνο γιά τό ζήτημα τῆς ἡγεμονίας στήν εὐρωπαϊκή ἤπειρο ἀλλά καί στίς ἀποικίες. Στόν τύπο δημοσιεύτηκαν πληροφορίες ὅτι ὁ πόλεμος στή Συρία καί τό Μαρόκο ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό τῆς Γαλλίας δέν ὀργανώθηκε χωρίς τή συμμετοχή τῆς Ἀγγλίας. Δέν ἔχω ἀποδείξεις, νομίζω ὅμως ὅτι οἱ πληροφορίες αὐτές δέν εἶναι χωρίς βάση.

Δέ θά μιλήσω ἀκόμα γιά τήν ἀντίθεση συμφερόντων ἀνάμεσα στήν Ἀμερική καί τήν Ἰαπωνία—κι αὐτή ἐπίσης εἶναι γνωστή. Φτάνει μόνο νά θυμηθοῦμε τά τελευταῖα γυμνάσια τοῦ ἀμερικάνικου στόλου στόν Εἰρηνικό Ὠκεανό καί τά γυμνάσια τοῦ γιαπωνέζικου στόλου, γιά νά καταλάβουμε γιατί γίνονται ὅλα αὐτά.

Τέλος, πρέπει νά σημειώσω ἕνα γεγονός πού θά προκαλέσει σ᾽ ὅλους κατάπληξη, τό γεγονός τῆς κολοσσιαίας αὔξησης τῶν ἐξοπλισμῶν στίς νικήτριες χῶρες. Μιλῶ γιά τούς νικητές, γιά τίς ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στά κράτη πού νίκησαν. Οἱ νικητές αὐτοί ὀνομάζονται σύμμαχοι. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ Ἀμερική δέν ἀνήκει στήν Ἀντάντ, πολέμησε ὅμως σάν σύμμαχός της ἐνάντια στή Γερμανία. Καί νά πού αὐτοί οἱ σύμμαχοι ἐξοπλίζονται τώρα μέ τά ὅλα τους. Ἐνάντια σέ ποιόν ἐξοπλίζονται; Προηγούμενα, ὅταν οἱ χῶρες τῆς Ἀντάντ ἐξοπλίζονταν, πρόβαλλαν συνήθως τή Γερμανία, λέγοντας ὅτι εἶναι ὁπλισμένη ὥς τά δόντια, ὅτι ἀποτελεῖ κίνδυνο γιά τήν εἰρήνη σ᾽ ὅλο τόν κόσμο

καί ὅτι γι' αὐτό τό λόγο πρέπει νά ἐξοπλιστοῦν κι αὐτές γιά νά ἀμυνθοῦν. Σήμερα ὅμως; Σήμερα ἡ Γερμανία δέν ὑπάρχει σάν ἔνοπλη δύναμη: εἶναι ἀφοπλισμένη. Κι ὅμως ἡ αὔξηση τῶν ἐξοπλισμῶν προχωρεῖ τώρα στίς νικήτριες χῶρες ὅσο ποτέ ἄλλοτε. Πῶς νά ἐξηγηθεῖ λογουχάρη ἡ τεράστια αὔξηση τῆς ἀεροπορίας στή Γαλλία; Πῶς νά ἐξηγηθεῖ ἡ τεράστια αὔξηση τῶν ἐξοπλισμῶν καί ἰδιαίτερα τοῦ στόλου στήν Ἀγγλία; Πῶς νά ἐξηγηθεῖ ἡ τεράστια αὔξηση τοῦ στόλου στήν Ἀμερική καί τήν Ἰαπωνία; Τί καί ποιόν φοβοῦνται οἱ κύριοι «σύμμαχοι» πού νίκησαν ἀπό κοινοῦ καί ἀφόπλισαν τή Γερμανία; Τί φοβοῦνται καί γιατί ἐξοπλίζονται; Καί ποῦ πῆγε ὁ πασιφισμός τῆς 2ης Διεθνοῦς πού φωνάζει γιά εἰρήνη καί δέ βλέπει—κάνει πώς δέ βλέπει—ὅτι οἱ «σύμμαχοι», πού ἐπίσημα ὀνομάστηκαν φίλοι, ἐξοπλίζονται λυσσασμένα ἐνάντια σ' ἕναν «ἀνύπαρκτο» ἐχθρό; Τί ἔκαναν ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν καί ἡ 2η Διεθνής, γιά νά σταματήσουν τή λυσσασμένη αὔξηση τῶν ἐξοπλισμῶν; Μήπως δέν ξέρουν πώς ὅταν αὐξάνονται οἱ ἐξοπλισμοί «τά κανόνια ἀρχίζουν νά βάλουν μόνα τους»; Μήν περιμένετε ἀπάντηση ἀπό τήν Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν καί τή 2η Διεθνῆ. Ἐδῶ τό ζήτημα εἶναι ὅτι ἡ πάλη τῶν συμφερόντων ἀνάμεσα στίς νικήτριες χῶρες ἀναπτύσσεται καί δυναμώνει, ὅτι ἡ σύγκρουση ἀνάμεσά τους γίνεται ἀναπόφευχτη καί ὅτι αὐτές προβλέποντας ἕνα νέο πόλεμο ἐξοπλίζονται μέ ὅλες τους τίς δυνάμεις, μέ ὅλα τά μέσα. Δέ θά ὑπερβάλω τά πράγματα, ἄν πῶ ὅτι ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη δέν ἔχουμε νά κάνουμε μέ φιλική εἰρήνη ἀνάμεσα στίς νικήτριες χῶρες, ἀλλά μέ ἔνοπλη εἰρήνη, μέ κατάσταση ἔνοπλης εἰρήνης πού ἐγκυμονεῖ πόλεμο. Αὐτά πού γίνονται τώρα στίς νικήτριες χῶρες μᾶς θυμίζουν πολύ τήν κατάσταση πού ὑπῆρχε πρίν ἀπό τόν πόλεμο τοῦ 1914—μιά κατάσταση ἔνοπλης εἰρήνης.

Οἱ κυβερνῆτες τῆς Εὐρώπης προσπαθοῦν τώρα νά κρύψουν αὐτό τό γεγονός μέ τό θόρυβο γιά τόν πασιφισμό. Μά εἶπα κιόλας τί ἀξίζει αὐτός ὁ πασιφισμός καί ποιά τιμή μπορεῖ νά τοῦ ὁριστεῖ. Οἱ μπολσεβίκοι ζητοῦν τόν ἀφοπλισμό ἀκόμα ἀπό τόν καιρό τῆς Γένουας[52]. Γιατί ἡ 2η Διεθνής καί οἱ ἄλλοι πού φλυαροῦν γιά πασιφισμό δέν ὑποστηρίζουν τήν πρότασή μας;

Τό περιστατικό αὐτό δείχνει ἀκόμα μιά φορά ὅτι ἡ σταθεροποίηση, ἡ προσωρινή, ἡ μερική σταθεροποίηση πού πέτυχε ἡ Εὐρώπη μέ ἀντάλλαγμα τήν ὑποδούλωσή της, δέν εἶναι διαρκής γιατί οἱ ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στίς νικήτριες χῶρες ἀναπτύσσονται καί δυναμώνουν, χωρίς νά μιλήσουμε γιά τίς ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στίς νικήτριες καί στίς νικημένες χῶρες.

5. Ὁ κεφαλαιοκρατικός κόσμος καί ἡ Σοβιετική Ἕνωση

Περνῶ στήν πέμπτη κατηγορία ἀντιθέσεων, στίς ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στή Σοβιετική Ἕνωση καί στόν κεφαλαιοκρατικό κόσμο.

Τό βασικό σ' αὐτό τόν τομέα εἶναι ὅτι δέν ὑπάρχει πιά ἕνας καπιταλισμός πού ν' ἀγκαλιάζει ὅλο τόν κόσμο. Ἀπό τότε πού ἐμφανίστηκε στόν κόσμο ἡ Σοβιετική χώρα, ἀπό τότε πού ἡ παλιά Ρωσία μετατράπηκε σέ Σοβιετική Ἕνωση, ἀπό τότε δέν ὑπάρχει ἕνας καπιταλισμός πού ἀγκαλιάζει ὅλο τόν κόσμο. Ὁ κόσμος διασπάστηκε σέ δυό στρατόπεδα: στό στρατόπεδο τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί στό στρατόπεδο τοῦ ἀγώνα ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό. Αὐτό εἶναι τό πρῶτο πού πρέπει νά τονιστεῖ.

Τό δεύτερο πού πρέπει νά τονιστεῖ σ' αὐτό τόν τομέα, συνοψίζεται στό ὅτι ἐπικεφαλῆς τῶν χωρῶν τοῦ καπιταλισμοῦ μπαίνουν δυό βασικές χῶρες—ἡ Ἀγγλία καί

ἡ Ἀμερική σάν ἀγγλοαμερικάνικη συμμαχία. Ἐπικεφαλῆς τῶν δυσαρεστημένων καί ἐκείνων πού κάνουν ἀγώνα ζωῆς καί θανάτου ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό μπαίνει ἡ χώρα μας—ἡ Σοβιετική Ἕνωση.

Τό τρίτο εἶναι ὅτι δημιουργοῦνται σ' ὅλο τόν κόσμο δυό βασικά ἀλλά ἀντίθετα κέντρα ἕλξης καί, ἀντίστοιχα μέ τό γεγονός αὐτό, δυό κατευθύνσεις ἕλξης πρός αὐτά τά κέντρα: ἡ Ἀγγλία-Ἀμερική γιά τίς ἀστικές κυβερνήσεις καί ἡ Σοβιετική Ἕνωση γιά τούς ἐργάτες τῆς Δύσης καί γιά τούς ἐπαναστάτες τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ Ἀγγλία-Ἀμερική προσελκύει μέ τά πλούτη της, ἀπ' αὐτές μπορεῖ νά πάρει κανένας πιστώσεις. Ἡ Σοβιετική Ἕνωση προσελκύει μέ τήν ἐπαναστατική της πεῖρα, μέ τήν πεῖρα τοῦ ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν ἐργατῶν ἀπό τόν καπιταλισμό καί τῶν καταπιεζομένων λαῶν ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό. Μιλῶ γιά τήν ἕλξη τῶν ἐργατῶν τῆς Εὐρώπης καί τῶν ἐπαναστατῶν τῆς Ἀνατολῆς πρός τή χώρα μας. Ξέρετε τί σημαίνει γιά τόν εὐρωπαῖο ἐργάτη ἤ γιά τόν ἐπαναστάτη τῶν καταπιεζομένων χωρῶν νά ἐπισκεφθεῖ τή χώρα μας, πῶς ἔρχονται σέ μᾶς σάν προσκυνητές καί τί δύναμη ἕλξης ἔχει ἡ χώρα μας γιά κάθε τίμιο καί ἐπαναστατικό στοιχεῖο σ' ὅλο τόν κόσμο.

Δυό στρατόπεδα, δυό κέντρα ἕλξης.

Τό τέταρτο εἶναι ὅτι σ' αὐτό τό στρατόπεδο, τό στρατόπεδο τοῦ καπιταλισμοῦ, δέν ὑπάρχει ἑνότητα συμφερόντων καί συνοχή, ὅτι ἐκεῖ βασιλεύει ἡ πάλη τῶν συμφερόντων, ἡ ἀποσύνθεση, ἡ πάλη ἀνάμεσα στούς νικητές καί τούς νικημένους, ἡ πάλη ἀνάμεσα στούς ἴδιους τούς νικητές, ἡ πάλη ἀνάμεσα σ' ὅλες τίς ἰμπεριαλιστικές χῶρες γιά τίς ἀποικίες καί γιά τά κέρδη, ὅτι γιά ὅλους αὐτούς τούς λόγους ἡ σταθεροποίηση σ' αὐτό τό στρατόπεδο δέ μπορεῖ νά εἶναι διαρκής. Στό μεταξύ στή χώρα μας

ἔχουμε μιά ὑγιῆ σταθεροποίηση πού δυναμώνει, ἔχουμε ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας μας, ἀνάπτυξη τῆς σοσιαλιστικῆς μας οἰκοδόμησης καί σ' ὅλο τό στρατόπεδό μας συντελεῖται μιά βαθμιαία καί ἀδιάκοπη συσπείρωση ὅλων τῶν δυσαρεστημένων στοιχείων καί στρωμάτων τῆς Δύσης καί τῆς Ἀνατολῆς γύρω ἀπό τό προλεταριάτο τῆς χώρας μας, ἡ συσπείρωσή τους γύρω ἀπό τή Σοβιετική Ἕνωση.

Ἐκεῖ, στό στρατόπεδο τοῦ καπιταλισμοῦ, ἔχουμε διχόνοια καί ἀποσύνθεση. Ἐδῶ, στό στρατόπεδο τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἔχουμε συσπείρωση καί ὅλο καί μεγαλύτερη ἑνότητα συμφερόντων ἐνάντια στόν κοινό ἐχθρό, ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό.

Νά ποιά εἶναι τά βασικά γεγονότα πού ἤθελα νά τονίσω στόν τομέα τῶν ἀντιθέσεων τῆς πέμπτης κατηγορίας, τῶν ἀντιθέσεων ἀνάμεσα στόν κόσμο τοῦ καπιταλισμοῦ καί στόν κόσμο τῶν Σοβιέτ.

Θέλω νά σταθῶ ἰδιαίτερα στό γεγονός πού τό ὀνόμασα ἕλξη τῶν ἐπαναστατικῶν καί τῶν σοσιαλιστικῶν στοιχείων ὅλου τοῦ κόσμου πρός τό προλεταριάτο τῆς χώρας μας. Ἔχω ὑπόψη μου τίς ἐργατικές ἀντιπροσωπεῖες πού ἔρχονται στή χώρα μας, τίς ἀντιπροσωπεῖες πού περιεργάζονται προσεχτικά κάθε γωνίτσα τῆς οἰκοδομητικῆς μας δουλιᾶς, γιά νά πειστοῦν ὅτι εἴμαστε ἱκανοί ὄχι μόνο νά καταστρέφουμε, ἀλλά καί νά οἰκοδομοῦμε τό καινούργιο. Ποιό εἶναι τό νόημα τῶν ἐργατικῶν ἀντιπροσωπειῶν—αὐτοῦ τοῦ προσκυνήματος τῶν ἐργατῶν στή χώρα μας—τῶν ἀντιπροσωπειῶν πού ἐκφράζουν τώρα μιά ὁλόκληρη φάση ἀνάπτυξης τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Δύσης; Ἀκούσατε πῶς οἱ ἡγέτες τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους ὑποδέχτηκαν τήν ἀγγλική ἐργατική ἀντιπροσωπεία καί τή γερμανική ἐργατική ἀντιπροσωπεία. Προσέξατε ἄραγε τό γεγονός ὅτι οἱ σύντροφοί μας, οἱ καθοδηγητές τῶν διαφόρων τομέων τῆς διοίκησης, δέν ἐνημέρωσαν ἁπλῶς τά μέλη τῶν ἐργατικῶν

ἀντιπροσωπειῶν ἀλλά ὅτι ἔκαναν ἕναν πραγματικό ἀπολογισμό μπροστά τους; Ἐγώ δέν ἤμουν τότε ἐδῶ στή Μόσχα, ἔλειπα, διάβαζα ὅμως τίς ἐφημερίδες καί διάβασα πώς ὁ σ. Τζερζίνσκι, ὁ καθοδηγητής τοῦ Ἀνώτατου Συμβουλίου τῆς Λαϊκῆς Οἰκονομίας, δέν ἐνημέρωσε ἁπλῶς τή γερμανική ἐργατική ἀντιπροσωπεία ἀλλά ἔκανε ἀπολογισμό μπροστά της. Αὐτό εἶναι κάτι τό καινούργιο καί τό ἰδιαίτερο στή ζωή μας πού πρέπει νά τό προσέξουμε πολύ. Διάβασα πώς οἱ καθοδηγητές τῆς πετρελαιοβιομηχανίας μας—ὁ Κοσιόρ στό Γκρόζνι καί ὁ Σερεμπρόφσκι στό Μπακού—δέν ἐνημέρωσαν ἁπλῶς τούς ἐργάτες ἀντιπρόσωπους, ὅπως ἐνημερώνουν τούς ἐκδρομεῖς, ἀλλά ἔκαναν ἀπολογισμό μπροστά στίς ἐργατικές ἀντιπροσωπεῖες σάν μπροστά σέ μιά ἀνώτατη ἐξελεγκτική ἀρχή. Διάβασα πώς ὅλα τά ἀνώτερά μας ὄργανα, ἀπό τό Συμβούλιο τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ καί τήν Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή ὥς τίς τοπικές Ἐκτελεστικές Ἐπιτροπές ἦταν πρόθυμα νά κάνουν ἀπολογισμό μπροστά στίς ἐργατικές ἀντιπροσωπεῖες, πού στό πρόσωπό τους ἔβλεπαν τό φιλικό, ἀδελφικό ἔλεγχο τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Δύσης στήν οἰκοδομητική μας δουλειά καί στό ἐργατικό μας κράτος.

Τί μᾶς λένε ὅλα αὐτά τά γεγονότα; Μᾶς λένε δυό πράγματα. Πρῶτο, ὅτι ἡ ἐργατική τάξη τῆς Εὐρώπης, ἡ τουλάχιστο τό ἐπαναστατικό τμῆμα τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Εὐρώπης, θεωρεῖ τό κράτος μας γέννημά του, ὅτι ἡ ἐργατική τάξη στέλνει τίς ἀντιπροσωπεῖες της στή χώρα μας ὄχι ἀπό περιέργεια, μά γιά νά δεῖ πῶς πᾶνε τά πράγματα καί τί γίνεται σέ μᾶς, γιατί, ὅπως φαίνεται, θεωροῦν τόν ἑαυτό τους ἠθικά ὑπεύθυνο γιά ὅλα ὅσα χτίζουμε ἐμεῖς ἐδῶ. Δεύτερο, ὅτι τό ἐπαναστατικό τμῆμα τοῦ προλεταριάτου τῆς Εὐρώπης, υἱοθετώντας τό κράτος μας καί βλέποντάς το σάν γέννημά του, ἀναλαβαίνει νά τό ὑπερασπίσει καί σέ περίπτωση ἀνάγκης νά πολεμήσει γι' αὐτό. Πέστε μου ἕνα ἄλλο κράτος, ἀκόμα καί τό πιό δημοκρατικό, πού θά ἀποφάσιζε μόνο του νά ὑποβληθεῖ στόν ἀδελφικό ἔλεγχο τῶν ἐργατικῶν ἀντιπροσωπειῶν ἄλλων χωρῶν! Δέ μπορεῖτε νά ἀναφέρετε ἕνα τέτιο κράτος, γιατί τέτιο κράτος δέν ὑπάρχει στόν κόσμο. Μόνο τό δικό μας κράτος, τό κράτος τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν εἶναι ἱκανό νά κάνει ἕνα τέτιο βῆμα. Ἡ χώρα μας ὅμως, δείχνοντας στίς ἐργατικές ἀντιπροσωπεῖες τήν πιό μεγάλη ἐμπιστοσύνη, κατακτᾶ ταυτόχρονα τήν πιό μεγάλη ἐμπιστοσύνη ἀπό μέρους τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Εὐρώπης. Κι αὐτή ἡ ἐμπιστοσύνη ἀπέναντί μας μᾶς εἶναι πιό πολύτιμη ἀπό ὅλα τά δάνεια, γιατί ἡ ἐμπιστοσύνη αὐτή τῶν ἐργατῶν πρός τό κράτος μας ἀποτελεῖ τό βασικό ἀντίδοτο ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό καί στίς μηχανοραφίες του γιά ἐπέμβαση.

Νά ποιά εἶναι ἡ βάση τῆς ἀλλαγῆς στίς ἀμοιβαῖες σχέσεις ἀνάμεσα στό κράτος μας καί στό προλεταριάτο τῆς Δύσης, ἀλλαγῆς πού δημιουργήθηκε ἤ πού δημιουργιέται μέ βάση τό προσκύνημα τῶν ἐργατῶν στή χώρα μας. Νά ποιό εἶναι τό καινούργιο, πού πολλοί δέν τό συνέλαβαν, μά πού εἶναι τώρα ἀποφασιστικό. Γιατί, ἄν μᾶς θεωροῦν τμῆμα καί γέννημα τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Εὐρώπης, ἄν ἡ ἐργατική τάξη τῆς Εὐρώπης, ξεκινώντας ἀπ' αὐτό τό γεγονός, ἀναλαβαίνει τήν ἠθική εὐθύνη, ἀναλαβαίνει τό καθῆκον νά ὑπερασπίσει τό κράτος μας, σέ περίπτωση λχ. μιᾶς ἐπέμβασης τοῦ καπιταλισμοῦ, τό καθῆκον νά ὑπερασπίσει τά συμφέροντά μας ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό, τί δείχνουν ὅλα αὐτά;—Δείχνουν ὅτι οἱ δυνάμεις μας μεγαλώνουν καί θά μεγαλώνουν ὄχι μέρα μέ τήν ἡμέρα, ἀλλά ὥρα μέ τήν ὥρα. Ὅτι ἡ ἀδυναμία τοῦ καπιταλισμοῦ θά μεγαλώνει ὄχι μέρα μέ τήν ἡμέρα, ἀλλά ὥρα

μέ τήν ώρα. Γιατί σήμερα δέ μπορείς νά κάνεις πόλεμο χωρίς τούς εργάτες. Ἄν οἱ ἐργάτες δέ θελήσουν νά πολεμήσουν ἐνάντια στή Δημοκρατία μας, ἄν θεωροῦν τή δημοκρατία μας παιδί τους, πού ή τύχη του τούς ἀφορᾶ ἄμεσα, τότε γίνεται ἀδύνατος ὁ πόλεμος ἐνάντια στή χώρα μας. Νά ποῦ βρίσκεται τό μυστικό, νά ποῦ βρίσκεται ἡ ρίζα, νά ποῦ βρίσκεται τό νόημα τοῦ προσκυνήματος πού εἴχαμε καί θά ἔχουμε ἀκόμα στή χώρα μας καί πού ἔχουμε ὑποχρέωση νά τό ἐνθαρρύνουμε μέ ὅλα τά μέσα, σάν ἐγγύηση τῆς ἀλληλεγγύης καί σάν ἐγγύηση τῆς στερέωσης τῶν δεσμῶν φιλίας ἀνάμεσα στούς ἐργάτες τῆς χώρας μας καί τούς ἐργάτες τῶν χωρῶν τῆς Δύσης.

Δέ θά ἦταν ἴσως περιττό νά πῶ δυό λόγια γιά τόν ἀριθμό τῶν ἀντιπροσωπειῶν πού ἐπισκέφτηκαν τή χώρα μας. Ἄκουσα τελευταῖα ὅτι στή Συνδιάσκεψη τῆς Μόσχας ἕνας σύντροφος ὑπόβαλε στό Ρίκοφ τήν ἐρώτηση: «Καί δέ μᾶς στοιχίζουν πολύ ἀκριβά αὐτές οἱ ἀντιπροσωπεῖες;». Σύντροφοι, δέν πρέπει νά λέμε τέτια πράγματα. Ποτέ δέν πρέπει νά μιλᾶμε μ' αὐτό τό πνεῦμα γιά τίς ἐργατικές ἀντιπροσωπεῖες πού ἔρχονται στή χώρα μας. Εἶναι ντροπή νά μιλᾶμε ἔτσι. Κανένα ἔξοδο καί καμιά θυσία δέ μπορεῖ καί δέν πρέπει νά λυπηθοῦμε γιά νά βοηθήσουμε τήν ἐργατική τάξη τῆς Δύσης νά στέλνει στή χώρα μας τούς ἀντιπροσώπους της, γιά νά τή βοηθήσουμε νά πειστεῖ ὅτι ἡ ἐργατική τάξη πού πῆρε τήν ἐξουσία εἶναι ἱκανή ὄχι μόνο νά γκρεμίσει τόν καπιταλισμό, μά καί νά οἰκοδομήσει τό σοσιαλισμό. Οἱ ἐργάτες τῆς Δύσης, ἤ τουλάχιστο πολλοί ἀπ' αὐτούς, ἐξακολουθοῦν ἀκόμα νά πιστεύουν ὅτι ἡ ἐργατική τάξη δέ μπορεῖ νά τά βγάλει πέρα χωρίς τήν ἀστική τάξη. Ἡ πρόληψη αὐτή εἶναι ἡ βασική ἀρρώστια τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Δύσης πού τήν καλλιεργοῦν οἱ σοσιαλδημοκράτες. Δέ θά λυπηθοῦμε καμιά θυσία γιά νά δόσουμε στήν ἐργατική τάξη τῆς Δύσης τή δυνατότητα νά πειστεῖ μέσω τῶν ἀντιπροσώπων της ὅτι ἡ ἐργατική τάξη πού πῆρε τήν ἐξουσία εἶναι ἱκανή ὄχι μόνο νά γκρεμίσει τό παλιό, ἀλλά καί νά οἰκοδομήσει τό σοσιαλισμό. Δέ θά λυπηθοῦμε καμιά θυσία γιά νά δόσουμε στήν ἐργατική τάξη τῆς Δύσης τή δυνατότητα νά πειστεῖ ὅτι ἡ χώρα μας εἶναι τό μοναδικό ἐργατικό κράτος τοῦ κόσμου γιά τό ὁποῖο ἀξίζει νά ἀγωνιστοῦν στή Δύση καί πού ἀξίζει νά τό ὑπερασπιστοῦν ἐνάντια στό δικό τους καπιταλισμό. (Χειροκροτήματα).

Μᾶς ἐπισκέφτηκαν τριῶν εἰδῶν ἀντιπροσωπεῖες: ἀντιπροσωπεῖες διανοουμένων, δάσκαλοι κλπ., ἀντιπροσωπεῖες ἐνήλικων ἐργατῶν—αὐτές ἦταν, θαρῶ, ἄν τίς ὑπολογίσουμε χοντρικά, περίπου 10—καί ἀντιπροσωπεῖες τῆς ἐργατικῆς νεολαίας. Συνολικά ἦρθαν στή χώρα μας 550 ἀντιπρόσωποι καί ἐκδρομεῖς. Ἀναμένονται ἀκόμα 16 ἀντιπροσωπεῖες πού ἔχουν ἐγγραφεῖ στό Πανενωσιακό Κεντρικό Συμβούλιο τῶν Συνδικάτων. Τήν ὑπόθεση αὐτή θά ἐξακολουθήσουμε καί στό μέλλον νά τήν προωθοῦμε, γιά νά στερεώσουμε τό δεσμό τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς χώρας μας μέ τήν ἐργατική τάξη τῆς Δύσης καί νά δημιουργήσουμε ἔτσι ἕνα φράγμα ἐνάντια σ' ὅλες τίς πιθανότητες ἐπέμβασης.

Αὐτά εἶναι τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τῶν βασικῶν ἀντιθέσεων πού σπαράζουν τόν καπιταλισμό.

Τί προκύπτει λοιπόν ἀπ' ὅλες αὐτές τίς ἀντιθέσεις; Τί μᾶς λένε; Μᾶς λένε ὅτι ὁ κεφαλαιοκρατικός κόσμος σπαράζεται ἀπό μιά ὁλόκληρη σειρά ἐσωτερικές ἀντιθέσεις πού κάνουν ἀνήμπορο τόν καπιταλισμό, ὅτι ἀπό τήν ἄλλη μεριά ὁ δικός μας ὁ κόσμος, ὁ κόσμος τοῦ σοσιαλισμοῦ, συγκροτεῖται καί συσπειρώνεται ὅλο καί πιό πολύ, ὅτι γι' αὐτό τό λόγο προέκυψε πάνω σ' αὐτό ἀκριβῶς τό ἔδαφος ἡ προ-

σωρινή ἐκείνη ἰσορροπία δυνάμεων πού ἔβαλε τέρμα στόν πόλεμο ἐνάντια μας καί ἐγκαινίασε τήν περίοδο τῆς «εἰρηνικῆς συμβίωσης» τοῦ σοβιετικοῦ κράτους μέ τά κεφαλαιοκρατικά κράτη.

Πρέπει ἀκόμα νά ὑπενθυμίσω δυό γεγονότα πού συνετέλεσαν ἐπίσης στό νά ἔχουμε στή θέση τῆς πολεμικῆς περιόδου μιά φάση «εἰρηνικῆς συμβίωσης».

Τό πρῶτο γεγονός εἶναι ὅτι αὐτή τή στιγμή ἡ Ἀμερική δέ θέλει πόλεμο στήν Εὐρώπη. Εἶναι σά νά λέει στήν Εὐρώπη: σοῦ δάνεισα δισεκατομμύρια, κάτσε φρόνιμα, ἄν θέλεις νά παίρνεις καί στό μέλλον παραδάκι, ἄν δέ θέλεις τό νόμισμά σου νά πάει περίπατο, κάτσε καί δούλευε, βγάζε παραδάκι καί πλήρωνε τούς τόκους γιά τά χρέη. Ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται ν' ἀποδείξουμε ὅτι ἡ συμβουλή αὐτή τῆς Ἀμερικῆς, κι ἄν ἀκόμα δέν εἶναι ἀποφασιστική γιά τήν Εὐρώπη, δέ μπορεῖ σέ καμιά περίπτωση νά μήν ἔχει τήν ἐπίδρασή της.

Τό δεύτερο γεγονός εἶναι ὅτι, ἀπό τή στιγμή πού νίκησε ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση στή χώρα μας, ἀποσπάστηκε ἀπό τό παγκόσμιο σύστημα τοῦ καπιταλισμοῦ ὁλόκληρη μιά τεράστια χώρα μέ τεράστιες ἀγορές πούλησης καί μέ τεράστιες πηγές πρώτων ὑλῶν, κι αὐτό βέβαια δέ μποροῦσε παρά νά ἔχει τήν ἐπίδρασή του στήν οἰκονομική κατάσταση τῆς Εὐρώπης. Ἡ ἀπώλεια τοῦ ἑνός ἕκτου τοῦ κόσμου, ἡ ἀπώλεια τῶν ἀγορῶν καί τῶν πηγῶν πρώτων ὑλῶν τῆς χώρας μας, σημαίνει γιά τήν κεφαλαιοκρατική Εὐρώπη ἐλάττωση καί συθέμελο κλονισμό τῆς παραγωγῆς της. Καί γιά νά μπεῖ τέρμα σ' αὐτή τήν ἀποξένωση τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κεφαλαίου ἀπό τή χώρα μας, ἀπό τίς ἀγορές μας καί ἀπό τίς πηγές μας πρώτων ὑλῶν, ἀποδείχτηκε ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά μποῦν σέ μιά ὁρισμένη φάση «εἰρηνικῆς συμβίωσης» μέ μᾶς, γιά νά διεισδύσουν στίς

ἀγορές μας καί στίς πηγές μας πρώτων ὑλῶν—διαφορετικά, ὅπως φαίνεται, δέν ὑπάρχει δυνατότητα νά πετύχουν κάποια οἰκονομική σταθερότητα στήν Εὐρώπη.

6. Ἡ ἐξωτερική θέση τῆς ΕΣΣΔ

Νά ὅλοι οἱ παράγοντες πού καθόρισαν κάποια ἰσορροπία δυνάμεων ἀνάμεσα στό στρατόπεδο τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τό στρατόπεδο τοῦ καπιταλισμοῦ σ' ὅλο τόν κόσμο, πού ἀντικατάστησαν τήν περίοδο τοῦ πολέμου μέ τήν περίοδο τῆς ἀνάπαυλας, πού μετάτρεψαν τή σύντομη ἀνάπαυλα σέ ὁλόκληρη περίοδο ἀνάπαυλας καί μᾶς ἔδοσαν τή δυνατότητα νά ἔρθουμε σέ κάποια «συνεργασία», ὅπως ἔλεγε ὁ Ἰλίτς, μέ τόν κεφαλαιοκρατικό κόσμο.

Ἀπό δῶ πηγάζει ἡ περίοδος τῶν «ἀναγνωρίσεων» τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης πού ἄρχισε καί θά συνεχιστεῖ παραπέρα.

Δέ θά ἀπαριθμήσω τίς χῶρες πού μᾶς «ἀναγνώρισαν». Μοῦ φαίνεται πώς ἀπό τίς μεγάλες χῶρες πού δέ μᾶς ἀναγνώρισαν ἔμεινε μόνο ἡ Ἀμερική. Δέ θά ἐπεκταθῶ ἐπίσης στό γεγονός ὅτι ὕστερα ἀπό τίς «ἀναγνωρίσεις» συνάψαμε ἐμπορικά σύμφωνα, λογουχάρη μέ τή Γερμανία καί τήν Ἰταλία. Δέ θά ἐπιμείνω πολύ στό γεγονός ὅτι τό ἐξωτερικό μας ἐμπόριο ἀναπτύχθηκε σημαντικά, ὅτι γιά τό ἐμπόριο αὐτό ἐνδιαφέρεται ἰδιαίτερα ἡ Ἀμερική σάν χώρα πού ἐξάγει σέ μᾶς βαμπάκι καί ἡ Ἀγγλία μέ τή Γερμανία σάν χῶρες πού εἰσάγουν τά σιτηρά μας καί τά ἀγροτικά μας προϊόντα. Πρέπει νά ποῦμε ἕνα πράγμα, ὅτι ὁ φετεινός χρόνος εἶναι ὁ πρῶτος χρόνος πού ὕστερα ἀπό τήν ἀποκατάσταση τῆς περιόδου τῆς «κοινῆς συμβίωσης» μέ τά κεφαλαιοκρατικά κράτη συνάπτουμε σέ κάπως πλατιά κλίμακα πολλαπλές καί πλατιές ἐμπορικές σχέσεις μέ τόν κεφαλαιοκρατικό κόσμο.

Αὐτό δέ σημαίνει βέβαια ὅτι ἐξαλείψαμε πιά ὅλα, σάν νά λέμε, τά ὑπονοούμενα καί ὅλες, ὅπως θά λέγαμε, τίς ἀπαιτήσεις καί ἀνταπαιτήσεις πού ὑπῆρχαν καί ὑπάρχουν ἀκόμα ἀνάμεσα στό κράτος μας καί στά κράτη τῆς Δύσης. Ξέρουμε ὅτι μᾶς ζητᾶνε νά ἐξοφλήσουμε τά χρέη. Ἡ Εὐρώπη δέν τό ξέχασε αὐτό ἀκόμα καί πιθανόν δέ θά τό ξεχάσει, κι ὁπωσδήποτε δέ θά τό ξεχάσει τόσο γρήγορα. Μᾶς λένε ὅτι τό προπολεμικό μας χρέος πρός τήν Εὐρώπη φτάνει τά 6 δισεκατομμύρια, τά χρέη τοῦ πολέμου ὑπολογίζονται πάνω ἀπό 7 δισεκατομμύρια ρούβλια, δηλαδή συνολικά ἔχουμε 13 δισεκατομμύρια. Ἄν ὑπολογίσουμε τήν πτώση τοῦ νομίσματος καί ἀφαιρέσουμε ἀπό τό ποσό αὐτό τό μερίδιο πού ἀναλογεῖ στίς συνοριακές χῶρες, βγαίνει ὅτι χρωστᾶμε στά δυτικοευρωπαϊκά κράτη τό λιγότερο 7 δισεκατομμύρια. Εἶναι γνωστό ὅτι οἱ ἀνταπαιτήσεις μας σέ σχέση μέ τήν ἐπέμβαση τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καί τῆς Ἀμερικῆς τόν καιρό τοῦ ἐμφύλιου πολέμου φαίνεται ὅτι φτάνουν (ἄν δεχτοῦμε τούς ὑπολογισμούς τοῦ Λάριν), τά 50 δισεκατομμύρια ρούβλια. Ὥστε μᾶς χρωστᾶνε πέντε φορές περισσότερα ἀπ' ὅσα τούς χρωστᾶμε ἐμεῖς. (Ὁ Λάριν ἀπ' τή θέση του: «Θά τά πάρουμε»). Ὁ σ. Λάριν λέει ὅτι μιά μέρα θά τά πάρουμε ὅλα αὐτά. (Γέλια). Ἄν ὅμως κάνουμε πιό τσιγγούνικα τούς λογαριασμούς, ὅπως κάνει τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο τῶν Οἰκονομικῶν, βγαίνει ἕνα ποσό τουλάχιστο ἀπό 20 δισεκατομμύρια. Πάλι ἔχουμε κέρδος. (Γέλια). Ὅμως οἱ κεφαλαιοκρατικές χῶρες δέν ἐννοοῦν νά τό παραδεχτοῦν αὐτό καί στίς καταστάσεις τους ἐξακολουθοῦμε νά φιγουράρουμε σάν χρεῶστες.

Νά, πάνω σ' αὐτό ἀκριβῶς τό ἔδαφος μᾶς δημιουργοῦνται ἐμπόδια καί δυσκολίες στήν πορεία τῶν διαπραγματεύσεων μέ τούς καπιταλιστές. Αὐτό ἔγινε μέ τήν Ἀγγλία, αὐτό θά γίνει ἀσφαλῶς καί μέ τή Γαλλία.

Ποιά εἶναι ἡ θέση τῆς ΚΕ τοῦ κόμματός μας σ' αὐτό τό ζήτημα;

Ἡ θέση της παράμεινε ἡ ἴδια πού ἦταν ὅταν συνάψαμε τό σύμφωνο μέ τό Μακντόναλντ[53].

Δέ μποροῦμε νά καταργήσουμε τό γνωστό νόμο τῆς χώρας μας πού ψηφίστηκε στά 1918—τό νόμο γιά τήν ἀκύρωση τῶν τσαρικῶν χρεῶν[54]. Στεκόμαστε στή βάση αὐτοῦ τοῦ νόμου. Δέ μποροῦμε ν' ἀκυρώσουμε τά διατάγματα πού ἐκδόθηκαν καί πού νομιμοποίησαν στή χώρα μας τήν ἀπαλλοτρίωση τῶν ἀπαλλοτριωτῶν. Στεκόμαστε στή βάση αὐτῶν τῶν νόμων καί θά στεκόμαστε καί στό μέλλον. Δέν ἔχουμε ὅμως ἀντίρηση μέσα στά πλαίσια πρακτικῶν διαπραγματεύσεων νά κάνουμε ὁρισμένες ἐξαιρέσεις, καί γιά τήν Ἀγγλία καί γιά τή Γαλλία σχετικά μέ τά πρώην τσαρικά χρέη, ἔτσι πού νά πληρώσουμε ἕνα μικρό ποσό καί νά πάρουμε κάτι σέ ἀντάλλαγμα. Δέν ἔχουμε ἀντίρηση νά ἱκανοποιήσουμε τούς πρώην ἰδιοχτῆτες δίνοντάς τους ἐκχωρήσεις, ὅμως πάλι μέ τέτιον τρόπο ὥστε οἱ ὅροι τῶν ἐκχωρήσεων νά μήν εἶναι ὑποδουλωτικοί. Πάνω σ' αὐτή τή βάση κατορθώσαμε νά συνεννοηθοῦμε μέ τό Μακντόναλντ. Τό ὑπέδαφος αὐτῶν τῶν διαπραγματεύσεων ἦταν ἡ ἰδέα τῆς πραγματικῆς ἀκύρωσης τῶν πολεμικῶν χρεῶν. Γι' αὐτόν ἀκριβῶς τό λόγο τό σύμφωνο αὐτό τορπιλίστηκε. Ἀπό ποιόν; Ἀπό τήν Ἀμερική, δέ χωράει ἀμφιβολία. Ἄν καί ἡ Ἀμερική δέν πῆρε μέρος στίς διαπραγματεύσεις τοῦ Ρακόφσκι μέ τό Μακντόναλντ, ἄν καί ὁ Μακντόναλντ μέ τό Ρακόφσκι κατάληξαν σέ κάποιο σχέδιο συμφωνίας, ἄν καί αὐτό τό σχέδιο συμφωνίας ἔδινε διέξοδο καί στή μιά καί στήν ἄλλη πλευρά καί ἱκανοποιοῦσε λίγο-πολύ τά συμφέροντα καί τῶν δυό πλευρῶν,

παρ' ὅλα αὐτά, ἐπειδή τό σχέδιο αὐτό ξεκινοῦσε ἀπό τήν ἰδέα τῆς ἀκύρωσης τῶν πολεμικῶν χρεῶν καί ἡ 'Αμερική δέν ἤθελε νά δημιουργηθεῖ ἕνα τέτιο προηγούμενο, γιατί τότε θά ἔχανε τά δισεκατομμύρια πού τῆς χρωστᾶ ἡ Εὐρώπη, γι' αὐτό ἡ 'Αμερική «ἔδοσε μιά συμβουλή» καί τό σύμφωνο δέν ἔγινε.

Παρ' ὅλα αὐτά ἐμεῖς καί σήμερα στεκόμαστε πάνω στή βάση τοῦ σχεδίου πού ἀναφέραμε.

'Από τά ζητήματα τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς, ἀπό τά ζητήματα πού προκύψανε στήν περίοδο πού ἀναφέρεται ἡ ἔκθεση, ζητήματα ἐξαιρετικά λεπτά καί ἐπίμαχα πού ἀφοροῦν τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις τῆς κυβέρνησής μας μέ τίς κυβερνήσεις τῶν δυτικοευρωπαϊκῶν χωρῶν, θά ἤθελα νά τονίσω δυό ζητήματα: πρῶτο τό ζήτημα πού ἔβαλαν ἐπανειλημμένα καί θά ἐξακολουθοῦν νά τό βάζουν οἱ ἄγγλοι συντηρητικοί, τό ζήτημα τῆς προπαγάνδας καί, δεύτερο, τό ζήτημα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Μᾶς κατηγοροῦν ὅτι κάνουμε εἰδική προπαγάνδα ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό καί στήν Εὐρώπη, καί στίς ἀποικίες, καί στίς ἐξαρτημένες χῶρες. Οἱ ἄγγλοι συντηρητικοί ἰσχυρίζονται ὅτι οἱ ρῶσοι κομμουνιστές εἶναι ἄνθρωποι πού ἔχουν προορισμό τους νά καταστρέψουν τήν ἰσχή τῆς Βρετανικῆς αὐτοκρατορίας. Θά ἤθελα νά δηλώσω ἐδῶ ὅτι ὅλα αὐτά εἶναι καθαρές ἀνοησίες. Δέ μᾶς χρειάζεται καμιά εἰδική προπαγάνδα οὔτε στή Δύση οὔτε στήν 'Ανατολή, ἀπ' τή στιγμή πού μόνες τους οἱ ἐργατικές ἀντιπροσωπεῖες ἔρχονται στή χώρα μας, γνωρίζουν τό καθεστώς μας καί κυκλοφοροῦν τά νέα γιά τό καθεστώς μας σ' ὅλες τίς χῶρες τῆς Δύσης. Δέ μᾶς χρειάζεται καμιά ἄλλη προπαγάνδα. Αὐτή εἶναι ἡ πιό καλή, ἡ πιό δυνατή καί ἡ πιό ἀποτελεσματική προπαγάνδα ὑπέρ τοῦ καθεστῶτος τῶν

Σοβιέτ καί ἐνάντια στό καθεστώς τοῦ καπιταλισμοῦ. (Χειροκροτήματα).

Μᾶς λένε ὅτι κάνουμε προπαγάνδα στήν 'Ανατολή. Βεβαιώνω ὅτι κι αὐτό εἶναι καθαρή ἀνοησία. Δέ μᾶς χρειάζεται καμιά εἰδική προπαγάνδα στήν 'Ανατολή ἀπό τή στιγμή πού ξέρουμε ὅτι ὅλο τό κρατικό μας καθεστώς στηρίζεται πάνω στή βάση τῆς συμβίωσης καί τῆς ἀδελφικῆς συνεργασίας τῶν λαῶν τῶν πιό διαφορετικῶν ἐθνοτήτων τῆς χώρας μας. 'Οποιοσδήποτε κινέζος, ὁποιοσδήποτε αἰγύπτιος, ὁποιοσδήποτε ἰνδός πού ἔρχεται στή χώρα μας καί μένει σ' αὐτή ἕνα ἑξάμηνο ἔχει τή δυνατότητα νά πειστεῖ ὅτι ἡ χώρα μας εἶναι ἡ μοναδική χώρα πού νιώθει τήν ψυχή τῶν καταπιεζομένων λαῶν καί ξέρει νά πραγματοποιεῖ τή συνεργασία τῶν προλετάριων τῆς ἄλλοτε κυρίαρχης ἐθνότητας μέ τούς προλετάριους τῶν ἄλλοτε καταπιεζομένων ἐθνοτήτων. Δέ μᾶς χρειάζεται καμιά ἄλλη προπαγάνδα, καμιά ἄλλη ζύμωση στήν 'Ανατολή, ἐκτός ἀπό τό νά διαδίδουν σ' ὅλο τόν κόσμο τά νέα γιά τό καθεστώς μας οἱ ἀντιπροσωπεῖες πού ἔρχονται ἀπό τήν Κίνα, τίς 'Ινδίες, τήν Αἴγυπτο, ἀφοῦ δουλέψουν στή χώρα μας καί τή δοῦν. Αὐτή εἶναι ἡ πιό καλή καί ἡ πιό ἀποτελεσματική προπαγάνδα ἀπ' ὅλες τίς μορφές καί ἀπ' ὅλα τά εἴδη προπαγάνδας.

'Υπάρχει ὅμως μιά δύναμη πού μπορεῖ νά καταστρέψει καί ὁπωσδήποτε θά καταστρέψει τή Βρετανική αὐτοκρατορία. Εἶναι οἱ ἄγγλοι συντηρητικοί. Αὐτή εἶναι ἡ δύναμη πού ὑποχρεωτικά καί ἀναπότρεπτα θά ὁδηγήσει τή Βρετανική αὐτοκρατορία στόν ὄλεθρο. 'Αρκεῖ νά θυμηθοῦμε τήν πολιτική τῶν συντηρητικῶν ὅταν ἦρθαν στήν ἐξουσία[55]. Μέ τί ἄρχισαν; "Αρχισαν βάζοντας χαλινάρι στήν Αἴγυπτο, ἐντείνοντας τήν πίεση στίς 'Ινδίες, ἐπεμβαίνοντας στήν Κίνα κλπ. Αὐτή εἶναι ἡ πολιτική τῶν

συντηρητικῶν. Ποιός φταίει ἐδῶ καί ποιός μπορεῖ νά κατηγορηθεῖ ἄν οἱ ἄγγλοι λόρδοι εἶναι ἀνίκανοι νά ἐφαρμόσουν ἄλλη πολιτική; Μήπως εἶναι δύσκολο νά καταλάβει κανείς ὅτι ἀκολουθώντας αὐτόν τό δρόμο οἱ συντηρητικοί ἔτσι, ὅπως δυό καί δυό κάνουν τέσσερα, θά ὁδηγήσουν τή Βρετανική αὐτοκρατορία στόν ἀναπότρεπτο ὄλεθρο;

Λίγα λόγια γιά τήν Κομμουνιστική Διεθνῆ. Στή Δύση οἱ μισθοφόροι τῶν ἰμπεριαλιστῶν καί οἱ συγγραφεῖς πλαστῶν ἐπιστολῶν διαδίδουν φῆμες ὅτι ἡ Κομμουνιστική Διεθνής εἶναι ὀργάνωση συνωμοτῶν καί τρομοκρατῶν, ὅτι οἱ κομμουνιστές ταξιδεύουν στίς χῶρες τῆς Δύσης γιά νά ὀργανώσουν συνωμοσίες ἐνάντια στούς κυβερνῆτες τῆς Εὐρώπης. Ἀνάμεσα στ' ἄλλα φορτώνουν στούς κομμουνιστές τήν ἔκρηξη τῆς Σόφιας στή Βουλγαρία. Εἶμαι ὑποχρεωμένος νά δηλώσω ὅτι κάθε πολιτισμένος ἄνθρωπος, ἄν δέν εἶναι ἐντελῶς ἀστοιχείωτος κι ἄν δέν εἶναι πουλημένος, πρέπει νά ξέρει ὅτι οἱ κομμουνιστές δέν εἶχαν, δέν ἔχουν καί δέ μποροῦν νά ἔχουν τίποτα τό κοινό μέ τή θεωρία καί τήν πράξη τῆς ἀτομικῆς τρομοκρατίας, ὅτι οἱ κομμουνιστές δέν εἶχαν, δέν ἔχουν καί δέ μποροῦν νά ἔχουν τίποτα τό κοινό μέ τή θεωρία τῶν συνωμοσιῶν ἐνάντια σέ ξεχωριστά πρόσωπα. Ἡ θεωρία καί ἡ πράξη τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς συνίστανται στήν ὀργάνωση τοῦ μαζικοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ἐνάντια στόν καπιταλισμό. Αὐτό εἶναι σωστό. Αὐτό εἶναι τό καθῆκον τῶν κομμουνιστῶν. Μόνο ἀστοιχείωτοι καί ἠλίθιοι μποροῦν νά μπερδεύουν τίς συνωμοσίες καί τήν ἀτομική τρομοκρατία μέ τήν πολιτική τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στό μαζικό ἐπαναστατικό κίνημα.

Δυό λόγια γιά τήν Ἰαπωνία. Στή Δύση μερικοί ἀπό τούς ἐχθρούς μας τρίβουν τά χέρια τους: νά, λένε, στήν

Κίνα ἄρχισε ἐπαναστατικό κίνημα—φυσικά, οἱ μπολσεβίκοι ἐξαγόρασαν τόν κινέζικο λαό—ποιός ἄλλος θά μποροῦσε νά ἐξαγοράσει ἕνα λαό ἀπό 400 ἑκατομμύρια;—καί αὐτό, λένε, θά ἔχει σάν ἀποτέλεσμα νά τσακωθοῦν οἱ «ρῶσοι» μέ τούς γιαπωνέζους. Ὅλα αὐτά εἶναι βλακεῖες, σύντροφοι. Οἱ δυνάμεις τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στήν Κίνα εἶναι τεράστιες. Καί δέν ἐκδηλώθηκαν ἀκόμα ὅπως πρέπει. Θά ἐκδηλωθοῦν στό μέλλον. Οἱ κυβερνῆτες τῆς Δύσης καί τῆς Ἀνατολῆς, πού δέ βλέπουν αὐτές τίς δυνάμεις καί δέν τίς ὑπολογίζουν στό βαθμό πού χρειάζεται, θά βγοῦν ζημιωμένοι. Ἐμεῖς, σάν κράτος, δέ μποροῦμε νά μήν ὑπολογίζουμε αὐτή τή δύναμη. Νομίζουμε ὅτι ἡ Κίνα ἀντιμετωπίζει τό ἴδιο πρόβλημα πού ἀντιμετώπιζε ἡ Βόρεια Ἀμερική ὅταν ἑνωνόταν σ' ἕνα κράτος, τό πρόβλημα πού ἀντιμετώπιζε ἡ Γερμανία ὅταν διαμορφωνόταν σέ κράτος καί ἑνωνόταν, τό πρόβλημα πού ἀντιμετώπιζε ἡ Ἰταλία ὅταν ἑνωνόταν καί ἀπελευθερωνόταν ἀπό τούς ἐξωτερικούς ἐχθρούς. Ἐδῶ ἡ ἀλήθεια καί τό δίκιο εἶναι ὁλοκληρωτικά μέ τό μέρος τῆς κινέζικης ἐπανάστασης. Νά γιατί συμπαθοῦμε καί θά συμπαθοῦμε τήν κινέζικη ἐπανάσταση στόν ἀγώνα της γιά τήν ἀπελευθέρωση τοῦ κινέζικου λαοῦ ἀπό τό ζυγό τῶν ἰμπεριαλιστῶν καί γιά τήν ἕνωση τῆς Κίνας σ' ἕνα κράτος. Ὅποιος δέν παίρνει καί δέ θά πάρει ὑπόψη του αὐτή τή δύναμη, θά χάσει στά σίγουρα. Πιστεύω ὅτι ἡ Ἰαπωνία θά καταλάβει ὅτι πρέπει ἐπίσης νά πάρει ὑπόψη της αὐτή τήν αὐξανόμενη δύναμη τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος τῆς Κίνας πού προχωρεῖ καί σαρώνει τά πάντα στό δρόμο του. Ὁ Τσάν Τσό-Λίν χάνεται, ἀκριβῶς γιατί δέν κατάλαβε αὐτό τό πράγμα. Χάνεται ὅμως ἀκόμα καί γιατί στήριζε ὅλη τήν πολιτική του στούς τσακωμούς, στή χειροτέρευση τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στήν ΕΣΣΔ καί τήν Ἰαπωνία. Κάθε στρατηγός, κά-

θε κυβερνήτης τῆς Μαντζουρίας πού θά στηρίζει τήν πολιτική του στούς τσακωμούς μας μέ τήν Ἰαπωνία, στή χειροτέρευση τῶν σχέσεών μας μέ τήν Ἰαπωνία, θά χαθεῖ ὁπωσδήποτε. Θά κρατηθεῖ ἀπ' αὐτούς μόνο ὅποιος θά στηρίζει τήν πολιτική του στήν καλυτέρευση τῶν σχέσεών μας μέ τήν Ἰαπωνία καί στήν προσέγγισή μας μέ τήν Ἰαπωνία, μόνο ἕνας τέτιος στρατηγός καί ἕνας τέτιος κυβερνήτης μπορεῖ νά κάθεται στέρεα στή Μαντζουρία, γιατί δέν ἔχουμε συμφέροντα πού ὁδηγοῦν στήν ὄξυνση τῶν σχέσεών μας μέ τήν Ἰαπωνία. Τά συμφέροντά μας βρίσκονται στήν προσέγγιση τῆς χώρας μας μέ τήν Ἰαπωνία.

7. Τά καθήκοντα τοῦ κόμματος

Περνῶ στό ζήτημα τῶν καθηκόντων τοῦ κόμματός μας σέ σχέση μέ τήν ἐξωτερική κατάσταση.

Νομίζω ὅτι τά καθήκοντα τοῦ κόμματος πρέπει ἐδῶ νά χαραχτοῦν ἀπό τήν ἄποψη τῆς δουλιᾶς του σέ δυό τομεῖς: στόν τομέα τοῦ διεθνοῦς ἐπαναστατικοῦ κινήματος, κι ἔπειτα στόν τομέα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης.

Ποιά εἶναι τά καθήκοντα στόν τομέα τοῦ διεθνοῦς ἐπαναστατικοῦ κινήματος;

Τά καθήκοντα αὐτά εἶναι: Πρῶτο, νά δουλεύουμε γιά νά δυναμώσουν τά κομμουνιστικά κόμματα στή Δύση καί νά καταχτήσουν τήν πλειοψηφία τῶν ἐργατικῶν μαζῶν. Δεύτερο, νά δουλεύουμε γιά νά δυναμώσει ἡ πάλη τῶν ἐργατῶν τῆς Δύσης γιά τή συνδικαλιστική ἑνότητα, γιά νά ἑδραιωθεῖ ἡ φιλία τοῦ προλεταριάτου τῆς Ἕνωσής μας μέ τό προλεταριάτο τῶν κεφαλαιοκρατικῶν χωρῶν. Ἐδῶ περιλαβαίνεται καί ἡ περίοδος τοῦ προσκυνήματος γιά τήν ὁποία μίλησα καί πού τή σημασία της τήν

περιέγραψα πιό πάνω. Τρίτο, νά δουλεύουμε γιά νά δυναμώσει ἡ συμμαχία ἀνάμεσα στό προλεταριάτο τῆς χώρας μας καί στό ἀπελευθερωτικό κίνημα τῶν καταπιεζομένων χωρῶν, γιατί οἱ χῶρες αὐτές εἶναι σύμμαχοί μας στήν πάλη ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό. Καί τέταρτο, νά δουλεύουμε γιά νά δυναμώσουν τά σοσιαλιστικά στοιχεῖα τῆς χώρας μας, γιά τή νίκη αὐτῶν τῶν στοιχείων ἐνάντια στά κεφαλαιοκρατικά στοιχεῖα, νίκη πού ἔχει ἀποφασιστική σημασία γιά τήν ἐπαναστατικοποίηση τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν χωρῶν. Συνήθως, σύντροφοι, ὅταν μιλοῦν γιά τά καθήκοντα τοῦ κόμματός μας στόν τομέα τοῦ διεθνοῦς ἐπαναστατικοῦ κινήματος περιορίζονται στά τρία πρῶτα καθήκοντα καί ξεχνοῦν τό τέταρτο καθῆκον—ξεχνοῦν ὅτι ὁ ἀγώνας στή χώρα μας, ὁ ἀγώνας γιά τή νίκη τῶν σοσιαλιστικῶν στοιχείων ἐνάντια στά κεφαλαιοκρατικά στοιχεῖα στή χώρα μας, ὁ οἰκοδομητικός μας ἀγώνας, ἔχει καί αὐτός διεθνῆ, διεθνιστική σημασία, γιατί ἡ χώρα μας εἶναι ἡ βάση τῆς διεθνοῦς ἐπανάστασης, γιατί ἡ χώρα μας εἶναι ὁ βασικός μοχλός γιά τό ξετύλιγμα τοῦ διεθνοῦς ἐπαναστατικοῦ κινήματος, καί ἄν ἐδῶ στή χώρα μας ἡ οἰκοδόμηση προχωρεῖ μέ τόν ἀπαιτούμενο ρυθμό, αὐτό σημαίνει ὅτι ἐμεῖς κάνουμε τή δουλιά μας στό διεθνές ἐπαναστατικό κίνημα καί σ' ὅλες τίς ὑπόλοιπες κατευθύνσεις ἔτσι ἀκριβῶς, ὅπως ἀπαιτεῖ ἀπό μᾶς τό κόμμα.

Αὐτά εἶναι τά καθήκοντα τοῦ κόμματος στόν τομέα τοῦ διεθνοῦς ἐπαναστατικοῦ κινήματος.

Τώρα ἄς περάσουμε στά καθήκοντα τοῦ κόμματος στόν τομέα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Ἕνωσής μας.

Πρῶτο, νά δουλεύουμε πάνω στή γραμμή τῆς πάλης ἐνάντια σέ νέους πολέμους, καί γιά τή διαφύλαξη τῆς εἰρήνης καί τήν ἐξασφάλιση τῶν λεγόμενων ὁμαλῶν σχέ-

σεων μέ τίς κεφαλαιοκρατικές χῶρες. Βάση τῆς πολιτικῆς τῆς κυβέρνησής μας, τῆς ἐξωτερικῆς της πολιτικῆς, εἶναι ἡ ἰδέα τῆς εἰρήνης. Ἡ πάλη γιά τήν εἰρήνη, ἡ πάλη ἐνάντια σέ νέους πολέμους, τό ξεσκέπασμα ὅλων τῶν ἐνεργειῶν πού ἐπιχειροῦνται μέ σκοπό τήν προετοιμασία νέου πολέμου, τό ξεσκέπασμα τῶν ἐνεργειῶν πού καλύπτουν μέ τή σημαία τοῦ πασιφισμοῦ τήν προετοιμασία τοῦ πολέμου στήν πράξη—αὐτό εἶναι τό καθῆκον μας. Γι' αὐτό ἀκριβῶς δέ θέλουμε νά μποῦμε στήν Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν, γιατί ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν εἶναι ὀργάνωση πού σκεπάζει τήν προπαρασκευαστική δουλιά γιά τόν πόλεμο, γιατί, γιά νά μποῦμε στήν Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν, πρέπει νά διαλέξουμε, ὅπως ἐκφράστηκε σωστά ὁ σ. Λιτβίνοφ, ἀνάμεσα στό σφυρί καί στό ἀμόνι. Ἐμεῖς ὅμως δέ θέλουμε νά εἴμαστε οὔτε σφυρί γιά τούς ἀδύνατους λαούς, οὔτε ἀμόνι γιά τούς δυνατούς. Δέ θέλουμε οὔτε τό ἕνα, οὔτε τό ἄλλο, εἴμαστε ὑπέρ τῆς εἰρήνης, ὑπέρ τοῦ ξεσκεπάσματος ὅλων τῶν ἐνεργειῶν πού ὁδηγοῦν στόν πόλεμο, μέ ὁποιαδήποτε πασιφιστική ταμπέλα κι ἄν σκεπάζονται. Ἄν ἡ ταμπέλα αὐτή θά εἶναι ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ἤ τό Λοκάρνο, τό πράγμα δέν ἀλλάζει, ἐμᾶς δέν πρόκειται νά μᾶς γελάσουν μέ τήν ταμπέλα, δέν πρόκειται νά μᾶς τρομάξουν μέ τό θόρυβο.

Δεύτερο, νά δουλεύουμε γιά νά πλαταίνουν οἱ ἐμπορικές μας συναλλαγές μέ τόν ἐξωτερικό κόσμο πάνω στή βάση τοῦ μονοπώλιου τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου.

Τρίτο, νά δουλεύουμε γιά νά πλησιάσουμε τίς χῶρες πού νικήθηκαν στόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο, τίς χῶρες πού ἀδικήθηκαν καί ζημιώθηκαν περισσότερο ἀπ' ὅλες τίς κεφαλαιοκρατικές χῶρες καί γι' αὐτό τό λόγο βρίσκονται σέ ἀντιπολίτευση ἀπέναντι στήν κυρίαρχη συμμαχία τῶν μεγάλων Δυνάμεων.

Τέταρτο, νά δουλεύουμε γιά τή σύνδεσή μας μέ τίς ἐξαρτημένες καί ἀποικιακές χῶρες.

Αὐτά εἶναι τά καθήκοντα πού μπαίνουν αὐτή τή στιγμή μπροστά στό κόμμα στόν τομέα τῶν διεθνῶν σχέσεων καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος.

II

Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Περνῶ στό δεύτερο μέρος τῆς ἔκθεσης δράσης τῆς ΚΕ. Τό μέρος αὐτό ἀφορᾶ τήν ἐσωτερική κατάσταση τοῦ κράτους μας καί τήν πολιτική τῆς ΚΕ στά προβλήματα πού ἔχουν σχέση μέ τήν ἐσωτερική κατάσταση. Θά ἤθελα νά ἀναφέρω μερικούς ἀριθμούς. Ἄν καί δημοσιεύτηκαν τόν τελευταῖο καιρό ἀρκετοί ἀριθμοί στόν τύπο, ὡστόσο εἶναι δυστυχῶς ἀδύνατο νά τά βγάλουμε πέρα χωρίς ὁρισμένους ἀριθμούς.

1. Ἡ λαϊκή οἰκονομία στό σύνολό της

Προτοῦ ὅμως περάσω στούς ἀριθμούς, ἐπιτρέψτε μου ν' ἀναπτύξω μερικές γενικές θέσεις πού καθορίζουν τή δουλιά μας στήν οἰκοδόμηση τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας (σκοπεύω ν' ἀρχίσω ἀπό τήν οἰκονομία).

Π ρ ώ τ η θ έ σ η. Δουλεύουμε καί οἰκοδομοῦμε μέσα σέ συνθῆκες κεφαλαιοκρατικῆς περικύκλωσης. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ οἰκονομία μας καί ἡ οἰκοδομητική μας δουλιά θ' ἀναπτύσσονται μέσα στήν ἀντίθεση, μέσα στίς συγκρούσεις ἀνάμεσα στό σύστημα τῆς οἰκονομίας μας καί στό σύστημα τῆς κεφαλαιοκρατικῆς οἰκονομίας. Ἀπ' αὐτή τήν ἀντίθεση δέ μποροῦμε νά ξεφύγουμε μέ κανένα τρόπο. Εἶναι

τά πλαίσια πού μέσα τους θά κυλάει ή πάλη τῶν δυό συστημάτων, τοῦ σοσιαλιστικοῦ καί τοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ συστήματος. Αὐτό σημαίνει ἐπίσης ὅτι ή οἰκονομία μας θά οἰκοδομεῖται ὄχι μόνο σέ ἀντιπαράθεση μέ τήν κεφαλαιοκρατική οἰκονομία πρός τά ἔξω, ἀλλά καί σέ ἀντιπαράθεση τῶν διάφορων στοιχείων στό ἐσωτερικό τῆς χώρας μας, σέ ἀντιπαράθεση τῶν σοσιαλιστικῶν στοιχείων στά κεφαλαιοκρατικά στοιχεῖα.

Ἀπό δῶ βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι πρέπει νά οἰκοδομοῦμε τήν οἰκονομία μας ἔτσι πού ή χώρα μας νά μή μετατραπεῖ σέ ἐξάρτημα τοῦ παγκόσμιου κεφαλαιοκρατικοῦ συστήματος, ἔτσι πού νά μήν ἐνταχθεῖ στό γενικό σύστημα τῆς κεφαλαιοκρατικῆς ἀνάπτυξης σάν βοηθητική του ἐπιχείρηση, ἔτσι πού ή οἰκονομία μας ν' ἀναπτύσσεται ὄχι σάν βοηθητική ἐπιχείρηση τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ, ἀλλά σάν αὐτοτελής οἰκονομική μονάδα πού στηρίζεται βασικά στήν ἐσωτερική ἀγορά καί στή σύνδεση τῆς βιομηχανίας μας μέ τήν οἰκονομία τοῦ ἀγρότη τῆς χώρας μας.

Ὑπάρχουν δυό γενικές γραμμές: ή μιά ξεκινᾶ ἀπ' τό ὅτι ή χώρα μας πρέπει νά παραμείνει ἀκόμα γιά πολύν καιρό ἀγροτική χώρα, ὅτι πρέπει νά ἐξάγει ἀγροτικά προϊόντα καί νά εἰσάγει τεχνικό ἐξοπλισμό, ὅτι πρέπει νά σταθοῦμε πάνω σ' αὐτή τή θέση καί ν' ἀναπτυσσόμαστε καί στό μέλλον πάνω σ' αὐτό τό δρόμο. Ἡ γραμμή αὐτή ἀπαιτεῖ οὐσιαστικά περιορισμό τῆς βιομηχανίας μας. Ἡ γραμμή αὐτή βρῆκε τήν ἔκφρασή της τελευταῖα στίς θέσεις τοῦ Σάνιν (ἴσως νά τίς διάβασε κανένας σας στό «Ἐκονομίτσεσκαγια Ζίζν»[56]). Ἀκολουθώντας αὐτή τή γραμμή ή χώρα μας δέ θά μποροῦσε ποτέ ἤ σχεδόν ποτέ νά ἐκβιομηχανηθεῖ πραγματικά καί ἀπό αὐτοτελῆ οἰκονομική μονάδα, πού στηρίζεται στήν ἐσωτερική ἀγορά, θά μετατρεπόταν ἀντικειμενικά σέ ἐξάρτημα τοῦ γενικοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ

συστήματος. Ἡ γραμμή αὐτή σημαίνει ἀπομάκρυνση ἀπό τά καθήκοντα τῆς οἰκοδόμησής μας.

Αὐτή δέν εἶναι ή δική μας γραμμή.

Ὑπάρχει καί μιά ἄλλη γενική γραμμή πού ξεκινᾶ ἀπ' τό ὅτι πρέπει νά καταβάλουμε ὅλες τίς δυνάμεις μας γιά νά κάνουμε τή χώρα μας χώρα οἰκονομικά αὐτοτελῆ καί ἀνεξάρτητη πού νά βασίζεται στήν ἐσωτερική ἀγορά, χώρα πού θ' ἀποτελέσει ἑστία ἕλξης γιά ὅλες τίς ἄλλες χῶρες πού θ' ἀποσπῶνται σιγά-σιγά ἀπό τόν καπιταλισμό καί θά μπαίνουν στήν τροχιά τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας. Ἡ γραμμή αὐτή ἀπαιτεῖ ν' ἀναπτυχθεῖ στόν ἀνώτατο βαθμό ή βιομηχανία μας, στό μέτρο καί σέ ἀντιστοιχία ὅμως μέ τούς πόρους πού διαθέτουμε. Ἡ γραμμή αὐτή ἀρνιέται κατηγορηματικά τήν πολιτική τῆς μετατροπῆς τῆς χώρας μας σέ ἐξάρτημα τοῦ παγκόσμιου συστήματος τοῦ καπιταλισμοῦ. Αὐτή εἶναι ή δική μας γραμμή οἰκοδόμησης, ή γραμμή πού ἀκολουθεῖ καί θά τήν ἀκολουθεῖ τό κόμμα καί στό μέλλον. Ἡ γραμμή αὐτή εἶναι ὑποχρεωτική ὅσο θά ὑπάρχει ή κεφαλαιοκρατική περικύκλωση.

Ἄλλο ζήτημα ὅταν νικήσει ή ἐπανάσταση στή Γερμανία ἤ στή Γαλλία ἤ καί στίς δυό χῶρες μαζί, ὅταν θ' ἀρχίσει ἐκεῖ ή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση πάνω σέ ἀνώτερη τεχνική βάση. Τότε θά περάσουμε ἀπό τήν πολιτική τῆς μετατροπῆς τῆς χώρας μας σέ ἀνεξάρτητη οἰκονομική μονάδα, στήν πολιτική τῆς ἔνταξης τῆς χώρας μας στή γενική τροχιά τῆς σοσιαλιστικῆς ἀνάπτυξης. Ὅσο ὅμως δέ θά ἔχει γίνει ἀκόμα αὐτό τό πράγμα, μᾶς εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητο ἕνα ἐλάχιστο ὅριο ἀνεξαρτησίας γιά τή λαϊκή μας οἰκονομία, χωρίς τό ὁποῖο εἶναι ἀδύνατο νά σώσουμε τή χώρα μας ἀπό τήν οἰκονομική ὑποταγή της στό σύστημα τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ.

Αὐτή εἶναι ἡ πρώτη θέση.

Ἡ δεύτερη θέση, πού ὅπως καί τήν πρώτη πρέπει ἐπίσης νά τήν ἔχουμε γνώμονα στήν οἰκοδομητική μας δουλιά, εἶναι ὅτι κάθε φορά πρέπει νά παίρνουμε ὑπόψη μας τίς ἰδιομορφίες τῆς δικῆς μας διεύθυνσης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας σέ διάκριση ἀπό τή διεύθυνσή της στίς κεφαλαιοκρατικές χῶρες. Ἐκεῖ, στίς κεφαλαιοκρατικές χῶρες, κυριαρχεῖ τό ἰδιωτικό κεφάλαιο, ἐκεῖ τά λάθη τῶν διαφόρων κεφαλαιοκρατικῶν τράστ καί συνδικάτων, τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης ὁμάδας κεφαλαιοκρατῶν, διορθώνονται ἀπό τίς στοιχειακές δυνάμεις τῆς ἀγορᾶς. Ἄν παραχθοῦν πάρα πολλά προϊόντα, θάχουμε κρίση, ὅμως μετά, ὕστερα ἀπό τήν κρίση, ἡ οἰκονομία θά ἐπανέλθει στό κανονικό. Ἄν παρασυρθοῦν ὑπερβολικά ἀπό τίς εἰσαγωγές καί τό ἐμπορικό ἰσοζύγιο γίνει παθητικό, θά διακυμανθεῖ ἡ τιμή τοῦ συναλλάγματος, θά σημειωθεῖ πληθωρισμός, θά περιοριστοῦν οἱ εἰσαγωγές καί θά αὐξηθοῦν οἱ ἐξαγωγές. Κι ὅλα αὐτά μέσω τῶν κρίσεων. Στίς κεφαλαιοκρατικές χῶρες δέ γίνεται κανένα λίγο-πολύ μεγάλο λάθος καί καμιά λίγο-πολύ μεγάλη ὑπερπαραγωγή ἤ σοβαρή ἀπόσπαση τῆς παραγωγῆς ἀπό τό συνολικό ποσό τῆς ζήτησης, χωρίς νά διορθωθοῦν μέ τή μιά ἤ τήν ἄλλη κρίση αὐτές οἱ ἀστοχίες, τά λάθη καί ἡ ἀπόσπαση. Ἔτσι ζοῦν στίς χῶρες τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἐμεῖς ὅμως δέ μποροῦμε νά ζοῦμε ἔτσι. Ἐκεῖ βλέπουμε οἰκονομικές, ἐμπορικές, δημοσιονομικές κρίσεις πού θίγουν ὁρισμένες ὁμάδες καπιταλιστῶν. Στή χώρα μας τά πράγματα εἶναι διαφορετικά. Κάθε σοβαρό σκάλωμα στό ἐμπόριο καί στήν παραγωγή, κάθε σοβαρός λαθεμένος ὑπολογισμός στήν οἰκονομία μας δέν καταλήγει στή μιά ἤ τήν ἄλλη μεμονωμένη κρίση, ἀλλά χτυπᾶ ὅλη τή λαϊκή οἰκονομία. Στή χώρα μας κάθε κρίση, ἄσχετα ἄν εἶναι ἐμπορική, δημοσιονομική ἤ βιομηχανική, μπορεῖ νά μετατραπεῖ σέ γενική κρίση πού χτυπᾶ ὅλο τό κράτος. Γι' αὐτό στήν οἰκοδομητική δουλιά ἀπαιτεῖται νά δείχνουμε ἰδιαίτερη σύνεση καί διορατικότητα. Γι' αὐτό ἐμεῖς ἐδῶ πρέπει νά διευθύνουμε τήν οἰκονομία σχεδιασμένα ἔτσι, ὥστε οἱ λαθεμένοι ὑπολογισμοί νά εἶναι λιγότεροι καί ἡ διεύθυνση τῆς οἰκονομίας ἀπό μᾶς νά εἶναι ὑπερδιορατική, ὑπερπροβλεπτική καί ὑπεραλάθευτη. Ἐπειδή ὅμως, σύντροφοι, δέ μᾶς διακρίνει δυστυχῶς οὔτε ἰδιαίτερη διορατικότητα, οὔτε ἰδιαίτερη προβλεπτικότητα, οὔτε ἰδιαίτερες ἱκανότητες γιά ἀλάθευτη διεύθυνση τῆς οἰκονομίας, ἐπειδή μόλις τώρα ἀκόμα μαθαίνουμε νά οἰκοδομοῦμε, ἔχουμε λάθη καί θά ἔχουμε καί στό μέλλον. Γι' αὐτό πρέπει νά οἰκοδομοῦμε διατηρώντας ἐφεδρείες, μᾶς χρειάζονται ἐφεδρεῖες πού θά μποροῦν νά καλύπτουν τά κενά μας. Ὅλη ἡ δουλιά μας στά δυό τελευταῖα χρόνια δείχνει ὅτι δέν εἴμαστε ἐξασφαλισμένοι οὔτε ἀπό ἀπρόοπτα, οὔτε ἀπό λάθη. Στόν τομέα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας στή χώρα μας πάρα πολλά δέν ἐξαρτιόνται μόνο ἀπό τόν τρόπο πού διευθύνουμε τό νοικοκυριό μας, ἀλλά καί ἀπό τίς δυνάμεις τῆς φύσης (κακή σοδιά κλπ.). Στόν τομέα τῆς βιομηχανίας πάρα πολλά δέν ἐξαρτιόνται μόνο ἀπό τόν τρόπο πού διευθύνουμε τό νοικοκυριό μας, ἀλλά καί ἀπό τήν ἐσωτερική ἀγορά πού δέν τήν καταχτήσαμε ἀκόμα. Στόν τομέα τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου πάρα πολλά δέν ἐξαρτιόνται μόνο ἀπό μᾶς, ἀλλά καί ἀπό τή στάση τῶν κεφαλαιοκρατῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, καί ὅσο περισσότερο θά μεγαλώνουν οἱ ἐξαγωγές καί οἱ εἰσαγωγές μας, τόσο περισσότερο θά ἐξαρτιόμαστε ἀπό τήν κεφαλαιοκρατική Δύση, τόσο πιό τρωτοί θά γινόμαστε στά χτυπήματα τῶν ἐχθρῶν. Γιά νά ἐξασφαλιστοῦμε ἀπό ὅλα αὐτά τά ἀπρόοπτα καί ἀπό ὅλα αὐτά τά αναπόφευχτα λάθη, πρέπει νά

ἀφομοιώσουμε τήν ἰδέα ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά συσωρεύσουμε ἐφεδρεῖες.

Δέν εἴμαστε ἐξασφαλισμένοι ἀπό τίς κακές σοδιές στόν τομέα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Γι' αὐτό μᾶς χρειάζονται ἀποθέματα. Δέν εἴμαστε ἐξασφαλισμένοι ἀπό τά ἀπρόοπτα τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τήν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας μας. Ἀφήνω πιά ὅτι ἐφόσον ζοῦμε μέ τά μέσα πού συσωρεύουμε οἱ ἴδιοι, πρέπει νά εἴμαστε ἐξαιρετικά τσιγγούνηδες καί συγκρατημένοι στό ξόδεμα τῶν μέσων πού συσωρεύσαμε, προσπαθώντας νά τοποθετοῦμε λογικά τό κάθε καπίκι, δηλαδή νά τό τοποθετοῦμε σέ ἔργα πού ἡ ἀνάπτυξή τους μᾶς εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητη στήν κάθε δοσμένη στιγμή. Ἀπ' ἐδῶ πηγάζει ἡ ἀνάγκη νά ὑπάρχουν ἐφεδρεῖες γιά τή βιομηχανία. Δέν εἴμαστε ἐξασφαλισμένοι ἀπό ἀπρόοπτα στόν τομέα τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου (συγκαλυμμένο μποϋκοτάρισμα, συγκαλυμμένος ἀποκλεισμός κλπ.). Ἀπ' ἐδῶ πηγάζει ἡ ἀνάγκη νά ὑπάρχουν ἐφεδρεῖες.

Θά μπορούσαμε νά διπλασιάσουμε τά ποσά πού χορηγοῦμε γιά τίς ἀγροτικές πιστώσεις, τότε ὅμως δέ θά ἔμεναν οἱ ἀπαραίτητες ἐφεδρεῖες γιά τή χρηματοδότηση τῆς βιομηχανίας, ἡ βιομηχανία στήν ἀνάπτυξή της θά ἔμενε πολύ πίσω ἀπό τήν ἀγροτική οἰκονομία, ἡ παραγωγή βιομηχανικῶν προϊόντων θά ἐλαττωνόταν καί θά εἴχαμε ὕψωση τῶν τιμῶν τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων μέ ὅλες τίς συνέπειες πού ἀπορέουν ἀπό τό γεγονός αὐτό.

Θά μπορούσαμε νά διαθέσουμε διπλάσια κονδύλια γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας, αὐτό ὅμως θά σήμαινε νά προσδόσουμε στή βιομηχανία ἕνα τέσο γοργό ρυθμό ἀνάπτυξης πού δέ θά μπορούσαμε νά τόν ἀντέξουμε λόγω τῆς μεγάλης ἔλλειψης ἐλεύθερων κεφαλαίων, ἕνα ρυθμό πού ἀσφαλῶς θά μᾶς ἔκανε νά ἀποτύχουμε, χωρίς νά μιλᾶμε

γιά τό ὅτι δέ θά ἔφταναν οἱ ἐφεδρεῖες γιά τήν πιστοδότηση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας.

Θά μπορούσαμε νά προωθήσουμε στό διπλάσιο ἀπ' ὅ,τι γίνεται τώρα τήν ἀνάπτυξη τῶν εἰσαγωγῶν μας, κυρίως τίς εἰσαγωγές τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ, γιά νά προωθήσουμε μέ γοργούς ρυθμούς τήν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας, αὐτό ὅμως θά μποροῦσε νά ἔχει σάν ἀποτέλεσμα νά ξεπεράσουν οἱ εἰσαγωγές τίς ἐξαγωγές, θά δημιουργόταν παθητικό ἐμπορικό ἰσοζύγιο καί θά ὑπονομευόταν τό νόμισμά μας, δηλαδή θά ὑπονομευόταν ἡ βάση πού μόνο πάνω σ' αὐτή εἶναι δυνατή ἡ σχεδιοποίηση καί ἡ ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας.

Θά μπορούσαμε, ἀψηφώντας τά πάντα, νά προωθήσουμε μ' ὅλες μας τίς δυνάμεις τίς ἐξαγωγές, χωρίς νά παίρνουμε ὑπόψη μας τήν κατάσταση τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς, αὐτό ὅμως θά προκαλοῦσε ὁπωσδήποτε μεγάλες περιπλοκές στίς πόλεις, γιατί θά ἀνέβαζε γρήγορα τίς τιμές τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων καί συνεπῶς θά χτυποῦσε τά μεροκάματα καί θά δημιουργοῦσε ἕνα τεχνητά ὀργανωμένο λιμό μέ ὅλες τίς συνέπειες πού ἀπορέουν ἀπό ἕνα τέτιο γεγονός.

Θά μπορούσαμε ν' ἀνεβάσουμε ὅσο παίρνει τά μεροκάματα τῶν ἐργατῶν, ὄχι μόνο ὥς τό προπολεμικό τους ἐπίπεδο, μά καί περισσότερο, τό περιστατικό αὐτό ὅμως θά προκαλοῦσε χαλάρωση τῶν ρυθμῶν ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας μας, γιατί στίς δικές μας συνθῆκες, χωρίς δάνεια ἀπ' ἔξω, χωρίς πιστώσεις κλπ. ἡ βιομηχανία μπορεῖ νά ἀναπτυχθεῖ μόνο μέ βάση τή συσώρευση ἑνός ὁρισμένου κέρδους, ἀπαραίτητου γιά τή χρηματοδότηση καί τήν τροφοδότηση τῆς βιομηχανίας, πράγμα πού ὡστόσο θά ἀποκλειόταν, δηλαδή θά ἀποκλειόταν μιά κάπως σοβαρή

συσώρευση, ἄν ἀκολουθούσαμε ἐξαιρετικά γοργούς ρυθμούς στό ἀνέβασμα τῶν μεροκάματων.

Κτλ., κτλ.

Αὐτές εἶναι οἱ δυό βασικές καθοδηγητικές θέσεις πού θά πρέπει νά ἀποτελοῦν πυρσό, φάρο στή δουλιά μας γιά τήν οἰκοδόμηση τῆς χώρας μας.

Τώρα ἐπιτρέψτε μου νά περάσω στούς ἀριθμούς.

Ἤ μάλλον, ἀκόμα μιά παρέκβαση. Τό σύστημα τῆς οἰκονομίας μας εἶναι λίγο παρδαλό: περιλαβαίνει πέντε διαφορετικούς σχηματισμούς. Ἔχουμε, πρῶτο, τό σχηματισμό σχεδόν φυσικῆς οἰκονομίας: τέτια εἶναι τά ἀγροτικά νοικοκυριά πού ἡ ἐμπορεύσιμη παραγωγή τους εἶναι πολύ μικρή. Ἔχουμε ἔπειτα ἕνα δεύτερο οἰκονομικό σχηματισμό, τό σχηματισμό τῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς, ὅπου τό ἐμπορεύσιμο μέρος τῆς παραγωγῆς παίζει ἀποφασιστικό ρόλο στό νοικοκυριό τοῦ ἀγρότη. Ἔχουμε ἕναν τρίτο οἰκονομικό σχηματισμό, τόν ἰδιωτικό καπιταλισμό, πού δέν ἐκμηδενίστηκε, ἀλλά ζωντάνεψε καί θά ἐξακολουθεῖ ὡς ἕνα σημεῖο νά ζωντανεύει ὅσο θά ἔχουμε τή ΝΕΠ. Ὁ τέταρτος οἰκονομικός σχηματισμός εἶναι ὁ κρατικός καπιταλισμός, δηλαδή ὁ καπιταλισμός πού τόν ἐπιτρέψαμε κι ἔχουμε τή δυνατότητα νά τόν ἐλέγχουμε καί νά τόν περιορίζουμε ἔτσι ὅπως τό θέλει τό προλεταριακό κράτος. Τέλος, ὁ πέμπτος σχηματισμός εἶναι ἡ σοσιαλιστική βιομηχανία, δηλαδή ἡ κρατική μας βιομηχανία, ὅπου στήν παραγωγή δέν ἀντιπροσωπεύονται δυό ἐχθρικές τάξεις—τό προλεταριάτο καί ἡ ἀστική τάξη, ἀλλά μιά τάξη—τό προλεταριάτο.

Θέλησα νά πῶ λίγα λόγια γι' αὐτούς τούς πέντε σχηματισμούς, γιατί χωρίς τά λίγα αὐτά λόγια θά εἶναι δύσκολο νά καταλάβουμε τήν ὁμάδα τῶν ἀριθμῶν πού θ' ἀναφέρω καί τήν τάση πού παρατηριέται στήν ἀνάπτυξη

τῆς βιομηχανίας μας, τόσο περισσότερο πού ὁ Λένιν μίλησε λεπτομερειακά[57] τότε πού χρειάστηκε, γιά τούς πέντε αὐτούς οἰκονομικούς σχηματισμούς στό σύστημα τοῦ καθεστῶτος μας διδάσκοντάς μας νά ξέρουμε νά παίρνουμε ὑπόψη στήν οἰκοδομητική μας δουλιά τήν πάλη ἀνάμεσα σ' αὐτούς τούς σχηματισμούς.

Θά ἤθελα νά πῶ δυό λόγια γιά τόν κρατικό καπιταλισμό καί τήν κρατική βιομηχανία πού εἶναι βιομηχανία σοσιαλιστικοῦ τύπου, γιά νά διαλύσω τίς παρεξηγήσεις καί τή σύγχιση πού δημιουργήθηκαν στό κόμμα γύρω ἀπ' αὐτό τό ζήτημα.

Μποροῦμε νά ὀνομάσουμε τήν κρατική μας βιομηχανία κρατική καπιταλιστική βιομηχανία; Δέ μποροῦμε. Γιατί; Γιατί μέσα στίς συνθῆκες τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου ὁ κρατικός καπιταλισμός εἶναι μιά ὀργάνωση τῆς παραγωγῆς ὅπου ἀντιπροσωπεύονται δυό τάξεις: ἡ ἐκμεταλλεύτρια τάξη πού κατέχει τά μέσα παραγωγῆς, καί ἡ ἐκμεταλλευόμενη τάξη πού δέν κατέχει τά μέσα παραγωγῆς. Ὁποιαδήποτε εἰδική μορφή κι ἄν ἔχει ὁ κρατικός καπιταλισμός, δέ μπορεῖ παρά νά εἶναι κεφαλαιοκρατικός στήν οὐσία του. Ὁ Ἰλίτς, ὅταν ἀνάλυε τόν κρατικό καπιταλισμό, εἶχε ὑπόψη του πρίν ἀπ' ὅλα τίς ἐκχωρήσεις. Ἄς πάρουμε τίς ἐκχωρήσεις κι ἄς δοῦμε ἄν ἀντιπροσωπεύονται ἐδῶ δυό τάξεις. Ναί, ἀντιπροσωπεύονται. Ἡ τάξη τῶν κεφαλαιοκρατῶν, δηλαδή αὐτοί πού πῆραν ἐκχωρήσεις, πού ἐκμεταλλεύονται καί κατέχουν προσωρινά τά μέσα παραγωγῆς, καί ἡ τάξη τῶν προλετάριων πού τήν ἐκμεταλλεύονται. Ὅτι δέν ἔχουμε ἐδῶ στοιχεῖα σοσιαλισμοῦ, φαίνεται καθαρά καί μόνο ἀπό τό ὅτι κανένας δέ θά τολμήσει νά παρουσιαστεῖ σέ μιά ἐκχωρημένη ἐπιχείρηση καί νά κάνει καμπάνια γιά τό ἀνέβασμα τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας, γιατί ὅλοι ξέρουν ὅτι ἡ ἐκχωρημένη ἐπιχείρη-

ση δέν είναι σοσιαλιστική, άλλά ξένη πρός τό σοσιαλισμό.

῎Ας πάρουμε έναν άλλο τύπο έπιχειρήσεων, τίς κρατικές έπιχειρήσεις. Εἶναι κρατικές κεφαλαιοκρατικές έπιχειρήσεις; ῎Οχι, δέν είναι. Γιατί; Γιατί σ᾽ αὐτές δέν άντιπροσωπεύονται δυό τάξεις, άλλά μιά τάξη, ή τάξη τῶν έργατῶν πού μέ τό κράτος της κατέχει τά έργαλεῖα καί τά μέσα παραγωγῆς καί πού δέν άποτελεῖ άντικείμενο έκμετάλλευσης, γιατί τό μεγαλύτερο μέρος άπό τό ποσό πού μένει στήν έπιχείρηση, άφοῦ πληρωθοῦν τά μεροκάματα, διατίθεται γιά τήν παραπέρα άνάπτυξη τῆς βιομηχανίας, δηλαδή γιά τήν καλυτέρεψη τῆς κατάστασης τῆς έργατικῆς τάξης στό σύνολό της.

Μπορεῖ νά μᾶς ποῦν ὅτι ἐδῶ ὡστόσο δέν πρόκειται γιά όλοκληρωμένο σοσιαλισμό, άν πάρουμε ύπόψη τίς έπιβιώσεις τοῦ γραφειοκρατισμοῦ πού διατηρήθηκαν στά διευθυντικά ὄργανα τῶν έπιχειρήσεών μας. Αὐτό εἶναι σωστό. Αὐτό ὅμως δέν άντιφάσκει μέ τό γεγονός ὅτι ή κρατική βιομηχανία εἶναι παραγωγή σοσιαλιστικοῦ τύπου. Ὑπάρχουν δυό τύποι παραγωγῆς: ύπάρχει ό κεφαλαιοκρατικός τύπος πού περιλαβαίνει καί τόν κρατικό καπιταλισμό, ὅπου ύπάρχουν δυό τάξεις, ὅπου ή παραγωγή δουλεύει γιά νά κερδίζει ό κεφαλαιοκράτης, καί ύπάρχει ένας άλλος τύπος, ό σοσιαλιστικός τύπος παραγωγῆς, ὅπου δέν ύπάρχει έκμετάλλευση, ὅπου τά μέσα παραγωγῆς άνήκουν στήν έργατική τάξη καί ὅπου οί έπιχειρήσεις δέ δουλεύουν γιά νά κερδίζει μιά ξένη τάξη, άλλά γιά νά διευρύνεται ή βιομηχανία πρός τό συμφέρον ὅλων τῶν έργατῶν. Καί ό Λένιν αὐτό άκριβῶς έλεγε, ὅτι δηλαδή οί κρατικές μας έπιχειρήσεις εἶναι έπιχειρήσεις συνεποῦς σοσιαλιστικοῦ τύπου.

᾽Εδῶ θά μπορούσαμε νά κάνουμε έναν παραλληλισμό μέ τό κράτος μας. Καί τό κράτος μας όνομάζεται έπίσης

μή άστικό, γιατί ὅπως έλεγε ό Λένιν εἶναι κράτος νέου τύπου, κράτος προλεταριακοῦ τύπου. Γιατί; Γιατί ό κρατικός μας μηχανισμός δέ δουλεύει γιά τήν καταπίεση τῆς έργατικῆς τάξης, ὅπως γίνεται μ᾽ ὅλα χωρίς έξαίρεση τά άστικά κράτη, άλλά γιά τήν άπελευθέρωση τῆς έργατικῆς τάξης άπό τό ζυγό τῆς άστικῆς τάξης. Νά γιατί τό κράτος μας εἶναι κράτος προλεταριακοῦ τύπου, άν καί στό μηχανισμό αὐτοῦ τοῦ κράτους μπορεῖτε νά βρεῖτε ὅση θέλετε βρωμιά καί έπιβιώσεις τοῦ παλιοῦ. ῾Ο Λένιν, πού διακήρυξε ὅτι τό σοβιετικό καθεστώς μας εἶναι κράτος προλεταριακοῦ τύπου, κριτίκαρε ὅσο κανείς άλλος τό κράτος αὐτό γιά τίς γραφειοκρατικές του έπιβιώσεις. ῾Ωστόσο έπέμενε πάντα ὅτι τό κράτος μας εἶναι κράτος νέου προλεταριακοῦ τύπου. Πρέπει νά κάνουμε διάκριση άνάμεσα στόν τύπο τοῦ κράτους καί στήν κληρονομιά καί τίς έπιβιώσεις πού διατηροῦνται άκόμα στό σύστημα καί στό μηχανισμό τοῦ κράτους. ᾽Ακριβῶς ὅπως πρέπει ύποχρεωτικά νά κάνουμε διάκριση άνάμεσα στίς γραφειοκρατικές έπιβιώσεις μέσα στίς κρατικές έπιχειρήσεις καί στόν τύπο συγκρότησης τῆς βιομηχανίας μας πού τόν λέμε σοσιαλιστικό τύπο. Δέ μποροῦμε νά λέμε ὅτι ή κρατική μας βιομηχανία δέν εἶναι σοσιαλιστική έπειδή στά οίκονομικά μας ὄργανα ή στά τράστ γίνονται άκόμα λάθη, ύπάρχει γραφειοκρατισμός κλπ. Δέ μποροῦμε νά μιλᾶμε έτσι. Γιατί τότε καί τό κράτος μας, πού εἶναι κράτος προλεταριακοῦ τύπου, δέ θά ἦταν προλεταριακό. Μπορῶ νά σᾶς άναφέρω όλόκληρη σειρά άπό άστικούς μηχανισμούς πού δουλεύουν πιό καλά καί πιό οίκονομικά άπό τόν προλεταριακό μας κρατικό μηχανισμό. ῞Ομως αὐτό δέν πάει νά πεῖ ὅτι ό κρατικός μας μηχανισμός δέν εἶναι προλεταριακός, ὅτι ό κρατικός μας μηχανισμός δέν εἶναι άνώτερου τύπου άπό τόν άστικό. Γιατί; Γιατί ό άστικός αὐτός μηχανι-

σμός, ἄν καί δουλεύει καλύτερα, δουλεύει ὅμως γιά τόν κεφαλαιοκράτη, ἐνῶ ὁ προλεταριακός μας κρατικός μηχανισμός, κι ἄν ἀκόμα κουτσαίνει καμιά φορά, δουλεύει ὡστόσο γιά τό προλεταριάτο κι ἐνάντια στήν ἀστική τάξη.

Αὐτή τή διαφορά ἀρχῶν δέν πρέπει νά τήν ξεχνᾶμε.

Τό ἴδιο πρέπει νά ποῦμε καί γιά τήν κρατική βιομηχανία. Δέν ἐπιτρέπεται μέ βάση τήν ἔλλειψη συντονισμοῦ καί τίς ἐπιβιώσεις γραφειοκρατισμοῦ πού ὑπάρχουν στά διευθυντικά ὄργανα τῶν κρατικῶν μας ἐπιχειρήσεων καί πού θά ἐξακολουθοῦν ἀκόμα νά ὑπάρχουν, δέν ἐπιτρέπεται μέ βάση αὐτές τίς ἐπιβιώσεις καί αὐτές τίς ἐλλείψεις νά ξεχνᾶμε ὅτι οἱ ἐπιχειρήσεις μας εἶναι στήν οὐσία τους ἐπιχειρήσεις σοσιαλιστικές. Ἴσως στίς ἐπιχειρήσεις, λχ. τοῦ Φόρντ πού δουλεύουν ἄψογα, οἱ κλεψιές νά εἶναι λιγότερες, ὡστόσο ὅμως δουλεύουν γιά τό Φόρντ, γιά τόν κεφαλαιοκράτη, ἐνῶ οἱ δικές μας ἐπιχειρήσεις, ὅπου γίνονται καμιά φορά κλεψιές κι ὅπου ἡ δουλειά δέν πάει πάντα ρολόι, δουλεύουν ὡστόσο γιά τό προλεταριάτο.

Αὐτή λοιπόν τή διαφορά ἀρχῶν δέν πρέπει νά τήν ξεχνᾶμε.

Ἄς περάσουμε τώρα στούς ἀριθμούς γιά τή λαϊκή μας οἰκονομία στό σύνολό της.

Ἀγροτική οἰκονομία. Ἡ συνολική παραγωγή της τό 1924-25, ἄν συγκρίνουμε τό ἐπίπεδό της μέ τό προπολεμικό ἐπίπεδο, μέ τό ἐπίπεδο τοῦ 1913, ἔφτασε τά 71%. Μ' ἄλλα λόγια, τό 1913 εἶχαν παραχθεῖ σέ προπολεμικές τιμές προϊόντα πού ἡ ἀξία τους ξεπέρασε λίγο τά 12 δισεκατομμύρια ρούβλια, ἐνῶ τό 1924-25 ἡ παραγωγή τους ξεπερνοῦσε λίγο τά 9 δισεκατομμύρια ρούβλια. Τόν ἐρχόμενο χρόνο, τό 1925-26, μέ βάση τά στοιχεῖα πού διαθέτουν τά ὄργανά μας σχεδιασμοῦ προβλέπεται ὅτι μέ τήν παραπέρα ἄνοδό της ἡ παραγωγή θά φτάσει τά 11

δισεκατομμύρια ρούβλια, δηλ. τά 91% τοῦ προπολεμικοῦ ἐπιπέδου. Ἡ ἀγροτική οἰκονομία αὐξάνει, τό συμπέρασμα αὐτό βγαίνει μόνο του.

Βιομηχανία. Ἄν πάρουμε ὅλη τή βιομηχανία, καί τήν κρατική, καί τήν ἐκχωρημένη, καί τήν ἰδιωτική, θά δοῦμε ὅτι τό 1913 ἡ συνολική παραγωγή τῆς βιομηχανίας ἦταν 7 δισεκατομμύρια ρούβλια, ἐνῶ τό 1924-25 ἔφτασε τά 5 δισεκατομμύρια. Δηλαδή τά 71% τοῦ προπολεμικοῦ ἐπιπέδου. Τά ὄργανά μας σχεδιασμοῦ προβλέπουν ὅτι τόν ἐρχόμενο χρόνο ἡ παραγωγή της θά φτάσει τά $6\,^1/_2$ δισεκατομμύρια, δηλαδή περίπου τά 93% τοῦ προπολεμικοῦ ἐπιπέδου. Ἡ βιομηχανία σημειώνει ἄνοδο. Φέτος ἀνέβηκε πιό γρήγορα ἀπό τήν ἀγροτική οἰκονομία.

Πρέπει νά τονίσουμε ἰδιαίτερα τό πρόβλημα τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ. Τό σχέδιο ΓΚΟΕΛΡΟ τοῦ 1921 πρόβλεπε νά χτιστοῦν μέσα σέ 10-15 χρόνια 30 ἠλεκτρικοί σταθμοί συνολικῆς ἰσχῆς 1.500.000 κιλοβάτ καί ἀξίας 800 ἑκατομμυρίων χρυσῶν ρουβλιῶν. Πρίν ἀπό τήν Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση ἡ συνολική ἰσχή τῶν ἠλεκτρικῶν σταθμῶν ἦταν 402.000 κιλοβάτ. Χτίσαμε ὥς τώρα σταθμούς συνολικῆς ἰσχῆς 152.350 κιλοβάτ καί τό 1926 προβλέπεται νά μποῦν σέ λειτουργία σταθμοί συνολικῆς ἰσχῆς 326.000 κιλοβάτ. Ἄν ἡ ἀνάπτυξη συνεχιστεῖ μ' αὐτό τό ρυθμό, τότε μέσα σέ 10 χρόνια, δηλαδή γύρω στά 1932 (ἐλάχιστο ὅριο τῆς καθορισμένης προθεσμίας), θά ἔχει πραγματοποιηθεῖ τό σχέδιο ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς ΕΣΣΔ. Παράλληλα μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς ἀνέγερσης ἠλεκτρικῶν σταθμῶν ἀναπτύσσεται καί ἡ ἠλεκτροβιομηχανία πού τό πρόγραμμά της γιά τό 1925-26 ὑπολογίζεται ὅτι θά φτάσει τά 165-170% τοῦ προπολεμικοῦ ἐπιπέδου. Πρέπει ὡστόσο νά τονίσουμε ὅτι στήν ἀνέγερση μεγάλων ὑδροηλεκτρικῶν σταθμῶν ξοδεύονται πολύ περισσότερα ἀπ' ὅ,τι προβλέπουν τά σχέδια. Λο-

γουχάρη, ὁ ἀρχικός ὑπολογισμός τῶν ἐξόδων γιά τό χτίσιμο τοῦ Βολχοφστρόι ἦταν 24.300.000 ρούβλια «σάν προσανατολισμός», ἐνῶ ὥς τό Σεπτέμβρη τοῦ 1925 αὐξήθηκε ὥς 95.200.000 χρυσά ρούβλια, πού ἀποτελοῦν τά 59% τοῦ ποσοῦ πού ξοδεύτηκε γιά τόν ἐξοπλισμό τῶν σταθμῶν ἄμεσης ἀνάγκης, ἐνῶ ἡ ἰσχή τοῦ Βολχοφστρόι ἀποτελεῖ τά 30% τῆς ἰσχῆς αὐτῶν τῶν σταθμῶν. Ὁ ἀρχικός ὑπολογισμός τῶν ἐξόδων γιά τό σταθμό τοῦ Ζέμο-Ἀφτσάλ πρόβλεπε 2.600.000 χρυσά ρούβλια, ἐνῶ οἱ τελευταῖες ἀπαιτήσεις φτάνουν κάπου τά 16 ἑκατομμύρια χρυσά ρούβλια, κι ἀπ' αὐτά ξοδεύτηκαν κιόλας περίπου τά 12 ἑκατομμύρια.

Ἄν πάρουμε καί συγκρίνουμε τήν παραγωγή τῆς κρατικῆς καί τῆς συνεταιριστικῆς βιομηχανίας—πού ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς ἑνώνονται—μέ τήν παραγωγή τῆς ἰδιωτικῆς βιομηχανίας, θά διαπιστώσουμε τά παρακάτω: τό 1923-24 ἡ κρατική καί ἡ συνεταιριστική βιομηχανία παρήγαγαν τά 76,3% τῆς συνολικῆς χρονιάτικης βιομηχανικῆς παραγωγῆς, καί ἡ ἰδιωτική τά 23,7%, ἐνῶ τό 1924-25 τό ποσοστό τῆς κρατικῆς καί συνεταιριστικῆς βιομηχανίας ἦταν 79,3% καί τό ποσοστό τῆς ἰδιωτικῆς βιομηχανίας δέν ἦταν πιά 23,7% ἀλλά 20,7%.

Τό εἰδικό βάρος τῆς ἰδιωτικῆς βιομηχανίας ἔπεσε σ' αὐτή τήν περίοδο. Τόν ἐρχόμενο χρόνο προβλέπεται ὅτι τό ποσοστό τῆς κρατικῆς καί συνεταιριστικῆς βιομηχανίας θ' ἀνέβει περίπου στά 80%, ἐνῶ τό ποσοστό τῆς ἰδιωτικῆς βιομηχανίας θά πέσει στά 20%. Ἡ ἰδιωτική βιομηχανία ἀναπτύσσεται ἀπόλυτα, ἐπειδή ὅμως ἡ κρατική καί ἡ συνεταιριστική βιομηχανία ἀναπτύσσονται πιό γρήγορα, τό εἰδικό βάρος τῆς ἰδιωτικῆς βιομηχανίας πέφτει προοδευτικά.

Νά ἕνα γεγονός πού δέ μποροῦμε νά μήν τό πάρουμε ὑπόψη μας καί πού δείχνει ὅτι ἡ ὑπεροχή τῆς σοσιαλιστικῆς βιομηχανίας ἀπέναντι στήν ἰδιωτική βιομηχανία ἀποτελεῖ ἀδιαφιλονίκητο γεγονός.

Ἄν πάρουμε τήν περιουσία πού εἶναι συγκεντρωμένη στά χέρια τοῦ κράτους καί τήν περιουσία πού βρίσκεται στά χέρια τῶν ἀτομικῶν ἰδιοχτητῶν, θά δοῦμε ὅτι καί σ' αὐτό τόν τομέα—ἔχω ὑπόψη μου τούς δεῖχτες ἐλέγχου τῆς Ἐπιτροπῆς Κρατικοῦ Σχεδίου—ἡ ὑπεροχή βρίσκεται μέ τό μέρος τοῦ προλεταριακοῦ κράτους, γιατί τά κεφάλαια τοῦ κράτους φτάνουν τουλάχιστο τά 11,7 δισεκατομμύρια (χρυσά ρούβλια), ἐνῶ τά κεφάλαια τῶν ἀτομικῶν ἰδιοχτητῶν, κυρίως τῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν, δέν ξεπερνᾶνε τά 7,5 δισεκατομμύρια.

Αὐτό εἶναι ἕνα γεγονός πού δείχνει ὅτι τό ποσοστό τῶν κοινωνικοποιημένων κεφαλαίων εἶναι πολύ μεγάλο καί τό ποσοστό αὐτό μεγαλώνει σέ σύγκριση μέ τό ποσοστό πού ἀντιπροσωπεύει ἡ περιουσία τοῦ μή κοινωνικοποιημένου τομέα.

Καί ὅμως τό καθεστώς μας δέ μπορεῖ ἀκόμα νά ὀνομαστεῖ στό σύνολό του οὔτε κεφαλαιοκρατικό, οὔτε σοσιαλιστικό. Τό καθεστώς μας στό σύνολό του εἶναι καθεστώς μεταβατικό ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό, ὅπου ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ὄγκου παραγωγῆς ὑπερέχει ἀκόμα ἡ παραγωγή τοῦ ἀγρότη ἀτομικοῦ ἰδιοχτήτη, ὅπου ὅμως τό ποσοστό τῆς σοσιαλιστικῆς βιομηχανίας μεγαλώνει ἀδιάκοπα. Τό ποσοστό τῆς σοσιαλιστικῆς βιομηχανίας μεγαλώνει μέ τέτιον τρόπο πού ἡ βιομηχανία αὐτή, χάρη στή συγκέντρωσή της, χάρη στήν ὀργάνωσή της, χάρη στό γεγονός ὅτι ἔχουμε διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, χάρη στό γεγονός ὅτι οἱ μεταφορές βρίσκονται στά χέρια τοῦ κράτους, χάρη στό γεγονός ὅτι τό πιστωτικό σύστημα εἶναι δικό μας—καί οἱ τράπεζες εἶναι δικές μας—χά-

ρη σ' ὅλα αὐτά, ἡ σοσιαλιστική βιομηχανία μας, πού τό ποσοστό της στό συνολικό ὄγκο τῆς λαϊκῆς παραγωγῆς μεγαλώνει βῆμα-βῆμα, ἡ βιομηχανία αὐτή, τραβώντας μπροστά, ἀρχίζει νά ὑποτάσσει τήν ἰδιωτική βιομηχανία, νά προσαρμόζει στόν ἑαυτό της ὅλους τούς ὑπόλοιπους οἰκονομικούς σχηματισμούς καί νά τούς ὁδηγεῖ. Αὐτή εἶναι ἡ μοίρα τοῦ χωριοῦ: εἶναι ὑποχρεωμένο ν' ἀκολουθεῖ τήν πόλη, τή μεγάλη βιομηχανία.

Αὐτό εἶναι τό βασικό συμπέρασμα πού βγαίνει, ἄν βάλουμε τό ζήτημα τοῦ χαρακτήρα τοῦ καθεστῶτος μας, τοῦ ποσοστοῦ τῆς σοσιαλιστικῆς βιομηχανίας μέσα σ' αὐτό τό καθεστώς, τοῦ ποσοστοῦ τῆς ἰδιωτικῆς-κεφαλαιοκρατικῆς βιομηχανίας, τοῦ ποσοστοῦ, τέλος, τῆς μικρῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς, κυρίως τῆς παραγωγῆς τοῦ ἀγρότη μέσα στό σύνολο τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας.

Δυό λόγια γιά τόν κρατικό προϋπολογισμό. Θά πρέπει νά ξέρετε ὅτι αὐξήθηκε στά 4 δισεκατομμύρια ρούβλια. Ἄν τόν ὑπολογίσουμε σέ προπολεμικά ρούβλια, ὁ κρατικός μας προϋπολογισμός ἀποτελεῖ τουλάχιστο τά 71% τοῦ προπολεμικοῦ προϋπολογισμοῦ. Ἀκόμα, ἄν στό συνολικό ποσό τοῦ γενικοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ προσθέσουμε τό συνολικό ποσό τῶν τοπικῶν προϋπολογισμῶν, στό βαθμό πού μποροῦμε νά τούς ὑπολογίσουμε, τότε ὁ κρατικός μας προϋπολογισμός φτάνει τουλάχιστο τά 74,6% τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1913. Χαρακτηριστικό εἶναι ὅτι στό σύστημα τοῦ κρατικοῦ μας προϋπολογισμοῦ τό ποσοστό τῶν ἐσόδων πού δέν προέρχονται ἀπό φόρους εἶναι πολύ μεγαλύτερο ἀπό τό ποσοστό τῶν ἐσόδων πού προέρχονται ἀπό φόρους. Ὅλα αὐτά δείχνουν ἐπίσης ὅτι ἡ οἰκονομία μας ἀναπτύσσεται καί τραβᾶ μπροστά.

Τό ζήτημα τῶν κερδῶν πού εἴχαμε πέρσι ἀπό τίς κρατικές καί συνεταιριστικές μας ἐπιχειρήσεις ἔχει σοβαρότατη σημασία, γιατί εἴμαστε χώρα φτωχή σέ κεφάλαια, χώρα πού δέν παίρνει μεγάλα δάνεια ἀπ' ἔξω. Πρέπει νά παρακολουθοῦμε ἄγρυπνα τίς βιομηχανικές καί τίς ἐμπορικές μας ἐπιχειρήσεις, τίς τράπεζες καί τούς συνεταιρισμούς, ἔτσι πού νά ξέρουμε τί μποροῦμε νά διαθέτουμε γιά τήν παραπέρα ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας μας. Τό 1923-24 ἡ κρατική βιομηχανία πανενωσιακῆς σημασίας καί ἡ Κεντρική Διεύθυνση Μεταλλουργίας ἔδοσαν, μοῦ φαίνεται, κέρδη 142 περίπου ἑκατομμύρια χρυσά ρούβλια. Ἀπ' αὐτά τά 71 ἑκατομμύρια πῆγαν στό δημόσιο ταμεῖο. Τό 1924-25 ἔχουμε κιόλας 315 ἑκατομμύρια. Ἀπ' αὐτά, σύμφωνα μέ τό σχέδιο, τά 173 ἑκατομμύρια προβλέπεται νά καταχωρηθοῦν γιά τό δημόσιο ταμεῖο.

Τό κρατικό ἐμπόριο πανενωσιακῆς σημασίας ἔδοσε τό 1923-24 περίπου 37 ἑκατομμύρια, ἀπ' αὐτά 14 ἑκατομμύρια πῆγαν στά ἔσοδα τοῦ δημόσιου ταμείου. Τό 1925 ἔχουμε λιγότερα—22 ἑκατομμύρια—γιατί ἀκολουθοῦμε πολιτική μείωσης τῶν τιμῶν. Ἀπό τό ποσό αὐτό 10 περίπου ἑκατομμύρια θά πᾶνε γιά τό δημόσιο ταμεῖο.

Ἀπό τό ἐξωτερικό ἐμπόριο εἴχαμε τό 1923-24 πάνω ἀπό 26 ἑκατομμύρια ρούβλια κέρδη. Ἀπ' αὐτά 17 περίπου ἑκατομμύρια πῆγαν στά ἔσοδα τοῦ δημόσιου ταμείου. Τό 1925 τό ἐξωτερικό ἐμπόριο δίνει ἤ, πιό σωστά, ἔδοσε κιόλας 44 ἑκατομμύρια. Ἀπ' αὐτά 29 ἑκατομμύρια πᾶνε στά ἔσοδα τοῦ δημόσιου ταμείου.

Σύμφωνα μέ τούς ὑπολογισμούς τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου τῶν Οἰκονομικῶν, τό 1923-24 οἱ τράπεζες ἔδοσαν 46 ἑκατομμύρια κέρδη, ἀπό τά ὁποῖα τά 18 ἑκατομμύρια πῆγαν στά ἔσοδα τοῦ δημόσιου ταμείου· τό 1924-25 ἔδοσαν πάνω ἀπό 97 ἑκατομμύρια, ἀπό τά ὁποῖα τά 51 ἑκατομμύρια πῆγαν στά ἔσοδα τοῦ δημόσιου ταμείου.

Οἱ καταναλωτικοί συνεταιρισμοί ἔδοσαν τό 1923-24

57 ἑκατομμύρια κέρδη καί οἱ ἀγροτικοί 4 ἑκατομμύρια.

Οἱ ἀριθμοί πού μόλις ἀνάφερα εἶναι λίγο-πολύ κατώτεροι ἀπό τούς πραγματικούς. Ξέρετε γιατί. Ξέρετε πῶς κάνουν τούς λογαριασμούς τά οἰκονομικά μας ὄργανα, κοιτάζοντας ν' ἀφήσουν περισσότερα γιά τόν ἑαυτό τους, γιά τήν ἐπέκταση τῶν ἐπιχειρήσεων. Ἄν οἱ ἀριθμοί αὐτοί σᾶς φανοῦν μικροί, καί εἶναι πραγματικά μικροί, νά ἔχετε ὑπόψη σας ὅτι εἶναι λίγο κατώτεροι ἀπ' τούς πραγματικούς.

Λίγα λόγια γιά τόν ὄγκο τοῦ ἐξωτερικοῦ μας ἐμπορίου.

Ἄν ὑποθέσουμε ὅτι τό σύνολο τῶν ἐμπορικῶν μας συναλλαγῶν τό 1913 ἰσοῦται μέ 100, θά δοῦμε ὅτι τό 1923-24 τό ἐξωτερικό μας ἐμπόριο ἔφτασε τά 21% τοῦ προπολεμικοῦ ἐπιπέδου καί τό 1924-25 τά 26% τοῦ προπολεμικοῦ ἐπιπέδου. Οἱ ἐξαγωγές τό 1923-24 ἦταν 522 ἑκατομμύρια ρούβλια. Οἱ εἰσαγωγές 439 ἑκατομμύρια. Τό σύνολο τῶν συναλλαγῶν 961 ἑκατομμύρια. Τό ἐνεργητικό τους 83 ἑκατομμύρια. Τό 1923-24 εἴχαμε ἐνεργητικό ἐμπορικό ἰσοζύγιο. Στά 1924-25 οἱ ἐξαγωγές ἦταν 564 ἑκατομμύρια. Οἱ εἰσαγωγές 708 ἑκατομμύρια. Τό σύνολο τῶν συναλλαγῶν 1272 ἑκατομμύρια. Τό παθητικό τους 144 ἑκατομμύρια. Τό φετεινό χρόνο τόν κλείσαμε στόν τομέα τοῦ ἐξωτερικοῦ μας ἐμπορίου μέ παθητικό ἰσοζύγιο 144 ἑκατομμύρια.

Ἐπιτρέψτε μου νά σταθῶ λίγο σ' αὐτό τό ζήτημα.

Πολλοί ἀπό μᾶς ἔχουν τήν τάση νά ἐξηγοῦν αὐτό τό παθητικό πού εἴχαμε στό οἰκονομικό ἔτος πού μᾶς πέρασε μέ τό ὅτι κάναμε φέτος μεγάλες εἰσαγωγές σταριοῦ ἐξαιτίας τῆς κακῆς σοδιᾶς. Ἡ ἀξία ὅμως τοῦ σταριοῦ πού εἰσαγάγαμε φτάνει τά 83 ἑκατομμύρια, ἐνῶ ἐδῶ παρουσιάζεται ἕνα ἔλλειμμα ἀπό 144 ἑκατομμύρια. Ποῦ ὁδηγεῖ αὐτό τό ἔλλειμμα; Στό ὅτι ἀγοράζοντας περισσότερα ἀπό ὅσα πουλᾶμε καί εἰσάγοντας περισσότερα ἀπό ὅσα ἐξάγουμε βάζουμε ἔτσι σέ κίνδυνο τό ἰσοζύγιο τῶν πληρωμῶν μας καί συνεπῶς καί τό νόμισμά μας. Εἴχαμε τήν ἐντολή τοῦ 13ου Συνεδρίου τοῦ κόμματος πού ἔλεγε ὅτι τό κόμμα πρέπει νά ἐπιδιώξει μέ κάθε θυσία ἕνα ἐνεργητικό ἐμπορικό ἰσοζύγιο[58]. Πρέπει νά ὁμολογήσω ὅτι ὅλοι μας, καί τά σοβιετικά ὄργανα καί ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή, κάναμε ἐδῶ ἕνα πολύ χοντρό λάθος, μή ἐκπληρώνοντας τήν ἐντολή πού μᾶς δόθηκε. Ἦταν δύσκολο νά τήν ἐκπληρώσουμε, μπορούσαμε ὅμως, ἄν πιέζαμε κάπως τόν ἑαυτό μας, νά πετυχαίναμε τουλάχιστο ἕνα ὁρισμένο ἐνεργητικό. Κάναμε αὐτό τό χοντρό λάθος καί τό Συνέδριο πρέπει νά τό διορθώσει. Ἐξάλλου ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή προσπάθησε καί μόνη της νά τό διορθώσει φέτος τό Νοέμβρη σέ εἰδική συνεδρίαση—στή συνεδρίαση αὐτή καθορίσαμε τά βασικά στοιχεῖα τῶν συναλλαγῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ μας ἐμπορίου γιά τόν ἐρχόμενο χρόνο—ὅπου, ἀφοῦ ἐξέτασε τά στοιχεῖα τῶν εἰσαγωγῶν καί τῶν ἐξαγωγῶν μας, πῆρε ἀπόφαση τόν ἐρχόμενο χρόνο νά κλείσει τό ἐξωτερικό μας ἐμπόριο μέ ἐνεργητικό τουλάχιστο 100 ἑκατομμύρια ρούβλια. Αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο. Εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητο γιά μιά χώρα σάν τή δική μας, ὅπου τά κεφάλαια εἶναι λίγα, ὅπου δέ γίνεται ἤ γίνεται σέ ἐλάχιστο βαθμό εἰσαγωγή κεφαλαίων ἀπό τό ἐξωτερικό καί ὅπου τό ἰσοζύγιο πληρωμῶν καί ἡ ἰσοροπία του πρέπει νά στηρίζεται στό ἐμπορικό ἰσοζύγιο, γιά νά μήν κλονιστεῖ τό χρυσό μας νόμισμα καί νά μπορέσουμε ἔτσι, διατηρώντας τό νόμισμα, νά διατηρήσουμε τή δυνατότητα τῆς παραπέρα ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας μας καί τῆς ἀγροτικῆς μας οἰκονομίας. Ὅλοι σας δοκιμάσατε τί θά πεῖ νόμισμα πού κλονίζεται. Δέν πρέπει νά ξαναγυρίσουμε στή

μαύρη αὐτή κατάσταση, καί πρέπει νά πάρουμε ὅλα τά μέτρα γιά νά κόψουμε σύριζα ὅλους τούς παράγοντες πού μποροῦν στό μέλλον νά μᾶς ὁδηγήσουν σέ συνθῆκες ἱκανές νά κλονίσουν τό νόμισμά μας.

Αὐτοί εἶναι οἱ ἀριθμοί καί οἱ συλλογισμοί γιά τή λαϊκή μας οἰκονομία στό σύνολό της, γιά τή βιομηχανία καί τήν ἀγροτική οἰκονομία ἰδιαίτερα, γιά τό εἰδικό βάρος τῆς σοσιαλιστικῆς βιομηχανίας σέ σχέση μέ τά ἄλλα εἴδη τῆς οἰκονομίας καί γιά τίς καθοδηγητικές ἰδέες στήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ, γιά τίς ὁποῖες μίλησα καί πού πάνω τους στηρίζεται ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματός μας.

2. Βιομηχανία καί ἀγροτική οἰκονομία

Ἄν πάρουμε σέ συνέχεια τά ζητήματα πού ἀφοροῦν ἄμεσα τή βιομηχανία καί τήν ἀγροτική οἰκονομία στίς ἀμοιβαῖες σχέσεις τους στό παρόν καί στό ἄμεσο μέλλον, θά μπορέσουμε νά συνοψίσουμε αὐτά τά ζητήματα στά παρακάτω σημεῖα.

Π ρ ῶ τ ο. Ἐξακολουθοῦμε ἀκόμα νά εἴμαστε ἀγροτική χώρα: ἡ παραγωγή τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας ὑπερέχει σέ σύγκριση μέ τήν παραγωγή τῆς βιομηχανίας. Τό βασικό στή βιομηχανία εἶναι ὅτι πλησίασε κιόλας τά ὅρια τοῦ προπολεμικοῦ ἐπιπέδου, ὅτι τά παραπέρα βήματα στή βιομηχανία σημαίνουν τήν ἀνάπτυξή της πάνω σέ νέα τεχνική βάση μέ τή χρησιμοποίηση νέου τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ καί τήν ἀνάπτυξη τῆς ἀνέγερσης νέων ἐργοστασίων. Ἡ δουλιά αὐτή εἶναι πολύ δύσκολη. Γιά νά δρασκελίσουμε αὐτό τό κατώφλι, γιά νά περάσουμε ἀπό τήν πολιτική τῆς χρησιμοποίησης στό μέγιστο βαθμό ὅλων ἐκείνων πού διαθέταμε σέ βιομηχανία, στήν πολιτική τῆς οἰκοδόμησης μιᾶς νέας βιομηχανίας πάνω σέ νέα τεχνική βάση, πάνω στή βάση τῆς ἀνέγερσης νέων ἐργοστασίων, γιά νά διαβοῦμε αὐτό τό κατώφλι, ἀπαιτοῦνται μεγάλα κεφάλαια. Ἐπειδή ὅμως στή χώρα μας ἔχουμε σημαντική ἔλλειψη κεφαλαίων, σύμφωνα μ' ὅλες τίς πιθανότητες ἀπό δῶ καί μπρός ἡ ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας μας δέ θά γίνεται μέ τόσο γοργό ρυθμό, ὅπως γινόταν ὥς τώρα.

Δέ γίνεται τό ἴδιο μέ τήν ἀγροτική οἰκονομία. Δέ μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ἐξαντλήθηκαν πιά ὅλες οἱ δυνατότητες πού κρύβονται μέσα στήν ἀγροτική οἰκονομία μέ τή σημερινή τεχνική της βάση. Ἡ ἀγροτική οἰκονομία, σέ διάκριση ἀπό τή βιομηχανία, μπορεῖ γιά ἕνα ὁρισμένο χρονικό διάστημα νά προχωρεῖ μέ γοργό ρυθμό καί μέ τή σημερινή τεχνική της βάση. Ἀκόμα καί τό ἁπλό ἀνέβασμα τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἀγρότη, τῆς μόρφωσής του, ἀκόμα καί μιά τόσο ἁπλή δουλιά σάν τό καθάρισμα τοῦ σπόρου, θά μποροῦσαν νά ἀνεβάσουν κατά 10-15 % τή συνολική παραγωγή τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Γιά λογαριάστε τί σημαίνει αὐτό γιά ὅλη τή χώρα. Νά τί δυνατότητες κρύβονται ἀκόμα μέσα στή γεωργία. Νά γιατί ἡ παραπέρα ἀνάπτυξη τῆς γεωργίας δέ συναντᾶ γιά τήν ὥρα τίς τεχνικές δυσκολίες πού συναντᾶ ἡ βιομηχανία μας. Γι' αὐτό, ἡ ἔλλειψη ἀντιστοιχίας ἀνάμεσα στό ἰσοζύγιο τῆς βιομηχανίας καί στό ἰσοζύγιο τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας θά ἐξακολουθήσει νά μεγαλώνει καί παραπέρα στά ἀμέσως ἑπόμενα χρόνια, ἐπειδή στήν ἀγροτική οἰκονομία κρύβονται ὁλόκληρη σειρά ἀπό ἐσωτερικές λανθάνουσες δυνατότητες πού δέν ἀξιοποιήθηκαν καθόλου ὥς τώρα καί πού θά ἀξιοποιηθοῦν στά ἐρχόμενα χρόνια.

Ποιά εἶναι τά καθήκοντά μας σέ σχέση μ' αὐτό τό περιστατικό;

Πρίν ἀπ' ὅλα, ν' ἀναπτύξουμε μέ κάθε θυσία τή με-

γάλη κρατική μας βιομηχανία, ὑπερνικώντας τίς δυσκολίες πού ἀντιμετωπίζουμε. Καί κατόπι ν' ἀνεβάσουμε τή σοβιετική βιομηχανία τ ο π ι κ ο ῦ τύπου. Σύντροφοι, δέ μποροῦμε νά συγκεντρώσουμε τήν προσοχή μας μόνο στήν ἀνάπτυξη τῆς ἑνωσιακῆς βιομηχανίας, γιατί ἡ ἑνωσιακή βιομηχανία καί τά συγκεντροποιημένα μας τράστ καί συνδικάτα δέ μποροῦν νά ἱκανοποιήσουν ὅλη τήν ποικιλία τῶν γούστων καί τῶν ἀναγκῶν ἑνός πληθυσμοῦ ἀπό 140 ἑκατομμύρια. Γιά νά μποροῦν νά ἱκανοποιοῦνται αὐτές οἱ ἀνάγκες, εἶναι ἀπαραίτητο νά πετύχουμε νά σφύζει ἡ ζωή, ἡ βιομηχανική ζωή, σέ κάθε ἀχτίδα, σέ κάθε περιφέρεια, σέ κάθε κυβερνεῖο, περιοχή καί ἐθνική δημοκρατία. Ἄν δέν ἀποδεσμεύσουμε τίς δυνάμεις πού κρύβονται στήν ἐπαρχία ἀπό τήν ἄποψη τῆς οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης, ἄν δέν ἐνισχύσουμε μέ ὅλα τά μέσα τήν τοπική βιομηχανία, ἀρχίζοντας ἀπό τίς ἀχτίδες καί τίς περιφέρειες, ἄν δέν ἀποδεσμεύσουμε ὅλες αὐτές τίς δυνάμεις, δέ θά μπορέσουμε νά πετύχουμε τή γενική ἄνοδο τῆς οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης στή χώρα μας, γιά τήν ὁποία μιλοῦσε ὁ Λένιν. Ἄν δέ γίνει αὐτό τό πράγμα, ἄν δέ σμίξουν τά συμφέροντα καί τά ὀφέλη τοῦ κέντρου μέ τά συμφέροντα καί τά ὀφέλη τῆς ἐπαρχίας, δέ θά λύσουμε τά προβλήματα τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς οἰκοδομητικῆς πρωτοβουλίας, τά προβλήματα τῆς γενικῆς οἰκονομικῆς ἀνόδου τῆς χώρας, τά προβλήματα τῆς ταχύτατης ἐκβιομηχάνισης τῆς χώρας.

Δ ε ύ τ ε ρ ο. Προηγούμενα, σχετικά μέ τά καύσιμα ἔμπαινε πρόβλημα ὑπερπαραγωγῆς τους. Τώρα ἀρχίζει νά μπαίνει πρόβλημα κρίσης καυσίμων, ἐπειδή ἡ βιομηχανία μας ἀναπτύσσεται πιό γρήγορα ἀπό τά καύσιμα. Πλησιάζουμε στό ἐπίπεδο πού βρισκόταν ἡ χώρα μας στό ἀστικό καθεστώς, ὅταν τά καύσιμα δέν ἐπαρκοῦσαν καί εἴμασταν ἀναγκασμένοι νά κάνουμε εἰσαγωγές καυσίμων.

Μ' ἄλλα λόγια, βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι τό ἰσοζύγιο τῶν καυσίμων δέν ἀνταποκρίνεται στό ἰσοζύγιο τῆς βιομηχανίας, στίς ἀνάγκες της. Ἀπό δῶ ἀπορέει τό καθῆκον ν' ἀναπτύξουμε ἐντατικά τήν οἰκονομία μας τῶν καυσίμων καί νά καλυτερέψουμε τήν τεχνική της, ἔτσι πού ἡ ἀνάπτυξη τῶν καυσίμων νά φτάσει, νά μπορεῖ νά φτάσει τήν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας.

Τ ρ ί τ ο. Ὑπάρχει μιά ὁρισμένη δυσαναλογία ἀνάμεσα στό ἰσοζύγιο μετάλλου καί στό ἰσοζύγιο ὅλης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας. Ἄν ὑπολογίσουμε τό κατώτατο ὅριο ἀναγκῶν σέ μέταλλο καί τό ἀνώτατο ὅριο δυνατοτήτων στήν παραγωγή μετάλλου, θά δοῦμε ὅτι μᾶς λείπει μέταλλο ἀξίας δεκάδων ἑκατομμυρίων. Δέ μπορεῖ ἡ οἰκονομία μας καί ἰδιαίτερα ἡ βιομηχανία μας νά προχωρεῖ παραπέρα ἔτσι. Γι' αὐτό τό λόγο πρέπει νά στρέψουμε ἰδιαίτερα τήν προσοχή μας στό περιστατικό αὐτό. Τό μέταλλο εἶναι ἡ βάση τῶν βάσεων τῆς βιομηχανίας μας καί τό ἰσοζύγιό του πρέπει νά τό φέρουμε σέ ἀντιστοιχία μέ τό ἰσοζύγιο τῆς βιομηχανίας καί τῶν μεταφορῶν.

Τ έ τ α ρ τ ο. Εἶναι ἡ δυσαναλογία ἀνάμεσα στό ἰσοζύγιο τῆς εἰδικευμένης ἐργατικῆς μας δύναμης καί στό ἰσοζύγιο τῆς βιομηχανίας μας. Στόν τύπο δημοσιεύτηκαν μιά σειρά ἀριθμοί καί δέ θά τούς ἀναφέρω, θά πῶ μόνο ὅτι οἱ ἀνάγκες ὅλης τῆς βιομηχανίας σέ συμπληρωματική εἰδικευμένη ἐργατική δύναμη φτάνει γιά τό 1925-26 τά 433.000 ἄτομα, ἐνῶ ἐμεῖς μποροῦμε νά καλύψουμε μόνο τό ἕνα τέταρτο αὐτῶν τῶν ἀναγκῶν.

Π έ μ π τ ο. Θά ἤθελα νά τονίσω ἀκόμα μιά ἔλλειψη καί δυσαναλογία, τό γεγονός ὅτι ὁ βαθμός χρησιμοποίησης τοῦ τροχαίου ὑλικοῦ στούς σιδηροδρόμους ξεπερνᾶ κάθε ὅριο. Τό τροχαῖο ὑλικό πρέπει νά ἀνταποκριθεῖ σέ μιά τόσο μεγάλη ζήτηση πού τόν ἐρχόμενο χρόνο θά ἀναγ-

καστοῦμε νά χρησιμοποιήσουμε τίς ἀτμομηχανές καί τά βαγόνια ὄχι στά 100 % τοῦ δυναμικοῦ τους ἀλλά στά 120-130 %. Ἔτσι, τό πάγιο κεφάλαιο τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ γιά τίς Συγκοινωνίες θά φθείρεται πάνω ἀπό τό μέτρο καί ἄν δέν πάρουμε ἀποφασιστικά μέτρα μπορεῖ στό ἄμεσο μέλλον νά βρεθοῦμε μπροστά σέ μιά καταστροφή.

Νά ποιές εἶναι ὅλες οἱ ἐλλείψεις καί οἱ ἐυσαναλογίες πού ὑπάρχουν γενικά στή λαϊκή μας οἰκονομία καί εἰδικά στή βιομηχανία καί πού πρέπει νά ξεπεραστοῦν.

3. Τά προβλήματα τοῦ ἐμπορίου

Ἐπιτρέψτε μου τώρα νά περάσω στά προβλήματα τοῦ ἐμπορίου. Οἱ ἀριθμοί λένε ὅτι καί σ' αὐτό τό πεδίο, ὅπως καί στό πεδίο τῆς βιομηχανίας, ἐξακολουθεῖ νά αὐξάνει τό εἰδικό βάρος τοῦ κρατικοῦ τομέα σέ σύγκριση μέ τόν ἰδιωτικό κεφαλαιοκρατικό τομέα. Ἄν ὑπολογίσουμε ὅτι τό σύνολο τῶν συναλλαγῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου σέ ἐμπορευματικά ρούβλια* ἦταν προπολεμικά 20 δισεκατομμύρια, βγαίνει ὅτι τό 1923-24 οἱ συναλλαγές αὐτές ἦταν 10 δισεκατομμύρια, δηλαδή 50 % τοῦ προπολεμικοῦ, καί τό 1924-25 εἶναι 14 δισ., δηλαδή 70 % τοῦ προπολεμικοῦ. Ἡ γενική ἀνάπτυξη τῶν ἐσωτερικῶν συναλλαγῶν εἶναι γεγονός ἀναμφισβήτητο. Ὅσο γιά τό ποσοστό συμμετοχῆς τοῦ κράτους σ' αὐτές τίς συναλλαγές, βλέπουμε ὅτι τό 1923-24 τό ποσοστό τοῦ κράτους ἔφτασε τά 45 % τοῦ συνόλου τῶν ἐσωτερικῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν, τό ποσοστό τῶν συνεταιρισμῶν τά 19 % καί τό ποσοστό τοῦ ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου τά 35 %. Τόν ἑπόμενο χρόνο, δηλαδή

* Συμβατική βάση γιά τίς τιμές στήν περίοδο τῆς ΝΕΠ, πρίν ἀπό τή σταθεροποίηση τοῦ ρουβλιοῦ. (Σημ. Μετ.).

τό 1924-25, τό ποσοστό τοῦ κράτους ἔφτασε τά 50 %, τό ποσοστό τῶν συνεταιρισμῶν τά 24,7 % ἔναντι 19 % καί τό ποσοστό τοῦ ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου τά 24,9 % ἔναντι 35 %. Τό ποσοστό συμμετοχῆς τοῦ ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου στό σύνολο τῶν συναλλαγῶν πέφτει, ἐνῶ τό ποσοστό τοῦ κράτους καί τῶν συνεταιρισμῶν μεγαλώνει. Ἄν χωρίσουμε τίς συναλλαγές σέ δυό μέρη, σέ χοντρικές καί λιανικές, θά δοῦμε ὅτι καί δῶ ἔχουμε τήν ἴδια τάση. Τό 1923-24 στό χοντρικό ἐμπόριο τό ποσοστό συμμετοχῆς τοῦ κρατικοῦ ἐμπορίου ἔφτασε κάτι περισσότερο ἀπό 62 % τῶν συνολικῶν συναλλαγῶν καί τό 1924-25 τά 68,9 %. Ἡ αὔξηση εἶναι ὁλοφάνερη. Τό ποσοστό τῶν συνεταιρισμῶν αὐξήθηκε ἀπό 15 % σέ 19 %. Τό ἰδιωτικό ἐμπόριο εἶχε τά 21 %, ἐνῶ τώρα ἔχει τά 11 %. Στό λιανικό ἐμπόριο τό ποσοστό συμμετοχῆς τοῦ κράτους τό 1923-24 ἦταν 16 % καί τό 1924-25 σχεδόν 23 %. Τό ποσοστό συμμετοχῆς τῶν συνεταιρισμῶν στό λιανικό ἐμπόριο πέρσι ἔφτασε τά 25,9 %, ἐνῶ τό 1924-25 φτάνει τά 32,9 %. Ἡ αὔξηση εἶναι ἀναμφισβήτητη. Τό 1923-24 τό ποσοστό συμμετοχῆς τοῦ ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου στό λιανικό ἐμπόριο ἦταν 57 % καί τώρα 44,3 %. Στόν τομέα τοῦ λιανικοῦ ἐμπορίου εἶναι φανερό ὅτι δρασκελίσαμε τό κατώφλι. Πέρσι στό λιανικό ἐμπόριο ἐπικρατοῦσε τό ἰδιωτικό κεφάλαιο, φέτος ἐπικρατοῦν τό κράτος καί οἱ συνεταιρισμοί.

Ἡ αὔξηση τοῦ ρόλου τοῦ κράτους καί τῶν συνεταιρισμῶν στή συγκέντρωση τῶν πρώτων ὑλῶν καί τῶν σιτηρῶν ἐκφράζεται μέ τούς παρακάτω ἀριθμούς: τό 1924-25 στούς ἐλαιόσπορους 65 %, στό λινάρι 94 %, στό βαμπάκι περίπου 100 %, τό 1923-24 στά σιτηρά 75% καί τό 1924-25 70 %. Ἐδῶ ἔχουμε κάποια πτώση. Γενικά στό πεδίο καί τοῦ χοντρικοῦ καί τοῦ λιανικοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπο-

ρίου εἶναι ἀναμφισβήτητη ἡ αὔξηση τοῦ κρατικοῦ καί τοῦ συνεταιριστικοῦ τομέα.

Ἄν στή συγκέντρωση τῶν σιτηρῶν ὑπερέχει τό ποσοστό συμμετοχῆς τοῦ κράτους, ὡστόσο ὅμως τό ποσοστό αὐτό αὐξάνει λιγότερο ἀπό πέρσι, πράγμα πού δείχνει τά λάθη πού ἔγιναν στή συγκέντρωση τῶν σιτηρῶν. Ἐδῶ πρόκειται γιά τό γεγονός ὅτι τό λάθος ὑπολογισμοῦ πού ἔγινε στή συγκέντρωση δέν εἶναι μόνο λάθος ὑπολογισμοῦ τῶν σοβιετικῶν ὀργάνων ἀλλά καί τῆς ΚΕ, γιατί ἡ ΚΕ ἔχει τήν ὑποχρέωση νά ἐπιβλέπει τά σοβιετικά ὄργανα καί εἶναι ὑπεύθυνη γιά καθετί πού γίνεται στά σοβιετικά ὄργανα. Αὐτό τό λάθος ὑπολογισμοῦ εἶναι ὅτι κατά τό σχεδιασμό δέν πήραμε ὑπόψη μας τό γεγονός ὅτι ἡ κατάσταση τῆς ἀγορᾶς καί οἱ συνθῆκες τῆς συγκέντρωσης ἀποτελοῦν φέτος κάτι τό καινούργιο, τό ἰδιαίτερο σέ σύγκριση μέ πέρσι καί μέ πρόπερσι. Ὁ φετεινός χρόνος εἶναι ὁ πρῶτος χρόνος πού ἐμφανιστήκαμε στήν ἀγορά τῶν σιτηρῶν χωρίς διοικητικά μέτρα πίεσης, πού περιορίσαμε στό ἐλάχιστο τό βάρος τοῦ φόρου, τή φορολογική πίεση, καί πού ὁ ἀγρότης καί οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς κυβέρνησης συναντήθηκαν σάν ἴσοι πρόσωπο μέ πρόσωπο στήν ἀγορά. Αὐτά λοιπόν τά περιστατικά δέν τά πῆραν ὑπόψη τους τά ὄργανά μας τοῦ σχεδιασμοῦ πού σκόπευαν νά πραγματοποιήσουν ὥς τήν 1η τοῦ Γενάρη 1926 τά 70% τῆς συγκέντρωσης τῶν σιτηρῶν πού προβλέπονταν γιά ὅλο τό χρόνο. Δέν πήραμε ὑπόψη μας τό γεγονός ὅτι καί ὁ μουζίκος ξέρει νά ἑλίσσεται, ὅτι βάζει στήν μπάντα γιά τό μέλλον τό συναλλαγματικό του ἐμπόρευμα, τό στάρι, περιμένοντας νά ἀνεβοῦν περισσότερο οἱ τιμές καί προτιμᾶ γιά τήν ὥρα νά βγάζει στήν ἀγορά ἄλλα σιτηρά κατώτερης ἀξίας. Αὐτό δέν τό πήραμε ὑπόψη μας. Γι' αὐτό ξαναφτιάχτηκε τό σχέδιο συγκέντρωσης καί περιορίστηκε τό σχέδιο ἐξαγωγῆς σιτηρῶν, ἔτσι ὅπως περιορίζεται ἀντίστοιχα καί τό σχέδιο τῶν εἰσαγωγῶν. Ἀναθεωρεῖται τό σχέδιο ἐξαγωγῶν καί εἰσαγωγῶν πού πρέπει νά κλείσει μέ ἐνεργητικό τουλάχιστο ἑκατό ἑκατομμυρίων ρουβλίων, μά πού δέν καταστρώθηκε ἀκόμα ὁριστικά.

4. Οἱ τάξεις, ἡ δραστηριότητά τους καί οἱ σχέσεις τους

Ἡ ἀνάπτυξη τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας τῆς χώρας εἶχε σάν συνέπεια νά καλυτερέψει ἡ ὑλική κατάσταση πρίν ἀπ' ὅλα τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἡ διάλυση τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀνήκει στό μακρινό παρελθόν. Ἡ ἀνέρθωση καί ἡ αὔξηση τῆς ἐργατικῆς τάξης προχωρεῖ μέ γοργό ρυθμό. Νά οἱ ἀριθμοί: σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ γιά τήν Ἐργασία, ἄν ὑπολογίσουμε ὅλους τούς ἐργάτες σ' ὅλα τά εἴδη τῆς βιομηχανίας, μαζί καί στή μικρή βιομηχανία, τούς ἐποχιακούς ἐργάτες καί τούς ἐργάτες γῆς, τήν 1η τοῦ Ἀπρίλη 1924 εἴχαμε 5.500.000 ἐργάτες, ἀπό τούς ὁποίους 1.000.000 ἦταν ἐργάτες γῆς καί 760.000 ἄνεργοι. Τήν 1η τοῦ Ὀχτώβρη 1925 εἴχαμε κιόλας πάνω ἀπό 7 ἑκατ. ἐργάτες, ἀπό τούς ὁποίους 1.200.000 ἦταν ἐργάτες γῆς καί 715.000 ἄνεργοι. Ἡ αὔξηση τῆς ἐργατικῆς τάξης εἶναι γεγονός ἀναμφισβήτητο.

Οἱ μέσες μηνιάτικες ἀποδοχές τῶν ἐργατῶν σέ χρυσά ρούβλια ἦταν τόν Ἀπρίλη τοῦ 1925 σ' ὅλη τή βιομηχανία 35 ρούβλια κατά ἐργάτη, δηλαδή 62 % τῶν προπολεμικῶν. Τό Σεπτέμβρη τοῦ 1925 ἦταν 50 ρούβλια, δηλαδή 88,5 % τῶν προπολεμικῶν. Ὑπάρχουν ὁρισμένοι κλάδοι πού ξεπέρασαν τό προπολεμικό ἐπίπεδο. Τό μέσο πραγματικό μεροκάματο σέ ἐμπορευματικά ρούβλια κατά ἐργάτη τόν Ἀπρίλη τοῦ 1925 ἦταν 0,88 τοῦ ρουβλιοῦ καί τό Σεπτέμβρη τοῦ 1925 1 ρούβλι καί 21 καπίκια. Σ' ὅλη τή

βιομηχανία ἡ μέση ἡ μερήσια παραγωγή κατά ἐργάτη, ὑπολογισμένη σέ προπολεμικά ρούβλια, τόν Ἀπρίλη τοῦ 1924 ἦταν 4,18, καί τό 1925 6,14 ρούβλια, δηλαδή 85 % τῆς προπολεμικῆς. Ἄν πάρουμε τή σχέση ἀνάμεσα στό μεροκάματο καί τήν παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας κατά μῆνες, βλέπουμε ὅτι προχωροῦν παράλληλα: μεγαλώνει τό μεροκάματο, μεγαλώνει καί ἡ παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας. Τόν Ἰούνη ὅμως καί τόν Ἰούλη τό μεροκάματο ἀνέβηκε, ἐνῶ ἡ παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας ἀνέβηκε λιγότερο ἀπό τό μεροκάματο. Αὐτό ἐξηγιέται μέ τίς ἄδειες καί μέ τό γεγονός ὅτι στίς φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια ἦρθαν καινούργια στρώματα ἐργατῶν—μισοαγρότες.

Τώρα σχετικά μέ τά κονδύλια τῶν μεροκαμάτων. Τά κονδύλια τῶν μεροκαμάτων, σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ Λαοῦ γιά τήν Ἐργασία (ἔχω ὑπόψη μου τή βιομηχανία, χωρίς νά θίξω τούς ἄλλους κλάδους), τό 1923-24 ἦταν 808 ἑκατομμύρια, τό 1924-25 πάνω ἀπό 1.200 ἑκατ. καί τό 1925-26 προβλέπεται ὅτι θά εἶναι 1.700 ἑκατομμύρια ρούβλια.

Δέ θά πῶ, σύντροφοι, γιά ποιές ἀνάγκες διατίθενται τά κονδύλια τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων, αὐτό τά ξέρουν ὅλοι. Ἐπιτρέψτε μου νά ἀναφέρω ἕνα γενικό ἀριθμό, γιά νά σᾶς δόσω τή δυνατότητα νά προσανατολιστεῖτε στό ζήτημα, πόσα ξοδεύει τό προλεταριακό κράτος γιά τήν ἀσφάλιση τῶν ἐργατῶν. Ὁ συνολικός ἀριθμός τῶν ἀσφαλισμένων τό 1924-25 ἦταν 6.700.000, τό 1925-26 προβλέπεται νά εἶναι 7 ἑκατομμύρια. Οἱ μέσες κρατήσεις ἀπό τό μεροκάματο τό 1924-25 ἦταν 14,6 % καί τό 1925-26 προβλέπεται νά εἶναι 13,84 % τοῦ μεροκάματου. Συνολικά τό ποσό πού διατέθηκε τό 1924-25 γιά τό σκοπό αὐτό ἦταν 422 ἑκατομμύρια καί τό 1925-26 προβλέπεται νά εἶναι 588 ἑκατομμύρια. Ἴσως δέ θά ἦταν περιττό νά ἀναφέρουμε ὅτι ἀπό τό κονδύλι πού εἶχε καθοριστεῖ γιά πέρσι ἔμεινε στά ταμεῖα τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων ἕνα ποσό πού φτάνει τά 71 ἑκατομμύρια ρούβλια.

Στόν ἀγροτικό τομέα τό ἀνέβασμα τῆς παραγωγῆς τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας δέ μποροῦσε φυσικά νά μή βρεῖ τήν ἀντανάκλασή του στήν καλυτέρεψη τῆς ὑλικῆς κατάστασης τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

Σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα τῶν ὀργάνων μας σχεδιοποίησης βγαίνει ὅτι ἡ κατανάλωση τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ κατ' ἄτομο καί τό ποσοστό αὔξησης αὐτῆς τῆς κατανάλωσης εἶναι μεγαλύτερο ἀπό τό ποσοστό αὔξησης τῆς κατανάλωσης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλης. Ὁ μουζίκος ἄρχισε νά τρώει καλύτερα καί κρατάει γιά τόν ἑαυτό του, γιά τήν ἀτομική του κατανάλωση, πολύ μεγαλύτερο μέρος τῆς παραγωγῆς του ἀπό ὅ,τι γινόταν πέρσι.

Πῶς ἐκφράστηκε ἡ βοήθεια πού ἔδοσε τό προλεταριακό κράτος στά φτωχά νοικοκυριά, σ' ὅσους ὑπόφεραν ἀπό κακή σοδιά; Τό Ἐπιτροπάτο τοῦ Λαοῦ τῶν Οἰκονομικῶν καθορίζει ὅτι ἡ οἰκονομική βοήθεια πού δίνεται στή φτωχολογιά τό 1924-25 φτάνει τά 100-105 ἑκατομμύρια ρούβλια—πρόκειται γιά ἀριθμό προσανατολισμοῦ καί ὄχι πέρα γιά πέρα ἀκριβῆ. Ἀπ' αὐτά τά 60 περίπου ἑκατομμύρια ρούβλια εἶναι φορολογικές καί ἀσφαλιστικές διευκολύνσεις, ἄλλα 24 ἑκατομμύρια ρούβλια προέρχονται ἀπό τό κονδύλι γιά τήν καταπολέμηση τῶν συνεπειῶν τῆς κακῆς σοδιᾶς, καί 12 ἑκατομμύρια ρούβλια δόθηκαν μέ τή μορφή πιστώσεων. Ἡ βοήθεια πού δόθηκε τό 1924 σ' ὅσους ὑπόφεραν ἀπό κακή σοδιά ἀγκαλιάζει μιά περιοχή μέ πληθυσμό πάνω ἀπό 7 ἑκατομμύρια. Συνολικά μ' αὐτό τόν τρόπο ξοδεύτηκαν 108-110 ἑκατομμύρια ρούβλια. Ἀπ' αὐτά 71 ἑκατομμύρια προέρχονται ἀπό τόν κρατικό προϋ-

πολογισμό καί 38 ἑκατομμύρια ἀπό τούς πόρους τῶν κοινωνικῶν ὀργανώσεων καί τῶν τραπεζιτικῶν ἱδρυμάτων. Ἐκτός ἀπ' αὐτό σχηματίστηκε ἕνα κεφάλαιο ἀπό 77 ἑκατομμύρια γιά τήν καταπολέμηση τῆς ξηρασίας. Ἔτσι ἐκφράστηκε ἡ βοήθεια τοῦ προλεταριακοῦ κράτους πρός τά φτωχά στρώματα τῆς ἀγροτιᾶς, βοήθεια βέβαια ἀνεπαρκής, μά πού ὡστόσο ἀξίζει νά ποῦμε δυό λόγια γι' αὐτήν.

Ἡ καλυτέρευση τῆς ὑλικῆς κατάστασης τῆς ἐργατικῆς τάξης καί ἡ καλυτέρευση τῆς ὑλικῆς κατάστασης τῆς ἀγροτιᾶς εἶναι οἱ βασικές προϋποθέσεις πού χωρίς αὐτές δέ μποροῦμε νά προχωρήσουμε στόν τομέα τῆς οἰκοδόμησής μας. Βλέπουμε ὅτι οἱ προϋποθέσεις αὐτές ὑπάρχουν κιόλας στή χώρα μας.

Λίγα λόγια γιά τήν ἄνοδο τῆς δραστηριότητας τῶν μαζῶν. Τό βασικό στήν ἐσωτερική μας κατάσταση, αὐτό πού χτυπᾶ στά μάτια καί πού δέ μποροῦμε μέ κανένα τρόπο νά τοῦ γυρίσουμε τήν πλάτη, εἶναι ὅτι σέ σχέση μέ τήν καλυτέρευση τῆς ὑλικῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν ἀνέβηκε καί ἡ πολιτική τους δραστηριότητα, ἄρχισαν νά ἀντικρίζουν πιό κριτικά τίς ἀδυναμίες μας, νά μιλοῦν πιό φωναχτά γιά τίς ἐλλείψεις τῆς πρακτικῆς μας δουλιᾶς. Μπήκαμε σέ μιά περίοδο ζωογόνησης ὅλων τῶν τάξεων καί ὅλων τῶν κοινωνικῶν ὁμάδων. Ζωογονήθηκε ἡ ἐργατική τάξη, ζωογονήθηκε ἡ ἀγροτιά μ' ὅλες τίς ὁμάδες της, ζωογονήθηκε καί ἡ νέα ἀστική τάξη, οἱ πράχτορές της στό χωριό (οἱ κουλάκοι), οἱ ἐκπρόσωποί της μέσα στή διανόηση. Τό γεγονός αὐτό ἀποτέλεσε τή βάση τῆς στροφῆς στήν πολιτική μας, πού ἔκφρασή της εἶναι οἱ ἀποφάσεις τῆς 14ης Συνδιάσκεψης τοῦ κόμματος. Ἡ πολιτική ζωογόνησης τῶν Σοβιέτ, ἡ πολιτική ζωογόνησης τῶν συνεταιρισμῶν καί τῶν συνδικάτων, οἱ παραχωρήσεις πού ἔγιναν στήν ἀγροτιά μέ τήν ἔννοια τοῦ

ἀκριβοῦς καθορισμοῦ τῶν ζητημάτων τῆς ἐκμίσθωσης καί τῆς μισθωτῆς ἐργασίας, ἡ ὑλική βοήθεια στή φτωχολογιά, ἡ πολιτική σταθερῆς συμμαχίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, ἡ ἐξάλειψη τῶν ὑπολειμμάτων τοῦ πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ—νά μέ τί ἐκφράστηκε κυρίως ὁ νέος προσανατολισμός τοῦ κόμματος στό χωριό. Ξέρετε καλά τί κατάσταση εἴχαμε στό χωριό στά τέλη τοῦ περασμένου χρόνου καί στίς ἀρχές τοῦ φετεινοῦ. Δυνάμωνε ἡ γενική δυσαρέσκεια ἀνάμεσα στούς ἀγρότες καί ποῦ καί ποῦ μάλιστα σημειώθηκαν καί απόπειρες γιά ἐξεγέρσεις. Νά ποιά περιστατικά καθόρισαν τόν καινούργιο προσανατολισμό τοῦ κόμματος στό χωριό.

Αὐτές εἶναι οἱ βάσεις τῆς πολιτικῆς τοῦ κόμματος ἀπέναντι στήν ἀγροτιά στήν περίοδο τῆς ἀνόδου τῆς δραστηριότητας τῶν μαζῶν καί τῆς ζωογόνησης τῶν ὀργανώσεών τους, πολιτικῆς πού ἀποβλέπει νά ρυθμίσει τίς σχέσεις στό χωριό, ν' ἀνεβάσει ἐκεῖ τό κύρος τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ κόμματός του καί νά ἐξασφαλίσει τή σταθερή συμμαχία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς μέ τή μεσαία ἀγροτιά.

Ξέρετε ὅτι ἡ πολιτική αὐτή δικαιώθηκε πέρα γιά πέρα.

5. Τά τρία συνθήματα τοῦ Λένιν γιά τό ἀγροτικό ζήτημα

Ἐνεργήσαμε ἄραγε σωστά πού προσανατολιστήκαμε πρός τό μεσαῖο ἀγρότη; Πῶς ἔχει τό ζήτημα τοῦ νέου προσανατολισμοῦ ἀπό ἄποψη ἀρχῶν; Δέν ἔχουμε ἄραγε τίποτα ὑποδείξεις τοῦ Λένιν σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα;

Λένε ὅτι στό 2ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς πάρθηκε πάνω στό ἀγροτικό ζήτημα μιά ἀπόφαση πού λέει ὅτι στήν ἐποχή τῆς πάλης γιά τήν ἐξουσία σύμμαχος τοῦ προλεταριάτου μπορεῖ νά εἶναι μόνο ἡ φτω-

χολογιά καί ὅτι τό μεσαῖο ἀγρότη μποροῦμε μόνο νά τόν οὐδετεροποιήσουμε. Εἶναι σωστό αὐτό; Εἶναι σωστό. Ὁ Λένιν ἔγραψε αὐτή τήν ἀπέφαση[59] ἔχοντας ὑπέψη του τά κόμματα πού τραβᾶνε γιά τήν ἐξουσία. Ἐμεῖς ὅμως εἴμαστε ἕνα κόμμα πού ἦρθε κιόλας στήν ἐξουσία. Νά ποῦ βρίσκεται ἡ διαφορά. Στό ζήτημα τῆς ἀγροτιᾶς, στό ζήτημα τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν μέ τήν ἀγροτιά ἤ μέ ὁρισμένα στρώματα τῆς ἀγροτιᾶς, ὁ λενινισμός ἔχει τρία βασικά συνθήματα πού ἀντιστοιχοῦν στίς τρεῖς περίοδες τῆς ἐπανάστασης. Ὅλο τό ζήτημα εἶναι νά συλλάβουμε σωστά τό πέρασμα ἀπό τό πρῶτο σύνθημα στό δεύτερο καί ἀπό τό δεύτερο στό τρίτο.

Παλιότερα, ὅταν τραβούσαμε γιά τήν ἀστική ἐπανάσταση, ὅταν ἐμεῖς, οἱ μπολσεβίκοι, χαράζαμε γιά πρώτη φορά τήν ταχτική μας ἀπέναντι στήν ἀγροτιά, ὁ Λένιν ἔλεγε: συμμαχία μ' *ὅλη* τήν ἀγροτιά ἐνάντια στόν τσάρο καί τούς τσιφλικάδες, μέ οὐδετεροποίηση τῆς καντέτικης ἀστικῆς τάξης. Μ' αὐτό τό σύνθημα τραβήξαμε τότε γιά τήν ἀστική ἐπανάσταση καί νικήσαμε. Αὐτό ἦταν τό πρῶτο στάδιο τῆς ἐπανάστασής μας.

Ἔπειτα, ὅταν ζυγώσαμε στό δεύτερο στάδιο, στόν Ὀχτώβρη, ὁ Λένιν ἔριξε ἕνα νέο σύνθημα πού ἀνταποκρινόταν στή νέα κατάσταση: συμμαχία τοῦ προλεταριάτου μέ τή *φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ* ἐνάντια σ' ὅλους τούς ἀστούς, μέ *οὐδετεροποίηση* τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς. Αὐτό τό σύνθημα εἶναι ἀπαραίτητο γιά τά κομμουνιστικά κόμματα πού τραβᾶνε γιά τήν ἐξουσία. Ἀκόμα κι ὅταν ἔχουν καταχτήσει τήν ἐξουσία μά δέν τήν ἔχουν ἀκόμα στερεώσει, δέ μποροῦν νά ὑπολογίζουν στή συμμαχία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη. Ὁ μεσαῖος ἀγρότης εἶναι ἄνθρωπος πού καιροφυλαχτεῖ. Κοιτάζει ποιός θά ὑπερισχύσει, παίρνει θέση ἀναμονῆς καί μόνο ὅταν ὑπερισχύ-

σεις κι ἔχεις διώξει τούς τσιφλικάδες καί τούς ἀστούς συμμαχεῖ μαζί σου. Ἀλλιῶς δέ θἆταν μεσαῖος ἀγρότης. Συνεπῶς στό δεύτερο στάδιο τῆς ἐπανάστασής μας δέν προχωρήσαμε πιά μέ τό σύνθημα τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν *μέ ὅλη* τήν ἀγροτιά, ἀλλά μέ τό σύνθημα τῆς συμμαχίας τοῦ προλεταριάτου μέ τή *φτωχή* ἀγροτιά.

Καί ὕστερα; Ὕστερα, ὅταν στερεώσαμε ἀρκετά τήν ἐξουσία μας, ἀφοῦ ἀποκρούσαμε τίς ἐπιθέσεις τῶν ἰμπεριαλιστῶν καί μπήκαμε στήν περίοδο τῆς πλατιᾶς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης, ὁ Λένιν ἔριξε ἕνα τρίτο σύνθημα, τό σύνθημα τῆς *σταθερῆς συμμαχίας* τοῦ προλεταριάτου καί τῆς φτωχολογιᾶς μέ τή μεσαία ἀγροτιά. Τό σύνθημα αὐτό εἶναι τό μοναδικό σωστό σύνθημα πού ἀνταποκρίνεται στή νέα περίοδο τῆς ἐπανάστασής μας, στήν περίοδο τῆς πλατιᾶς οἰκοδόμησης. Εἶναι σωστό ὄχι μόνο γιατί τώρα μποροῦμε νά ὑπολογίζουμε σέ μιά συμμαχία, ἀλλά καί γιατί χτίζοντας τό σοσιαλισμό θάχουμε νά κάνουμε ὄχι μόνο μέ ἑκατομμύρια ἀλλά καί μέ δεκάδες ἑκατομμύρια ἀνθρώπους τοῦ χωριοῦ. Διαφορετικά δέ μποροῦμε νά χτίσουμε τό σοσιαλισμό. Ὁ σοσιαλισμός δέν ἀγκαλιάζει μόνο τήν πόλη. Ὁ σοσιαλισμός εἶναι ἡ ὀργάνωση τῆς οἰκονομίας πού ἑνώνει τή βιομηχανία καί τή γεωργία πάνω στή βάση τῆς κοινωνικοποίησης τῶν μέσων καί τῶν ἐργαλείων παραγωγῆς. Χωρίς τήν ἕνωση αὐτῶν τῶν δυό κλάδων τῆς οἰκονομίας δέ μπορεῖ νά ὑπάρξει σοσιαλισμός.

Νά πῶς ἔχει τό ζήτημα μέ τά συνθήματα τοῦ λενινισμοῦ γιά τή συμμαχία μέ τήν ἀγροτιά.

Ὅσα εἶπε ὁ Λένιν στό 2ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς εἶναι ἀπόλυτα σωστά, γιατί ὅταν τραβᾶς γιά τήν ἐξουσία ἤ ὅταν δέν ἔχεις προλάβει ἀκόμα νά στερεώσεις τήν ἐξουσία πού κατέλαβες, δέ μπορεῖς νά

ὑπολογίζεις παρά μόνο στή συμμαχία μέ τή φτωχολογιά, οὐδετεροποιώντας τό μεσαῖο ἀγρότη. Ὅταν ὅμως ἔχεις στεριώσει, ἔχεις πάρει τήν ἐξουσία, ἔχεις ἀρχίσει νά χτίζεις, καί ὅταν θάχεις πιά νά κάνεις μέ δεκάδες ἑκατομμύρια ἀνθρώπους, τότε ἡ συμμαχία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς φτωχολογιᾶς μέ τούς μεσαίους ἀγρότες εἶναι τό μοναδικό σωστό σύνθημα.

Αὐτό τό πέρασμα ἀπό τό παλιό σύνθημα τῆς «συμμαχίας τοῦ προλεταριάτου μέ τή φτωχολογιά», ἀπό τό παλιό σύνθημα τῆς οὐδετεροποίησης τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς στό σύνθημα τῆς σταθερῆς συμμαχίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, ἔγινε στό 8ο ἀκόμα Συνέδριο τοῦ κόμματός μας. Ἐπιτρέψτε μου νά σᾶς ἀναφέρω ἕνα χωρίο ἀπό τήν ὁμιλία τοῦ Ἰλίτς κατά τήν ἔναρξη αὐτοῦ τοῦ Συνεδρίου. Νάτο:

«Οἱ καλύτεροι ἐκπρόσωποι τοῦ σοσιαλισμοῦ τοῦ παλιοῦ καιροῦ—ὅταν πίστευαν ἀκόμα στήν ἐπανάσταση καί τήν ὑπηρετοῦσαν θεωρητικά καί ἰδεολογικά—μιλοῦσαν γιά ο ὐ δ ε τ ε ρ ο π ο ί η σ η τῆς ἀγροτιᾶς, ἔλεγαν δηλαδή ὅτι πρέπει νά κάνουμε ἀπό τή μεσαία ἀγροτιά ἕνα κοινωνικό στρῶμα πού, ἄν δέ βοηθᾶ ἐνεργά τήν ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου, τουλάχιστο νά μή τήν ἐμποδίζει, νά μένει οὐδέτερο, νά μήν τάσσεται μέ τό μέρος τῶν ἐχθρῶν μας. Αὐτή ἡ ἀφηρημένη, θεωρητική τοποθέτηση τοῦ προβλήματος εἶναι γιά μᾶς ἀπόλυτα ξεκάθαρη. Ε ἶ ν α ι ὅ μ ω ς ἀ ν ε π α ρ κ ή ς. Μπήκαμε σ' ἕνα τέτιο σ τ ά δ ι ο σ ο σ ι α λ ι σ τ ι κ ῆ ς ο ἰ κ ο δ ό μ η σ η ς, π ο ύ π ρ έ π ε ι νά ἐπεξεργαστοῦμε συγκεκριμένα, λεπτομερειακά, μέ ἐπαληθευμένους ἀπό τήν πείρα τῆς δουλιᾶς στό χωριό βασικούς κανόνες καί ὁδηγίες, πού πρέπει νά τούς ἔχουμε ὁδηγό γιά ν ά σ τ α θ ο ῦ μ ε σ τ ό ἔ δ α φ ο ς τ ῆ ς σ τ α θ ε ρ ῆ ς σ υ μ μ α χ ί α ς μ έ τ ό μ ε σ α ῖ ο ἀ γ ρ ό τ η»*60.

Αὐτή εἶναι ἡ θεωρητική βάση τῆς πολιτικῆς τοῦ κόμματος, πού στή σημερινή ἱστορική περίοδο ἀποβλέπει στή σταθερή συμμαχία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη.

* Οἱ ὑπογραμμίσεις παντοῦ εἶναι δικές μου—Ι. Στ.

Ὅποιος σκέφτεται νά ἀναιρέσει αὐτά τά λόγια τοῦ Λένιν μέ τή βοήθεια τῆς ἀπόφασης τοῦ 2ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, πού τήν ἔγραψε ὁ Λένιν, ἄς τό πεῖ ἀνοιχτά.

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα θεωρητικά. Τή διδασκαλία τοῦ Λένιν δέν τήν παίρνουμε κομματιαστά ἀλλά στό σύνολό της. Ὁ Λένιν ἔριξε τρία συνθήματα σχετικά μέ τήν ἀγροτιά: ἕνα τόν καιρό τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης, ἕνα δεύτερο τόν καιρό τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης, καί ἕνα τρίτο ὕστερα ἀπό τή στερέωση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Ὅποιος σκοπεύει ν' ἀντικαταστήσει αὐτά τά τρία συνθήματα μέ ἕνα ὁποιοδήποτε γενικό σύνθημα, κάνει τό πιό χοντρό λάθος.

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα θεωρητικά. Πραχτικά ὅμως μπαίνει ἔτσι: ἀφοῦ πραγματοποιήσαμε τήν Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση, ἀφοῦ διώξαμε τούς τσιφλικάδες καί μοιράσαμε τή γῆ στούς ἀγρότες, εἶναι ξεκάθαρο ὅτι κάναμε τή Ρωσία, σύμφωνα μέ τήν ἔκφραση τοῦ Λένιν, λίγο-πολύ χώρα τοῦ μεσαίου ἀγρότη, καί σήμερα ὁ μεσαῖος ἀγρότης ἀποτελεῖ τήν πλειοψηφία στό χωριό, παρά τό προτσές τῆς διαφοροποίησης.

Φυσικά, ἡ διαφοροποίηση συντελεῖται. Στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ, στό σημερινό στάδιο, δέ μπορεῖ νά γίνει κι ἀλλιῶς. Συντελεῖται ὅμως μέ ἀργό ρυθμό. Διάβασα τελευταῖα ἕναν ὁδηγό πού ἐκδόθηκε σχεδόν ἀπό τό τμῆμα ζύμωσης καί προπαγάνδας τῆς ΚΕ, καί ἕναν ἄλλον ὁδηγό πού τόν ἔβγαλε, ἄν δέν κάνω λάθος, τό τμῆμα ζύμωσης καί προπαγάνδας τῆς ὀργάνωσης τοῦ Λένινγκραντ. Ἄν πιστέψουμε αὐτούς τούς ὁδηγούς, βγαίνει ὅτι τόν καιρό τοῦ τσάρου εἴχαμε κάπου 60 % φτωχολογιά, ἐνῶ τώρα ἔχουμε 75 %, τόν καιρό τοῦ τσάρου εἴχαμε κάπου 5 % κουλάκους, ἐνῶ τώρα ἔχουμε 8 % ἤ 12 %, τόν καιρό τοῦ τσάρου εἴχαμε τόσους καί τόσους μεσαίους ἀγρότες, ἐνῶ τώ-

ρα ἔχουμε λιγότερους. Δέ θέλω νά χρησιμοποιήσω βαριά λόγια, πρέπει ὅμως νά πῶ ὅτι οἱ ἀριθμοί αὐτοί εἶναι κάτι χειρότερο ἀπό ἀντεπανάσταση. Πῶς μπορεῖ ἕνας ἄνθρωπος πού σκέφτεται μαρξιστικά νά σκαρώνει τέτια πράγματα καί ἀκόμα νά τά τυπώνει, καί μάλιστα σέ ὁδηγό; Σάν μέλος τῆς ΚΕ εἶμαι καί ἐγώ φυσικά ὑπεύθυνος γι' αὐτή τήν πρωτάκουστη γκάφα. Ἄν τόν καιρό τοῦ τσάρου ἀκολουθοῦνταν πολιτική δημιουργίας κουλάκων, ὑπῆρχε ἀτομική ἰδιοχτησία πάνω στή γῆ καί ὑπῆρχε ἀγοραπωλησία τῆς γῆς (πράγμα πού ὀξύνει ἰδιαίτερα τή διαφοροποίηση), ἄν ἡ κυβέρνηση ἦταν τέτια πού προωθοῦσε μέ ὅλα τά μέσα τή διαφοροποίηση καί παρ' ὅλα αὐτά ἡ φτωχολογιά δέν ξεπερνοῦσε τά 60 %, πῶς μπέρεσε νά συμβεῖ ὥστε μέ τή δική μας κυβέρνηση, μέ τή σοβιετική κυβέρνηση, τώρα πού δέν ὑπάρχει ἀτομική ἰδιοχτησία πάνω στή γῆ, δηλαδή τώρα πού ἡ γῆ ἔχει ἀποσυρθεῖ ἀπό τήν κυκλοφορία καί συνεπῶς ὑπάρχει αὐτό τό ἐμπόδιο ἐνάντια στή διαφοροποίηση, τώρα πού ἔχουμε κιόλας ἀσχοληθεῖ δυό χρόνια μέ τό ξεκουλάκιασμα, τώρα πού δέν ἔχουμε ἀκόμα ἀπαλλαγεῖ ἀπό ὅλες τίς μέθοδες τοῦ ξεκουλακιάσματος, τώρα πού ἐφαρμόζουμε ειδική πιστωτική καί συνεταιριστική πολιτική πού δέν εὐνοεῖ τή διαφοροποίηση —πῶς μπόρεσε νά συμβεῖ παρ' ὅλα αὐτά τά ἐμπόδια νά βρεθοῦμε τάχα μέ πολύ μεγαλύτερη διαφοροποίηση ἀπ' ὅ,τι τόν καιρό τοῦ τσάρου, μέ πολύ περισσότερους κουλάκους καί φτωχούς ἀγρότες ἀπ' ὅ,τι στό παρελθόν; Πῶς μποροῦν νά ξεστομίζουν μιά τόσο ἐξωφρενική κουταμάρα ἄνθρωποι πού θέλουν νά λέγονται μαρξιστές; Εἶναι γιά νά γελᾶς καί νά κλαῖς. (Γέλια).

Τό ἴδιο μποροῦμε νά ποῦμε καί γιά τό ἄτυχο ἰσοζύγιο σιτηρῶν καί ζωοτροφῶν τῆς Κεντρικῆς Διεύθυνσης Στατιστικῆς πού τόβγαλε τόν Ἰούνη καί σύμφωνα μέ τό ὁποῖο

ἔβγαινε τό συμπέρασμα ὅτι οἱ εὔποροι ἀγρότες ἔχουν τάχα τά 61% τῶν ἐμπορεύσιμων περισσευμάτων, ἡ φτωχολογιά τίποτα καί οἱ μεσαῖοι ἀγρότες τό ὑπόλοιπο ποσοστό. Τό κωμικό ἐδῶ εἶναι ὅτι ὕστερα ἀπό λίγους μῆνες ἡ ΚΔΣ παρουσιάστηκε μέ ἕναν ἄλλον ἀριθμό: μέ 52% ἀντί 61%. Καί τελευταῖα ἡ ΚΔΣ μᾶς δίνει τόν ἀριθμό 42 % ἀντί 52%. Μά ἐπιτρέπεται νά κάνουμε ἔτσι τούς λογαριασμούς μας; Ἐμεῖς πιστεύουμε ὅτι ἡ ΚΔΣ εἶναι ἡ ἀκρόπολη τῆς ἐπιστήμης. Ἔχουμε τή γνώμη ὅτι χωρίς τούς ἀριθμούς τῆς ΚΔΣ κανένα διοικητικό ὄργανο δέ μπορεῖ νά κάνει ὑπολογισμούς καί σχέδια. Ἔχουμε τή γνώμη ὅτι ἡ ΚΔΣ πρέπει νά δίνει ἀντικειμενικά στοιχεῖα ἀπαλλαγμένα ἀπό κάθε προκατειλημμένη γνώμη, γιατί ἡ ἀπόπειρα νά προσαρμόσουμε τούς ἀριθμούς στή μιά ἤ τήν ἄλλη προκατειλημμένη γνώμη ἀποτελεῖ ἔγκλημα ποινικό. Πῶς μποροῦμε ὅμως ὕστερα ἀπ' αὐτά νά πιστεύουμε στούς ἀριθμούς τῆς ΚΔΣ, ὅταν ἡ ἴδια παύει νά πιστεύει στούς δικούς της ἀριθμούς;

Μέ λίγα λόγια. Μιά καί μέ τήν ἀγροτική ἐπανάσταση κάναμε τό χωριό, χωριό τοῦ μεσαίου ἀγρότη, μιά καί ὁ μεσαῖος ἀγρότης ἀποτελεῖ τήν πλειοψηφία στό χωριό, παρά τό προτσές τῆς διαφοροποίησης, καί μιά πού ἡ οἰκοδομητική μας δουλιά καί τό συνεταιριστικό σχέδιο τοῦ Λένιν ἀπαιτοῦν νά τραβηχτεῖ στή δουλιά αὐτή ἡ βασική μάζα τῆς ἀγροτιᾶς, ἡ μοναδική σωστή πολιτική στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ εἶναι ἡ πολιτική τῆς συμμαχίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη.

Αὐτή εἶναι ἡ πραχτική πλευρά τοῦ ζητήματος.

Κοιτάξτε πῶς διατύπωσε ὁ Λένιν τά καθήκοντά μας, ὅταν θεμέλιωνε τή νέα οἰκονομική πολιτική. Ἔχω μπροστά μου τό σχέδιο πού ἔγραψε ὁ Λένιν γιά τή μπροσού-

ρα του «Ὁ φόρος σέ εἶδος», ὅπου δίνει μέ σαφήνεια καί ἀκρίβεια τά βασικά καθοδηγητικά νήματα.

«Τώρα ἡ αὔξηση τῶν προϊόντων γίνεται (ἔγινε) ἡ οὐσία τῆς ὑπόθεσης, ἡ λυδία λίθος... Συνεπῶς: στή γεωργία „νά ποντάρουμε" στό μεσαῖο ἀγρότη.

Ὁ φιλόπονος ἀγρότης, σάν „κεντρική μορφή" τῆς οἰκονομικῆς μας ἀνόδου» (βλ. ἔκδ. 3η, τόμ. 26ος, σελ. 312-313).

Ἑπομένως, στή γεωργία νά ποντάρουμε στό μεσαῖο ἀγρότη, ὁ φιλόπονος ἀγρότης, σάν κεντρική μορφή τῆς οἰκονομικῆς μας ἀνόδου. Αὐτά ἔγραφε ὁ σύντροφος Λένιν στά 1921.

Αὐτή ἀκριβῶς ἡ ἰδέα, σύντροφοι, ἀποτέλεσε καί τή βάση τῶν ἀποφάσεων καί τῶν παραχωρήσεων πρός τήν ἀγροτιά πού ψηφίσαμε τόν Ἀπρίλη στή 14η Συνδιάσκεψη τοῦ κόμματός μας.

Τί σχέση ὑπάρχει ἀνάμεσα στίς ἀποφάσεις τῆς 14ης Συνδιάσκεψης τοῦ κόμματος τοῦ Ἀπρίλη καί στήν ἀπόφαση γιά τή δουλιά στή φτωχολογιά πού ψήφισε ὁμόφωνα ἡ ΚΕ τόν Ὀχτώβρη[61], ὅπως ἔχει ψηφίσει ὁμόφωνα καί τίς ἀποφάσεις τῆς 14ης Συνδιάσκεψης; Τό βασικό καθῆκον πού ἔμπαινε μπροστά μας στήν Ὁλομέλεια τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ὀχτώβρη ἦταν νά μήν ἐπιτρέψουμε νά τορπιλιστεῖ ἡ πολιτική πού ἐπεξεργαστήκαμε στή Συνδιάσκεψη τοῦ Ἀπρίλη, ἡ πολιτική τῆς σταθερῆς συμμαχίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, νά μήν ἐπιτρέψουμε νά τορπιλιστεῖ αὐτή ἡ πολιτική, γιατί στό κόμμα μας σημειώθηκαν διαθέσεις νά θεωρηθεῖ λαθεμένη ἤ ἀπαράδεχτη ἡ πολιτική τῆς σταθερῆς συμμαχίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη. Σημειώθηκαν ἐπίσης διαθέσεις νά θεωρηθεῖ ὅτι ἡ πολιτική τῆς σταθερῆς συμμαχίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη σημαίνει τάχα ξέχασμα τῆς φτωχολογιᾶς, ὅτι τάχα κάποιος προσπαθεῖ νά

ὀργανώσει σταθερή συμμαχία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη πάνω ἀπό τό κεφάλι τῆς φτωχολογιᾶς. Αὐτό εἶναι ἀνόητο, σύντροφοι, εἶναι ὅμως γεγονός, γιατί ὑπῆρξαν τέτιες διαθέσεις. Μήπως ὅταν συνήλθαμε στήν Ὁλομέλεια τοῦ Ὀχτώβρη, τό ζήτημα τῆς φτωχολογιᾶς ἦταν γιά μᾶς κάτι τό καινούργιο; Ὄχι, βέβαια. Ὅσο ὑπάρχει φτωχολογιά, πρέπει νά ἔχουμε συμμαχία μέ τή φτωχολογιά. Αὐτό τό ξέρουμε ἀπό τό 1903 ἀκόμα, ὅταν πρωτοβγῆκε ἡ μπροσούρα τοῦ Λένιν «Πρός τή φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ»[62]. Γι' αὐτό ἀκριβῶς εἴμαστε μαρξιστές, γι' αὐτό εἴμαστε καί κομμουνιστές, γιά νά στηριζόμαστε στό χωριό στή φτωχολογιά. Σέ ποιόν ἄλλον θά στηριχτοῦμε; Τό ζήτημα αὐτό δέν εἶναι καινούργιο, δέν ἀποτελοῦσε καί δέ μποροῦσε ν' ἀποτελεῖ τίποτε τό καινούργιο γιά μᾶς οὔτε τόν Ἀπρίλη, οὔτε τόν Ὀχτώβρη, οὔτε στή Συνδιάσκεψη, οὔτε στήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ. Κι ἄν παρ' ὅλα αὐτά τό ζήτημα τῆς φτωχολογιᾶς πρόβαλε στήν ἐπιφάνεια, πρόβαλε ὕστερα ἀπό τήν πείρα πού συγκεντρώσαμε στό διάστημα τῶν νέων ἐκλογῶν τῶν Σοβιέτ. Τί ἀποδείχτηκε; Τά Σοβιέτ ζωογονήθηκαν. Ἀρχίσαμε νά καλλιεργοῦμε τή σοβιετική δημοκρατία. Καί γιά ποιό σκοπό; Γιατί σοβιετική δημοκρατία θά πεῖ καθοδήγηση ἀπό τήν ἐργατική τάξη. Γιατί καμιά σοβιετική δημοκρατία δέ μπορεῖ νά ὀνομαστεῖ ἀληθινή σοβιετική καί ἀληθινή προλεταριακή δημοκρατία χωρίς καθοδήγηση ἀπό τό προλεταριάτο καί τό κόμμα του. Καί τί θά πεῖ σοβιετική δημοκρατία μέ καθοδήγηση ἀπό τό προλεταριάτο; Θά πεῖ ὅτι τό προλεταριάτο πρέπει νά ἔχει τούς πράχτορές του στό χωριό. Καί ποιοί πρέπει νά εἶναι αὐτοί οἱ πράχτορες; Οἱ ἐκπρόσωποι τῆς φτωχολογιᾶς. Καί σέ τί κατάσταση βρισκόταν ἡ φτωχολογιά ὅταν ζωντανεύαμε τά Σοβιέτ; Βρισκόταν σέ κατάσταση πέρα γιά πέρα κομματιασμένη καί διασπαρμένη. Ὄχι μόνο ὁρισμένα στοι-

χεία τῆς φτωχολογιᾶς, μά καί ὁρισμένοι κομμουνιστές νόμιζαν ὅτι παραίτηση ἀπό τό ξεκουλάκιασμα καί τή διοικητική πίεση θά πεῖ ἐγκατάλειψη τῆς φτωχολογιᾶς, ξέχασμα τῶν συμφερόντων της. Κι ἀντί νά κάνουν ὀργανωμένη πάλη ἐνάντια στούς κουλάκους, ἄρχισαν νά μιξοκλαῖνε κατά τρόπο ἀνάρμοστο.

Τί ἔπρεπε νά κάνουμε, γιά νά ὑπερνικήσουμε αὐτές τίς διαθέσεις; Ἔπρεπε πρῶτο, νά ἐκπληρώσουμε τό καθῆκον πού ἔβαλε στό κόμμα ἡ 14η Συνδιάσκεψη τοῦ κόμματος, δηλαδή νά καθορίσουμε τούς ὅρους, τούς τρόπους καί τά μέτρα τῆς ὑλικῆς βοήθειας στή φτωχολογιά. Δεύτερο, ἔπρεπε νά ρίξουμε τό σύνθημα νά ὀργανωθοῦν ἰδιαίτερες ὁμάδες ἤ φράξιες ἀπό φτωχούς ἀγρότες μέ σκοπό τήν ἀνοιχτή πολιτική πάλη γιά τήν προσέλκυση τοῦ μεσαίου ἀγρότη καί τήν ἀπομόνωση τοῦ κουλάκου στό διάστημα τῶν ἐκλογῶν τῶν Σοβιέτ, τῶν ἐκλογῶν τῶν συνεταιρισμῶν κλπ.

Αὐτό ἀκριβῶς ἔκανε καί ὁ σ. Μόλοτοφ στίς θέσεις γιά τή δουλιά στή φτωχολογιά, πού ἦταν ἀποτέλεσμα τριῶν μηνῶν δουλιᾶς στήν ἐπιτροπή τῆς ΚΕ γιά τό χωριό, θέσεις πού ἐγκρίθηκαν ὁμόφωνα ἀπό τήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ Ὀχτώβρη.

Ὅπως βλέπετε, ἡ ἀπόφαση τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ Ὀχτώβρη ἀποτελεῖ ἄμεση συνέχεια τῶν ἀποφάσεων τῆς 14ης Συνδιάσκεψης.

Ἔπρεπε πρῶτο, νά μπεῖ συγκεκριμένα τό ζήτημα τῆς ὑλικῆς βοήθειας γιά ν' ἀνεβάσουμε τήν ὑλική κατάσταση τῆς φτωχολογιᾶς, καί δεύτερο, ἔπρεπε νά ριχτεῖ τό σύνθημα τῆς ὀργάνωσης τῆς φτωχολογιᾶς. Αὐτό εἶναι τό καινούργιο πού ἀνήκει ὁλοκληρωτικά στό σ. Μόλοτοφ, εἶναι

δική του ἰδέα τό σύνθημα νά ὀργανωθοῦν ὁμάδες τῆς φτωχολογιᾶς.

Γιατί χρειάστηκε τό σύνθημα τῆς ὀργάνωσης ὁμάδων ἀπό φτωχούς ἀγρότες; Χρειάστηκε γιά νά ἐξαλείψουμε τή διασπορά τῆς φτωχολογιᾶς καί νά τῆς δόσουμε τή δυνατότητα νά ὀργανωθεῖ μέ τή βοήθεια τῶν κομμουνιστῶν σέ αὐτοτελῆ πολιτική δύναμη, πού νά μπορεῖ νά ἀποτελεῖ στό χωριό τό ὀργανωμένο στήριγμα τοῦ προλεταριάτου στήν πάλη ἐνάντια στόν κουλάκο, στήν πάλη γιά τή μεσαία ἀγροτιά. Ἡ φτωχολογιά εἶναι ἀκόμα διαποτισμένη ἀπό τήν ψυχολογία τοῦ κηδεμονευόμενου, στηρίζει τίς ἐλπίδες της στή Γκεπεού, στίς ἀρχές, σ' ὅποιον θέλετε, ἔξω ἀπό τόν ἑαυτό της, ἔξω ἀπό τίς δυνάμεις της. Αὐτή λοιπόν ἡ παθητικότητα κι αὐτή ἡ ψυχολογία τοῦ κηδεμονευόμενου πρέπει νά ἐξαλειφθοῦν ἀπό τή συνείδηση τῆς φτωχολογιᾶς. Πρέπει νά ρίξουμε στή φτωχολογιά τό σύνθημα νά σταθεῖ ἐπιτέλους στά δικά της πόδια, νά ὀργανωθεῖ σέ ὁμάδες μέ τή βοήθεια τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος καί τοῦ κράτους, νά μάθει—στό στίβο τῶν Σοβιέτ, στό στίβο τῶν συνεταιρισμῶν, στό στίβο τῶν ἀγροτικῶν ἐπιτροπῶν καί σ' ὅλους τούς στίβους τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τοῦ χωριοῦ—νά παλαίβει ἐνάντια στόν κουλάκο, νά παλαίβει ὅμως ὄχι καταφεύγοντας στή Γκεπεού, ἀλλά νά κάνει πολιτική πάλη, ὀργανωμένη πάλη. Μόνο ἔτσι μποροῦμε ν' ἀτσαλώσουμε τή φτωχολογιά, μόνο ἔτσι μποροῦμε νά ὀργανώσουμε τή φτωχολογιά, καί μόνο ἔτσι μποροῦμε νά μετατρέψουμε τή φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ ἀπό ὁμάδα κηδεμονευόμενη σέ στήριγμα τοῦ προλεταριάτου στό χωριό.

Νά γιατί μπῆκε τόν Ὀχτώβρη τό ζήτημα τῆς φτωχολογιᾶς.

6. Δυό κίνδυνοι καί δυό παρεκκλίσεις στό ἀγροτικό ζήτημα

Σέ σύνδεση μέ τό ζήτημα τῆς ἀγροτιᾶς παρουσιάστηκαν μέσα στό κόμμα μας δυό παρεκκλίσεις. Μιά παρέκκλιση πρός τήν πλευρά τῆς μείωσης τοῦ κινδύνου πού προέρχεται ἀπό τή μεριά τοῦ κουλάκου, καί μιά ἄλλη παρέκκλιση πρός τήν πλευρά τῆς μεγαλοποίησής του, πρός τήν πλευρά τῆς μείωσης καί τῆς ὑποτίμησης τοῦ ρόλου τοῦ μεσαίου ἀγρότη. Δέ λέω ὅτι αὐτές οἱ παρεκκλίσεις ἀποτελοῦν θανάσιμο κίνδυνο γιά μᾶς. Ἡ παρέκκλιση εἶναι παρέκκλιση, ἡ παρέκκλιση εἶναι κάτι πού δέ διαμορφώθηκε ἀκόμα. Ἡ παρέκκλιση εἶναι ἡ ἀρχή τοῦ λάθους. Ἤ θά ἐπιτρέψουμε νά ἀναπτυχθεῖ αὐτό τό λάθος καί τότε τά πράγματα θά πᾶνε ἄσχημα, ἤ θά κόψουμε σύριζα αὐτό τό λάθος, καί τότε ὁ κίνδυνος θά ἐξαλειφθεῖ. Ἡ παρέκκλιση εἶναι κάτι τό λαθεμένο πού θά δώσει τά ἀποτελέσματά της μετά, ἄν δέν τή σταματήσεις ἔγκαιρα.

Δυό λόγια γιά τήν ὑποτίμηση τοῦ κουλάκικου κινδύνου. Μιλᾶνε μερικοί γιά κουλάκικη παρέκκλιση. Αὐτό βέβαια εἶναι ἀνόητο. Στό κόμμα δέ μπορεῖ νά ὑπάρξει κουλάκικη παρέκκλιση. Δέν πρόκειται γιά κουλάκικη παρέκκλιση, ἀλλά γιά παρέκκλιση πρός τήν πλευρά τῆς ὑποτίμησης τοῦ κουλάκικου κινδύνου. Κι ἄν ἀκόμα δέν ὑπῆρχαν οἱ ἄνθρωποι πού ἔπεσαν θύματα αὐτῆς τῆς παρέκκλισης, πού στάθηκαν στό ἔδαφος αὐτῆς τῆς παρέκκλισης, πάλι ἔτσι ἤ ἀλλιῶς θά παρουσιάζονταν αὐτοί οἱ ἄνθρωποι, γιατί ἡ ἀνάπτυξή μας γίνεται πρός τήν πλευρά κάποιας ζωογόνησης τοῦ καπιταλισμοῦ, καί ἡ ζωογόνηση τοῦ καπιταλισμοῦ δέ μπορεῖ νά μή δημιουργήσει σύγχιση γύρω στό κόμμα μας. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, στή χώρα μας ἀναπτύσσεται ἡ σοσιαλιστική βιομηχανία καί γίνεται πάλη

ἀνάμεσα σ' αὐτήν καί στό ἰδιωτικό κεφάλαιο. Ποιός θά ξεπεράσει τόν ἄλλον; Τώρα ἡ ὑπεροχή εἶναι μέ τό μέρος τῶν σοσιαλιστικῶν στοιχείων. Θά ὑποτάξουμε καί τόν κουλάκο καί τόν ἰδιώτη καπιταλιστή στήν πόλη. Γιά τήν ὥρα ὅμως τό γενονός εἶναι γεγονός: ὁ κουλάκος ἀναπτύσσεται καί δέν τόν τσακίσαμε ἀκόμα καθόλου οἰκονομικά. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι ὁ κουλάκος συγκεντρώνει δυνάμεις καί ὅποιος δέν τό βλέπει αὐτό, ὅποιος λέει ὅτι αὐτά εἶναι ἀνοησίες, ὅτι ὁ κουλάκος εἶναι σκιάχτρο, αὐτός ἐκθέτει τό κόμμα στόν κίνδυνο νά χάσει τήν ἐπαγρύπνηση καί νά βρεθεῖ ἀφοπλισμένο στήν πάλη ἐνάντια στόν κουλάκο, στήν πάλη ἐνάντια στόν καπιταλισμό, γιατί ὁ κουλάκος εἶναι ὁ πράχτορας τοῦ καπιταλισμοῦ στό χωριό.

Μιλᾶνε γιά τό Μπογκουσέφσκι. Φυσικά δέν παρουσιάζει κουλάκικη παρέκκλιση. Κλίνει πρός τήν πλευρά τῆς ὑποτίμησης τοῦ κουλάκικου κινδύνου. Ἄν παρουσίαζε κουλάκικη παρέκκλιση, θάπρεπε νά διαγραφεῖ ἀπό τό κόμμα. Μοῦ φαίνεται ὅμως ὅτι ὥς τώρα, κι ἀπ' ὅ,τι ξέρω, κανένας δέ ζήτησε νά διωχτεῖ ὁ Μπογκουσέφσκι ἀπό τό κόμμα. Ἡ παρέκκλιση αὐτή εἶναι παρέκκλιση πρός τήν πλευρά τῆς ὑποτίμησης τοῦ κουλάκικου κινδύνου στό χωριό, εἶναι παρέκκλιση πού μᾶς ἐμποδίζει νά κρατᾶμε τό κόμμα σέ κατάσταση μόνιμης ἐπιφυλακῆς γιά τόν ἀγώνα, παρέκκλιση πού ἀφοπλίζει τό κόμμα στήν πάλη του ἐνάντια στά κεφαλαιοκρατικά στοιχεῖα, ἡ παρέκκλιση αὐτή καταδικάστηκε, ὅπως εἶναι γνωστό, μέ ἀπόφαση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος.

Ὑπάρχει ὅμως καί μιά ἄλλη παρέκκλιση πρός τήν πλευρά τῆς ὑπερεκτίμησης τοῦ κουλάκικου κινδύνου, πρός τήν πλευρά τῆς σύγχισης μπρός στόν κουλάκικο κίνδυνο, πρός τήν πλευρά τοῦ πανικοῦ: «Ἔρχεται ὁ κουλάκος, βοήθεια!». Περίεργο πράγμα! Οἱ ἄνθρωποι ἐφάρμοσαν τή

ΝΕΠ ξέροντας ὅτι ἡ ΝΕΠ σημαίνει ἀναζωογόνηση τοῦ καπιταλισμοῦ, ἀναζωογόνηση τοῦ κουλάκου, ὅτι ὁ κουλάκος θά σηκώσει ὁπωσδήποτε κεφάλι. Καί νά πού ἄρχεσε νά ἐμφανιστεῖ ὁ κουλάκος γιά ν' ἀρχίσουν νά φωνάζουν «βοήθεια» καί νά τά χάσουν. Καί ἡ παραζάλη τους ἔφτασε στό σημεῖο νά ξεχάσουν τό μεσαῖο ἀγρότη. Κι ὅμως τό βασικό καθῆκον στό χωριό εἶναι τώρα ἡ πάλη γιά τήν κατάχτηση τοῦ μεσαίου ἀγρότη, ἡ πάλη γιά τήν ἀπόσπαση τοῦ μεσαίου ἀγρότη ἀπό τόν κουλάκο, ἡ πάλη γιά τήν ἀπομόνωση τοῦ κουλάκου μέ τή δημιουργία σταθερῆς συμμαχίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη. Αὐτό τό ξεχνοῦν οἱ σύντροφοι πού πανικοβλήθηκαν μπροστά στόν κουλάκικο κίνδυνο.

Νομίζω ὅτι ἄν ψάξουμε νά βροῦμε τίς ρίζες αὐτῶν τῶν δυό παρεκκλίσεων, θά μπορούσαμε νά τίς ἀναγάγουμε στίς παρακάτω ἀφετηρίες.

Ἡ πρώτη παρέκκλιση συνίσταται στή μείωση τοῦ ρόλου τοῦ κουλάκου καί γενικά τῶν κεφαλαιοκρατικῶν στοιχείων στό χωριό, στή συγκάλυψη τοῦ κουλάκικου κινδύνου. Ξεκινᾶ ἀπό τή λαθεμένη προϋπόθεση ὅτι ἡ ἀνάπτυξη τῆς ΝΕΠ δέν ὁδηγεῖ στήν ἀναζωογόνηση τῶν κεφαλαιοκρατικῶν στοιχείων στό χωριό, ὅτι ὁ κουλάκος καί γενικά τά κεφαλαιοκρατικά στοιχεῖα στή χώρα μας περνοῦν ἤ πέρασαν κιόλας στόν τομέα τῆς ἱστορίας, ὅτι στό χωριό δέ γίνεται διαφοροποίηση, ὅτι ὁ κουλάκος εἶναι ἕνας ἀντίλαλος τοῦ παρελθόντος, ἕνα σκιάχτρο καί τίποτα περισσότερο.

Ποῦ ὁδηγεῖ αὐτή ἡ παρέκκλιση;

Στήν πράξη ἡ παρέκκλιση αὐτή ὁδηγεῖ στήν ἄρνηση τῆς ταξικῆς πάλης στό χωριό.

Ἡ δεύτερη παρέκκλιση συνίσταται στή μεγαλοποίηση τοῦ ρόλου τοῦ κουλάκου καί γενικά τῶν κεφαλαιοκρατικῶν στοιχείων στό χωριό, στόν πανικό μπροστά σ' αὐτά τά στοιχεῖα, στήν ἄρνηση τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ συμμαχία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς φτωχολογιᾶς μέ τό μεσαῖο ἀγρότη εἶναι πραγματοποιήσιμη καί σκόπιμη.

Ἡ παρέκκλιση αὐτή ξεκινᾶ ἀπό τήν προϋπόθεση ὅτι στό χωριό μας συντελεῖται δῆθεν μιά ἁπλή ἀποκατάσταση τοῦ καπιταλισμοῦ, ὅτι αὐτό τό προτσές τῆς ἀποκατάστασης τοῦ καπιταλισμοῦ εἶναι ἕνα προτσές πού ἀπορροφᾶ τά πάντα, πού ἀγκαλιάζει ὁλοκληρωτικά εἴτε σέ καταθλιπτικό βαθμό καί τούς συνεταιρισμούς μας, ὅτι ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἀνάπτυξης θά εἶναι ἡ ἀδιάκοπη αὔξηση τῆς διαφοροποίησης τῆς ἀγροτιᾶς σέ μεγάλη κλίμακα, ὅτι οἱ ὁμάδες τῶν ἄκρων, δηλαδή οἱ κουλάκοι καί οἱ φτωχοί ἀγρότες, θά δυναμώνουν καί θά μεγαλώνουν χρόνο μέ τό χρόνο, ὅτι οἱ μεσαῖες ὁμάδες, δηλαδή οἱ μεσαῖοι ἀγρότες, θ' ἀδυνατίζουν καί θά σβήνουν ἐπίσης χρόνο μέ τό χρόνο.

Στήν πραγματικότητα ἡ παρέκκλιση αὐτή ὁδηγεῖ στό ἄναμμα τῆς ταξικῆς πάλης στό χωριό, στήν ἐπιστροφή στήν πολιτική τῶν ἐπιτροπῶν τῆς φτωχολογιᾶς καί τοῦ ξεκουλακιάσματος, συνεπῶς στήν κήρυξη ἐμφυλίου πολέμου στή χώρα μας καί στό τορπίλισμα ἔτσι ὅλης τῆς οἰκοδομητικῆς δουλιᾶς μας, καί ταυτόχρονα στήν ἄρνηση τοῦ συνεταιριστικοῦ σχεδίου τοῦ Λένιν μέ τήν ἔννοια τῆς ἔνταξης τῶν ἑκατομμυρίων ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν στό σύστημα τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης.

Θά ρωτήσετε: ποιά παρέκκλιση εἶναι ἡ χειρότερη; Δέν ἐπιτρέπεται νά βάζουμε ἔτσι τό ἐρώτημα. Καί οἱ δυό εἶναι χειρότερες, καί ἡ πρώτη καί ἡ δεύτερη παρέκκλιση. Κι ἄν οἱ παρεκκλίσεις αὐτές ἀναπτυχθοῦν, εἶναι ἱκανές νά ἀποσυνθέσουν καί νά χαντακώσουν τό κόμμα. Εὐτυχῶς ἔχουμε στό κόμμα μας δυνάμεις πού μποροῦν νά κόψουν σύριζα καί τήν πρώτη καί τή δεύτερη παρέκκλιση.

(Χειροκροτήματα). Παρ' ὅλο πού καί οἱ δυό παρεκκλίσεις εἶναι χειρότερες καί εἶναι ἀνόητο νά ρωτᾶμε ποιά ἀπ' αὐτές εἶναι ἡ πιό ἐπικίνδυνη, ὑπάρχει ὅμως μιά ἄλλη ἄποψη ἀπό τήν ὁποία πρέπει νά ἀντιμετωπίζουμε αὐτές τίς παρεκκλίσεις. Ἐνάντια σέ ποιά παρέκκλιση εἶναι περισσότερο προετοιμασμένο νά παλαίψει τό κόμμα, ἐνάντια στήν πρώτη ἤ στή δεύτερη παρέκκλιση;—νά πῶς πρέπει νά βάλουμε τό ζήτημα πραχτικά. Καί οἱ δυό παρεκκλίσεις εἶναι ἐπικίνδυνες, καί οἱ δυό εἶναι χειρότερες, δέ μποροῦμε νά λέμε ποιά ἀπ' αὐτές εἶναι πιό ἐπικίνδυνη, μποροῦμε ὅμως καί πρέπει νά λέμε ἐνάντια σέ ποιά παρέκκλιση εἶναι περισσότερο προετοιμασμένο νά παλαίψει τό κόμμα. Ἄν βάλουμε στούς κομμουνιστές τό ἐρώτημα: γιά ποιό πράγμα εἶναι πιό ἕτοιμο τό κόμμα—νά γδύσει τόν κουλάκο, ἤ νά μήν τό κάνει αὐτό, ἀλλά νά συμμαχήσει μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, νομίζω ὅτι οἱ 99 στούς 100 κομμουνιστές θά ποῦν ὅτι τό κόμμα εἶναι περισσότερο προετοιμασμένο γιά τό σύνθημα: χτύπα τόν κουλάκο. Φτάνει νά τούς ἀφήσεις καί θά γδύσουν στό λεπτό τόν κουλάκο. Ὅταν ὅμως δέν πρόκειται γιά τό ξεκουλάκιασμα, ἀλλά γιά τήν ἐφαρμογή τῆς πιό πολύπλοκης πολιτικῆς, τῆς ἀπομόνωσης τοῦ κουλάκου μέσω τῆς συμμαχίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, τότε τή δουλιά αὐτή δέν τήν καταλαβαίνουν τόσο εὔκολα. Νά γιατί νομίζω ὅτι τό κόμμα στήν πάλη του ἐνάντια καί στίς δυό παρεκκλίσεις πρέπει παρ' ὅλα αὐτά νά συγκεντρώσει τά πυρά στήν πάλη ἐνάντια στή δεύτερη παρέκκλιση. (Χειροκροτήματα). Μέ κανένα μαρξισμό, μέ κανένα λενινισμό δέ μποροῦμε νά σκεπάσουμε τή θέση ὅτι ὁ κουλάκος εἶναι ἐπικίνδυνος. Ὁ κουλάκος εἶναι κουλάκος. Εἶναι ἐπικίνδυνος, ὅσο

κι ἄν ὁ Μπογκουσέφσκι ἐπιμένει νά μιλᾶ γιά σκιάχτρο. Καί μέ καμιά περικοπή δέ μπορεῖς νά τό βγάλεις αὐτό ἀπό τό μυαλό τοῦ κομμουνιστῆ. Νά γιατί τή θέση ὅτι χρειάζεται σταθερή συμμαχία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, τή στιγμή πού ὁ Ἰλίτς στήν ἀπόφαση τοῦ 2ου Συνεδρίου γράφει γιά οὐδετεροποίηση τοῦ μεσαίου ἀγρότη, νά γιατί τή θέση αὐτή μπορεῖ κανείς πάντα νά τή σκεπάσει, νά τή συσκοτίσει μέ φράσεις γιά λενινισμό καί γιά μαρξισμό. Ἐδῶ ὑπάρχει πρόσφορο ἔδαφος γιά περικοπές, ἐδῶ ὑπάρχει πρόσφορο ἔδαφος γιά τόν καθένα πού θέλει νά μπερδέψει τό κόμμα, πού θέλει νά κρύψει ἀπό τό κόμμα τήν ἀλήθεια, νά κρύψει δηλαδή τό γεγονός ὅτι σχετικά μέ τήν ἀγροτιά ὁ Λένιν δέν ἔριξε ἕνα, ἀλλά τρία συνθήματα. Ἐδῶ μπορεῖ νά κάνει κανένας κάθε λογῆς ταχυδαχτυλουργίες σχετικά μέ τό μαρξισμό. Καί γι' αὐτό ἀκριβῶς πρέπει νά συγκεντρώσουμε τά πυρά στήν πάλη ἐνάντια στή δεύτερη παρέκκλιση.

Ἔτσι ἔχουν τά πράγματα μέ τό ζήτημα τῆς ἐσωτερικῆς κατάστασης τῆς Ἕνωσης, τῆς οἰκονομίας της, τῆς βιομηχανίας καί τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, τῶν τάξεων, τῆς δραστηριότητας τῶν τάξεων, τῆς ζωογόνησης τῶν Σοβιέτ, τῆς ἀγροτιᾶς καί ἄλλα.

Δέ στέκομαι σέ ὁρισμένα ζητήματα πού ἀφοροῦν τόν κρατικό μηχανισμό πού ἀναπτύσσεται καί προσπαθεῖ νά ξεφύγει ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ κόμματος, πράγμα πού φυσικά δέ θά τό καταφέρει.

Δέ μιλῶ ἀκόμα γιά τό γραφειοκρατισμό τοῦ κρατικοῦ μας μηχανισμοῦ, δέ μιλῶ ἐπειδή ἡ ἔκθεσή μου παρατράβηξε σέ μάκρος. Δέ μιλῶ γι' αὐτό τό πράγμα, ἐπειδή τό ζήτημα αὐτό δέν εἶναι κάτι τό καινούργιο γιά τό κόμμα.

7. Τά καθήκοντα τοῦ κόμματος

Περνῶ στά καθήκοντα τοῦ κόμματος στόν τομέα τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς.

Στόν τομέα τῆς ἀνάπτυξης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας στό σύνολό της πρέπει νά δουλέψουμε:

α) γιά ν' αὐξήσουμε παραπέρα τήν παραγωγή τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας·

β) γιά νά μετατρέψουμε τή χώρα μας ἀπό ἀγροτική σέ βιομηχανική·

γ) γιά νά ἐξασφαλίσουμε στή λαϊκή οἰκονομία τήν ἀποφασιστική ὑπεροχή τῶν σοσιαλιστικῶν στοιχείων ἀπέναντι στά κεφαλαιοκρατικά στοιχεῖα·

δ) γιά νά ἐξασφαλίσουμε στή λαϊκή οἰκονομία τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης τήν ἀπαραίτητη ἀνεξαρτησία μέσα στίς συνθῆκες τῆς κεφαλαιοκρατικῆς περικύκλωσης·

ε) γιά νά αὐξήσουμε μέσα στό γενικό σύστημα τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ τό ποσοστό τῶν ἐσόδων πού δέν προέρχονται ἀπό φόρους.

Στόν τομέα τῆς βιομηχανίας καί τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας νά δουλέψουμε:

α) γιά ν' ἀναπτύξουμε τή σοσιαλιστική μας βιομηχανία πάνω στή βάση ἑνός ἀνεβασμένου ἐπιπέδου τεχνικῆς, γιά ν' ἀνεβάσουμε τήν παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας, τήν ἐλάττωση τοῦ κόστους παραγωγῆς καί τήν αὔξηση τῆς ταχύτητας κυκλοφορίας τοῦ κεφαλαίου·

β) γιά ν' ἀποκαταστήσουμε τήν ἀντιστοιχία τοῦ ἰσοζύγιου καυσίμων καί μετάλλου, καθώς καί τοῦ ἰσοζύγιου τοῦ πάγιου κεφαλαίου τῶν σιδηροδρομικῶν μεταφορῶν μέ τίς αὐξανόμενες ἀνάγκες τῆς χώρας·

γ) γιά ν' ἀναπτύξουμε ἐντατικά μιά σοβιετική βιομηχανία τοπικῆς σημασίας·

δ) γιά ν' αὐξήσουμε τήν ἀποδοτικότητα τοῦ ἐδάφους, γιά νά ἀνεβάσουμε τό ἐπίπεδο τεχνικῆς τῆς γεωργίας, γιά ν' ἀναπτύξουμε τήν καλλιέργεια βιομηχανικῶν φυτῶν καί νά ἐκβιομηχανήσουμε τήν ἀγροτική οἰκονομία·

ε) γιά νά ἐντάξουμε τά σκόρπια ἀγροτικά νοικοκυριά στή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση μέ τή μαζική ὀργάνωση στούς συνεταιρισμούς καί μέ τό ἀνέβασμα τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τῆς ἀγροτιᾶς.

Στόν τομέα τοῦ ἐμπορίου νά δουλέψουμε:

α) γιά νά ἐπεκτείνουμε παραπέρα καί νά καλυτερέψουμε ποιοτικά τό δίχτυ διοχέτευσης τῶν ἐμπορευμάτων (συνεταιρισμοί ὅλων τῶν εἰδῶν, κρατικό ἐμπόριο)·

β) γιά ν' αὐξήσουμε στόν ἀνώτατο βαθμό τήν ταχύτητα κυκλοφορίας τῶν ἐμπορευμάτων·

γ) γιά νά κατεβάσουμε τίς λιανικές τιμές καί ν' ἀνεβάσουμε παραπέρα τήν ὑπεροχή τοῦ σοβιετικοῦ-συνεταιριστικοῦ ἐμπορίου ἀπέναντι στό ἰδιωτικό ἐμπόριο·

δ) γιά νά δημιουργήσουμε ἕνα ἑνιαῖο μέτωπο καί μιά πολύ γερή πειθαρχία στή συγκέντρωση τῶν προϊόντων ἀνάμεσα σ' ὅλα τά ὄργανα συγκέντρωσης·

ε) γιά νά ἐντείνουμε τήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων μέ τόν ἐξωτερικό κόσμο, ἐξασφαλίζοντας ταυτόχρονα ἐνεργητικό ἐμπορικό ἰσοζύγιο καί συνεπῶς ἐνεργητικό ἰσοζύγιο πληρωμῶν, πράγμα πού ἀποτελεῖ τόν πιό ἀπαραίτητο ὅρο γιά τή διατήρηση σταθεροῦ νομίσματος καί ἀπαραίτητη ἐγγύηση ἐνάντια στόν πληθωρισμό.

Στόν τομέα τῆς σχεδιοποίησης νά δουλέψουμε γιά νά ἐξασφαλίσουμε ὁπωσδήποτε τίς ἀπαραίτητες ἐφεδρεῖες.

Μέ τήν εὐκαιρία, δυό λόγια γιά μιά ἀπό τίς πηγές ἐφεδρείας, γιά τή βότκα. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού νομίζουν ὅτι μποροῦμε νά χτίσουμε τό σοσιαλισμό μέ τό

γάντι. Αὐτό εἶναι τό πιό χοντρό λάθος, σύντροφοι. Ἐφόσον δέν ἔχουμε δάνεια, ἐφόσον εἴμαστε φτωχοί σέ κεφάλαια καί ἐφόσον, ἐκτός ἀπ' αὐτά, δέ μποροῦμε νά ὑποδουλωθοῦμε στούς κεφαλαιοκράτες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, δέ μποροῦμε νά δεχτοῦμε τούς ὑποδουλωτικούς ὅρους πού μᾶς προτείνουν καί πού τούς ἀπορίψαμε—δέ μᾶς μένει παρά ἕνα πράγμα: νά ψάξουμε νά βροῦμε πηγές σ' ἄλλους τομεῖς. Αὐτό πάντως εἶναι καλύτερο ἀπό τήν ὑποδούλωση. Ἐδῶ πρέπει νά διαλέξουμε ἀνάμεσα στήν ὑποδούλωση καί τή βέτκα, καί οἱ ἄνθρωποι πού νομίζουν ὅτι μποροῦμε νά χτίσουμε τό σοσιαλισμό μέ τό γάντι γελιοῦνται οἰκτρά.

Στόν τομέα τῶν ταξικῶν σχέσεων νά δουλέψουμε:

α) γιά νά ἐξασφαλίσουμε τή συμμαχία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς φτωχολογιᾶς τοῦ χωριοῦ μέ τή μεσαία ἀγροτιά·

β) γιά νά ἐξασφαλίσουμε γιά τό προλεταριάτο τήν καθοδήγηση μέσα σ' αὐτή τή συμμαχία·

γ) γιά νά ἀπομονώσουμε πολιτικά καί νά ἐκτοπίσουμε οἰκονομικά τόν κουλάκο καί τόν κεφαλαιοκράτη τῆς πόλης.

Στόν τομέα τῆς σοβιετικῆς οἰκοδόμησης νά δουλέψουμε γιά μιά ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στό γραφειοκρατισμό καί γιά νά τραβήξουμε τίς πλατιές μάζες τῆς ἐργατικῆς τάξης σ' αὐτή τήν πάλη.

Θάθελα νά πῶ δυό λόγια γιά τή νέα ἀστική τάξη καί τούς ἰδεολόγους της, τούς σμενοβεχιστές. Ὁ σμενοβεχισμός εἶναι ἰδεολογία τῆς νέας ἀστικῆς τάξης πού αναπτύσσεται καί σιγά-σιγά συμμαχεῖ μέ τόν κουλάκο καί τήν ὑπαλληλική διανόηση. Ἡ νέα ἀστική τάξη διαμόρφωσε τήν ἰδεολογία της, τή σμενοβεχική ἰδεολογία πού συνίσταται στό ὅτι, κατά τή γνώμη της, τό κομμουνιστικό κόμμα θά ἐκφυλιστεῖ, ἐνῶ ἡ νέα ἀστική τάξη θά στεριώσει καί ὅτι ἐμεῖς, οἱ μπολσεβίκοι, χωρίς νά τό πάρουμε εἴδηση, θά φτάσουμε στό κατώφλι τῆς λαοκρατικῆς δημοκρατίας, θά δρασκελίσουμε ἔπειτα αὐτό τό κατώφλι καί μέ τή βοήθεια κάποιου «καίσαρα», πού θ' ἀναδειχτεῖ εἴτε ἀπό τούς στρατιωτικούς εἴτε ἀπό τούς πολιτικούς βαθμούχους, θά βρεθοῦμε στήν κατάσταση μιᾶς συνηθισμένης ἀστικῆς δημοκρατίας.

Νά ποιά εἶναι ἡ νέα αὐτή ἰδεολογία πού προσπαθεῖ νά ἐξαπατήσει τήν ὑπαλληλική μας διανόηση, καί ὄχι μόνο αὐτή, μά καί κύκλους πού βρίσκονται κοντά μας. Δέν πρόκειται ν' ἀντικρούσω τή θέση γιά τόν ἐκφυλισμό τοῦ κόμματός μας. Δέν ἀξίζει τόν κόπο νά ἀντικρούσεις μιά ἀνοησία. Τό κόμμα μας δέν ἐκφυλίζεται καί δέ θά ἐκφυλιστεῖ. Δέν εἶναι φκιαγμένο ἀπό τέτιο ὑλικό καί δέν εἶναι σφυρηλατημένο ἀπό τέτιον ἄνθρωπο γιά νά ἐκφυλιστεῖ. (Χειροκροτήματα). Τά στελέχη μας, καί τά νεαρά καί τά παλιά, ἀναπτύσσονται ἰδεολογικά. Εἶναι εὐτύχημα γιά μᾶς ὅτι κατορθώσαμε νά βγάλουμε μερικές ἐκδόσεις τῶν Ἁπάντων τοῦ Λένιν. Τώρα οἱ ἄνθρωποι διαβάζουν, μαθαίνουν κι ἀρχίζουν νά καταλαβαίνουν. Ὄχι μόνο οἱ καθοδηγητές, μά καί τά μέσα μέλη τοῦ κόμματος ἀρχίζουν νά καταλαβαίνουν καί δέ μπορεῖς νά τούς κοροϊδεύεις. Μέ φωνές γιά ἐκφυλισμό δέν πρόκειται νά τρομάξεις τώρα κανέναν. Οἱ ἄνθρωποι θά τά ξεδιαλύνουν μόνοι τους. Μποροῦν νά φωνάζουν ὅσο θέλουν, μποροῦν νά φοβερίζουν ὅσο θέλουν μέ περικοπές, τό μέσο ὅμως μέλος τοῦ κόμματος θά τούς ἀκούσει καί θά καταλάβει γιά ποιό πράγμα πρόκειται, γιατί ἔχει τώρα στά χέρια του τά ἔργα τοῦ Λένιν. (Χειροκροτήματα). Τό γεγονός αὐτό εἶναι μιά ἀπό τίς βασικές ἐγγυήσεις ὅτι τό κόμμα μας δέ

θά ξεφύγει ἀπό τό δρόμο τοῦ λενινισμοῦ. (Θυελώδικα χειροκροτήματα).

Ἄν παρ' ὅλα αὐτά μίλησα γιά τούς σμενοβεχιστές, τό ἔκανα γιά νά ἀπαντήσω μέ δυό λόγια σ' ὅλους ἐκείνους πού ὑπολογίζουν στόν ἐκφυλισμό τοῦ κόμματός μας καί τῆς ΚΕ μας. Δημιουργός αὐτῆς τῆς ἰδεολογίας εἶναι ὁ Οὐστριάλοφ. Δουλεύει στίς μεταφορές μας. Λένε ὅτι δουλεύει καλά. Νομίζω ὅτι ἄν δουλεύει καλά, μποροῦμε νά τόν ἀφήσουμε νά ὀνειρεύεται τόν ἐκφυλισμό τοῦ κόμματός μας. Στή χώρα μας δέν ἀπαγορεύονται τά ὄνειρα. Ἄς ὀνειρεύεται ὅσο θέλει. Ἄς ξέρει ὅμως ὅτι μαζί μέ τά ὄνειρά του γιά ἐκφυλισμό μας πρέπει νά χύνει νερό καί στό μπολσεβίκικο μύλο μας. Ἀλλιῶς δέ θά περάσει καλά. (Χειροκροτήματα).

III

ΤΟ ΚΟΜΜΑ

Περνῶ στό ζήτημα τοῦ κόμματος. Βάζω τό κόμμα τελευταῖο στήν ἔκθεσή μου, ὄχι γιατί σύμφωνα μέ τό εἰδικό του βάρος ἀποτελεῖ τόν τελευταῖο ἀπ' ὅλους τούς παράγοντες τῆς ἀνάπτυξής μας. Ὄχι, ὄχι γι' αὐτό. Ἀλλά γιατί τό κόμμα στή χώρα μας ἐπιστεγάζει τά πάντα.

Μίλησα γιά τίς ἐπιτυχίες τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου στόν τομέα τῆς ἐξωτερικῆς καί τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς, στόν τομέα τῶν ἐξωτερικῶν ἑλιγμῶν μέσα στίς συνθῆκες τῆς κεφαλαιοκρατικῆς περικύκλωσης καί στόν τομέα τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης μέσα στή χώρα. Οἱ ἐπιτυχίες αὐτές ὅμως θἆταν ἀδύνατες ἄν τό κόμμα μας δέ στεκόταν στό ὕψος τῶν καθηκόντων του, ἄν δέν ἀναπτυσσόταν καί δέν δυνάμωνε. Ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη ἡ σημασία τοῦ κόμματος σάν καθοδηγητικῆς δύναμης

εἶναι ἀπέραντη. Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου δέν πραγματοποιεῖται ἀπό μόνη της, ἀλλά πρίν ἀπ' ὅλα μέ τίς δυνάμεις τοῦ κόμματος, κάτω ἀπό τήν καθοδήγησή του. Στίς σημερινές συνθῆκες τῆς κεφαλαιοκρατικῆς περικύκλωσης θἆταν ἀδύνατη ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου χωρίς τήν καθοδήγηση τοῦ κόμματος. Ἀρκεῖ νά κλονίσει κανένας τό κόμμα, νά τό ἐξασθενήσει, γιά νά κλονιστεῖ καί νά ἐξασθενήσει στή στιγμή καί ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου. Ἔτσι ἀκριβῶς ἐξηγιέται καί τό γεγονός ὅτι ὅλοι οἱ ἀστοί ὅλων τῶν χωρῶν μιλοῦν μέ λύσσα γιά τό κόμμα μας.

Μ' αὐτό δέ θέλω καθόλου νά πῶ ὅτι τό κόμμα μας εἶναι ταυτόσημο μέ τό κράτος μας. Καθόλου. Τό κόμμα εἶναι ἡ καθοδηγητική δύναμη μέσα στό κράτος μας. Θά ἦταν ἀνόητο γι' αὐτό τό λόγο νά λέμε, ὅπως λένε μερικοί σύντροφοι, ὅτι τό Πολιτικό Γραφεῖο εἶναι τό ἀνώτατο ὄργανο τοῦ κράτους μας. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Πρόκειται γιά σύγχιση πού χύνει νερό στό μύλο τῶν ἐχθρῶν μας. Τό Πολιτικό Γραφεῖο εἶναι τό ἀνώτατο ὄργανο ὄχι τοῦ κράτους ἀλλά τοῦ κόμματος, τό κόμμα ὅμως εἶναι ἡ ἀνώτατη καθοδηγητική δύναμη τοῦ κράτους. Ἡ ΚΕ καί τό Πολιτικό Γραφεῖο εἶναι ὄργανα τοῦ κόμματος. Δέ θέλω νά ταυτίσω τίς κρατικές ὑπηρεσίες μέ τό κόμμα. Θέλω νά πῶ μονάχα ὅτι σ' ὅλα τά βασικά ζητήματα τῆς ἐσωτερικῆς καί τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς ὁ καθοδηγητικός ρόλος ἀνῆκε στό κόμμα. Καί μόνο γι' αὐτό τό λόγο εἴχαμε ἐπιτυχίες στήν ἐσωτερική καί τήν ἐξωτερική μας πολιτική. Γι' αὐτό τό λόγο τό ζήτημα τῆς σύνθεσης τοῦ κόμματος, τοῦ ἰδεολογικοῦ του ἐπιπέδου, τῶν στελεχῶν τοῦ κόμματος, τῆς ἱκανότητάς του νά καθοδηγεῖ στήν τοποθέτηση τῶν ζητημάτων τῆς οἰκονομικῆς καί σοβιετικῆς οἰκοδόμησης, τό ζήτημα τοῦ εἰδικοῦ του βάρους στήν εργα-

τική τάξη καί ἀνάμεσα στήν ἀγροτιά, τέλος τό ζήτημα τῆς ἐσωτερικῆς του κατάστασης γενικά, εἶναι τό βασικό ζήτημα τῆς πολιτικῆς μας.

Πρίν ἀπ' ὅλα γιά τή σύνθεση τοῦ κόμματος. Ἡ συνολική ἀριθμητική δύναμη τοῦ κόμματος τήν 1η τοῦ Ἀπρίλη 1924, χωρίς τούς συντρόφους πού μπῆκαν στό κόμμα μέ τή στρατολογία πρός τιμήν τοῦ Λένιν, ἦταν 446.000 ταχτικά καί δόκιμα μέλη τοῦ κόμματος. Ἀπ' αὐτά 196.000, δηλ. τά 44%, ἦταν ἐργάτες, 128.000, δηλαδή τά 28,8%, ἦταν ἀγρότες καί 121.000, δηλαδή τά 27,2 %, ὑπάλληλοι καί ἄλλοι. Τήν πρώτη τοῦ Ἰούλη 1925 τό κόμμα εἶχε κιόλας 911 χιλιάδες ταχτικά καί δόκιμα μέλη ἀντί 446 χιλιάδες. Ἀπ' αὐτά 534.000, δηλαδή τά 58,6 %, ἦταν ἐργάτες, 216.000, δηλαδή τά 23,8%, ἀγρότες καί 160.000, δηλ. τά 17,6%, ὑπάλληλοι καί ἄλλοι. Τήν 1η τοῦ Νοέμβρη 1925 ἔχουμε στό κόμμα 1.025.000 κομμουνιστές.

Ποιό εἶναι τό ποσοστό τῆς ἐργατικῆς τάξης (ἄν πάρουμε ὅλη τήν ἐργατική τάξη) πού εἶναι ὀργανωμένη στό κόμμα μας; Στό 13ο Συνέδριο στήν ὀργανωτική μου ἔκθεση εἶπα ὅτι ὅλοι οἱ ἐργάτες τῆς χώρας μας εἶναι 4.100.000 (μαζί καί οἱ ἐργάτες γῆς). Δέν ὑπολόγιζα τότε τούς ἐργάτες τῆς μικρῆς βιομηχανίας πού δέν παίρνονταν ὑπόψη, γιατί δέν εἶχαν ἀκόμα ἐπεκταθεῖ οἱ κοινωνικές ἀσφαλίσεις καί ἡ στατιστική δέν ἀσχολοῦνταν μ' αὐτό τό ζήτημα. Ἔδινα τότε στοιχεῖα τοῦ Γενάρη 1924. Ἀργότερα, ὅταν παρουσιάστηκε ἡ δυνατότητα νά ὑπολογίσουμε τούς ἐργάτες πού ἀπασχολοῦνται στή μικρή βιομηχανία, ἀποδείχτηκε ὅτι τό σύνολο τῶν ἐργατῶν τήν 1η τοῦ Ἰούλη 1924 ἦταν 5.500.000, συμπεριλαβαίνοντας καί τούς ἐργάτες γῆς. Ἀπ' αὐτούς στό κόμμα ἦταν 390.000 ἐργάτες, δηλαδή τά 7 % ὅλης τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τήν 1η τοῦ Ἰούλη 1925 οἱ ἐργάτες ἦταν 6.500.000. Ἀπ' αὐτούς στό κόμμα ἦταν 534.000, δηλαδή τά 8% ὅλης τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τήν 1η τοῦ Ὀχτώβρη 1925 εἴχαμε 7 ἑκατομμύρια ἐργάτες—ἐργάτες γῆς καί ἐργάτες βιομηχανίας, τῆς μικρῆς, τῆς μεσαίας καί τῆς μεγάλης βιομηχανίας, χωρίς διάκριση. Ἀπ' αὐτούς στό κόμμα ἦταν 570.000, δηλαδή τά 8%.

Ὅλα αὐτά τά λέω, γιά νά δείξω πόσο παράλογο εἶναι νά λέμε ὅτι πρέπει μέσα σ' ἕνα-δυό χρόνια νά πετύχουμε νά ὀργανωθοῦν στό κόμμα τά 90 % ὅλης τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς χώρας μας.

Ἄς ἐξετάσουμε τώρα τό εἰδικό βάρος τῶν ἐργατῶν μελῶν τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) σέ σχέση μέ τούς ἐργάτες τῆς καθαυτό βιομηχανίας. Ὁ ἀριθμός τῶν μόνιμων ἐργατῶν, ὄχι τῶν ἐποχιακῶν, στή μεγάλη καθαυτό βιομηχανία, καί στήν κρατική καί στή μή κρατική, συμπεριλαβαίνοντας καί τήν πολεμική βιομηχανία, τά κυριότερα μηχανουργεῖα καί τά βασικά μηχανοστάσια τῶν σιδηροδρόμων—ὁ ἀριθμός τῶν ἐργατῶν σ' ὅλους αὐτούς τούς κλάδους τήν 1η τοῦ Γενάρη 1924 ἦταν 1.605.000. Τότε ἀνῆκαν στό κόμμα μας 196.000 ἐργάτες. Ὁ ἀριθμός αὐτός ἀποτελεῖ τά 12 % ὅλης τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς μεγάλης βιομηχανίας. Κι ἄν πάρουμε τούς ἐργάτες-κομματικά μέλη πού δουλεύουν σέ μηχανή καί προσδιορίσουμε τό ποσοστό πού ἀποτελοῦν σέ σχέση μέ τό σύνολο τῆς ἐργατικῆς τάξης στή μεγάλη βιομηχανία, θά δοῦμε ὅτι τήν 1η τοῦ Γενάρη βρίσκονταν στό κόμμα 83.000 ἐργάτες πού δουλεύουν σέ μηχανή, δηλαδή τά 5 % ὅλων τῶν ἐργατῶν τῆς μεγάλης βιομηχανίας. Ὅλα αὐτά ἰσχύουν γιά τήν 1η τοῦ Γενάρη 1924. Τήν 1η τοῦ Ἰούνη 1924 οἱ ἐργάτες τῆς μεγάλης βιομηχανίας ἦταν 1.780.000. Στό κόμμα βρίσκονταν τότε 389.000 ἐργάτες, δηλαδή τά 21,8% ὅλων τῶν ἐργατῶν τῆς μεγάλης βιομηχανίας. Ἀπό τούς ἐργάτες πού δουλεύουν σέ μηχανή

ἦταν στό κόμμα 267.000, δηλαδή τά 15 % ὅλης τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς μεγάλης βιομηχανίας. Τήν 1η τοῦ Γενάρη 1925 στή μεγάλη καθαυτό βιομηχανία ὑπῆρχαν 1.845.000 ἐργάτες. Ὁ ἀριθμός τῶν ἐργατῶν στό κόμμα μας γενικά, καί τῶν ἐργατῶν πού δουλεύουν σέ μηχανή καί τῶν ἐργατῶν πού δέ δουλεύουν σέ μηχανή, ἦταν 429.000, δηλαδή τά 23,2% ὅλης τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς μεγάλης βιομηχανίας. Ἀπό τούς ἐργάτες πού δουλεύουν σέ μηχανή ἦταν τότε στό κόμμα 302.000, δηλαδή τά 16,3 % ὅλης τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς μεγάλης βιομηχανίας. Τήν 1η τοῦ Ἰούλη 1925 στή μεγάλη βιομηχανία ὑπῆρχαν 2.094.000 ἐργάτες. Ὁ ἀριθμός τῶν ἐργατῶν στό κόμμα ἦταν 534.000, δηλαδή τά 25,5 %, ὁ ἀριθμός τῶν ἐργατῶν πού δούλευαν σέ μηχανή ἦταν 383.000, δηλαδή τά 18,2% ὅλης τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς μεγάλης βιομηχανίας.

Βλέπετε ὅτι ἐκεῖ, ἄν πάρουμε ὅλη τήν ἐργατική τάξη, ἡ αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐργατῶν πού εἶναι ὀργανωμένοι στό κόμμα, σέ σχέση μέ τό σύνολο τῆς ἐργατικῆς τάξης, προχωρεῖ πιό ἀργά ἀπό τήν αὔξηση τῆς ἴδιας τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἐνῶ ἐδῶ, στή μεγάλη βιομηχανία, ἔχουμε τό ἀντίθετο: ἡ αὔξηση τοῦ ποσοστοῦ τῶν ἐργατῶν πού βρίσκονται στό κόμμα προχωρεῖ πιό γρήγορα ἀπό τήν αὔξηση τῆς ἐργατικῆς τάξης στήν ἴδια τή μεγάλη βιομηχανία. Αὐτό πρέπει νά τό τονίσουμε, γιά νά ξέρουμε ποιά εἶναι ἡ φυσιογνωμία τοῦ κόμματός μας, ὅταν μιλᾶμε γιά τόν ἐργατικό του πυρήνα: ὁ πυρήνας αὐτός εἶναι κυρίως ἐργάτες τῆς μεγάλης βιομηχανίας.

Μποροῦμε λοιπόν τώρα, βλέποντας ὅλα αὐτά, νά λέμε ὅτι πρέπει μέσα σ' ἕνα χρόνο νά φτάσουμε στό κόμμα τόν ἀριθμό τῶν ἐργατῶν πού δουλεύουν σέ μηχανή στά 90 %; Ὄχι, δέ μποροῦμε, γιατί δέ θέλουμε νά πέσουμε σέ φαντασιοπληξίες. Γιατί, ἄν στό κόμμα ὑπάρχουν 380.000 ἐργάτες πού δουλεύουν σέ μηχανή, τότε γιά νά ἀποτελοῦν τά 10 % ὅλοι οἱ ὑπόλοιποι—δηλαδή οἱ 700.000 περίπου πού δέ δουλεύουν σέ μηχανή—πρέπει μέσα σ' ἕνα χρόνο νά φτάσουμε τόν ἀριθμό τῶν μελῶν τοῦ κόμματος στά 7 ἑκατομμύρια. Ἁπλούστατα οἱ σύντροφοι δέ λογάριασαν καλά καί τήν ἔπαθαν μέ τά 90 %.

Μεγαλώνει τό εἰδικό βάρος τοῦ κόμματος μέσα στήν ἐργατική τάξη; Ζήτημα εἶναι ἄν ἀξίζει ὁ κόπος νά αποδείξουμε αὐτή τήν ἀλήθεια πού φαίνεται μόνη της. Ξέρετε ὅτι τό κόμμα μας στήν οὐσία εἶναι τό αἱρετό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη πετύχαμε κάτι πού δέν τό πέτυχε ἀκόμα κανένα κόμμα στόν κόσμο. Καί μόνο αὐτό τό γεγονός δείχνει ὅτι τό εἰδικό βάρος τοῦ κόμματός μας μέσα στίς γραμμές τῆς ἐργατικῆς τάξης εἶναι ἀπέραντο καί ὅτι τό κόμμα μας ἔχει τό μονοπώλιο μέσα στήν ἐργατική τάξη.

Ὅσον ἀφορᾶ τό εἰδικό βάρος τοῦ κόμματός μας στό χωριό, ἐδῶ τά πράγματα εἶναι ἀρκετά ἄσχημα. Τόν καιρό τοῦ 13ου Συνεδρίου ὁ ἀγροτικός πληθυσμός ἡλικίας ἀπό 18 ὥς 60 χρονῶν ἦταν σ' ὅλη τή χώρα 53 ἑκατομμύρια, τώρα στό 14ο Συνέδριο εἶναι κάτι παραπάνω ἀπό 54 ἑκατομμύρια. Οἱ κομμουνιστές ὅμως τῶν πυρήνων στά χωριά ἦταν τόν καιρό τοῦ 13ου Συνεδρίου 136.000, δηλαδή τά 0,26 % ὅλου τοῦ ἐνήλικου ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, καί τώρα στό 14ο Συνέδριο ἔχουμε στό κόμμα 202.000 ἀγρότες, δηλαδή τά 0,37%. Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ κόμματός μας στό χωριό προχωρεῖ φοβερά ἀργά. Δέ θέλω νά πῶ ὅτι πρέπει ν' ἀναπτύσσεται μέ γιγάντια βήματα, ὡστόσο ὅμως αὐτό τό ποσοστό τῆς ἀγροτιᾶς μέσα στό κόμμα μας εἶναι πολύ ἀσήμαντο. Τό κόμμα μας εἶναι ἐργατικό κόμμα. Σ' αὐτό θά ὑπερισχύουν πάντα οἱ ἐργάτες. Αὐτό εἶναι ἡ ἔκφραση τοῦ γεγονότος ὅτι ἔχουμε διχτατορία τοῦ

προλεταριάτου. Εἶναι ὅμως φανερό ὅτι χωρίς τή συμμαχία μέ τήν ἀγροτιά εἶναι ἀδύνατη ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, ὅτι ἡ ὕπαρξη ἑνός ὁρισμένου ποσοστοῦ ἀπό τούς καλύτερους ἀγρότες μέσα στό κόμμα μας εἶναι γιά τό κόμμα τό ἀπαραίτητο ἀγκίστρωμα στό χωριό. Ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη τά πράγματα γιά τήν ὥρα δέν πᾶνε καί πολύ καλά.

Ἀκόμα πρέπει νά τονίσω τή γενική ἄνοδο τοῦ ἰδεολογικοῦ ἐπιπέδου τοῦ κόμματός μας. Γιά τήν ὀργανωτική πλευρά τοῦ ζητήματος θά σᾶς μιλήσει ὁ σ. Μόλοτοφ καί γι' αὐτό δέ θά σταθῶ σ' αὐτό τό ζήτημα. Δέ μπορῶ ὅμως νά μή πῶ ἕνα πράγμα, καί συγκεκριμένα ὅτι σύμφωνα μέ ὅλα τά στοιχεῖα τό ἰδεολογικό ἐπίπεδο τῶν νέων καί παλιῶν καθοδηγητικῶν στελεχῶν μας ἀνέβηκε σημαντικά. Σάν παράδειγμα θά μπορούσαμε νά πάρουμε τή συζήτηση πού εἴχαμε πέρσι μέ τούς τροτσκιστές. Ὅπως ξέρετε, ἐπρόκειτο γιά τήν ἀναθεώρηση τοῦ λενινισμοῦ, γιά τήν ἀλλαγή τῆς καθοδήγησης τοῦ κόμματος, ἔτσι στά γρήγορα. Ὅλοι ξέρουμε πόσο ὁμόφωνα ἀντιμετώπισε τό κόμμα αὐτό τό ἀντικομματικό κύμα. Τί δείχνει αὐτό; Δείχνει ὅτι τό κόμμα ἀνδρώθηκε. Τά στελέχη του δυνάμωσαν, δέν τούς τρομάζει ἡ συζήτηση. Τώρα μπήκαμε δυστυχῶς στή φάση μιᾶς νέας συζήτησης. Εἶμαι σίγουρος ὅτι τό κόμμα θά ξεπεράσει γρήγορα κι αὐτή τή συζήτηση καί ὅτι δέ μπορεῖ νά συμβεῖ τίποτα τό ἰδιαίτερο. (Φωνές: «Σωστά!». Χειροκροτήματα). Γιά νά μήν προτρέξω ἀπό τά γεγονότα καί νά μήν ἐξάψω τά πνεύματα, δέ θά θίξω αὐτή τή στιγμή τήν οὐσία τοῦ πῶς φέρθηκαν οἱ σύντροφοι τοῦ Λένινγκραντ στή συνδιάσκεψή τους καί πῶς ἀντέδρασαν σ' αὐτό οἱ σύντροφοι τῆς Μόσχας. Νομίζω ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι στό Συνέδριο θά τό ποῦν αὐτό

μόνοι τους, καί γώ θά βγάλω τά συμπεράσματα στόν τελικό λόγο μου.

Τελειώνω τήν ἔκθεσή μου.

Μίλησα γιά τήν ἐξωτερική μας πολιτική, γιά τίς ἀντιθέσεις πού σπαράζουν τόν κεφαλαιοκρατικό κόσμο. Εἶπα ὅτι οἱ ἀντιθέσεις αὐτές μποροῦν νά ξεπεραστοῦν μόνο μέ τήν ἐργατική ἐπανάσταση στή Δύση.

Μίλησα ἔπειτα γιά τίς ἀντιθέσεις πού στά πλαίσιά τους ξετυλίγονται οἱ ἀμοιβαῖες σχέσεις μας, οἱ ἀμοιβαῖες σχέσεις τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης μέ τά κεφαλαιοκρατικά κράτη. Εἶπα ὅτι αὐτά τά κράτη θά προσπαθοῦν νά μετατρέψουν τή χώρα μας σέ ἐξάρτημα τοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ συστήματος, θά προσπαθοῦν νά ἐπέμβουν ἐνάντια μας, ἐνῶ ἐμεῖς θά τά ἀποκρούουμε, ὑπολογίζοντας ὅτι θά μᾶς ὑποστηρίξει μέ ὅλα τά μέσα ἡ ἐργατική τάξη τῆς Δύσης, ἰδιαίτερα ὕστερα ἀπό τό γεγονός ὅτι οἱ ἐργάτες τῆς Δύσης μᾶς ἐπισκέπτονται συχνά καί συναδελφώνονται μαζί μας. Ἐμεῖς λογαριάζουμε ὅτι ἡ συναδέλφωση αὐτή δέ θά μείνει χωρίς συνέπειες γιά τούς κεφαλαιοκράτες. Καί τίς ἀντιθέσεις αὐτές τίς ξεπερνοῦμε. Σέ τελευταία ὅμως ἀνάλυση τίς ἐξωτερικές ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στόν κόσμο τοῦ καπιταλισμοῦ καί τόν κόσμο τοῦ σοσιαλισμοῦ δέ μποροῦμε νά τίς ξεπεράσουμε μόνο μέ τίς δικές μας δυνάμεις. Γιά νά γίνει αὐτό, μᾶς χρειάζεται ἡ βοήθεια τῆς νικηφόρας προλεταριακῆς ἐπανάστασης σέ μιά σειρά χῶρες.

Μίλησα ἔπειτα γιά τίς ἀντιθέσεις στό ἐσωτερικό τῆς χώρας μας, ἀνάμεσα στά κεφαλαιοκρατικά καί τά σοσιαλιστικά στοιχεῖα. Εἶπα ὅτι τίς ἀντιθέσεις αὐτές μποροῦμε νά τίς ξεπεράσουμε μέ τίς δικές μας δυνάμεις. Ὅποιος δέν τό πιστεύει αὐτό, εἶναι λικβινταριστής, δέν πιστεύει στή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση. Τίς ἀντιθέσεις αὐτές θά τίς ξεπεράσουμε, τίς ξεπερνοῦμε κιόλας. Φυσικά, ὅσο πιό γρή-

γορα ἔρθει ἡ βοήθεια ἀπό τή Δύση, τόσο τό καλύτερο, τόσο πιό γρήγορα θά ξεπεράσουμε αὐτές τίς ἀντιθέσεις γιά νά ξεκάνουμε τό ἰδιωτικό κεφάλαιο καί νά πετύχουμε τήν ὁλοκληρωτική νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας, τήν οἰκοδόμηση τῆς πλέριας σοσιαλιστικῆς κοινωνίας. Ὅμως καί χωρίς τή βοήθεια ἀπ' ἄλλου δέν πρόκειται ν' ἀποθαρρυνθοῦμε, δέ θά φωνάξουμε: βοήθεια, δέ θά παρατήσουμε τή δουλειά μας (Χειροκροτήματα) καί δέ θά φοβηθοῦμε τίς δυσκολίες. Ὅποιος κουράστηκε, ὅποιος τρομάζει ἀπό τίς δυσκολίες, ὅποιος τά χάνει, ἄς κάνει πέρα γιά νά περάσουν αὐτοί πού διατήρησαν τό θάρρος καί τή σταθερότητά τους. (Χειροκροτήματα). Ἐμεῖς δέν εἴμαστε ἀπό κείνους πού τούς τρομάζουν οἱ δυσκολίες. Γι' αὐτό ἀκριβῶς εἴμαστε μπολσεβίκοι, γι' αὐτό ἀκριβῶς πήραμε τό λενινιστικό ἀτσάλωμα, γιά νά μήν ἀποφεύγουμε τίς δυσκολίες, ἀλλά νά τραβᾶμε καταπάνω τους καί νά τίς ξεπερνᾶμε. (Φωνές: «Σωστά!». Χειροκροτήματα).

Μίλησα ἀκόμα, σύντροφοι, γιά τίς ἐπιτυχίες καί τά λάθη τοῦ κόμματός μας. Τά λάθη αὐτά δέν ἦταν λίγα. Καί στό ἐξωτερικό ἐμπόριο, καί στή συγκέντρωση τῶν προϊόντων, καί σ' ὁρισμένους ἄλλους τομεῖς τῆς δουλειᾶς κάναμε ἀρκετά λάθη. Ὁ Ἰλίτς μᾶς δίδασκε νά μήν ξιπαζόμαστε. Δέ θά ξιπαζόμαστε. Λάθη ἔγιναν ἀρκετά. Μά ἔχουμε κι ἐπιτυχίες. Ὅπως καί νάχει τό πράγμα, πετύχαμε κάτι, πετύχαμε κάτι πού δέ μποροῦν νά μᾶς τό ἀφαιρέσουν μέ κανέναν τρόπο. Πρόκειται γιά τό γεγονός ὅτι μέ τήν πλατιά οἰκοδομητική δουλειά μας, μέ τή μπολσεβίκικη πίεσή μας στό οἰκονομικό μέτωπο, μέ τίς ἐπιτυχίες πού κερδίσαμε ἐδῶ, δείξαμε σ' ὅλο τόν κόσμο ὅτι οἱ ἐργάτες ὅταν πάρουν τήν ἐξουσία μποροῦν ὄχι μόνο νά τσακίζουν τόν καπιταλισμό, ὄχι μόνο νά καταστρέφουν, ἀλλά καί νά οἰκοδομοῦν τή νέα κοινωνία, νά οἰκοδομοῦν

τό σοσιαλισμό. Αὐτή τήν κατάχτηση, τό γεγονός ὅτι κάναμε ἐξώφθαλμη αὐτή τήν ἀλήθεια, δέ μποροῦν νά μᾶς τήν ἀφαιρέσουν. Εἶναι ἡ πιό μεγάλη καί ἡ πιό δύσκολη κατάχτηση ἀπ' ὅλες ὅσες εἴχαμε ὥς τώρα. Γιατί δείξαμε στήν ἐργατική τάξη τῆς Δύσης καί στούς καταπιεζόμενους λαούς τῆς Ἀνατολῆς ὅτι οἱ ἐργάτες πού σ' ὅλη τή διάρκεια τῆς ἱστορίας ἦταν σέ θέση μόνο νά δουλεύουν γιά τά ἀφεντικά, ἐνῶ τά ἀφεντικά κυβερνοῦσαν, ὅτι οἱ ἐργάτες αὐτοί, ὅταν πῆραν τήν ἐξουσία, ἀποδείχτηκαν ἱκανοί νά κυβερνοῦν μιά μεγάλη χώρα καί νά οἰκοδομοῦν τό σοσιαλισμό μέσα στίς πιό δύσκολες συνθῆκες.

Τί χρειάζονται γιά νά νικήσουν οἱ προλετάριοι στή Δύση; Πρίν ἀπ' ὅλα πίστη στίς δυνάμεις τους, συνείδηση ὅτι ἡ ἐργατική τάξη μπορεῖ νά τά βγάλει πέρα χωρίς τήν ἀστική τάξη, ὅτι ἡ ἐργατική τάξη εἶναι ἱκανή ὄχι μόνο νά καταστρέψει τό παλιό, ἀλλά καί νά οἰκοδομήσει τό καινούργιο, νά οἰκοδομήσει τό σοσιαλισμό. Ὅλη ἡ δουλειά τῆς σοσιαλδημοκρατίας εἶναι νά σταλάζει στούς ἐργάτες τό σκεπτικισμό, τήν ἔλλειψη πίστης στίς δυνάμεις τους, τήν ἔλλειψη πίστης στή δυνατότητα νά πετύχουν μέ τή βία τή νίκη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη. Τό νόημα ὅλης τῆς δουλειᾶς μας, ὅλης τῆς οἰκοδόμησής μας εἶναι ὅτι αὐτή ἡ δουλειά κι αὐτή ἡ οἰκοδόμηση πείθουν τήν ἐργατική τάξη τῶν κεφαλαιοκρατικῶν χωρῶν ὅτι ἡ ἐργατική τάξη εἶναι ἱκανή νά τά βγάλει πέρα χωρίς τήν ἀστική τάξη καί νά οἰκοδομήσει τή νέα κοινωνία μέ τίς δικές της δυνάμεις.

Τό προσκύνημα τῶν ἐργατῶν στή χώρα μας, τό γεγονός ὅτι οἱ ἐργατικές ἀντιπροσωπεῖες πού ἔρχονται στή χώρα μας ψαχουλεύουν κάθε γωνίτσα τῆς οἰκοδόμησής μας καί προσπαθοῦν νά διαπιστώσουν χειροπιαστά τίς ἐπιτυχίες τῆς οἰκοδόμησής μας—ὅλα αὐτά δείχνουν ὅτι στό πεῖσμα τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἡ ἐργατική τάξη τῶν κε-

φαλαιοκρατικών χωρών αρχίζει νά πιστεύει στίς δικές της δυνάμεις καί στήν ικανότητα τής εργατικής τάξης νά δημιουργήσει μιά νέα κοινωνία πάνω στά ερείπια τής παλιάς.

Δέ θά πώ ότι πετύχαμε πολλά τό χρόνο πού αναφέρεται ή έκθεσή μου, πρέπει όμως παρ' όλα αυτά νά παραδεχτούμε ένα πράγμα: ότι μέ τίς επιτυχίες τής σοσιαλιστικής μας οικοδόμησης δείξαμε καί αποδείξαμε ότι ή εργατική τάξη, όταν ανατρέψει τήν αστική τάξη καί πάρει τήν εξουσία στά χέρια της, είναι ικανή νά μετασχηματίσει τήν κεφαλαιοκρατική κοινωνία πάνω στίς αρχές τού σοσιαλισμού. Αυτό τό πετύχαμε καί ό,τι κι άν γίνει δέν πρόκειται κανένας νά μάς τό αφαιρέσει. Καί ή επιτυχία αυτή είναι ανεκτίμητη. Γιατί, τί σημαίνει ή κατάχτηση μιάς τέτιας επιτυχίας; Σημαίνει ότι κάνουμε τούς εργάτες τών κεφαλαιοκρατικών χωρών νά πιστεύουν στίς δυνάμεις τους, νά πιστεύουν στή νίκη τους. Σημαίνει ότι τούς δίνουμε ένα καινούργιο όπλο ενάντια στήν αστική τάξη. Καί ότι τό όπλο αυτό τό παίρνουν στά χέρια τους καί είναι έτοιμοι νά τό χρησιμοποιήσουν, φαίνεται καί μόνο από τό γεγονός ότι δέ σταματά, μά δυναμώνει τό προσκύνημα τών εργατών στή χώρα μας. Καί όταν οί εργάτες τών κεφαλαιοκρατικών χωρών θά αποχτήσουν πίστη στίς δυνάμεις τους, μπορείτε νά είσαστε βέβαιοι ότι αυτό θά είναι ή αρχή τού τέλους τού καπιταλισμού καί τό πιό σίγουρο σημάδι γιά τή νίκη τής προλεταριακής επανάστασης.

Νά γιατί νομίζω ότι δέ δουλεύουμε τού κάκου, όταν οικοδομούμε τό σοσιαλισμό. Νά γιατί νομίζω ότι μέ τή δουλιά αυτή θά νικήσουμε σέ διεθνή κλίμακα. (Θυελώδικα παρατεταμένα χειροκροτήματα. Όλο τό Συνέδριο ζητωκραυγάζει).

ΤΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

23 τού Δεκέμβρη

Σύντροφοι! Δέ θ' απαντήσω σέ κάθε σημείωμα γιά κάθε ζήτημα χωριστά, γιατί όλος ό τελικός λόγος μου θά είναι ουσιαστικά μιά απάντηση σ' αυτά τά σημειώματα.

Δέ σκοπεύω επίσης νά απαντήσω στίς προσωπικές επιθέσεις καί σ' όλων τών ειδών τίς παρεκτροπές καθαρά προσωπικού χαρακτήρα, γιατί πιστεύω ότι τό Συνέδριο έχει στή διάθεσή του αρκετά στοιχεία γιά νά ελέγξει τά κίνητρα καί τά ελατήρια αυτών τών επιθέσεων.

Δέ θά θίξω επίσης τούς «τρωγλοδύτες»—τούς ανθρώπους πού μαζεύονταν κάπου εκεί, έξω από τό Κισλοβόντσκ καί σκάρωναν κάθε λογής δολοπλοκίες σχετικά μέ τά όργανα τής ΚΕ. Τί νά γίνει, αυτή είναι ή δουλιά τους, άς δολοπλοκούν. Θά ήθελα μόνο νά υπογραμμίσω ότι ό Λασέβιτς, πού μίλησε εδώ μέ τόσο τουπέ ενάντια στήν πολιτική τών δολοπλοκιών, αποδείχτηκε ότι καί ό ίδιος ήταν ένας από τούς δολοπλόκους καί μάλιστα, όπως φαίνεται, στή σύσκεψη τών «τρωγλοδυτών» έξω από τό Κισλοβόντσκ δέν έπαιξε καθόλου ασήμαντο ρόλο. Τί νά γίνει όμως, ό θεός βοηθός του. (Γέλια).

Περνώ στό προκείμενο.

1. Ο ΣΟΚΟΛΝΙΚΟΦ ΚΑΙ Η ΝΤΩΖΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ

Πρῶτα-πρῶτα μερικές ἀντιρήσεις. Ἡ πρώτη ἀντίρρηση ἀφορᾶ τό Σοκόλνικοφ. Στό λόγο του εἶπε: «Ὅταν ὁ Στάλιν χάραζε δυό γενικές γραμμές, δυό γραμμές γιά τήν οἰκοδόμηση τῆς οἰκονομίας μας, μᾶς ὁδηγοῦσε σέ πλάνη, γιατί ἔπρεπε νά διατυπώσει διαφορετικά τίς δυό αὐτές γραμμές, δέν ἔπρεπε νά μιλάει γιά εἰσαγωγές τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ, ἀλλά γιά εἰσαγωγές ἕτοιμων ἐμπορευμάτων». Βεβαιώνω ὅτι ἡ δήλωση αὐτή τοῦ Σοκόλνικοφ τόν ξεσκεπάζει πέρα γιά πέρα σάν ὀπαδό τῶν θέσεων τοῦ Σάνιν. Θέλω νά πῶ ὅτι ἐδῶ ὁ Σοκόλνικοφ ἐμφανίζεται οὐσιαστικά ὀπαδός τῆς ντωζοποίησης τῆς χώρας μας. Τί εἶπα στήν εἰσήγησή μου; Μήπως μίλησα γιά τό σχέδιο ἐξαγωγῶν καί εἰσαγωγῶν; Καί βέβαια ὄχι. Ὁ καθένας ξέρει ὅτι τώρα εἴμαστε ἀναγκασμένοι νά εἰσάγουμε τεχνικό ἐξοπλισμό. Ὁ Σοκόλνικοφ ὅμως μετατρέπει αὐτή τήν ἀνάγκη σέ ἀρχή, σέ θεωρία, σέ προοπτική ἀνάπτυξης. Νά ποῦ βρίσκεται τό λάθος τοῦ Σοκόλνικοφ. Στήν εἰσήγησή μου μίλησα γιά δυό βασικές, καθοδηγητικές, γενικές γραμμές στήν οἰκοδόμηση τῆς λαϊκῆς μας οἰκονομίας. Μίλησα γι' αὐτό τό πράγμα, γιά νά ξεκαθαρίσω τό πρόβλημα τῶν δρόμων πού ἐξασφαλίζουν τήν αὐτοτελῆ οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς χώρας μας μέσα στίς συνθῆκες τῆς κεφαλαιοκρατικῆς περικύκλωσης. Μίλησα στήν εἰσήγησή μου γιά τή γενική μας γραμμή, γιά τήν προοπτική μας μέ τήν ἔννοια τῆς μετατροπῆς τῆς χώρας μας ἀπό ἀγροτική σέ βιομηχανική. Τί θά πεῖ ἀγροτική χώρα; Ἀγροτική χώρα εἶναι μιά χώρα πού ἐξάγει ἀγροτικά προϊόντα καί εἰσάγει τεχνικό ἐξοπλισμό, μά πού ἡ ἴδια δέν παράγει ἤ σχεδόν δέν παράγει αὐτό τόν τεχνικό ἐξοπλισμό (μηχανές κλπ.) μέ τίς δικές της δυνάμεις. Ἄν κολλήσουμε στή βαθμίδα ἀνάπτυξης στήν ὁποία εἴμαστε ἀναγκασμένοι νά εἰσάγουμε τεχνικό ἐξοπλισμό καί μηχανές καί ὄχι νά τά παράγουμε μέ τίς δικές μας δυνάμεις, τότε δέ μποροῦμε νά ἔχουμε καμιά ἐγγύηση ὅτι ἡ χώρα μας δέ θά μετατραπεῖ σέ ἐξάρτημα τοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ συστήματος. Γι' αὐτό ἀκριβῶς πρέπει νά προσανατολιζόμαστε πρός τήν ἀνάπτυξη τῆς παραγωγῆς μέσων παραγωγῆς στή χώρα μας. Μήπως ὁ Σοκόλνικοφ δέ μπορεῖ νά καταλάβει τό στοιχειώδικο αὐτό πράγμα; Μά γι' αὐτό καί μόνο μίλησα στήν εἰσήγησή μου.

Τί ἀπαιτεῖ τό σχέδιο Ντώζ; Ἀπαιτεῖ νά ἀντλεῖ ἡ Γερμανία παραδάκι ἀπό τίς ἀγορές, κυρίως ἀπό τίς σοβιετικές, ἀπό τίς δικές μας ἀγορές, γιά νά πληρώνει τίς ἐπανορθώσεις. Τί βγαίνει ἀπ' αὐτό; Ἀπ' αὐτό βγαίνει ὅτι ἡ Γερμανία θά μᾶς δίνει τεχνικό ἐξοπλισμό, ἐμεῖς θά τόν εἰσάγουμε καί θά ἐξάγουμε ἀγροτικά προϊόντα. Ἐμεῖς, δηλαδή ἡ βιομηχανία μας, θά εἴμαστε ἔτσι δεμένοι στό ἅρμα τῆς Εὐρώπης. Αὐτή ἀκριβῶς εἶναι ἡ βάση τοῦ σχεδίου Ντώζ. Παίρνοντας ἀφορμή ἀπ' αὐτό εἶπα στήν εἰσήγησή μου ὅτι σχετικά μέ τή χώρα μας τό σχέδιο Ντώζ εἶναι χτισμένο πάνω στήν ἄμμο. Γιατί; «Γιατί—εἶπα—ἐμεῖς δέ θέλουμε καθόλου νά μετατραποῦμε σέ ἀγροτική χώρα γιά τό συμφέρον ὁποιασδήποτε ἄλλης χώρας, μαζί καί τῆς Γερμανίας», γιατί «θά παράγουμε μόνοι μας τίς μηχανές καί τά ἄλλα μέσα παραγωγῆς». Νά μετατρέψουμε τή χώρα μας ἀπό ἀγροτική σέ βιομηχανική, ἱκανή νά παράγει μέ τίς δικές της δυνάμεις τόν ἀπαραίτητο τεχνικό ἐξοπλισμό—νά ποιά εἶναι ἡ οὐσία, ἡ βάση τῆς γενικῆς μας γραμμῆς. Πρέπει νά στρώσουμε τή δουλιά ἔτσι πού οἱ σκέψεις καί οἱ πόθοι τῶν οἰκονομικῶν μας στελεχῶν νά τείνουν πρός αὐτήν ἀκριβῶς τήν πλευρά, πρός τήν κα-

τεύθυνση νά μετατραπεῖ ἡ χώρα μας ἀπό χώρα πού εἰσάγει τεχνικό ἐξοπλισμό σέ χώρα πού παράγει αὐτό τόν ἐξοπλισμό. Γιατί ἐδῶ βρίσκεται ἡ βασική ἐγγύηση γιά τήν οἰκονομική αὐτοτέλεια τῆς χώρας μας. Γιατί ἐδῶ βρίσκεται ἡ ἐγγύηση ὅτι ἡ χώρα μας δέ θά μετατραπεῖ σέ ἐξάρτημα τῶν κεφαλαιοκρατικῶν χωρῶν. Ὁ Σοκόλνικοφ δέ θέλει νά καταλάβει αὐτό τό ἁπλό καί ἐξώφθαλμο πράγμα. Οἱ δημιουργοί τοῦ σχεδίου Ντώζ θά ἤθελαν νά μᾶς περιορίσουν στήν παραγωγή λχ. τσιτιοῦ, γιά μᾶς ὅμως αὐτό εἶναι λίγο, γιατί ἐμεῖς δέ θέλουμε νά παράγουμε μόνο τσίτι, ἀλλά καί τίς μηχανές πού εἶναι ἀπαραίτητες γιά νά παράγεται τό τσίτι. Θά ἤθελαν νά περιοριστοῦμε στήν παραγωγή λχ. αὐτοκινήτων, γιά μᾶς ὅμως αὐτό εἶναι λίγο, γιατί ἐμεῖς δέ θέλουμε νά παράγουμε μόνο αὐτοκίνητα, ἀλλά καί τίς μηχανές πού παράγουν αὐτοκίνητα. Θέλουν νά μᾶς περιορίσουν στήν παραγωγή λχ. παπουτσιῶν, ὅμως γιά μᾶς αὐτό εἶναι λίγο, γιατί ἐμεῖς δέ θέλουμε νά παράγουμε μόνο παπούτσια, ἀλλά καί τίς μηχανές πού παράγουν παπούτσια. Κλπ., κλπ.

Νά ποῦ βρίσκεται ἡ διαφορά τῶν δυό γενικῶν γραμμῶν καί νά τί δέ θέλει νά καταλάβει ὁ Σοκόλνικοφ.

Τό νά ἀρνεῖται κανένας τή γραμμή μας σημαίνει πώς ἀπομακρύνεται ἀπό τά καθήκοντα τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης, σημαίνει πώς τάσσεται μέ τήν ἄποψη τῆς ντωζοποίησης τῆς χώρας μας.

2. Ο ΚΑΜΕΝΕΦ ΚΑΙ ΟΙ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΜΑΣ ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΑ

Ἡ δεύτερη ἀντίρηση ἀφορᾶ τόν Κάμενεφ. Ὁ Κάμενεφ εἶπε ὅτι παίρνοντας στήν 14η κομματική Συνδιάσκεψη τίς γνωστές ἀποφάσεις γιά τήν οἰκονομία, γιά τή ζωογόνηση τῶν Σοβιέτ, γιά τήν ἐξάλειψη τῶν ἐπιβιώσεων τοῦ

πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ, γιά τόν ἀκριβῆ καθορισμό τῆς ἐκμίσθωσης καί τῆς μισθωτῆς ἐργασίας, κάναμε παραχωρήσεις στόν κουλάκο καί ὄχι στήν ἀγροτιά, ὅτι αὐτά δέν εἶναι παραχωρήσεις στήν ἀγροτιά ἀλλά στά κεφαλαιοκρατικά στοιχεῖα. Εἶναι σωστό αὐτό; Ὑποστηρίζω ὅτι αὐτό δέν εἶναι σωστό, ὅτι πρόκειται γιά συκοφαντία ἐνάντια στό κόμμα. Ὑποστηρίζω ὅτι ἕνας μαρξιστής δέ μπορεῖ νά καταπιάνεται ἔτσι μέ τό ζήτημα, ὅτι μόνο ἕνας φιλελεύθερος μπορεῖ νά καταπιάνεται ἔτσι μέ τό ζήτημα.

Ποιές εἶναι οἱ παραχωρήσεις πού κάναμε στήν 14η Συνδιάσκεψη τοῦ κόμματος; Ἐναρμονίζονται ἤ ὄχι οἱ παραχωρήσεις αὐτές μέσα στά πλαίσια τῆς ΝΕΠ; Οὔτε συζήτηση ὅτι ἐναρμονίζονται. Μήπως διευρύναμε τή ΝΕΠ στή Συνδιάσκεψη τοῦ Ἀπρίλη; Ἄς ἀπαντήσει ἡ ἀντιπολίτευση: διευρύναμε τή ΝΕΠ τόν Ἀπρίλη ἤ ὄχι; Ἄν τή διευρύναμε, γιατί ψήφισαν τίς ἀποφάσεις τῆς 14ης Συνδιάσκεψης; Καί μήπως δέν εἶναι γνωστό ὅτι ὅλοι μας εἴμαστε ἐνάντια στή διεύρυνση τῆς ΝΕΠ; Τότε λοιπόν γιά ποιό πράγμα πρόκειται; Πρόκειται γιά τό ὅτι ὁ Κάμενεφ τάχασε, γιατί ἡ ΝΕΠ περιλαβαίνει τήν ἀνοχή τοῦ ἐμπορίου, τοῦ καπιταλισμοῦ καί τῆς μισθωτῆς ἐργασίας, καί οἱ ἀποφάσεις τῆς 14ης Συνδιάσκεψης εἶναι ἡ ἔκφραση τῆς ΝΕΠ πού μπῆκε σέ ἐφαρμογή ἀπό τόν καιρό τοῦ Λένιν. Ἤξερε ἄραγε ὁ Λένιν ὅτι τή ΝΕΠ θά τή χρησιμοποιήσουν στήν ἀρχή πρίν ἀπ' ὅλους οἱ κεφαλαιοκράτες, οἱ ἔμποροι καί οἱ κουλάκοι; Καί βέβαια, τό ἤξερε. Εἶπε ὅμως ὁ Λένιν ὅτι ἐφαρμόζοντας τή ΝΕΠ κάνουμε παραχωρήσεις στούς κερδοσκόπους καί στά κεφαλαιοκρατικά στοιχεῖα καί ὄχι στήν ἀγροτιά; Ὄχι, δέν τό εἶπε καί δέ μποροῦσε νά τό πεῖ αὐτό. Ἀντίθετα ὁ Λένιν ὑποστήριζε πάντα ὅτι, ἐπιτρέποντας τό ἐμπόριο καί τόν καπιταλισμό καί ἀλλάζοντας τήν πολιτική μας πρός τήν κατεύθυνση

τῆς ΝΕΠ, κάνουμε παραχωρήσεις στήν ἀγροτιά, γιά νά διατηρήσουμε καί νά στερεώσουμε τή σύνδεση μαζί της, γιατί ἡ ἀγροτιά δέ μπορεῖ νά ζήσει στίς σημερινές συνθῆκες χωρίς τήν κυκλοφορία τῶν ἐμπορευμάτων, χωρίς τήν ἀνοχή κάποιας ἀναζωογόνησης τοῦ καπιταλισμοῦ, γιατί τώρα δέ μποροῦμε νά ὀργανώσουμε τή σύνδεση παρά μόνο μέσω τοῦ ἐμπορίου, γιατί μόνο ἔτσι μποροῦμε νά στερεώσουμε τή σύνδεση καί νά χτίσουμε τά θεμέλια τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας. Νά πῶς ἔβλεπε τό ζήτημα τῶν παραχωρήσεων ὁ Λένιν. Νά πῶς πρέπει νά δοῦμε τό ζήτημα τῶν παραχωρήσεων τόν Ἀπρίλη τοῦ 1925.

Ἐπιτρέψτε μου νά σᾶς διαβάσω τή γνώμη τοῦ Λένιν πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα. Νά πῶς στήν εἰσήγησή του «Γιά τό φόρο σέ εἶδος» στή σύσκεψη τῶν γραμματέων τῶν πυρήνων τοῦ κυβερνείου τῆς Μόσχας αἰτιολογεῖ τό πέρασμα τοῦ κόμματος στή νέα πολιτική, στήν πολιτική τῆς ΝΕΠ:

«Θέλω νά σταθῶ στό ζήτημα: πῶς συμβιβάζεται ἡ πολιτική αὐτή μέ τήν ἄποψη τοῦ κομμουνισμοῦ καί πῶς γίνεται νά εὐνοεῖ ἡ κομμουνιστική Σοβιετική ἐξουσία τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐλεύθερου ἐμπορίου; Εἶναι καλό αὐτό ἀπό τήν ἄποψη τοῦ κομμουνισμοῦ; Γιά νά ἀπαντήσουμε σ' αὐτό τό ἐρώτημα, πρέπει νά ἐξετάσουμε προσεχτικά τίς ἀλλαγές πού συντελέστηκαν στήν οἰκονομία τοῦ ἀγρότη. Στήν ἀρχή ἡ κατάσταση ἦταν τέτια πού βλέπαμε τήν ἔφοδο ὅλης τῆς ἀγροτιᾶς ἐνάντια στήν ἐξουσία τῶν τσιφλικάδων. Ἐνάντια στούς τσιφλικάδες τραβοῦσαν ἐξίσου καί οἱ φτωχοί ἀγρότες καί οἱ κουλάκοι, ἄν καί φυσικά μέ διαφορετικές προθέσεις: οἱ κουλάκοι πήγαιναν μέ σκοπό ν' ἀποσπάσουν τή γῆ ἀπό τόν τσιφλικά καί ν' ἀναπτύξουν πάνω σ' αὐτή τό νοικοκυριό τους. Τότε ἀκριβῶς ἐκδηλώθηκε καί ἡ διαφορά ἀνάμεσα στά συμφέροντα καί τούς πόθους τῶν κουλάκων καί τῆς φτωχολογιᾶς. Στήν Οὐκρανία αὐτή ἡ διαφορά τῶν συμφερόντων φαίνεται καί τώρα πολύ πιό καθαρά ἀπ' ὅ,τι σέ μᾶς. Ἡ φτωχολογιά πολύ λίγο μπόρεσε νά ἐπωφεληθεῖ ἄμεσα ἀπό τό πέρασμα αὐτό τῆς γῆς τῶν

τσιφλικάδων, γιατί δέν εἶχε οὔτε ὑλικά, οὔτε ἐργαλεῖα. Καί νά πού βλέπουμε ὅτι ἡ φτωχολογιά ὀργανώνεται, γιά νά μήν ἀφήσει τούς κουλάκους ν' ἁρπάξουν τή γῆ πού πῆρε. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία βοηθᾶ τίς ἐπιτροπές τῆς φτωχολογιᾶς πού δημιουργήθηκαν σέ μᾶς καί τίς „ἐπιτροπές ἀπόρων" στήν Οὐκρανία. Καί ποιό ἦταν τό ἀποτέλεσμα; *Τό ἀποτέλεσμα ἦταν ὅτι στό χωριό ἐπικράτησε τό στοιχεῖο τοῦ μεσαίου ἀγρότη*... Περιορίστηκαν τά ἄκρα, οἱ κουλάκοι καί ἡ ἐξαθλιωμένη ἀγροτιά, καί ἡ πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ ἄρχισε νά πλησιάζει στήν κατάσταση τοῦ μεσαίου ἀγρότη. Ἄν χρειάζεται ν' ἀνεβάσουμε τήν παραγωγικότητα τῆς οἰκονομίας τοῦ ἀγρότη μας, πρέπει νά πάρουμε ὑπόψη σέ πρώτη γραμμή τό μεσαῖο ἀγρότη. *Σύμφωνα λοιπόν μ' αὐτό τό γεγονός τό κομμουνιστικό κόμμα χρειάστηκε νά προσαρμόσει τήν πολιτική του... Συνεπῶς ἡ ἀλλαγή τῆς πολιτικῆς ἀπέναντι στήν ἀγροτιά ἐξηγιέται μέ τό ὅτι ἄλλαξε ἡ κατάσταση τῆς ἴδιας τῆς ἀγροτιᾶς. Τό χωριό ἔγινε πιό μεσαῖο, κι ὅταν πρόκειται γιά τό ἀνέβασμα τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων πρέπει νά παίρνουμε ὑπόψη αὐτό τό γεγονός*»* (βλ. 3η ἔκδ., τόμ. 26ος, σελ. 304-305).

Καί παρακάτω, στόν ἴδιο τόμο, στή σελ. 247, ὁ Λένιν βγάζει τό γενικό συμπέρασμα:

«*Πρέπει νά οἰκοδομοῦμε τήν κρατική μας οἰκονομία παίρνοντας ὑπόψη τήν οἰκονομία τοῦ μεσαίου ἀγρότη***, πού δέ μπορέσαμε νά τή μετασχηματίσουμε μέσα σέ τρία χρόνια καί πού δέ θά τή μετασχηματίσουμε οὔτε σέ ἄλλα δέκα χρόνια».

Μ' ἄλλα λόγια, ἀφήσαμε ἐλευθερία στό ἐμπόριο, ἐπιτρέψαμε τήν ἀναζωογόνηση τοῦ καπιταλισμοῦ, ἐφαρμόσαμε τή ΝΕΠ γιά ν' ἀνεβάσουμε τήν ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, ν' αὐξήσουμε τήν ποσότητα τῶν προϊόντων στή χώρα μας καί νά στερεώσουμε τή συμμαχία μέ

* Οἱ ὑπογραμμίσεις εἶναι παντοῦ δικές μου.—Ι. Στ.
** Ἡ ὑπογράμμιση εἶναι δική μου.—Ι. Στ.

τήν ἀγροτιά. Ἡ συμμαχία, τά συμφέροντα τῆς συμμαχίας μέ τήν ἀγροτιά σάν βάση τῶν παραχωρήσεών μας στόν τομέα τῆς ΝΕΠ—νά πῶς καταπιάνεται μέ τό ζήτημα ὁ Λένιν.

Ἤξερε τότε ὁ Λένιν ὅτι ἀπό τή ΝΕΠ, ἀπό τίς παραχωρήσεις πρός τήν ἀγροτιά ἐπωφελοῦνται οἱ κερδοσκόποι, οἱ κεφαλαιοκράτες, οἱ κουλάκοι; Καί βέβαια τόξερε. Σημαίνει ἄραγε αὐτό ὅτι οἱ παραχωρήσεις αὐτές ἦταν οὐσιαστικά παραχωρήσεις στόν κερδοσκόπο καί στόν κουλάκο; Ὄχι δέ σημαίνει αὐτό. Γιατί ἡ ΝΕΠ γενικά καί τό ἐμπόριο εἰδικά δέ χρησιμοποιοῦνται μόνο ἀπό τούς κεφαλαιοκράτες καί τούς κουλάκους, ἀλλά καί ἀπό τά κρατικά καί τά συνεταιριστικά ὄργανα, γιατί δέν ἐμπορεύονται μόνο οἱ κεφαλαιοκράτες καί οἱ κουλάκοι, ἀλλά καί τά κρατικά ὄργανα καί οἱ συνεταιρισμοί, καί ὅταν τά κρατικά ὄργανα καί οἱ συνεταιρισμοί μάθουν νά ἐμπορεύονται, τότε θά ὑπερισχύσουν (ὑπερισχύουν κιόλας!) ἀπέναντι στούς ἰδιῶτες, σμίγοντας τή βιομηχανία μας μέ τήν οἰκονομία τοῦ ἀγρότη.

Καί τί βγαίνει ἀπ' αὐτό; Ἀπ' αὐτό βγαίνει ὅτι οἱ παραχωρήσεις μας γίνονται βασικά πρός τήν κατεύθυνση τῆς στερέωσης τῆς συμμαχίας καί γιά χάρη τῆς συμμαχίας μέ τήν ἀγροτιά.

Ὅποιος δέν τό καταλαβαίνει αὐτό, δέν καταπιάνεται μέ τό ζήτημα σάν λενινιστής, ἀλλά σάν φιλελεύθερος.

3. ΠΟΙΟΣ ΕΠΕΣΕ ΕΞΩ ΣΤΟΥΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥΣ ΤΟΥ;

Ἡ τρίτη ἀντίρηση ἀφορᾶ τό Σοκόλνικοφ. Ὁ Σοκόλνικοφ λέει: «Οἱ σημαντικές ζημιές πού πάθαμε στό οἰκονομικό μέτωπο, ἀρχίζοντας ἀπό τό φθινόπωρο, ὀφείλονται ἀκριβῶς στήν ὑπερεκτίμηση τῶν δυνάμεών μας, στήν

ὑπερεκτίμηση τῆς σοσιαλιστικῆς ὡριμότητας, στήν ὑπερεκτίμηση τῶν δυνατοτήτων μας, τῶν δυνατοτήτων τῆς κρατικῆς οἰκονομίας νά καθοδηγεῖ ἀπό τώρα κιόλας ὅλη τή λαϊκή οἰκονομία».

Ἐπομένως, οἱ λαθεμένοι ὑπολογισμοί στή συγκέντρωση τῶν προϊόντων καί στό ἐξωτερικό ἐμπόριο—ἔχω ὑπόψη μου τό παθητικό τοῦ 1924-25—οἱ λαθεμένοι αὐτοί ὑπολογισμοί δέν ἐξηγοῦνται σάν λάθος τῶν ρυθμιστικῶν μας ὀργάνων, ἀλλά σάν ὑπερεκτίμηση τῆς σοσιαλιστικῆς ὡριμότητας τῆς οἰκονομίας μας. Καί γι' αὐτό, λένε, φταίει ὁ Μπουχάριν, πού ἡ «σχολή» του καλλιεργεῖ εἰδικά τό πάθος τῆς σοσιαλιστικῆς ὡριμότητας τῆς οἰκονομίας μας.

Βέβαια, στούς λόγους «μπορεῖ» κανένας νά λέει ὅ,τι θέλει, ὅπως τό κάνει συχνά ὁ Σοκόλνικοφ. Πρέπει ὅμως νάχει καί ὅρια. Πῶς μπορεῖ νά λέει κανείς μπροστά στό Συνέδριο ἕνα τέτιον παραλογισμό κι ἕνα τόσο κατάφωρο ψέμα; Μήπως δέν ξέρει ὁ Σοκόλνικοφ τήν εἰδική συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου στίς ἀρχές τοῦ Νοέμβρη, ὅπου συζητήθηκε τό ζήτημα τῆς συγκέντρωσης τῶν σιτηρῶν καί τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, ὅπου τά λάθη τῶν ρυθμιστικῶν ὀργάνων διορθώθηκαν ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή, ἀπό τήν πλειοψηφία τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς πού ὑπερεκτιμᾶ δῆθεν τίς σοσιαλιστικές μας δυνατότητες; Πῶς μπορεῖ νά λέει κανείς τέτιες ἀνοησίες στό Συνέδριο; Καί τί δουλιά ἔχει ἐδῶ ἡ «σχολή» τοῦ Μπουχάριν, εἴτε ὁ ἴδιος ὁ Μπουχάριν; Τί τρόπος εἶναι αὐτός νά φορτώνουμε τίς ἁμαρτίες μας στούς ἄλλους; Μήπως ὁ Σοκόλνικοφ δέν ξέρει ὅτι τά στενογραφημένα Πρακτικά τῆς συνεδρίασης τῆς ΚΕ γιά τό ζήτημα τῶν λαθεμένων ὑπολογισμῶν ἔχουν σταλεῖ σ' ὅλες τίς Ἐπιτροπές Κυβερνείων; Πῶς μπορεῖ

λοιπόν νά μιλᾶ ἐνάντια σ' ὁλοφάνερα γεγονότα; «Μπορεῖ» κανείς στούς λόγους του νά λέει ὅ,τι θέλει, πρέπει ὅμως παρ' ὅλα αὐτά νάχει καί ὅρια.

4. ΠΩΣ ΥΠΕΡΑΣΠΙΖΕΙ Ο ΣΟΚΟΛΝΙΚΟΦ ΤΗ ΦΤΩΧΟΛΟΓΙΑ

Ἡ τέταρτη ἀντίρηση ἀφορᾶ καί αὐτή τό Σοκόλνικοφ. Ὁ Σοκόλνικοφ δήλωσε ἐδῶ ὅτι σάν λαϊκός Ἐπίτροπος τῶν Οἰκονομικῶν προσπαθεῖ, βλέπετε, μέ κάθε τρόπο νά ἐξασφαλίσει τήν προοδευτικότητα τοῦ ἀγροτικοῦ φόρου μας, τόν ἐμποδίζουν ὅμως, τόν ἐμποδίζουν γιατί δέν τόν ἀφήνουν νά ὑπερασπίσει τή φτωχολογιά καί νά χαλιναγωγήσει τόν κουλάκο. Αὐτό δέν εἶναι ἀλήθεια, σύντροφοι. Πρόκειται γιά συκοφαντία ἐνάντια στό κόμμα. Τό ζήτημα τῆς τυπικῆς ἀλλαγῆς τοῦ ἀγροτικοῦ φόρου μέ βάση τό εἰσόδημα—μιλῶ γιά τυπική ἀλλαγή, γιατί οὐσιαστικά εἶναι προοδευτικός φόρος εἰσοδήματος—τό ζήτημα αὐτό μπῆκε στήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τόν Ὀχτώβρη αὐτοῦ τοῦ χρόνου, μά κανένας ἄλλος ἐκτός ἀπό τό Σοκόλνικοφ δέν ὑποστήριξε τήν ἄποψη νά μπεῖ αὐτό τό ζήτημα στό Συνέδριο, γιατί δέν ἦταν ἀκόμα ἕτοιμο γιά νά μπεῖ στό Συνέδριο. Τότε ὁ Σοκόλνικοφ δέν ἐπέμενε στήν πρότασή του. Καί τώρα ἀποδείχνεται ὅτι ὁ Σοκόλνικοφ δέ διστάζει νά ἐκμεταλλευτεῖ αὐτό τό ζήτημα ἐνάντια στήν ΚΕ, ὄχι βέβαια πρός τό συμφέρον τῆς φτωχολογιᾶς, ἀλλά πρός τό συμφέρον τῆς ἀντιπολίτευσης. Τότε, μιά καί ὁ Σοκόλνικοφ μιλᾶ ἐδῶ γιά φτωχολογιά, ἐπιτρέψτε μου νά σᾶς κάνω γνωστό ἕνα γεγονός πού ξεσκεπάζει τήν πραγματική θέση τοῦ Σοκόλνικοφ, αὐτοῦ τοῦ δῆθεν ἔνθερμου ὑπερασπιστῆ τῆς φτωχολογιᾶς. Δέν εἶναι πολύς καιρός πού ὁ λαϊκός Ἐπίτροπος τῶν Οἰκονομικῶν τῆς ΣΟΣΔΡ σ. Μιλιούτιν πῆρε ἀπόφαση νά ἀπαλλάξει τά φτωχά ἀγροτικά νοικοκυριά ἀπό τό φόρο πού δέν ξεπερνᾶ τό ἕνα ρούβλι. Ἀπό τήν ἔκθεση τοῦ σ. Μιλιούτιν πρός τήν ΚΕ φαίνεται ὅτι ὅλο τό ποσό αὐτοῦ τοῦ φόρου πού δέν ξεπερνᾶ τό ἕνα ρούβλι, καί πού ἐξερεθίζει τήν ἀγροτιά ἀνέρχεται σ' ὅλη τή ΣΟΣΔΡ περίπου σέ 300-400 χιλιάδες ρούβλια καί ὅτι μόνο τά ἔξοδα πού χρειάζονται γιά τήν εἴσπραξη αὐτοῦ τοῦ φόρου εἶναι λίγο μικρότερα ἀπό τό συνολικό ποσό τοῦ φόρου. Τί κάνει λοιπόν ὁ Σοκόλνικοφ, αὐτός ὁ ὑπερασπιστής τῆς φτωχολογιᾶς; Πάει καί ἀκυρώνει αὐτή τήν ἀπόφαση τοῦ σ. Μιλιούτιν. Ἡ ΚΕ παίρνει ἀπό 15 Ἐπιτροπές Κυβερνείων διαμαρτυρίες σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα. Ὁ Σοκόλνικοφ ἐπιμένει. Χρειάστηκε ν' ἀσκήσει πίεση ἡ ΚΕ γιά νά δεχτεῖ ὁ Σοκόλνικοφ νά μήν ἀκυρώσει τήν ἀπόλυτα σωστή ἀπόφαση τοῦ λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου τῶν Οἰκονομικῶν τῆς ΣΟΣΔΡ γιά τή μή εἴσπραξη τοῦ φόρου πού δέν ξεπερνᾶ τό ρούβλι. Αὐτό ὁ Σοκόλνικοφ τό λέει «ὑπεράσπιση» τῶν συμφερόντων τῆς φτωχολογιᾶς. Καί τέτιοι ἄνθρωποι πού τούς βαρύνει ἕνα τέτιο φορτίο, ἔχουν —πῶς νά τό ποῦμε πιό μαλακά—τήν τόλμη νά μιλᾶνε ἐνάντια στήν ΚΕ. Εἶναι περίεργο, σύντροφοι, πολύ περίεργο.

5. ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ Ἤ ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΑ;

Τέλος, ἀκόμα μιά ἀντίρηση. Ἔχω ὑπόψη μου τήν ἀντίρηση πού ἀφορᾶ τούς συγγραφεῖς τῆς «Συλλογῆς ὑλικῶν πάνω στά ἐπίμαχα ζητήματα». Χθές μοίρασαν ἐδῶ στά κρυφά, μόνο στούς ἀντιπροσώπους πού παίρνουν μέρος στό Συνέδριο, μιά «Συλλογή ὑλικῶν πάνω στά ἐπίμαχα ζητήματα» πού μόλις ἔχει ἐκδοθεῖ. Σ' αὐτή τή συλλογή λέγεται ἀνάμεσα στ' ἄλλα ὅτι φέτος τόν Ἀπρίλη δέχτηκα μιά ἀντιπροσωπεία ἀνταποκριτῶν τοῦ χωριοῦ καί ἐξέφρασα τή συμπάθειά μου γιά τήν ἰδέα τῆς απο-

κατάστασης τῆς ἀτομικῆς ἰδιοχτησίας τῆς γῆς. Φαίνεται ὅτι καί στή «Μπεντνοτά»[63] ἔχουν δημοσιευτεῖ ἀνάλογες «ἐντυπώσεις» ἑνός ἀνταποκριτῆ τοῦ χωριοῦ πού δέν τίς ξέρω καί πού δέν τίς εἶδα. Αὐτά τά πληροφορήθηκα φέτος τόν Ὀχτώβρη. Ἀκόμα νωρίτερα, τόν Ἀπρίλη, τό πραχτορεῖο τῆς Ρίγας, πού ξεχωρίζει ἀπ' ὅλα τά ἄλλα πραχτορεῖα μέ τό ὅτι μαγειρεύει ὅλες τίς ψεύτικες φῆμες γιά μᾶς, μετάδοσε μιά παρόμοια ἀνακοίνωση στόν τύπο τοῦ ἐξωτερικοῦ, πράγμα πού μᾶς τό πληροφόρησαν ἀπό τό Παρίσι οἱ ἄνθρωποί μας μέ τηλεγράφημα στό λαϊκό Ἐπιτροπάτο τῶν Ἐξωτερικῶν ζητώντας νά διαψευστεῖ. Ἀπάντησα ἀμέσως στό σ. Τσιτσέριν μέσω τοῦ βοηθοῦ μου δηλώνοντας ὅτι «ἄν ὁ σ. Τσιτσέριν θεωρεῖ ἀναγκαῖο νά διαψεύδει κάθε ἀνοησία καί κακόβουλη φήμη, ἄς τή διαψεύσει» (βλ. τό ἀρχεῖο τῆς ΚΕ).

Τά ξέρουν ὅλα αὐτά οἱ συγγραφεῖς τῆς ἀπόκρυφης αὐτῆς «συλλογῆς»; Καί βέβαια τά ξέρουν. Γιατί λοιπόν ἐξακολουθοῦν νά διαδίδουν κάθε λογῆς ἀνοησίες καί παραμύθια; Πῶς μποροῦν, πῶς μπορεῖ ἡ ἀντιπολίτευση νά καταφεύγει στίς μέθοδες τοῦ πραχτορείου τῆς Ρίγας; Κατρακύλησαν λοιπόν ὡς αὐτό τό σημεῖο; (Φωνή: «Αἶσχος!»).

Παραπέρα, ξέροντας τά ἤθη τῶν «τρωγλοδυτῶν», ξέροντας ὅτι εἶναι ἱκανοί νά ἐπαναλάβουν τίς μέθοδες τοῦ πραχτορείου τῆς Ρίγας, ἔστειλα διάψευση στή σύνταξη τῆς «Μπεντνοτά». Εἶναι γελοῖο νά διαψεύδεις μιά τέτια ἀνοησία, ὅμως ἐγώ, ξέροντας μέ ποιόν ἔχω νά κάνω, ἔστειλα ὡστόσο μιά διάψευση. Νά τό περιεχόμενό της:

«Γράμμα στή σύνταξη τῆς „Μπεντνοτά".

Σύντροφε διευθυντή! Ἔμαθα τελευταῖα ἀπό μερικούς συντρόφους ὅτι σέ μιά περιγραφή ἐντυπώσεων ἑνός ἀνταποκριτῆ χωριοῦ πού δημοσιεύτηκε στήν „Μπεντνοτά" τῆς 5/4/1952 σχετικά μέ τή συζήτηση πού εἶχε μαζί μου μιά ἀντιπροσωπεία ἀνταποκριτῶν τοῦ χωριοῦ, περιγραφή πού δέν εἶχα τήν εὐκαιρία νά τή διαβάσω τότε, λέγεται ὅτι ἔδειξα δῆθεν συμπάθεια στήν ἰδέα τῆς κατοχύρωσης τῆς κατοχῆς τῆς γῆς γιά 40 καί πάνω χρόνια, στήν ἰδέα τῆς ἀτομικῆς ἰδιοχτησίας τῆς γῆς κλπ. Ἄν καί ἡ φανταστική αὐτή εἴδηση δέ χρειάζεται διάψευση, γιατί εἶναι ὁλοφάνερη ἀνοησία, ὡστόσο δέ θά ἦταν ἴσως περιττό νά σᾶς παρακαλέσω νά μοῦ ἐπιτρέψετε νά δηλώσω στή „Μπεντνοτά" ὅτι ἡ εἴδηση αὐτή ἀποτελεῖ χοντροκομμένο λάθος καί πρέπει νά καταλογιστεῖ ὁλοκληρωτικά στή φαντασία τοῦ συγγραφέα της.

Ι. Στάλιν».

Ξέρουν αὐτό τό γράμμα οἱ σύντροφοι συγγραφεῖς τῆς «συλλογῆς»; Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι τό ξέρουν. Τότε γιατί ἐξακολουθοῦν νά διαδίδουν κακόβουλες φῆμες καί παραμύθια; Τί μέθοδος ἀγώνα εἶναι αὐτή; Λένε ὅτι εἶναι ἰδεολογικός ἀγώνας. Ὄχι δά, σύντροφοι, αὐτός δέν εἶναι ἰδεολογικός ἀγώνας. Στή ρωσική μας γλώσσα αὐτό τό λένε ἁπλούστατα συκοφαντία.

Ἐπιτρέψτε μου τώρα νά περάσω στά βασικά ζητήματα ἀρχῶν.

6. ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΠ

Τό ζήτημα τῆς ΝΕΠ. Ἔχω ὑπόψη μου τή σ. Κρούπσκαγια καί τό λόγο της σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς ΝΕΠ. Ἡ σ. Κρούπσκαγια λέει: «Ἡ ΝΕΠ εἶναι οὐσιαστικά καπιταλισμός πού τόν ἐπιτρέπουμε κάτω ἀπό ὁρισμένους ὅρους, καπιταλισμός πού τόν κρατᾶ ἀπό τήν ἁλυσίδα τό προλεταριακό κράτος»... Εἶναι σωστό αὐτό; Καί ναί, καί ὄχι. Ὅτι κρατᾶμε τόν καπιταλισμό ἀπό τήν ἁλυσίδα καί θά τόν κρατᾶμε ὅσο θά ὑπάρχει, αὐτό εἶναι γεγονός, εἶναι σωστό. Εἶναι ὅμως ἀνοησία, καταπληχτική ἀνοησία νά λέμε ὅτι ἡ ΝΕΠ εἶναι καπιταλισμός. Ἡ ΝΕΠ εἶναι εἰδική πολιτική τοῦ

προλεταριακοῦ κράτους πού ἔχει ὑπολογιστεῖ μέ βάση τήν ἀνοχή τοῦ καπιταλισμοῦ καί μέ τόν ὅρο οἱ διευθυντικές κορυφές νά βρίσκονται στά χέρια τοῦ προλεταριακοῦ κράτους, πού ἔχει ὑπολογιστεῖ μέ βάση τήν πάλη τῶν κεφαλαιοκρατικῶν καί τῶν σοσιαλιστικῶν στοιχείων καί πού ἀποβλέπει στήν αὔξηση τοῦ ρόλου τῶν σοσιαλιστικῶν στοιχείων σέ βάρος τῶν κεφαλαιοκρατικῶν στοιχείων, πού ἀποβλέπει στή νίκη τῶν σοσιαλιστικῶν στοιχείων ἐνάντια στά κεφαλαιοκρατικά, στήν ἐκμηδένιση τῶν τάξεων καί στήν οἰκοδόμηση τοῦ θεμέλιου τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας. Ὅποιος δέν καταλαβαίνει αὐτό τό μεταβατικό διφυῆ χαρακτήρα τῆς ΝΕΠ, ἀπομακρύνεται ἀπό τό λενινισμό. Ἄν ἡ ΝΕΠ ἦταν καπιταλισμός, τότε ἡ Ρωσία τῆς ΝΕΠ, γιά τήν ὁποία μιλοῦσε ὁ Λένιν, θά ἦταν κεφαλαιοκρατική Ρωσία. Μήπως ὅμως ἡ σημερινή Ρωσία εἶναι κεφαλαιοκρατική καί ὄχι μεταβατική ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό; Γιατί τότε ὁ Λένιν δέν εἶπε ἁπλῶς: «Ἡ κεφαλαιοκρατική Ρωσία θά γίνει Ρωσία σοσιαλιστική», ἀλλά προτίμησε νά δόσει ἄλλη διατύπωση: «Ἀπό τή Ρωσία τῆς ΝΕΠ θά βγεῖ ἡ σοσιαλιστική Ρωσία»; Συμφωνάει ἄραγε ἡ ἀντιπολίτευση μέ τή σ. Κρούπσκαγια ὅτι ἡ ΝΕΠ εἶναι καπιταλισμός ἤ δέ συμφωνάει; Νομίζω ὅτι δέ θά βρεθεῖ κανένα μέλος τοῦ Συνεδρίου πού θά συμφωνοῦσε μέ τή διατύπωση τῆς σ. Κρούπσκαγια. Ἡ σ. Κρούπσκαγια (ἄς μέ συμπαθᾶ) εἶπε γιά τή ΝΕΠ μιά καθαρή ἀνοησία. Δέ μποροῦμε νά ὑπερασπιζόμαστε ἐδῶ τό Λένιν ἐνάντια στό Μπουχάριν μέ μιά τέτια ἀνοησία.

7. ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΡΑΤΙΚΟ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟ

Μ' αὐτό τό ζήτημα συνδέεται τό λάθος τοῦ Μπουχάριν. Ποιό ἦταν τό λάθος του; Σέ ποιά ζητήματα διαφωνοῦσε ὁ Λένιν μέ τό Μπουχάριν; Ὁ Λένιν ὑποστήριζε

ὅτι ἡ κατηγορία τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ συμβιβάζεται μέ τό σύστημα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Ὁ Μπουχάριν τό ἀρνιόταν αὐτό. Ὁ Μπουχάριν εἶχε τή γνώμη—καί μαζί του συμφωνοῦσαν οἱ «ἀριστεροί» κομμουνιστές, ἀνάμεσά τους καί ὁ Σαφάροφ—ὅτι δέ μπορεῖ νά συμβιβαστεῖ ἡ κατηγορία τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ μέ τό σύστημα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Ὁ Λένιν εἶχε βέβαια δίκιο. Ὁ Μπουχάριν εἶχε ἄδικο. Τό λάθος του αὐτό τό ἀναγνώρισε. Νά ποιό εἶναι τό λάθος τοῦ Μπουχάριν. Αὐτά ὅμως ἔγιναν στό παρελθόν. Ἄν τώρα, τό Μάη τοῦ 1925, ἐπαναλαβαίνει ὅτι διαφωνεῖ μέ τό Λένιν στό ζήτημα τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ, πιστεύω ὅτι πρόκειται γιά ἁπλή παρανόηση. Εἴτε πρέπει νά ἀποκηρύξει ἀνοιχτά αὐτή τή δήλωση, εἴτε πρόκειται γιά παρανόηση, γιατί ἡ γραμμή πού ὑπερασπίζει τώρα σχετικά μέ τή φύση τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ εἶναι ἡ γραμμή τοῦ Λένιν. Δέν ἦρθε ὁ Λένιν στό Μπουχάριν, μά ἀντίθετα ὁ Μπουχάριν πῆγε στό Λένιν. Καί γι' αὐτό ἀκριβῶς εἴμαστε σύμφωνοι μέ τό Μπουχάριν. (Χειροκροτήματα).

Τό βασικό λάθος τοῦ Κάμενεφ καί τοῦ Ζηνόβιεφ εἶναι ὅτι ἐξετάζουν τό ζήτημα τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ σχολαστικά, ἀντιδιαλεχτικά, ἔξω ἀπό τή σύνδεσή του μέ τήν ἱστορική κατάσταση. Αὐτός ὁ τρόπος ἐξέτασης τοῦ ζητήματος εἶναι ἀντίθετος μ' ὅλο τό πνεῦμα τοῦ λενινισμοῦ. Πῶς ἔβαζε τό ζήτημα ὁ Λένιν; Τό 1921 ὁ Λένιν, ξέροντας ὅτι ἡ βιομηχανία μας δέν εἶναι πολύ ἀναπτυγμένη καί ὅτι ἡ ἀγροτιά ἔχει ἀνάγκη ἀπό ἐμπορεύματα, ξέροντας ὅτι δέ μποροῦμε νά τήν ἀνεβάσουμε μονομιᾶς (τή βιομηχανία), ὅτι οἱ ἐργάτες λόγω τῆς γνωστῆς κατάστασης ἀσχολοῦνται ὄχι τόσο μέ τή βιομηχανία, ὅσο μέ τήν κατασκευή ἀναπτήρων—μέσα σ' αὐτή τήν κατάσταση ὁ Λένιν θεώρησε ὅτι ἡ καλύτερη ἀπ' ὅλες τίς δυνατότητες εἶναι

νά προσελκύσουμε τό ξένο κεφάλαιο, νά όργανώσουμε μέ τή βοήθειά του τή βιομηχανία, νά είσαγάγουμε έτσι τόν κρατικό καπιταλισμό καί μ έ σ ω τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ νά πετύχουμε τή σύνδεση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας μέ τό χωριό. Ὁ δρόμος αὐτός ἦταν τότε ἀπόλυτα σωστός, γιατί δέν εἴχαμε τότε ἄλλες δυνατότητες νά ἱκανοποιήσουμε τήν ἀγροτιά, γιατί ἡ βιομηχανία μας κούτσαινε, οἱ μεταφορές δέ λειτουργοῦσαν ἤ σχεδόν δέ λειτουργοῦσαν καί δέν ὑπῆρχαν, δέν ἐπαρκοῦσαν τά καύσιμα. Θεωροῦσε τότε ὁ Λένιν τόν κρατικό καπιταλισμό παραδεχτό καί ἐπιθυμητό σάν κυρίαρχη μορφή τῆς οἰκονομίας μας; Ναί τόν θεωροῦσε. Αὐτό ὅμως γινόταν τότε, τό 1921. Τώρα ὅμως; Μποροῦμε νά ποῦμε τώρα ὅτι δέν ἔχουμε δική μας βιομηχανία, ὅτι δέ λειτουργοῦν οἱ μεταφορές, ὅτι δέν ὑπάρχουν καύσιμα κλπ; Ὄχι δέ μποροῦμε. Μποροῦμε ν' ἀρνηθοῦμε ὅτι ἡ βιομηχανία μας καί τό ἐμπόριό μας ἀποκαθιστοῦν κιόλας ἄ μ ε σ α μέ τίς δικές τους δυνάμεις τή σύνδεση τῆς βιομηχανίας (τῆς βιομηχανίας μ α ς) μέ τήν οἰκονομία τοῦ ἀγρότη; Ὄχι δέ μποροῦμε. Μποροῦμε ν' ἀρνηθοῦμε ὅτι στόν τομέα τῆς βιομηχανίας ὁ «κρατικός καπιταλισμός» καί ὁ «σοσιαλισμός» ἄλλαξαν κιόλας τούς ρόλους τους, γιατί ἡ σοσιαλιστική βιομηχανία ἔγινε κυρίαρχη καί τό εἰδικό βάρος τῶν ἐκχωρήσεων καί τῶν ἐκμισθώσεων (οἱ πρῶτες ἔχουν 50 χιλιάδες ἐργάτες καί οἱ δεύτερες 35 χιλιάδες) εἶναι ἐλάχιστο; Ὄχι δέ μποροῦμε. Ἀπό τό 1922 ἀκόμα ὁ Λένιν εἶπε ὅτι ἀπό τίς ἐκχωρήσεις καί τίς ἐκμισθώσεις δέ βγῆκε τίποτα.

Τί βγαίνει λοιπόν ἀπ' αὐτό; Ἀπ' αὐτό βγαίνει ὅτι ἀπό τό 1921 καί δῶ ἡ κατάσταση στή χώρα μας ἄλλαξε οὐσιαστικά, ὅτι στό διάστημα αὐτό ἡ σοσιαλιστική βιομηχανία μας καί τό σοβιετικό-συνεταιριστικό ἐμπόριό μας κατόρθωσαν κιόλας νά γίνουν ἡ κυρίαρχη δύναμη, ὅτι μάθαμε κιόλας νά ἀποκαθιστοῦμε μέ τίς δικές μας δυνάμεις τή σύνδεση ἀνάμεσα στήν πόλη καί τό χωριό, ὅτι οἱ πιό χτυπητές μορφές τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ—οἱ ἐκχωρήσεις καί οἱ ἐκμισθώσεις—δέν ἀναπτύχθηκαν σοβαρά σ' αὐτό τό χρονικό διάστημα, ὅτι, ὅταν μιλᾶμε τ ώ ρ α, τό 1925, γιά τόν κρατικό καπιταλισμό σάν κυρίαρχη μορφή τῆς οἰκονομίας μας, σημαίνει ὅτι διαστρεβλώνουμε τό σοσιαλιστικό χαρακτήρα τῆς κρατικῆς βιομηχανίας μας, σημαίνει ὅτι δέν καταλαβαίνουμε ὅλη τή διαφορά πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στό παρελθόν καί στή σημερινή κατάσταση, σημαίνει ὅτι ἀντιμετωπίζουμε τό ζήτημα τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ ὄχι διαλεχτικά, μά σχολαστικά, μεταφυσικά.

Θέλετε μήπως ν' ἀκούσετε τό Σοκόλνικοφ; Λέει στό λόγο του:

> «Τό ἐξωτερικό μας ἐμπόριο ἔχει χαρακτήρα κρατικῆς-κεφαλαιοκρατικῆς ἐπιχείρησης... Καί οἱ ἐσωτερικές ἐμπορικές μας ἑταιρίες ἐπίσης εἶναι κρατικές-κεφαλαιοκρατικές ἐπιχειρήσεις. Καί πρέπει νά πῶ, σύντροφοι, ὅτι ἡ Κρατική Τράπεζα εἶναι κι αὐτή ἀκριβῶς μιά κρατική κεφαλαιοκρατική ἐπιχείρηση. Τό νομισματικό μας σύστημα; Τό νομισματικό μας σύστημα στηρίζεται στό γεγονός ὅτι στή σοβιετική οἰκονομία, στίς συνθῆκες τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἔχει υἱοθετηθεῖ ἕνα διαποτισμένο ἀπό τίς ἀρχές τῆς κεφαλαιοκρατικῆς οἰκονομίας νομισματικό σύστημα».

Αὐτά λέει ὁ Σοκόλνικοφ.

Γρήγορα θά φτάσει στό σημεῖο ν' ἀνακηρύξει κρατικό καπιταλισμό καί τό λαϊκό Ἐπιτροπάτο τῶν Οἰκονομικῶν. Ὥς τώρα νόμιζα, ὥς τώρα ὅλοι μας νομίζαμε ὅτι ἡ Κρατική Τράπεζα εἶναι ἕνα τμῆμα τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ. Ὥς τώρα νόμιζα καί νομίζαμε ὅλοι μας ὅτι τό ἐξωτερικό μας ἐμπόριο, ἄν δέν πάρουμε ὑπόψη τά ἱδρύματα τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ πού τό περιβάλλουν, εἶναι τμῆμα τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ, ὅτι ὁ κρατικός μη-

χανισμός μας εἶναι μηχανισμός ἑνός κράτους προλεταριακοῦ τύπου. Ὅλοι μας ἔτσι νομίζαμε ὥς τώρα, γιατί ἡ προλεταριακή ἐξουσία εἶναι ὁ *μοναδικός* νοικοκύρης αὐτῶν τῶν θεσμῶν. Καί τώρα, ἀπ' ὅσα λέει ὁ Σοκόλνικοφ, βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι οἱ θεσμοί αὐτοί, πού ἀποτελοῦν τμῆμα τοῦ κρατικοῦ μας μηχανισμοῦ, εἶναι θεσμοί κρατικοῦ καπιταλισμοῦ. Ἴσως καί ὁ σοβιετικός μας μηχανισμός ν' ἀποτελεῖ ἐπίσης κρατικό καπιταλισμό καί ὄχι κράτος προλεταριακοῦ τύπου ὅπως βεβαίωνε ὁ Λένιν. Γιατί ὄχι; Μήπως ὁ σοβιετικός μας μηχανισμός δέ χρησιμοποιεῖ «ἕνα νομισματικό σύστημα διαποτισμένο ἀπό τίς ἀρχές τῆς κεφαλαιοκρατικῆς οἰκονομίας»; Νά σέ ποιό βαθμό ἀνοησίας μπορεῖ νά φτάσει ἕνας ἄνθρωπος.

Ἐπιτρέψτε μου πρίν ἀπ' ὅλα νά ἀναφέρω τή γνώμη τοῦ Λένιν γιά τή φύση καί τή σημασία τῆς Κρατικῆς Τράπεζας. Θά ἤθελα, σύντροφοι, νά ἀναφερθῶ σ' ἕνα σημεῖο ἀπό ἕνα βιβλίο πού ἔγραψε ὁ Λένιν τό 1917. Ἔχω ὑπόψη μου τή μπροσούρα «Θά κρατήσουν ἄραγε οἱ μπολσεβίκοι τήν κρατική ἐξουσία;» ὅπου ὑποστήριζε ἀκόμα τήν ἄποψη τοῦ ἐλέγχου τῆς βιομηχανίας (καί ὄχι τῆς ἐθνικοποίησής της) καί ὅπου παρ' ὅλα αὐτά θεωροῦσε ὅτι ἡ Κρατική Τράπεζα στά χέρια τοῦ προλεταριακοῦ κράτους εἶναι κατά τά 9/10 σοσιαλιστικός μηχανισμός. Νά τί ἔγραφε γιά τήν Κρατική Τράπεζα:

«Οἱ μεγάλες τράπεζες *εἶναι* ὁ „κρατικός μηχανισμός" πού μᾶς *χρειάζεται* γιά τήν πραγματοποίηση τοῦ σοσιαλισμοῦ καί πού τόν *παίρνουμε ἕτοιμο* ἀπό τόν καπιταλισμό. Τό καθῆκον μας ἐδῶ εἶναι ἁπλῶς ν' *ἀποκόψουμε* ὅ,τι *παραμορφώνει καπιταλιστικά* τό θαυμάσιο αὐτό μηχανισμό, νά τόν κάνουμε *ἀκόμα πιό μεγάλο*, ἀκόμα πιό δημοκρατικό, ἀκόμα πιό καθολικό. Ἡ ποσότητα θά μετατραπεῖ σέ ποιότητα. Μιά ἑνιαία κρατική τράπεζα, ἡ μεγαλύτερη ἀπό τίς μεγαλύτερες μέ ὑποκαταστήματα σέ κάθε ἐπαρχία, σέ κάθε ἐργοστάσιο—αὐτό ἀποτελεῖ κιό-

λας τά ἐννιά δέκατα τοῦ *σοσιαλιστικοῦ* μηχανισμοῦ. Εἶναι μιά παγκρατική *λογιστική*, ἕνας παγκρατικός *ὑπολογισμός* τῆς παραγωγῆς καί τῆς διανομῆς τῶν προϊόντων, εἶναι, ἄς ποῦμε ἕνα εἶδος *σκελετοῦ* τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας» (βλ. 3η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 260).

Συγκρίνετε τά λόγια τοῦ Λένιν μέ τό λόγο τοῦ Σοκόλνικοφ καί θά καταλάβετε πρός τά ποῦ κατρακυλᾶ ὁ Σοκόλνικοφ. Δέ θά παραξενευτῶ ἄν ἀνακηρύξει κρατικό καπιταλισμό καί τό λαϊκό Ἐπιτροπάτο τῶν Οἰκονομικῶν.

Τί συμβαίνει λοιπόν ἐδῶ; Ποῦ ὀφείλονται αὐτά τά λάθη τοῦ Σοκόλνικοφ;

Ὀφείλονται στό γεγονός ὅτι ὁ Σοκόλνικοφ δέν καταλαβαίνει τό διφυῆ χαρακτῆρα τῆς ΝΕΠ, τό διφυῆ χαρακτῆρα τοῦ ἐμπορίου στίς σημερινές συνθῆκες τῆς πάλης τῶν σοσιαλιστικῶν στοιχείων ἐνάντια στά κεφαλαιοκρατικά στοιχεῖα, δέν καταλαβαίνει τή διαλεκτική τῆς ἀνάπτυξης στίς συνθῆκες τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, στίς συνθῆκες τῆς μεταβατικῆς περιόδου, ὅπου οἱ μέθοδες καί τά ὅπλα τῆς ἀστικῆς τάξης χρησιμοποιοῦνται ἀπό τά σοσιαλιστικά στοιχεῖα γιά τήν ὑπερνίκηση καί τήν ἐξάλειψη τῶν κεφαλαιοκρατικῶν στοιχείων. Ἐδῶ δέν πρόκειται καθόλου γιά τό γεγονός ὅτι τό ἐμπόριο καί τό νομισματικό σύστημα ἀποτελοῦν μέθοδες τῆς «κεφαλαιοκρατικῆς οἰκονομίας». Ἐδῶ πρόκειται γιά τό γεγονός ὅτι τά σοσιαλιστικά στοιχεῖα τῆς οἰκονομίας μας στήν πάλη τους ἐνάντια στά κεφαλαιοκρατικά στοιχεῖα καταχτοῦν αὐτές τίς μέθοδες καί τά ὅπλα τῆς ἀστικῆς τάξης πού τά χρησιμοποιοῦν γιά τήν ὑπερνίκηση τῶν κεφαλαιοκρατικῶν στοιχείων, τά χρησιμοποιοῦν μ' *ἐπιτυχία ἐνάντια* στόν καπιταλισμό, τά χρησιμοποιοῦν μ' *ἐπιτυχία* γιά νά χτίσουν τά σοσιαλιστικά θεμέλια τῆς οἰκονομίας μας. Ἐδῶ πρόκειται, συνεπῶς, γιά τό γεγονός ὅτι χάρη στή

διαλεχτική τῆς ἀνάπτυξής μας οἱ λειτουργίες καί ὁ προορισμός αὐτῶν τῶν ὀργάνων τῆς ἀστικῆς τάξης ἀλλάζουν ἀπό ἄποψη ἀρχῆς, ἀλλάζουν ριζικά, ἀλλάζουν πρός ὄφελος τοῦ σοσιαλισμοῦ καί σέ βάρος τοῦ καπιταλισμοῦ. Τό λάθος τοῦ Σοκόλνικοφ εἶναι ὅτι δέν κατάλαβε ὅλο τό πολυσύνθετο καί τήν ἀντιφατικότητα τῶν προτσές πού συντελοῦνται στήν οἰκονομία μας.

Ἐπιτρέψτε μου τώρα ν' ἀναφερθῶ στό Λένιν γιά τό ζήτημα τοῦ ἱστορικοῦ χαρακτήρα τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ, ν' ἀναφέρω μιά περικοπή σχετικά μέ τό ζήτημα πότε καί γιατί πρότεινε ὁ Λένιν τόν κρατικό καπιταλισμό σάν κύρια μορφή, τί τόν ἀνάγκασε νά τό κάνει αὐτό καί μέσα σέ ποιές ἀκριβῶς συγκεκριμένες συνθῆκες τό πρότεινε (*Φωνή*: «Παρακαλοῦμε!»).

«Σέ καμιά περίπτωση δέ μποροῦμε νά ξεχνᾶμε κάτι πού τό βλέπουμε συχνά—τή σοσιαλιστική συμπεριφορά τῶν ἐργατῶν στίς φάμπρικες πού ἀνήκουν στό κράτος, ὅπου οἱ ἐργάτες συγκεντρώνουν μόνοι τους τά καύσιμα, τίς πρῶτες ὕλες καί τά προϊόντα ἤ ὅταν οἱ ἐργάτες προσπαθοῦν νά κατανέμουν σωστά τά προϊόντα τῆς βιομηχανίας στήν ἀγροτιά καί μεταφέρουν αὐτά τά προϊόντα μέ μεταφορικά μέσα. *Αὐτό εἶναι σοσιαλισμός.* Δίπλα ὅμως σ' αὐτόν ὑπάρχει καί τό μικρό νοικοκυριό πού συνήθως ὑπάρχει *ἀνεξάρτητα ἀπ'* αὐτόν. Γιατί μπορεῖ νά ὑπάρχει ἀνεξάρτητα ἀπ' αὐτόν; *Γιατί* δέν ἔχει ἀνορθωθεῖ ἡ μεγάλη βιομηχανία, *γιατί* οἱ σοσιαλιστικές φάμπρικες μποροῦν νά παράγουν ἴσως μόνο τό ἕνα δέκατο ἐκείνου πού πρέπει νά παράγουν· καί ἐφόσον δέν τό παράγουν, τό μικρό νοικοκυριό παραμένει ἀνεξάρτητο ἀπό τίς σοσιαλιστικές φάμπρικες. Ἡ ἀπίστευτη καταστροφή τῆς χώρας, ἡ ἔλλειψη καυσίμων, πρώτων ὑλῶν καί μεταφορικῶν μέσων κάνουν νά ὑπάρχει ἡ μικρή παραγωγή *χωριστά* ἀπό τό σοσιαλισμό. Καί λέω: μέσα σ' αὐτές τίς συνθῆκες τί πράγμα εἶναι ὁ κρατικός καπιταλισμός; Θά εἶναι ἡ συνένωση τῆς μικρῆς παραγωγῆς. Τό κεφάλαιο συνενώνει τή μικρή παραγωγή, τό κεφάλαιο ξεπηδᾶ ἀπό τή μικρή παραγωγή. Δέν ὑπάρχει λόγος νά κλείνουμε τά μάτια μας μπροστά σ' αὐτό τό γεγονός. Φυσικά *ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου σημαίνει ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ*· ἀπ' αὐτό δέ μποροῦμε νά ξεφύγουμε μέ κανέναν τρόπο, καί ὅποιος σκέφτεται νά τό ἀποφύγει καί νά τό παρακάμψει, δέν κάνει τίποτα ἄλλο παρά νά παρηγορεῖ τόν ἑαυτό του μέ λόγια. Ἐφόσον ὑπάρχει μικρό νοικοκυριό, ἐφόσον ὑπάρχει ἐλευθερία ἀνταλλαγῆς, ἐμφανίζεται ὁ καπιταλισμός. Πρέπει ὅμως νά μᾶς *τρομάζει* αὐτός ὁ καπιταλισμός, *ὅταν κρατοῦμε στά χέρια μας τίς φάμπρικες, τά ἐργοστάσια, τίς μεταφορές καί τό ἐξωτερικό ἐμπόριο*; Αὐτό πού ἔλεγα τότε, θά τό ἐπαναλάβω καί τώρα καί τό θεωρῶ ἀδιαφιλονίκητο, ὅτι αὐτός ὁ καπιταλισμός δέν πρέπει νά μᾶς τρομάζει: ἕνας τέτιος καπιταλισμός εἶναι οἱ ἐκχωρήσεις»* (βλ. 3η ἔκδ., τόμ. 26ος, σελ. 306).

Νά πῶς ἔβλεπε ὁ Λένιν τό ζήτημα τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ.

Τό 1921, ὅταν δέν εἴχαμε σχεδόν δική μας βιομηχανία, ὅταν δέν ἐπαρκοῦσαν οἱ πρῶτες ὕλες καί δέ λειτουργοῦσαν οἱ μεταφορές, ὁ Λένιν πρότεινε τόν κρατικό καπιταλισμό σάν μέσο μέ τό ὁποῖο σκόπευε νά συνδέσει τήν οἰκονομία τοῦ ἀγρότη μέ τή βιομηχανία. Κι αὐτό ἦταν σωστό. Θά πεῖ ὅμως αὐτό ὅτι ὁ Λένιν θεωροῦσε ἐπιθυμητό αὐτό τό δρόμο *κάτω ἀπό ὁποιεσδήποτε* συνθῆκες; Ὄχι βέβαια. Ὁ Λένιν δέχτηκε τή σύνδεση μέσω τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ, γιατί δέν εἴχαμε ἀναπτυγμένη σοσιαλιστική βιομηχανία. Τώρα ὅμως; Μποροῦμε νά λέμε ὅτι τώρα δέν ἔχουμε ἀναπτυγμένη κρατική βιομηχανία; Δέ μποροῦμε βέβαια νά τό λέμε. Ἡ ἀνάπτυξη ἀκολούθησε ἄλλο δρόμο, οἱ ἐκχωρήσεις σχεδόν δέν ἔπιασαν, ἡ κρατική βιομηχανία ἀναπτύχθηκε, ἀναπτύχθηκε τό κρατικό ἐμπόριο, ἀναπτύχθηκαν οἱ συνεταιρισμοί, καί ἡ σύνδεση ἀνάμεσα στήν πόλη καί στό χωριό ἄρχισε νά ἀποκατασταίνεται μέσω τῆς σοσιαλιστικῆς βιομηχανίας. Βρεθήκαμε σέ καλύτερη κατάσταση ἀπ' ὅ,τι φανταζόμασταν.

* Οἱ ὑπογραμμίσεις παντοῦ εἶναι δικές μου—Ι. Στ.

κι έμεϊς οί ίδιοι. Πώς μπορούμε ύστερα άπ' αυτά νά λέμε ότι ό κρατικός καπιταλισμός είναι ή κύρια μορφή τής οικονομίας μας;

Τό ατύχημα γιά τήν αντιπολίτευση είναι ότι δέ θέλει νά καταλάβει αυτά τά απλά πράγματα.

8. Ο ΖΗΝΟΒΙΕΦ ΚΑΙ Η ΑΓΡΟΤΙΑ

Τό ζήτημα τής αγροτιάς. Είπα στήν εισήγησή μου, καί έδώ οί ομιλητές επιβεβαίωσαν, ότι ό Ζηνόβιεφ παρουσιάζει μιά παρέκκλιση πρός τήν πλευρά τής υποτίμησης τού μεσαίου αγρότη, ότι πρίν από λίγο καιρό ακόμα τάσσονταν ξεκάθαρα μέ τήν άποψη τής ουδετεροποίησης τής μεσαίας αγροτιάς καί μόνο τώρα, ύστερα από τήν πάλη μέσα στό κόμμα, προσπαθεί νά μεταφερθεί αλλού, νά στηριχτεί σέ μιάν άλλη άποψη, στήν άποψη τής σταθερής συμμαχίας μέ τό μεσαίο αγρότη. Είναι άραγε σωστά όλα αυτά; Επιτρέψτε μου νά παραθέσω ορισμένα ντοκουμέντα.

Στό άρθρο «Γιά τή μπολσεβικοποίηση» ό Ζηνόβιεφ έγραφε φέτος:

«Υπάρχουν μιά σειρά καθήκοντα απολύτως κοινά γιά όλα τά κόμματα τής Κομμουνιστικής Διεθνούς. Τέτια είναι λογουχάρη... ή σωστή στάση απέναντι στήν αγροτιά. Υπάρχουν σ' όλο τόν κόσμο τρία στρώματα αγροτικού πληθυσμού πού μπορούμε καί πρέπει νά τά καταχτήσουμε καί νά γίνουν σύμμαχοι τού προλεταριάτου (τό αγροτικό προλεταριάτο, οί μισοπρολετάριοι—οί αγρότες πού έχουν μικρό κλήρο—καί ή μικρή αγροτιά πού δέν καταφεύγει στή μίσθωση ξένης εργατικής δύναμης). Υπάρχει ένα άλλο στρώμα τής αγροτιάς (οί μεσαίοι αγρότες) πού πρέπει τουλάχιστο νά τό ουδετεροποιήσουμε»*(«Πράβντα», 18 τού Γενάρη 1925).

Αυτά γράφει ό Ζηνόβιεφ γιά τό μεσαίο αγρότη έξι χρόνια μετά τό 8ο Συνέδριο τού κόμματος, όπου ό Λένιν απόριψε τό σύνθημα τής ουδετεροποίησης τού μεσαίου αγρότη αντικαθιστώντας το μέ τό σύνθημα τής σταθερής συμμαχίας μέ τό μεσαίο αγρότη. Ο Μπακάγεφ ρωτά: τί τό φοβερό υπάρχει έδώ; Μά εγώ θά σάς παρακαλέσω νά συγκρίνετε τό άρθρο τού Ζηνόβιεφ μέ τή θέση τού Λένιν ότι πρέπει νά προσανατολιζόμαστε στό μεσαίο αγρότη καί νά μού απαντήσετε, άν απομακρύνθηκε ό Ζηνόβιεφ από τή θέση τού Λένιν ή όχι... (Φωνή από τήν αίθουσα: «Υπονοούνται οί άλλες χώρες, εκτός από τή Ρωσία». Θόρυβος). Δέ βγαίνει, σύντροφοι, τέτιο πράγμα, γιατί τό άρθρο τού Ζηνόβιεφ μιλά γιά τά «καθήκοντα πού είναι απολύτως κοινά γιά όλα τά κόμματα τής Κομμουνιστικής Διεθνούς». Μήπως θά αρνηθείτε ότι καί τό κόμμα μας είναι τμήμα τής Κομμουνιστικής Διεθνούς; Έδώ τό λέει ξεκάθαρα: «γιά όλα τά κόμματα». (Φωνή από τήν πλευρά τής αντιπροσωπείας τού Λένινγκραντ: «Σέ ορισμένες στιγμές». Γενική ιλαρότητα).

Συγκρίνετε αυτή τήν περικοπή από τό άρθρο τού Ζηνόβιεφ πού μιλά γιά ουδετεροποίηση μέ τήν περικοπή από τό λόγο τού Λένιν στό 8ο Συνέδριο τού κόμματος πού τονίζει ότι μάς χρειάζεται σταθερή συμμαχία μέ τό μεσαίο αγρότη καί θά καταλάβετε ότι δέν υπάρχει τίποτα τό κοινό μεταξύ τους.

Είναι χαρακτηριστικό ότι όταν ό σ. Λάριν, ό οπαδός αυτός μιάς «δεύτερης επανάστασης» στό χωριό, διάβασε τίς γραμμές αυτές στό άρθρο τού Ζηνόβιεφ, δέν άργησε νά τίς υιοθετήσει. Έχω τή γνώμη ότι άν καί ό σ. Λάριν μίλησε τίς προάλλες ενάντια στόν Κάμενεφ καί τό Ζηνόβιεφ, καί μίλησε αρκετά καλά, αυτό ωστόσο δέ σημαίνει ότι δέν έχουμε διαφωνίες μαζί του καί πρέπει έδώ νά διαχωριστούμε άπ' αυτόν. Νά πώς κρίνει τό άρθρο αυτό τού Ζηνόβιεφ ό σ. Λάριν:

* Οί υπογραμμίσεις παντού είναι δικές μου—Ι. Στ.

«'Απόλυτα ὀρθά διατύπωσε „τή σωστή στάση ἀπέναντι στήν ἀγροτιά" ἀπό τήν ἄποψη τῶν κοινῶν καθηκόντων ὅ λ ω ν* τῶν κομμάτων τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ὁ πρόεδρός της Ζηνόβιεφ» (Λ ά ρ ι ν, «Τό Σοβιετικό χωριό», σελ. 80).

Βλέπω ὅτι ὁ σ. Λάριν διαμαρτύρεται καί δηλώνει πώς στό βιβλίο του κάνει τήν ἐπιφύλαξη ὅτι δέ συμφωνάει μέ τό Ζηνόβιεφ, ἐφόσον ὁ Ζηνόβιεφ ἐπεκτείνει τό σύνθημα τῆς οὐδετεροποίησης τοῦ μεσαίου ἀγρότη καί στή Ρωσία. Εἶναι σωστό ὅτι στό βιβλίο του κάνει αὐτή τήν ἐπιφύλαξη ὑποστηρίζοντας ὅτι ἡ οὐδετεροποίηση δέν εἶναι ἀρκετή γιά μᾶς, ὅτι χρειάζεται νά κάνουμε ἕνα «βῆμα παραπέρα» πρός τήν πλευρά τῆς «συμφωνίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη ἐνάντια στόν κουλάκο». Δυστυχῶς ὅμως ἐδῶ ὁ σ. Λάριν μπερδεύει τό σχῆμα του γιά «δεύτερη ἐπανάσταση» ἐνάντια στήν ἐπικράτηση τοῦ κουλάκου, σχῆμα πού δέν τό συμμεριζόμαστε, πού τόν πλησιάζει στό Ζηνόβιεφ καί πού μέ ὑποχρεώνει νά διαχωριστῶ λιγάκι ἀπ' αὐτόν.

Ὅπως βλέπετε, στό ντοκουμέντο πού ἀνάφερα, ὁ Ζηνόβιεφ ἐκφράζεται ἄμεσα καί κατηγορηματικά ὑπέρ τοῦ συνθήματος τῆς οὐδετεροποίησης τοῦ μεσαίου ἀγρότη παρά καί ἐνάντια στό Λένιν πού διακηρύχνει ὅτι δέν εἶναι ἀρκετή ἡ οὐδετεροποίηση καί ὅτι χρειάζεται σταθερή συμμαχία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη.

Δεύτερο ντοκουμέντο. Ὁ Ζηνόβιεφ στό βιβλίο του «Ὁ λενινισμός», παραθέτοντας τήν παρακάτω περικοπή ἀπό τό Λένιν πού γράφτηκε στό 1918: «Μέ τήν ἀγροτιά ὡς τό τέλος τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης, μέ τό φτωχό, προλεταριακό καί μισοπρολεταριακό κομμάτι τῆς ἀγροτιᾶς ἐμπρός γιά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση!», βγάζει τοῦτο τό συμπέρασμα:

* Ἡ ὑπογράμμιση εἶναι δική μου—Ι. Σ τ.

«Τό βασικό... πρόβλημα πού μᾶς ἀπασχολεῖ τώρα... ἔχει φωτιστεῖ πέρα γιά πέρα καί ὥς τό τέλος στίς θέσεις τοῦ Λένιν πού παραθέσαμε... Ἐ δ ῶ δ έ μ π ο ρ ε ῖ ς ν ά π ρ ο σ θ έ σ ε ι ς τ ί π ο τ α, ο ὔ τ ε κ α ί ν' ἀ φ α ι ρ έ σ ε ι ς κ α μ ι ά λ έ ξ η*. Ὅλα ἐδῶ λέγονται μέ τό λιτό καί ἀνάγλυφο τρόπο τοῦ Ἰλίτς, συμπυκνωμένα καί ξεκάθαρα, ἔτσι πού θάπρεπε νά μποῦν σέ μιά χρηστομάθεια» («Ὁ λενινισμός», σελ. 60).

Σύμφωνα μέ τό Ζηνόβιεφ, πρόκειται γιά ἐ ξ α ν τ λ η τ ι κ ό χαρακτηρισμό τοῦ λενινισμοῦ σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς ἀγροτιᾶς. Μέ τήν ἀγροτιά γενικά ἐνάντια στόν τσάρο καί τούς τσιφλικάδες, ἴσον ἀστική ἐπανάσταση. Μέ τή φτωχολογιά ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, ἴσον Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση. Ὅλα αὐτά εἶναι καλά. Τά δυό συνθήματα τοῦ Λένιν δόθηκαν. Τί θά γίνει ὅμως μέ τό τρίτο σύνθημα τοῦ Λένιν: μέ τό μεσαῖο ἀγρότη ἐνάντια στόν κουλάκο, γιά τή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση; Ποῦ πῆγε αὐτό τό τρίτο σύνθημα τοῦ Λένιν; Δέν ὑπάρχει στό Ζηνόβιεφ. Ἐξαφανίστηκε. Ἄν καί ὁ Ζηνόβιεφ διαβεβαιώνει ὅτι «ἐδῶ δέ μπορεῖς νά προσθέσεις τίποτα», ὡστόσο, ἄν δέν προσθέσουμε ἐδῶ τό τρίτο σύνθημα τοῦ Λένιν γιά σταθερή συμμαχία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς φτωχολογιᾶς μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, κινδυνεύουμε νά διαστρεβλώσουμε τό Λένιν, ὅπως τόν διαστρεβλώνει ὁ Ζηνόβιεφ. Μπορεῖ ἄραγε νά θεωρηθεῖ τυχαῖο τό γεγονός ὅτι τό τρίτο σύνθημα τοῦ Λένιν, πού εἶναι τώρα γιά μᾶς τό πιό ἐπίκαιρο σύνθημα, ἐξαφανίστηκε, χάθηκε ἀπό τό Ζηνόβιεφ; Ὄχι δέ μποροῦμε νά τό θεωρήσουμε τυχαῖο, γιατί ὁ Ζηνόβιεφ ὑποστηρίζει τήν ἄποψη τῆς οὐδετεροποίησης τοῦ μεσαίου ἀγρότη. Ἡ μόνη διαφορά ἀνάμεσα στό πρῶτο καί τό δεύτερο ντοκουμέντο εἶναι ὅτι στό πρῶτο τάχθηκε ἐνάντια στό

* Ἡ ὑπογράμμιση εἶναι δική μου—Ι. Σ τ.

σύνθημα τῆς σταθερῆς συμμαχίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, ἐνῶ στό δεύτερο ἀποσιώπησε αὐτό τό σύνθημα.

Ἕνα τρίτο ντοκουμέντο εἶναι τό ἄρθρο τοῦ Ζηνόβιεφ «Ἡ φιλοσοφία τῆς ἐποχῆς». Μιλῶ γιά τήν ἀρχική μορφή αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου, χωρίς τίς ἀλλαγές καί τίς προσθῆκες πού ἔγιναν ἔπειτα ἀπό μέλη τῆς ΚΕ. Τό χαρακτηριστικό γνώρισμα αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου εἶναι ὅτι, ὅπως καί τό δεύτερο ντοκουμέντο, ἀποσιωπᾶ τελείως τό ζήτημα τοῦ μεσαίου ἀγρότη καί παρακάμπτοντας αὐτό τό ἐπιταχτικό ζήτημα μιλᾶ γιά κάποια ἀκαθόριστη ναρόντνικη ἰσότητα χωρίς νά δείχνει τό ταξικό ὑπόβαθρο τῆς ἰσότητας. Στό ἄρθρο αὐτό γίνεται λόγος γιά τή φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ, γίνεται λόγος γιά τόν κουλάκο, γίνεται λόγος γιά τόν κεφαλαιοκράτη, γίνονται ἐπιθέσεις ἐνάντια στό Μπουχάριν, γίνεται λόγος γιά τήν ἐσέρικη ἰσότητα, γίνεται λόγος γιά τόν Οὐστριάλοφ, δέ γίνεται ὅμως λόγος γιά τό μεσαῖο ἀγρότη καί γιά τό σχέδιο τοῦ Λένιν γιά τούς συνεταιρισμούς, ἄν καί τό ἄρθρο ἔχει τόν τίτλο «Ἡ φιλοσοφία τῆς ἐποχῆς». Ὅταν ὁ σ. Μόλοτοφ μοῦ ἔστειλε αὐτό τό ἄρθρο (ἔλειπα τότε), ἀπάντησα μέ μιά ἀπότομη καί τσουχτερή κριτική. Ναί, σύντροφοι, εἶμαι ἄνθρωπος ἴσιος καί ἀπότομος, αὐτό εἶναι σωστό, δέν τό ἀρνιέμαι. (Γέλια). Ἀπάντησα μέ μιά ἀπότομη κριτική, γιατί δέ μπορεῖ νά ἀνεχόμαστε ὁ Ζηνόβιεφ νά ἀποσιωπᾶ ἤ νά διαστρεβλώνει συστηματικά ἕνα χρόνο συνέχεια τά πιό χαρακτηριστικά γνωρίσματα τοῦ λενινισμοῦ στό ζήτημα τῆς ἀγροτιᾶς καί τό σημερινό σύνθημα τοῦ κόμματός μας γιά τή συμμαχία μέ τή βασική μάζα τῆς ἀγροτιᾶς. Νά πῶς ἀπάντησα τότε στό σ. Μόλοτοφ:

«Τό ἄρθρο τοῦ Ζηνόβιεφ „Ἡ φιλοσοφία τῆς ἐποχῆς" ἀποτελεῖ διαστρέβλωση τῆς κομματικῆς γραμμῆς στό πνεῦμα τοῦ Λάριν. Μιλᾶ γιά τή 14η Συνδιάσκεψη, παρακάμπτει ὅμως τό βασικό θέμα αὐτῆς τῆς Συνδιάσκεψης—τή μεσαία ἀγροτιά καί τούς συνεταιρισμούς. Ἡ μεσαία ἀγροτιά καί τό σχέδιο τοῦ Λένιν γιά τούς συνεταιρισμούς ἐξαφανίστηκαν. Αὐτό δέν εἶναι τυχαῖο. Τό νά μιλᾶ κανείς ὕστερα ἀπ' αὐτό γιά „ἀγώνα γιά τήν ἑρμηνεία" τῶν ἀποφάσεων τῆς 14ης Συνδιάσκεψης σημαίνει ὅτι ἀκολουθεῖ γραμμή παραβίασης αὐτῶν τῶν ἀποφάσεων. Τό νά μπερδεύει τό Μπουχάριν μέ τό Στολίπιν, ὅπως τό κάνει ὁ Ζηνόβιεφ, σημαίνει νά συκοφαντεῖ τό Μπουχάριν. Μέ τόν ἴδιο τρόπο μπορεῖ νά μπερδέψει τό Στολίπιν καί μέ τό Λένιν πού ἔλεγε: „κάνετε ἐμπόριο καί μάθετε νά κάνετε ἐμπόριο". Τό σύνθημα τῆς ἰσότητας εἶναι σήμερα μιά ἐσέρικη δημαγωγία. Δέ μπορεῖ νά ὑπάρξει καμιά ἰσότητα ὅσο θά ὑπάρχουν τάξεις κι ὅσο θά ὑπάρχει εἰδικευμένη καί ἀνειδίκευτη ἐργασία (βλ. τό „Κράτος καί ἐπανάσταση" τοῦ Λένιν). Δέν πρέπει νά μιλᾶμε γιά μιά ἀκαθόριστη ἰσότητα, μά γιά τήν ἐκμηδένιση τῶν τάξεων, γιά τό σοσιαλισμό. Τό νά λέει κανείς ὅτι ἡ ἐπανάστασή μας „δέν εἶναι κλασική" σημαίνει ὅτι κατρακυλᾶ στό μενσεβικισμό. Κατά τή γνώμη μου, τό ἄρθρο πρέπει νά ξαναδουλευτεῖ ριζικά, ἔτσι πού νά μήν ἔχει τό χαρακτήρα πλατφόρμας γιά τό 14ο Συνέδριο.

12 τοῦ Σεπτέμβρη 1925

Ι. Στάλιν».

Ὅλα αὐτά εἶμαι ἕτοιμος νά τά ὑποστηρίξω καί τώρα. Κάθε λέξη, κάθε φράση.

Δέ μποροῦμε νά μιλᾶμε γιά ἰσότητα σέ βασικό ἄρθρο γραμμῆς χωρίς νά καθορίζουμε αὐστηρά γιά ποιά ἰσότητα πρόκειται: γιά τήν ἰσότητα τῶν ἀγροτῶν μέ τήν ἐργατική τάξη, γιά τήν ἰσότητα μέσα στήν ἀγροτιά, γιά τήν ἰσότητα μέσα στήν ἐργατική τάξη, ἀνάμεσα στούς εἰδικευμένους καί στούς ἀνειδίκευτους, ἤ γιά τήν ἰσότητα μέ τήν ἔννοια τῆς ἐκμηδένισης τῶν τάξεων; Δέ μπορεῖς νά ἀποσιωπᾶς μέσα σ' ἕνα ἄρθρο γραμμῆς τά σημερινά συνθήματα τοῦ κόμματος γιά τή δουλιά στό χωριό. Δέ μπορεῖς νά παίζεις μέ τίς φράσεις γιά ἰσότητα, γιατί αὐτό εἶναι παιχνίδι μέ τή φωτιά, ἔτσι ὅπως δέ μπορεῖς νά παί-

ζεις μέ τίς φράσεις γιά λενινισμό καί νά άποσιωπᾶς τό σημερινό σύνθημα τοῦ λενινισμοῦ στό ζήτημα τῆς ἀγροτιᾶς.

Αὐτά εἶναι τά τρία ντοκουμέντα: τό ἄρθρο τοῦ Ζηνόβιεφ (Γενάρης τοῦ 1925) πού ὑποστηρίζει τήν οὐδετεροποίηση τοῦ μεσαίου ἀγρότη, τό βιβλίο τοῦ Ζηνόβιεφ «Ὁ λενινισμός» (Σεπτέμβρης τοῦ 1925) πού ἀποσιωπᾶ τό τρίτο σύνθημα τοῦ Λένιν, τό σύνθημα γιά τό μεσαῖο ἀγρότη, καί τό καινούργιο ἄρθρο τοῦ Ζηνόβιεφ «Ἡ φιλοσοφία τῆς ἐποχῆς» (Σεπτέμβρης τοῦ 1925) πού ἀποσιωπᾶ τό μεσαῖο ἀγρότη καί τό σχέδιο τοῦ Λένιν γιά τούς συνεταιρισμούς.

Εἶναι ἄραγε τυχαῖα τά διαρκῆ παραπατήματα τοῦ Ζηνόβιεφ στό ζήτημα τῆς ἀγροτιᾶς;

Ὅπως βλέπετε δέν εἶναι τυχαῖα.

Τίς προάλλες στήν εἰσήγησή του πάνω στήν ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ στό Λένινγκραντ ὁ Ζηνόβιεφ ἀποφάσισε ἐπιτέλους νά ἐκφραστεῖ ὑπέρ τοῦ συνθήματος τῆς σταθερῆς συμμαχίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη. Αὐτό ἔγινε ὕστερα ἀπό πάλη, ὕστερα ἀπό προστριβές, ὕστερα ἀπό τσακωμούς μέσα στήν ΚΕ. Αὐτό εἶναι πολύ καλό. Δέν εἶμαι ὅμως βέβαιος ἄν δέν ὑπαναχωρήσει ἀργότερα. Γιατί, ὅπως δείχνουν τά γεγονότα, στό ζήτημα τῆς ἀγροτιᾶς τό Ζηνόβιεφ δέν τόν διέκρινε ποτέ ἡ σταθερότητα γραμμῆς πού μᾶς χρειάζεται. (Χειροκροτήματα).

Νά μερικά γεγονότα σχετικά μέ τίς ταλαντεύσεις τοῦ Ζηνόβιεφ στό ζήτημα τῆς ἀγροτιᾶς. Τό 1924 ὁ Ζηνόβιεφ ὑπεράσπισε στήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τήν «ἀγροτική» πολιτική τῆς ὀργάνωσης ἐξωκομματικῶν ὁμάδων ἀγροτῶν στό κέντρο καί στίς ἐπαρχίες, μέ δική τους βδομαδιάτικη ἐφημερίδα. Ἡ πρόταση αὐτή ἀπορίφθηκε, γιατί ὑπῆρχαν ἀντιρήσεις στήν ΚΕ. Λίγο προηγούμενα ὁ Ζηνόβιεφ ἔκανε μάλιστα τόν καμπόσο πού παρουσιάζει «ἀγροτική παρέκκλιση». Νά τί εἶπε λογουχάρη στό 12ο Συνέδριο τοῦ κόμματος: «Ὅταν μοῦ λένε: παρουσιάζετε „παρέκκλιση", παρεκκλίνετε πρός τήν πλευρά τῆς ἀγροτιᾶς, ἀπαντῶ: ναί, πρέπει νά κάνουμε ὄχι μόνο „παρεκκλίσεις" πρός τήν πλευρά τῆς ἀγροτιᾶς καί τῶν οἰκονομικῶν της ἀναγκῶν, ἀλλά καί ὑποκλίσεις, κι ἄν χρειαστεῖ καί γονυκλισίες μπροστά στίς οἰκονομικές ἀνάγκες τοῦ ἀγρότη πού ἀκολουθεῖ τό προλεταριάτο μας». Τ' ἀκοῦτε: «παρεκκλίσεις», «ὑποκλίσεις», «γονυκλισίες». (Γέλια, χειροκροτήματα). Ἔπειτα, ὅταν τά πράγματα ἄρχισαν νά πηγαίνουν καλύτερα μέ τήν ἀγροτιά, ὅταν ἡ θέση μας, καλυτέρεψε στό χωριό, ὁ Ζηνόβιεφ ἔκανε «στροφή», ἀπό τόν ἐνθουσιασμό πού τόν κατεῖχε, ἄρχισε νά ὑποψιάζεται τό μεσαῖο ἀγρότη καί ἔριξε τό σύνθημα τῆς οὐδετεροποίησής του. Ὕστερα ἀπό λίγον καιρό ἔκανε μιά καινούργια «στροφή», ἀπαίτησε οὐσιαστικά νά ἀναθεωρηθοῦν οἱ ἀποφάσεις τῆς 14ης Συνδιάσκεψης («Ἡ φιλοσοφία τῆς ἐποχῆς») καί κατηγορώντας ὅλη σχεδόν τήν ΚΕ γιά ἀγροτική παρέκκλιση ἄρχισε νά «παρεκκλίνει» πιό ἀποφασιστικά ἐνάντια στό μεσαῖο ἀγρότη. Τέλος στό 14ο Συνέδριο τοῦ κόμματος κάνει ξανά ἄλλη μιά «στροφή», τούτη τή φορά πιά πρός τήν πλευρά τῆς συμμαχίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη καί ἴσως θ' ἀρχίσει νά καυχιέται ὅτι εἶναι πάλι ἕτοιμος νά «ὑποκλιθεῖ» μπροστά στήν ἀγροτιά.

Ποιά ἐγγύηση ὑπάρχει ὅτι ὁ Ζηνόβιεφ δέ θά ταλαντευτεῖ ἀκόμα μιά φορά;

Μά αὐτό, σύντροφοι, εἶναι σωστή κούνια καί ὄχι πολιτική. (Γέλια, χειροκροτήματα). Αὐτό εἶναι ὑστερία καί ὄχι πολιτική. (Φωνές: «Σωστά!»).

Λένε ὅτι δέ χρειάζεται νά δίνουμε ἰδιαίτερη προσοχή στήν πάλη ἐνάντια στή δεύτερη παρέκκλιση. Αὐτό δέν

εἶναι σωστό. Ἐφόσον ἔχουμε δυό παρεκκλίσεις—τήν παρέκκλιση τοῦ Μπογκουσέφσκι καί τήν παρέκκλιση τοῦ Ζηνόβιεφ—πρέπει νά καταλάβετε ὅτι δέ χωράει καμιά σύγκριση ἀνάμεσα στό Μπογκουσέφσκι καί στό Ζηνόβιεφ. Ὁ Μπογκουσέφσκι εἶναι ἄνθρωπος πού ἔφαγε τό ψωμί του. (Γέλια). Ὁ Μπογκουσέφσκι δέν ἔχει δικό του ἔντυπο ὄργανο. Ἡ παρέκκλιση ὅμως πρός τήν πλευρά τῆς οὐδετεροποίησης τοῦ μεσαίου ἀγρότη, ἡ παρέκκλιση ἐνάντια στή σταθερή συμμαχία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, ἡ παρέκκλιση τοῦ Ζηνόβιεφ ἔχει τό ὄργανό της, πού ὥς τώρα ἀκόμα ἐξακολουθεῖ νά παλαίβει ἐνάντια στήν ΚΕ. Τό ὄργανο αὐτό ὀνομάζεται «Λενινγκράντσκαγια Πράβντα»[64]. Γιατί τί ἄλλο εἶναι ὁ ὅρος «μπολσεβικισμός τοῦ μεσαίου ἀγρότη», πού τόν σκάρωσαν τελευταῖα στό Λένινγκραντ καί πού γι' αὐτόν μιλᾶ μέ ἀφρούς στό στόμα ἡ «Λενινγκράντσκαγια Πράβντα», ἄν ὄχι δείχτης ὅτι ἡ ἐφημερίδα αὐτή ἀπομακρύνθηκε ἀπό τό λενινισμό στό ἀγροτικό ζήτημα; Μήπως δέν εἶναι ξεκάθαρο, ἔστω καί μόνο γιά τό γεγονός αὐτό, ὅτι ὁ ἀγώνας ἐνάντια στή δεύτερη παρέκκλιση εἶναι πιό δύσκολος ἀπό τόν ἀγώνα ἐνάντια στήν πρώτη παρέκκλιση, τήν παρέκκλιση τοῦ Μπογκουσέφσκι; Νά γιατί, ἔχοντας μπροστά μας ἕναν τέτιο ἐκπρόσωπο τῆς δεύτερης παρέκκλισης, εἴτε ἕναν τέτιο ὑπερασπιστή καί προστάτη τῆς δεύτερης παρέκκλισης, σάν τή «Λενινγκράντσκαγια Πράβντα», πρέπει νά πάρουμε ὅλα τά μέτρα γιά νά προετοιμαστεῖ τό κόμμα ἰδιαίτερα γιά τόν ἀγώνα ἐνάντια σ' αὐτή τήν παρέκκλιση, πού εἶναι μεγάλη, πού εἶναι σύνθετη καί πού ἐνάντια της πρέπει νά συγκεντρώσουμε τά πυρά μας. Νά γιατί ἡ δεύτερη αὐτή παρέκκλιση πρέπει ν' ἀποτελέσει ἀντικείμενο ἰδιαίτερης προσοχῆς ἀπό μέρους τοῦ κόμματός μας. (Φωνές: «Σωστά!». Χειροκροτήματα).

9. ΓΙΑ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΩΝ ΔΙΑΦΩΝΙΩΝ

Ἐπιτρέψτε μου τώρα νά περάσω στό ἱστορικό τῆς πάλης μέσα στήν πλειοψηφία τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἀπό ποῦ ἄρχισαν οἱ προστριβές μας; Ἄρχισαν ἀπό τό ζήτημα «Τί θά γίνει μέ τόν Τρότσκι;». Αὐτό ἔγινε στά τέλη τοῦ 1924. Ἡ ὁμάδα τοῦ Λένινγκραντ πρότεινε στήν ἀρχή τή διαγραφή τοῦ Τρότσκι ἀπό τό κόμμα. Ἔχω ὑπόψη μου ἐδῶ τήν περίοδο τῆς συζήτησης τοῦ 1924. Ἡ Ἐπιτροπή Κυβερνείου τοῦ Λένινγκραντ πῆρε ἀπόφαση γιά διαγραφή τοῦ Τρότσκι ἀπό τό κόμμα. Ἐμεῖς, δηλαδή ἡ πλειοψηφία τῆς ΚΕ, δέ συμφωνήσαμε μ' αὐτό (Φωνές: «Σωστά!»), κάναμε κάποια πάλη μέ τήν ὁμάδα τοῦ Λένινγκραντ καί τούς πείσαμε νά βγάλουν ἀπό τήν ἀπόφασή τους τό σημεῖο πού μιλᾶ γιά διαγραφή. Λίγον καιρό ὕστερα ἀπ' αὐτό, ὅταν συνῆλθε ἡ Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ μας καί ἡ ὁμάδα τοῦ Λένινγκραντ μαζί μέ τόν Κάμενεφ ἀπαίτησε τήν ἄμεση καθαίρεση τοῦ Τρότσκι ἀπό τό ΠΓ, ἐμεῖς δέ συμφωνήσαμε καί μ' αὐτή τήν πρόταση τῆς ἀντιπολίτευσης, πήραμε τήν πλειοψηφία στήν ΚΕ καί περιοριστήκαμε νά βγάλουμε τόν Τρότσκι ἀπό τή θέση τοῦ λαϊκοῦ Ἐπίτροπου τῶν Στρατιωτικῶν. Δέ συμφωνήσαμε μέ τό Ζηνόβιεφ καί τόν Κάμενεφ, γιατί ξέραμε ὅτι ἡ πολιτική τῶν ἀκρωτηριασμῶν ἐγκυμονεῖ μεγάλους κινδύνους γιά τό κόμμα, ὅτι ἡ μέθοδος τοῦ ἀκρωτηριασμοῦ, ἡ μέθοδος τῆς ἀφαίμαξης—κι αὐτοί ζητοῦσαν αἷμα—εἶναι ἐπικίνδυνη, κολητική: σήμερα ἀποκόψαμε τόν ἕναν, αὔριο τόν ἄλλον, μεθαύριο ἕναν τρίτον, τί θά μᾶς μείνει λοιπόν στό κόμμα; (Χειροκροτήματα).

Σ' αὐτή τήν πρώτη σύγκρουση μέσα στήν πλειοψηφία τῆς ΚΕ ἐκδηλώθηκε ἡ βασική διαφορά ἀνάμεσά μας στά ζητήματα τῆς ὀργανωτικῆς πολιτικῆς τοῦ κόμματος.

Τό δεύτερο ζήτημα, πού προκάλεσε τίς διαφωνίες μεταξύ μας, είναι ένα ζήτημα πού έχει σχέση μέ τήν ομιλία τοῦ Σάρκις ἐνάντια στό Μπουχάριν. Αὐτό ἔγινε στήν 21η Συνδιάσκεψη τοῦ Λένινγκραντ, τό Γενάρη τοῦ 1925. Ὁ Σάρκις κατηγόρησε τότε τό Μπουχάριν γιά συνδικαλισμό. Νά τά λόγια του:

«Διαβάσαμε στήν „Πράβντα" τῆς Μόσχας ἕνα ἄρθρο τοῦ Μπουχάριν γιά τούς ἐργάτες καί ἀγρότες ἀνταποκριτές. Ἀντιλήψεις σάν αὐτές πού ἀναπτύσσει ὁ Μπουχάριν δέν ἔχουν ὀπαδούς στήν ὀργάνωσή μας. Τέτιες ὅμως ἀντιλήψεις, πού μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι στό εἶδος τους εἶναι συνδικαλιστικές, ὄχι μπολσεβίκικες, ἀντικομματικές, ὑπάρχουν ἀκόμα καί σέ μιά σειρά ὑπεύθυνους συντρόφους (τό ξαναλέω, ὄχι στήν ὀργάνωση τοῦ Λένινγκραντ, ἀλλά σέ ἄλλες ὀργανώσεις). Οἱ ἀντιλήψεις αὐτές μιλᾶνε γιά ἀνεξαρτησία καί ἑτεροδικία τῶν διαφόρων μαζικῶν ἐργατικῶν καί ἀγροτικῶν κοινωνικῶν ὀργανώσεων ἀπέναντι στό κομμουνιστικό κόμμα». (Στενογραφημένα Πραχτικά τῆς 21ης Συνδιάσκεψης τοῦ Λένινγκραντ).

Ἡ ὁμιλία αὐτή, πρῶτο, ἦταν λάθος ἀρχῆς τοῦ Σάρκις, γιατί ὁ Μπουχάριν εἶχε ἀπόλυτο δίκιο στό ζήτημα τοῦ κινήματος τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν ἀνταποκριτῶν καί δεύτερο, ἐδῶ ἔγινε, ὄχι χωρίς ἐνθάρρυνση ἀπό τήν πλευρά τῶν καθοδηγητῶν τῆς ὀργάνωσης τοῦ Λένινγκραντ, μιά χοντροειδέστατη παραβίαση τῶν στοιχειώδικων κανόνων συντροφικῆς συζήτησης τοῦ ζητήματος. Δέ χρειάζεται κάν νά ποῦμε ὅτι τό περιστατικό αὐτό δέν μποροῦσε παρά νά χειροτερεύσει τίς σχέσεις μέσα στήν ΚΕ. Τό ζήτημα ἔληξε μέ τό ὅτι ὁ Σάρκις ἀναγνώρισε ἀνοιχτά τό λάθος του ἀπό τόν τύπο.

Τό ἐπεισόδιο αὐτό ἔδειξε ὅτι ἡ ἀνοιχτή ἀναγνώριση τῶν λαθῶν μας εἶναι ὁ καλύτερος τρόπος νά ἀποφεύγουμε τή δημόσια συζήτηση καί νά βάλουμε τέρμα στίς διαφωνίες μέ τόν ἐσωκομματικό δρόμο.

Τό τρίτο ζήτημα εἶναι τό ζήτημα τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας τοῦ Λένινγκραντ. Ἐδῶ παρευρίσκονται μέλη τῶν Ἐπιτροπῶν Κυβερνείων καί ἀσφαλῶς θά θυμοῦνται ὅτι τό ΠΓ εἶχε πάρει μιά ἀπόφαση σχετικά μέ τήν Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας τοῦ Κυβερνείου τοῦ Λένινγκραντ, πού εἶχε ἀποπειραθεῖ νά συγκαλέσει στό Λένινγκραντ μιά πανρωσική σχεδόν Συνδιάσκεψη τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας, ἐν ἀγνοία καί χωρίς τή συγκατάθεση τῆς ΚΕ τῆς Ὁμοσπονδίας τῆς Νεολαίας. Τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) τήν ξέρετε. Δέ μπορούσαμε νά ἐπιτρέψουμε νά ὑπάρχει δίπλα στήν Κεντρική Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας καί ἕνα ἄλλο κέντρο πού νά τή συναγωνίζεται καί ν' ἀντιπαραθέτεται σ' αὐτήν. Ἐμεῖς σάν μπολσεβίκοι δέ μπορούσαμε νά ἐπιτρέψουμε τήν ὕπαρξη δυό κέντρων. Νά γιατί ἡ ΚΕ θεώρησε ἀναγκαῖο νά πάρει μέτρα γιά τήν ανανέωση τῆς ΚΕ τῆς νεολαίας, πού ἀνέχθηκε αὐτό τό σεπαρατισμό, καί γιά τήν καθαίρεση τοῦ Σαφάροφ ἀπό τό πόστο τοῦ καθοδηγητῆ τῆς Ἐπιτροπῆς Κυβερνείου τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας τοῦ Λένινγκραντ.

Τό ἐπεισόδιο αὐτό ἔδειξε ὅτι οἱ σύντροφοι τοῦ Λένινγκραντ ἔχουν τήν τάση νά μετατρέψουν τήν ὀργάνωση τοῦ Λένινγκραντ σέ κέντρο πάλης ἐνάντια στήν ΚΕ.

Τό τέταρτο ζήτημα εἶναι τό ζήτημα πού ἔβαλε ὁ Ζηνόβιεφ γιά τήν ἵδρυση εἰδικοῦ περιοδικοῦ στό Λένινγκραντ μέ τόν τίτλο «Μπολσεβίκ» καί μέ συνταχτική ἐπιτροπή ἀπό τούς: Ζηνόβιεφ, Σαφάροφ, Βάρντιν, Σάρκις καί Ταρχάνοφ. Ἐμεῖς δέ συμφωνήσαμε μ' αὐτή τήν πρόταση καί δηλώσαμε ὅτι ἕνα τέτιο περιοδικό, παράλληλο μέ τό «Μπολσεβίκ» τῆς Μόσχας, θά μετατραπεῖ ἀναπότρεπτα σέ ὄργανο μιᾶς ὁμάδας, σέ φραξιονιστικό ὄργανο τῆς ἀντιπολίτευσης, ὅτι ἕνα τέτιο βῆμα εἶναι ἐπικίνδυνο

καί θά ύποσκάψει τήν ένότητα τοῦ κόμματος. Μ' ἄλλα λόγια, ἀπαγορέψαμε τήν ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ. Τώρα θέλουν νά μᾶς τρομάξουν μέ τή λέξη «ἀπαγόρευση». Μά αὐτά εἶναι ἀνοησίες, σύντροφοι. Ἐμεῖς δέν εἴμαστε φιλελεύθεροι. Γιά μᾶς τά συμφέροντα τοῦ κόμματος στέκουν πιό ψηλά ἀπό τόν τυπικό δημοκρατισμό. Μάλιστα, ἀπαγορέψαμε τήν ἔκδοση ἑνός φραξιονιστικοῦ ὀργάνου καί παρόμοια πράγματα θά τά ἀπαγορεύουμε καί στό μέλλον. (Φωνές: «Σωστά! Εἶναι ξεκάθαρο!». Θυελώδικα χειροκροτήματα).

Τό ἐπεισόδιο αὐτό ἔδειξε ὅτι ἡ ἡγεσία τοῦ Λένινγκραντ θέλει ν' ἀποτελέσει ξεχωριστή ὁμάδα.

Παρακάτω, τό ζήτημα τοῦ Μπουχάριν. Ἔχω ὑπόψη μου τό σύνθημα «πλουτίζετε». Ἔχω ὑπόψη μου τό λόγο τοῦ Μπουχάριν τόν Ἀπρίλη, ὅταν τοῦ ξέφυγε ἡ λέξη «πλουτίζετε». Ὕστερα ἀπό δυό μέρες ἄρχισε ἡ Συνδιάσκεψη τοῦ Ἀπρίλη τοῦ κόμματός μας. Ἐγώ ὁ ἴδιος ἤμουν πού δήλωσα στό προεδρεῖο τῆς συνδιάσκεψης μπροστά στούς Σοκόλνικοφ, Ζηνόβιεφ, Κάμενεφ καί Καλίνιν ὅτι τό σύνθημα «πλουτίζετε» δέν εἶναι δικό μας σύνθημα. Δέ θυμᾶμαι νά ἔφερε ἀντίρηση ὁ Μπουχάριν σ' αὐτή τή διαμαρτυρία. Ὅταν ὁ σ. Λάριν ζήτησε τό λόγο στή Συνδιάσκεψη γιά νά μιλήσει, μοῦ φαίνεται ἐνάντια στό Μπουχάριν, ὁ ἴδιος ὁ Ζηνόβιεφ ἦταν ἐκεῖνος πού ζήτησε τότε νά μήν τοῦ ἐπιτραπεῖ νά μιλήσει ἐνάντια στό Μπουχάριν. Ὡστόσο, ὕστερα ἀπ' αὐτό ἡ σ. Κρούπσκαγια στέλνει ἕνα ἄρθρο ἐνάντια στό Μπουχάριν ζητώντας νά δημοσιευτεῖ. Ὁ Μπουχάριν φυσικά δέ μένει χρεώστης καί γράφει μέ τή σειρά του ἕνα ἄρθρο ἐνάντια στή σ. Κρούπσκαγια. Ἡ πλειοψηφία τῆς ΚΕ ἀποφασίζει νά μή δημοσιέψει κανένα ἄρθρο συζήτησης, νά μήν ἀνοίξει συζήτηση καί νά προτείνει στό Μπουχάριν νά δηλώσει ἀπό τόν τύπο ὅτι τό σύνθημα «πλουτίζετε» εἶναι λαθεμένο, πράγμα πού τό δέχεται καί τό κάνει ἀργότερα, μετά τήν ἐπιστροφή του ἀπό τήν ἄδεια, στό ἄρθρο του ἐνάντια στόν Οὐστριάλοφ. Τώρα ὁ Κάμενεφ καί ὁ Ζηνόβιεφ νομίζουν ὅτι θά τρομάξουν κανένα μέ τό μπαμπούλα τῆς «ἀπαγόρευσης», ἀγαναχτώντας σάν φιλελεύθεροι γιατί ἀπαγορέψαμε τή δημοσίευση τοῦ ἄρθρου τῆς σ. Κρούπσκαγια. Δέν πρόκειται ἔτσι νά τρομάξετε κανέναν. Πρῶτο, δέ δημοσιέψαμε, ὄχι μόνο τό ἄρθρο τῆς σ. Κρούπσκαγια, ἀλλά καί τό ἄρθρο τοῦ Μπουχάριν. Δεύτερο, γιατί νά μήν ἀπαγορέψουμε τή δημοσίευση τοῦ ἄρθρου τῆς σ. Κρούπσκαγια, ἄν αὐτό τό ἀπαιτοῦν ἀπό μᾶς τά συμφέροντα τῆς ἑνότητας τοῦ κόμματος; Καί σέ τί διαφέρει οὐσιαστικά ἡ σ. Κρούπσκαγια ἀπό κάθε ἄλλο ὑπεύθυνο σύντροφο; Μήπως νομίζετε ὅτι τά συμφέροντα ὁρισμένων συντρόφων πρέπει νά μπαίνουν πάνω ἀπό τά συμφέροντα τοῦ κόμματος καί τῆς ἑνότητάς του; Μήπως δέν εἶναι γνωστό στούς συντρόφους τῆς ἀντιπολίτευσης ὅτι γιά μᾶς, γιά τούς μπολσεβίκους, ὁ τυπικός δημοκρατισμός εἶναι μιά κούφια λέξη, καί ὅτι τά πραγματικά συμφέροντα τοῦ κόμματος εἶναι τό πᾶν; (Χειροκροτήματα).

Ἄς ἀναφέρουν οἱ σύντροφοι ἔστω καί ἕνα ἄρθρο στό κεντρικό ὄργανο τοῦ κόμματος, στήν «Πράβντα», πού νά δικαιολογεῖ ἄμεσα εἴτε ἔμμεσα τό σύνθημα «πλουτίζετε». Δέ μποροῦν νά ἀναφέρουν, γιατί δέν ὑπάρχουν τέτια ἄρθρα στήν πραγματικότητα. Ὑπῆρξε μιά περίπτωση, ἡ μοναδική περίπτωση, πού στήν «Κομσομόλσκαγια Πράβντα» ὁ Στέτσκι ἔγραψε ἕνα ἄρθρο ὅπου προσπαθεῖ νά δικαιολογήσει τό σύνθημα «πλουτίζετε» μέ μιά ἤπια καί μόλις ἀντιληπτή μορφή. Καί τί ἔγινε; Τήν ἑπομένη κιόλας τῆς δημοσίευσης τοῦ ἄρθρου ἡ Γραμματεία τῆς ΚΕ ἀνακαλεῖ στήν τάξη τή σύνταξη αὐτῆς τῆς ἐφημερίδας μέ εἰδικό

γράμμα πού τό ὑπογράφουν οἱ Μόλοτοφ, 'Αντρέγιεφ καί Στάλιν. Αὐτό ἔγινε στίς 2 τοῦ 'Ιούνη 1925. Καί μετά ἀπό λίγες μέρες τό 'Οργανωτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ ἀποφασίζει, μέ τήν ἀπόλυτη συγκατάθεση τοῦ Μπουχάριν, νά παυθεῖ ὁ διευθυντής αὐτῆς τῆς ἐφημερίδας.

Νά ἕνα ἀπόσπασμα ἀπ' αὐτό τό γράμμα:

«Μόσχα, 2 τοῦ 'Ιούνη 1925. Πρός ὅλα τά μέλη τῆς σύνταξης τῆς „Κομσομόλσκαγια Πράβντα".

Νομίζουμε ὅτι προκαλοῦν ἀμφιβολίες ὁρισμένα σημεῖα στά ἄρθρα τοῦ Στέτσκι „Ἕνα νέο στάδιο τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς". Στά ἄρθρα αὐτά ρίχνεται, εἶναι ἀλήθεια μέ ἤπια μορφή, τό σύνθημα „πλουτίζετε". Τό σύνθημα αὐτό δέν εἶναι δικό μας, δέν εἶναι σωστό, προκαλεῖ μιά ὁλόκληρη σειρά ἀμφιβολίες καί παρανοήσεις καί δέν πρέπει νά ἔχει τή θέση του σέ ἄρθρο γραμμῆς τῆς „Κομσομόλσκαγια Πράβντα". Τό δικό μας σύνθημα εἶναι ἡ σοσιαλιστική συσσώρευση. 'Εμεῖς βγάζουμε ἀπό τή μέση τά διοικητικά ἐμπόδια πού μπαίνουν στό δρόμο τῆς ἀνύψωσης τῆς εὐημερίας τοῦ χωριοῦ. 'Οπωσδήποτε τό μέτρο αὐτό θά διευκολύνει κάθε συσσώρευση, καί τήν ἀτομική κεφαλαιοκρατική καί τή σοσιαλιστική. Ποτέ ὅμως ὥς τώρα τό κόμμα δέν εἶπε ὅτι σύνθημά του εἶναι ἡ ἀτομική συσσώρευση»...

Εἶναι γνωστά ὅλα αὐτά τά γεγονότα στήν ἀντιπολίτευση; Καί βέβαια τῆς εἶναι γνωστά. Γιατί λοιπόν στήν περίπτωση αὐτή δέ σταματοῦν τόν κατατρεγμό τοῦ Μπουχάριν; Ὥς πότε θά φωνάζουν γιά τό λάθος τοῦ Μπουχάριν;

'Εγώ ξέρω λάθη ὁρισμένων συντρόφων, λογουχάρη τόν 'Οχτώβρη τοῦ 1917, πού σέ σύγκριση μ' αὐτά τό λάθος τοῦ Μπουχάριν δέν ἀξίζει κάν νά προσεχτεῖ. Τότε οἱ σύντροφοι αὐτοί δέ λάθεψαν μόνο, ἀλλά εἶχαν τήν «τόλμη» νά παραβιάσουν δυό φορές μιά σπουδαιότατη ἀπόφαση τῆς ΚΕ πού πάρθηκε κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση καί παρουσία τοῦ Λένιν. Καί ὡστόσο τό κόμμα ξέχασε αὐτά

τά λάθη μόλις οἱ σύντροφοι αὐτοί τά ἀναγνώρισαν. 'Ο Μπουχάριν ὅμως σέ σχέση μ' αὐτούς τούς συντρόφους ἔκανε ἕνα ἀσήμαντο λάθος. Καί δέν παραβίασε καμιά ἀπόφαση τῆς ΚΕ. Πῶς ἐξηγεῖται τό γεγονός ὅτι παρ' ὅλα αὐτά συνεχίζεται ἀκόμα ὁ ἀχαλίνωτος κατατρεγμός τοῦ Μπουχάριν; Τί θέλουν τέλος πάντων ἀπό τό Μπουχάριν;

Ἔτσι ἔχει ἡ ὑπόθεση μέ τό ζήτημα τοῦ λάθους τοῦ Μπουχάριν.

Παρακάτω, τό ζήτημα τοῦ ἄρθρου τοῦ Ζηνόβιεφ «Ἡ φιλοσοφία τῆς ἐποχῆς» καί τῆς εἰσήγησης πού ἔκανε φέτος τό φθινόπωρο, στά τέλη τοῦ καλοκαιριοῦ ὁ Κάμενεφ στήν ὁλομέλεια τῆς Μόσχας—ζήτημα πού ἐπίσης ὄξυνε τίς ἐσωκομματικές μας σχέσεις. Γι' αὐτό μίλησα κιόλας στό λόγο μου καί δέ θά ἐπαναλάβω τά ἴδια. Τότε γινόταν λόγος γιά τή «Φιλοσοφία τῆς ἐποχῆς», γιά τά λάθη αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου, γιά τό πῶς διορθώναμε αὐτά τά λάθη, γιά τά λάθη τοῦ Κάμενεφ σέ σχέση μέ τό ἰσοζύγιο σιτηρῶν καί ζωοτροφῶν τῆς Κεντρικῆς Στατιστικῆς Διεύθυνσης, γιά τό πῶς ὁ Κάμενεφ πίστεψε ἀπόλυτα τούς ἀριθμούς πού ἔδινε ἡ Κεντρική Διεύθυνση Στατιστικῆς, σύμφωνα μέ τούς ὁποίους τά 61% τῶν ἐμπορεύσιμων πλεονασμάτων τά ἔχουν τά ἀνώτερα στρώματα τῆς ἀγροτιᾶς, καί ἔπειτα πῶς ὁ ἴδιος κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν συντρόφων μας ὑποχρεώθηκε νά διορθώσει τό λάθος του μέ μιά εἰδική δήλωση πρός τό Συμβούλιο 'Εργασίας καί Ἄμυνας, δήλωση πού δημοσιεύτηκε στίς ἐφημερίδες καί πού ἔλεγε ὅτι πάνω ἀπό τά μισά πλεονάσματα βρίσκονται στά χέρια τῶν μεσαίων ἀγροτῶν. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι ὅλα αὐτά ὄξυναν τίς σχέσεις μας.

Ἔπειτα εἶναι τά ζητήματα πού ἔχουν σχέση μέ τήν 'Ολομέλεια τοῦ 'Οχτώβρη—οἱ νέες περιπλοκές, ὅπου ἡ ἀντιπολίτευση ζητοῦσε ἀνοιχτή συζήτηση καί ὅπου πρό-

βαλλε τό ζήτημα τοῦ λεγόμενου «θερμιντώρ» τοῦ Ζαλούτσκι, καί τέλος ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Λένινγκραντ, πού ἀπό τήν πρώτη μέρα κιόλας ἄνοιξε πυρά ἐνάντια στήν ΚΕ. Ἔχω ὑπόψη μου τούς λόγους τῶν Σαφάροφ, Σάρκις, Σελάβιν καί ἄλλων. Ἔχω ὑπόψη μου τό λόγο τοῦ Ζηνόβιεφ, ἕναν ἀπό τούς τελευταίους λόγους του στό κλείσιμο τῆς συνδιάσκεψης, μέ τόν ὁποῖο κάλεσε τή συνδιάσκεψη σέ πόλεμο ἐνάντια στούς μοσχοβίτες, προτείνοντας νά ἐκλεγεῖ μιά ἀντιπροσωπεία ἀπό ἀνθρώπους πού νά εἶναι ἕτοιμοι νά παλαίψουν ἐνάντια στήν ΚΕ. Ἔτσι ἔγιναν τά πράγματα. Γι' αὐτό ἀκριβῶς δέ βρέθηκαν στήν ἀντιπροσωπεία τοῦ Λένινγκραντ οἱ μπολσεβίκοι ἐργάτες Κομάροφ καί Λόμποφ (αὐτοί δέ δέχτηκαν τήν πλατφόρμα τῆς πάλης ἐνάντια στήν ΚΕ). Στήν ἀντιπροσωπεία τούς ἀντικατάστησαν ὁ Γκόρντον καί ὁ Ταρχάνοφ. Βάλτε στόν ἕνα δίσκο τῆς ζυγαριᾶς τόν Γκόρντον καί τόν Ταρχάνοφ καί στόν ἄλλο τόν Κομάροφ καί τό Λόμποφ καί κάθε ἀμερόληπτος ἄνθρωπος θά πεῖ ὅτι οἱ πρῶτοι δέ θά ἀντέξουν στή σύγκριση μέ τούς δεύτερους. (Χειροκροτήματα). Καί ποιό εἶναι τό φταίξιμο τοῦ Λόμποφ καί τοῦ Κομάροφ; Ὅλο τό φταίξιμο τοῦ Κομάροφ καί τοῦ Λόμποφ εἶναι ὅτι δέ θέλησαν νά στραφοῦν ἐνάντια στήν ΚΕ. Αὐτό εἶναι ὅλο τους τό φταίξιμο. Κι ὅμως ἕνα μήνα πρίν οἱ σύντροφοι τοῦ Λένινγκραντ πρότειναν τόν Κομάροφ γιά πρῶτο γραμματέα τῆς ὀργάνωσής τους. Ἔτσι δέν ἔγιναν τά πράγματα; Ναί ἤ ὄχι; (Φωνές ἀπό τήν ἀντιπροσωπεία τοῦ Λένινγκραντ: «Ἔτσι εἶναι, ἔτσι»). Τί λοιπόν μποροῦσε νά συμβεῖ μέ τόν Κομάροφ μέσα σ' ἕνα μήνα; (Μπουχάριν: «Ἐκφυλίστηκε μέσα σ' ἕνα μήνα»). Τί λοιπόν μποροῦσε νά συμβεῖ μέσα σ' ἕνα μήνα, ὥστε τόν Κομάροφ, μέλος τῆς ΚΕ, πού σεῖς οἱ ἴδιοι τόν προτείνατε γιά πρῶτο γραμματέα τῆς ὀργάνωσής σας, νά τόν πετάξετε ἀπό τή γραμματεία τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Λένινγκραντ, καί νά κρίνετε ὅτι δέ μπορεῖ νά ἐκλεγεῖ ἀντιπρόσωπος γιά τό Συνέδριο; (Φωνή ἀπό τήν πλευρά τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Λένινγκραντ: «Πρόσβαλε τή Συνδιάσκεψη». Φωνή: «Αὐτό εἶναι ψέμα, Ναούμοφ!». Θόρυβος).

10. Η ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΤΗΣ ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗΣ

Καί τώρα ἄς περάσουμε στήν πλατφόρμα τοῦ Ζηνόβιεφ καί τοῦ Κάμενεφ, τοῦ Σοκόλνικοφ καί τοῦ Λασέβιτς. Εἶναι καιρός νά μιλήσουμε καί γιά πλατφόρμα τῆς ἀντιπολίτευσης. Ἡ πλατφόρμα τους εἶναι ἀρκετά πρωτότυπη. Ἡ ἀντιπολίτευση ἔβγαλε ἐδῶ πολλούς καί ποικίλους λόγους. Ἄλλα ἔλεγε ὁ Κάμενεφ καί τραβοῦσε τό σχοινί πρός τή μιά μεριά, ἄλλα ἔλεγε ὁ Ζηνόβιεφ καί τραβοῦσε τό σχοινί πρός τήν ἄλλη μεριά, ἄλλα πάλι ὁ Λασέβιτς καί ἄλλα ὁ Σοκόλνικοφ. Ὅμως παρά τήν ποικιλία αὐτή, ὅλοι τους κατάληγαν στό ἴδιο πράγμα. Ποῦ κατάληξαν λοιπόν; Ποιά εἶναι ἡ πλατφόρμα τους; Ἡ πλατφόρμα τους εἶναι ἡ μεταρύθμιση τῆς Γραμματείας τῆς ΚΕ. Τό μοναδικό κοινό ζήτημα πού τούς ἑνώνει πέρα γιά πέρα εἶναι τό ζήτημα τῆς Γραμματείας. Εἶναι περίεργο καί κωμικό, εἶναι ὅμως γεγονός.

Τό ζήτημα αὐτό ἔχει τήν ἱστορία του. Τό 1923, ὕστερα ἀπό τό 12ο Συνέδριο, οἱ ἄνθρωποι πού μαζεύτηκαν στή «σπηλιά» (γέλια) ἐπεξεργάστηκαν μιά πλατφόρμα γιά τήν κατάργηση τοῦ ΠΓ καί τήν πολιτικοποίηση τῆς Γραμματείας, δηλαδή γιά τή μετατροπή τῆς Γραμματείας σέ πολιτικό καί ὀργανωτικό καθοδηγητικό ὄργανο πού ν' ἀποτελεῖται ἀπό τούς Ζηνόβιεφ, Τρότσκι καί Στάλιν. Ποιό εἶναι τό νόημα αὐτῆς τῆς πλατφόρμας; Τί σημαίνει αὐτό; Σημαίνει νά καθοδηγεῖς τό κόμμα χωρίς τόν Καλίνιν, χω-

ρίς τό Μόλοτοφ. Ἀπό τήν πλατφόρμα αὐτή δέ βγῆκε τίποτα, ὄχι μόνο γιατί ἦταν τότε χωρίς ἀρχές, μά καί γιατί χωρίς τούς συντρόφους πού ἀνάφερα παραπάνω ἦταν ἀδύνατο στή δοσμένη στιγμή νά καθοδηγήσουμε τό κόμμα. Στήν ἐρώτηση πού μοῦ ὑπέβαλαν γραφτά ἀπό τά ἔγκατα τοῦ Κισλοβόντσκ ἐγώ ἀπάντησα ἀρνητικά δηλώνοντας ὅτι, ἄν οἱ σύντροφοι ἐπιμένουν, εἶμαι ἕτοιμος νά ἀδειάσω τή γωνιά χωρίς φασαρία, χωρίς ἀνοιχτή ἤ κρυφή συζήτηση, καί χωρίς νά ἀπαιτῶ ἐγγυήσεις γιά τά δικαιώματα τῆς μειοψηφίας. (Γέλια).

Αὐτό ἦταν, σά νά λέμε, τό πρῶτο στάδιο.

Τώρα ὅμως, ὅπως φαίνεται, μπήκαμε σ' ἕνα δεύτερο στάδιο, πού ἀντιτίθεται στό πρῶτο. Τώρα δέ ζητᾶνε πιά τήν πολιτικοποίηση ἀλλά τήν τεχνικοποίηση τῆς Γραμματείας, δέ ζητᾶν νά καταργηθεῖ τό ΠΓ ἀλλά νά περιβληθεῖ μέ πλέρια ἐξουσία.

Ἔ, λοιπόν, ἄν ἡ μετατροπή τῆς Γραμματείας σέ ἁπλό τεχνικό μηχανισμό τούρχεται βολική τοῦ Κάμενεφ, θάπρεπε ἴσως νά συμφωνήσουμε σ' αὐτό. Μόνο πού φοβοῦμαι ὅτι τό κόμμα δέ θά συμφωνήσει. (Φωνή: «Σωστά!»). Θἆναι ὅμως μιά τεχνική Γραμματεία σέ θέση νά ἑτοιμάζει τά ζητήματα πού πρέπει νά ἑτοιμάζει καί γιά τό Ὀργανωτικό Γραφεῖο καί γιά τό ΠΓ; Ἀμφιβάλλω.

Ὅταν ὅμως μιλᾶνε γιά ΠΓ μέ πλέρια ἐξουσία, τότε πρέπει νά ποῦμε ὅτι μέ μιά τέτια πλατφόρμα θά γελάσει καί τό παρδαλό κατσίκι. Μήπως τό ΠΓ δέν ἔχει πλέρια ἐξουσία; Μήπως ἡ Γραμματεία καί τό Ὀργανωτικό Γραφεῖο δέν ὑποτάσσονται στό ΠΓ; Καί ἡ Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ; Γιατί δέ μιλᾶ ἡ ἀντιπολίτευσή μας γιά τήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ; Μήπως σκοπεύει νά κάνει τό ΠΓ πιό πληρεξούσιο ἀπό τήν Ὁλομέλεια;

Ὄχι, ἡ ἀντιπολίτευση ἀσφαλῶς δέν ἔχει τύχη μέ τήν πλατφόρμα της ἤ μέ τίς πλατφόρμες της γιά τή Γραμματεία.

11. Η «ΦΙΛΕΙΡΗΝΙΚΟΤΗΤΑ» ΤΟΥΣ

Καί τί θά γίνει παραπέρα, θά ρωτήσετε, τί πρέπει νά κάνουμε γιά νά βγοῦμε ἀπό τήν κατάσταση πού δημιουργήθηκε; Τό ζήτημα αὐτό μᾶς ἀπασχολοῦσε συνεχῶς, καί στό διάστημα τοῦ Συνεδρίου καί πρίν ἀπό τό Συνέδριο. Μᾶς χρειάζεται ἡ ἑνότητα τῶν γραμμῶν τοῦ κόμματος—νά ποιό εἶναι τώρα τό ζήτημα. Τῆς ἀντιπολίτευσης τῆς ἀρέσει νά μιλάει γιά δυσκολίες. Ὑπάρχει ὅμως μιά δυσκολία πού εἶναι πιό ἐπικίνδυνη ἀπ' ὅλες τίς δυσκολίες καί πού μᾶς τή δημιούργησε ἡ ἀντιπολίτευση, εἶναι ὁ κίνδυνος νά σκορπίσει καί νά ἀποδιοργανωθεῖ τό κόμμα. (Χειροκροτήματα). Πρέπει πρίν ἀπ' ὅλα νά ξεπεράσουμε αὐτή τή δυσκολία. Αὐτό εἴχαμε ὑπόψη μας ὅταν δυό μέρες πρίν ἀπό τό Συνέδριο ἀποτανθήκαμε στήν ἀντιπολίτευση μέ συμβιβαστικούς ὅρους συμφωνίας πού ἀπόβλεπαν σέ μιά πιθανή συμφιλίωση.

Νά τό κείμενο αὐτῆς τῆς πρότασης:

«Τά ὑποφαινόμενα μέλη τῆς ΚΕ ἔχουν τή γνώμη ὅτι μιά σειρά σύντροφοι καθοδηγητές τῆς ὀργάνωσης τοῦ Λένινγκραντ ἔκαναν τήν προετοιμασία γιά τό Συνέδριο μέ πνεῦμα ἀντίθετο πρός τή γραμμή τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος καί ἐνάντια στούς ὀπαδούς αὐτῆς τῆς γραμμῆς στό Λένινγκραντ. Τά ὑποφαινόμενα μέλη τῆς ΚΕ θεωροῦν ἀπόλυτα σωστή τήν ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης τῆς Μόσχας, τόσο στήν οὐσία της ὅσο καί στή μορφή της, καί ἔχουν τή γνώμη ὅτι ἡ ΚΕ εἶναι ὑποχρεωμένη νά ἀποκρούσει ὅλες τίς τάσεις πού στρέφονται ἐνάντια στήν κομματική γραμμή καί ἀποδιοργανώνουν τό κόμμα.

Ὡστόσο, γιά νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἑνότητα τοῦ κόμματος καί ἡ εἰρήνη μέσα στό κόμμα, γιά νά προληφθεῖ ὁ πιθανός κίνδυνος

ν' ἀποξενωθεῖ ἀπό τήν ΚΕ τοῦ κόμματος ἡ ὀργάνωση τοῦ Λένινγκραντ, πού εἶναι μιά ἀπό τίς καλύτερες ὀργανώσεις τοῦ ΚΚΡ, οἱ ὑποφαινόμενοι θεωροῦν ὅτι εἶναι δυνατό—ἐφόσον τό Συνέδριο θά θεμελιώσει μιά ξεκάθαρη καί σαφῆ πολιτική γραμμή τῆς ΚΕ —νά γίνουν μιά σειρά ὑποχωρήσεις. Γιά τό σκοπό αὐτό κάνουμε τίς παρακάτω προτάσεις:

1. Βάση γιά τή σύνταξη τῆς ἀπόφασης πάνω στήν ἔκθεση τῆς ΚΕ νά παρθεῖ ἡ ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης τῆς Μόσχας καί νά διατυπωθοῦν ἠπιότερα ὁρισμένες ἐκφράσεις της.

2. Νά θεωρηθεῖ ὅτι δέν ἀνταποκρίνεται στά συμφέροντα τῆς ἑνότητας ἡ δημοσίευση στίς ἐφημερίδες καί στά δελτία τοῦ γράμματος τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Λένινγκραντ καί τῆς ἀπάντησης τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Μόσχας σ' αὐτό τό γράμμα.

3. Τά μέλη τοῦ ΠΓ... νά μή μιλήσουν στό Συνέδριο ὁ ἕνας ἐνάντια στόν ἄλλο.

4. Στούς λόγους στό Συνέδριο νά ξεκαθαρίσουμε τή θέση μας ἀπέναντι στό Σάρκις (ρύθμιση τῆς σύνθεσης τοῦ κόμματος) καί στό Σαφάροφ (κρατικός καπιταλισμός).

5. Τό λάθος σχετικά μέ τόν Κομάροφ, τό Λόμποφ καί τό Μοσκβίν νά ἐπανορθωθεῖ ὀργανωτικά.

6. Νά ἐφαρμοστεῖ ἀμέσως ὕστερα ἀπό τό Συνέδριο ἡ ἀπόφαση τῆς ΚΕ νά συμπεριληφθεῖ στή Γραμματεία τῆς ΚΕ ἕνας ἀντιπρόσωπος τοῦ Λένινγκραντ.

7. Γιά νά δυναμώσει ἡ σύνδεση μέ τό Κεντρικό Ὄργανο, νά συμπεριληφθεῖ στή συνταχτική ἐπιτροπή τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου ἕνα στέλεχος ἀπό τό Λένινγκραντ.

8. Μπρός στήν ἀδυναμία πού παρουσιάζει ὁ διευθυντής τῆς „Λενινγκράντσκαγια Πράβντα" (Γκλάντνεφ) νά θεωρηθεῖ ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀντικατασταθεῖ ἀπό ἕναν πιό γερό σύντροφο σέ συνεννόηση μέ τήν ΚΕ.

Καλίνιν, Στάλιν, Μόλοτοφ, Τζερζίνσκι κλπ. 15-XII-1925».

Νά ποιό συμβιβασμό προτείναμε ἐμεῖς, σύντροφοι.

Ἡ ἀντιπολίτευση ὅμως δέ δέχτηκε τή συμφωνία. Ἀντί τήν εἰρήνη προτίμησε τήν ἀνοιχτή καί ἄγρια πάλη στό Συνέδριο. Νά ποιά εἶναι ἡ «φιλειρηνικότητα» τῆς ἀντιπολίτευσης.

12. ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΘΑ ΠΕΤΥΧΕΙ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

Ἐμεῖς καί σήμερα μένουμε βασικά μέ τήν ἄποψη αὐτοῦ τοῦ ντοκουμέντου. Στό δικό μας σχέδιο ἀπόφασης, ὅπως ξέρετε, διατυπώσαμε κιόλας ἠπιότερα ὁρισμένες ἐκφράσεις πρός τό συμφέρον τῆς εἰρήνης μέσα στό κόμμα.

Εἴμαστε ἐνάντια στούς ἀκρωτηριασμούς. Εἴμαστε ἐνάντια στήν πολιτική τῶν ἀκρωτηριασμῶν. Αὐτό δέ σημαίνει ὅτι θά ἐπιτρέπεται στούς ἡγέτες νά κάνουν νάζια ἀτιμώρητα καί νά κάθονται στό σβέρκο τοῦ κόμματος. Ὄχι δά, νά μᾶς συχωρᾶτε. Δέ θά κάνουμε μετάνοιες στούς ἡγέτες. (Φωνές: «Σωστά!». Χειροκροτήματα).

Εἴμαστε ὑπέρ τῆς ἑνότητας, εἴμαστε ἐνάντια στούς ἀκρωτηριασμούς. Ἀποδοκιμάζουμε τήν πολιτική τῶν ἀκρωτηριασμῶν. Τό κόμμα θέλει τήν ἑνότητα καί θά τήν πετύχει μαζί μέ τόν Κάμενεφ καί τό Ζηνόβιεφ, ἄν τό θελήσουν, χωρίς αὐτούς, ἄν δέν τό θελήσουν. (Φωνές: «Σωστά!». Χειροκροτήματα).

Καί τί ἀπαιτεῖ ἡ ἑνότητα; Ἀπαιτεῖ νά ὑποτάσσεται ἡ μειοψηφία στήν πλειοψηφία. Διαφορετικά δέν ὑπάρχει καί δέ μπορεῖ νά ὑπάρξει καμιά ἑνότητα τοῦ κόμματος.

Εἴμαστε ἐνάντια στήν ἔκδοση ἑνός εἰδικοῦ φύλλου συζήτησης. Στό «Μπολσεβίκ» ὑπάρχουν στῆλες συζήτησης. Θᾶναι πέρα γιά πέρα ἀρκετές. Δέν πρέπει νά μᾶς παρασέρνει ἡ συζήτηση. Εἴμαστε κόμμα πού κυβερνάει τή χώρα, μήν τό ξεχνᾶτε αὐτό. Μή ξεχνᾶτε ὅτι κάθε διαφορά στήν ἡγεσία ἔχει ἀρνητικό ἀντίχτυπο γιά μᾶς σ' ὅλη τή χώρα. Ἀφήνω πιά τό ἐξωτερικό.

Τά ὄργανα τῆς ΚΕ, καθώς φαίνεται, θά παραμείνουν ὅπως ἔχουν. Ζήτημα εἶναι ἄν τό κόμμα θά συμφωνήσει νά τά ἐξουθενώσει. (Φωνές: «Σωστά!». Χειροκροτήματα). Τό ΠΓ εἶναι ἔτσι ἤ ἀλλιῶς περιβλημένο μέ πλέ-

ρια ἐξουσία, εἶναι ἀνώτερο ἀπ' ὅλα τά ὄργανα τῆς ΚΕ ἐκτός ἀπό τήν Ὁλομέλεια. Καί τό ἀνώτατο ὄργανο εἶναι ἡ Ὁλομέλεια, πού τήν ξεχνᾶνε καμιά φορά. Ἡ Ὁλομέλεια στό κόμμα μας ἀποφασίζει γιά ὅλα καί ἀνακαλεῖ στήν τάξη τούς ἡγέτες του, ὅταν ἀρχίζουν καί χάνουν τήν ἰσορροπία. (Φωνές: «Σωστά!». Γέλια, χειροκροτήματα).

Τήν ἑνότητα τή χρειαζόμαστε καί θά τήν ἔχουμε ἄν τό κόμμα, ἄν τό Συνέδριο δείξει χαρακτήρα καί δέν ὑποκύψει στόν ἐκφοβισμό. (Φωνές: «Δέ θά ὑποκύψουμε, εἴμαστε ἄνθρωποι μπαρουτοκαπνισμένοι»). Ἄν τό παρακάνει κανένας μας, θά μᾶς ἀνακαλοῦν στήν τάξη, αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο, αὐτό εἶναι ἀναγκαῖο. Δέ μποροῦμε νά καθοδηγοῦμε τό κόμμα παρά μόνο συλλογικά. Εἶναι ἀνόητο νά ὀνειρευόμαστε τό ἀντίθετο ὕστερα ἀπό τό θάνατο τοῦ Ἰλίτς (χειροκροτήματα), εἶναι ἀνόητο νά τό λέμε αὐτό.

Συλλογική δουλιά, συλλογική καθοδήγηση, ἑνότητα μέσα στό κόμμα, ἑνότητα μέσα στά ὄργανα τῆς ΚΕ μέ τόν ὅρο τῆς ὑποταγῆς τῆς μειοψηφίας στήν πλειοψηφία— νά τί μᾶς χρειάζεται τώρα.

Ὅσο γιά τούς κομμουνιστές ἐργάτες τοῦ Λένινγκραντ, δέν ἀμφιβάλλω ὅτι θά εἶναι πάντα στίς πρῶτες γραμμές τοῦ κόμματός μας. Μαζί τους οἰκοδομήσαμε τό κόμμα, μαζί τους τό μεγαλώσαμε, μαζί τους ὑψώσαμε τή σημαία τῆς ἐξέγερσης τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917, μαζί τους νικήσαμε τήν ἀστική τάξη, μαζί τους παλαίψαμε καί θά παλαίβουμε ἐνάντια στίς δυσκολίες πού συναντοῦμε στό δρόμο τῆς οἰκοδόμησής μας. Δέν ἀμφιβάλλω ὅτι οἱ κομμουνιστές ἐργάτες τοῦ Λένινγκραντ δέ θά μείνουν πίσω ἀπό τούς φίλους τους τῶν ἄλλων βιομηχανικῶν κέντρων στόν ἀγώνα γιά μιά σιδερένια λενινιστική ἑνότητα τοῦ κόμματος. (Θυελλώδικα χειροκροτήματα. Ψάλλεται ἡ «Διεθνής»).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 Τό Πανενωσιακό συνέδριο τῶν δασκάλων ἔγινε στή Μόσχα στίς 12—17 τοῦ Γενάρη 1925. Στό συνέδριο πῆραν μέρος 1660 ἀντιπρόσωποι, πού ἐκπροσωποῦσαν 49 ἐθνότητες τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης. Τά τρία τέταρτα τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ συνεδρίου τά ἀποτελοῦσαν δάσκαλοι ἀπό τά χωριά. Τό συνέδριο ἄκουσε καί συζήτησε εἰσηγήσεις πάνω στά παρακάτω θέματα: τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς σοβιετικῆς οἰκοδόμησης, οἱ δάσκαλοι καί ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση, τά καθήκοντα τῆς παιδείας στό σύστημα τῆς σοβιετικῆς οἰκοδόμησης, τό σοβιετικό σχολειό, τό ἐθνικό ζήτημα καί τό σχολειό, οἱ δάσκαλοι καί ἡ Ὁμοσπονδία τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας, ἡ διεθνής θέση τῆς ΕΣΣΔ καί ἄλλα. Τό συνέδριο ψήφισε μιά διακήρυξη ὅπου ἔλεγε ὅτι οἱ δάσκαλοι δέν ξεχωρίζουν τά καθήκοντά τους ἀπό τά καθήκοντα τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, ἀπό τόν ἀγώνα του γιά τό χτίσιμο τοῦ σοσιαλισμοῦ.—*Σελ. 3.*

2 «Κράσναγια Μολοντιόζ» («Κόκκινη Νεολαία»)—μηνιάτικο φοιτητικό περιοδικό. Τό ἔβγαζε τό Κεντρικό Γραφεῖο καί τό Γραφεῖο τῆς Μόσχας τῆς προλεταριακῆς φοιτητικῆς νεολαίας ἀπό τό Μάη τοῦ 1924 ὥς τό Νοέμβρη τοῦ 1925. Ὑπεύθυνος διευθυντής τοῦ περιοδικοῦ «Κράσναγια Μολοντιόζ» ἦταν ὁ Β. Μ. Μόλοτοφ. Τό Νοέμβρη τοῦ 1925 τό περιοδικό μετονομάστηκε σέ «Κράσνογε Στουντέντσεστβο» («Κόκκινη φοιτητική νεολαία»).—*Σελ. 4.*

3 Στίς 17—20 τοῦ Γενάρη 1925 συνῆλθε ἡ Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.). Στίς 17 τοῦ Γενάρη ἔγινε κοινή συνεδρίαση

τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.). Σ' αὐτή τή συνεδρίαση οἱ Ὁλομέλειες, ἀφοῦ ἄκουσαν τήν ἀνακοίνωση τοῦ Ι. Β. Στάλιν γιά τίς ἀποφάσεις τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων σχετικά μέ τήν ἐκδήλωση τοῦ Τρότσκι, πῆραν ἀπόφαση μέ τήν ὁποία χαρακτήρισαν τήν ἐκδήλωση τοῦ Τρότσκι ἀναθεώρηση τοῦ μπολσεβικισμοῦ, ἀπόπειρα ἀντικατάστασης τοῦ λενινισμοῦ μέ τόν τροτσκισμό. Στίς 19 τοῦ Γενάρη ὁ Ι. Β. Στάλιν μίλησε στήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) πάνω στήν εἰσήγηση τοῦ Μ. Β. Φροῦνζε «Γιά τά κονδύλια πού ζητᾶ τό λαϊκό Ἐπιτροπάτο τῶν Στρατιωτικῶν καί τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ τῆς ΕΣΣΔ». (Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 12—16). —*Σελ. 6.*

4 Ἔχει ὑπόψη του τήν ἧττα τῆς ἱσπανικῆς στρατιᾶς τῶν 150 χιλιάδων τό φθινόπωρο τοῦ 1924, πού τήν εἶχε στείλει ὁ φασίστας δικτάτορας τῆς Ἰσπανίας Πρίμο ντέ Ριβέρα γιά νά καταπνίξει τό ἐθνικο-απελευθερωτικό κίνημα στήν περιοχή τοῦ Ρίφ τῆς ἱσπανικῆς ζώνης τοῦ Μαρόκου. Ἀποτέλεσμα τῆς νίκης τῶν μαροκινῶν ἦταν νά ἀπελευθερωθοῦν τά δυό τρίτα τῆς περιοχῆς πού κατεῖχε ὁ ἱσπανικός στρατός.—*Σελ. 13.*

5 Τό καλοκαίρι τοῦ 1924, ὕστερα ἀπό ἕνα ἐπαναστατικό-προοδευτικό κίνημα στήν Ἀλβανία ἀνατράπηκε ἡ ἀντιδραστική κυβέρνηση τοῦ Ἀχμέτ-Ζώγου. Ἡ κυβέρνηση τοῦ Φανόλι, πού ἦρθε στήν ἐξουσία, ἄρχισε διαπραγματεύσεις μέ τή Σοβιετική κυβέρνηση γιά τήν ἀποκατάσταση διπλωματικῶν καί φιλικῶν σχέσεων ἀνάμεσα στήν ΕΣΣΔ καί τήν Ἀλβανία. Ἡ ΕΣΣΔ καί ἡ Ἀλβανία ἀντάλλαξαν διπλωματικούς ἀντιπροσώπους. Οἱ κυβερνήσεις τῆς Ἀγγλίας, Ἰταλίας καί Γιουγκοσλαβίας ἀξίωσαν ἀπό τήν Ἀλβανία νά διακόψει τίς διπλωματικές σχέσεις μέ τήν ΕΣΣΔ. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1924 οἱ συμμορίες τοῦ Ἀχμέτ Ζώγου, μέ τήν ὑποστήριξη τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς φασιστικῆς κυβέρνησης τῆς Γιουγκοσλαβίας, εἰσέβαλαν στήν Ἀλβανία καί ἀνάτρεψαν τήν κυβέρνηση τοῦ Φανόλι. Ἐπικεφαλῆς τῆς ἐξουσίας στήν Ἀλβανία ξαναμπῆκε ὁ Ἀχμέτ Ζώγου. —*Σελ. 14.*

6 **«Ραμπότσαγια Γκαζέτα»** («Ἐργατική ἐφημερίδα»)—καθημερινή μαζική ἐφημερίδα, ὄργανο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ. Ἐκδιδόταν στή Μόσχα ἀπό τό Μάρτη τοῦ 1922 ὥς τό Γενάρη τοῦ 1932, στήν ἀρχή μέ τόν τίτλο «Ραμπότσι», καί ἀπό τόν Ἰούλη τοῦ 1922 μέ τόν τίτλο «Ραμπότσαγια Γκαζέτα».—*Σελ. 17.*

7 Πρόκειται γιά τό ἄρθρο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Ὁ Ὀχτώβρης καί ἡ θεωρία τῆς „διαρκοῦς" ἐπανάστασης τοῦ Τρότσκι», πού δημοσιεύτηκε στήν «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 290, στίς 20 τοῦ Δεκέμβρη 1924. Τό ἄρθρο αὐτό εἶναι μέρος τοῦ προλόγου στό βιβλίο «Στό δρόμο πρός τόν Ὀχτώβρη», πού τόν ἔγραψε ὁ Ι. Β. Στάλιν τό Δεκέμβρη τοῦ 1924 καί δημοσιεύεται ὁλόκληρος μόνο σ' αὐτό τό βιβλίο. Τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ προλόγου μέ τό γενικό τίτλο «Ἡ Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη καί ἡ τακτική τῶν ρώσων κομμουνιστῶν» δημοσιεύτηκε σέ διάφορες συλλογές καί χωριστές μπροσοῦρες, καθώς καί σέ ὅλες τίς ἐκδόσεις τοῦ βιβλίου τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Ζητήματα λενινισμοῦ», καί συμπεριλήφθηκε στόν 6ο τόμο τῶν Ἁπάντων τοῦ Ι. Β. Στάλιν, σελ. 358—401 τῆς ρωσ. ἔκδ. (σελ. 409—458 τῆς ἑλλ. ἔκδ.—Σημ. Μετ.).—*Σελ. 18.*

8 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, 3η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 27ος, σελ. 391—397.—*Σελ. 19.*

9 Ἡ συλλογή «Ἐνάντια στό ρεῦμα» βγῆκε τό 1918 στήν Πετρούπολη. Στή συλλογή μπῆκαν τά ἄρθρα πού ἔγραψε ὁ Β. Ι. Λένιν στά χρόνια 1914-1917: «Γιά τό σύνθημα τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης», «Γιά τή μπροσούρα τοῦ Γιούνιους», «Γιά τήν ἐθνική περηφάνεια τῶν μεγαλορώσων», «Γιά τίς δυό γραμμές τῆς ἐπανάστασης», «Ἡ χρεωκοπία τῆς 2ης Διεθνοῦς» καί ἄλλα, πού περιλήφθηκαν ἀργότερα στό 18ο καί 19ο τόμο τῆς τρίτης ἔκδοσης τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν.—*Σελ. 20.*

10 Β. Ι. Λένιν, «Ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση καί ὁ ἀποστάτης Καοὺτσκι» (βλ. Ἅπαντα, 3η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 23ος, σελ. 331—412). —*Σελ. 20.*

11 Β. Ι. Λένιν, «Ὁ „ἀριστερισμός", παιδική ἀρρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» (βλ. Ἅπαντα, 3η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 25ος, σελ. 165—250).—*Σελ. 20.*

12 ῾Ο Ι. Β. Στάλιν μίλησε στή συνεδρίαση τοῦ ᾿Οργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ἀπ᾿ ἀφορμή τή συζήτηση τοῦ ζητήματος γιά τά γεγονότα στό χωριό Ντιμόφκα (τῆς περιφέρειας Νικολάγεφ τοῦ κυβερνείου τῆς ᾿Οδησσοῦ). Στίς 28 τοῦ Μάρτη 1924 στή Ντιμόφκα μιά συμμορία ἐγκληματικῶν στοιχείων πού βρίσκονταν κάτω ἀπό τήν ἐπιροή τῶν κουλάκων σκότωσε τόν ἀγρότη ἀνταποκριτή Γκρηγκόρι Μαλινόφσκι. ῾Η ἀπόφαση τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ γιά τά γεγονότα τῆς Ντιμόφκας σχετικά μέ τή δολοφονία τοῦ ἀγρότη ἀνταποκριτῆ Μαλινόφσκι δημοσιεύτηκε στήν «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 30, 6 τοῦ Φλεβάρη 1925.—*Σελ. 21.*

13 ῎Εχει ὑπόψη του τήν ἐξέγερση τῶν κουλάκων στό κυβερνεῖο τοῦ Ταμπόφ τό 1919—1921 καί τήν ἀντεπαναστατική στάση τῆς Κρονστάνδης τό Μάρτη τοῦ 1921, πού ὀργανώθηκαν ἀπό τούς λευκοφρουρούς, τούς ἐσέρους, τούς μενσεβίκους καί τούς πράχτορες ξένων κρατῶν.—*Σελ. 25.*

14 Πρόκειται γιά τήν ἀντεπαναστατική ἐξέγερση τῆς Γεωργίας στίς 28 τοῦ Αὐγούστου 1924, πού ὀργανώθηκε ἀπό τά ὑπολείμματα τῶν διαλυμένων ἀστικῶν-ἐθνικιστικῶν κομμάτων καί τήν ἐμιγκρέδικη μενσεβίκικη «κυβέρνηση» τοῦ Ζορντάνια μέ ἐντολή καί μέ οἰκονομική ὑποστήριξη τῶν ἰμπεριαλιστικῶν κρατῶν καί τῶν ἡγετῶν τῆς 2ης Διεθνοῦς. ῾Η καταστολή τῆς ἐξέγερσης ἔγινε μέ τήν ἐνεργό σύμπραξη τῶν ἐργατῶν καί τῆς ἐργαζόμενης ἀγροτιᾶς τῆς Γεωργίας.—*Σελ. 25.*

15 ῾Η 13η Συνδιάσκεψη τῆς ὀργάνωσης τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) τοῦ κυβερνείου τῆς Μόσχας ἔγινε στίς 24—28 τοῦ Γενάρη 1925. Στή συνδιάσκεψη πῆραν μέρος 1150 ἀντιπρόσωποι, πού ἐκπροσωποῦσαν 64.078 ταχτικά καί 30.770 δόκιμα μέλη τοῦ κόμματος. ῾Η συνδιάσκεψη συζήτησε τήν ἔκθεση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.), τήν ἔκθεση δράσης τῆς ἐπιτροπῆς Μόσχας τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) καί τή συνεισήγηση τῆς ἐπιτροπῆς Μόσχας τῆς ΛΟΚΝΡ, τήν ἔκθεση γιά τή δουλιά τῆς ᾿Επιτροπῆς ᾿Ελέγχου τῆς Μόσχας, τόν προϋπολογισμό καί τήν οἰκονομική κατάσταση τοῦ κυβερνείου τῆς Μόσχας καί τό ζήτημα τῆς δουλιᾶς στό χωριό καί ἐξέλεξε τά καθοδηγητικά ὄργανα. ῾Ο Ι. Β. Στάλιν μίλησε στή συνδιάσκεψη γιά τό ζήτημα τῆς δουλιᾶς στό χωριό.—*Σελ. 27.*

16 Σχέδιο Ντώζ—μ᾿ αὐτό τόν τίτλο εἶναι γνωστή ἡ ἔκθεση γιά τό ζήτημα τῆς πληρωμῆς τῶν ἐπανορθώσεων ἀπό τή Γερμανία, πού τήν ἐπεξεργάστηκε διεθνής ἐπιτροπή ἐμπειρογνωμόνων μέ πρόεδρο τόν ἀμερικάνο οἰκονομολόγο στρατηγό Ντώζ. ῾Η ἔκθεση αὐτή ἐγκρίθηκε στίς 16 τοῦ Αὐγούστου 1924 στή συνδιάσκεψη τῶν συμμάχων κρατῶν πού ἔγινε στό Λονδίνο. (Γιά τό σχέδιο Ντώζ βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 298—300).—*Σελ. 37.*

17 ῾Ο Μπράντλερ καί ὁ Τάλχαϊμερ ἦταν ἡγέτες τῆς δεξιᾶς ὀπορτουνιστικῆς ὁμάδας στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας πού στά 1922—1923 βρίσκονταν στήν καθοδήγηση τοῦ ΚΚΓ. ῾Η προδοτική πολιτική τῶν Μπράντλερ καί Τάλχαϊμερ ὁδήγησε στήν ἥττα τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Γερμανίας τόν καιρό τῶν ἐπαναστατικῶν γεγονότων τοῦ 1923. Τόν ᾿Απρίλη τοῦ 1924 στό Συνέδριο τῆς Φραγκφούρτης τοῦ ΚΚΓ ὁ Μπράντλερ καί ὁ Τάλχαϊμερ ἀπομακρύνθηκαν ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας. Τό 5ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς (1924) καταδίκασε τή συνθηκόλογη γραμμή τῆς ὁμάδας Μπράντλερ-Τάλχαϊμερ. Τό 1929 ὁ Μπράντλερ καί ὁ Τάλχαϊμερ διαγράφηκαν ἀπό τό κομμουνιστικό κόμμα γιά φραξιονιστική ἀντικομματική δράση.—*Σελ. 46.*

18 Πρόκειται γιά τή δίκη τοῦ «Κοντσέρν τῶν ἀδερφῶν Μπάρματ» στίς ἀρχές τοῦ 1925. Στή δίκη ξεσκεπάστηκαν σημαίνοντες παράγοντες τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας μέ ἐπικεφαλῆς τό Βέλς πού δωροδοκοῦνταν ἀπό τό κοντσέρν μέ μεγάλα ποσά καί ἀποκαλύφθηκε ἐπίσης ὅτι χρησιμοποίησαν τά χρηματικά μέσα τοῦ κοντσέρν καί τῶν τραπεζῶν πού συνδέονταν μέ τό κοντσέρν, γιά ὅν ἀγώνα ἐνάντια στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας τόν καιρό τῶν ἐκλογῶν τοῦ Ράιχσταγκ τό Δεκέμβρη τοῦ 1924.—*Σελ. 47.*

19 Κουόμινταγκ—πολιτικό κόμμα τῆς Κίνας πού ἱδρύθηκε ἀπό τόν Σούν Γιάτ-Σέν τό 1912, μέ σκοπό νά ἀγωνιστεῖ γιά τή δημοκρατία καί τήν ἐθνική ἀνεξαρτησία τῆς χώρας. ῾Ο Σούν Γιάτ-Σέν πέθανε στίς 12 τοῦ Μάρτη 1925. Στή διαθήκη του κάλεσε τό Κουόμινταγκ νά διαφυλάξει τή συμμαχία μέ τό Κομ-

μουνιστικό Κόμμα τῆς Κίνας καί τή φιλία μέ τή Σοβιετική Ἕνωση, καί νά πλαταίνει τό ἐθνικοαπελευθερωτικό κίνημα τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν τῆς Κίνας. Στήν περίοδο τῆς ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης στήν Κίνα στά 1925—1927 ἡ δεξιά πτέρυγα τοῦ Κουόμινταγκ, μέ ἐπικεφαλῆς τόν Τσάγκ Κάι-Σέκ, πρόδοσε τίς ὑποθῆκες τοῦ Σούν Γιάτ-Σέν καί σέ συμμαχία μέ τούς ἰμπεριαλιστές τῶν ξένων κρατῶν ἄρχισε τόν πόλεμο ἐνάντια στίς δημοκρατικές δυνάμεις τῆς Κίνας πού εἶχαν ἐπικεφαλῆς τό κομμουνιστικό κόμμα.—*Σελ. 54.*

20 Ἡ Ἕνωση τοῦ Ἄμστερνταμ (Συνδικαλιστική Διεθνής τοῦ Ἄμστερνταμ) ἱδρύθηκε τόν Ἰούλη τοῦ 1919 στό διεθνές συνέδριο τοῦ Ἄμστερνταμ. Περιλάβαινε τά ρεφορμιστικά συνδικάτα μιᾶς σειρᾶς χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καί τῶν ΕΠΑ. Ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν τῆς Ἕνωσης τό 1919 ἦταν 24 ἑκατομμύρια, ἐνῶ στά τέλη τοῦ 1923 περιορίστηκε σέ 16 ἑκατομμύρια. Στά ἑπόμενα χρόνια ἡ ἐπιρροή τῆς Ἕνωσης τοῦ Ἄμστερνταμ καί ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν της ἔπεφταν συστηματικά. Ἡ Ἕνωση τοῦ Ἄμστερνταμ σταμάτησε οὐσιαστικά τή δράση της τόν καιρό τοῦ δεύτερου παγκόσμιου πολέμου. Ὕστερα ἀπό τή δημιουργία τῆς Παγκόσμιας Συνδικαλιστικῆς Ὁμοσπονδίας ἡ Ἕνωση τοῦ Ἄμστερνταμ διαλύθηκε τό Δεκέμβρη τοῦ 1945.—*Σελ. 58.*

21 Ἡ Τσεχοσλοβάκικη Ἐπιτροπή συγκροτήθηκε στήν 5η Εὐρεία Ὁλομέλεια τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς πού συνῆλθε στή Μόσχα ἀπό τίς 21 τοῦ Μάρτη ὥς τίς 6 τοῦ Ἀπρίλη 1925. Ἡ Ὁλομέλεια συζήτησε τά παρακάτω θέματα: οἱ διεθνεῖς προοπτικές καί ἡ μπολσεβικοποίηση τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων, ἡ πάλη γιά τήν ἑνότητα τοῦ παγκόσμιου συνδικαλιστικοῦ κινήματος, τό ζήτημα τῆς ἀγροτιᾶς, ἡ συζήτηση στό ΚΚΡ (Μπ.) ζητήματα ὁρισμένων τμημάτων κλπ. Στήν Ὁλομέλεια συγκροτήθηκαν οἱ ἑξῆς ἐπιτροπές: πολιτική, τσεχοσλοβάκικη, γιουγκοσλάβικη καί ἄλλες. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκλέχτηκε στήν πολιτική ἐπιτροπή καί στήν τσεχοσλοβάκικη ἐπιτροπή. Στίς 30 τοῦ Μάρτη ὁ Ι. Β. Στάλιν μίλησε στή γιουγκοσλάβικη ἐπιτροπή γιά τό ἐθνικό ζήτημα στή Γιουγκοσλαβία (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 75—82).—*Σελ. 64.*

22 Βλ. Ι. Β. Στάλιν «Ὁ μαρξισμός καί τό ἐθνικό ζήτημα» (Ἅπαντα, τόμ. 2ος, ρωσ. ἔκδ., σελ. 290—367). (Βλ. καί ἑλλ. ἔκδ., σελ. 327-412).—*Σελ. 76.*

23 Βλ. Β. Ι. Λένιν, «Τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν» (Ἅπαντα, 3η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 17ος, σελ. 425—474).—*Σελ. 81.*

24 Ἡ Πρώτη Πανενωσιακή Συνδιάσκεψη τῆς προλεταριακῆς φοιτητικῆς νεολαίας ἔγινε στή Μόσχα στίς 13—17 τοῦ Ἀπρίλη 1925. Στή συνδιάσκεψη πῆραν μέρος 300 περίπου ἀντιπρόσωποι πού ἀντιπροσώπευαν 250 χιλιάδες φοιτητές τῶν ἀνώτατων ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων, τῶν τεχνικῶν σχολῶν καί τῶν μέσων ἐργατικῶν σχολῶν. Ἡ συνδιάσκεψη συζήτησε τά ἑξῆς θέματα: ἡ διεθνής καί ἡ ἐσωτερική κατάσταση τῆς ΕΣΣΔ, τά συνδικάτα καί ἡ φοιτητική νεολαία, ἔκθεση δράσης τοῦ Κεντρικοῦ Γραφείου τῆς προλεταριακῆς φοιτητικῆς νεολαίας, ἡ δουλιά τῆς Γενικῆς Διεύθυνσης ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσης τῆς ΣΟΣΔΡ καί τῆς ΣΣΔ τῆς Οὐκρανίας, ἡ σύνδεση τῶν ἀνώτατων ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων μέ τήν παραγωγή. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στίς 13 τοῦ Ἀπρίλη συζήτησε μέ ἀντιπροσωπεία τῆς συνδιάσκεψης καί στίς 15 τοῦ Ἀπρίλη ἔστειλε στή συνδιάσκεψη τό μήνυμα πού δημοσιεύεται σ' αὐτό τόν τόμο.—*Σελ. 92.*

25 Ἡ 14η Συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ἔγινε στή Μόσχα στίς 27—29 τοῦ Ἀπρίλη 1925. Ἡ Συνδιάσκεψη συζήτησε τά ἑξῆς θέματα: ἡ κομματική ἀνοικοδόμηση, οἱ συνεταιρισμοί, ἡ ἑνιαία ἀγροτική φορολογία, ἡ μεταλλοβιομηχανία, ἡ ἐπαναστατική νομιμότητα, τά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) σέ σύνδεση μέ τήν Εὐρεία Ὁλομέλεια τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ΚΔ (γιά τίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων, τῶν Συνδιασκέψεων καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ», μέρος ΙΙ, 1941, σελ. 4—31).—*Σελ. 98.*

26 Β. Ι. Λένιν, «Ὁ ἰμπεριαλισμός, ἀνώτατο στάδιο τοῦ καπιταλισμοῦ» (βλ. Ἅπαντα, 3η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 67—175). —*Σελ. 103.*

27 Ἡ ἐκλογή τοῦ στρατάρχη Χίντενμπουργκ, φανατικοῦ μοναρχικοῦ καί ἐκφραστῆ τῆς θέλησης τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί τῆς στρατοκρατίας στό ἀξίωμα τοῦ προέδρου τῆς Γερμανίας ἔγινε στίς 26 τοῦ Ἀπρίλη 1925.—*Σελ. 107.*

28 Στίς 16 τοῦ Ἀπρίλη 1925 ἔγινε ἔκρηξη στήν ἐκκλησία τῆς «Ἁγίας Κυριακῆς» στή Σόφια, ὅπου βρίσκονταν τήν ὥρα ἐκείνη τά μέλη τῆς φασιστικῆς κυβέρνησης τῆς Βουλγαρίας μέ ἐπικεφαλῆς τόν Τσανκόφ. Ὁ Τσανκόφ ἀπηύθυνε στίς ΕΠΑ μιά συκοφαντική δήλωση μέ τήν ὁποία κατηγοροῦσε τή Σοβιετική κυβέρνηση σάν ὑποκινητή τῆς ἔκρηξης. Ὁ ἀντιδραστικός τύπος τοῦ ἐξωτερικοῦ ἄρχισε μιά καμπάνια ἐνάντια στήν ΕΣΣΔ ἀπαιτώντας ἀπό τίς κυβερνήσεις του νά ἀναθεωρήσουν τίς σχέσεις τους μέ τή Σοβιετική Ἕνωση. Τό 3ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ, πού συνῆλθε τό Μάη τοῦ 1925, στήν ἔκκλησή του πρός τούς ἐργαζόμενους ὅλου τοῦ κόσμου ἀπ' ἀφορμή τά θηριώδικα ἀντίποινα τῆς κυβέρνησης τοῦ Τσανκόφ ἐνάντια στούς καλύτερους ἐκπροσώπους τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ ἀπόκρουσε τίς συκοφαντικές ἐπιθέσεις ἐνάντια στή Σοβιετική Ἕνωση.—*Σελ. 109.*

29 Ἔχει ὑπόψη του τίς θέσεις γιά τή μπολσεβικοποίηση τῶν κομμάτων τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς πού ψήφισε ἡ 5η Εὐρεία Ὁλομέλεια τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς πού συνῆλθε στή Μόσχα ἀπό τίς 21 τοῦ Μάρτη ὥς τίς 6 τοῦ Ἀπρίλη 1925.—*Σελ. 111.*

30 Πρόκειται γιά τό διαχωρισμό τῶν ἐθνικῶν-κρατικῶν συνόρων τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας (τοῦ Τουρκεστάν, τῆς Μπουχάρας καί τῆς Χορεσμίας) πού ἔγινε τό 1924. Μέ τό διαχωρισμό αὐτό τῶν συνόρων σχηματίστηκαν ἡ ΣΣΔ τοῦ Τουρκμενιστάν, ἡ ΣΣΔ τοῦ Οὐζμπεκιστάν, ἡ ΑΣΣΔ τοῦ Τατζικιστάν μέσα στά πλαίσια τῆς ΣΣΔ τοῦ Οὐζμπεκιστάν, ἡ αὐτόνομη περιοχή τῆς Καρά-Κιργιζίας μέσα στά πλαίσια τῆς ΣΟΣΔΡ (ἀργότερα ΣΣΔ τῆς Κιργιζίας) καί ἡ αὐτόνομη περιοχή τῆς Καρά-Καλπακίας μέσα στά πλαίσια τῆς ΑΣΣΔ τῆς Κιργιζίας (ἀργότερα ΣΣΔ τοῦ Καζαχστάν). Τό 3ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ τό Μάη τοῦ 1925 δέχτηκε στή σύνθεση τῆς ΕΣΣΔ τίς Σοβιετικές Σοσιαλιστικές Δημοκρατίες τοῦ Οὐζμπεκιστάν καί τοῦ Τουρκμενιστάν καί ὕστερα ἀπ' αὐτό ἔκανε τίς ἀντίστοιχες τροποποιήσεις στό Σύνταγμα τῆς ΕΣΣΔ. Ὁ διαχωρισμός τῶν ἐθνικῶν-κρατικῶν συνόρων τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας ἔγινε κάτω ἀπό τήν ἄμεση καθοδήγηση τοῦ Ι. Β. Στάλιν.—*Σελ. 150.*

31 Βλ. τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Κριτικές σημειώσεις πάνω στό ἐθνικό ζήτημα» (Ἅπαντα, 3η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 17ος, σελ. 129-159).—*Σελ. 151.*

32 Πρόκειται γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση τῶν ἐργατῶν στό Ρεβάλ (Τάλιν) τήν 1η τοῦ Δεκέμβρη 1924. Ἀφορμή γιά τήν ἐξέγερση ἦταν ἡ καταδικαστική ἀπόφαση πού ἔβγαλε τό ἐσθονικό δικαστήριο στά τέλη τοῦ Νοέμβρη 1924 στήν ὑπόθεση 149 πολιτικῶν κρατουμένων πού κατηγοροῦνταν γιά κομμουνιστική προπαγάνδα. Σύμφωνα μ' αὐτή τήν ἀπόφαση, οἱ περισσότεροι κατηγορούμενοι καταδικάστηκαν σέ πολυετῆ καί 39 σέ ἰσόβια καταναγκαστικά ἔργα, ἐνῶ ὁ ἀρχηγός τῶν ἐσθονῶν ἐργατῶν Τόμπ ἐκτελέστηκε. Ἡ ἐξέγερση καταπνίχτηκε ἄγρια ἀπό τήν ἀντιδραστική κυβέρνηση τῆς Ἐσθονίας.—*Σελ. 164.*

33 «Κομσομόλσκαγια Πράβντα»—καθημερινή ἐφημερίδα, ὄργανο τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καί τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας τῆς ΛΟΚΝ τῆς ΕΣΣΔ. Βγαίνει ἀπό τό Μάη τοῦ 1925 μέ ἀπόφαση τοῦ 13ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) καί τοῦ 6ου Συνεδρίου τῆς ΛΟΚΝΡ.—*Σελ. 168.*

34 «Ποσλέτνιγε Νόβοστι» («Τελευταῖα Νέα»)—καθημερινή ἐφημερίδα τῶν καντέτων—λευκῶν ἐμιγκρέδων. Ἐκδιδόταν στό Παρίσι ἀπό τόν Ἀπρίλη τοῦ 1920. Διευθυντής τῆς ἐφημερίδας ἦταν ὁ ἡγέτης τῶν καντέτων Π. Ν. Μιλιουκόφ.—*Σελ. 183.*

35 Τό 3ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ συνῆλθε στή Μόσχα στίς 13—20 τοῦ Μάη 1925. Τό συνέδριο συζήτησε τά θέματα: εἰσδοχή τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν τοῦ Τουρκμενιστάν καί τοῦ Οὐζμπεκιστάν στήν ΕΣΣΔ, ἔκθεση δράσης τῆς κυβέρνησης τῆς ΕΣΣΔ, ἡ κατάσταση τῆς βιομηχανίας τῆς

ΕΣΣΔ, ζητήματα τῆς σοβιετικῆς οἰκοδόμησης, μέτρα γιά τό ἀνέβασμα καί τό δυνάμωμα τῆς οἰκονομίας τοῦ ἀγρότη, ὁ Κόκκινος Στρατός καί ἄλλα. Τήν εἰσήγηση γιά τά ζητήματα τῆς σοβιετικῆς οἰκοδόμησης τήν ἔκανε στό συνέδριο ὁ Μ. Ι. Καλίνιν.—*Σελ. 204.*

36 Πρόκειται γιά τήν 5η Εὐρεία Ὁλομέλεια τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς πού συνῆλθε στή Μόσχα ἀπό τίς 21 τοῦ Μάρτη ὥς τῆς 6 τοῦ Ἀπρίλη 1925. (Γιά τό λόγο τοῦ Ι. Β. Στάλιν γιά τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Τσεχοσλοβακίας στή συνεδρίαση τῆς τσεχοσλοβάκικης ἐπιτροπῆς, πού ὅρισε ἡ 5η Εὐρεία Ὁλομέλεια τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ΚΔ, βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 64—74).—*Σελ. 207.*

37 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, 3η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 26ος, σελ. 317—352.—*Σελ. 224.*

38 Πρόκειται γιά τόν ἐθνικοαπελευθερωτικό πόλεμο τῶν Ρίφ στό Μαρόκο ἐνάντια στό γαλλικό ἰμπεριαλισμό, πού ἄρχισε τήν ἄνοιξη τοῦ 1925. Ὕστερα ἀπό τήν ἧττα τοῦ ἰσπανικοῦ στρατοῦ κατοχῆς στό Μαρόκο, τό φθινόπωρο τοῦ 1924, ἡ Γαλλία ἀποφάσισε ν' ἁρπάξει τήν ἰσπανική ζώνη τοῦ Μαρόκου, τήν περιοχή τῶν Ρίφ, καί ἄρχισε τόν πόλεμο. Τήν ἄνοιξη καί τό καλοκαίρι τοῦ 1925 οἱ Ρίφ προξένησαν μιά σειρά σοβαρές ἧττες στούς γάλλους. Μόνο ὕστερα ἀπό τή σύναψη πολεμικῆς συμμαχίας ἀνάμεσα στή Γαλλία καί τήν Ἰσπανία τά στρατεύματά τους κατάφεραν νά συντρίψουν τούς Ρίφ τό Μάη τοῦ 1926.—*Σελ. 228.*

39 Πρόκειται γιά τήν ἐπέμβαση τοῦ ἀγγλοαμερικάνικου καί τοῦ γιαπωνέζικου ἰμπεριαλισμοῦ στά ἐσωτερικά τῆς Κίνας στό δεύτερο ἑξάμηνο τοῦ 1924. Στίς νότιες περιοχές τῆς Κίνας οἱ ἄγγλοι ὑποστήριζαν μέ τίς πολεμικές ναυτικές δυνάμεις τους τήν ἀνταρσία τῶν ἀντεπαναστατῶν ἐμπόρων τῆς Καντόνας ἐνάντια στήν ἐπαναστατική κυβέρνηση τῆς Καντόνας πού εἶχε ἐπικεφαλῆς της τό Σούν Γιάτ-Σέν. Στίς βόρειες περιοχές οἱ αγγλοαμερικάνοι καί οἱ γιαπωνέζοι ἰμπεριαλιστές ξαπόλυσαν τόν πόλεμο ἀνάμεσα στά ὄργανά τους, τούς κινέζους στρατηγούς Βού Πέι-Φού, ἀπό τή μιά μεριά, καί Τσάνγκ Τσό-Λίν, ἀπό τήν ἄλλη, γιά τό μοίρασμα τῆς Κίνας. Ἡ ἐπέμβαση προκάλεσε ἰσχυρή ἄνοδο τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ ἀγώνα στήν Κίνα, πού ὁδήγησε στήν ἐπανάσταση τοῦ 1925-1927.—*Σελ. 228.*

40 «Μπολσεβίκ» —δεκαπενθήμερο θεωρητικό καί πολιτικό περιοδικό τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ. Βγαίνει ἀπό τόν Ἀπρίλη τοῦ 1924.—*Σελ. 239.*

41 Τό 5ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς συνῆλθε στή Μόσχα στίς 17 τοῦ Ἰούνη—8 τοῦ Ἰούλη 1924. Στίς 30 τοῦ Ἰούνη ὁ Ντ. Ζ. Μανουήλσκι ἔκανε εἰσήγηση στό Συνέδριο γιά τό ἐθνικό ζήτημα.—*Σελ. 242.*

42 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, 3η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 239—272.—*Σελ. 245.*

43 Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς, «Μανιφέστο τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος» 1939, σελ. 75—97. Παράρτημα.—*Σελ. 257.*

44 Ἡ Ρούτ Φίσερ καί ὁ Μάσλοφ ἦταν ἡγέτες τῆς τροτσκιστικῆς ὁμάδας μέσα στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας. Τόν Ἀπρίλη τοῦ 1924 στό Συνέδριο τῆς Φραγκφούρτης τοῦ ΚΚΓ ὕστερα ἀπό τήν ἀπομάκρυνση ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ ΚΚΓ, τῆς χρεωκοπημένης δεξιᾶς ὀπορτουνιστικῆς ὁμάδας Μπράντλερ-Τάλχαϊμερ, ἡ ὁμάδα Ρούτ Φίσερ—Μάσλοφ κατέλαβε τήν καθοδήγηση στή νεοεκλεγμένη ΚΕ τοῦ ΚΚΓ. Τό φθινόπωρο τοῦ 1925 ἡ Ρούτ Φίσερ καί ὁ Μάσλοφ μέ τούς ὀπαδούς τους καθαιρέθηκαν ἀπό τά καθοδηγητικά τους πόστα στό ΚΚΓ καί τό 1926 διαγράφηκαν ἀπό τό κόμμα σάν πράχτορες τοῦ ταξικοῦ ἐχθροῦ. Ἐπικεφαλῆς τῆς καθοδήγησης τοῦ ΚΚΓ μπῆκε ὁ Ε. Τάλμαν.—*Σελ. 261.*

45 Τό 6ο Συνέδριο τῆς Λενινιστικῆς Ὁμοσπονδίας τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας τῆς Ρωσίας συνῆλθε στή Μόσχα στίς 12—18 τοῦ Ἰούλη 1924. Τό Συνέδριο συζήτησε τά θέματα: μετονομασία τῆς Ὁμοσπονδίας τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας τῆς Ρωσίας σέ Λενινιστική Ὁμοσπονδία τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας

τῆς Ρωσίας (ΛΟΚΝΡ), ἡ πολιτική κατάσταση καί τά καθήκοντα τῆς νεολαίας, ἔκθεση δράσης τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς ΛΟΚΝΡ στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς τῶν Νέων, ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ τῆς ΛΟΚΝΡ, οἱ προοπτικές τῆς δουλιᾶς τῆς νεολαίας καί τά καθήκοντα τῆς οἰκονομικῆς δουλιᾶς τῆς ΛΟΚΝΡ, ἡ δουλιά τῆς ΛΟΚΝΡ στό χωριό, ἡ δουλιά τῆς ΛΟΚΝΡ στόν Κόκκινο Στρατό καί Στόλο κ. ἄ. Τό 6ο Συνέδριο τῆς ΛΟΚΝΡ τάχθηκε ὑπέρ τῶν ἀποφάσεων τοῦ 13ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) καί καταδίκασε τήν ὁπορτουνιστική θεωρία τῆς οὐδετερότητας τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας στήν πάλη ἐνάντια στίς ἀντικομματικές παρεκκλίσεις. (Γιά τίς ἀποφάσεις τοῦ 6ου Συνεδρίου τῆς ΛΟΚΝΡ βλ. «Ἀποφάσεις τοῦ 6ου Πανενωσιακοῦ Συνεδρίου τῆς ΛΟΚΝΡ», Μόσχα. 1924).—*Σελ. 272.*

46 Β. Ι. Λένιν, «Σχεδιάγραμμα καί σημειώσεις γιά τή μπροσούρα „Ὁ φόρος σέ εἶδος"» (βλ. Ἅπαντα, 3η ρωσ. ἐκδ., τόμ. 26ος, σελ. 313).—*Σελ. 281.*

47 Β. Ι. Λένιν, Λόγος στό κλείσιμο τοῦ 11ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) στίς 2 τοῦ Ἀπρίλη 1922 (βλ. Ἅπαντα, 3η ρωσ. ἐκδ., τόμ. 27ος, σελ. 272).—*Σελ. 281.*

48 Ἡ 22η Συνδιάσκεψη τῆς ὀργάνωσης τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) τοῦ κυβερνείου τοῦ Λένινγκραντ συνῆλθε στίς 1—10 τοῦ Δεκέμβρη 1925, στίς παραμονές τοῦ 14ου Συνεδρίου τοῦ κόμματος. Τό γράμμα τοῦ Ι. Β. Στάλιν, πού δημοσιεύεται ἐδῶ, διαβάστηκε στίς 8 τοῦ Δεκέμβρη 1925 σέ κλειστή συνεδρίαση τῆς συνδιάσκεψης.—*Σελ. 283.*

49 Ἡ 14η Κομματική Συνδιάσκεψη τοῦ κυβερνείου τῆς Μόσχας συνῆλθε στίς 5—13 τοῦ Δεκέμβρη 1925, στίς παραμονές τοῦ 14ου Συνεδρίου τοῦ κόμματος. Στήν ἀπόφασή της πάνω στήν ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ἡ συνδιάσκεψη ἐνέκρινε τήν πολιτική καί ὀργανωτική δουλιά τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.). —*Σελ. 283.*

50 Τό 14ο Συνέδριο τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ ἔγινε στή Μόσχα στίς 18—31 τοῦ Δεκέμβρη 1925. Τό Συνέδριο συζήτησε τήν πολιτική καί ὀργανωτική ἔκθεση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, τίς ἐκθέσεις τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου καί τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί τίς εἰσηγήσεις: γιά τή δουλιά τῶν συνδικάτων, γιά τή δουλιά τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας, γιά τήν τροποποίηση τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος κλπ. Τό Συνέδριο ἐνέκρινε ὁλοκληρωτικά τήν πολιτική καί ὀργανωτική γραμμή τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, χάραξε τό δρόμο τῆς παραπέρα πάλης γιά τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἐνέκρινε τό γενικό προσανατολισμό τοῦ κόμματος πρός τή σοσιαλιστική ἐκβιομηχάνιση τῆς χώρας, ἀπόρριψε τά συνθηκόλογα σχέδια τῶν ἀντιπολιτευόμενων καί ἀνάθεσε στήν ΚΕ νά κάνει ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στίς κάθε λογῆς ἀπόπειρες γιά ὑπονόμευση τῆς ἑνότητας τοῦ κόμματος. Τό 14ο Συνέδριο τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ πέρασε στήν ἱστορία τοῦ κόμματος σάν συνέδριο τῆς ἐκβιομηχάνισης. Ἔγινε κάτω ἀπ' τό σύνθημα τῆς πάλης ἐνάντια στή «νέα ἀντιπολίτευση» πού ἀρνιόταν τή δυνατότητα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ στήν ΕΣΣΔ. Μέ ἀπόφαση τοῦ 14ου Συνεδρίου τό κόμμα μετονομάστηκε σέ Κομμουνιστικό Κόμμα (Μπολσεβίκων) τῆς ΕΣΣΔ —ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ. (Γιά τό 14ο Συνέδριο τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ βλ. «Ἱστορία τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ, Ἐπιτομή», σελ. 263—266). (Βλ. καί 3η ἑλλ. ἐκδ., σελ. 287—290 Σημ. Μετ.). —*Σελ. 285.*

51 Ἡ Διάσκεψη τοῦ Λοκάρνο (Ἐλβετία) ἔγινε στίς 5—16 τοῦ Ὀχτώβρη 1925. Στή Διάσκεψη ἀντιπροσωπεύτηκαν ἡ Μεγάλη Βρετανία, ἡ Γαλλία, ἡ Ἰταλία, τό Βέλγιο, ἡ Πολωνία, ἡ Τσεχοσλοβακία καί ἡ Γερμανία. (Γιά τή Διάσκεψη τοῦ Λοκάρνο βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 300—301).—*Σελ. 298.*

52 Στή Γένουα (Ἰταλία) στίς 10 τοῦ Ἀπρίλη—19 τοῦ Μάη 1922 συνῆλθε μιά διεθνής οἰκονομική συνδιάσκεψη, ὅπου πῆραν μέρος ἀπό τή μιά μεριά ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία, ἡ Ἰταλία, τό Βέλγιο, ἡ Ἰαπωνία καί ἄλλα κεφαλαιοκρατικά κράτη, καί ἀπό τήν ἄλλη ἡ Σοβιετική Ρωσία. Ἡ Συνδιάσκεψη τῆς Γένουας

συγκλήθηκε γιά νά καθορίσει τίς σχέσεις ἀνάμεσα στόν κεφαλαιοκρατικό κόσμο καί τή Σοβιετική Ρωσία. Στό ἄνοιγμα τῆς συνδιάσκεψης ἡ σοβιετική ἀντιπροσωπεία ἀνάπτυξε ἕνα πλατύ πρόγραμμα ἀνόρθωσης τῆς Εὐρώπης καί πρότεινε ἕνα σχέδιο γενικοῦ ἀφοπλισμοῦ. Οἱ προτάσεις τῆς σοβιετικῆς ἀντιπροσωπείας δέν ἔγιναν δεχτές ἀπό τή συνδιάσκεψη.

Στίς 2 τοῦ Δεκέμβρη 1922 ἡ Σοβιετική κυβέρνηση συγκάλεσε στή Μόσχα συνδιάσκεψη τῶν ἀντιπροσώπων τῶν γειτονικῶνδ υτικῶν κρατῶν (Ἐσθονία, Φινλανδία, Λετονία, Πολωνία καί Λιθουανία), ὅπου ἔβαλε γιά συζήτηση ἕνα σχέδιο ἀναλογικοῦ περιορισμοῦ τῶν ἐξοπλισμῶν. Στίς 27 τοῦ Δεκέμβρη 1922 τό 10ο Πανρωσικό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ στήν ἔκκλησή του «Πρός ὅλους τούς λαούς τοῦ κόσμου» ἐπικύρωσε τή γραμμή τῆς εἰρηνικῆς πολιτικῆς τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης καί κάλεσε τούς ἐργαζόμενους ὅλου τοῦ κόσμου νά ὑποστηρίξουν αὐτή τή γραμμή. Τό Φλεβάρη τοῦ 1924 στή Ναυτική συνδιάσκεψη τῆς Ρώμης ὁ σοβιετικός ἀντιπρόσωπος ὑπόβαλε συγκεκριμένη πρόταση γιά τήν ἐλάττωση τῶν ναυτικῶν ἐξοπλισμῶν.—*Σελ. 309.*

53 Πρόκειται γιά τό γενικό καί τό ἐμπορικό σύμφωνο ἀνάμεσα στή Μεγάλη Βρετανία καί τήν ΕΣΣΔ πού ὑπογράφηκαν στό Λονδίνο στίς 8 τοῦ Αὐγούστου 1924 ἀπό ἀντιπροσώπους τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης καί τῆς κυβέρνησης Μακντόναλντ τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος. Ἡ ἀγγλική συντηρητική κυβέρνηση, πού ἦρθε στήν ἐξουσία τό Νοέμβρη τοῦ 1924, ἀρνήθηκε νά ἐπικυρώσει αὐτά τά σύμφωνα.—*Σελ. 319.*

54 Τό διάταγμα τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, στρατιωτῶν καί ἀγροτῶν βουλευτῶν γιά τήν ἀκύρωση τῶν δανείων τοῦ κράτους, πού εἶχε συνάψει ἡ τσαρική κυβέρνηση, ψηφίστηκε στίς 21 τοῦ Γενάρη 1918.—*Σελ. 319.*

55 Πρόκειται γιά τή συντηρητική κυβέρνηση τοῦ Μπάλντουϊν—Ὥστεν Τσάμπερλαιν πού ἦρθε στήν ἐξουσία τό Νοέμβρη τοῦ 1924, στή θέση τῆς κυβέρνησης Μακντόναλντ τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος.—*Σελ. 321.*

56 «Ἐκονομίτσεσκαγια Ζίζν» («Οἰκονομική Ζωή»)—καθημερινή ἐφημερίδα, ὄργανο τῶν οἰκονομικῶν καί δημοσιονομικῶν λαϊκῶν Ἐπιτροπάτων καί ὀργανισμῶν τῆς ΣΟΣΔΡ καί τῆς ΕΣΣΔ (Ἀνώτατο Συμβούλιο Λαϊκῆς Οἰκονομίας, Συμβούλιο Ἐργασίας καί Ἄμυνας, Ἐπιτροπή Κρατικοῦ Σχεδίου, Κρατική Τράπεζα, λαϊκό Ἐπιτροπάτο τῶν Οἰκονομικῶν κ. ἄ.). Ἐκδιδόταν ἀπό τό Νοέμβρη τοῦ 1918 ὥς τό Νοέμβρη τοῦ 1937.—*Σελ. 328.*

57 Βλ. τά ἔργα τοῦ Β. Ι. Λένιν: «Τά „ἀριστερά“ παιδιαρίσματα καί ὁ μικροαστισμός» (Ἅπαντα, 3η ἔκδ., τόμ. 22ος, σελ. 503—528). «Λόγος γιά τό φόρο σέ εἶδος στή σύσκεψη τῶν γραμματέων καί τῶν ὑπεύθυνων ἀντιπροσώπων τῶν πυρήνων τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) τῆς πόλης καί τοῦ κυβερνείου τῆς Μόσχας στίς 9 τοῦ Ἀπρίλη 1921», «Ὁ φόρος σέ εἶδος» (Ἅπαντα, 3η ἔκδ., τόμ. 26ος, σελ. 297—308, 317—352). «Πέντε χρόνια ρωσικῆς ἐπανάστασης καί οἱ προοπτικές τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης (Εἰσήγηση στό 4ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στίς 13 τοῦ Νοέμβρη 1922)» (Ἅπαντα, 3η ἔκδ., τόμ. 27ος, σελ. 342—355).—*Σελ. 335.*

58 Βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων, τῶν Συνδιασκέψεων καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ», μέρος I, 1941, σελ. 566.—*Σελ. 345.*

59 Βλ. Β. Ι. Λένιν «Ἀρχικό σχέδιο θέσεων γιά τό ἀγροτικό ζήτημα (Γιά τό 2ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς)» (Ἅπαντα, 3η ἔκδ., τόμ. 25ος, σελ. 266—278).—*Σελ. 358.*

60 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, 3η ἔκδ., τόμ. 24ος, σελ. 114. —*Σελ. 360.*

61 Πρόκειται γιά τήν ἀπόφαση πού πάρθηκε στήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) (3—10 τοῦ Ὀχτώβρη 1925) πάνω στήν εἰσήγηση τοῦ Β. Μ. Μόλοτοφ «Γιά τή δουλιά τοῦ κόμματος μέσα στή φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ». (Βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων, Συνδιασκέψεων καί Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ, μέρος II, 1941, σελ. 38—41).—*Σελ. 364.*

62 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Άπαντα, 3η έκδ., τόμ. 5ος, σελ. 261—317 καί 4η έκδ., τόμ. 6ος, σελ. 325—392.—*Σελ. 365.*

63 «Μπεντνοτά» («Φτωχολογιά»)—καθημερινή εφημερίδα, όργανο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ. Ἐκδιδόταν ἀπό τό Μάρτη τοῦ 1918 ὥς τό Γενάρη τοῦ 1931.—*Σελ. 400.*

64 «Λενινγκράντσκαγια Πράβντα»—καθημερινή εφημερίδα, όργανο τῆς Ἐπιτροπῆς Περιοχῆς καί τῆς Ἐπιτροπῆς Πόλης τοῦ Λένινγκραντ, τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Σοβιέτ τῶν βουλευτῶν τῶν ἐργαζομένων τῆς περιοχῆς καί τῆς πόλης. Ἄρχισε νά βγαίνει ἀπό τό 1918 μέ τόν τίτλο «Πετρογκράντσκαγια Πράβντα». Τό 1924 ἡ ἐφημερίδα μετονομάστηκε σέ «Λενινγκράντσκαγια Πράβντα». Στά τέλη τοῦ 1925 ἡ «Λενινγκράντσκαγια Πράβντα»—ὄργανο τοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) τῆς Βορειοδυτικῆς Περιοχῆς, τῆς κομματικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κυβερνείου τοῦ Λένινγκραντ, τοῦ συμβουλίου τῶν συνδικάτων τοῦ κυβερνείου καί τοῦ οἰκονομικοῦ συμβουλίου τῆς περιοχῆς—χρησιμοποιήθηκε ἀπό τή «νέα ἀντιπολίτευση» γιά τούς φραξιονιστικούς ἀντικομματικούς σκοπούς της.—*Σελ. 418.*

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΧΡΟΝΙΚΟ

1925

Ἀρχές τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ τά μέλη τῆς σύνταξης τοῦ περιοδικοῦ «Κράσναγια Μολοντιόζ» γιά τά καθήκοντα τοῦ περιοδικοῦ. Ἡ συνομιλία δημοσιεύεται στό περιοδικό «Κράσναγια Μολοντιόζ», τεῦχος 1 (5), Γενάρης τοῦ 1925.

5 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ τούς μαθητές τῆς κομματικῆς σχολῆς τῆς πόλης Στάλινο (Γιουζόφκα) πού ἦρθαν ἐκδρομή στή Μόσχα.

Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει τό μήνυμα «Ἐργάτριες καί ἀγρότισσες νά θυμᾶστε καί νά ἐκτελεῖτε τίς ὑποθῆκες τοῦ Ἰλίτς!». Τό μήνυμα δημοσιεύτηκε στό περιοδικό «Ραμπότνιτσα», τεῦχος 1, Γενάρης τοῦ 1925.

6 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει γράμμα στό Πανενωσιακό Συνέδριο τῶν δασκάλων. Τό γράμμα δημοσιεύτηκε στήν «Ούτσίτελσκαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλλου 2, 10 τοῦ Γενάρη 1925.

9 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ μιά ὁμάδα κομμουνιστῶν πού στέλνονται γιά δουλιά στό χωριό.

10 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει γράμμα στούς καθοδηγητές τῆς Πανενωσιακῆς Ἕνωσης τῶν προλετάριων συγγραφέων μέ τήν εὐκαιρία τῆς σύγκλησης Συνδιάσκεψης τῶν προλετάριων συγγραφέων.

17—20 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδηγεῖ τίς ἐργασίες τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

17 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στήν κοινή συνεδρίαση τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ἀνακοινώνει τίς ἀποφάσεις τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων σχετικά μέ τήν ἐκδήλωση τοῦ Τρότσκι.

19 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) μιλᾶ πάνω στήν ἔκθεση τοῦ Μ. Β. Φροῦνζε «Γιά τά κοντύλια τοῦ λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου τῶν Στρατιωτικῶν καί τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ τῆς ΕΣΣΔ».

21 τοῦ Γενάρη. Γράμμα τοῦ Ι. Β. Στάλιν στή «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» τή μέρα τῆς πρώτης ἐπετείου τοῦ θανάτου τοῦ Β. Ι. Λένιν, πού δημοσιεύεται στή «Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλλου 17.

25 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει τήν ἀπάντηση στό γράμμα τοῦ σ. Ντ—οφ γιά τό ζήτημα τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά χώρα.

26 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στή συνεδρίαση τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ἐκφωνεῖ λόγο «Γιά τή Ντιμόφκα».

27 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στή 13η Συνδιάσκεψη τῆς ὀργάνωσης τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) τοῦ κυβερνείου τῆς Μόσχας ἐκφωνεῖ λόγο «Γιά τό ζήτημα τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς».

28 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στίς συνεδριάσεις τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς (ΕΕ τῆς ΚΔ) καί τοῦ Προεδρείου της.

30 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν σέ χαιρετιστήρια τηλεγραφήματα πρός τά πρῶτα Συνέδρια τῶν Κομμουνιστικῶν Κομμάτων τοῦ Οὐζμπεκιστάν καί τοῦ Τουρκμενιστάν καθορίζει τά καθήκοντα τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων αὐτῶν τῶν δημοκρατιῶν ὕστερα ἀπό τόν ἐθνικό διαχωρισμό πού ἔγινε στήν Κεντρική Ἀσία. Τά τηλεγραφήματα δημοσιεύτηκαν στίς ἐφημερίδες «Πράβντα Βοστόκα», ἀρ. φύλλου 29, 6 τοῦ Φλεβάρη, καί «Τουρκμένσκαγια Ἴσκρα», ἀρ. φύλλου 34, 14 τοῦ Φλεβάρη 1925.

31 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στήν 21η κομματική Συνδιάσκεψη τῆς ὀργάνωσης τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) τοῦ κυβερνείου τοῦ Λένινγκραντ ἐκλέγεται μέλος τῆς κομματικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κυβερνείου τοῦ Λένινγκραντ.

2 τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ ἀντιπροσωπεία τῆς Πανενωσιακῆς Ἕνωσης τῶν προλετάριων συγγραφέων γιά τά ζητήματα τῆς προλεταριακῆς λογοτεχνίας.

3 τοῦ Φλεβάρη. Στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 27, δημοσιεύεται ἡ συνέντευξη τοῦ Ι. Β. Στάλιν μέ τό Χέρτσογκ «Γιά τίς προοπτικές τοῦ ΚΚ τῆς Γερμανίας καί τή μπολσεβικοποίηση».

6 τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ καθοδηγητικά στελέχη τῆς ΚΕ καί τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας τῆς ΛΟΚΝΡ σχετικά μέ τή δουλειά τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας.

7 τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ ἀντιπροσωπεία τῆς Ὁλομέλειας τοῦ «Προλετκούλτ» γιά τά ζητήματα τῆς παραπέρα δουλιᾶς τοῦ «Προλετκούλτ».

9 τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ καθοδηγητικά στελέχη τῆς ΚΕ τῆς ΔΟΚΝΡ σχετικά μέ τή δουλιά τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας.

15 τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στέλνει χαιρετισμό στό 7ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ τοῦ κυβερνείου Τσαρίτσιν.

18 τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Προεδρείου τῆς ΕΕ τῆς ΚΔ.

20 τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ ἐκπροσώπους τῶν κομματικῶν καί σοβιετικῶν ὀργάνων τοῦ κυβερνείου τῆς Τούλας γιά τή δουλιά τῶν συνεταιρισμῶν καί τῆς ἀνέγερσης κατοικιῶν.

26 τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Προεδρείου τῆς ΕΕ τῆς ΚΔ.

28 τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει γράμμα στό σ. Με—ρτ γιά τήν κατάσταση στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας.

6 τοῦ Μάρτη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στέλνει χαιρετισμό στούς ἐργαζόμενους τοῦ Τατζικιστάν ὕστερα ἀπό τή δημιουργία τῆς Αὐτόνομης ΣΣΔ τοῦ Τατζικιστάν. Τό χαιρετιστήριο δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Πράβντα Βοστόκα», ἀρ. φύλλου 58, 12 τοῦ Μάρτη 1925.

8 τοῦ Μάρτη. Στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 56, δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Ἡ διεθνής ἡμέρα τῆς γυναίκας».

9 τοῦ Μάρτη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ὑπογράφει τήν ἀνακοίνωση «Πρός ὅλες τίς ὀργανώσεις τοῦ ΚΚΡ (Μπ.)» γιά τή σύγκληση τῆς Πανενωσιακῆς Κομματικῆς Συνδιάσκεψης καί τήν ἡμερήσια διάταξη τῆς Συνδιάσκεψης.

10 τοῦ Μάρτη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στέλνει γράμμα στούς μαθητές, στό διοικητικό, πολιτικό καί διδαχτικό προσωπικό τῆς σχολῆς πεζικοῦ «Στάλιν» τοῦ Νίζνι-Νόβγκοροντ ὕστερα ἀπό τήν ἐκλογή του σάν ἐπίτιμου μαθητῆ τῆς σχολῆς. Τό γράμμα δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Νιζεγκορόντσκαγια Κομμούνα», ἀρ. φύλλου 45, 23 τοῦ Φλεβάρη 1930.

Ὁ Ι. Β. Στάλιν στέλνει χαιρετιστήριο στό Συνέδριο τῶν πληρεξουσίων τῶν ἀγροτικῶν συνεταιρισμῶν τοῦ κυβερνείου τοῦ Τσαρίτσιν καί τούς εὔχεται ἐπιτυχίες στό ἔργο τῆς προσέλκυσης τῆς ἐργαζόμενης ἀγροτιᾶς στή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση.

13 τοῦ Μάρτη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει τό μήνυμα τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) πρός τήν Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ Κουόμιντανγκ ἀπ' ἀφορμή τό θάνατο τοῦ Σούν Γιάτ-Σέν. Τό μήνυμα δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 60, 14 τοῦ Μάρτη 1925.

14 καί 16 τοῦ Μάρτη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ ἀντιπροσωπεία τοῦ πρώτου Πανενωσιακοῦ Συνεδρίου τῶν ἀνταποκριτῶν τοῦ χωριοῦ.

15 τοῦ Μάρτη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στέλνει χαιρετιστήριο στήν πρώτη κομματική Συνδιάσκεψη τῆς αὐτόνομης περιοχῆς τῆς Καρά-Κιργιζίας, ὅπου καθορίζει τά καθήκοντα πού μπαίνουν μπροστά στούς κομμουνιστές τῆς Καρά-Κιργιζίας. Τό χαιρετι-

στήριο δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Πράβντα. Βοστόκα», ἀρ. φύλλου 67, 26 τοῦ Μάρτη 1925.

17 τοῦ Μάρτη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ τήν ἀντιπροσωπεία τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Τσεχοσλοβακίας πού πῆρε μέρος στήν 5η Εὐρεία Ὁλομέλεια τῆς ΕΕ τῆς ΚΔ.

21 τοῦ Μάρτη— 6 τοῦ Ἀπρίλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στίς ἐργασίες τῆς 5ης Εὐρείας Ὁλομέλειας τῆς ΕΕ τῆς ΚΔ.

21 τοῦ Μάρτη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκλέγεται μέλος τῆς πολιτικῆς ἐπιτροπῆς καί τῆς τσεχοσλοβάκικης ἐπιτροπῆς τῆς 5ης Εὐρείας Ὁλομέλειας τῆς ΕΕ τῆς ΚΔ.

22 τοῦ Μάρτη. Στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 66, δημοσιεύτηκε τό ἄρθρο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Ἡ διεθνής κατάσταση καί τά καθήκοντα τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων».

25 τοῦ Μάρτη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ ἀντιπροσωπεῖες τῶν ἐργατῶν τῶν ἐργοστασίων «Βλαντίμιρ Ἴλιτς» καί «Ντυνάμο» πού τόν κάλεσαν στίς συνελεύσεις γιά τίς ἐκλογές τοῦ Σοβιέτ τῆς Μόσχας καί τοῦ Ἀχτιδικοῦ Σοβιέτ τῶν βουλευτῶν τῶν ἐργατῶν, ἀγροτῶν καί κόκκινων στρατιωτῶν.

Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ ἀντιπροσωπεία τοῦ πληρώματος τοῦ ἀντιτορπιλικοῦ «Στάλιν» τοῦ Κόκκινου Στόλου τῆς Βαλτικῆς.

Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ καθοδηγητικά στελέχη τοῦ Ἰνστιτούτου «Β. Ι. Λένιν» γιά τή δουλειά τοῦ Ἰνστιτούτου.

27 τοῦ Μάρτη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ τήν ἀντιπροσωπεία τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γαλλίας πού πῆρε μέρος στήν 5η Εὐρεία Ὁλομέλεια τῆς ΕΕ τῆς ΚΔ.

Ὁ Ι. Β. Στάλιν στή συνεδρίαση τῆς τσεχοσλοβάκικης ἐπιτροπῆς τῆς Εὐρείας Ὁλομέλειας τῆς ΕΕ τῆς ΚΔ ἐκφωνεῖ λόγο «Γιά τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Τσεχοσλοβακίας».

28 τοῦ Μάρτη. Σέ συνέλευση τῶν ἐργατῶν τοῦ πρώτου τμήματος ὑπηρεσίας κίνησης τῶν σιδηροδρόμων τοῦ Βορρᾶ, ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκλέγεται βουλευτής τοῦ Σοβιέτ τῶν βουλευτῶν τῶν ἐργατῶν, ἀγροτῶν καί κόκκινων στρατιωτῶν τῆς Μόσχας.

30 τοῦ Μάρτη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ στή συνεδρίαση τῆς τσεχοσλοβάκικης ὑποεπιτροπῆς τῆς 5ης Εὐρείας Ὁλομέλειας τῆς ΕΕ τῆς ΚΔ γιά τήν κατάσταση τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Τσεχοσλοβακίας.

Ὁ Ι. Β. Στάλιν στή συνεδρίαση τῆς γιουγκοσλάβικης ἐπιτροπῆς τῆς Εὐρείας Ὁλομέλειας τῆς ΕΕ τῆς ΚΔ μιλᾶ «Γιά τό ἐθνικό ζήτημα στή Γιουγκοσλαβία».

Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ ἀντιπροσωπεία τῆς Δημοκρατίας τῆς Κιργιζίας γιά τήν κατάσταση στήν Κιργιζία.

Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ ἐκπροσώπους τῆς σύνταξης τῆς ἐφημερίδας «Μπεντνοτά» πάνω σέ ζητήματα τῆς δουλιᾶς τοῦ ἀγροτικοῦ τμήματος τῆς ἐφημερίδας.

1 τοῦ Ἀπρίλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ ἀντιπροσωπεία τῶν ἐργατῶν τοῦ πρώτου τμήματος τῆς ὑπηρεσίας κίνησης τῶν σιδηροδρόμων τοῦ Βορᾶ, πού ἐνεχείρισε στό Ι. Β. Στάλιν τό πληρεξούσιο τοῦ βουλευτῆ τοῦ Σοβιέτ τῆς Μόσχας.

3 τοῦ Ἀπρίλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν σέ τηλεγράφημα πρός τό γραμματέα τῆς ΚΕ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν Σ. Μ. Κύροφ χαιρετίζει τό Κομμουνιστικό Κόμμα τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν μέ τήν εὐκαιρία τῶν πεντάχρονών του. Τό τηλεγράφημα δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Μπακίνσκι Ραμπότσι», ἀρ. φύλλου 75, 5 τοῦ Ἀπρίλη 1925.

6 τοῦ Ἀπρίλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ στή συνεδρίαση τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) μέ θέμα «Γιά τό ἀχτίφ τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας στό χωριό».

7 τοῦ Ἀπρίλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τῆς ΕΕ τῆς ΚΔ.

13 τοῦ Ἀπρίλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ ἀντιπροσωπεία τῆς πρώτης Πανενωσιακῆς Συνδιάσκεψης τῆς προλεταριακῆς φοιτητικῆς νεολαίας.

15 τοῦ Ἀπρίλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει τό μήνυμα «Πρός τήν πρώτη Πανενωσιακή Συνδιάσκεψη τῆς προλεταριακῆς φοιτητικῆς νεολαίας». Τό μήνυμα δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 87, 16 τοῦ Ἀπρίλη 1925.

23—30 τοῦ Ἀπρίλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδηγεῖ τίς ἐργασίες τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

27—29 τοῦ Ἀπρίλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδηγεῖ τίς ἐργασίες τῆς 14ης Συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

1 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν παρευρίσκεται στήν πρωτομαγιάτικη παρέλαση τοῦ στρατοῦ καί στή διαδήλωση τῶν ἐργαζομένων στήν Κόκκινη Πλατεία τῆς Μόσχας.

2 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στέλνει χαιρετιστήριο στή σύνταξη τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα Βοστόκα» (Τασκέντ) μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἡμέρας τοῦ Τύπου. Τό χαιρετιστήριο δημοσιεύτηκε σέ ἔκτακτη ἔκδοση τῆς «Πράβντα Βοστόκα», στίς 6 τοῦ Μάη 1925.

5 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ ἀντιπροσωπεία τῶν ἐργατῶν τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς «Ὀχτώβρης».

6 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στέλνει χαιρετιστήριο στήν ἐφημερίδα «Πόντ Ζνάμενεμ Ἰλιτσά» («Κάτω ἀπό τή σημαία τοῦ Ἰλίτς») (ὄργανο τοῦ Κομμουνιστικοῦ Πανεπιστημίου τῶν ἐργαζομένων τῆς Ἀνατολῆς), ὅπου καθορίζει τά καθήκοντα πού μπαίνουν μπροστά στήν ἐφημερίδα.

7—11, 16 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στίς ἐργασίες τοῦ 12ου Πανρωσικοῦ Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ.

9 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν κάνει τήν εἰσήγηση «Τά ἀποτελέσματα τῶν ἐργασιῶν τῆς 14ης Συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (Μπ.)» στό ἀχτίφ τῆς ὀργάνωσης τῆς Μόσχας τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

11 τοῦ Μάη. Τό 12ο Πανρωσικό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν μέλος τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς (ΠΚΕΕ). Ἡ πρώτη σύνοδος τῆς ΠΚΕΕ (12η σύνοδος) ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν μέλος τοῦ Προεδρείου τῆς ΠΚΕΕ.

13—20 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στίς ἐργασίες τοῦ 3ου Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ.

18 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ σέ συγκέντρωση τῶν φοιτητῶν τοῦ ΚΟΥΤΒ μέ θέμα «Τά πολιτικά καθήκοντα τοῦ Πανεπιστημίου τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς».

20 τοῦ Μάη. Τό 3ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν μέλος τοῦ Ἑνωσιακοῦ Συμβουλίου τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ.

21 τοῦ Μάη. Ἡ πρώτη σύνοδος τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν μέλος τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ.

22 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συζητᾶ μέ τούς ἀντιπροσώπους τῶν δημοκρατιῶν τοῦ Τουρκμενιστάν καί τοῦ Οὐζμπεκιστάν πού πῆραν μέρος στό 3ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ.

23 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συζητᾶ μέ καθοδηγητικά στελέχη τῶν κομματικῶν καί σοβιετικῶν ὀργάνων τῶν αὐτόνομων περιοχῶν τῆς Νότιας καί τῆς Βόρειας Ὀσετίας.

25 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συζητᾶ μέ τούς ἀντιπροσώπους τῆς ΣΣΔ τοῦ Τουρκμενιστάν καί τῶν ΑΣΣΔ τοῦ Τατζικιστάν καί τοῦ Καζαχστάν πού πῆραν μέρος στό 3ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ γιά τήν κατάσταση στίς δημοκρατίες τους.

29 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ.

1 τοῦ Ἰούνη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συζητᾶ μέ καθοδηγητικά στελέχη τῆς ΣΣΔ τοῦ Οὐζμπεκιστάν καί τῶν ΑΣΣΔ τοῦ Νταγκεστάν καί Τατζικιστάν.

2 τοῦ Ἰούνη. Οἱ Ι. Β. Στάλιν, Β. Μ. Μόλοτοφ καί Α. Α. Ἀντρέγιεφ στέλνουν γράμμα στά μέλη τῆς σύνταξης τῆς ἐφημερίδας «Κομσομόλσκαγια Πράβντα».

3 τοῦ Ἰούνη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ τούς μαθητές τῶν σχολῶν τῶν ἐπαρχιακῶν κομματικῶν στελεχῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

5 τοῦ Ἰούνη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ.

9 τοῦ Ἰούνη. Στό Κομμουνιστικό Πανεπιστήμιο «Γ. Μ. Σβερντλόφ» ὁ Ι. Β. Στάλιν ἀπαντᾶ σέ ἐρωτήσεις τῶν σπουδαστῶν τοῦ Πανεπιστημίου.

13 τοῦ Ἰούνη. Στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 132, δημοσιεύεται ὁ χαιρετισμός τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Πρός τό Πανεπιστήμιο Γ. Μ. Σβερντλόφ». (Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἀποφοίτησης τῆς δεύτερης σειρᾶς τῶν σπουδαστῶν τῆς βασικῆς καί τῆς ἐπαγγελματικῆς σχολῆς).

27 τοῦ Ἰούνη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ τούς προέδρους τῶν ἐκτελεστικῶν ἐπιτροπῶν τῶν κυβερνείων τοῦ Ταμπόφ, τοῦ Ὀριόλ, τοῦ Βορόνεζ καί τοῦ Κούρσκ γιά τά μέτρα ἀνόρθωσης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας στή ζώνη τῆς Μαύρης Γῆς.

30 τοῦ Ἰούνη. Στό περιοδικό «Μπολσεβίκ», τεύχη 11—12, δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Ἀκόμα μιά φορά γιά τό ἐθνικό ζήτημα. (Ἀπ' ἀφορμή τό ἄρθρο τοῦ Σέμιτς)».

3 τοῦ Ἰούλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στή συνεδρίαση τοῦ Προεδρείου τῆς ΕΕ τῆς ΚΔ ἐκλέγεται μέλος τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό πολωνικό ζήτημα.

4 τοῦ Ἰούλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στή συνεδρίαση τῆς πολωνικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ΕΕ τῆς ΚΔ μιλᾶ γιά τήν κατάσταση στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Πολωνίας.

Στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 150, δημοσιεύεται ἡ συνέντευξη τοῦ Ι. Β. Στάλιν μέ τόν κ. Φοῦσε, ἀνταποκριτή τῆς γιαπωνέζικης ἐφημερίδας «Νίτσι-Νίτσι», «Γιά τό ἐπαναστατικό κίνημα στήν Ἀνατολή».

29 τοῦ Ἰούλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκλέγεται ἀπό τό Προεδρεῖο τῆς ΕΕ τῆς ΚΔ μέλος τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό γερμανικό ζήτημα.

18 τοῦ Αὐγούστου. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στέλνει γράμμα στούς κοζάκους τοῦ χωριοῦ Γκοριατσεβόντσκ σάν ἀπάντηση στό ἔγγραφο πού τοῦ ἐνεχείρισαν σχετικά μέ τήν ἀνακήρυξή του σέ ἐπίτιμο κοζάκο τοῦ χωριοῦ μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἑκατονταετηρίδας τοῦ χωριοῦ. Τό γράμμα δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Τέρεκ», ἀρ. φύλλου 189, 22 τοῦ Αὐγούστου 1925.

12 τοῦ Σεπτέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει γράμμα στό Β. Μ. Μόλοτοφ γιά τόν ἀντιμπολσεβίκικο χαρακτήρα τοῦ ἄρθρου τοῦ Ζηνόβιεφ «Ἡ φιλοσοφία τῆς ἐποχῆς».

15 τοῦ Σεπτέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἀπαντᾶ στό σημείωμα τοῦ σ. Γερμακόφσκι.

19 τοῦ Σεπτέμβρη. Στήν ἐφημερίδα «Σοβέτσκι Γιούγκ» («Σοβιετικός Νότος»), ἀρ. φύλλου 215, δημοσιεύεται ὁ χαιρετισμός τοῦ Ι. Β. Στάλιν πρός τούς ἐργαζόμενους πού ἀναπαύονται στό σανατόριο τοῦ Οὔτς-Ντερέ.

24 τοῦ Σεπτέμβρη. Τό ΠΓ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν μέλος τῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν ἐξέταση τῶν προτάσεων τοῦ Γραφείου τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) πάνω στό ζήτημα τῆς ρύθμισης τῆς γῆς καί τοῦ νεροῦ στήν Κεντρική Ἀσία.

28 τοῦ Σεπτέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συζητᾶ μέ ἀντιπροσώπους τῆς Αὐτόνομης ΣΣΔ τοῦ Καζαχστάν γιά τά ζητήματα τῆς ἐθνικῆς καί τῆς κρατικῆς συγκρότησης τῆς δημοκρατίας.

3—10 τοῦ Ὀχτώβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδηγεῖ τίς ἐργασίες τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

10 τοῦ Ὀχτώβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει γράμμα στήν Κλάρα Τσέτκιν γιά τήν κατάσταση στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας.

12 τοῦ Ὀχτώβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ τά στελέχη τῶν τμημάτων ζύμωσης καί προπαγάνδας τῶν κομματικῶν ἐπιτροπῶν τῆς Τιφλίδας καί τοῦ Νίζνι-Νόβγκοροντ, πού πῆραν μέρος στή σύσκεψη τῶν ὑπεύθυνων ζύμωσης καί προπαγάνδας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

14 τοῦ Ὀχτώβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ ἀντιπροσώπους πού πῆραν μέρος στή σύσκεψη τῶν ὑπεύθυνων ζύμωσης καί προπαγάνδας πού συγκάλεσε ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

15 τοῦ Ὀχτώβρη. Στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 236, δημοσιεύτηκε μέ τήν ὑπογραφή τοῦ Ι. Β. Στάλιν ἀνακοίνωση γιά τή σύγκληση τοῦ 14ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

19 τοῦ Ὀχτώβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ ἀντιπροσώπους τῶν αὐτόνομων περιοχῶν τῆς Νότιας καί τῆς

Βόρειας 'Οσετίας γιά τό ζήτημα τῆς ἕνωσης τῆς Νότιας μέ τή Βόρεια 'Οσετία.

῾Ο Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ στή συνεδρίαση τοῦ 'Οργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) γιά τή δουλιά τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης τῆς Ταταρίας.

῾Ο Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ τόν πρόεδρο τῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ κυβερνείου τοῦ Κούρσκ καί τό γραμματέα τῆς κομματικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κυβερνείου τοῦ Κούρσκ γιά τή δουλιά στό χωριό.

῾Ο Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ τό διευθυντή τοῦ ἐργοστασίου παραγωγῆς ὁπλισμοῦ τῆς Τούλας γιά τή δουλιά τοῦ ἐργοστασίου.

23 τοῦ 'Οχτώβρη. ῾Ο Ι. Β. Στάλιν στέλνει χαιρετιστήριο στούς ἐργάτες τοῦ ναυπηγείου τῆς Βαλτικῆς ἀπ' ἀφορμή τήν καθέλκυση τοῦ πρώτου σοβιετικοῦ σκάφους μεταφορᾶς ξυλείας «Τοβάρις Στάλιν». Τό χαιρετιστήριο δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «'Ισβέστια», ἀρ. φύλλου 246, 27 τοῦ 'Οχτώβρη 1925.

29 τοῦ 'Οχτώβρη. Στήν «Κομσομόλσκαγια Πράβντα», ἀρ. φύλλου 133, δημοσιεύονται οἱ ἀπαντήσεις τοῦ Ι. Β. Στάλιν στά ἐρωτήματα τῆς σύνταξης γιά τά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας.

῾Ο Ι. Β. Στάλιν ἐπισκέφτεται τό Μ. Β. Φροῦνζε, ἄρρωστο στό νοσοκομεῖο τοῦ Μπότκιν (Σολντατιόνκοφ).

31 τοῦ 'Οχτώβρη. ῾Ο Ι. Β. Στάλιν ἐπισκέφτεται τό νοσοκομεῖο τοῦ Μπότκιν ὅπου βρισκόταν τότε ἡ σορός τοῦ Μ. Β. Φροῦνζε.

2 τοῦ Νοέμβρη. ῾Ο Ι. Β. Στάλιν παραβρίσκεται στήν πένθιμη συνέλευση τήν ἀφιερωμένη στή μνήμη τοῦ Μ. Β. Φροῦνζε πού ἔγινε στό μεγάλο θέατρο.

3 τοῦ Νοέμβρη. ῾Ο Ι. Β. Στάλιν μιλάει στήν Κόκκινη Πλατεία στήν κηδεία τοῦ Μ. Β. Φροῦνζε.

7 τοῦ Νοέμβρη. Στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 255, δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «῾Ο 'Οχτώβρης, ὁ Λένιν καί οἱ προοπτικές τῆς ἀνάπτυξής μας».

9 τοῦ Νοέμβρη. ῾Ο Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ καθοδηγητικά στελέχη τῆς ΚΕ καί τῆς 'Επιτροπῆς Μόσχας τῆς ΛΟΚΝΡ γιά ζητήματα πού ἀφοροῦν τή δουλιά τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας.

Πρίν τίς 15 τοῦ Νοέμβρη. ῾Η κομματική συνέλευση τῶν ἐργατῶν τῶν μηχανουργείων «Στάλιν» τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς «'Οχτώβρης» ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν ἀντιπρόσωπο στήν 5η Κομματική Συνδιάσκεψη τοῦ διαμερίσματος Σοκόλνικι τῆς Μόσχας.

16 τοῦ Νοέμβρη. ῾Ο Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ τούς καθοδηγητές τῶν παραρτημάτων τῶν συνδικάτων ἐργατῶν μετάλλου καί τῶν ἀνθρακορύχων τοῦ 'Αζερμπαϊτζάν γιά τήν κατάσταση τῶν ἐργατῶν.

18 τοῦ Νοέμβρη. ῾Ο Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ.

῾Ο Ι. Β. Στάλιν στέλνει χαιρετιστήριο στήν 5η Κομματική Συνδιάσκεψη τοῦ διαμερίσματος Σοκόλνικι τῆς Μόσχας. Τό χαιρετιστήριο δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Γκουντόκ», ἀρ. φύλλου 265, 20 τοῦ Νοέμβρη 1925.

29 τοῦ Νοέμβρη. ῾Ο Ι. Β. Στάλιν στέλνει τηλεγράφημα στό Λένινγκραντ στό σ. Γιαροσλάφσκι σχετικά

μέ τήν προετοιμασία τῆς 22ης Συνδιάσκεψης τῆς ὀργάνωσης τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) τοῦ κυβερνείου τοῦ Λένινγκραντ.

1 τοῦ Δεκέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκλέγεται στήν 22η Συνδιάσκεψη τῆς ὀργάνωσης τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) τοῦ κυβερνείου τοῦ Λένινγκραντ ἐπίτιμο μέλος τοῦ προεδρείου τῆς Συνδιάσκεψης.

5 τοῦ Δεκέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκλέγεται ἐπίτιμο μέλος τοῦ προεδρείου τῆς 14ης Συνδιάσκεψης τῆς ὀργάνωσης τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) τοῦ κυβερνείου τῆς Μόσχας.

Στήν ἐφημερίδα «Μπεντνοτά», ἀρ. φύλλου 2278, δημοσιεύεται γράμμα τοῦ Ι. Β. Στάλιν πρός τή σύνταξη τῆς «Μπεντνοτά».

8 τοῦ Δεκέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει γράμμα στό προεδρεῖο τῆς 22ης Συνδιάσκεψης τῆς ὀργάνωσης τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) τοῦ κυβερνείου τοῦ Λένινγκραντ. Τό γράμμα δημοσιεύτηκε στό περιοδικό «Κράσναγια Λέτοπις» («Κόκκινα χρονικά»), τεῦχος 1 (58), 1934.

9 τοῦ Δεκέμβρη. Ἡ 22η Συνδιάσκεψη τῆς ὀργάνωσης τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) τοῦ κυβερνείου τοῦ Λένινγκραντ ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν μέλος τῆς κομματικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κυβερνείου τοῦ Λένινγκραντ.

13 τοῦ Δεκέμβρη. Ἡ 14η Συνδιάσκεψη τῆς ὀργάνωσης τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) τοῦ κυβερνείου τῆς Μόσχας ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν ἀντιπρόσωπο στό 14ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

15 τοῦ Δεκέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ὑπογράφει τήν ἔκκληση τῶν μελῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) πρός τή «νέα ἀντιπολίτευση» γιά τή διαφύλαξη τῆς ἑνότητας τοῦ κόμματος.

Ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδηγεῖ τίς ἐργασίες τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) καί μιλᾶ σχετικά μέ τή μετονομασία τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) σέ Κομμουνιστικό Κόμμα (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ.

18-31 τοῦ Δεκέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδηγεῖ τίς ἐργασίες τοῦ 14ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ.

18 τοῦ Δεκέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν κάνει τήν πολιτική ἔκθεση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς στό 14ο Συνέδριο τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ.

23 τοῦ Δεκέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκφωνεῖ στό 14ο Συνέδριο τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ τόν τελικό λόγο πάνω στήν πολιτική ἔκθεση τῆς ΚΕ.

Ὁ Ι. Β. Στάλιν κάνει δήλωση σχετικά μέ τό σχέδιο ἀπόφασης πάνω στήν ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ στό 14ο Συνέδριο τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ. Ἡ δήλωση δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 298, 31 τοῦ Δεκέμβρη 1925.

28 τοῦ Δεκέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδηγεῖ τίς ἐργασίες τῆς ἔκτακτης Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος. Μιλᾶ γιά τήν ἐφημερίδα «Λενινγκράντσκαγια Πράβντα» σέ σχέση μέ τή χρησιμοποίησή της ἀπό τή «νέα ἀντιπολίτευση» γιά τούς φραξιονιστικούς ἀντικομματικούς της σκοπούς.

31 τοῦ Δεκέμβρη. Τό 14ο Συνέδριο τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ,ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ
«ΚΙΝΗΣΗ για ΑΝΑΣΥΝΤΑΞΗ του ΚΚΕ 1918-55» ΑΘΗΝΑ 2011

Τυπώθηκε τό Φλεβάρη τοῦ 1953
σέ 5.000 ἀντίτυπα στά τυπογραφεῖα
τοῦ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ „ΝΕΑ ΕΛΛΑΔΑ“